

Alueelliset kehitysnäkymät

www.temtoimialapalvelu.fi

Alueelliset kehitysnäkymät keväällä 2016

Alueelliset kehitysnäkymät | Jouko Nieminen
1/2016

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Käyntiosoite

Aleksanterinkatu 4
00170 HELSINKI

Postiosoite

PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin 029 506 0000
Telekopio (09) 1606 3666

Julkaisusarjan nimi ja tunnus

Alueelliset kehitysnäkymät

1/2016

Tekijät (toimielimestä: nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisu-aika	
Jouko Nieminen Strategiajohtaja KEHA-keskus		14.4.2016	
		Toimeksiantaja(t)	
		Työ- ja elinkeinoministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi			
Alueelliset kehitysnäkymät 1/2016			
Tiivistelmä			
<p>Alueelliset kehitysnäkymät keväällä 2016 -katsaus on ELY-keskusten yhdessä keskeisten aluekehittäjien kanssa muodostama näkemys seutukuntien ja ELY-keskusalueiden nykytilasta ja lähiajan näkymistä. Tämän katsauksen arviot on tuotettu helmi-maaliskuun 2016 aikana.</p> <p>Alueet ennakoivat, että talouskehitys kääntyy alueilla pikkuhiljaa parempaan suuntaan. Vaikka yleiskuva alkaakin olla myönteinen, ovat alueet näkemyksissään kuitenkin varsin varovaisia ja kasvuodotukset ovat maltillisia. Myös työttömyyden kasvu on taittumassa ja työpaikkoja avautuu aiempaa enemmän.</p> <p>Alueellisesti positiivisimmat odotukset ovat suurinvestointien johdosta Äänekosken, Saarijärvi-Viitasaaren ja Raahen seuduilla. Myös Vakka-Suomi ja Etelä-Pirkanmaa erottuvat myönteisyydellään. Lähimmän puolen vuoden aikana kehitysnäkymät ovat miinuksella Salon, Kotka-Haminan sekä Ylä-Savon seuduilla, mutta vuoden kuluessa näilläkin alueilla odotetaan kehityksen kääntyvän parempaan suuntaan.</p> <p>Rakentamisen piristyminen näkyy positiivisesti useiden alueiden arvioinneissa. Mm. Helsingin seudulla suurten rakennusinvestointien merkitys korostuu. Teollisuudessa on nähtävissä aiempaa enemmän myönteisiä merkkejä, tosin kehityskuva on teollisuudessa edelleen varsin epäyhtenäinen. Kotimarkkinoihin tukeutuva kaupan ala on murrosvaiheessa ja alan näkymät ovat epävarmat. Maatalouden näkymät ovat hankalat ennen muuta tuottajahintojen laskun johdosta.</p> <p>Monilla alueilla työttömyyden kasvu on pysähtymässä ja muutamilla alueilla työttömyys on jo kääntynyt laskuun ja avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut. Vaikka työmarkkinat ovatkin piristymässä, odotetaan pitkäaikaistyöttömien määrän kasvavan edelleen. Myös ulkomaalaisten korkea työttömyys nähdään alueilla haasteellisena.</p> <p>TEM:n yhdyshenkilö: Elinkeino- ja innovaatio-osasto/Toimialapalvelu/Esa Tikkanen, s-posti: esa.tikkanen(at)tem.fi puh. 050 040 5459 KEHA-keskuksen ja ELY-keskusten yhdyshenkilö: Jouko Nieminen; jouko.nieminen(at)ely-keskus.fi, puh 0295 022 769</p>			
Asiasanat			
ISSN Verkkojulkaisu		ISBN Verkkojulkaisu	
2323-7678		978-952-327-097-8	
Kokonaissivumäärä	Kieli	Hinta	
289	Suomi	-	
Julkaisija		Kustantaja	
Työ- ja elinkeinoministeriö			

Besöksadress Postadress
Alexandersgatan 4 PB 32
00170 HELSINGFORS 00023 STATSRÅDET

Telefon 029 506 0000
Telefax (09) 1606 3666

Publikationsseriens namn och kod
Regionala utvecklingsutsikter
1/2016

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Publiceringstid
Jouko Nieminen Strategidirektör Utvecklings- och förvaltningscentret		14.4.2016
		Uppdragsgivare
		Arbets- och näringsministeriet
		Organets tillsättningsdatum
Titel		
Regionala utvecklingsutsikter 1/2016		
Referat		
<p>Översikten om de regionala utvecklingsutsikterna våren 2016 är NTM-centralernas och de centrala regionutvecklingarnas gemensamt bildade uppfattning om nuläget och utsikterna för den närmaste framtiden i de ekonomiska regionerna och NTM-centralernas områden. Bedömningarna i denna översikt har gjorts i februari–mars 2016.</p> <p>Regionerna bedömer att den ekonomiska utvecklingen i regionerna så småningom vänder och går i en bättre riktning. Även om den allmänna bilden börjar vara positiv är regionerna dock mycket försiktiga i sin syn och tillväxtförväntningarna är måttliga. Arbetslöshetsökningen håller också på att plana ut och det finns allt fler lediga jobb.</p> <p>I Äänekoskiregionen, regionen Saarijärvi-Viitasaari och Brahestadsregionen har man tack vare stora investeringar de mest positiva förväntningarna. Även Nystadsregionen och Södra Birkaland har positivare förväntningar än de flesta andra regioner. Under det närmaste halvåret är utvecklingsutsikterna negativa i Saloregionen, regionen Kotka-Fredrikshamn och Övre Savolax, men inom ett år väntar man sig även i dessa regioner att utvecklingen ska gå i en positivare riktning.</p> <p>Att det har skett ett uppsving i fråga om byggande syns som en positiv faktor i flera regioners bedömningar. Bl.a. i Helsingforsregionen accentueras betydelsen av stora byggnadsinvesteringar. Inom industrin kan skönjas mer positiva tecken än tidigare, men utvecklingsbilden är inom industrin fortfarande mycket splittrad. Handelsbranschen som stöder sig på hemmamarknaden befinner sig i ett brytningsskede, och branschens utsikter är osäkra. Utsikterna för jordbruket är svåra framför allt på grund av en nedgång i producentpriserna.</p> <p>I många regioner håller arbetslöshetsökningen på att stanna upp och i några regioner har arbetslösheten redan börjat gå ned och antalet lediga jobb ökat. Även om arbetsmarknaden håller på att pigga till väntar man sig att långtidsarbetslösheten fortsätter att öka. Även den höga arbetslösheten bland utlänningar upplever man som en utmaning i regionerna.</p> <p>Kontaktperson vid ANM: Närings- och innovationsavdelningen/Branschtjänst/Esa Tikkanen, e-post: esa.tikkanen(at)tem.fi, tfn 050 040 5459 Kontaktperson vid Utvecklings- och förvaltningscentret och närings-, trafik- och miljöcentralen: Jouko Nieminen, e-post: jouko.nieminen(at)ely-keskus.fi, tfn 0295 022 769</p>		
Nyckelord		
ISSN Nätpublikation		ISBN Nätpublikation
2323-7678		978-952-327-097-8
Sidoantal	Språk	Pris
289	Finska	-
Utgivare		Förläggare
Arbets- och näringsministeriet		

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBEITS- OCH NÄRRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Visiting address

Aleksanterinkatu 4
FIN-00170 Helsinki
FINLAND

Postal address

P.O. Box 32
FIN-00023 GOVERNMENT,
Helsinki FINLAND

Telephone 029 506 0000
FIN-00023 GOVERNMENT, Fax +358 9 1606 2166

Julkaisusarjan nimi ja tunnus

Outlook for regional development

1/2016

Tekijät (toimielimestä: nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisu-aika	
Jouko Nieminen Strategy Director KEHA Centre		14.4.2016	
		Toimeksiantaja(t)	
		Ministry of Employment and the Economy	
Toimielimen asettamispäivä			
Julkaisun nimi			
Regional economic prospects 1/2016			
Tiivistelmä			
<p>Regional Economic Prospects in Spring 2016 is a review of the current situation and short-term prospects in the regions and ELY Centre areas, which is prepared by the ELY Centres (Centres for Economic Development, Transport and the Environment) together with the key regional developers. The evaluations in this review have been made during February and March 2016.</p> <p>The regions predict that regional economic development will gradually turn in a more positive direction. Although the general picture is starting to look positive, the regions are nevertheless cautious in their predictions, and growth estimates are moderate. Also, the tide of rising unemployment is now turning and more job vacancies are opening up then before.</p> <p>The most positive regional results can be seen in Äänekoski, Saarijärvi-Viitasaari and Raahe, thanks to the large investments made in these areas. The outlook for both Vakka-Suomi and Etelä-Pirkanmaa is also notably positive. Economic prospects for the first half of the year are negative for Salo, Kotka-Hamina and Ylä-Savo, but over the course of the year these regions also are expected to see their situation start to move in a positive direction.</p> <p>The recovery of the construction sector is seen positively in many regions' assessments. For example, the importance of large construction investments in the Helsinki region is increasing. In industry, more positive signs can be seen, although it is true that the overall economic picture is still quite uneven. The domestic-market-focused trade sector is undergoing a period of transformation, and the sector's prospects are uncertain. The outlook for agriculture is challenging, primarily because of decreases in producer prices.</p> <p>In many regions unemployment has stopped increasing, with some regions starting to see a fall in unemployment and a rise in the number of job vacancies. Although the job markets are reviving, it is expected that the level of long-term unemployment will continue to rise. In addition, the high unemployment rate for foreigners is also seen as a challenge.</p> <p>Contact person at MEE: Enterprise and Innovation Department/Business Sector Services/Esa Tikkanen, e-mail: esa.tikkanen(at)tem.fi tel. +358 50 040 5459 Contact person at KEHA Centre and ELY Centre: Jouko Nieminen; jouko.nieminen(at)ely-keskus.fi, tel. 0295 022 769</p>			
Asiasanat			
ISSN Verkkojulkaisu		ISBN Verkkojulkaisu	
2323-7678		978-952-327-097-8	
Kokonaissivumäärä	Kieli	Hinta	
289	Finnish	-	
Julkaisija		Kustantaja	
Ministry of Employment and the Economy			

Sisällysluettelo

Taustaa.....	7
Yhteenveto	8
Uudenmaan ELY-keskus	12
Helsingin seutukunta	30
Raaseporin seutukunta	40
Porvoon seutukunta	44
Loviisan seutukunta.....	48
Varsinais-Suomen ELY-keskus	51
Turun seutukunta	57
Salon seutukunta.....	61
Loimaan seutukunta	64
Vakka-Suomen seutukunta	67
Turunmaan seutukunta	69
Satakunnan ELY-keskus	72
Porin seutukunta	77
Rauman seutukunta	80
Pohjois-Satakunta	83
Pirkanmaan ELY-keskus	86
Tampereen seutukunta	92
Etelä-Pirkanmaan seutukunta	95
Ylä-Pirkanmaan seutukunta	97
Lounais-Pirkanmaan seutukunta.....	99
Luoteis-Pirkanmaan seutukunta	102
Hämeen ELY-keskus.....	105
Lahden seutukunta.....	109
Hämeenlinnan seutukunta.....	113
Riihimäen seutukunta.....	115
Forssan seutukunta.....	117
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	120
Kouvolan seutukunta.....	126
Kotkan-Haminan seutukunta	130
Imatran seutukunta.....	134
Lappeenrannan seutukunta.....	137
Etelä-Savon ELY-keskus	141
Mikkelin seutukunta	147
Pieksämäen seutukunta	149
Savonlinnan seutukunta	152
Pohjois-Savon ELY-keskus.....	155
Kuopion seutukunta.....	160
Varkauden seutukunta.....	162
Ylä-Savon seutukunta	164
Koillis-Savon seutukunta	166
Sisä-Savon seutukunta	168
Pohjois-Karjalan ELY-keskus	170
Joensuun seutukunta	176
Keski-Karjalan seutukunta.....	179
Pielisen Karjalan seutukunta	181

Keski-Suomen ELY-keskus	184
Jyväskylän seutukunta	190
Jämsän seutukunta	193
Keuruun seutukunta	196
Joutsan seutukunta	199
Saarijärven-Viitasaaren seutukunta	201
Äänekosken seutukunta	204
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	207
Seinäjoen seutukunta.....	212
Suupohjan seutukunta.....	215
Järviseedun seutukunta	217
Kuusiokuntien seutukunta	219
Pohjanmaan ELY-keskus	222
Vaasan ja Kyrönmaan seutukunnat.....	228
Sydösterbotten (Suupohjan rannikkoseutu).....	230
Pietarsaaren seutukunta	232
Kaustisen seutukunta	234
Kokkolan seutukunta.....	235
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	238
Oulun seutukunta	243
Koillismaan seutukunta	245
Raahen seutukunta	249
Haapaveden-Siikalatvan seutukunta.....	253
Ylivieskan seutukunta.....	255
Kainuun ELY-keskus	258
Kajaanin seutukunta.....	265
Kehys-Kainuun seutukunta	265
Lapin ELY-keskus	266
Rovaniemen seutukunta.....	274
Kemi-Tornion seutukunta.....	277
Torniolaakson seutukunta.....	279
Itä-Lapin seutukunta.....	281
Tunturi-Lapin seutukunta.....	283
Pohjois-Lapin seutukunta.....	285
Liite 1 Keskeisiä tilastotietoja, koko maa, ELY-keskukset ja seutukunnat	289

Taustaa

Alueelliset kehitysnäkymät 1/2016 on ELY-keskusten yhdessä muiden aluekehittäjien kanssa muodostama näkemys ELY-keskusalueiden ja seutukuntien¹ nykytilasta ja lähiajan näkymistä. Katsauksen arviot on tuotettu kuluvan vuoden helmi-maaliskuussa.

Katsausta on laadittu vuodesta 2006 alkaen ja se on keskeinen osa lyhyen aikavälin alue-ennakointia. Kyseessä on laadullinen arvio, jossa keskeisessä roolissa ovat aluekehittäjien ja yritysten kehittämisen parissa toimivien henkilöiden näkemykset. Laadullista arviota tukevat tilastotiedot sekä alueelliset kyselyt ja barometrit. Alueellisten katsausten laatimisessa on monilla alueilla tärkeässä roolissa alueilla toteutetut keskustelupaneelit, joissa osallistujat muodostavat yhteisen näkemyksen alueen nykytilasta ja tulevaisuudesta. Arviointikohteita ovat elinkeinoelämä ja yritystoiminta sekä työttömyyden määrä ja rakenne. Näkemykset tiivistetään jokaisen seutukunnan ja ELY-keskuksen kohdalla plus-miinus-arvioihin. Arvioitavat ajankohdat ovat:

- nykyhetki suhteessa vuoden takaiseen
- tilanne puolen vuoden kuluttua verrattuna nykyhetkeen
- tilanne vuoden kuluttua verrattuna nykyhetkeen

Kehitysarviot kuvaavat alueen muutoksen suuntaa, ei arvioitavan asiakokonaisuuden tasoa alueella. Kehitysarviot eivät myöskään mahdollista alueiden välistä vertailua, vaan aluetta arvioidaan aina suhteessa alueen nykytilaan tai menneeseen kehitykseen.

Katsauksessa nimeltä mainittujen yritysten tiedot perustuvat pääosin mediaseurantaan.

ELY-keskusten vastuutahot katsauksen laatimisessa ovat olleet:

Uusimaa	tutkija Jouni Nupponen
Varsinais-Suomi	työmarkkina-analyytikko Juha Pusila
Satakunta	ylivohtaja Marja Karvonen, tutkija Merja Mannelin
Pirkanmaa	ennakointiasiantuntija Juha Salminen
Häme	erikoissuunnittelija Sanna Paakkunainen
Kaakkois-Suomi	erikoistutkija Tarja Paananen
Etelä-Savo	kehityspäällikkö Marja Aro
Pohjois-Savo	strategiapäällikkö Juha Kaipainen
Pohjois-Karjala	johtava asiantuntija Pekka Myllynen
Keski-Suomi	kehitysjohtaja Eija Heinonen
Etelä-Pohjanmaa	strategiapäällikkö Timo Takala
Pohjanmaa	yksikön päällikkö Kaj Kaski, suunnittelija Anna-Mari Heinonen
Pohjois-Pohjanmaa	asiantuntija Jarkko Pietilä
Kainuu	erikoissuunnittelija Leena Meriläinen
Lappi	strategiapäällikkö Tuija Ohtonen, tutkija Tuula Uusipaavalniemi, toimialapäällikkö Heino Vasara

Katsauksen koostamisesta ja laadintaprosessin koordinaatiosta on vastannut strategijaohjaja Jouko Nieminen KEHA-keskuksesta.

¹ Vuoden 2014 alusta alkaen seutukunnat lakkautettiin virallisena aluejakona, mutta tilastollisena alueluokituksena seutukuntaa käytetään vielä toistaiseksi.

Yhteenvedo

Alueilla koetaan, että talouskehityksen aallonpohja on saavutettu ja pikkuhiljaa näkymät kirjastuvat. Viime syksyn arvioihin verrattuna alueiden näkymissä on tapahtunut käänne parempaan suuntaan, mutta kasvuodotukset ovat maltillisia. Huomioitavaa on myös, että lähtötaso on todella heikko. Rakentaminen on piristymässä ja teollisuudessa on nähtävissä aiempaa enemmän myönteisiä merkkejä. Kehityskuva on teollisuudessa edelleen varsin epäyttenäinen. Kotimarkkinoihin tukeutuvien kaupan ja yksityisten palvelujen näkymät ovat heikot. Maatalouden näkymät ovat hankalat.

Alueellisesti positiivisimmat odotukset ovat Äänekosken, Saarijärvi-Viitasaaren ja Raahen seuduilla. Myös Vakka-Suomi ja Etelä-Pirkanmaa erottuvat myönteisyydellään. Haasteelliset näkymät ovat Salon, Kotka-Haminan sekä Ylä-Savon seuduilla, mutta vuoden kuluessa näilläkin alueilla odotetaan kehityksen tasoittuvan.

Monilla alueilla työttömyyden kasvu on pysähtymässä ja muutamilla alueilla työttömyys on jo kääntynyt laskuun ja avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut. Vaikka työmarkkinat ovatkin piristymässä, odotetaan pitkäaikaistyöttömien määrän kasvavan edelleen. Myös ulkomaalaisten korkea työttömyys nähdään alueilla haasteellisena.

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta

Alueilla arvioidaan, että elinkeinoelämän ja yritystoiminnan osalta tilanne on **tällä hetkellä** 21 seutukunnassa² parempi kuin vuosi sitten. Elinkeinoelämän tilanteen nähdään heikentyneen vuoden takaiseen verrattuna 10 seutukunnassa ja vuoden takaisella tasolla ollaan 36 seutukunnassa. **Lähimmän puolen vuoden aikavälillä** odotetaan parannusta nykyiseen nähden 32 seutukunnassa, edelleen heikentyvää kehitystä odotetaan vain kolmessa seutukunnassa. Lähes puolessa seutukunnista tilanteen odotetaan pysyvän nykyisellä tasollaan. **Vuoden päähän** ulottuvat arviot ovat valtaosalla alueista positiiviset. Nykytilanteeseen verrattuna kehityksen odotetaan paranevan 54 seutukunnassa eikä yhdelläkään alueella uskota enää tilanteen heikkenemiseen.

Suurten investointien vaikutus alueiden näkymiin korostuu edelleen. Äänekoskelle rakentuva biotuotetehdas on Keski-Suomelle tärkeä hanke, jonka myötä varsinkin Äänekosken seudulla näkymät ovat hyvät pitkälle tulevaisuuteen. Pyhäjoen ydinvoimalan rakennustöiden käynnistyminen on merkittävä piristysruiske Pohjois-Pohjanmaalle, varsinkin Raahen seudulle.

Varsinais-Suomessa teknologiateollisuuden vahvistunut kehitys pohjautuu ennen muuta kulkuneuvoteollisuuden kasvuun, eli laivanrakentamiseen Turussa ja autojen valmistukseen Uudessakaupungissa. Turun seudulla näkyy myös lääketeollisuuden hyvä vire ja rakentamisen piristyminen.

2 Manner-Suomessa on 67 seutukuntaa.

Itä-Lapissa on tapahtunut käänne parempaan niin elinkeinoelämän kuin työllisyydenkin suhteen. Taustalla ovat puunjalostuksen investoinnit ja matkailun vahva kehitys. Matkailun piristyminen ja uudet asiakasryhmät nostavat odotuksia myös Tunturi-Lapissa.

Maataloudessa vaikeudet ovat syventyneet kun tuottajahintojen laskeminen on jatkunut. Tilanne on kärjistynyt varsinkin maitotaloudessa ja sikataloudessa. Osaltaan vaikeuksia on syventänyt tukien maksatusten viivästymiset, tosin tukien maksatusten osalta tilanteen pitäisi korjaantua alkuvuoden aikana.

Kaupan alan näkymät ovat edelleen heikot kotimaisen kysynnän laskun johdosta ja alan rakennemuutos digitalisaation myötä jatkuu. Myös maatalouden kannattavuusongelmat heijastelevat kauppaan. Keskeisimmät kaupan alan investoinnit painottuvat pääkaupunkiseudulle, jonne on tulossa merkittäviä uusia kauppakeskuksia.

Työttömyyden määrän ja rakenteen kehitysnäkymät

Työttömyyden kasvu näyttäisi useimmilla seuduilla pysähtyvän ja pikkuhiljaa työttömyyden uskotaan kääntyvän laskuun. Työttömyyden arvioidaan olevan tällä hetkellä vaikeampi kuin viime vuonna 33 seutukunnassa. Samalla tasolla kuin vuosi sitten ollaan 22 seutukunnassa ja 12 seutukunnassa työttömyyden arvioidaan helpottuneen.

Seuraavan puolen vuoden kuluessa työttömyystilanteen arvioidaan helpottuvan 18 seutukunnassa ja heikkenevän 13 seutukunnassa. Ensi vuoden syksyä koskevissa arvioissa myönteiseen työttömyyskehityksen uskotaan 39 seutukunnassa, nykyiseen verrattuna heikompaan kehitykseen uskotaan vain kolmessa seutukunnassa.

Työttömyyden pitkittyminen on suuri huolen aihe eri puolilla maata ja pitkäaikaistyöttömyys tulee vielä kasvamaan. Julkisiin työvoimapalveluihin käytettävissä olevien määrärahojen riittävyydellä on tärkeä rooli pitkäaikaistyöttömyyden kasvun hillitsemisessä.

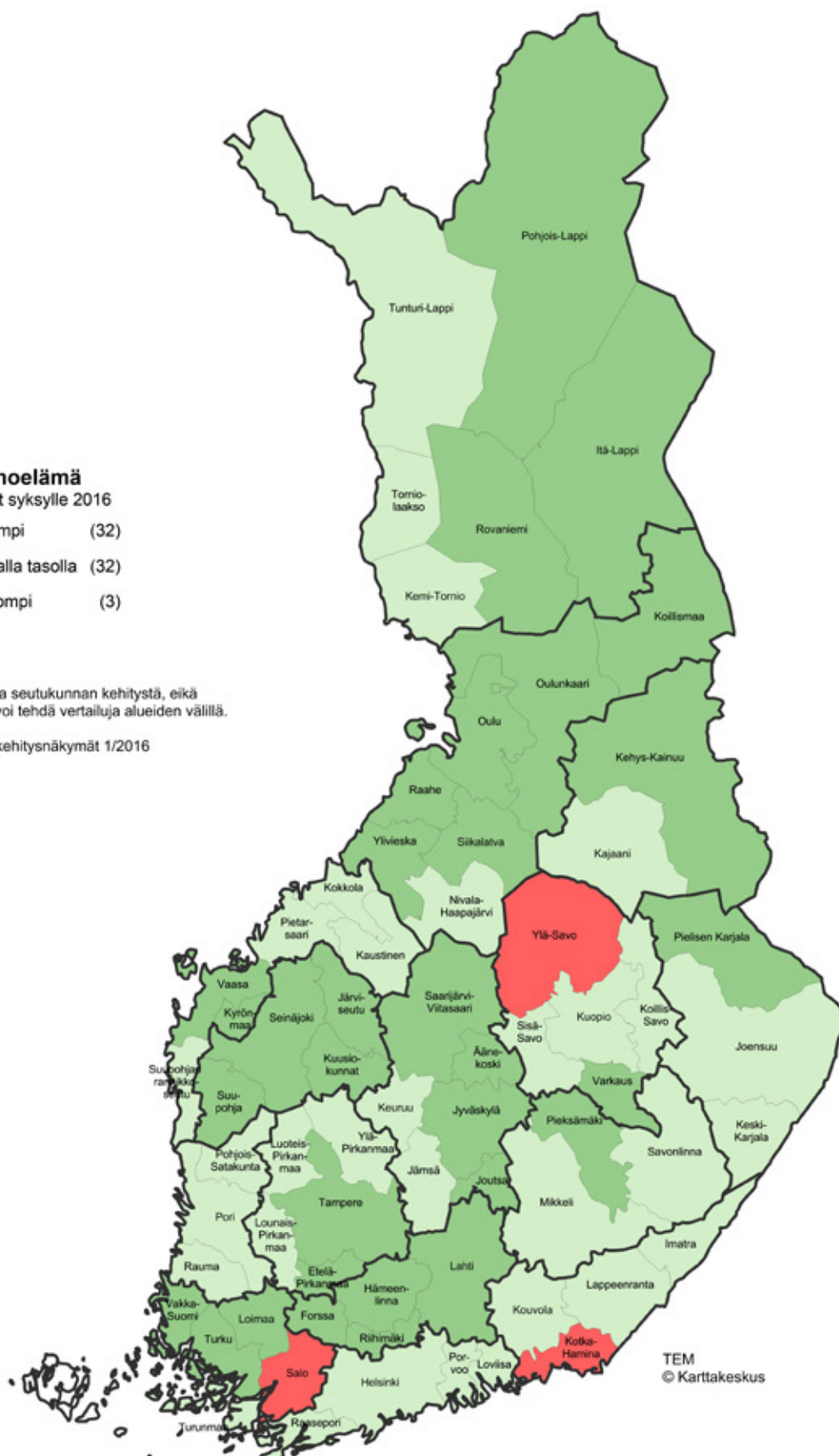
Elinkeinoelämä

Odotukset syksyille 2016

	Parempi	(32)
	Samalla tasolla	(32)
	Heikompi	(3)

Kartta kuvaa seutukunnan kehitystä, eikä sen avulla voi tehdä vertailuja alueiden välillä.

Alueelliset kehitysnäkymät 1/2016

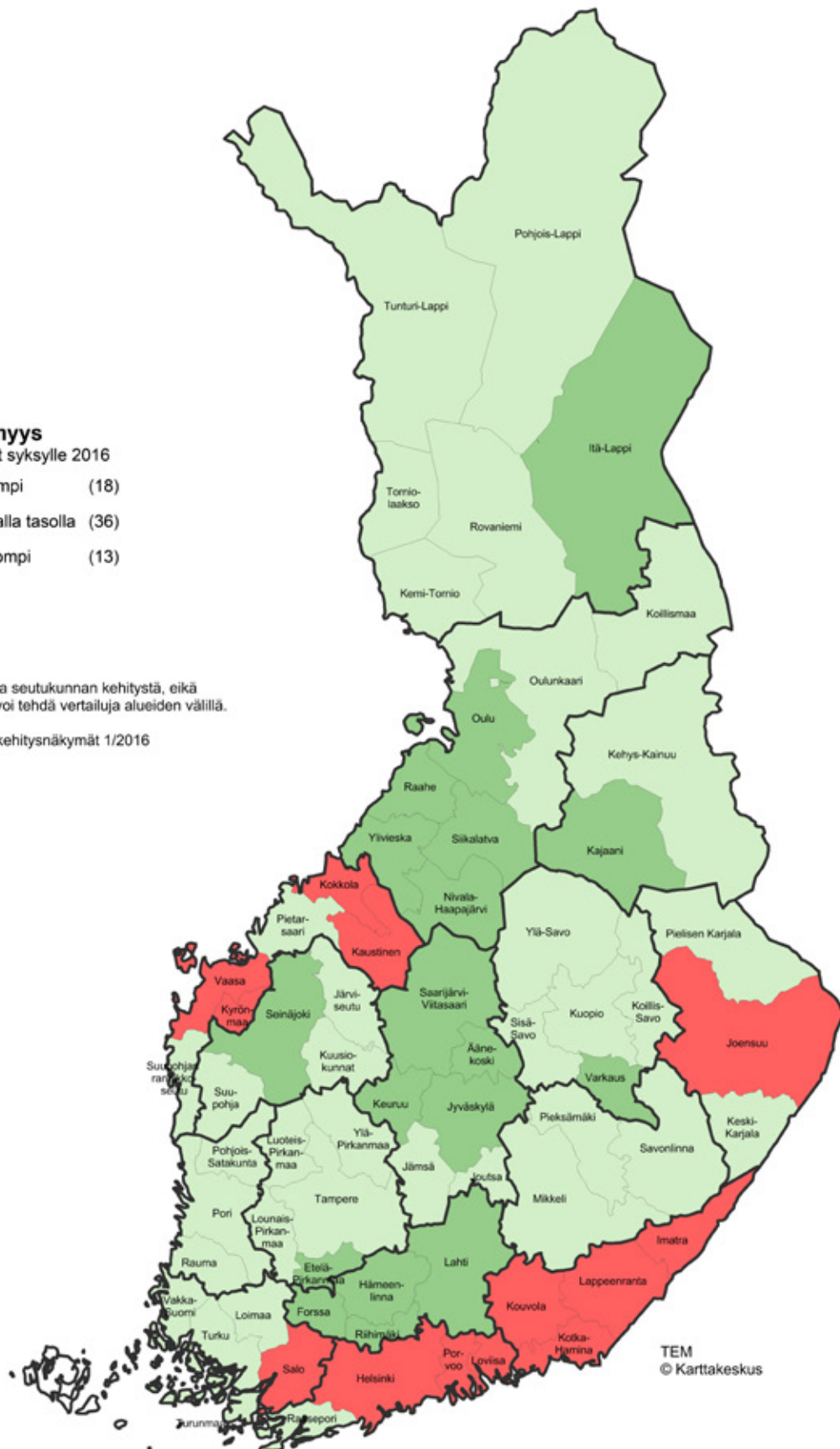
Työttömyys

Odotukset syksyille 2016

	Parempi	(18)
	Samalla tasolla	(36)
	Heikempi	(13)

Kartta kuvaa seutukunnan kehitystä, eikä sen avulla voi tehdä vertailuja alueiden välillä.

Alueelliset kehitysnäkymät 1/2016

Uudenmaan ELY-keskus

Helsingin sk	6 kk	Loviisan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	-	Työttömyys	-

Raaseporin sk	6 kk	Porvoon sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0	Työttömyys	-

Uudellamaalla asui vuoden 2015 lopussa noin 1 620 163 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi noin 16 775 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömiä työnhakijoita oli 98 599 työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta 11,9 %.

Uudenmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	--	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Uudenmaan bruttokansantuote nousi 2000-luvulla yhtäjaksoisesti aina vuoteen 2009 saakka, jolloin BKT per henkilö laski noin 5 % edellisvuoteen verrattuna. Aluetaloudellisesti tärkeiden elektroniikka- ja sähköteollisuuden, kaupan sekä mm. logistiikka-alan ongelmien vuoksi vasta vuonna 2013 bruttokansantuote per henkilö ylitti vuoden 2008 tason. Tällä hetkellä eniten kasvua alueella on rakentamisessa, matkailu ja ravintolapalveluissa sekä liike-elä-

män palveluissa. Bruttokansantuotteen kasvua Uudellamaalla tulee jatkossa hidastamaan kaupan alan liikevaihdon lasku. Myös teollisuuden tilauskanta on selvästi keskimääräistä heikompi ja liikevaihto tuleekin kuluvan vuoden aikana laskemaan.

Uudenmaan osuus Suomen kokonaisviennistä oli vuonna 2014 lähes 35 prosenttia ja yritysten tavaratuonnin arvosta oli 64 prosenttia. Vuonna 2014 Uudenmaan yritys-kanta oli 118 014, mikä vastaa kolmasosaa koko maan yritys-kannasta.

Väestöllinen huoltosuhde eli alle 15-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden määrä 100 työikäistä kohden oli vuonna 2014 noin 49. Vuoteen 2025 mennessä luvun arvioidaan alueella nousevan noin 55:en. 65-täyttäneiden osuus väestöstä oli Uudellamaalla 16 % vuonna 2014. Toisin sanoen väestö vanhenee Uudellamaalla vaikkakin huomattavasti vähemmän kuin muualla Suomessa. Toki ennustettavuutta hankaloittaa lisääntyvä turvapaikanhakijoiden määrä.

Koko maan väestöstä asuu Uudellamaalla noin 30 %. 2010-luvulla väestönkasvu on keskittynyt erityisesti pääkaupunkiseudun kuntiin ja maakunnan kuntakeskuksiin. Tilasto-keskuksen ennakkotietojen mukaan vuonna 2015 Uudenmaan väestönlisäys oli 15 402, josta nettomaahanmuuttoa oli 5 137. Luonnollista väestönlisäystä oli 5 850 ja kuntien välistä nettomuuttoa 5 788. Väestönlisäys aiheuttaa tulevaisuudessa yhä suuremman haasteen mm. työmatkaliikkumisen kannalta. Pääteiden varsilla, etenkin lähellä pääkaupunkiseutua, ruuhkat tulevat entisestään lisääntymään ja haasteena onkin, tuleeko nykyinen rai-deliikenverkosto länsimetro mukaan lukien riittämään.

Uudenmaan työpaikkaomavaraisuus on varsin korkea, sillä nettomäärisesti ainoastaan 4 % alueen työpaikoista täytyy muista maakunnista pendelöijillä. Uudenmaan ulkopuolelta eniten alueella käydään töissä Lahdesta, Tampereelta ja Turusta, ts. isoista radanvarren kaupungeista. Omassa kunnassaan eniten työskennellään Hangossa (84 %), Helsingissä (77 %), Raaseporissa (75 %) ja Porvoossa (65 %).

Alueen keskimääräinen koulutustaso on korkea. Korkeasti koulutettujen osuus väestöstä on 27 %. Korkeakouluja ja yliopistoja Uudellamaalla on seitsemän joista suurimmat ovat Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto ja Svenska handelshögskolan. Helsingin yliopisto ja Aalto yliopisto joutuvat lähivuosien aikana haastavaan tilanteeseen tulevien kustannus-säästöpainien myötä. Merkittävä huolenaihe on että alueella saattaa tapahtua ennen näkemätön aivovuoto tutkimus- ja opetushenkilökunnan, jatko-opiskelijoiden ja mm. ulko-maalai- sten tutkinto-opiskelijoiden määrän todennäköisesti lähitulevaisuudessa pienenty- essä koulutusleikkausten myötä.

Uudenmaan yritysten toimialarakenne on alueellisesti eriytynyt. Pääkaupunkiseutu on maailman metropolien tapaan vahvasti erikoistunut informaatioon ja viestintään sekä rahoitus- ja vakuutus-toimintaan. Itäinen ja läntien Uusimaa ovat vahvoja teollisuusalueita, selvästi teollisempia kuin Suomi keskimäärin. Itä-Uusimaa on öljynjalostuksen myötä Suo- men kemianteollisuuden keskittymä. Läntisen Uudenmaan vahvuuksia on teollisuus, logis- tiikka ja kasvamassa määrin myös matkailu. Rakentaminen sekä kone- ja metalliteollisuus ovat melko suuria toimialoja Kuuma-seudulla (Hyvinkää, Järvenpää, Kirkkonummi, Kera- va, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula ja Vihti). Kuuma- aluetta ja pääkau- punkiseutua yhdistää tukkukappi suurena työllistäjänä.

Sisämaan logistiikka-alueet ovat keskittyneet vahvimmin Kehä III:n ja Lahdentien var- ralle. Vantaan, Keravan ja Sipoon alueet ovat vahvistuneet viime vuosina, samoin kuin Hy-

vinkään- Riihimäen alue. Kuluvan vuoden aikana erityisesti Tuusulan merkitys tulee kasvaan. Satamatoiminnan keskittymiä ovat Helsinki, Hanko, Porvoo, Loviisa sekä Inkoo. Porvoon satamasta lähtevät petrokemiantuotteet, merkittävimpänä Neste Oyj:n polttonesteet.

Uudenmaan merkittävimmät kasvualat tulevat lähitulevaisuudessa rakentumaan todennäköisesti informaatio ja viestintäsektorin, liike-elämän palveluiden, matkailu- ja ravintola- palveluiden, rakentamisen, terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluiden sekä terveysteknologi- an osalle. Kaikilla näillä aloilla Uudellamaalla on jo valmiiksi paljon koulutettua työvoimaa ja yritysten investointihalukkuus on näillä aloilla jo nyt keskimääräistä suurempi. Lähinnä ky- symys on, missä määrin tulevaisuuden työvoimatarve kotimaisella ja ulkomaalaisella työ- voimalla saadaan täytettyä, sekä millaiset toimintaedellytykset mm. julkinen sektori näil- le alueen avainaloille tarjoaa. Oleellinen seikka on mm. panostus tutkimus- ja kehittämis- toimintaan, jotka olivat Uudellamaalla vuonna 2014 noin kolme miljardia euroa. Tämä on 46 % koko maan tutkimus- ja kehittämistoiminnan menoista ja noin 4 % alueen bruttokan- santuotteesta. Jatkossa T&K menot Uudellamaalla tulevat hyvin todennäköisesti pienene- mään mm. hallituksen viimeisimmän 138 miljoonan Tekes-rahoituksen leikkausten myö- tä. Mm. strategisen huippuosaamisen keskittymät (SHOK) lakkautetaan ja alueen korkea- kouluille suunnatun rahoituksen määrä tulee pienemään. Tämä tulee todennäköisesti vai- kuttamaan informaatio- ja viestintäsektorin ja terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluiden alo- jen toimintaedellytyksiin. Toisaalta alueella on tehokkaasti toimivia kiihdyttämöitä mm. ter- veysteknologian saralla, mikä osaltaan luo alalle hyvän kasvualustan.

Näyttää myös siltä että riskirahoituksen merkitys on kasvamassa ja alueella riippuvuus pankkirahoituksesta tulee osittain pienentymään. Vastaavasti rakentaminen jatkossakin keskittyy Uudellemaalle, mitä maahanmuutto sekä nettomuutto muualta Suomesta tulevat edesauttamaan. Alueella on pitkälle tulevaisuuteen riittäviä infraprojekteja mitkä edesaut- tavat että rakentaminen pysyy monipuolisella pohjalla. Pitkään alueella on suhtauduttu lii- ankin negatiivisesti matkailu- ja ravintolapalveluiden kasvumahdollisuuksiin. Isot hotellipro- jektit ja vahvat panostukset mm. Helsinki-Vantaan lentokentän infran kasvattamiseen tuo- vat jatkossa erinomaisen kasvualustan alalle. Pitkälle B-to-B alana toimiva liike-elämän pal- velut on pystynyt jopa kasvamaan taantumankin aikana, alan toimintaympäristö tulee tie- tyiltä osin muuttamaan mm.ohjelmistorobottien yleistyessä, mutta toisaalta alalla on pal- jon työtehtäviä jotka tulevaisuudessakin säilyttävät merkityksensä. Liike-elämän palveluis- sa työskentelevien keskimääräinen koulutusaste on varsin korkea, joten alan kasvu tuo hy- vän mahdollisuuden mm. lähitulevaisuudessa korkeakoulusta valmistuneille. Terveyden- huolto- ja sosiaalialalla VATT ennustaa työllisten määrän kasvavan päätoimialoista eniten vuoteen 2030 mennessä. Kasvu tulee tapahtumaan joka tapauksessa yksityisellä sektoril- la siitä huolimatta mihin ns. SOTE-ratkaisuun kuluvan vuoden aikana päästään.

Kiinnostus yrittäjyyteen on Uudellamaalla selvässä nousussa. Alueella yritysneuvonnas- sa käyneiden määrät ovat kasvaneet vuonna 2015 huomattavasti edellisvuoteen verrattu- na, ja kehitys on edelleen kasvusuunnassa. Osittain tähän vaikuttaa haastava työllisyys- tilanne, mutta myös asenteenmuutos ja lisääntynyt riskinottohalukkuus. Korkeakouluissa yrittäjyysopinnot on pitkälti integroitu osaksi tutkinto-ohjelmien opetussuunnitelmia, mikä on selkeästi kantamassa hedelmää. Hyvä esimerkki yrittäjäjärjestöjen ja korkeakoulujen syventävästä yhteistyöstä on Uudenmaan yrittäjien ja Laurea ammattikorkeakoulun kump-

panuussopimus. Myös kunnat ja yliopistot tekevät entistä tiiviimpää yhteistyötä yrittäjyyden edistämiseksi, minkä tuloksena syntynyt Helsinki Think Company-konsepti on laajenemassa uusiin toimipisteisiin.

Cleantechin, kiertotalouden ja biotalouden osalta Uudellamaalla on tulevaisuudessa valtava potentiaali mm. kuluttajakeskeisten liiketoimintamallien, energiasektorin cleantech-ratkaisujen sekä suurten ja keskisuurten yritysten lisääntyvällä yhteistyöllä start up -yritysten kanssa. Esimakua tästä nähtiin jo syksyn Slush-tapahtumassa, jossa suomalaiset suuryritykset etsivät cleantech- ja kiertotalousratkaisuja start up-yhtiöiltä mm. vesiin, meriteknoлогияan sekä energiaan innovaatiokilpailuiden muodossa. Kuluttajakeskeiset liiketoimintamallit ovat globaalisti cleantechin aggressiivisimmin kasvava markkina. Uudellamaalla on maailmanluokan digi- ja cleantech-osaamista, ja tätä osaamista on vapautunut ICT-alan suurten irtisanomisten myötä. Kun niitä yhdistetään nousevaan kulutuskysyntään, yrityksillä on mahdollisuuksia edetä kuluttaja-cleantechin huipulle. Mm. DEMOSHelsingin vetämissä Peloton-ohjelman ”imussa” on kasvamassa pieniä gasellirytyksiä, jotka kehittävät kuluttajaratkaisuja energian tehokkaaseen ja kestävään hyödyntämiseen. Vertaislähettipalveluja, älykkäitä termostaatteja, kotitaloustarvikkeiden vertaislainaamista, myynti- ja kuljetuspakkauksia kierrätettäviä sekä kestäväen kehityksen arvoja ja kulutustottumuksia ohjeistavat yritykset ovat Uudellamaalla cleantech-palvelusektorin keihäänkärkiratkaisuja, joissa lähitulevaisuuden kasvupotentiaali on merkittävä.

Uudenmaan merkittävimpiä cleantech-, kiertotalous ja biotalous Hankkeita ovat:

- Smart & Clean, jonka tarkoituksena on rakentaa pääkaupunkiseudusta kansainvälisesti merkittävä ekologisten ja älykkäiden ratkaisujen referenssialue. Tavoitteena on, että vuoteen 2021 mennessä pääkaupunkiseutu on testialusta ja näyteikkuna suomalaisten ja kansainvälisten yritysten liiketoiminnan parhaille tuotteille ja palveluille, jotka näyttävät miten digitalisaation ja kiertotalouden luomien mahdollisuuksien avulla vähennetään päästöjä, sujuvoitetaan arkea ja luodaan viihtyisä elinympäristö.
- Porvoon Kilpilahden tulevaisuuden bioteollisuuspuisto -hanke
- Espoon Deep Heat eli Espoon Otaniemen pilottihanke (ST1 ja Fortum) geotermisen lämpövoimalan porauksesta. Pilotin tavoitteena saavuttaa 7 kilometrin syvyys, ja geolämmön tuottaminen 40 megawatin teholla. Tämä vastaa noin 10 % Espoon kaukolämmön tarpeesta. Hallitus on myöntänyt hankkeeseen noin 10 miljoonaa euroa. Kokonaiskustannukset ovat arviolta päälle 50 miljoonaa euroa.
- Helenin Suvilahden sähkövarasto. Sähkövarasto muodostuu noin 15 000 Litium-ioniakkukennosta, joihin voidaan varastoida hetkellisesti Helenin Suvilahden (340 kWp) ja rakenteilla olevan Kivikon (850 kWp) aurinkovoimaloiden tuotanto. Sähkövaraston nimellisteho tulee olemaan 1,2 megawattia ja energiakapasiteetti 600 kWh. Sähkövarasto otetaan käyttöön kuluvan vuoden kesällä. Hankkeen kustannus on 2 miljoonaa euroa
- HINKU-hanke. Hiilineutraalisuutta tavoittelevat Hinku-kunnat ovat sitoutuneet vähentämään 80 prosenttia kasvihuonekaasupäästöjä vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. HINKU-hankkeessa olevat kunnat Uudeltamaalta ovat: Hanko, Hyvinkää, Inkoo, Lohja, Porvoo, Raasepori, ja Siuntio.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pk-yritysten suhdannenäkymiä vuoden päähän nykyhetkestä kuvaava saldoluku on nousut peräti 16 prosenttiyksikköä syksystä 2015, ollen nyt +22. Ennallaan suhdanteiden arvio pysyvän hieman useampi kuin viime syksynä eli reilu puolet (54 %) alueen pk-yrityksistä. Uudellamaalla voimakkaasti kasvuhakuisia tai kasvuhakuisia yrityksiä on 44 %. Uudenmaan alueen pk-yrityksistä noin joka kolmannella ei ole tarvetta työllistää lisää. Mielenkiintoista on että palkkojen suoranaisesti ei katsota olevan merkittävä työllistämisen esteenä vaan suurimmaksi esteeksi nousevat työn sivukulut ja kysynnän riittämättömyys. Valtaosa (73 %) ei aio ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana. Ulkopuolisen rahoituksen osalta pankkien merkitys on edelleen huomattavasti suurin (61 %) ennen rahoitusyhtiöitä (39 %) ja Finnveraa (20 %). Mm. bisnesenkeleiden merkityksen yritysten rahoituskanavana arvioidaan olevan edelleen varsin alhainen, 7 %. Ulkoisen rahoituksen käyttötarkoituksesta yrityksillä merkittävin on mm. yrityksen kasvulle tai suhdanteista johdettu lisäkäyttöpääomatarve sekä koneiden ja laitteiden laajennusinvestoinnit ennen yritysten kehittämishankkeita. Digitaalisuus liiketoiminnassa on edelleen kuitenkin varsin perinteisellä pohjalla, sillä yritysten kotisivut (77 %) ja sosiaalinen media (47 %) ovat vastaajilla huomattavasti suurimmat työkalut, kun esim. teollinen Internet (3 %) ja Big data (2 %) olivat kyselyissä merkitykseltään varsin vaatimattomia.

Vaikka pk-yritysbarometrissä ainoastaan viidesosa yrityksistä ilmoitti seuraavan 12 kuukauden aikana käyttävänsä ulkopuolisena rahoituskanavana Finnveraa, on hyvinkin mahdollista että tämä osuus tulee jo kuluvan vuoden aikana nousemaan barometrin tuloksia korkeammaksi. Finnvera on tehnyt vuoden 2015 aikana Uudellamaalla yksistään 400 yrityskäyntiä nimenomaan yrityksiin jotka eivät vielä ole olleet Finnveran asiakkaita. Näin ollen rahoitusratkaisujen tietoisuus on jatkuvasti lisääntymässä kasvuun, kilpailukyvyyn parantamiseen ja kansainvälistymistä tukeviin hankkeisiin. Kaiken kaikkiaan Finnvera myönsi pk-yrityksille viime vuonna rahoitusta Uudellamaalla 270 miljoonaa euroa. Myös suurten yritysten rahoitusvolyymejä on lisätty viime vuonna aina 300 miljoonan euron liikevaihtokokoluokkaan saakka. Lisäksi joukkovelkakirjalainojen merkitseminen ja suuryritysten vientiä tukevia investointeja ts. vientitakuut- ja luotot, ovat olleet Uudellamaalla viime vuonna kasvussa.

Uudellamaalla tuottavuuden parantaminen ja kustannusten hallinta digitalisaation kautta on pk-yrityskentässä suuri haaste. Alueella on kuitenkin pk-yrityksissä yleisesti tehty konkreettisia toimia digitalisaation edistämiseksi. Teknologisia ratkaisuja, kuten pilvipalveluiden käyttöönotto on jo 4/5 pk-yrityksistä. Taloustutkimuksen vuoden 2015 yrittäjäkyselyn mukaan mobiililaitteiden hyödyntämisessä viestintätyökalujen (Yammer, Lync) ja projektihallintatyökalujen alueella ollaan muuta maata kiinnostuneempia.

Rakentaminen

Rakentamisen volyymit jatkavat Uudellamaalla kasvua. Rakentaminen lähti nousuun jo vuoden 2014 lopussa, jatkui viime vuonna ja kuluva vuosi näyttää paremmalta kuin kenties kertaakaan sitten 2008 lopussa alkaneen taantuman. Tänä vuonna näyttäisi kasvua selkeäs-

ti olevan myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella vaikka maan asuntotuotannosta arviolta puolet keskittyy Espooseen, Helsinkiin ja Vantaalle. Kauppakeskusten laajentuminen jatkuu vilkkaana myös kuluvan vuoden. Talonrakentamisessa korjausrakentaminen on Uudellamaalla noussut liikevaihdollisesti uudistuotannon tasoa korkeammaksi. Hotelleja rakennetaan paraikaa usealla paikkakunnalla, joten matkailu- ja ravintolapalvelualalla näyttää selkeästi olevan luottamusta matkailijavirtojen kasvuun lähitulevaisuudessa.

Korkotuettujen asuntojen (ARA-asunnot) tuotanto on tällä hetkellä mm. Helsingin seudulla alle 20 % kaikesta asuntotuotannosta. Tämä edelleenkin on liian vähän esim. matalapalkka-alojen työpaikkojen täyttymistä ajatellen. Kaavavalitukset ovat hidastaneet useita merkittäviä rakennuskohteita, viimeisin on Kehä I:n kattamisesta tehty valitus Helsingin hallinto-oikeuteen. Tätä aiemmin mm. kauppakeskus-, toimistotila- asutokompleksi Redin rakentamisen aloitus viivästyi kahdella vuodella ja Espoon Vermon asuntoalueen rakentamista ei ole edelleenkään päästy aloittamaan.

Vanhaa rakennuskantaa puretaan yhä suuremmassa määrin uudistuotannon tieltä. Muuntorakentamisen volyymit ovat hiukan putoamassa, sillä mm. vanhojen toimistotilojen hyödyntäminen energiatehokkuuteen ja tehoneliöajatteluun asettaa omat haasteensa yksistään kustannuspuolella. Mm. geo- ja aurinkoenergiaa hyödynnetään yhä enenevässä määrin uudessa rakennuskannassa. Purkamiset kohdistuvat etupäässä vanhoihin ostoskeskuksiin, teollisuushalleihin ja virastotaloihin, mutta kohteiden laajentaminen ulottuu myös paikoittain sairaalatoimitiloihin, kouluihin ja päiväkoteihin.

Puutalorakentaminen on Uudellamaalla jo tällä hetkellä kasvussa. Tätä on edesauttanut puurakentamisen teollistuminen sekä mahdollisuus 8-kerroksisten talojen rakentamisesta. Todennäköisesti jatkossa puutalorakentamisen merkitys tulee entisestään kasvamaan. Uusilla asuinalueilla on jo enenevässä määrin elementtitalojen materiaalina käytetty puuta. Lisäksi liiketaloudellisesti kasvavissa korjaus- ja täydennysrakentamisessa puun käyttö tulee hyvin todennäköisesti lisääntymään. Puun ekologisuudesta on kuluvan vuoden alussa käyty kiivasta keskustelua vaihtoehtoiseen, kiviaineksen käyttöön verrattuna. Joka tapauksessa puurakentamista on ennakoitu biotalouden merkittäväksi kasvualueeksi.

Asuntorahastojen merkitys on uudistuotannossa alueella merkittävä. Toimintamallit ovat yleensä seuraavat: rahastot ostavat tontin, kilpailuttavat rakennusliikkeen ja vuokraavat asunnot jo ennakkomarkkinoinnissa markkinahintaan. Vaihtoehtoisesti rahastot ostavat rakennusliikkeiden rakentamista taloista asunnot, jotka eivät ole menneet kaupaksi ja näin ollen könttähintaan hankkivat asunnot markkinahintoja edullisemmin. Rakennusliikkeet keskittyvät Uudellamaalla gryndaustoimintaan, ennakkovaraukset ovat tällä hetkellä korkealla tasolla, etenkin tänä vuonna valmistuvien Länsimetron asemien varrella. Valtion korkotuettujen asuntojen rakentaminen ei edelleenkään ole rakentajien intressilistalla korkealla.

Uudellamaalla on meneillään uusien kauppakeskusten rakentamista ja vanhojen laajentamista. Rakentamisessa pääkaupunkiseudun merkitys tulee olemaan jatkossakin merkittävä. Suomesta turvapaikan saaneiden valuma alueelle tulee arviolta olemaan puolet ja kantaväestön nettomuuton pysyessä nykyisellään paine asuntojen tuotantoon tulee kasvamaan. Päätoimialoista rakennusalan tilauskanta onkin EK:n tammikuun suhdannebarometrin (Uudenmaan alue) vahvimalla pohjalla.

Meneillään olevia sekä tulevia merkittävimpiä investointeja Uudellamaalla ovat mm. seuraavat:

- Porvoon Elinkaarihanke 62 milj. euroa (koulujen ja päiväkotien rakentamista)
- Lohjalla Paperitehdas Sappi Kirkniemen paperikoneen märänpään uudistus (kustannusarvio 16,5 miljoonaa euroa)
- Stockmannin logistiikkakeskus Tuusulassa (kustannus 30 milj. euroa. Valmistumisajankohta kuluvan vuoden keväällä)
- Yritysalue Boogie Järvenpäässä noin 15 hehtaaria. (Alueelle kaavaillaan teollisuusyrityksiä, tukkukauppoja, logistiikkaa)
- Kehä 3 parannustyöt, Turunväylän siltahankkeet
- Finavian terminaalin sekä kiitoradan laajennus (kustannusarvio 900 miljoonaa euroa) Kehä I:n kattaminen Keilanimessä. Hanke käynnistyi maaliskuussa 2016 (vahvistamaton kustannusarvio 93 miljoonaa euroa)
- Kehä I Kivikontien hanke välillä 2016-2018 (kustannusarvio 20 miljoonaa euroa)
- Länsimetron liityntäyhteydet (Länsiväylän leventäminen). Hankkeen kustannusarvio 20 miljoonaa euroa
- Maantie 148 parantaminen Keravan kohdalla valmistuu syksyllä 2016 (kustannusarvio 18 miljoonaa euroa)
- Helsingin olympiastadionin perusparannus ja uudistaminen (kustannusarvio 17 miljoonaa euroa)
- Espoon sairaala valmistuu kuluvan kevään aikana (kustannus 120 miljoonaa euroa)
- Länsimetro Matinkylään valmistuu elokuussa 2016 (kokonaiskustannus 1,1 miljardia euroa)
- Länsimetron jatke Kivenlahteen valmistuu arviolta 2020 (kustannusarvio 800 miljoonaa euroa)
- Orion rakentaa uuden tehtaan tytäryhtiölleen Fermionille Hankoon. Hankkeen kustannusarvio on 30 miljoonaa euroa. Rakentaminen aloitetaan huhtikuussa.
- Tuusulan koulujen ja päiväkotien rakentaminen Kellokoskella, Jokelassa ja Hyrylässä (30 miljoonaa euroa)
- Clarionin hotellihankkeet Jätkäsaarella ja Aviapoliksessa. Valmistuvat vuoden 2016 aikana.
- Hezner rakentaa datakeskuksen Tuusulaan (kustannusarvio 150-200 miljoonaa euroa). rakentaminen käynnistyy todennäköisesti kuluvan vuoden aikana.
- Redi (kauppakeskus, liike- ja toimistotilat ja asunnot) Kompleksin korkeus 132 metriä. Kustannusarvio noin miljardi euroa. Valmistumisajankohta 2018.
- Tripla (kauppakeskus, liike- ja toimistotilat, joukkoliikenneterminaali, hotelli, 340 sähköauton latauspistettä ja asunnot). Kustannusarvio noin miljardi euroa. Valmistumisajankohta noin vuonna 2025
- Iso Omenan laajennuksen 1. vaihe päättyy syksyllä 2016 ja 2. vaihe keväällä 2017
- Vantaan Dixi-ostoskeskuksen 2. vaihe valmistuu keväällä 2017.
- Kauppakeskus Melba Lohjalla (Rakentaminen alkaa arviolta kesällä 2017 ja valmistuu keväällä 2018).

- Itäkeskuksen K-Citymarket. (kustannusarvio 100 miljoonaa euroa). Ensimmäinen vaihe valmistuu loppuvuodesta 2017 ja toinen vaihe vuonna 2019.

Kaupan ala

Vähittäiskaupan liikevaihto laski vuonna 2015 kauppakamarin tietojen mukaan Helsingin seudulla viisi prosenttia, ja tämä hyvin pitkälti kuvanee myös koko Uudenmaan tilannetta. Helsingin seudulla lasku on nyt jatkunut viisi perättäistä vuotta. Eläkkeiden nollakorotukset, työttömyyden kasvu Uudellamaalla, hyödykeverojen nousu ja mm. pankkien lyhennysvapaiden päättymisen tulevat vaikuttamaan negatiivisesti kuluvan vuoden näkymiin.

Kauppakeskusyhdistyksen vuoden 2015 listauksessa Suomen 20 suurimman kauppakeskuksen joukossa on Uudeltamaalta kymmenen kauppakeskusta. Uudenmaan kauppakeskuksissa kävijämäärissä oli viime vuonna sekä nousuja sekä laskuja. Vähittäiskaupan osalta tilanne näyttää alueella olevan, että vanhojen ostoskeskusten tai keskusta-alueiden päivittäis- ja erikoiskauppojen myyntimäärät laskevat, eivätkä kauppakeskusten osittain kasvavat volyymit riitä kääntämään toimialan liikevaihtoa kasvun puolelle. Lisäksi kauppakeskukset tarjoavat elämys- ja hyvinvointipalveluita, jotka eivät suoraan tuota tulovirtaa kaupan alalle. Esimerkiksi elokuvateatterit, lääkärikeskukset, kirjastot ja paikoittain jopa kylpylätoiminta (Vantaalla) on Uudellamaalla integroitu osaksi tätä kokonaisuutta.

Vähittäiskaupan alalla kilpailutilanne Uudellamaallakin kiristyy, kun alan toiseksi suurin toimija Kesko ilmoitti ostavansa Suomen Lähikauppa Oy:n koko osakekannan. Mikäli Kilpailu- ja kuluttajavirasto hyväksyy kaupan, voi tämä aiheuttaa paineita kauppojen lukumäärän vähenemiseen joillakin alueilla, joissa Siwojen, Valintatalojen ja K-kauppojen etäisyys on pieni. Ostovoima Uudellamaalla on korkeasta työttömyydestä huolimatta edelleen varsin korkea, mikä saattaa hyvinkin vähentää paineita myymälöiden karsimiseen. Myös kauppojen vuokra-aikojen pituus osittain vaikuttaa siihen että myymälöiden äkkilopetuksia ei välttämättä ainakaan kuluvan vuoden aikana nähdä. Siwojen ja Valintatalojen yhteenlaskettu lukumäärä on Uudellamaalla tällä hetkellä 128.

Kauppojen aukiolojen pidentyminen on otettu käyttöön Uudellamaalla laajasti. Lähes kaikki isot kauppakeskukset sekä etenkin päivittäistavara-kaupat kauppakeskusten ulkopuolella ovat pidentäneet aukioloaikojaan. Alalla laajalti uskotaan että aukiolojen lisääntyminen ei välttämättä lisää kauppojen tulovirtaa itsessään vaan ensisijaisesti hyötyjänä on kuluttaja jolle laki antaa enemmän liikkumavaraa ostosten tekemiseen.

Verkkokaupan kasvu asettaa tiettyjä uhkakuvia suomalaisille vähittäis- ja tukkukaupan alan toimijoille jopa kuluvan vuoden aikana. Helppokäyttöisten verkkokauppa-alustojen, kuten Alibaban ja Amazonin on arvioitu kasvattavan markkinaosuutta myös Suomessa ja tätä on jo jossain määrin tapahtunut. Toisaalta tietyissä tukkukaupan tuotteissa esim. koneiden ja laitteiden osalta asiakaspalvelu, toimitukset, sopimukset ja mm. vastuukysymykset toimivat edelleenkin tulppana verkkokaupan kasvulle. Ylipäätään suurten erien hankinnassa ostajauskollisuus on vakaampaa mm. volyymialennusten kautta. B-to-b hankinnat tulevat yleistymään hyvinkin todennäköisesti satunnaisissa, pienten erien hankinnoissa. Uudellamaalla kansainväliseen kilpailuun on tukkukauppojen osalta pystytty vastaamaan ketterien mobiilisovellusten myötä esim. autojen varaosien myynnissä, joten alueella on näin ollen

tiedostettu muuttuvan toimintaympäristön asettamat haasteet. Tukkukaupan myynti laski vuonna 2015 kaupan toimialoista eniten, yhteensä noin 5 % prosenttia vuoteen 2014 verrattuna. Viime vuonna tukkukaupan kehitys oli heikompaa kuin vuonna 2014, jolloin myynti laski puolestaan 1,2 prosenttia vuodesta 2013. Tukkukauppa on kaupan toimialoista suhdanneherkin, sillä se myy tuotteitaan myös muun muassa teollisuuden tarpeisiin. Kuluvalla vuodelle kaupan liitto ennustaa tukkukaupan liikevaihdon ja työllisten määrän lievästi kasvavan valtakunnan tasolla. Tämä vastanee myös Uudenmaan kehitystä.

Teknisen kaupan osalta pääkaupunkiseudun suuret hankkeet ja korjausrakentaminen paransivat vuoden mittaan rakentamiseen liittyvien tuotteiden ja palveluiden myyntiä, Näiden kehitys näyttäisi myös jatkuvan ainakin alkavan vuoden myönteisenä. Teknisen kaupan odotukset tulevasta kehityksestä olivat tammikuussa selvästi loppusyksyä optimistisemmat kaikilla mitatuilla osa-alueilla. Myynnin kasvuun seuraavan kolmen kuukauden aikana uskoi 34 ja seuraavan 12 kuukauden aikana 64 prosenttia jäsenistä, kun osuuden joulukuussa olivat 26 ja 49 prosenttia. Samaan aikaan heikompaa kehitystä pelkäävien osuus supistui selvästi loppuvuoden tilanteesta. Teknisen Kaupan ja Palveluiden yhdistys arvioi Uudenmaan osuuden alan toiminnasta olevan noin 70 %.

Teollisuus

Uudenmaan teollisuuden synkkiä näkymiä luovat tärkeiden vientimaiden heikot kasvunäkymät. Kiinassa rakentaminen vähenee ja talouskasvu on hidastumassa. Venäjä on taantumassa ja Yhdysvaltojen teollisuustuotannon ennakoitaan vähentyvän (ostopäällikköiden indeksi 50 alapuolella). Myöskään pitkän aikavälin konsensusennusteet eivät lupaa Saksalle kuin alle kahden prosentin kasvua vuoteen 2020 saakka. Teollisuudessa vuosi 2015 oli varsin kaksijakoinen. Metsäteollisuus sekä kone- ja metalliteollisuus nousivat kemianteollisuuden ohi suurimmiksi teollisuuden vientialoiksi. Näistä kemianteollisuus oli ainoa, jonka osalta vienti viime vuonna laski edellisvuoteen verrattuna. Tätä edesauttoi öljytuotteiden hinnan lasku sekä ylipäättään tärkeän vientimarkkinan Venäjän suuntautuvan viennin voimakas vähentyminen.

Kemianteollisuudessa öljynjalostuksen suurin keskittymä Suomessa on Porvoon Kilpi-lahti. Nesteen öljytuotteiden jalostusmarginaalit nousivat vuonna 2015 merkittävästi vuoteen 2014 verrattuna. Uusiutuvien polttoaineiden myyntiä edesauttoivat Nesteen kannalta myönteiset sääntelypäätökset Yhdysvalloissa ja Euroopassa. Etenkin Yhdysvalloissa voidaan astunut Blender's Tax tuo ennustettavuutta markkinoiden jatkumolle myös Euroopan ulkopuolelle. Uusiutuvien polttoaineiden osuus Nesteen liikevaihdosta oli viime vuonna 17 %. Kemikaaleissa maaliteollisuus on ollut tärkeimmän vientimaan Venäjän taantumien myötä haastavassa tilanteessa. Tämä on näkynyt alalla mm. Vantaan Tikkurilan irtisanomisissa. Maalien valmistus onkin osittain paikallistettu Venäjälle, mikä tuo haastavan tilanteen kotimaisen tuotannon pitämiselle nykytasolla.

Kemiassa lääketeollisuus on Suomessa vahvasti keskittynyt pääkaupunkiseudulle ja erityisesti Espooseen, jossa toimivat viisi Suomen suurinta yritystä. Alalle on tyypillistä että yritykset ovat pääosin ulkomaalaisessa omistuksessa. Espoolaisilla yrityksillä on vahvaa osaamista mm. syöpäriskin tunnistamisen, parkinsonin taudin, psoriariksen sekä mm. dia-

beteksen hoidon lääkkeiden osalta. Uudellamaalla toimivien yritysten tukkumyynti on konkaisuudessaan kasvanut yhtäjaksoisesti vuodesta 2012 lähtien. Missä määrin patenttien raukeamisen ja näin ollen geneeristen lääkkeiden mukanaan tuomaan kilpailuun pystytään vastaamaan, määrittelee hyvin pitkälle kuluvan vuoden näkymät alalla. Lääketeollisuus on harvoja teollisuuden aloja, jossa suurilta irtisanomisilta on vältytty.

Elinkeinoelämän keskusliiton tammikuun suhdannebarometrissä kemianteollisuuden näkymät eivät ole juurikaan muuttuneet. Tammikuussa tehdyssä tiedustelussa saldoluku oli -5 (lokakuussa -6). Paranevia suhdanteita odotti nyt 7 % ja tilanteen heikkenemistä 12 prosenttia vastaajista. Selvä enemmistö ei arvioinut suhdanteissaan tapahtuvan muutoksia. Tuotannon määrä kasvoi loppuvuonna aavistuksen. Lähikuukausille ennustetaan vähän ripeämpää kasvua. Tilaukskannan kuvataan olevan melko lähellä tavanomaista. Kannattavuus on pysynyt melko vakaana, eikä siihen odoteta suuria muutoksia lähikuukausille. Henkilöstön määrän arvioidaan laskevan hieman. Suurimmaksi kasvun esteeksi nähdään olevan riittämätön kysyntä (29 %). Sen sijaan puutetta ammattitaitoisesta työvoimasta ilmoitti ainoastaan prosentti vastaajista, mikä viittaa varsin vähäisiin rekrytointiongelmiiin. Tammikuussa uusien tilausten arvo oli kemianteollisuudessa noin 4 % pienempi kuin vuotta aiemmin.

Teknologiateollisuudessa Uudenmaan osuus vuoden 2014 aluetietojen mukaan on koko maan toimipaikkojen määrästä 31 %, liikevaihdosta kolmannes ja henkilöstön määrästä 35 %. Teknologiateollisuuden osuus oli alueen koko viennistä 47 % ja tutkimus- ja kehittämistoimien investoinneista 66 %. Vuonna 2014 alalla työskenteli Uudellamaalla 94 700 henkilöä. Alalla yritysten liikevaihto kasvaa pk-yrityksissä. Sen sijaan suurten yritysten liikevaihto on edelleen vuoden 2008 alapuolella. Teknologiateollisuuden tammikuun kyselyyn vastanneiden yritysten kiinteät investoinnit tulevat kasvamaan kuluvana vuonna. Viime vuonna alan liikevaihto oli laskussa ja liikevaihto oli 30 % alhaisempi kuin vuonna 2008. Teknologiateollisuuden keskittymiä ovat kone- ja metallialalla Kuuma-seutu, Vantaa, Järvenpää. Elektroniikkateollisuus, suunnittelu ja konsultointi sekä tietotekniikka-ala ovat keskittyneet pääkaupunkiseudulle.

Kone- ja metalliteollisuudessa merkittävä yrityskauppa on toteutuessaan hyvinkääläisen Konecranesin sekä amerikkalaisen Terexin fuusio. Mikäli yrityskauppa toteutuu, tulee siitä alan merkittävin 2010-luvulla. Mm. teollisen internetin saralla suuret yritykset tekevät alueella kasvavassa määrin yhteistyötä start up –yritysten kanssa teollisen internetin saralla. Vaikka alueen pk-yrityksillä merkittävät tilaukset tulevat alueella olevilta suurilta toimijoilta, on alihankinta lisääntynyt myös Suomen rajojen ulkopuolelle. Kone- ja metalliteollisuudessa digitalisaatiota ja pilvipalveluita on pystytty hyödyntämään mm. Vantaalla teollisuuden ja energialaitosten venttiilien valmistuksessa. Pk-yritysten merkitys alan liikevaihdosta ja työllisten määrästä on teollisuuden toimialoista suurin. Uudellamaalla on ollut toimintamalleja, joissa start up –yritykset ovat toimineet suurten yritysten toimitiloissa ja jonka kautta synergiaetua on saatu näin ollen lisättyä. Kone- ja metalliteollisuus oli ainoa teollisuuden toimiala jossa tammikuussa uusien tilausten arvo kasvoi (+ 1 %).

Elektroniikkateollisuudessa eniten kasvaa terveysteknologia, mikä on pitkälti keskittynyt pääkaupunkiseudulle. Terveysteknologian lähitulevaisuuden näkymät ovat erinomaiset. Suomessa tuotetusta terveysteknologiasta vientiin menee 95 %, joten kotimaan kuluvana vuonnakin jatkuva matala kasvu ei juurikaan vaikuta kasvunäkymiin. GE Healthcaren in-

vestointi ja alan kiihdyttämö ”Vallilan piilaaksossa” ovat luoneet hyvän kasvualustan useille alan toimijoille. Terveysteknologia on Uudenmaan vahvimmin kasvavia vientikärkiä. Alan jatkuva kasvu tarkoittaa myös tarvetta uusille osaajille. Terveysteknologian viennistä Eurooppaan menee 37 % ja Yhdysvaltoihin 36 %. Kasvunäkymiä luovat Yhdysvaltojen ohella Aasia sekä yksittäisiä maista mm. Saudi Arabia joihin muilla aloilla ei aikaisemmin kaupasuhteita ole suurilla volyymeillä ollut. Alalle tyypillistä on että yritysten omistuspohja on ulkomailla ja alalla työskentelevien koulutustaso on korkea. Lokakuussa Terveysteknologian liiton kyselyssä 15 prosenttia vastanneista yrityksistä arvioi rekrytoivansa yli 10 henkilöä vuonna 2016. 52 prosenttia uskoi palkkaavansa 1-2 ja 20 prosenttia 3-10 uutta työntekijää.

Suunnittelussa ja konsultoinnissa kasvunäkymiä Uudellamaalla tuovat mm. lisääntyvät rakentamisen volyymit. Kolikon toisella puolella on teollisuuden alhaiset investoinnit. Alalla tyypillistä on pienten yritysten merkittävä osuus liikevaihdosta sekä työllisten määrässä. Yritykset ovat usein kokoluokaltaan pieniä insinööritaloja ja suunnittelutaloja. Suunnittelu- ja konsultointiyriyten näkymät ovat EK:n tammikuun kyselyn perusteella neutraalit – kaikkien vastanneiden joukossa saldoluku oli nolla. Vastaajista 56 % ennakoivat markkinatilanteen pysyvän ennallaan, 22 % ennakoivat positiivista muutosta ja 22 % negatiivista muutosta. Talosektorin saldoluku nousi merkittävästi edellisestä vuosineljänneksestä ja oli nyt +16 %. Infrassa markkinanäkymät ovat muuttuneet huomempaan suuntaan, saldoluku on nyt -25 %. Teollisuudessa markkinanäkymät ovat ennallaan - saldoluku on lievästi miinuksella. Koko maan tilanne heijastaa vain osittain Uudenmaan tilannetta nimenomaan rakentamisen osalta. Työllistymisen hyviä näkymiä tukee Suunnittelu- ja konsultointialan tammikuussa omille jäsenyrityksilleen tekemä kysely väyläsuunnittelun työllisyysnäköistä. Yhteensä 63 % vastanneista arvioi, että työpula on joko jo alkanut tai alkaa vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Lopuilla töitä riittää vuoden lopulle tai vuoden 2017 alkupuolelle. Vastusten perusteella pitkään jatkuva työpula vaarantaa myös alan osaamisen tulevaisuudessa.

Tietotekniikka-alalla yrityksiä syntyy paraikaa Uudellamaalla teknologia-alalta eniten. Vuoden 2015 ensimmäisen puolivuotisjakson aikana uusia yrityksiä syntyi 312 ja lopetti 194. Alan kasvua tukee sekä yksityisen että julkisen sektorin lisääntyvä investointi ohjelmistoihin. Alan kasvua julkisen sektorin osalta on tukenut henkilö- ja paperiasioinnin siirtymistä kohti sähköisiä prosesseja. Alueella olevista isoista it-taloista mm. Affecto, Digia, Innofactor, Enfo, Gofore, Reactor Solita, Vincit Futurice ja Siili Solutions ovat pääasiassa lisäämässä rekrytointejaan. Henkilöstön määrä kuitenkin väheni viime vuonna johtuen em. Microsoftin ja Rovion irtisanomisista. Pelialalla koko maan liikevaihdosta Supercellin ja Rovion osuus on päälle 95 %. Start up yritystoiminta on aktiivisempaa kuin millään muulla toimialalla. Yritykset ovat pääasiassa nuoria, alle 5 vuoden ikäisiä. Pelialana ansaintalogiikan kannalta ongelmallista on että yli yhdeksän kymmenestä mobiilipelaajasta ei käytä peleissä lainkaan rahaa, mikä tekee monelle start up –yrityksille liikevaihdon kasvun tai ylipäättäen sen muodostumisen varsin haasteelliseksi. Alan yrityksiin rahoitusta on onnistuttu kanavoimaan mm. Tekesin vuonna 2012 käynnistämän Skene-ohjelman kautta.

Palvelut

PALTAn ennakkotietojen perusteella yksityisten palvelutoimialojen liikevaihto kasvoi loka-joulukuussa noin 2 prosenttia. Koko vuoden 2015 aikana liikevaihto kasvoi noin 3 prosenttia. Vuoden 2016 ensimmäisellä neljänneksellä liikevaihdon ennustetaan kasvavan vajaan prosentin ja koko vuoden 2016 aikana keskimäärin vajaan 2 prosenttia edellisvuotisesta. Uudenmaan osalta kasvua oli todennäköisesti hieman enemmän johtuen kasvusektoreiden informaation ja viestinnän sekä liike-elämän palvelujen suuremmasta osuudesta palvelualoilla kuin koko maassa. Kuluvana vuonna kasvuodotukset kohdistuvat Uudellamaalla pieniin, alle 5 vuotta toimineisiin yrityksiin.

Logistiikassa (ilmailiikenne, maaliikenne, varastointi, posti- ja kuriiritoiminta, vesiliikenne) Uudenmaan osuus yksityisen sektorin liikevaihdosta oli vuonna 2013 49 % ja työllisten määrästä 37 %. EK:n suhdannebarometrin tulosten perusteella logistiikkayritysten tulevaisuudenodotukset ovat yhä pessimistiset, vaikka barometrin saldoluvut ovatkin kasvaneet jo vuoden ajan. Logistiikkapalvelujen näkymiä ovat heikentäneet Venäjän heikko taloustilanne sekä kotimaan kaupan alamäki. Toisaalta öljyn halpeneminen on laskenut logistiikkayritysten kustannuksia ja kohentanut talouden yleisiä kasvumahdollisuuksia. Kuluvan vuoden osalta kehitys riippuu pitkälti ulkomaan kaupan kehityksestä. Suomen tavarakaupasta merkittävä osa kulkee Uudenmaan satamien kautta. Vuotta 2015 heikensi ilmarahdin osalta mm. Finnairin rahtikoneen operointikatkos. Vuoden 2016 osalta Finnair odottaa volyymien kasvavan.

Posti- ja kuriiritoiminnassa ruotsalainen PostNord etenee aggressiivisesti Uudellamaalla. Yhtiö on lisäksi aloittanut yhteistyön Zalandon ja Elloksen kanssa, ja lopullisen jakelukanavana toimii Suomen Lähikaupat. Aikaisemmin yhtiö osti vuonna 2015 Uudenmaan pikakuljetuksen koko osakekannan. Posti on vastannut tähän laajentuneella yhteistyöllään Keskon kanssa, mikä luo entisestään vähennyspaineita Postin konttoriverkoston osalta Uudellamaalle. PALTA ennakoi alkuvuoden osalta alan liikevaihdon laskua. Alan suurimman toimijan, Postin irtisanomiset tulevat vaikuttamaan Uudellamaalla alan henkilöstön laskuun.

Maaliikenteessä alan merkittävä toimija Nurminen Logistics ilmoitti liikevaihtonsa laskeneen vuoden 2015 viimeisellä kvartaalilla. Vaikka Venäjän kaupan tippuminen kolmannekseseen on vaikuttanut alan yritysten liikevaihtoon, niin SKAL-kuljetusbarometrissä Etelä-Suomen kuljetusyrittäjät ry:n syys-joulukuun ajosuoritteissa kuusi prosenttia vastaajista oli raportoinut nousua vuotta aikaisempaan. Näyttääkin siltä että Uusimaa on kärsinyt ennakoitua lievemmin Venäjän pakotteista. Kuluvalle vuodelle PALTA ennakoi liikevaihdon kuitenkin laskevan.

Meriliikenne ja satamatoiminnassa tavaroiden tonnimäärät ovat Uudenmaan satamissa olleet kasvussa. Esim. Helsingin satamassa tavaratuonti kasvoi tammi-helmikuussa noin neljä prosenttia ja vienti noin prosentin. Väylämaksujen ja rikkidirektiivien negatiiviset vaikutukset ovat tulleet pitkälti kompensoituneeksi öljyn hinnan laskulla. Halventuneen öljyn johdosta tavarakuljetukset ovat alentuneet vuoden 2015 aikana huomattavasti. Venäjän ja Saudi-Arabian hatarat sopimus öljytuotannon jäädyttämisestä nykytasolle ei tuskin tule riittämään hinnan ja näin ollen kuljetuskustannusten ainakaan merkittävään kasvuun kuluvan vuoden aikana.

Informaatio ja viestinnässä uusimaalaisten sanomalehtien verkkolukijamäärät ovat selkeästi kasvussa. Vallitsevat luvut ovat usealla alan toimijalla historiallisen korkealla tasolla. Kuitenkin myös jatkossa perinteisen tulovirran eli printin mainoksien korvaaminen muilla tuloilla tulee olemaan pullonkaula alan kasvulle. Netin ilmainen uutisvirta, blogit ja mm. striimi ovat aikaansaaneet sen että alueen valtaalehtien printin tilaajamäärät ovat jatkuvassa laskussa. Maksullisilla verkkopalveluilla ei ole pystytty kompensoimaan tätä vaan liikevaihto ja –tulokset jatkavat laskuaan. Kaupan alan isot yritykset ovat siirtyneet Uudellamaalla käyttämään printtimainonnassa omia mainoskanavia ja mainoslehtiset jaetaan joko päiväpostin tai vastaavasti säännöllisesti ilmestyvien kaupunkilehtien kylkiäisinä. Vallitseva toimintamalli on että kaupan alan yritykset laittavat omaan printtimainontaan enemmän resursseja kuin esim. televisiomainontaan. Alalla on ollut Uudellamaalla suhteellisen paljon irtisanomisia, jotka toki osittain ovat liittyneet yrityskauppoihin ja konsolidoitumisiin. Parhaiten Uudellamaalla kenties hieman yllättäen ovat murroksessa olevalla toimialalla pärjänneet ilmaisjakelussa olevat kaupunkilehdet. Näillä mainostulot ovat pysyneet vakaana, vaikka satsaukset ovatkin lisääntyneet digitaaliseen julkaisemiseen ja liiketoimintaan. Mitkään merkit eivät viittaa siihen että tulovirta kuluvanakaan vuonna lähtisi kasvuun.

Informaatio ja viestinnässä kehitys onkin ollut varsin kaksijakoista. Telealalla yritysten kasvu näyttää tulevan hyväkätteisestä mobiiliin palveluliikevaihdosta. EU:n regulaation myötä yhdysliikennevaihto on alan toimijoilla Uudellamaalla ollut laskussa. Toisaalta kustannuspuolella raskaat investoinnit 4G-verkkoon on alalla tehty ja 5G verkkojen rakentaminen ei ole vielä ajankohtaista vielä vuosiin. Hinnoittelu ja verkkokapasiteetin hallinta tuovat operaattoreille haasteita myös kuluvalla vuodelle. Mobiililaajakaistasta saatava tulovirran kehittyminen on avaintekijänä lähitulevaisuuden kehitysnäkymissä. Lähitulevaisuuden kasvunäkymiä tuovat mm. suurikatteisten älypuhelimien korkeat myyntimäärät sekä tietyt kuluttajapalvelut, kuten e-kirjat.

Liike-elämän palvelut ovat Uudellamaalla ja etenkin pääkaupunkiseudun sekä liikevaihdolla että työllisten määrässä mitattuna merkittävä toimiala. Viime vuonna alan työllisiä oli Uudellamaalla noin 118 000 henkeä. Liikevaihto kasvoi viime vuonna koko maassa viisi prosenttia, mikä kuvannee pitkälti myös Uudenmaan tilannetta. Liikkeenjohdon konsultointia Uudellamaalla alaa hallitsevat neljä suurta yritystä, EY, PwC, KPMG sekä Deloitte. Yritykset tarjoavat kokonaisvaltaisia ratkaisuja, tilintarkastuksen, vero- ja lakipalveluiden sekä liikkeenjohdon konsultoinnin osalta. Kokonaisuudessaan näillä yrityksillä sekä liikevaihto- että tulos on kasvanut vuoden 2015 aikana. Kaikki em. yritykset ennakoivat liikevaihdon kasvavan myös kuluvana vuonna kasvavasta tilintarkastuksen sääntelystä huolimatta. Etenkin veropalveluiden kysynnän ennakoidaan kasvavan yksityisen sektorin uusien raportointivaatimusten myötä. Veroneuvontapalveluissa kilpailua ovat lisänneet lakiasiantuntijoiden näyttävä esiinmarssi kilpailemaan suurimmista asiakkaista. Alalla toimii edelleen paljon tilitoimistoa ja kirjanpitoa harjoittavia pienyrittäjiä, joilla keski-ikä on varsin korkea. Eläköitymisen ja yritysostojen myötä yritysten määrä tulee todennäköisesti laskemaan kuluvanakin vuonna. Merkittävimpiä yritysostoja viime vuonna oli KMPG:n ostettua tietoturva-alan konsulttiyhtiön Trusteqin, Näin ollen toimialojen väliset raja-aidat ovat entisestään hämärtymässä, kun alan suurimmat konsulttiyhtiöt hankkivat enenevässä määrin ohjelmisto-osaamista muutenkin kuin yksittäisten rekrytointien kautta.

Markkinointi- ja mainostoimistojen Suomen 10 suurinta yritystä operoi Helsingistä. Alan toimijat ovat haastavassa tilanteessa kahdella pääalueella mediamainonnan ja suoramarkkinoinnin saralla. Digimainonta ei edelleenkään kasva, toisin kuin esim. Ruotsissa, toimijoiden odottamalla tavalla. Alan työttömyyden kasvu ja ihmisten kulutustottumusten siirtyminen kohti suoratoistopalveluja sekä mm. kaupan alan toimijoiden oma mainostoiminta ovat vaikuttaneet kustannustoimialan ohella negatiivisesti markkinointi- ja mainostoimistojen liikevaihtoon. Myös start up toiminta on alalla varsin vaisua. Alan yrityksissä yleinen toimintamalli on että kulurakenne pidetään kevyenä ja freelancer-toiminnan osuus yrityksissä on kasvaa. Mikäli digimainonnan osalta ei tule kuluvaan vuonna merkittävää kasvua, liikevaihto edelleen pysyy lasku-uralla. Viime aikoina on kuitenkin ollut merkkejä että yritysten markkinointia yhä enenemässä määrin oltaisiin ulkoistamassa, mikä saattaa tuoda kasvua alan toimijoille. Liike-elämän palvelut alan yrityksiä perustettiin vuoden 2015 ensimmäisen puolen vuoden aikana Uudellamaalla 1645 yritystä ja vastaavasti lopettaneita yrityksiä oli 1169. Eniten perustettiin liikkeenjohdon konsultoinnin yrityksiä, kaikkiaan 523 kappaletta

Matkailu- ja ravintolapalveluiden osalta yöpymisten määrä kasvoi vuonna 2015 Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Uudellamaalla 5 % edellisvuoteen verrattuna. Kotimaan matkailu kasvoi noin 6 % ja ulkomaalaisten 3 %. Erityisesti joulukuu oli erittäin hyvä matkailukuukausi, sillä yöpymisten määrä kasvoi 19 %, Suomalaisten osalta kasvua oli 13 % ja ulkomaalaisten osalta peräti 27 %. Erityisesti venäläisten matkailu pysyi joulukuussa yllättävän korkealla, sillä laskua oli vain kaksi prosenttia. Vuonna 2015 etenkin aasialaisten määrä oli huomattavassa kasvussa, ja lisäystä edellisvuoteen verrattuna oli 24 %. Tässä ryhmässä kasvun mahdollisuus onkin jatkossa kenties suurin, kunhan esim. transit-matkailijoiden potentiaali saadaan eri keinoin hyödynnettyä stop over strategian myötä. Toisin sanoen pyritään saamaan välilaskun Helsinki-Vantaan lentokentälle tekevät yöpymään pääkaupunkiseudulle ja lisäämään näin ollen matkailu- ja ylipäätään palvelualojen tuloja alueella, Visit Finlandin yhdessä Finnairin kanssa syksyllä 2015 toteuttamat talvikampanjat mm. Japanissa ja Kiinassa saattavat merkittävästi edesauttaa aasialaisten matkailijoiden määrän lisääntymistä myös kuluvaan vuonna. Venäläisten matkailijoiden yöpymisten määrä väheni vuonna 2015 huomattavasti, 40 %.

Hotellihuoneiden käyttöaste oli viime vuonna 64 %, mikä oli jonkin verran korkeampi kuin vuonna 2014. Kesäkuukausien aikana luku nousee huomattavasti talvikuukausiin verrattuna. Esimerkiksi viime vuoden elokuussa käyttöaste oli 75 %, kun taas kuluvaan vuoden tammikuussa luku oli 53 %. Tätä off-season matkailun volyymia täytyy Uudellamaalla pystyä nostamaan. Uuttamaata ei voi niinkään markkinoida lumen ja muun eksotiikan ympärille, vaan vahvuuksia täytyy löytyä muista teemoista kuten eri kaupunkien monipuolisesta tarjonnasta myös talvikuukausien aikaan. Mm. Helsinki on tänä talvena panostanut selkeästi markkinoinnissaan hiihtolomamatkailuun, samoin kuin Visit Finland, joka on jalkautunut useisiin Euroopan maihin.

Kotimaisten matkailijoiden osuus yöpymisistä oli viime vuonna 54 %. Ulkomaalaisista matkailijoista eniten Uudellamaalla yöpyivät saksalaiset, venäläiset ja ruotsalaiset. Näyttää siltä, että erityisesti aasialaisiin matkailijoihin ollaan alueen toimijoiden osalta satsaamassa entistä enemmän. Esim. Jätkäsaarella ja myöhemmin Helsinki-Vantaan lentokentällä hotellinsa kuluvaan vuoden aikana aukaiseva Clarion on ilmoittanut painottavansa rek-

rytöinneissaan mm. kiinan kielen taitoa. Lisäksi kiinalaismatkustajien preferenssejä pyritään ottamaan esim. palveluiden tarjonnassa erityisesti huomioon. Aasiaismatkustajiin panostaminen on perusteltua, sillä kiinalaisten käyttämä rahamäärä oli pääkaupunkiseudulla Tutkimus ja Analysointikeskus TAK Oy:n mukaan tammi-syyskuussa 2015 yli kaksinkertainen esim. venäläisiin verrattuna. Pääkaupunkiseudulla vierailevat 546 000 venäläistä käyttivät 165 euroa ja vastaavasti 360 000 kiinalaista 380 euroa matkustajaa kohden.

On huomattava että esim. Airbnb ei näy mitenkään yöpymisten määrässä. Airbnb saattaa tulevaisuudessa vaikuttaa merkittävästi hotellimajoituksen volyymeihin.

Ravintola-alan alkoholimyynti oli viime vuonna Uudellamaalla pitkän aikavälin keskiarvon alapuolella. Alkoholilain uudistaminen mm. terassien aukioloajan pidentämisellä nykyisestä saattaa toteutuessaan kuluvana vuonna lisätä ravintola-alan myyntiä. Alalla kaivattaisiin kesäaikaan terassien aukioloaikojen pidentämistä. Ns. viinaralli ja palveluiden osto Virosta ylipäättään rasittavat nimenomaan uusimaalaisia matkailu- ja ravintolapalvelualan yrityksiä.

Terveys- ja sosiaalipalvelut

Terveys- ja sosiaalipalveluissa yksityisen sektorin merkitys on kasvanut tasaisesti palveluasumisen, hyvinvointimatkailun, terveyskeskuspalvelujen ja yhä enenevässä määrin esteettisen kirurgian myötä. Palvelutalojen määrä on ollut jo pitkään tasaisessa kasvussa ja ikääntyvä väestö suosii palveluasumista perinteiseen kotona-asumiseen turvallisuuden, helppouden ja kokonaisvaltaisten palveluvalikoiman myötä.

THL:n tietojen mukaan Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri on onnistunut vähentämään kustannuksiaan, toimintaa on viime vuosien aikana tehostettu ja jonotusajat ovat lyhentyneet. Uudenmaan perusterveydenhuollossa 39 % pääsee vastaanotolle viikon sisällä. Tämä on toisaalta huomattavasti heikompi tulos kuin koko maassa jossa luku oli vuonna 2015 noin 50 %. Kunnittaiset erot ovat alueella huomattavat. Askolan, Inkoon, Hyvinkään ja Siuntion terveyskeskuksessa vastaanotolle pääsi viime vuonna nopeimmin. Kaikissa yli 70 % potilaista pääsi alle viikon sisällä vastaanotolle. Vastaavasti pisin odotusaika oli Nurmijärvellä, Sipoossa, Kauniaisissa sekä Mäntsälässä. Yhdessä näistä kunnista luku ei ylittänyt 25 prosenttia.

Uudellamaalla jotkin kunnat ovat rakentaneet konsortioita sosiaali- ja terveystaluiden järjestämisestä tulevaisuudessa. Esim. Keski-Uudellamaalla Hyvinkään, Järvenpään, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten ja Tuusulan kunnanvaltuustot ovat päättäneet, että kunnat sitoutuvat hankkeeseen, jossa suunnitellaan yhteinen malli kuntien sosiaali- ja terveystaluille. Mallin tulisi tuki olla vielä sovitettavissa yhteen SOTE- ja aluehallintouudistuksen kanssa. Kuuma-kunnat hahmottelevat alueyksikön toimintamallin kesään 2016 mennessä. Käytännön järjestelyt tehtäisiin vuoden 2017 aikana ja yhteinen malli otettaisiin käyttöön vuoden 2018 alussa.

Terveys- ja sosiaalipalvelujen ulkoistaminen ei Uudellamaalla ainakaan toistaiseksi ole ollut kovinkaan yleistä. Uudellamaalla sosiaali- ja terveystaluiden menot suhteessa kuntien kokonaismenoihin on alueella pääasiassa huomattavasti pienempi kuin useissa kunnissa Uudenmaan ulkopuolella. Tämä on lienee osittain hillinnyt ulkoistamistarvetta. Myöskin sosiaali- ja terveysministeriön varauksellinen suhtautuminen ulkoistamiseen

on jokseenkin vaikuttanut tilanteeseen. Ministeriö on linjannut, että sopimukset yksityisten palveluntarjoajien kanssa hankaloittaa uusien sote-alueiden aloitusta. Soteen sisältyvä valinnanvapauden teema tulee hyvin todennäköisesti kuitenkin osaltaan vaikuttamaan tähän.

Yksityisen sektorin merkitys SOTE-alalla on kokonaisuudessa kasvu-uralla. Tällä hetkellä noin vajaa kolmasosa työllisistä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella toimii yksityisen työnantajan palveluksessa. Vaikka Uudellamaalla terveys- ja sosiaalipalveluiden avoimien paikkojen määrä onkin ollut laskussa, on avoimien paikkojen määrä suhteessa työttömiin työnhakijoihin edelleen varsin korkea. Jatkossa ala tulee kasvamaan mm. nimenomaan yksityisen sektorin työpaikkojen myötä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Yksi suurimmista ongelmista Uudellamaalla on että joitakin työpaikkoja ei pystytä tarpeeksi tehokkaasti täyttämään. Tällä hetkellä yli kolmannes yrityksistä ilmoittaa Uudellamaalla kokevansa rekrytointiongelmia. Lisääntyvä koneistuminen ja robotisaatio muuttavat toimintakenttää alueella tulevaisuudessa, mutta mm. useissa palvelualan työtehtävissä myös jatkossa rekrytointitarpeet tulevat alueella pysymään korkealla tasolla.

Työpaikkojen määrä on Uudellamaalla kasvussa muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta viimeisen kahden vuoden ajan. Eniten avoimia paikkoja on perinteisesti ollut kaupan alalla, matkailu- ja ravintolapalveluissa, logistiikassa ja terveydenhoito- ja sosiaalialan ammatissa.

Vähittäiskaupan laskenut myynti on Uudellamaalla kuitenkin selkeästi heijastunut rekrytointeihin. Myyjien avoimien paikkojen määrä on ollut viimeisen puolen vuoden ajan voimakkaassa laskussa. Kauppojen aukioloaikojen pidentämisen myötä lyhyellä aikavälillä osa-aikaisille tullaan tarjoamaan enemmän työtunteja sen sijaan että palkataan lisää työntekijöitä. Lisäksi useat kaupungit ovatkin raportoineet pidentävänsä aukioloaikoja aluksi ainoastaan kokeiluluontoisesti. Mikäli vähittäiskaupan myyntimäärissä ei ole jatkossa suuria muutoksia, rekrytoinnit tuskin tulevat jatkossakaan juuri lisääntymään.

Rakennusalan lähitulevaisuuden näkymät isojen infraprojektien, asuinalueiden laajentumisen, merkittävien hotelliprojektien ja korjausrakentamisen volyymien kasvun myötä näyttävät valoisalta. Tällä hetkellä pulaa on erityisesti mm. rakennusmestareista, muurareista ja kirvesmiehistä. Tämä näkyy myös vuoden 2016 ammattibarometrin tuloksissa. Lisäksi Rakennusteollisuus ry on ilmoittanut Uudellamaalla olevan pulaa mm. nosturinkuljettajista, konsultointi- ja työnjohtajista. Erityisesti nosturinkuljettajien keski-ikä on suhteellisen korkea mikä tulee lisäämään rekrytointitarpeita. Kuluvan kesän osalta opiskelijat ovat saaneet kesätöitä aikaisempaa huomattavasti paremmin. Edelleen etenkin talonrakennuspuolella ulkomaalaisten työntekijöiden määrä näyttää pysyvän korkealla tasolla. Mikäli suhdannetilanne ja palkkataso eivät huomattavasti etenkin Virossa muutu, ei tilanteeseen ole odotettavissa lähitulevaisuudessa suurta muutosta. Arviolta 30 prosenttia Uudenmaan rakennusalan työllisistä on ulkomaalaisia.

Kone- ja metallialaa piinaa Uudellamaalla opiskelijapula ja lisäksi opintojen keskeyttäminen on alan toimijoiden mukaan huolestuttavan korkealla tasolla. Uudellamaalla toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa paikoin luvataan mm. hitsaajien ja koneistajien opiskelijoille varmaa työpaikkaa opintojen päättymisen jälkeen. Pitkälti opiskelijat työssäoppi-

misjakson aikana löytävät tulevan työpaikkansa ja rekrytoinnit eivät välttämättä näy misään vaiheessa työhallinnon avoimissa paikoissa ja välttämättä myöskään mm. ammatti-barometrien tuloksissa.

Logistiikka-alalla Uudenmaan satamissa konttimäärät ovat jatkaneet kasvua. Tämä näyttää heijastuneen myös rekrytoiteina jotka ovat etenkin viimeisen puolen vuoden aikana lisääntyneet mm. rahdinkäsittelijöiden, varastotyöntekijöiden ja mm. kuorma-autonkuljettajien ammateissa. Myös SKAL-barometrin tulokset tukevat tätä, sillä nimenomaan Etelä-Suomessa ajosuoritteiden määrä on ollut kasvussa ja rekrytoinnit ovat ilmeisesti olleet välttämättömiä.

Hyvä ennusmerkki energia-alan tulevasta muutoksesta on se, että taloustaantumankin keskellä nimenomaan uusiutuvan energiateknologian yritykset ovat jatkaneet kasvuaan ja palkanneet uutta väkeä. Mm. uusia aurinkopaneeleita rakennetaan tällä hetkellä enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Paneelien hinnat ovat laskeneet viimeisen viiden vuoden aikana, eivätkä investoinnit eivät näin ollen rajoitu energiyhtiöiden tarjoamiin nimikkopaneelisiin tai puhtaasti yritysratkaisuihin. Aurinkosähkön lisääntyminen kotitalouksien energiantuotannossa kiihtyy, mikä on ilmennyt Uudellamaalla työvoimapulana mm. aurinkosähkösäilytysratkaisuja tuottavissa yrityksissä. Myös maa- ja lämpöpumppujen asennus ja etenkin huolto työllistävät Uudellamaalla yhä enemmän. Uusiutuvan energian käyttö on lisääntynyt myös lähes kaikissa energiyhtiöissä Uudellamaalla viimeisen vuoden aikana.

Informaatiossa ja viestinnässä, etenkin ohjelmistoalalla on Uudellamaalla ilmennyt rekrytointiongelmia. Alalla syntyy Uudellamaalla jatkuvasti enemmän yrityksiä kuin niitä vastaavasti lopettaa. Yritykset rekrytoivat omia kanavia pitkin eivätkä avoimet työpaikat näy kuin osittain työ- ja elinkeinoministeriön tilastoissa. Vuoden 2015 ensimmäisen puolen vuoden aikana Uudellamaalla ohjelmistoalan yrityksiä perustettiin 266 ja vastaavasti alan yrityksiä lopetettiin 167. Vuonna 2014 alan yrityksiä oli Uudellamaalla 4979 mikä on 52 % koko maan yrityskannasta. Alalla on ollut Uudellamaalla viiden viimeisen vuoden ajan enemmän irtisanomisia kuin millään muulla toimialalla, mutta näyttää siltä että irtisanotut ovat löytäneet uuden työpaikan keskimäärin varsin nopeasti. Start up yritysten määrä on ohjelmistoalalla jo pitkään ollut yleisempää kuin millään muulla toimialalla, ja riskirahoitus tuntuu selkeästi tälle eniten ohjautuvan. Slush tyyppiset tapahtumat toimivat loistavana näyteikkunana myös jatkossa. Näyttää siltä että viimeisien irtisanomisten kohdalla työnsä menettäneet ovat nopeasti työllistyneet muihin yrityksiin tai vastaavasti ruvenneet yrittäjiksi.

Kiinteistöhoito- ja siivouspalvelut on pitkälti ollut toimiala, joka on onnistunut kasvamaan jopa taantumien aikana. Viimeisten vuosien aikana Uudellamaalla aloittaneiden yritysten määrä on ollut selkeästi pienempi kuin lopettaneiden. Ainakin osittain tämä selittyy todennäköisesti yrityskaupoilla. Viimeisen puolen vuoden aikana kiinteistöhuoltomiesten rekrytointi on selkeästi pudonnut ja vastaavasti siivoojien rekrytointimäärät ovat olleet alueella selkeästi kasvussa. Osaltaan kiinteistöhuoltomiesten rekrytoinnin vähentymistä selittää pidempiaikainen avoimien paikkojen kasvu ja rekrytointitarpeet on ainakin toistaiseksi tyydytetty. Isojen virastojen ja työnantajien kiinteistöhuoltopalvelut pitkälti tuntuvat menevän muutaman suuren toimijan osalle, mutta edelleenkin alueella toimii noin 3 500 alan yritystä. Alalla ulkomaalaisten työntekijöiden määrä on etenkin suurilla työnantajilla erittäin yleistä.

Matkailu- ja ravintolapalveluissa viimeisten kuukausien aikana rekrytoinnit ovat olleet jokeenkin kasvussa. Selkeää kasvua on tapahtunut kokkien, tarjoilijoiden ja lipunmyyjien määrissä. Alalla todennäköisesti suurimmat rekrytoinnit ovat kuluvan vuoden aikana vielä edessä mm. hotellirekrytointien myötä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Suurimmat Uuttamaata koskettavat irtisanomiset tulevat kuluvan vuoden aikana realisoi-tumaan Helsingin yliopistoon, Aalto yliopistoon, Terveyden- ja hyvinvointilaitokseen (THL) sekä Postiin. Helsingin yliopistossa irtisanottujen kokonaismääräksi tulee 570 ja kokonais-henkilöstön määrä vähenee vuoden 2017 loppuun arviolta 980 hengellä. Vastaavasti Aal-to yliopisto vähentää yli 300 työntekijää. Helsingin yliopistossa alustavien tietojen mukaan irtisanomiset kohdistuvat summittaisella jakaumalla seuraavasti: hallinto/muu henkilöstö 495 työntekijää, opettajat ja tutkijat 75. Aalto yliopiston osalta irtisanomiset tulevat realisoi-tumaan pääasiassa opetushenkilökuntaan. THL:ssä arvioitu vähennystarve tulee olemaan 100-150 henkilötyövuoden verran. THL:ssä kahdet isot yt:t käytiin 2013 ja 2014, silloin väki väheni kummallakin kerralla noin 100:lla. Sitä ennen isommat yt:t käytiin vuonna 2009, jol-loin myös noin 100 henkilöä irtisanottiin. Postin henkilöstövähennysten kokonaismäärä on koko maassa 682 ja lisäksi 198 työtehtävät osa-aikaistetaan. postinjakelussa, myynti- ja asiakaspalvelussa, tuotannon hallinnossa ja konsernitoiminnoissa.

Uudellamaalla työttömyys jatkaa kasvua, mutta jyrkin kasvu alkaa olla taittunut. Kah-deksan perättäistä kuukautta työttömyyden kasvu on hidastunut. Työttömyyden pitkittymi-nen on alueella erityisen ongelmallista. Pitkäaikaistyöttömiä on noin 30 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Tosin myös pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on kääntynyt loivaan laskuun. Ammatillisen uusiutumisen, oman osaamisen pitämisestä ajan tasalla, moniosaamisen, ky-vyn omaksua uutta, ja vaihtamaan tehtävästä toiseen ovat tärkeimmät asiat, joilla työttö-myyden pitkittyminen tulee parhaiten lähitulevaisuudessa estettyä.

Alle 25-vuotiaiden työttömiä on lähes saman verran kuin vuotta aiemmin. Tämä voi toi-saalta johtua että nuorten yhteishaku ja opintojen aloitukset ovat olleet kasvussa tai vastaa-vasti että nuoret ovat työllistyneet avoimille työmarkkinoille aikaisempaa enemmän. Hen-kilöstöpalvelualan yritykset ovat jo aiemmin raportoineet liikevaihdon ja asiakkaiden volyy-mien kasvusta. Nuoret ovat joustavimpia ja kenties helpoimmin henkilöstöpalveluyritysten ”saavutettavissa” ja tämä kombinaatio on saattanut edesauttaa työpaikan saantia.

Korkeasti koulutettujen työttömyys on Uudellamaalla jo pidempään kasvanut suhteel-lisesti muita koulutusasteita enemmän. Nyt näyttää kuitenkin siltä että ero muihin koulu-tusasteisiin on tasaantumassa. Korkeasti koulutettujen osalta työttömyys on korkein tra-denomeilla, kauppatieteiden maistereilla, ekonomeilla ja kenties ehkä hiukan yllättäen ter-veydenhuollon AMK-tutkinnon suorittaneilla.

Yli 50-vuotiaiden työttömyys on perinteisesti ollut alueella ongelmallista ja varttuneem-milla työttömyys on pitkittynyt muita ikäryhmiä enemmän. Edelleenkin pitkäaikaistyöttömis-sä yli 50-vuotiaiden osuus on päälle 50 % vaikka nuorempien ikäluokkien osuus onkin hiu-kan noussut. Tämän ikäryhmän työllistymien on jatkossakin varsin haastavaa. Joukossa on Uudellamaalla paljon myös ICT-alalta irtisanotuksi tulleita.

Uudellamaalla korkea työttömyys on jo pitkään kohdistunut samoihin ammatteihin: myyjät, yleissihteerit, mainonnan ja markkinoinnin erityisasiantuntijat sekä logistiikka-alalla rahdinkäsittelijät ja varastotyöntekijät ovat tilastojen kärjessä. Nokian, Nokia Solutions Networks ja Microsoftin massiivisten irtisanomisten myötä työttömäksi jääneet sovellusarkkitehdit ja –suunnittelijat sekä tietokantasuunnittelijat eivät ole työttömyyslistoilla enää niinkään korkealla kuin vuosi sitten.

Helsingin seutukunta

Espoo, Helsinki, Vantaa, Hyvinkää, Järvenpää, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Siuntio, Tuusula, Lohja, Karkkila, Vihti, Sipoo

Helsingin seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa noin 1 500 320 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi noin 17 236 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 91 598.

Helsingin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Helsingin seutukunta on ylivoimaisesti Suomen suurin ja tärkein yritystoiminnan keskittymä. Seutukunnassa sijaitsee 26 prosenttia koko maan yritystoimipaikoista ja 34 prosenttia niiden henkilöstömäärästä. Helsingin seutukunnassa syntyy 45 prosenttia maan kaikkien yritysten yhteenlasketusta liikevaihdosta.

Helsingin seutukunnan suurimmat työssäkäyntialueet ovat Helsinki, Espoo, Vantaa, Hyvinkää, Lohja ja Kerava. Helsingin seutukunnassa on Uudenmaan työpaikoista peräti 94 %. Pääkaupunkiseutu työssäkäyntialueena eroaa erittäin paljon muista kunnista. Se on ainoa alue, jossa käydään enemmän töissä (16 %) kuin alueella on työllisiä. Eniten työssä omassa kunnassa käydään Helsingissä (77 %), Hyvinkäällä (56 %) ja Karkkilassa 54 %.

Helsingin seutukunnassa väestöllinen huoltosuhde vuonna 2014 oli 48. Alhaisin huoltosuhde oli Helsingissä (43), Vantaalla (48) ja Järvenpäässä (49). Vastaavasti huoltosuhde oli korkein Kauniaisissa (64), Karkkilassa (64) ja Lohjalla (60).

Koulutustaso on Helsingin seutukunnassa varsin korkea, vuonna 2014 noin 28 % aikuisikäisestä väestöstä oli suorittanut korkeakoulututkinnon. Alueen erityisenä ongelmana on ollut juuri tämän ryhmän työllistyminen. Nyt on olemassa vahvoja signaaleja että keskipitkällä aikavälillä työllisyystilanne tulee olemaan mm. teknistaloudellisella alalla selkeästi nykyistä parempi. Ajasta ja paikasta riippumaton työntekeminen lisääntyy etenkin korkeasti koulutettujen työtehtävien osalta.

Helsingin seutukunnassa palvelualojen merkitys on suurempi kuin muualla Uudella maalla. Vuonna 2013 yksityisen sektorin työllisistä 46 % oli palvelualalla. Palvelualoilla merkittävin toimiala on liike-elämän palvelut ennen informaatiota ja viestintää, logistiikkaa ja matkailu- ja ravintolapalveluita. Informaatio- ja viestintäalan kasvu on ollut vuoden 2013 jälkeen merkittävää. Microsoftin ostettua Nokia matkapuhelinliiketoiminnan, siirtyi Microsoftin liiketoiminta informaatio- ja viestintä toimialaluokituksen. Samalla elektroniikkateollisuudesta putosi pois iso palanen. Teollisuuden osuus yritysten liikevaihdosta oli vuonna 2013 noin 23 % ja työllisistä 12 %. Vuonna 2013 elektroniikkateollisuuden osuus teollisuuden liikevaihdosta oli 56 %, (mutta niin kuin edellä on mainittu, tämän osalta tilanne osittain muuttunut), kone- ja metalliteollisuuden 11 % ja elintarviketeollisuuden 7 %. Tukku- ja vähittäiskaupan osuus yksityisen sektorin työllisistä oli alueella vuonna 2013 noin 20 %. Kaupan alan työllisten määrä on kuitenkin vuodesta 2013 jossain määrin laskenut.

Pääkaupunkiseutua myöten asuntorakentaminen on alun perin ollut varsin harvaa ja kohtuuhintaisten asuntojen tarjonta ei ole ollut riittävää etenkin matalapalkka-alojen työpaikkojen täyttämiseksi. Työvoiman saamiseksi alueelle on ratkaisuna tarjottu täydennysrakentamista. Täydennysrakentaminenkaan ei yksin toimi ratkaisuna, koska pääkaupunkiseudulla rakentamisen tiivistäminen toteutetaan pääasiassa kovan rahan asuntotuotannon kautta. Lisäksi mm. pääkaupunkiseudulla kaavoitus on edelleenkin liian vähäistä ja varannossa on huomattava epäsuhta asuntojen ja toimitilojen välillä. Yksi lähitulevaisuuden kynnyskysymyksistä on näin ollen se, voidaanko esim. nykyistä toimitilavarantoa muuttaa asuntorakentamiseen. Joka tapauksessa korkeisiin asumiskustannuksiin on tavalla tai toisella tulevaisuudessa löydettävä ratkaisu. Viime aikoina on noussut esille mm. edullisemmän moduulirakentamisen ja automatisoidun tuotannon lisääminen, hitas-tuotannon kasvattaminen kantakaupungissa sekä mm. siirtyminen nykyistä lyhyempään korkotukimalliin.

Liikenne ruuhkat ovat lisääntymässä alueella voimakkaasti. Kehä I:llä autoja kulkee vuorokaudessa 90 000 ja Kehä III:lläkin 70 000. Mm. Kehä III:lla vuonna 2030 autojen määrän arvioidaan olevan 50 % nykyistä suurempi. Alueella onkin tietyt infrateemat tällä hetkellä ylitse muiden: kaksi pikaraitiotiehanketta, Raidejokeri ja Kruunusillat-hanke, tiemaksut ja näihin kiinteästi liittyvä kaupunkibulevardit. Kolmea ensiksi mainittua tarjotaan ratkaisuna ruuhkien pienentymiseen ja yksityisautoilun vähentämiseksi. Vastaavasti kaupunkibulevardeja on perusteltu yhtenä ratkaisuna asuntopulan pienentämiseksi. Kuluvan vuoden aikana todennäköisesti ainakin selviää, toteutuuko Helsinki-Espoo välinen raidejokeri sekä mahdollisesti Kruunusillat projekti. Kaupunkibulevardien sekä tiemaksujen kohtalo saattaa viivästyä ainakin ensi vuoteen saakka.

Helsinki, Espoo ja Vantaa ovat käynnistäneet laajan Smart & Clean-yhteistyöhankkeen, jonka päämääränä on rakentaa pääkaupunkiseudusta kansainvälisen luokan referenssialuetta älykkäille ja ekologisesti kestäville ratkaisuille. Pääkaupunkiseudun Smart & Clean -yhteistyö tukee valtioneuvoston Cleantech-strategiassa asettamaa kunnianhimoista tavoitetta luoda Suomesta cleantechin suurvalta vuoteen 2020 mennessä ja synnyttää samalla maahan kymmeniä tuhansia uusia työpaikkoja.

Yhteisöllisten työtilojen merkitys on voimakkaasti kasvussa pääkaupunkiseudulla ja erityisesti Helsingissä. Freelancerit, yksinyrittäjät ja pienyritykset vuokraavat tarvitsemansa tilan monitoimitilakonseptista. Tämä toimii paitsi kustannusten minimoimisena myös erin-

omaisena verkostointiväylänä, jossa parhaimmassa tapauksessa oma liiketoiminta tulee sparratuksi muiden toimijoiden taholta. Lisäksi toimintamalli tarjoaa mahdollisuuden saada myös yrityksen ydinliiketoiminnan ulkopuolelta tulevaa tukipalvelua, kokoustiloihin ja muine etuineen. Tämä toimintamalli tulee hyvinkin voimakkaasti vaikuttamaan siihen että vanhojen epäkäytännöllisten toimistotilojen vajaakäyttöaste tulee jatkossa jopa kasvamaan, kun mikro- ja pienyritysten tarpeisiin on tarjolla kustannustehokkaampia ratkaisuja.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Helsingin seudun (Helsingin seutukunta pl. Karkkila, Lohja ja Mäntsälä ja Siuntio) tuotanto kasvoi viime vuonna jokaisella kvartaalilla. Kasvua ylläpitivät useimmat palvelualat sekä rakentaminen. Heikointa kehitys on ollut kaupan alalla ja teollisuudessa. Tämä pitkälti kuvaa koko seutukunnan tilannetta. Seutukunnassa kasvua tulee kuluvana vuonna ylläpitämään mm. rakentaminen, informaatio ja viestintä sekä matkailu- ja ravintolapalvelut. Kaupan alamäki tulee todennäköisesti jatkumaan.

Kasvuyrityksissä Espoon ja Helsingin merkitys on huomattava. Deloitte 50-kasvuyrityksillä peräti 26 yritystä oli vuonna 2015 Helsingistä ja Espoosta. Alueella on lukuisia kiihdyttämöitä, jotka toimivat erinomaisena väylänä yritysten siemenvaiheen rahoitukseen saamiseen. Kasvuun ja erityisesti kansainvälistymiseen tähtäävillä yrityksillä pk-seutu toimii Suomen parhaimpana kasvualustana, sparraus-, sekä verkostoitumisalustana kohtuuyhteyksien päässä mm. Aasian ja Yhdysvaltojen markkinoita ajatellen.

Merkittävin kasvuyritystapahtuma viime vuonna oli marraskuussa Helsingissä pidetty kaksipäiväinen Slush, jossa kävijämäärä ylitti 15 000. Start up yrityksiä tapahtumassa oli 1 700, (venture) rahoittajia 800 ja mm. journalisteja 630 yli sadasta maasta. Suurin potentiaali näyttää olevan mm. ruokahävikin minimoimisen, sähköisen maksujärjestelmän, verkokaupan analytiikan, sähköautoteknologian sekä mm. sairaalaympäristön paikantamiseen liittyvien liiketoiminnan saralla. Vaikka yritystoiminta on varsin monipuolista, näyttävät paikantaminen ja mobiilit ratkaisut olevan yllä esillä alueen start up –yritystoiminnassa.

Matkailu

Helsingissä matkailuvuosi 2015 oli erittäin hyvä. Yöpymisten kokonaismäärä oli 5 % enemmän kuin vuonna 2014 ja yöpymisten kokonaismäärä (3 460 100) oli suurempi kuin kertaakaan aikaisemmin. Helsingin houkuttelevuus ei edelleenkään ole samalla tasolla kuin muiden pohjoismaisten pääkaupunkialueiden. Mm. Kööpenhamina ja Tukholma koetaan ulkomaalaisten matkailijoiden taholta pääkaupunkia houkuttelevampina matkailukohteina. Matkailun kannalta yksittäisistä tapahtumista merkittävästi kasvua aikaansaa tulevaisuudessa Slush ja esimerkiksi Flow- festivaali. Viime vuonna voimistelukilpailu Gymnaestrada heinäkuussa ja jääkiekon nuorten MM-kisat loppuvuodesta vauhdittivat pääkaupunki-seudun matkailun kasvua.

Myös Espoole matkailuvuosi 2015 oli ennätysellinen. Majoitusliikkeiden rekisteröidyt yöpymiset (382 100) lisääntyivät 7 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Ennätysellisiä lukuja mitattiin heinäkuussa, jolloin kasvua oli 19 prosenttia. Huippukuukausia olivat myös

joulukuu ja huhtikuu: joulukuussa yöpymisiä rekisteröitiin 22 prosenttia enemmän ja huhtikuussa 21 prosenttia enemmän kuin vuonna 2014. Kasvu tuli kotimaan matkailusta yöpymisten lisääntyessä 18 prosenttia. Espoossa matkailuvaltteja ovat jatkossakin kenties Helsinkiä enemmän luonto, tärkeimpänä Nuuksion kansallispuisto sekä mm. saaristo, joista jälkimmäistä on pystytty hyödyntämään tiheän reittiliikennöinnin ansiosta. Espoossa majoituskapasiteetti jää huomattavasti esim. Vantaasta.

Vantaalla matkailu on ollut vahvassa nousussa viimeisten vuosien aikana. Vantaa on kokonaisyöpymisten määrässä mitattuna jo maan kolmanneksi suosituin kohde, edellään vain Helsinki ja Tampere. Huomattavinta kasvupotentiaalia Vantaan matkailussa voidaan nähdä stop over-matkailun kasvamisessa. Toki vaihtomatrustajia hyödynnetään jo nyt lukuisten lentokentän läheisyydessä olevien hotellien avulla. Venäläisyöpymisissä Vantaa on maan kakkonen Helsingin jälkeen. Vantaan suosituimpia matkailukohteita ovat Heureka ja Jumbo/Flamingo-kokonaisuus.

Muualla seutukunnassa Lohjan matkailu kasvoi viime vuoden aikana 12 %, mikä tarkoittaa yli 8 000 yöpymistä enemmän vuoteen 2014 verrattuna. Kuitenkin alueella koetaan että Lohjanjärven potentiaalia ei ole täysimääräisesti hyödynnetty. Etenkin kesäkauden ulkopuolella matkailijoille tarjottavia palveluita on vielä varsin rajoitetusti saatavilla.

Venäläismatkailijoiden osalta päivämattkailijoiden, eli bussilla Helsinkiin tulevien sekä omatoimisten, esim. omilla autoilla saapuvien matkailijoiden merkitys tulee lähitulevaisuudessa olemaan kenties aikaisempaa suurempi Helsingin seudulla, sillä esim. Allegro-juni-en matkustajamäärät ovat laskussa. Viime vuonna yleistyi yöpyminen leirintäalueilla sekä majoittuminen tuttavien luona.

Kokonaisuudessaan pääkaupunkiseudulla kotimaan matkailun merkitys on kasvussa, mikä onkin pitkälti ylläpitänyt hotellien suhteellisen korkeaa käyttöastetta. Todennäköisesti jatkossakin hitaan kasvun jatkuessa aikana kotimaan matkailun merkitys tulee olemaan yhä suurempi, kun kuluttajat preferoivat etenkin pääkaupunkiseutua ulkomaan matkailun sijaan. Haasteena alalle aiheuttavat jatkossakin juhlapyhien rajoitetut aukioloajat sekä ulkomaalaisten matkailijoiden osalta sesonkiajan eli elo-syyskuun jokseenkin rajoittunut palvelutarjonta.

Helsingin Guggenheim-museon rakentamisen osalta ei ole vielä päästy ratkaisuun. Hankkeen kustannukset ovat toteutuessaan noin 130 miljoonan euron luokkaa. Toimialoista eniten museon rakentamisesta hyötyisivät luonnollisesti matkailu, kaupan sekä rakennusalan yritykset. Hanke on ollut ylivoimaisesti suurin keskustelunaihe matkailu- ja ravintolapalveluiden toimialalla jo muutaman vuoden ajan.

Rakentaminen

Pääkaupunkiseudulla rakentaminen on tällä hetkellä vilkkaampaa kuin kertaakaan 2010 – luvulla. Uudistuotannossa ollaan selkeästi vähentämässä autopaiikkojen määrää ja lisätään tonttimaan käyttöä asuntojen osalta. Mallit jossa 20-25 prosentille asunnoista on osoitettu autopaiikka eivät ole lainkaan harvinaisia.

Toimistorakennusten, teollisuushallien ja vanhojen ostoskeskusten purku uusien asuntoalueiden tieltä tulee myös lähitulevaisuudessa jatkumaan. Espossa Pohjois-Leppäva-

ran Palkärjenjen teollisuushallit tullaan purkamaan ja tilalle rakennetaan 13 kerrostaloa. Lisäksi Keran logistiikkakeskus ajetaan alas ja alueelle rakennetaan kokonaan uusi asunto-alue. Tikkurilassa vanha Anttilan tavaratalo puretaan ja tilalle rakennetaan asuntoja. Helsingissä viimeisimpänä purkulistalla ovat entisen rakennusviraston kiinteistö Kasarmitorin laidalla sekä Sörnäisten virastotalo Haapaniemenkadulla. Tiloissa toimi vuoteen 2014 saakka mm. Uudenmaan TE-toimiston suurin yksittäinen toimipiste. Tapetilla on myös Espoon kaupunkitalo, joka toimii hyvänä esimerkkinä tapauksesta jossa purkaminen ja uuden rakentaminen ovat lähes samanhintaisia (noin 25 miljoonaa euroa).

Tällä hetkellä puutalorakentamisen merkittävimmät kohteet ovat Espoon Tapiolassa, Helsingissä Jätkäsaarella (Wood City) sekä Pukinmäessä, Vantaalla Hämeenkylässä, Siipoon Jokikylässä, Vihdin Pajuniityn alueella sekä Porvoossa Länsiranta sekä Toukovuori. Tapiolassa on lisäksi suunnitteilla rakentaa jopa 13 kerroksinen puutalo, johon nykyinen rakennusmääräys asettaa rajoituksensa. Myös mahdollisesti rakennettavan Raidejokerin varteen on suunniteltu puutalorakentamista.

Yritysalueet

Keski-Uudellamaalle on tämän hetken tietojen mukaan tulossa kaksi yritysaluetta, Nummelan Koivissillan sekä Järvenpään 15 hehtaarin Boogie. Järvenpää tavoittelee alueelle kunnianhimoiset 1000 työpaikkaa.

Vihdin Koivissillan 22 000 kerrosneliömetrin suuruiselle yritysalueelle tavoitellaan kymmentä yritystä ja noin 40-50 uutta työpaikka. Rakennusmaata Vihdissä kaavoitetaan 22 000 kerrosneliometriä. Muualla Helsingin seutukunnassa Karkkilan Metsämaalle kaupunki suunnittelee 11 hehtaarin yritysaluetta. Metsämaalla on rakennusoikeutta 43 000 neliötä. Karkkila tavoittelee alueelle 300 työpaikkaa. Alueen rakentamisaikataulua ei ole vielä ilmoitettu.

Asuntorakentaminen

Helsingissä eniten uusia asuntoja vuonna 2015 rakennettiin Arabianrantaan, Vattuniemeen, Kalasatamaan ja Jätkäsaareen. Asunnoista noin puolet oli omistusasuntoja, 39 % vuokra-asuntoja ja 12 % asumisoikeusasuntoja. Kymmenesosa asunnoista valmistui vanhoihin toimitiloihin. Vuoden aikana aloitettiin lähes 6 000 uuden asunnon rakentaminen. Määrää voi pitää poikkeuksellisen suurena, sillä 2000-luvun edellinen ennätys vuodelta 2011 ylitettiin noin tuhannella asunnolla. Kaikissa em. kohteissa myös kuluvana vuonna rakentaminen jatkuu. Uutena kohteena kuluvana vuonna on mm. Kruunuvuorenranta, jonka rakentaminen alkoi alkuvuodesta. Kruunuvuorenrantaan tullaan rakentamaan kaikkiaan 6000 asuntoa vuoteen 2030 mennessä. Uutta toimitilaa Helsingissä valmistui vuoden 2015 aikana noin 200 000 kerrosneliometriä.

Vantaan kaavoituksessa ja asuntorakentamisessa Kehäradan rakentaminen näkyy selvästi. Vuonna 2015 Vantaa kaavoitti asumiseen 336 000 neliötä, joista 310 000 neliötä kaavoitettiin Kehäradan läheisyyteen. Myös vuonna 2016 suurin osa kaavoituskohteista sijoittuu kehäradan varteen. Vuonna 2015 Vantaalle valmistui 2 600 uutta asuntoa ja vuonna 2016 asuntoja valmistuu 3 100. Ennen kehärataa kaupunkiin rakennettiin noin 1 600 asun-

toa vuodessa. Uudet asunnot eivät ole vain julkista asuntotuotantoa, vaan myös yksityiset sijoittajat ovat innostuneet hankkeista kehäradan myötä. Vantaalla rakennetaan asuntoja paraillaan Aviapoliksen aseman kylkeen, Tikkurilaan, Hämeenkylässä sekä mm. Vehkalaan. Myös Kivistöä tullaan edelleen laajentamaan noin 500 asunnolla uuden kauppakeskuksen rakentamisen ohessa.

Espoon kaupungin mukaan vireillä olevia kaavoja on yhteensä yli 23 000 uuden asukkaan asuntotarpeisiin. Espoossa rakentaminen keskittyy tällä hetkellä pääasiassa Länsimetron varrelle. Asuntoja rakennetaan edelleen Matinkylään, Niittykumpuun ja Tapiolaan. Länsimetron ulkopuolella Saunalahden laajentuminen jatkuu edelleen. Alueella aloitetaan pian rakentamaan 500-600 asuntoa Kaukalahdenväylälle rakennettavan uuden tien varteen. Näyttää siltä että lähitulevaisuudessa nousevia kohteita ovat Vermo, neljän asuintorin Keilaniemi sekä metrokeskuksen myötä Otaniemi. Jälkimmäiseen on kaavailtu asuntoja lähes 5000 asukkaalle ja Keilaniemeenkin 1700. Jo kerran kaatunut Vermon hanke olisi suuruudeltaan alle 5000 asukasta.

Kauppakeskusten rakentaminen

Pääkaupunkiseudulla on käynnissä ennätysmäärä kauppakeskustyömaita, kaikki raideliikenteen lähellä, kuten yksi suurimmista eli Redi Kalasatamassa. Rakenteilla on jo nyt 200 000 m² liiketilaa, ja kun Pasilan Tripla ja Vantaan Kivistön kauppakeskus käynnistyvät, kokonaislukuun tulee noin 100 000 m² lisää. Muita merkittäviä kauppakeskushankkeita Helsingissä on Lauttasaaren ja Keskon Itäkeskuksen liiketilat. Vantaalla merkittävin on Tikkurilan Dixi-ostoskeskuksen laajentaminen. Dixi on kokonaisuudessaan valmis vuonna 2019. Espoossa on meneillään Matinkylän Iso Omenan ja Tapiolan Ainoan laajennukset ja Niittykummun ostoskeskuksen rakentaminen. Kuluvan vuoden aikana aletaan Espoossa todennäköisesti myös rakentamaan Suurpellon liikekeskusta.

Muualla Helsingin seutukunnassa rakennetaan mm.: Lohjalla, jossa aloitetaan kesällä kauppakeskus Melban rakentaminen (valmistuu arviolta 2018 lopussa). Vastaavasti Nurmijärven Rajamäelle paraillaan rakennetaan 5000 m² kauppakeskus. Lisäksi Nurmijärvellä laajennetaan Viirinlaakson kauppakeskusta. Yksittäisiä liiketilojen rakentamista on käynnissä usealla paikkakunnalla.

Infrahankkeet

Infrahankkeista yksi merkittävin on Finavian Helsinki-Vantaan käynnistämät lentokentän laajennustyöt. Tulevaisuudessa Helsinki-Vantaan lentokentällä kasvaa paitsi kapasiteetti niin Finavian mukaan myös innovatiiviset digitaaliset palvelut. Useisiin osiin pilkotun terminaalin ja kiitoradan laajennustöiden kustannusarvio on 900 miljoonaa euroa. Hanke työllistää kokonaisuudessaan arviolta 5000 henkeä ja valmistuu vuonna 2020.

Länsimetron varrelle rakennetaan infraa, Aallon ja Niittykummun metrokeskusten rakentaminen on yhä käynnissä, samoin Matinkylän bussiterminaalin rakentaminen. Lisäksi sekä Niittykummun ja Matinkylän metrokeskuksen ympärille on tulossa yhä asuinrakennusta, etenkin Niittykummussa, jossa metrokeskuksen päälle rakennetaan jopa 24 kerrok-

sinen tornitalo. Länsimetron jatke Kivenlahteen on parhaillaan käynnissä. Alustavien suunnitelmien mukaan metro operoisi Kivenlahteen vuonna 2020.

Kehä I:n kattaminen Keilanimessä alkoi vuoden alussa. Tällä hetkellä on menossa reilun 200 metrin tunnelin rakentaminen. Tien ja tunnelin rakennustyöt ovat käynnissä vuosina 2016–2018. Lopullisesta tunnelista on tarkoitus tulla noin 400 metriä pitkä - mutta tunnelin loppuosa ja kaksi yli 30 kerroksen tornitaloa rakennetaan vasta myöhemmin.

Teolliset ja logistiset investoinnit

Saksalainen datakeskuspalveluita tarjoava Hetzner Online GmbH investoi uuteen datakeskukseen Tuusulassa. Rakennusvaiheessa investointi työllistää noin 200–300 henkilötyövuotta jo kuluvan vuoden aikana. Pysyviä työpaikkoja odotetaan syntyvän noin 40–80. Hetzner oli jo aiemmin sijoittanut Saksan Rostockin ja Helsingin välille tammikuussa valmistuneeseen 100 miljoonan euron datakaapeliin. Yhteyden vetäminen kesti noin kolme kuukautta.

Snellman-konserni investoi Kokkikartanon Keravan-tehtaan laajennukseen 10,5 milj. euroa. Tilaa tulee lisää kolmannes, 2 000 neliötä. Laajennus aloitetaan maaliskuussa 2016. Siihen tulee kaksi uutta tuotelinjaa sekä niiden apu- ja sosiaalityilat. Laajennuksen myötä henkilöstön määrä lisääntyy korkeintaan 20:llä.

Valmet toimittaa paperikoneen märenpään uudistuksen Lohjalla Kirkniemen tehtaalle Sappi Suomi Operations Oy:lle Suomessa. Uusittu tuotantolinja käynnistetään vuoden 2016 viimeisellä neljänneksellä. Tilaus sisältyy Valmetin ensimmäisen neljänneksen 2016 saatuihin tilauksiin. Tilauksen arvoa ei ole julkistettu. Arviot liikkuvat 10–16 miljoonan euron välillä.

Stockmannin Tuusulan 30 miljoonan euron jakelukeskus on testausvaiheessa ja se otetaan käyttöön lähikuukausien aikana. Keskus käsittää Suomen ja Baltian tavaratalojen varastotoiminnot, jonka avulla yritys tavoittelee yhtiön verkkokaupalle parempia kasvumahdollisuuksia. Energialähteenä käytetään mm. maalämpöä. Aikaisemmin Stockmannin logistiikkatoiminnot oli Uudellamaalla hajautettu kuuteen eri pisteeseen,

Suunnitteluvaiheessa olevat investoinnit

Helsingin Itäkeskuksen ja Espoon Keilanimen välille suunniteltu Raidejokeri-hanke nytkähti tammikuussa merkittävästi eteenpäin kun sekä valtiovarainministeriö sekä asuntoasioista vastaava ministeri esittivät hankkeelle valtion osittaista rahoitusta. Valtion on kaavailtu rahoittavansa 84 miljoonalla eurolla kaikkiaan 280 miljoonan euron rakennusprojektia. Valtion rahoituksen vaihtoehdot ovat valtion asuntorahasto tai vastaavasti suoraan budjetista. Raidejokerin ennakoitua lisäävän huomattavasti asuin- ja myös puutalorakentamista 33 pysäkin lähiseudulle. Hanketta on perusteltu asuntotuotannon vilkastuttamisella, ympäristökysymyksillä sekä liikenteen sujuvuuden edistämällä. Helsinki on linjannut kaikkiaan 2400 asunnon rakentamista radan varteen muun muassa Myllypuroon, Roihupeltoon, Viikkiin, Oulunkylään, Maunulaan, Haagaan ja Pitäjänmäkeen. Tällä hetkellä väliä liikennöi Runkolinja 550 eli bussijokeri. Rakentaminen alkaisi aikaisintaan vuonna 2018.

Kivistön kauppakeskuksesta on tehty esisopimus. Tarkoituksena on että rakentaminen tapahtuu vaiheittain. kokonaiskerrosneliömääräksi on kaavailtu 100 000 m². Tämä tarkoittaa

taa että kauppakeskuksesta kaksi kertaa suurempi kuin esimerkiksi Hyvinkään Willasta. Kaupunki on asettanut tavoitteeksi että keskus avattaisiin vuonna 2018.

Kruunusillat-hanke käsittäisi Helsingin keskusta-alueen ja Laajasalon välisen raitiotieyhteyden sekä sen rakentamiseen ja käyttöön liittyvät järjestelyt. Raitiotie sijoittuu Helsingin keskustan, Hakaniemen, Nihdin, Korkeasaaren, Kruunuvuorenrannan (rakentaminen jo aloitettu) ja Yliskylän välille. Raitiotien lisäksi hankkeessa olisi tarkoitus rakentaa jalankulkuväyliä ja pyöräteitä. Hankkeen näkyvimmat osat ovat kolme siltaa, joista Kruunuvuorensilta tulee hankkeen toteutuessa olemaan Suomen pisin silta. Arviolta seitsemän vuoden rakentamishanke alkaisi aikaisintaan 2018. Kruunusiltojen kustannusarvio on 359 miljoonaa euroa, josta rakentamisen osuus on 259 miljoonaa ja kalusto- ja varikkokustannusten 100 miljoonaa.

Vihdin kaavoitus- ja tekninen lautakunta esittää, että Vihdin yhteiskoululle ja sen ympäristöön rakennetaan opetuksen, liikuntapalveluiden ja nuorisopalveluiden keskittymä. Hankesuunnitelman mukaan kustannukset ovat noin 24 miljoonaa euroa. Tilat voisivat valmistua syksyksi 2019.

Hyvinkään Sveitsin alueelle entisen hotellin läheisyyteen suunnitellaan asuntoja. Kaupunginhallitus on myöntänyt suunnitteluvarauksen reilun neljän hehtaarin alueelle vuoden 2016 loppuun asti. Hotellin tontille tulisi noin sata vapaarahoitteista asuntoa. Hotellin lähitonteille tulisi 650-750 asuntoa, joista neljännes olisi vuokra-asuntoja. Alueella oleva Härkävehmaan koulu on purku-uhan alla.

Toimisto- ja liiketilojen osalta vajaakäyttö jopa pääkaupunkiseutua myöten on ongelmallista. Toimistojen vajaakäyttöaste pääkaupunkiseudulla oli loppuvuonna lähes ennätyslukemassa 13 prosentissa. Alueelliset erot ovat suuria. Helsingin ydinkeskustassa tyhjän tilan määrä nousi syksyn aikana peräti 30 prosenttia. Nykyinen lähes 14 prosentin vajaakäyttöaste onkin ennenkokematon. Tähän vaikutti osaltaan Töölönlahden uuden toimistotilan rakentaminen. Tyhjän tilan määrä Ruoholahdessa on pudonnut reilun viidenneksen syksyn aikana. Vajaakäyttöaste on nyt 11 prosenttia. Näin alhaisella tasolla oltiin viimeksi vuonna 2012 ennen kuin Nokia muutti pois Ruoholahdesta. Kuluvalle vuodelle on alueelle tulossa isoja toimijoita kun mm. Handelsbanken ja Outokumpu siirtävät toimistojaan alueelle. Lepävaarassa vajaakäyttöaste nousi 24 prosenttiin Nokian muuttaessa Karaporttiin. Todennäköisesti jatkossakin tilanne on pitkälti että yritykset suosivat energia- ja tilatehokkaita ratkaisuja ja vanhemmissa rakennuksissa vajaakäyttöaste säilyy korkeana.

Kauppan ala

Uudenmaan suurimmat kauppakeskukset ovat kaikki Helsingin seutukunnassa. Pääasiassa kävijä- ja myyntimäärät ovat olleet nousussa. Volyymien laskua on tapahtunut pääasiassa laajennus- ja remonttitarpeiden vuoksi. Kuluvana vuonna mm. Iso Omenan, Ainoan sekä Dixin kävijämäärät ja myynti tulevat hyvin todennäköisesti kasvamaan kauppakeskusten laajentumisten myötä. Alla suurimmat kauppakeskukset ja niiden viime vuoden volyymit:

1. Kamppi, Helsinki, kävijämäärä 35 miljoonaa (muutos 0 %)
2. Sello Helsinki, kävijämäärä 22,8 miljoonaa (muutos 1 %)
3. Itis, Helsinki, kävijämäärä 19,2 miljoonaa (muutos 9 %)

4. Forum, Helsinki, kävijämäärä 13,7 miljoonaa (0 %)
5. Jumbo, Vantaa, kävijämäärä 10,4 miljoonaa (3 %).
6. Iso Omena, Espoo, kävijämäärä 8,8 miljoonaa (-3 %)
7. Dixi Vantaa, kävijämäärä 7 miljoonaa (avattu tammikuussa 2015)
8. Willa, Hyvinkää, kävijämäärä 6,8 miljoonaa (1,5 %)
9. Myyrmanni, Vantaa kävijämäärä 6,7 miljoonaa (-1,5 %)
10. Kaari, Helsinki, kävijämäärä 5,3 miljoonaa (n.a.)
11. Ainoa, Espoo, kävijämäärä 2,4 miljoonaa (muutos 14 %)

Vanhoissa ostoskeskuksissa myyntien volyymit jatkavat laskuaan. Tämä on johtanut ja tulevaisuudessa tulee lisäämään sitä että useita 70-80 -luvulla rakennettuja ostoskeskuksia tullaan todennäköisesti muutaman vuoden päästä purkamaan. Lähiöiden ostoskeskusten huono kunto ja ikä kaikottavat potentiaalisia yrittäjiä. Viime vuonna purettiin mm. Helsingin Maunulan ostoskeskus, Lähitulevaisuudessa metron tieltä puretaan mm. Kivenlahden ja Soukan ostoskeskukset. Lisäksi purkulistalla on Espoossa Karakallion, Matinkylän ja Westendin ostoskeskukset, Helsingissä mm. Laajasalon ja Vantaalla Kaivokselan ostoskeskus. Pienille erikoisliikkeille tämä usein toimii myös kuoliniskuna. Edulliset vuokrat ovat mahdollistaneet liiketoiminnan jatkamisen mihin suuret kauppakeskukset eivät anna myöten.

Vaikka toiminta ei ostoskeskusten osalta kokonaisuudessa loppuisikaan, niin tulevaisuudennäkymiä voidaan pitää murheellisina. Mm. Keski-Uudellamaalla keskusta-alueet ovat puolityhjinä eikä lopettaneille liikkeille löydy uusia vuokralaisia. Alueen toimijat pitkälti pitävät ongelmana verkkokauppaa. Kielteisintä tilanteessa on se että ulkomaalaisten toimijoiden markkinaosuus on varovaistenkin arvioiden mukaan 50 prosentin luokkaa. Mm. Google on mitannut ip-osoitteita hyödyntäen että luku olisi jopa 80 %.

Työvoiman kysynnän näkymät

Hieman yllättäen suurin kasvuala rakennusalan ohella kuluvan vuoden osalta tulee alueella todennäköisesti olemaan matkailu- ja ravintolapalvelut. Hotelleja on rakennettu pääkaupunkiseudulle muutaman vuoden aikana enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Lisäksi kuluvan vuoden aikana valmistuvat Nordic Choice Hotelsin Clarion hotellit, jotka aloittavat suurrekrytoinnit toukokuussa. Pääkaupunkiseudulle Clarion on ilmoittanut rekrytoivansa 250–300 ravintola- ja hotellialan osaajaa. Lisäksi ylipäätään matkailijavirrat ovat alueella lisääntymässä ja palvelualan yrityksillä rekrytointitarpeet tulevat lisääntymään. Avoinna on muun muassa hotellin johdon, ravintolapäällikön, vastaanottovirkailijan ja tarjoilijan paikkoja. Itse rekrytointitilaisuus järjestetään korkealla profiililla Finlandia-talossa toukokuuta. Matkailu- ja ravintolapalvelut Ry. ennakoii että mm. hotellihankkeiden myötä pääkaupunkiseudulle syntyy vuoteen 2020 mennessä 700-900 uutta työpaikkaa.

Rakennusalan meneillään olevat miljardiprojektit etenkin pääkaupunkiseudulla takaavat alalla töitä usean vuoden ajan. MAL-aiesopimuksen tavoitteeksi on kuluvalle vuodelle asetettu Helsingin seudulla 13 500 asuntoa ja 16 500 asuntoa vuonna 2019. Mikäli näihin tavoitteisiin päästään edes lähelle, niin tulee tämä ylläpitämään korkean rekrytointitarpeen lähivuosien aikana. Ala ei ole niinkään riippuvainen talonrakentamisesta vaan lukuista me-

neillä on olevat infraprojektit pitävät rekryointitarpeet suurena myös muille alan työntekijöille, vaikka Kehärata saatiinkin päätökseen ja Pissararata ainakin toistaiseksi on jäissä. Yksistään Finavian projekti Helsinki-Vantaan lentokentällä tulee työllistämään rakennusvaiheessa arviolta 5000 henkeä. Lisäksi tälläkin hetkellä länsimetro työllistää satoja suunnittelijoita, tuhansia rakentajia ja välillisesti tuhansia alihankkijoita. Yksistään Länsimetron jatke Kivenlahteen tulee pitämään alan työllisyyttä korkealle ja mikäli mm. Raidejokeri toteutuu, pitää tämä yllä rekryointitarpeita etenkin pääkaupunkiseudulla.

Ylipäätään Helsingin seutukunnassa lähitulevaisuudessa rekryointitarpeet näyttävät valoisimmilta kuin muualla Uudellamaalla. Erona on että työllistymismahdollisuudet korkeasti koulutetuilla ovat alueella muuta Uuttamaata selkeästi suuremmat vaikkakin työttömyys on korkeasti koulutetuilla noussut suhteellisesti enemmän kuin muilla koulutusasteilla. Ulkomaalaisten etenkin korkeasti koulutettujen aivovuoto on ollut kuitenkin alueella tyypillistä. Tutkinnon suorittamisen jälkeen polkuna on yleensä ollut työllistyminen muutamalle vetovoimaisimmalle toimialalle, jatkotutkimus apurahan turvin korkeakoulussa tai enimmäkseen työnhaku muualla Euroopassa tai vastaavasti omassa kotimaassaan. Pääkaupunkiseudun yhteinen, maaliskuussa alkanut Töissä Suomessa -hanke yhdistää julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoita kehittämään maahanmuuttajien työllistymistä edistäviä neuvontapalveluita. Yksi hankkeen kulmakivistä on Helsinkiin perustettava International House -palvelupiste, josta on otettu mallia mm. Amsterdamista, Kööpenhaminasta ja Oslosta. Palvelupistettä toimii neuvonnan parantamisesta maahanmuuttajille, rekrytoiville yrityksille ja tänne investointeja harkitseville ulkomaisille yrityksille. Kuluvan vuoden aikana ainakin osittain nähdään, onko ohjelma tuottanut tuloksia.

Palvelualoista liike-elämän palvelut tulee olemaan jatkossakin olemaan merkittävä kasvuala. Mm. liikkeenjohdon konsultteja, rakennusalan insinöörejä ja ainakin vielä lähitulevaisuudessa myös kirjanpitäjien tarve tulee pysymään lähitulevaisuudessa korkealla tasolla. Liike-elämän palveluiden työllisten määrä on Uudellamaalla kasvanut yhtäjaksoisesti 6 vuotta. Toisin sanoen vuoden 2009 taantumien jälkeen työllisten määrä on ollut kasvussa. Tällä hetkellä liike-elämän palveluiden työllisiä Uudellamaalla on noin 118 000.

Näyttää siltä että myös kesätyöpaikat ovat alueella nousussa, toki paikat ovat osittain jo tulleetkin täytetyiksi. Mm. Elinkeinoelämän keskusliitto tavoittelee jäsenyritystensä kautta kokonaisuudessaan 110 000 työpaikkaa ja Helsingin seutukunta tulee olemaan tässä todennäköisesti ylläpidettuna. Eri toimialojen etujärjestöt ovat näyttävästi omilla sivuilla ilmoittaneet mm. rekryointiprosessien etenemisestä. Lisäksi kaupan alan toimijat rekrytoivat pääasiassa omia kanaviaan pitkin ja nämä eivät missään vaiheessa näy te-palvelut.fi sivuilla.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Helsingin seutukunnassa korkeasti koulutettujen osuus työttömistä on suurempi kuin muissa Uudenmaan seutukunnissa. Tämä pitkälti johtuu siitä että väestön koulutusaste on selkeästi muita seutukuntia korkeampi, mutta myös siitä että alueella on koettu ennennäkemätön irtisanomisaalto teknologiateollisuuden ongelmien myötä. Lisäksi nämä eivät ole rajoittuneet pelkästään Nokiaan, Microsoftiin ja Broadcomiin, vaan mm. Tiedolla ja Roviolla oli mitattavahkot irtisanomiset viime vuoden aikana. Vaikka irtisanottujen työllistyminen on sujunut

matalan kasvun aikana erinäisten yritysten omien sopeuttamishjelmien sekä EGR-ohjelmien myötä suhteellisen hyvin, on tämä jättänyt jälkeensä ydinjoukon, jolle korvaavia työtehtäviä ei ole löytynyt etenkään omalta alaltaan. Nähtäväksi jää minkä verran Nokian tämänkertaiset irtisanomiset tulevat lisäämään alueen nykyistä reilun 18 000 korkeasti koulutetun työttömien määrää.

Korkeasti koulutettujen työttömyyden kehitys pitkälti riippuu siitä miten aluetaloudellisesti tärkeän ohjelmistoalan uusi yritystoiminta lähtee käyntiin ja pystytäänkö mm. mobiiliosaamista hyödyntämään start up toiminnassa. Toistaiseksi tilanne on näyttänyt suhteellisen hyvältä mm. kiihdyttämötoiminnan, maailmanluokan supertapahtumien, riskirahan ohjautumisen ja Tekesin ohjelmien myötä. Tekesin rahoitusinstrumenttien leikkaus tulee joka tapauksessa koskettamaan Helsingin seutukuntaa selkeästi muita alueita enemmän.

Muiden koulutusasteiden (perusaste ja keskiaste) työttömyyden osalta Helsingin seutukunnassa painitaan pitkälti samojen ongelmien kanssa kuin muuallakin. Keskiasteen työttömyys on korkein ylioppilailla sekä majoitus- ja ravitsemusalan perustutkinnon suorittaneilla. Palvelualoilla työttömyys kasvaa edelleen useissa ammateissa joissa myös avoimien paikkojen määrä on kasvussa. Näitä ovat siivoojien, varastotyöntekijöiden, ravintola- ja suurtaloustyöntekijöiden sekä tarjoilijoiden ammatit. Jokseenkin tuntuu että avoimien paikkojen määrän kasvu ei itsessään riitä taittamaan työttömyyttä. Ilta-, vuoro- tai osa-aikatyöpaikkojen houkuttelevuus näyttää asettavan omat rajoitteensa esim. riittämättömien joukkoliikenneyhteyksien sekä korkeiden asumiskustannusten kautta.

Raaseporin seutukunta

Hanko, Inkoo, Raasepori

Raaseporin seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 42 814 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 441 henkilöä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 471.

Raaseporin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Raaseporin seutukunnassa oli vuonna 2013 noin 15 700 työpaikkaa. Tämä on 2 % Uudenmaan työpaikoista. Hankolaiset (84 %) ja raaseporilaiset (75 %) käyvät pitkälti töissä omisissa kunnissaan. Inkoolaisista käy kotikunnassa töissä 65 %. Inkoolaiset sukkuloivat eniten pääkaupunkiseudulle.

Raaseporin seutukunnan elinkeinorakenne nojautuu vahvasti teollisuuteen. Yksityisen sektorin työllisistä vuonna 2013 teollisuuden osuus oli selkeästi suurin 24 %, Tukku- ja vähittäiskaupan osuus oli 17 %, rakentamisen sekä logistiikan 11 % sekä liike-elämän palveluiden osuus oli 14 %. Logistiikka työllisti 8 % ja matkailu- ja ravintolapalvelut 5 %. LiikEVaihdollisesti sekä teollisuuden (35 %) että kaupan (25 %) osuus oli työllistävää vaikutusta suurempi.

Raaseporin tulevaisuuden vahvuus tulee ehdottomasti olemaan Koverharin valmistuksen jälkeen entisestään kasvava sataman logistiikkaklusteri. Hangon satama on lähinnä Manner-Eurooppaa sijaitseva satama Suomessa, joka on lähes jäätön läpi vuoden. Se on viime vuosina muodostunut yhä tärkeämmäksi osaksi ulkomaankauppaa harjoittavien yritysten logistista ketjua laajalla myös Uudenmaan ulkopuolella. Satama on erikoistunut autojen, konttien, paperin ja trailereiden käsittelyyn. Tänä päivänä Hangon satama kuuluu Suomen merkittävimpien satamien joukkoon (yli 40 säännöllistä linjaliikenneyhteyttä viikossa). Satama on käyttökatteella mitattuna Suomen viidenneksi kannattavin satama. Tavaravolyymi jakautuu melko tasan tuonnin ja viennin kesken. Venäjän transitioliikenteen jyrkkä väheneminen on pystytty hyvin kompensoimaan mm. autojen tuonnilla Suomeen. Öljyn hinnan ollessa korkealla katsottiin että yksi Hangon sataman vahvuuksista tulisi jatkossa olemaan nimenomaan rikkidirektiivin myötä sataman Hangon saama kilpailuetu muihin Suomen satamiin nähden. Öljyn hinnan laskusta huolimatta Hangon volyymit ovat kuitenkin jatkaneet kasvua.

Logistiikan osalta suurimmat ongelmat alueella ovat Valtatie 25:n ruuhkaisuus sekä sähköistämätön junayhteys Hyvinkäälle. Hangosta Raaseporin, Lohjan, Vihdin kautta Hyvinkäälle ja sieltä edelleen Mäntsälään johtava valtatie 25 on Uudenmaan uloin valtatie. Tämä yhdistyy Porvooseen johtavaan kantatie 55:en. Valtatie 25 on mutkainen päätie, joka on erittäin tärkeä sataman rekkakuljetuksille. Ohituspaikkojen määrä on tällä hetkellä tiellä varsin rajallinen ja satamasta kulkevat rekat aiheuttavat jo nyt suuren tukkeen muulle liikenteelle. Mikäli sataman kapasiteetti tai tavaramäärät kasvavat nykyisestä, on tilanne ilman korjauksia äärimmäisen hankala. Junaradan sähköistys edistäisi paitsi henkilöliikenteen kehittämistä, niin mahdollistaisi tulevaisuudessa mm. suorat yhteydet pääkaupunkiseudulle Hangosta ja Tammisaaresta ilman junanvaihtoa parantaen näin alueen houkuttelevuutta työpaikka- ja asuinalueena. Radan sähköistys olisi luonteva jatke mm. Kirkniemen ja Hangon välisellä osuudella toteutetuille investoinneille, jotka mahdollistivat ensimmäisenä Suomessa.

Hangossa ja Raaseporissa kausimatkailejien määrä on kasvussa ja tätä pidetään yhtenä merkittävänä tulolähteenä myös jatkossa. Jopa Helsingin ydinkeskustan hintaiset uudet Hangon Regatta Span asunnot ovat menneet hyvin kaupaksi ja kummastakin em. kunasta ostetaan tällä hetkellä asuntoja kesä- ja viikonloppukäyttöön.

Teollisuudella on alueella hyvin voimakas perinne ja yrittäjien keskuudessa koetaan ongelmalliseksi että Uusimaa kuuluu osaksi tukialue III:a, jossa tukitasot ovat maan alhaisimmat. Väestötiheyden, BKT:en, työttömyysasteen sekä tiettyjen maantieteellisten erityispiirteiden myötä Raaseporin seutukunta Lohjan ja Siuntion kanssa toimivat hyvinkin samantyyppisessä toimintaympäristössä kuin useat alueet Uudenmaan ulkopuolella, joissa kehittä-

misavustusten taso on korkeampi. Näin ollen alueen kilpailukyky kärsii selkeästi, etenkin vientiä harjoittavien yritysten osalta.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Hangossa, Inkoossa ja Raaseporissa perustettiin viime vuonna 240 yritystä. Vastaavasti yritystoiminnan lopettaneita oli 118. Eniten aloittaneita oli rakentamisessa (38), tukku- ja vähittäiskaupassa (31) sekä liike-elämän palveluissa (26). Rakennusosalalle perustettiin eniten yrityksiä myös vuonna 2014, mitä voidaan pitää merkinä toimialalla tapahtuvasta murroksesta. Palkkatyön vaihtoehdoksi tarjotaan yhä useammin yrittäjyyteen perustuvaa ansaintavaihtoehtoa. Seuraavaksi eniten perustettiin viime vuonnakin erilaisia kaupan alan yrityksiä. Toki perustetut yritykset kattavat miltei kaikki toimialat. Yleensä uudet yritykset ovat pieniä, pääosin yhden henkilön yrityksiä.

Hangon sataman tavaraliikenne oli 354 000 tonnia tammikuussa 2016. Liikenne kasvoi 23 % verrattuna edellisen vuoden tammikuuhun. Autojen tuonnissa kirjattiin 29 % kasvua. Vuonna 2015 sataman kautta kulki tavaraa enemmän kuin koskaan aiemmin, yli neljä miljoonaa tonnia. Tammikuussa 2016 alusliikennettä oli 23 % enemmän kuin vuosi sitten. Finnlinesin Puolan-liikenne, joka siirtyi Hangon satamalle, on tuonut merkittävää kasvua. Tästä huolimatta kasvuvauhti on yllättänyt sataman. Takavuosina Hanko tuli tunnetuksi varsinkin autojen transitioliikenteestä Venäjälle. Tällä hetkellä noin 80 % kaikista Suomeen tuotavista autoista ja Suomessa myytävistä tuodaan Hankoon. Vuonna 2015 määrä oli 87 000 kappaletta.

Hanko kuuluu harvoihin kuntiin Uudellamaalla, jossa terveyskeskuspalveluita ollaan osittain yksityistämässä. Lääkäripula on alueella korkea, ja kunnan perusturvalautakunta esittää, että kaupunki kilpailuttaa lääkärivastaanoton. Päätös tehdään todennäköisesti kevään aikana.

Jo vuonna 2013 tehty päätös Inkoon hiilivoimalan alasajosta on kenties viimeinkin toteutumassa. Hiilivoiman kysyntä on pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla vähentynyt, kun sähkön kysyntä on alentunut taantumien takia ja edullista vesivoimaa etenkin Ruotsista on ollut saatavilla runsaasti. Lisäksi EU:n teollisuuden päästödirektiivin vaatimukset ovat tuomassa vielä lisärasitusta vanhojen hiilivoimalaitosten kannattavuuteen. Sähkön tuotanto voimalaitoksella lopetettiin helmikuussa 2014 ja kaikkiaan 80 henkilöä irtisanottiin pian tämän jälkeen. Voimalasta on näin ollen tulossa mittava purkutyömaa.

Raaseporissa ollaan hyvin samantyyppisessä tilanteessa julkisen rakentamisen osalta kuin Espoossa. Raaseporissa suunnitellaan uutta kaupungintaloa, mutta vielä ei ole varmaa rakennetaanko kokonaan uusi talo vai kunnostetaanko kunnalle tilat vanhasta talosta. Uuden rakentaminen maksaisi päälle 7,2 miljoonaa euroa. Toinen vaihtoehto on päärakennuksen kunnostaminen, mikä maksaisi arviolta 600 000 euroa enemmän.

Matkailutoimittajien Kilta on valinnut Raaseporissa sijaitsevan Fiskarsin vuoden 2016 parhaaksi kotimaiseksi matkailukohteeksi. Tunnustusta aiotaan hyödyntää kohteen markkinoinnissa. Tähän asti tilanne on ollut, että samantyyppisen matkailukohteen Billnäsin ruukki-alueen kanssa tehdään kenties liiankin vähän yhteistyötä. Alueilla toimii aktiivisesti mm. taiteilijoita, mutta varsinaisesta elinkeinoharjoittamisesta ei ole kyseessä, vaan enemmän-

kin harrastusluoteisesta toiminnasta. Tosin näyttää siltä että Fiskarsiin on loppuvuonna tu-
lossa mm. tisaamo. Ylipäätään alueen matkailu- ja ravintolapalveluilla on mahdollisuuksia
nousta yhdeksi suurimmasta kasvualaksi. Mm. Hangon ja Tammisaaren luonto tarjoaa
suuren potentiaalin matkailijavirran kasvattamiseksi. Kakkosasuntoja kesä- ja viikonloppu-
käyttöön ostetaan kummallakin alueella. Varakkaat, usein jo eläköityneet ihmiset, sijoitta-
vat alueelle ja tämä tarjoaa kasvaneen palvelutarpeen myötä työllistymismahdollisuuksia
etenkin kesäkuukausien ajaksi.

Sekä Hanko että Raasepori kaavailevat alueelle datakeskusta. Raasepori on kaavoit-
taa Hangontien eteläpuolelle Horsbäckin teollisuus- ja yritysalueen laajennusta noin nel-
jänneksellä nykyisestä. Kaavoituksella luodaan 28 uutta tonttia yritystoimintaan. Kaavoit-
tuksella valmistaudutaan mm. siihen, että alueelle voisi sijoittua suuri sähkökeskus data-
keskusta varten. Vastaavasti Hangossa on kaavailtu datakeskusta joko Hangon vapaasa-
taman pohjoispuolen varastokentille tai vastaavasti Koverharin satamaan. Kahta datakes-
kusta Länsi-Uudellemaalle tuskin tulee ja toteuma luonnollisesti riippuu josko Saksan ja
Helsingin väliselle datakaapelille vedetään haarauma läntiselle Uudellemaalle.

Työvoiman kysynnän näkymät

Hangon satamassa varustamo Hangö Stevedöring kouluttaa parillaan reilut 20 henkeä.
Yhtiö on ilmoittanut myös tarpeesta rekrytoida uusia vakituisia työntekijöitä.

Myös Hangon satamalla saattaa olla rekrytointitarpeita. Länsisatama on aika pitkälti
täydessä käytössä. Henkilökunnan ja työvuorojen lisäämisen avulla satama on ilmoittanut
kasvattavansa liikennettä nykyisestä, neljänkymmenen viikkolähdön määrästä.

Mikäli Varuboden-Osla rakentaa Prisma-myyvälän Karjaalle leppiin, saattaa tämä lisä-
tä alueen rekrytointitarpeita. Hankkeessa on kuitenkin vielä epävarmuustekijöitä mm. kaa-
varajoituksen (tällä hetkellä 4500 neliötä) osalta, eikä S-ryhmä luonnollisesti ole tässä vai-
heessa julkistanut rekrytointitavoitteita.

Hoiva-alalla näyttää tilanne olevan seutukunnassa kaksijakoinen. Hangossa kärsitään
lääkäripulaa ja vastaavasti Raaseporissa irtisanottiin yhteensä 16 lähihoitajaa ja hoitoavus-
tajaa.

Hangossa on ilmennyt pulaa sähköasentajista ja –insinööreistä. Hangon sähkö ilmoitti
rekrytoivansa 13 sähköalan ammattilaista ja ilmoitti prosessin myötä rekrytointiongelmista.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Raaseporin kaupunki kävi viime vuoden lopulla yt-neuvottelut, jossa vähennystarpeeksi il-
moitettiin kaikkiaan 40 henkilöä. Lopulta irtisanomisten määrä konkretisoitui 24 henkilötyö-
vuoden vähentämiseen. Nämä realisoituvat kokonaisuudessaan kuluvan vuoden aikana.

Raaseporin seutukunnassa työttömiä työnhakijoita oli helmikuun lopussa prosentti vä-
hemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyys kääntyi laskuun marraskuussa 2015, joskin jou-
lukuussa työttömyys jälleen nousi prosentti. Keskimäärin työttömiä oli viimeisen puolen
vuoden (syyskuu 2015-helmikuu 2016) aikana 2318. Tämä on 3 % enemmän kuin vuotta
aiemmin. Nuorten työttömyys on saanut viimeisen puolen vuoden aikana voimakkaasti.

Lokakuussa työttömiä nuoria oli 11 % vähemmän kuin vuotta aiemmin ja helmikuussa 2016 kasvua oli 5 %. Keskimäärin viimeisen kuuden kuukauden aikana nuorten työttömyys on vähentynyt kolme prosenttia. On hyvinkin todennäköistä että työpaikkojen määrän lisääntyminen on näkynyt myös nuorisotyöttömyyden vähentymisenä.

Pitkäaikaistyöttömyys on Raaseporin seutukunnassakin korkea. Helmikuussa pitkäaikaistyöttömiä oli 24 % enemmän kuin vuotta aiemmin ja viimeisen puolen vuoden aikana pitkäaikaistyöttömyys on noussut keskimäärin 26 % vuotta aiempaan verrattuna. Pitkäaikaistyöttömyys oli helmikuun lopussa korkein konepaja- ja metallituotteiden kokoonpanijoiden (67), myyjien (26), toimisto- ja laitossiivoojien (25) sekä yleissihteereiden ammateissa (24). Rakennusalalla eniten pitkäaikaistyöttömiä oli rakennusalan avustavien työntekijöiden (20) sekä kirvesmiesten (20) ammateissa

Raaseporin seutukunnassa työttömyys kohdistuu keskiaste- ja peruskoulupohjalla oleviin. Keskiasteen suorittaneiden osuus työttömistä oli tammi-helmikuussa keskimäärin 45 % ja perusasteen suorittaneiden 33 % kaikista työttömistä. Korkeasti koulutettujen osuus työttömistä oli 10 %.

Työttömyys tulee kuluvanakin vuonna kasvamaan kaupan alalla. Sen sijaan rakennusalalla työttömyyden kasvu näyttää jo taittuneen ja logistiikassa (rahdinkäsittelijät, varasto-työntekijät, ahtaajat sekä kuorma-auton ja erikoisajoneuvojen kuljettajat). Etenkin logistiikkapuolen lähitulevaisuuden näkymät ovat suhteellisen hyvät sillä Hangon satamassa konttimäärät ovat selkeästi kasvussa. Työnjohtotehtävissä ja suunnittelussa (mm. rakentamisen asiantuntijat) työttömien määrät ovat jo nykyisellään varsin pieniä.

Porvoon seutukunta

Askola, Myrskylä, Pukkila, Porvoo, Sipoo

Porvoon seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 58 947 henkilöä, Vuoden aikana kasvua oli 157 henkilöä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3 293.

Porvoon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Porvoon seutukunnan elinkeinorakenne nojautuu vahvasti teollisuuteen. Yksityisen sektorin työllisistä vuonna 2013 teollisuuden osuus oli selkeästi suurin 31 %, Tukku- ja vähittäiskaupan osuus oli 15 %, rakentamisen 14 % sekä liike-elämän palveluiden osuus oli 14 %. Logistiikka työllisti 8 % ja matkailu- ja ravintolapalvelut 5 %. Liikevaihdollisesti teolli-

suuden osuus oli todella suuri, 87 %. Tämä johtuu lähes yksinomaan Kilpilahden kemianteollisuusklusterista.

Porvoon seutukunnan elinkeinoelämän tulevaisuuden kulmakiviä tulee jatkossa olemaan hyvin suurella todennäköisyydellä Porvoon Kilpilahdella kemianteollisuuden ympärille kehittyvä bioteollisuusklusteri, seutukunnan rakentaminen sekä matkailu. Suuri haaste tulevaisuudessa tulee olemaan, pystytäänkö alueelle jatkossakin ylläpitämään koulutetun työikäisen väestön säilymistä alueella.

Porvoon Kilpilahdessa käynnissä oleva tulevaisuuden bioteollisuuspuisto -projektin kokonaistavoite on luoda Kilpilahden teollisuusalueen yritysten sekä bio- ja kiertotalouden arvoketjua kehittävien suomalaisyritysten kesken yhteinen ymmärrys, visio ja suunnitelma siitä, miten Porvoon seutu voisi kehittyä maailmanluokan bioteollisuuspuistoksi. Samalla synnytetään Kilpilahden petrokemian- ja biotuoteteollisuutta palveleville pk-yrityksille perusta uudelle ekosysteemille ja mahdollisuuksia uuteen liiketoimintaan sekä luodaan puitteet Kilpilahden alueen vastuullista kehittämistä ja yritysten sijoittumista edistävälle kaavoitukselle. Tavoitteena on edistää ja kehittää uutta liiketoimintaa, esimerkiksi vesien puhdistamiseen tai mittaamiseen liittyen. Lisäksi tavoitteena on kehittää vesimatkailua ja raakavesien laatua. Tärkeää on mahdollistaa paljon vettä käyttävän teollisuuden, viihtyisän asumisen ja matkailun sopuisa yhteiselo samojen vesien ääressä.

Porvoon seutukunnassa on mahdollisuus saada merkittävästi kasvua matkailun osalta, Pieneksi kunnaksi, jossa majoituskapasiteetti on varsin rajallinen, alueella on pärjätty suhteellisen hyvin. Mikäli yhteistyötä esimerkiksi Visit Finlandin kanssa saadaan lisättyä luo tämä osaltaan merkittävän kasvualustan mm. aasialaisten matkailijoiden osalta.

Korkeasti koulutettujen työikäinen väestö on seutukunnassa 2010 -luvulla kasvanut vuositasolla 450-500 vuosivauhtia. Tätä voi pitää pienen seutukunnan osalta suhteellisen hyvänä kehityksenä. Työtehtävissä aina prosessiteollisuutta myöten tarve koulutetun työvoiman tarpeesta tulee hyvin todennäköisesti kasvamaan, joten koulutetun työvoiman säilyminen alueella tulee olemaan tulevaisuudessa yhä tärkeämpää.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Porvoossa on kuluvan vuoden aikana alkamassa merkittäviä investointeja. Merkittävimmät ovat Porvoon Kilpilahden voimala, Porvoon kaupungin Elinkaarihanke, Tarmolan K-marketin rakentaminen sekä Porvoon Veden vesijohtoverkoston saneeraus noin

Nesteen, Veolian ja Borealoksen yhteinen voimalahanke Porvoon Kilpilahdessa varmistui maaliskuussa 2016. Neste siirtää nykyisen voimalansa kolmen yrityksen yhteisesti omistamalle Kilpilahden Voimalaitos Oy:lle, joka rakentaa uuden yhdistetyn lämpö- ja sähkövoimalan. Neste ja Veolia omistavat voimalasta kumpikin 40 % ja Borealis 20 %. Investoinnin kokonaisarvo on noin 400 miljoonaa euroa. Voimalan höyryntuotantokapasiteetti on 450 megawattia ja sähköntuotannon 30 megawattia. Uuden voimalan pitäisi käynnistyä vuonna 2018. Hiilidioksidipäästöt pienenevät voimalan myötä noin 20 % nykytilanteeseen verrattuna. Raaka-aineista 80 % syntyy jalostamon ja petrokemian prosessin sivutuotteena.

Porvoon veden 2 miljoonan euron hanke on Kokkonniemen ja Pellingintien pumppaamoihin liittyvä verkostorakennusurakka. Näiden lisäksi miljoona euroa käytetään kaava-aluei-

den verkostojen rakentamiseen. Jätevedenpuhdistukseen investoidaan noin miljoona euroa. Suurin kohde on Hermanninsaaren puhdistamo.

Porvoossa toteutetaan kaupungin kaikkien aikojen suurin rakennusurakka Elinkaarihanke. Elinkaarihankkeeseen kuuluu päiväkotien ja koulujen suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito Gammelbackassa, Kevätkummussa, Tolkkisissa ja Peippolassa 20 vuoden ajan. Elinkaarihankkeena toteutettavan projektin hinta on yhteensä 62 milj. euroa, jossa rakennuskustannusten osuus on 39 milj. euroa. Sopimus tehdään 20 vuodeksi. Massiivinen hanke piti alun perin rahoittaa leasing-rahoituksella. Kaupunki päätti kuitenkin vuoden 2015 lopulla, että rakennukset rakennetaan omaan taseeseen.

Porvolan Tarmolan K-market rakennetaan kuluvan vuoden aikana. Investoinnin arvo on noin 12 milj. euroa. Keskon markkinaosuudeksi arvioidaan Porvoossa noin 32 prosenttia ja S-ryhmän noin 42 prosenttia. Porvoossa sekä Kesko että Suomen Lähikauppa ovat menettäneet markkinaosuuttaan. Keskon osalta on spekuloitu, josko Taidetehtaan alueelle rakennetaan K-Citymarket.

Sipoossa Talmi Ski hiihtokeskuksen toimintaa pyritään elvyttää myös talvikauden ulkopuolelle Talma Ski rakentaa alueelle seikkailupuiston jonka rakentaminen alkaa keväällä 2016. Investointi maksaa useita satoja tuhansia euroja. Seikkailupuisto pyritään avaamaan 8.5.2016 mennessä.

Porvoon seutukunta on saanut merkittävää arvostusta viime aikoina. Suomen kasvukäytävä -verkoston tilaamassa analyysissä on vertailtu 70 seudun elinvoimaa kymmenen muuttujan avulla. Porvoon seutu tuli vertailun toiseksi heti Helsingin seudun jälkeen.

Porvoon matkailukesästä on vielä vaikea spekuloida. Odotettavissa on että venäläisten määrä tulee vähenemään. Risteilijämatkailijoiden potentiaali on Porvoossa onnistuttu hyödyntämään hyvin, suhteessa paremmin kuin pääkaupunkiseudulla. Majoituskapasiteetti on edelleen varsin rajoitettu. Uusia hotelleja ei edelleenkään ole rakenteilla, mutta hiukan helpotusta tuo Haikon kartanon vapuksi valmistuva remontti.

Askolassa rakentaminen on ollut edelleenkin varsin vähäistä. Kunta on laatimassa kirkonkylään Sorvasuontielle asemakaavaa, joka mahdollistaisi 135 uuden asukkaan sijoittumisen alueelle. Kunnallistekniikan rakentaminen voitaisiin aloittaa keväällä 2016. Nykyisessä asemakaavassa alueelle on suunniteltu teollisuutta, mutta investointihalukkuuden vähäisyydestä johtuen kaavamuutos olisi selkeästi perusteltua.

Työvoiman kysynnän näkymät

Kaupan alalla yksin suurin rekrytointi on Porvoon Tarmolaan valmistuvan K-marketin 20 uuden työntekijän palkkaaminen. Mahdollisesti suurimpia rekrytointeja tulee kuluvan vuoden aikana olemaan em. Kilpilahden voimalan rakentaminen. Projektin osalta ei ole toistaiseksi ilmoitettu kuinka paljon työntekijöitä tullaan tarvitsemaan.

Elinkaari-hanke tulee ylläpitämään rakennusalan työntekijöiden rekryointitarpeita useamman vuoden aikana. Kyseessä kuitenkin on pitkäkestoinen hanke, joten työvoiman kokonaistarpeen määrää ei pystytä tässä vaiheessa ennakoimaan. Syksyllä talonrakentamisen työllisyyttä tulee ylläpitämään kymmenen Aleksanterinkaaren ja neljän Toukokuoren kerrostalon rakentamiset.

Porvoon kaupunki on aloittanut yhteistyön hameenlinalaisen SunUra Oy:n kanssa, joka tarjoaa kaupungille työpankin. Kaupungin tekemän selvityksen mukaan porvooolaisyriyksillä olisi paljon tarvetta palkata uusia työntekijöitä. Kynnystä palkkaamiseen pyritään madaltamaan työpankin kautta. Porvoo maksaa SunUralle 50 000 euroa vuodessa. Kaupunki laskee, että kulut on katettu, kun viisi porvoolaista pitkäaikaistyötöntä on saatu työllistettyä. Vuonna 2016 Porvoo käyttää pitkäaikaistyöttömien työmarkkinakuluihin yli 4 miljoonaa euroa ja toimeentulotukiiin 2,5 miljoonaa euroa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Kustannustoimialalla vaikea tilanne on alueella realisoitunut mm. Bookwellin ja Porvoon kirjakeskuksen yt-neuvotteluissa. Teollisuudessa työvoimatarpeen vähentäminen on näkynyt Enston kahdeksan henkilön irtisanomisina. Irtisanottavat olivat pääosin toimihenkilöitä.

Myös alueen koulutuksen osalta on ilmennyt merkittäviä vähennystarpeita. Itä-Uudenmaan ammatillisen koulutuksen osalta säästötarpeiden on arvioitu olevan vuositasolla noin 3,5 miljoonaa euroa ja lukio-opetuksen 900 000 euroa. Vielä ei ole tiedossa milloin ja missä laajuudessa erityisesti opettajien määrää tullaan alueella vähentämään sekä miten nämä tulevat kohdistumaan Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Myrskylän, Porvoon, Pukkilan sekä Sipoon kunnan välillä.

Autokaupan osalta Mega-Auto on aloittanut automyyntiä koskevat yt-neuvottelut. Irtisanottavien määrä konkretisoituu todennäköisesti kevään aikaan.

Porvoon seutukunnassa työttömiä työnhakijoita oli helmikuun lopussa 6 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyyden kasvu kääntyi laskuun marraskuussa 2015. Keskimäärin työttömiä oli viimeisen puolen vuoden (syyskuu 2015-helmikuu 2016) aikana 3109. Tämä on 9 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Nuorten työttömyys on saanut viimeisen puolen vuoden aikana voimakkaasti. Marraskuussa työttömiä nuoria oli 19 % enemmän kuin vuotta aiemmin ja helmikuussa 2016 luku oli 4 %. Yhteishaku ja tätä myöten opiskelujen aloittaminen toisen asteen oppilaitoksessa on jokseenkin hillinnyt nuorten työttömyyden kasvua.

Pitkäaikaistyöttömyys on Porvoossa muiden seutukuntien lailla erittäin korkealla. Helmikuussa pitkäaikaistyöttömiä oli 32 % enemmän kuin vuotta aiemmin ja viimeisen puolen vuoden aikana pitkäaikaistyöttömyys on noussut keskimäärin 31 % vuotta aiempaan verrattuna. Pitkäaikaistyöttömyys oli helmikuun lopussa korkein myyjien (64), yleissihteerien (44), kuorma-auton ja erikoisajoneuvokuljettajien (31) sekä toimisto- ja laitossiivoojien ammateissa (29). Rakennusallalla eniten pitkäaikaistyöttömiä oli rakennusalan avustavien työntekijöiden (29), kirvesmiesten (23) ja talonrakentajien (17) ammateissa.

Porvoon seutukunnassa työttömyys kohdistuu keskiaste- ja peruskoulupohjalla oleviin. Keskiasteen suorittaneiden osuus työttömistä oli tammi-helmikuussa keskimäärin 45 % ja perusasteen suorittaneiden 31 % kaikista työttömistä. Korkeasti koulutettujen osuus työttömistä oli 11 %.

Työttömyys tulee kuluvanakin vuonna kasvamaan kaupan alalla. Sen sijaan logistiikassa työttömyyden kasvu on jo taittunut (varastotyöntekijät sekä kuorma-autonkuljettajat). S-ryhmän logistiikkakeskuksen Sipooseen ei tosin tule vaikuttamaan alan työllisyystilanteeseen, sillä työntekijät siirtyvät muualta, pääosin Espoon Keran varastolta. elinkaarihank-

keet ja muutamat yksittäiset urakat jokseenkin hillitsevät rakennusalan työttömyyden kasvua. Myös rakennusalalla työttömyys näyttää useimmissa työtehtävissä jo taittuneen. Mikäli mm. Elinkaari-hanke pyörähtää tänä vuonna käyntiin, edesauttaa tämä jossain määrin alan työllisyystilannetta. Työnjohtotehtävissä ja suunnittelussa (mm. rakentamisen asiantuntijat) työttömien määrät ovat jo nykyisellään varsin pieniä.

Loviisan seutukunta

Lapinjärvi, Loviisa

Loviisan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 18 082 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 177 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 237.

Loviisan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	-

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Loviisan seutukunnassa väestö on 2010 –luvulla vähentynyt keskimäärin noin 40 henkilöllä vuodessa. Luonnollinen väestönlisäys on ollut selkeästi negatiivinen kaikkina vuosina 2010-luvulla. Loviisassa käydään pääasiassa työssä oman kunnan alueella (63 %). Lapinjärvellä pendelöidään selkeästi enemmän. Lapinjärveläisistä 53 % on työssä oman kuntansa alueella. Eniten Lapinjärveltä käydään työssä Loviisassa.

Seutukunnan elinkeinorakenne nojautuu vahvasti energiasektoriin ja teollisuuteen. Yksityisen sektorin työllisistä Loviisan seutukunnassa vuonna 2013 teollisuus työllisti eniten 23 %. Tukku- ja vähittäiskaupan osuus oli 14 %, liike-elämän palveluiden 14 % sekä maa- ja metsätalouden 10 %. vastaavasti rakentamisen osuus oli 9 % ja logistiikan 8 %. Näin ollen maa- ja metsätalouden työllistävä vaikutus on suurempi kuin muualla Uudellamaalla. Fortum Loviisa tulee jatkossakin olemaan merkittävin yksittäinen työllistäjä seutukunnassa ainakin vuosille 2027 ja 2030, jolloin reaktoreiden nykyiset toimiluvat raukeavat.

Aluetalouden kasvun kannalta uutta yritystoimintaa kaivataan jatkossa alueelle nykyistä enemmän. Mikäli Schneider Electricin entisiin tuotantotiloihin suunniteltava yritystoiminto toteutuu, voisi tämä tuoda hyvän toimintaympäristön uudentyypiselle yritystoiminnalle. Esim. matkailuun ja ylipäättään vapaa-ajan aktiviteetteihin erikoistuneet yritykset voisivat hyvin menestyä Loviisan seutukunnassa. Tämän tyyppistä yritystoimintaa ei alueella juurikaan ole, sillä ainoastaan prosentti yksityisen sektorin liikevaihdosta tuli vuonna 2013 matkailu- ja ravintolapalveluista.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Rakentaminen Loviisassa ilmeisesti kääntyy nousuun vastavuosina 2017 ja 2018, riippuen siitä miten nopeasti ruotsinkielisen koulukeskuksen ja Koskenkylän koulukeskuksen ensi vuoden suunnitteluista päästään rakennusvaiheeseen. Vuosina 2018-2019 laajennetaan Harjurinteen koulua. Näiden kolmen rakennushankkeiden kustannukset ovat yhteensä 25,8 milj. euroa.

Loviisan sataman vuoden 2015 liikennemäärä oli noin 30 % pienempi kuin edellisenä vuonna. Puutavaran vienti laski 40 %, mutta kuivabulkin ja kappaletavaran vienti kasvoi. Tuontia oli 172 tonnia ja tuonti laski 13 % vuoden takaisesta. Transitoliikenne väheni merkittävästi, 60 %.

Loviisassa kouluverkkoja tullaan todennäköisesti karsimaan nykyisestä. Kaupunki on laskenut säästöjä saatavan vuositasolla noin 680 000 euroa, mikäli koulujen määrä tippuu viiteen.

Loviisan kaupungin Optirak Oy:lle myymälle Sahaniemen alueelle saatetaan uuden omistajan mukaan lähes nollaenergiakylpylähotelli ja satama. Hanke on vasta suunnittelu- vaiheessa ja hankkeen rahoitus on vielä täysin auki.

Työvoiman kysynnän näkymät

Seutukunnassa avoimien työpaikkojen määrät ovat olleet viimeisen puolen vuoden aikana joulukuuta lukuun ottamatta kasvussa. Paikkojen määrät ovat kuitenkin edelleen varsin vaatimattomia. Keskimäärin viimeisen puolen vuoden aikana uusia avoimia paikkoja on ollut 80 kappaletta. Keväisin yleensä korostuu Fortumin rekrytoinnit heinä-elokuun vuosihuolto varten, jolloin pääasiassa rekrytoidaan siivous- ja kunnossapitohenkilökuntaa. Muuten alueella rekrytoidaan eniten myyjiä. Muissa ammateissa avoimet työpaikat pyörivät kymmenen molemmin puolin.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Euromaster sai tammikuussa päätökseen yt-neuvottelut ja irtisanoi Loviisasta 17 työntekijää. Yhtiö keskittää renkaiden pinnoittamistoiminnan Poriin. Loviisan kaupunki ilmoitti talousarvioesityksessään lokakuussa vähentävänsä henkilökunnan määrää. Toistaiseksi irtisanomisten määrästä ei ole tietoa eikä myöskään siitä, mistä tehtävistä työntekijöitä vähennetään.

Loviisan seutukunnassa työttömiä työnhakijoita oli helmikuun lopussa 7 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyyden kasvu hidastui elokuussa 2015. Keskimäärin työttömiä oli viimeisen puolen vuoden (syyskuu 2015-helmikuu 2016) aikana 2785. Tämä on 13 % enemmän kuin vuotta aiemmin.

Nuorten työttömyys on saanut viimeisen puolen vuoden aikana voimakkaasti. Tammikuussa työttömyys laski ensimmäisen kerran lähes kahteen vuoteen, mutta helmikuussa työttömiä nuoria oli taas jonkin verran enemmän kuin viime vuoden helmikuussa. Yhteishaku ja tätä myöten opiskelujen aloittaminen toisen asteen oppilaitoksessa on hillinnyt

nuorten työttömyyden kasvua. Työllisyysmahdollisuudet eivät tule alueella kuluvan vuoden aikana paranemaan, joten työnsaannin kanalta Helsingin seutukunta ja pääkaupunkiseutu tarjoaa kuluvan vuoden aikana paremmat työllistymismahdollisuudet kuin kertaakaan sitten 2009 alkaneen taantuman.

Pitkäaikaistyöttömyys on Loviisassa muiden seutukuntien lailla erittäin korkealla. Helmikuussa pitkäaikaistyöttömiä oli 36 % enemmän kuin vuotta aiemmin ja viimeisen puolen vuoden aikana pitkäaikaistyöttömyys on noussut keskimäärin 35 % vuotta aiempaan verrattuna. Pitkäaikaistyöttömyys on korkein myyjien, kuorma-auton ja erikoisajoneuvokuljettajien, yleissihteerien sekä rakennusalan avustavien työntekijöiden ammateissa. Rakennuslalla ylipäättään pitkäaikaistyöttömyys on korkealla tasolla.

Loviisan seutukunnassa työttömyys kohdistuu keskiaste- ja peruskoulupohjalla oleviin. Keskiasteen suorittaneiden osuus työttömistä oli tammi-helmikuussa keskimäärin 45 % ja perusasteen suorittaneiden 37 % kaikista työttömistä. Korkeasti koulutettujen osuus työttömistä (8 %) oli alhaisempi kuin muissa seutukunnissa.

Työttömyys tulee kuluvanakin vuonna pysymään korkealla etenkin kaupan alalla, rakennuslalla ja logistiikassa. Pendelöinti pääkaupunkiseudulle tulee olemaan realistisin mahdollisuus työnsaannin kannalta, sillä rakennusalan suuret investoinnit tuskin lähtevät käyntiin ennen vuotta 2017.

Lisätietoja

Tutkija Jouni Nupponen
Uudenmaan ELY-keskus
puh. 0295 021 117
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Varsinais-Suomen ELY-keskus

Vakka-Suomen sk	6 kk	Loimaan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	0	Työttömyys	0

Turunmaan sk	6 kk	Turun sk	6 kk	Salon sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-
Työttömyys	0	Työttömyys	0	Työttömyys	-

Varsinais-Suomessa asui vuoden 2015 lopussa 474164 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 1439 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,8 % ja työttömiä työnhakijoita 31384.

Varsinais-Suomen ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Varsinais-Suomen vahvuudet ovat elinkeinorakenteen monipuolisuus; lääkkeiden valmistuksen, meriteollisuuden sekä kaupan ja palveluiden keskittymät. Alueen rooli on merkittävä maatalo- ja puutarhataloudessa, mikä on lähiruuan suosion myötä edelleen aktivoitunut toimintaa ja luonut pohjaa myös luomutuotannon etenemiselle. Myös logististen palveluiden saatavuus ja monipuolisuus on alueella hyvällä tasolla. Ammatillisen ja korkeakoulutasoisen koulutuksen tarjonta on varsin monipuolinen ja se on eri seuduilla turvaamassa osaavan työvoiman saatavuutta. Tätä samaa voi merkitä parhaimmillaan myös tasaisen voimakkaasti Turun ja Salon seuduilla kasvanut maahanmuuttajaväestö. Pk-yrityssektori on monilla aloilla hyvin elinvoimainen.

Haasteena on teollisten toimialojen rakennemuutoksen hallinta, erityisesti Salon elektroniikkaklusterissa ja Turun seudun meriteollisuudessa, joilla on merkittäviä kerrannaisvaikutuksia koko maakunnankin mitassa. Näiden alojen supistuminen on luonut tuotannon ja työvoiman kysynnän kuopan, jolla on merkittäviä taloudellisia ja hyvinvointiin heijastuvia vaikutuksia. Meriteollisuuden tilanne on parin viime vuoden aikana kohentunut merkittävästi – nyt on huolehdittava alan kehittymisedellytyksistä ja sitä tukevasta alueellisesta toimintaympäristöstä. Matkailun näkökulmasta Varsinais-Suomessa on tarjolla monipuolista luonnon- ja kulttuuriympäristöä sekä erilaisia tapahtumia – Turunmaan saariston erityisyydestä puhumattakaan.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

EK:n suhdannebarometrin perusteella teollisuuden ja rakentamisen suhdanneodotukset ovat hieman parantuneet viime syksystä, mutta siitä huolimatta edelleen ennakoidaan suhdanteiden pysyvän vaimeina ja henkilöstömäärän supistuvan lähikuukausina. Tilaukset Lounais-Suomessa ovat keskimääräistä pienempiä, mutta investoinnit maltillisessa kasvussa. Palvelualojenkin suhdannetilanne on alueella normaalia heikompi, tosin näkymät ovat koko maan kaltaiset. Vuoden 2015 lopun myyntimäärien kasvun odotetaan hitusen kasvavan, mutta kannattavuuden heikkenevän lähikuukausina. Henkilöstömäärän odotetaan myös hieman supistuvan. Monien asiantuntijapalveluiden liiketoiminta näyttää eriytyneen alueellisesta tuotannosta, mahdollistaen siten vakaamman kasvupohjan.

PK-yritysbarometrin tulokset viittaavat tilanteen ja odotusten kohentumiseen Varsinais-Suomessa. Sen mukaan pk-yrityksissä suhdannenäkymät ovat alueella edelleen myönteisemmät kuin useimmilla alueilla Suomessa. Pk-yritykset odottavat liikevaihdon kasvavan kuten monessa tapauksessa henkilöstömääränkin odotetaan kehittyvän. Pk-yritykset ovat edelleen varovaisia hakemaan ulkoista rahoitusta, mutta kun investoidaan, se tehdään tuotantokapasiteettiin. Maakuntaennusteen tulokset ovat samansuuntaiset ja sen mukaan vuoden 2016 näkymät ovat lähes kaikilla toimialoilla myönteiset. PK-yrityksissä teollisuuden ja rakentamisen aloilla arvioidaan muita useammin näkymien kohentuvan aiemmasta.

Varsinais-Suomen yritysten yleinen suhdannetilanne on tavanomaista vaimeampi, mutta suhdannenäkymät ovat viime kuukausien aikana parantuneet. Näkymät vaihtelevat melkoi-

sesti, sillä teknologiateollisuudessa vilkkuu valoa, mutta kotimarkkinat ovat tulleet jäljessä. Varsinais-Suomen teknologiateollisuuden suhdannetilanne on jonkin verran parempi kuin koko maassa. Tämä johtuu kulkuneuvoteollisuuden merkityksestä alueella sekä laivatilauusten kokoluokasta ja kestosta. Liikevaihto ja tilauskanta kääntyivät kasvuun vuoden 2014 aikana alueen teknologiateollisuudessa. Uusien tilaustenkin määrä on kasvanut lähes yhtäjaksoisesti parin vuoden ajan. Varsinais-Suomen teknologiateollisuuden liikevaihto kasvoi tammi-syyskuussa 7 % edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna ja näin kasvu oli selvästi ripeämpää kuin naapurimaakunnissa, koko alalla ja koko teollisuudessa. Liikevaihdon arvioidaan edelleen kasvavan alkuvuonna 2016. Näin siitä huolimatta että Venäjän taantuma sekä talouspakotteet ovat osaltaan leikanneet liikevaihtoa ja uusia tilauksia sekä heikentäneet kasvuodotuksia alan yrityksissä Varsinais-Suomessa. Teknologiateollisuuden tilauskirjat olivat vuodenvaihteessa arvoltaan 15 % suuremmat kuin vuotta aiemmin, mutta tilausten volyymissä näkyvät hallitsevasti laivatilaukset. Lisäksi tuotannon enakoitavuus on edelleen heikko. Alan yritysten saamien tarjouspyyntöjen määrä ei ole juuri muuttunut viime kuukausina.

Korkeasuhdanteen tilanteesta ollaan tuotannon arvolla mitattuna edelleen 25 – 30 % jäljessä. Kasvu on siis edelleen varsin maltillista, joskin teknologiateollisuuden sisällä toimialat kehittyvät hyvinkin erisuuntaisesti. Tilanne toki edelleen vaihtelee voimakkaasti yritysten välillä. Myös seutukuntien erilaiset tuotanto- ja yritysraenteet vaikuttavat alueellisiin suhdanneodotuksiin. Tällä kertaa laivanrakennuksen kohentunutta kehitysnäkymää Turun seudulla säestää autoteollisuuden hyvä tilanne Vakka-Suomessa sekä kone- ja metallituoteollisuuden lievän positiivinen vire Loimaan seudulla.

Turun lääketeollisuudessa jatkuu positiivinen kehitys, Orion on säilyttänyt vahvan asemansa ja Bayer kasvattaa tuotantoaan ja rekrytoi säännöllisesti työntekijöitä. Alan viennin arvo on nykyisin yli miljardin euron luokkaa. Kemian alalla uutta avausta edustaa Smart Chemistry Park – kasvuyritysten kiihdyttämö, jossa toimii kymmenen yritystä. Elintarviketeollisuudessa on käyty jonkin verran yt-neuvotteluja, ja Venäjän vastapakotteet osaltaan vaikuttavat Varsinais-Suomeen esim. kalajalosteiden, juomien, rehujen ja erilaisten säilykkeiden viennin osalta.

Rakentaminen on elpymässä myös Varsinais-Suomessa. Rakentamisen volyymi kasvoi syyskaudella 2015 ja kasvu jatkuu myös kuluvana vuonna. Talonrakennuksessa lähtivät rakennuslupien ja aloitusten määrät pitkästä ajasta kasvuun. Omakotitaloja ei kuitenkaan haluta rakentaa eikä ostaa, vaikka lainankorot ovat alhaalla. Omakotitaloja rakennetaan vähiten mitä koskaan RT:n mittaushistorian aikana. Myös toimitilarakentaminen on pysymässä vähäisenä Varsinais-Suomessa. Sen sijaan korjausrakentaminen on tasaisessa kasvussa mm. vanhasta rakennuskannasta johtuen. Keskustarakentamisen buumi alkoi joitakin vuosia sitten ja rakennuttajat panostavat edelleen keskustan kerrostalojen rakentamiseen. Lisäksi asuntomarkkinoilla on merkkejä patoutuneen kysynnän lähtemisestä liikkeelle. Alkaneen kohentuneen suhdannetilanteen kestosta ei kuitenkaan ole varmuutta.

Teollisuuden ja palveluiden ohella Varsinais-Suomi jatkaa elintarvikeketjun osalta myös merkittävänä ja monipuolisen maatalouden alueena; tukijalkoina vilja, kananmuna, sika, puutarhatalous, mutta myös nautakarjatalous. Investoinnit maataloudessa ovat alamaissa. Tämä näkyy paitsi maatalouskoneiden hankinnassa myös maatalousrakentamisessa.

Maaseudun kehittämissuunnitelman maatalouteen osoittamia rakennetukia on alueella haettu vilkkaasti, mikä on merkki tulevaisuudenuskosta erittäin vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta. Tilanteeseen on vaikuttanut alueella ensisijaisesti tuottajahintojen puutuminen ja korkeat tuotantokustannukset. Tässä taas heijastuvat mm. erilaiset taloudelliset pakotteet, EU:n maatalouspolitiikan muutokset ja kotimaassa korostunut hintakilpailu kaupan alalla. Asetelma on omiaan laaja-alaisesti kiihdyttämään rakennemuutosta kohti suurempia tuotantoyksiköitä. Maatalousyrittäjän riskien painopiste on siirtynyt lähellä olevista konkreettisista riskeistä yhä enemmän poliittisiin ja markkinoihin liittyviin riskeihin.

Suomalainen sianlihan tuotanto on ollut jo pitkään vakavissa vaikeuksissa. Tilannetta on entisestään kärjistynyt Venäjän elintarviketuontikiellon aiheuttaman markkinahäiriön. Varsinais-Suomessa tuotetaan viidennes koko maan siipikarjanlihasta, joten kasvava kysyntä lupaa hyvää myös alueen kasvavalle tuotannolle. Kananmunan käyttö on kasvussa ja tuotanto on edelleen alueella kasvussa. Varsinais-Suomessa tuotetaan yli kaksi kolmasosaa maan kananmunista. Suomalaisen kananmunan salmonellavaputta pitäisi pystyä paremmin hyödyntämään markkinoinnissa ulkomaille. Käytäntö (mm. Munax Oy:n panostukset) on jo osoittanut, että markkinoinnilla ja brändäyksellä voidaan menestyä vientimarkkinoilla.

Tuulivoimabuumi tasaantui Suomessa vuoden 2015 aikana. Taustalla oli maan hallituksen ilmoitus leikata syöttötariffin piiriin pääsevien voimaloiden kapasiteettia 2000 megawattiin, mikä käytännössä pysäytti uudet hankkeet. Vuoden 2015 lopulla kotimaisen tuulivoiman nimellisteho ylitti 1 000 MW eli noin puolet nykyiseen tukijärjestelmään mahtuvasta tuulivoimasta on saatu rakennettua. Ympäristöministeriön vahvistamassa tuulivoimavaikakaavassa on Varsinais-Suomeen varattu 20 maakunnallisesti merkittävää tuulivoima-alueita (vähintään 10 voimalaa) ja 13 pienempää kohdetta. Käsittelyssä on alueella monia hankkeita, joista enemmistöä ei koske tarve YVA-menettelyyn.

Energiantuotannossa tartutaan alueella myös keskitetyn suurtuotannon malleihin. Turun Seudun Energiantuotanto Oy on toteuttamassa voimalaitoshanketta Naantalissa. Voimalaitos toimii erilaisilla polttoaineilla – kivihiilen käytöstä ei täysin luovuttane, mutta sen käytön arvioidaan vähenevän. Aikataulun mukaisesti laitoksen käyttöönotto olisi syksyllä 2017. Investoinnin, arvoltaan 260 M€, varsinaiset rakennustyöt ovat käynnissä. Muitakin merkittäviä investointeja on käynnissä tai tulossa Turun seudulle lähinnä infran rakentamisessa.

Maanteiden kunnossapito on edellytys kuljetusten toimivuudelle. Peruskunnossapito säilytetään nykyisellä tasolla. Pääteiden liikennöintiolosuhteet säilyvät edelleen hyvinä, joka hyödyttää etenkin elinkeinoelämän kuljetuksia. Valtatien 8 parantaminen välillä Turku – Pori parantaa tieosuuden liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta. Vuosia jatkuneen ylläpidon rahoituksen ostoarvon vähentymisen seurauksena vähä- ja keskiviikkoon tieverkon ja siltojen kunnan heikkeneminen on kartuttanut korjausvelkaa. Tieverkolla tämä näkyy mm. elinkeinoelämän kuljetuksille tärkeiden seututeiden huonontumisena ja siltojen pikaisina ennakoimattomina korjaustoimina. Korjausvelkarakhoituksen avulla kohennetaan tilannetta vuosina 2016-2018. Monipuolisen verkostoyhteistyön perusteella toteutettu käyttökohteiden priorisointi on viimeistelyvaiheessa ELY-keskuksessa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Taantuma näyttäytyi Varsinais-Suomessa mm. uusien avointen työpaikkojen määrän vähenemisenä, jota kesti yhtäjaksoisesti 21 kuukautta. Vuoden 2009 pohjalukemista kysyntä nousi vuonna 2011 lähelle 2008 tasoa, vaikka talouden tunnusluvut olivat aivan erilaiset. Vuodesta 2012 kysyntä heikkeni alkuun palveluissa, mutta syksyllä imun heikkeneminen laajeni voimalla teollisuuteen ja rakennusalalle. Vuoden 2014 aikana kysyntä alkoi elpyä. Työvoiman kysyntä on kasvanut teollisuudessa parin vuoden ajan – puhutaan pääosin erilaisista metalliteollisuuden tehtävistä jota viimeaikoina on säästänyt mm. prosessiteollisuus ja elintarviketeollisuus. Kehitys juontaa selvästi Vakka-Suomesta, jossa kysyntä on vahvistunut vuodesta 2013 alkaen. Sittenkin kysyntää on teollisuudessa erityisesti ylläpitänyt meriteollisuus ja alalla tehdään rekrytointeja myös kuluvana vuonna. Kysynnän määrä Varsinais-Suomessa perustuu paitsi uusien työpaikkojen syntyyn (tyyliin auto-tehdas/telakka) myös henkilöstön eläköitymisestä johtuviin rekrytointeihin.

Myötätuuli monissa avainyrityksissä teollisuudessa on heijastunut myönteisesti useimilla seuduilla Varsinais-Suomessa. Erityisesti Vakka-Suomessa ja Turun seudulla avainyritysten näkymien positiivisuus on vahvistanut tulevaisuudenuskoa alueen muissakin yrityksissä ja asukkaissa. Sama ilmiö on läsnä myös Loimaan seudulla. Onkin mahdollista että alueilla talouskehitys elpyy myös näiden lähialueen erityistekijöiden ansiosta.

Palvelusektorilla kysyntä elpyi vuoden 2015 aikana. Poikkeuksellisesti sosiaali- ja terveysalalla avoimia paikkoja on niukemmin tarjolla kuin aiemmin. Kaupan alalla ja myyntätehtävissä on kysyntä palautunut normaalimmalle tasolle 2015 aikana. Hotelli- ja ravintola-alalla sekä siivouksessa näyttää tilanne olevan myös elpymässä. Palvelusektorilla näkyy kuntien talouden haasteet supistuneena kysyntänä. Vuodesta 2013 alkaen puheet kuntien henkilöstön lomauttamisesta yleistyivät myös Varsinais-Suomessa. Monessa kunnassa tilanne on kuitenkin parantunut työllisyys- ja taloustilanteen kohentumisen myötä.

Teknoliateollisuuden mahdollinen nousu suhdannetilanteen kohentuessa voi tuoda mukaan yllättäviä rekrytointiongelmia. Alalle syntyvät uudet työmahdollisuudet eivät edellytä sellaista osaamista mitä alalta työttömäksi jääneillä on tarjota. Myöskään alan nuoriksi osaajiksi valmistavat koulutuspaikat eivät täyty. Meriteollisuudessa on näiden yleisten uhkien lisäksi sille ominaisia haasteita, joista insinööriosaamista koskeviin on löydetty ratkaisuja alan korkeakoulujen yhteistyön avulla.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Vuosi 2008 oli kaikkien aikojen paras Varsinais-Suomessa työllisyyden ja tuotannon määränkin suhteen. Työllisten määrä huiteli parhaimmillaan 230 000 henkilössä ja TE-toimistossa oli 14 000 työttöntä asiakasta. Sen jälkeen työllisyyskehitys on muodostumassa W-malliseksi: tilanne vaikeutui parin vuoden ajan; työllisyys kohentui seuraavan parin vuoden ajan kunnes työllisyystilanne alkoi uudelleen heiketä kesällä 2012. Työllisyys on heikentynyt merkittävästi vuoden 2012 jälkeen ja suuri kysymys onkin milloin päästään W-mallin jälkimmäiseen nousun kauteen.

Työllisten määrässä ja tuotannossa ei ole Varsinais-Suomessa päästy lähellekään vuosien 2007-2008 tilannetta. Työpaikkoja on 22 000 vähemmän kuin vuonna 2008. Tämä merkitsee 11 %:n menetystä kun koko maassa vastaava menetys on tästä alle puolet (5 %). Teollisuuden työpaikkoihin on menetyksistä kohdistunut yli puolet. Taantumien kuluessa Varsinais-Suomessa vähenivät teolliset työpaikat neljänneksellä. Tuotteiden kokonaiskysynnän supistumisen lisäksi teollisuuden työpaikkojen menetyksestä merkittävä osuus perustui selvästi alueen matkapuhelintuotannon asteittaiseen alasajoon ja meriteollisuuden epävakaiseen tilanteeseen, mutta myös laajemmin rakennemuutokseen metalli- ja elektroniikkateollisuudessa.

Näkymä on kuitenkin muuttunut, sillä työllisyys – myös teollisuudessa – on ollut kasvussa Turun seudulla jo parin vuoden ajan. Näin on tapahtunut myös Vakka-Suomessa. Kuntataloudestakin on tilanne asteen helpompi Vakka-Suomessa, Loimaalla ja Turunmaalla suhteellisen hyvän työllisyystilanteen ansiosta. Maan seutukuntien joukossa nämä sijoittuvat kahdeksan parhaan joukkoon työttömyysprosentilla mitattuna. Vähän näkymää varjostaa kuluvana vuonna autotehtaalla toteutettavat lomaukset, jotka koskevat suurta osaa työntekijöistä. Telakallakin joudutaan lomauttamaan kesäkaudeksi osa terästuotannon työntekijöistä. Varjot lankeavat tilapäisesti Vakka-Suomen työllisyystilanteeseen, mitä kompensoi alueella muuten positiivinen kehitys.

Varsinais-Suomessa työttömyyden kohdalla päähaasteet kytkeytyvät neljään ryhmään. Nuorten työttömyys on kasvanut huolestuttaviin mittoihin vaikka kasvu onkin ehtynyt ja kääntymässä laskuksi. Pitkäaikaistyöttömyys ja sen myötä rakennetyöttömyys on edelleen yleisesti kasvussa. Erityisesti Turun ja Salon seutuja koskee maahanmuuttajien ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden verrattain laaja työttömyys. Näissä ryhmissä löytyy osaamista ja potentiaalia käyttöön parempien päivien tullessa.

Näillä näkymin työttömyys on kääntymässä laskuun Varsinais-Suomessa – mahdollisesti jo lähikuukausina. Tätä edeltänyt nuorten työttömyyden aleneminen on jatkumassa näissä oloissa. Jos kansainväliset suhdanteet eivät nykyisestä heikkene, työttömyyden aleneminen jatkuu. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu jatkuu talouden hitaan kasvun oloissa, mutta pitkäaikaistyöttömyyden kasvu toki hidastuu. Sen kasvua voidaan hillitä kunnan ja TE-palveluiden yhteistyöllä, mutta sen merkittävä alentaminen onnistuu vilkkaan työvoiman kysynnän oloissa, kuten Varsinais-Suomessa vuosina 2004-2008. Tuolloin pitkäaikaistyöttömyys kutistui alle puoleen viidessä vuodessa.

Turun seutukunta

Turku, Raisio, Lieto, Paimio, Nousiainen, Mynämäki, Sauvo, Masku, Naantali, Kaarina, Rusko

Turun seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 323062 henkilöä, Vuoden aikana kasvua oli 2439 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 22464.

Turun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyys	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Turun seudun vahvuudet ovat elinkeinorakenteen monipuolisuus (meriteollisuus, muu teknologiateollisuus, lääkkeiden ja diagnostisten tuotteiden sekä elintarvikkeiden valmistus), kaupan ja palveluiden keskittymät sekä koulutetun työvoiman hyvä saatavuus. Monipuolinen kulttuuri- ja luonnonympäristö luo pohjaa matkailun kytkeytyvien palveluiden kehittämiseksi. Myös logististen palveluiden saatavuus ja monipuolisuus on alueella hyvä. Ammattillisen ja korkeakoulutasoisen koulutuksen tarjonta on alueellinen vetovoimatekijä, joka on turvaamassa monipuolisesti osaavan työvoiman saatavuutta. Tätä samaa voi merkitä parhaimmillaan myös tasaisen voimakkaasti kasvanut maahanmuuttajaväestö.

Haasteena on teollisten toimialojen rakennemuutoksen hallinta ja senkin myötä seudun korkea työttömyysaste ja korkeakoulutettujen laaja työttömyys. Haaste on kauppakeskusten voittokulkuun osaltaan liittyvä palveluvarustuksen heikentyminen/yksipuolistuminen Turun keskustassa – ja lähiöissä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Turun seudun teollisuuden liikevaihto on edelleen vajaat 90 % siitä, mitä se korkeimmillaan oli vuonna 2008. Yritystoimipaikkojen henkilöstömäärä on vain noin 80 % vastaavasta ajankohdasta. Pitkään jatkunut heikko suhdannetilanne on siten vaikuttanut merkittävästi myös Turun seutuun. Meriteollisuus on ollut vuosia epävarmuuden ja rakennemuutoksen kourissa, johon tilanteeseen omistajamuutos vuonna 2014 on tuonut vakautta ja positiivista tulevaisuusnäköä. Uuden omistajan ensimmäinen toimintavuosi on ollut taloudellisesti niukasti plus-merkkinen vuosikausien tappioputken jälkeen. Turun seudulla meriteollisuuden näkymät ovat parantuneet kun Meyer Turun telakan tilanne on vahvistunut ja tilauskirjaa on täydennetty neljällä uudella projektilla: kaksi suurikokoista Carnival-risteilijää sekä Mein Schiff –risteilijäsarjan alukset 7 ja 8. Tilausten ansiosta tuotantotahti ja työmäärä nousee 30% korkeammaksi nykytasosta aina vuoteen 2020 saakka. Näkymät vahvistuivat pitkälle aikavälille, mikä mahdollistaa investointien ja rekrytointien suunnittelun sekä

kilpailukyvyyn pitkäjänteisen kehittämisen. Investointiohjelman ensimmäinen toimi on telakalle rakennettava uusi nosturi, joka on kapasiteetiltaan kaksi kertaa nykyistä tehokkaampi ja arvoltaan 30 M€.

Telakan tilanteen vakautuminen on heijastunut myönteisesti ilmapiiriin ja toimintaan Turun seudulla. Meriteollisuuden yritykset ovat mm. saaneet tilauksia Saksasta. Turun telakka tulee myös hyödyntämään turkulaisen suunnittelutoimiston (Elomatic) osaamista uusien tuotantotapojen ja investointien määrittelyssä sekä investointien hankinnassa. Turun kaupunki osaltaan tekee yhteistyössä korkeakoulujen ja oppilaitosten kanssa parhaansa, jotta meriteollisuuden palvelukseen saadaan jatkossakin uusia osaajia, ja että Suomessa tehdään tutkimustyötä joka osaltaan luo edellytyksiä alan kotimaiselle kilpailukyvyille. Kaupungilla on tavoitteena aikaansaada Blue Industry Park -teollisuuspuisto telakan välittömään yhteyteen. Sen myötä alan toimijoilla olisi entistä paremmat mahdollisuuden kasvaa ja menestyä yhdessä. Telakkailmiö on ilmeisesti heijastunut laajasti seudun yrityskenttään ja asukkaisiin. Sekä tuoreimmassa maakuntaennusteessa että tuoreimmassa pk-barometrissa seudun yritysten näkymät ja odotukset ovat hyvin myönteiset - myös valtakunnallisessa vertailussa.

Turun seudun muu teollisuus käsittää lääkkeiden, kemian, elintarvikkeiden, sähkötekniikan laitteiden, kaivosteollisuuden koneiden ja laitteiden valmistuksen yms. Näiden alojen, erityisesti kemian (henkilöstö 3 300) alan tilanne ja näkymät ovat keskimääräistä paremmalla tolalla. Lääketeollisuus (henkilöstö 1 500) on tehnyt merkittäviä investointeja Turussa automaattisiin tuotantolinjoihin. Orion ja Bayer kasvattavat tuotantoaan ja rekrytoivat säännöllisesti myös lisää työntekijöitä. Bayer lisää Turun tehtaan tuotantoa vuosina 2013 - 2018 ehkäisyimplanttien kansainvälisen kysynnän kasvaessa, investoinnit ovat tältä osin huomattavia. Tämän ns. Mirena-tuoteperheen myynti kasvoi 17 % vuonna 2015 ollen 968 miljoonaa euroa. Myös Orion laajentaa tuotantokapasiteettiaan uusiin tuotteisiin kohdistuvan kysynnän vuoksi. Lääkkeiden ja diagnostiikan osuus kemian alan henkilöstöstä on Varsinais-Suomessa yli 60 %. Henkilöstömäärä on kasvanut ja toiminta on kannattavaa menestyneiden vientituotteiden ansiosta. Kemian alalla uutta avautua edustaa Smart Chemistry Park – Raisioon perustettu kasvuyritysten kiihdyttämö, jossa toimii kymmenen yritystä. Seudun vetovoima on kasvussa, sillä syksyn mittaan Turussa elektroniikkayhtiö LG avasi tuotekehityskeskuksen (5G-teknologia, esineiden internet) ja hiljattain amerikkalainen mobiililaitteiden automaattioratkaisuihin erikoistunut Pervacio ilmoitti avaavansa alueellisen kehitys-, teknologia- ja johtokeskuksen. Lisäksi syksyllä Valmet Automotive avasi toimipisteen Turkuun. Tämä mahdollistaa mm. noin 200 Turun alueella asuvan, toimisto- ja suunnittelutehtäviä tekevän, toimihenkilön etätyön.

Vuodesta 2016 tulee rakentamisen kasvun vuosi pitkän hiljaiselon jälkeen. Vuonna 2015 pohjakosketuksen jälkeen tapahtui käänne talonrakentamisen luvissa ja aloituksissa. Uudisrakentamisen aloitukset ja luvat ovat alle puolet siitä, mitä ne olivat parhaimmillaan. Turussa rakennustoiminta keskittyy vahvasti keskustan alueelle, mutta nykyisessä tilanteessa asuntomarkkinoilla keskustankin kohteiden myynnissä on haasteita. Korjausrakentaminen on pysynyt vireänä. Muussa rakentamisessa toimitilarakentamisen kasvu on lähes olematonta. Turun Kupittaaan kampusalueelle saadaan uudet opetus-, tutkimus- ja diagnostiikkatilat kun ns. Medisiina D -uudisrakennuksen rakentaminen on käynnissä. Tilat tule-

vat useiden toimijoiden käyttöön: Turun yliopisto, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri, Turun ammattikorkeakoulu ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Merkittävä kohde on Turun Seudun Energiantuotanto Oy:n rakennusvaiheessa oleva voimalaitoshanke Naantalissa. Lisäksi on menossa Turun kaupunginteatterin peruskorjaus ja myös koulurakentamiseen tullaan lähivuosina panostamaan (Hirvensalo, Yli-Maaria).

Tieverkon suuri kehittämishanke Lounais-Suomessa on valtatie 8 Turku - Pori. Hankkeen ensimmäisen vaiheen toteutus (kustannusarvio on enintään 102,5 milj. euroa) on edennyt suotuisasti. Urakkahinnat ovat alittaneet kustannusarviot, mikä on mahdollistanut mm. moottoritien rakentamisen jatkamisen Maskusta Nousiaisiin. Myös kantatien 52 kehittämishanke Salon kohdalla saadaan toteutettua vuosien 2015-2016 aikana. Toteuttamisen on mahdollistanut alueen hyvä yhteistyö. Hankkeen toteuttaminen parantaa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä mm. mahdollistetaan teollisuusalueiden hyvät liikenneyhteydet. Suunnitteluvaiheessa on useita lähinnä infrastruktuuri-investointeja kuten Naantalin jalostamon uudistaminen 60 milj. eurolla, jonka toteuttaja on valittu ja hanke valmistuu 2017. Tulevaan suuntautuvana on käynnissä Turun kehätien osalta Naantali - Raisio yleissuunnitelman laadinta ja YVA. Saaristotiellä sijaitsevan Kirjalansalmen sillan yleissuunnitelma on myös työn alla. Näiden hankkeiden suunnitelmien ajantasaistamisella on merkittävä vaikutus niiden saamiseksi myöhemmin toteutusohjelmiin.

Kaupan alan työllisyys uhkaa heiketä ostovoiman laskun ja kaupan rakennemuutosten johdosta. Yt-neuvotteluprosessit ovat yhä arkipäivää kaupan alalla. Kauppojen aukioloaikojen muutokset ovat heikentäneet osin pienten kauppojen kilpailuasemaa. Samaan aikaan kauppakeskukset laajentavat Turun seudulla myyntialaa ja tavoittelevat suurempaa osaa kokonaismyynnistä. Investoinnit ovat todennäköisesti pois kaupan myymäläpinta-alasta toisaalla. Kaupan ala työllistää Turun seudulla yli 15 000 henkeä.

Palvelualojen liikevaihto on kehittynyt Varsinais-Suomessa kohtuullisen hyvin ja se on yli 20 % korkeampi kuin vuonna 2010. Kasvu on vuosina 2014-2015 ollut yllättävänkin tasaista suhdannetilanteen huomioon ottaen. Palvelualojen sisällä parhain tilanne on tietojenkäsittelypalveluissa, teknisissä suunnittelupalveluissa, kiinteistö- ja ravitsemispalveluissa. Näkymät ovat paranemassa hieman logistiikka- ja mainospalveluissa, mikäli talouden varovainen elpyminen jatkuu. Yleisesti yksityisten palvelualojen näkymät ovat varovaisen myönteiset. Esimerkiksi vakuutusyhtiö IF on keskittämässä toimintaansa Turkuun.

Turun seudun logistiikkapalvelut käsittävät meri-/maa-/ilmakuljetusten lisäksi varasto- ja huolintapalveluja sataman, lentokentän ja ohikulkutien alueilla. Turun sataman kautta kulkeva tavaraliikenne supistui viime vuonna enemmän kuin Suomen ulkomaankauppa ja matkustajaliikenne pysyi lähes edellisen vuoden tasolla (-1 %). Ulkomaankaupan alavireisyys heijastui SKAL:in kuljetusbarometriin I/2016, joka ennakoii alalle edelleen vaisuja näkymiä.

Turun seutu tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia matkailulle ja alue onkin suosittu päivämatkailukohde. Yöpymisten määrä pysyi lähes ennallaan (-1 %) vuonna 2015 ulkomaisien matkailijoiden kohdalla toisin kuin naapurimaakunnissa. Varsinkin kesäaikaan perhe-, kaupunki- ja kulttuurimatkaajalle on tarjolla mielenkiintoisia kohteita ja tapahtumia laidasta laitaan. Naantalin Muumimaailma on säilyttänyt asemansa kovassa kilpailussa ja mm. Ruisrock- ja Turun Keskiaikaiset markkinat ovat jo perinteitä. Koko ajan kuitenkin viriää ja on kasvussa uusia tapahtumia. Ympärivuotisen matkailun kannalta merkittävä muutos Tu-

russa on kylpylähotelli Caribbean siirtyminen Holiday Club –ketjuun ja tähän liittyneen rakennusinvestoinnin (20 milj. €) tuloksena rakennuksessa on juuri aloittanut koko perheen sisäaktiiviteetti puisto (ns. Superpark). LOGOMO on puolestaan kehittymässä merkittäväksi konserttitapahtumien paikaksi. Matkailun työllistävä vaikutus (ALMA-laskentamalli) on Turun seudulla yli 4 500 henkeä ja matkailutulo lähes 900 milj. euroa, mikä on noin 85 % Varsinais-Suomen matkailutulosta. Matkailuvirtoja tuovat alueelle mm. risteilyt, tapahtumamatkailu sekä vapaa-ajan loma-asuntopaikat. Ravitsemispalvelut on ollut matkailun nopeimmin ja laadukkaasti kasvava osa Turun seudulla.

Työvoiman kysynnän näkymät

Syksyn 2008 jälkeisenä vuonna Turun seudulla avointen paikkojen määrä vähentyi kolmanneksella ja muutenkin muutos seurasi läheisesti koko Varsinais-Suomen trendejä. Voimakkaasti aiemmin kasvaneet metalliteollisuus ja rakentaminen muuttuivat aloiksi joilla työvoiman kysynnän hiipuminen oli voimakkainta. Parin vuoden paremman kysyntätilanteen jälkeen työvoiman kysyntä vaimentui selvästi Turun seudulla syksystä 2012 alkaen erityisesti metalli- ja muussa teollisuudessa, kuljetuksissa sekä rakentamisessa Seuraavaksi kysyntä hiljentyi palveluissa ja erityisesti kaupan alalla sekä sosiaali- ja terveystaloudissa.

Vuoden 2013 lopulla näkyi heikkoja merkkejä käännteestä, kun teollisuudessa saavutettiin kysynnän pohja. Teollisuuden tehtävissä alkoi työvoiman kysyntä elpyä alkuun hitaasti, mutta vuodesta 2014 alkaen kysyntä on vilkastunut. Taustalla on eläköitymisen ja uusien tilaustenkin johdosta syntyneitä rekrytointitarvetta. Viime aikoina metalliteollisuudessa kysyntä on jonkin verran hiipunut osin telakan väliaikaisen lomautustilanteen johdosta. Viime syksynä alkoivat näkymät kohentua rakentamisessa, josta kielivät alueelliset rakennusalan suhdannebarometrit. Avointen työpaikkojen määrä alkoi kasvaa aiemmin ja loppuvuodesta alan työttömyys kääntyi lievään laskuun. Tilanne näyttää rakentamisessa lupaavalta syksyyn saakka, mutta ilman yleisempää muutosta alan kasvu uhkaa ehtyä. Kysynnän vahvistuminen on näkyvissä myös kotimarkkinoille suuntautuvassa tuotannossa ja palveluissa. Alueella saattaakin olla telakkaefekti voittamassa alaa niin yritysten kuin kuluttajien joukossa, sillä yleinen talousnäkökulma on yhä kovin harmaa.

Laajasta metallialan työttömyydestä huolimatta on mahdollista, että viennin alkaessa vetää samalla kärjistyvät myös rekrytointiongelmien. Avautuvissa tehtävissä tarvitaan kuitenkin toisenlaista osaamista kuin alalta työttömäksi jääneillä on tarjota.

Ammattibarometrin I/2016 mukaan rakenteellista työvoimaa esiintyy hyvin yleisesti sosiaali- ja terveystaloudissa ammateissa. Rakentamisen nousu näkyy puolestaan talonrakennusalan joissakin ammateissa ammattilaisten ja työnjohtajien rekrytointiongelmienä. Jonkinasteista pulaa tulee myös ammattitaitoisista autonkuljettajista, siivoojista sekä palkanlaskijoista ja kirjanpidon asiantuntijoista. Lisäksi osaavasta työvoimasta on pulaa mm. sähkö-, lvi- ja rakennesuunnittelussa, koska alueella ei ole ko. alojen koulutusta riittävästi tarjolla.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työllisyystilanne on työttömyyden kehityksen valossa jäänyt Turun seudulla Varsinais-Suomen keskimääräistä heikommaksi. Taantumana alettua tapahtui voimakas käänne Turun seudulla vasta kesällä 2009, mutta vastaavasti huonompi kausi muodostui pitemmäksi kuin muualla Varsinais-Suomessa ja koko maassa. Tuloksena tästä neljä vuotta kestäneestä tilanteesta työttömyysaste on nykyisellään Turun seudulla 13,9 %, joka on 7,1 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2008 alussa, kun koko maassa vastaava tason korotus on 5,2 prosenttiyksikköä.

Työttömyys kasvoi Turun seudulla vuoden 2010 lopulle eli pitempään kuin muissa maakunnallisissa keskuksissa. Työttömyys aleni pari vuotta, mutta kääntyi keväällä 2012 kasvuun, joka on taittumassa näinä päivinä. Työttömyys miesten keskuudessa, nuorten ja maahanmuuttajienkin työttömyys on kääntynyt lievään laskuun. Nuorten ja maahanmuuttajien tilanne ennakoii yleensä työllisyyden yleisempää kehitystä eli työllisyyden näkökulmasta on lupaava. Pitkäaikaistyöttömien määrä on kuitenkin kasvanut kesästä 2012 alkaen niin että nyt määrä on Turun seudulla 7 400, kun vuoden 2009 tammikuussa ryhmään kuului 1 900 henkilöä. Onneksi myös pitkäaikaistyöttömyyden kasvuvauhti on hidastumassa.

Yt-neuvottelujen / muutosturvatilanteiden määrä on alueella pysynyt yhä korkeana. Tosin henkilömäärältään massiivisilta yt-prosesseilta on nykytilanteessa vältytty.

Alkanut vuosi tulee olemaan varovaisen lupaava työllisyyden suhteen Turun seudulla. Alueella on työllisten määrä ollut jo toista vuotta kasvussa, kuten teollisuudenkin työllisyys. Tässä tilanteessa kokonaistyöttömyys on seuraamassa nuorten työttömyyden kehityslinjaa eli kääntymässä lasku-uralle, mikäli yleinen suhdannetilanne ei heikkene. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvun taittaminen pysyy joka tapauksessa kuntien ja te-palveluiden yhteisenä haasteena kuluvana vuonna.

Salon seutukunta

Somero, Salo

Salon seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 62970 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 441 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,7 % ja työttömiä työnhakijoita oli 4846.

Salon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	--	-	-

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seudun toimiva ja monipuolinen toimintaympäristö sekä sijainti Helsinki-Turku – käytävällä muodostavat vahvan perustan yritysten ja ihmisten toiminnalle. Työvoiman hyvä saatavuus sekä hyvät mahdollisuudet yrityksen ja työnhakijan tarpeita vastaavan täsmäkoulutuksen järjestämiseen voi puolestaan olla vetovoimatekijä. Nämä tekijät ovatkin tuoneet alueelle uutta yritystoimintaa ja työpaikkoja.

Salon kaupungin taloudellinen tilanne oli aikanaan vahvuus, mutta elinkeinorakenteen ja talouden muutosten johdosta siitä on tullut haaste palveluiden turvaamisen kannalta. Merkittävimpanä haasteena on houkutella ja kehittää uutta korvaavaa yritystoimintaa Nokian/Microsoftin ja siihen kytköksissä olleen hiipuvan liiketoiminnan tilalle. Lisäksi vapautuneen työvoiman uudelleen sijoittuminen yrityksiin muodostaa haasteen. Parin viime vuoden aikana seutu on muuttunut muuttotappioalueeksi ja tämä asetelma uhkaa jatkua, ellei uutta yritystoimintaa saada riittävästi seudulle.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Salon seudun teollisuuden volyyymi on laskenut rajusti viime vuosina Nokia-klusterin hajotessa. Teollisuuden liikevaihto on noin kolmannes ja henkilöstömäärä noin 40 % vuoden 2008 huipputasosta. Seudulla muu yritysperusta ei ole ollut riittävän laajapohjainen tilanteen korjaamiseksi. Äkillisen rakennemuutoksen ja korotetun yritystuen alueena uutta yrityskulttuuria rakennetaan monin tavoin, mutta lyhyellä tähtäimellä nopeaa kasvua ei odoteta. Salon seudulla syntyy nyt suhteellisesti enemmän uusia yrityksiä kuin muualla maakunnassa ja investointi- ja kehittämisaktiivisuus on muuta maakuntaa korkeammalla tasolla. Erilaisia investointihankkeita ollaan toteuttamassa n 20M€ arvosta.

Juuri kun Salon seutu oli ohittamassa matkapuhelintuotannon supistusten aiheuttaman aallonpohjan, saatiin huonoja uutisia tai oikeastaan kaksi sellaista. Ensiksi Microsoft oy ilmoitti kesällä Salon yksikön lakkauttamisesta, jonka toteutuksessa ollaan nyt kalkkiviivoilla. Uhkakuvana oli 1 100 henkilön jääminen vaille työtä ja lisäksi tästä johtuvat välilliset työllisyysvaikutukset. Toinen takaisku koettiin syksyllä, kun Saloon suunniteltu 100 M€ hanke jätteenpolttolaitoksen rakentamiseksi karahti karille kilpailutuksiin liittyneiden erimielisyyksien johdosta. Rakentamisen oli määrä alkaa kuluvana vuonna. Onneksi Microsoftin palveluksessa olleet ovat työllistyneet varsin hyvin. Osa on löytänyt paikkansa Microsoftin muissa toimipisteissä, osa salolaisissa yrityksissä ja osa mm. Meyerin Turun telakalla ja Uudenkaupungin autotehtaalla. Positiivista on myös ex-microsoftilaisten aloitteellisuus: he ovat perustaneet SmartSalo-yrityskehittämön, jonka puitteissa on jo syntynyt kymmenkunta start up –yritystä ja kymmeniä on muodostumassa. Saloa kohtaan on kesän jälkeen osoitettu kiinnostusta niin kotimaisista kuin ulkomaisistakin yrityksistä. Esimerkiksi matkapuhelinalalla vuoden 2016 helmikuussa kuultiin positiivisia uutisia, kun Turing Robotic Industries ilmoitti siirtävänsä pääkonttorinsa Saloon ja aloittavansa matkapuhelinvalmistuksen Nokian entisessä tehtaassa. Toiminta alkanee lähikuukausina ja yrityksen on arvioitu työllistävän vuoden lopussa 270 henkilöä, kun tuotantokin on saatu käynnistettyä. Rekrytoinnit eri tehtäviin alkavat keväällä. Maaliskuussa kuultiin valitettavasti taas huonoja uu-

tisia, kun amerikkalaisyhtiö Sanmina ilmoitti aloittavansa yt-neuvottelut tavoitteena Salon yksikön sulkeminen. Näin uhkaa 80 henkilöä jäädä työttömäksi.

Kaupan alan rakennemuutos tulee varmasti näkymään Salon seudulla keskimääräistä voimakkaampana ostovoiman heiketessä alueella. Myös asuntotuotanto on hyvin hiljais- ta. Salon seudulla on runsaasti pieniä kasvuyrityksiä (mm. led-teknologia), joiden näkymät ovat hyvät, mutta yrityskoosta johtuen työllisyysvaikutukset jäävät lyhyellä aikavälillä pie- niksi. Kasvuyritykset ovat pääosin sähkötekniikka- ja elektroniikka-alalta ja pieneltä osin myös konepaja- ja rakennustuoteollisuudessa. Muun muassa lämpöeristeitä valmistavas- sa teollisuudessa on toteutettu mittavia investointeja. Led-alalla alalla on 5-6 yritystä, jotka muodostavat led-alan yritysketjun. Yrityksissä on potentiaalia, sillä niistä kaksi on siirtynyt ruotsalaisten sijoittajien omistukseen. Potentiaalisia kasvualoja Salon seudulla ovat myös ohjelmistotuotanto sekä uudet energiaratkaisut (aurinkoenergia, energiatehokkuus). Mat- kailualan näkymiä saattaa kohentaa mm. Teijon kansallispuiston toiminnan vakiintuminen.

Näissä oloissa on ymmärrettävää että yrittäjien tulevaisuuden odotukset eivät ole yhtä myönteiset kuin muualla Varsinais-Suomessa. Investointinäkökulma onkin Salon vinkkelistä selvästi heikompi niin maakuntaennusteen kuin pk-barometrin mukaan. Kuitenkin rekry- tointeja ollaan tekemässä yleisemmin kuin vuotta aiemmin.

Työvoiman kysynnän näkymät

Rakennemuutos elektroniikkateollisuudessa on haukannut merkittävän osan työvoiman ky- synnästä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kysyntä teollisuuden osalta on tippunut murto-osaan tasosta ennen vuotta 2009. Työvoiman kysynnän valossa Salon seudun mat- kapuhelintuotannon ulkopuolinen yrityskehitys on kohtalaisesti toipunut syksyn 2008 jälkei- sestä taantumasta. Erityisesti palveluissa, mutta myös metalliteollisuudessa kysyntä saa- vutti taantumaa edeltäneen tason. Ostovoiman väheneminen seudulla kuitenkin vääjää- mättä heijastuu yksityisiin ja julkisiin palveluihin.

Vuodet 2014 ja 2015 olivat vaisumman kysynnän kautta erityisesti sosiaali- ja terveys- palveluissa. Lievää positiivista viirettä on ollut viime aikoina havaittavissa teollisuudessa ja kaupan alalla, mutta erityisesti erikoisliikkeiden tilanne on haasteellinen. Teollisten työ- paikkojen tarjontaa lisännee Turing Robotic Industries Oy:n toiminnan alkaminen Salossa. Somerolla alkava koulurakennushanke tuonee työmahdollisuuksia alan osaajille seudulla. Julkisten palveluiden osalta työvoiman kysyntä ei kasva haasteellisen taloustilanteen joh- dosta. Positiivinen merkki työvoiman kysynnän kehityksestä yksityisellä sektorilla on se että vuoden 2014 aikana Salon seudun toimipaikoissa maksettujen palkkojen summa kääntyi kasvuun vuosia jatkuneen supistumisen jälkeen. Toivottavasti Microsoftin toimintojen alas- ajo katkaisee tämän myönteisen trendin vain lyhyeksi ajaksi.

Investointien lisäksi työvoiman kysyntää lisäävät mm. eläköitymiseen liittyvät korvaavat rekrytoinnit. Ammattibarometrin 1/2016 mukaan kuluvana vuonna on pulaa mm. palkanlas- kennan ja metalliteollisuuden ammattilaisista sekä rakennusalan asiantuntijoista. Lisäksi seudulla esiintyy laajasti rakenteellista työvoimapulaa sosiaali- ja terveyspalveluiden teh- tävissä. Kesätyöpaikkoja näyttää tulevan vähemmän tarjolle kuin viime vuonna.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Syksyn 2008 käänteen vaikutusta korosti Salon seudulla käynnissä ollut rakennemuutos: työttömyyden kasvu Salossa oli selvästi voimakkaampaa kuin muualla Varsinais-Suomessa. Tämä trendi vahvistui vuonna 2012 matkapuhelinten tuotannon alasajon myötä kun työttömien määrä kasvoi vuodessa 40 %. Yleisesti työttömyyden kehitys seudulla on seurannut tätä muuta maakuntaa selvästi heikompaa kehityslinjaa. Pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut syksystä 2011 alkaen. Vuoden 2014 aikana Salon tilanne muuttui työttömyyden kehityskuvassa: työttömyyden kasvu eri ryhmissä hidastui merkittävästi ja jopa siten että kasvuvauhti oli hitainta maakunnassa. Asetelma muuttui Salon kannalta huonommaksi syksyllä 2015.

Salon seudulla työttömyysaste on maakunnan edelleen korkein eli 16,6 %, joka on 10,1 % -yksikköä korkeampi kuin vuoden 2008 alussa. Salon tilanteen erityispiirteenä on mainittava, että matkapuhelintuotannosta irtisanomiset ovat painottuneet suorittavan tason työntekijöihin toisin kuin muualla Suomessa. Tähän toki toi muutoksen Microsoftin päätös lopettaa Salon yksikön toiminta. Tähänastiset kokemukset viittaavat siihen, että suunniteluhenkilökunta on Salon tapauksessa työllistynyt yhtä hyvin kuin muuallakin. Lopettamis päätöksen seurauksena on työttömyyden kasvu Salossa kuitenkin kiihtynyt jonkin verran - juuri kun käänne parempaan näytti olevan tapahtumassa.

Työllisyystilanteen kehitys on ollut viime vuodet Salossa haasteellisempaa kuin yleensä maakunnassa. Työttömyyden rakenne uhkaa yhä vaikeutua kuluvana vuonna. Kun työttömyysaste lasketaan vain yhtäjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleista, lähestyy luku 6 prosenttia, joka hyvinä aikoina oli Salossa työttömyysaste. Työttömien kokonaismäärä ja nuortenkin työttömyys uhkaa kuluvan vuoden kuluessa kasvaa eikä pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ole pysähtymässä ilman selvää suhdannekäännettä. Kuntien haasteellisen taloustilanteen johdosta pitkäaikaistyöttömyyden purkaminen työhallinnon ja kuntien yhteistyöhön nojaamalla onnistuu vain osaksi.

Loimaan seutukunta

Oripää, Aura, Koski TI, Marttila, Loimaa, Pöytyä

Loimaan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 34818 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 315 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1781.

Loimaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Vahvuutena on pk-valtainen, vahvasti omiin tuotteisiin ja tuotekehitykseen tukeutuva yrittäjäkanta. Loimaan seudun kärkitoimialat ovat kone- ja metalliteollisuus, mekaaninen puutuoteteollisuus, rakennusmateriaaliteollisuus sekä elintarviketeollisuus. Seudulle on ominaista sika- ja siipikarjatalous. Perinteisen maatalouden rinnalle kehittynyt on lähiruoka-tuotantoon ja maaseutumatkailuun erikoistunut yritysrylväs. Kaupan alan merkitys on kasvanut. Päivittäistavara-kaupan, maatalouskonekaupan, autokaupan ja maatalouskoneiden huoltoliikkeiden merkitys on alueen taloudelle huomionarvoinen.

Edellisen nojalla suhdanteet ja rakennemuutokset koettelevat seutua keskimääräistä vähemmän.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Loimaan seutu on yritysilmapiirin suhteen selvitysten mukaan aivan kansallista kärkiluokkaa. Vastaava tulos saatiin tammikuussa julkaistussa V-S yrittäjien ja OP-ryhmän barometrissa.

Loimaan seudun teollisuuden liikevaihto ylitti vuoden 2008 huipun jo vuonna 2011, ja kasvu on jatkunut sen jälkeen tasaisesti. Tasaisen elpymisen taustalla on hyvä omiin tuotteisiin nojaava yrityspohja. Alueen tärkeimmillä toimialoilla, kuten kone- ja laitteollisuudessa sekä puutuote- ja sahateollisuudessa tilanne on pysynyt hyvällä tasolla. Kärkiyrityksissä on pääosin positiivinen tunnelma, joskin myös yt-neuvotteluja on käyty. Osa yt-neuvotteluista on tuotteiden kysynnän kausivaihtelusta johtuvaa. Viennin väheneminen Venäjälle on tosin heijastunut muutamaa seudun metalliteollisuuden yrityksiin, mutta osin on löydetty korvaavia markkinoita tuotteille. Viime vuotinen HK:n teurastamon toiminnan supistaminen ja Oripään munapakkaamon toimintojen siirtäminen Kaarinaan ovat olleet seudulla takaiskuja elintarviketuotannolle. Myös maatalouden tukipolitiikan vaikutus on Loimaan seudun tilanteeseen merkittävä. Näinä vuosina menossa oleva tukien pienentyminen supistaa alueen taloutta ja nykyinen tukien maksatuksen myöhästyminen kärjistää tilannetta sikatalouden alan tiloilla. Näistä yrittäjistä monet ovat hakemassa toiminnalle uutta suuntaa. Kaupan ala on aiempina vuosina laajentanut Loimaan alueella ja sama suunta on jatkunut suunnitelmien toteututtua mm. TOKMANNI laajentumisen ja Lidl toiminnan alkamisen myötä. Kaupan alalla yleisesti tilannetta voi luonnehtia normaaliksi, mikä tarkoittaa myös pienten erikoiskauppojen haasteellista asemaa.

Seudulle ominaiseen tapaan tilanne nähdään maan yleistä tilannetta parempana. Pk-barometrin mukaan Loimaan seudun yritykset ovat varovaisia investoimaan, mutta investointeja ollaan kuitenkin toteuttamassa selvästi aktiivisemmin kuin useimmilla muilla alueilla. Lähes joka kolmas yritys on toteuttamassa kone- ja laiteinvestointeja ulkoisella rahoituksella. Kuntatalouttakin on saatu reivattua paremmalle tolalle niin, että julkisia hankkeita voidaan toteuttaa. Elinkeinoelämän näkymät ovat positiiviset ja vakaat kuluvalle vuodelle – erityisesti henkilöstön lisäyksen osalta ovat näkymät Loimaan seudulla selvästi positiivisemmat kuin koko maassa ja Varsinais-Suomessa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Avointen työpaikkojen määrän vakaa kasvu katkesi Loimaan seudullakin vuonna 2008. Suhdannekäänteeseen alkushokin jälkeen työvoiman kysyntä hiipui niin että avointen paikkojen määrä supistui seudulla vähiten Varsinais-Suomessa vuoden 2009 aikana. Vastaavasti kysynnän kasvu on pohjakosketuksen jälkeen ollut verkkaisempaa kuin Varsinais-Suomessa keskimäärin. Taantumien jälkeen kasvu oli voimakasta ennestään vahvoilla hoitoaloilla, mutta myös teollisuudessa ja kaupan alalla kysyntä ylitti vuoden 2008 tason jo vuonna 2011.

Kevästä 2013 lähtien teollisuudessa kysyntä on kohentunut, ja sittemmin se alkoi lievästi vetää yksityistä palvelualaa mukaan. Työvoiman kysynnän nousua palveluissa ovat tasoittaneet kuntien talouden säästötarpeet, jotka ovat heijastuneet työvoiman kysyntään erilaisissa julkisissa palveluissa.

Ammattibarometrin I/2016 mukaan pulaa on tällä hetkellä lähinnä vain sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoista ja työntekijöistä. Liikaa hakijoita eli työvoiman ylitarjontaa esiintyy mm. rakennusalan, ravintola-alan ja kuljetusalan tehtävissä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Loimaan seudulla globaali talouskriisi heijastui välittömästi työllisyystilanteeseen. Toisaalta työttömyyden kasvukin päättyi seudulla vuoden 2010 alussa, ensimmäisenä Varsinais-Suomessa. Samaan aikaan nuortenkin työttömyys alkoi alueella vähetä ja se kuten – työttömyys yleensä – vähentyi kesään 2012 saakka. Tuolloin tapahtuneen käänteeseen myötä seudulla työttömyys yleensä, nuorten työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys kääntyivät kasvuun. Kasvu on kuitenkin jäänyt Loimaalla hitaammaksi kuin Salon ja Turun seuduilla.

Työttömyysasteella mitattuna seutu on yhdeksänneksi paras seutu Manner-Suomessa. Nykyinen työttömyysaste (10,8 %) on 5,3 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuoden 2008 alussa.

Nykynäkymin nuorten työttömyys ja yleensäkin työttömyys on Loimaan seudulla kääntymässä lievään laskuun. Vuoden loppuun mennessä tilanne voi edelleen kohentua lähinnä globaalien suhdanteiden vetoavulla. Vaikka seudun kuntien taloushaasteet ovatkin lieventyneet, ilman tällaista käännettä ei saada pitkäaikaistyöttömyyttä vakaalle alenemisaralle vaan se uhkaa jatkaa keskeytymätöntä kasvuaan viidettä vuotta eli vuoden 2016 ajan. Pitkäaikaistyöttömyyden supistumiselle on edellytyksiä, sillä seudulla on yli 50-vuotiaiden työttömien määrä vähentynyt syyskuusta alkaen - pitkään jatkuneen kasvun jälkeen. Lähes puolet seudun työttömistä kuuluu tähän ikäryhmään.

Vakka-Suomen seutukunta

Uusikaupunki, Laitila, Vehmaa, Pyhäranta, Taivassalo, Kustavi

Vakka-Suomen seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 30951 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 170 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1413.

Vakka-Suomen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	++
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+

Arviointiaskeikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Vakka-Suomen vahvuutena on elinkeinorakenteen monipuolistuminen ja seudun yritysmyönteinen ilmapiiri sekä kehittämisaktiivisuus. Uusina osaamisaloina ovat nostamassa päätään mm. elintarvike- ja energia-alat perinteisen autonvalmistuksen ja muun metalliteollisuuden rinnalle. Alueen haasteena on vientiriippuvuus ja väkiluvun kehitys sekä osaan työvoiman saatavuus uusien teollisten investointien tarpeisiin. Uusien investointien työvoimatarpeet riippuvat myös suoraan kysyntätekkijöiden muutoksista.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Vakka-Suomessa on jo usean vuoden ajan ollut vireillä useita investointihankkeita, jotka ovat myös toteutuneet (mm. soijatehdas, logistiikkakeskus). Positiivisia työllisyysvaikutuksia on jatkossa odotettavissa sekä teollisuudessa että teollisuutta tukevilla palveluilla – ei kuitenkaan kuluvana vuonna. Seuraavan vuoden aikana Vakka-Suomeen on yhä syntymässä työpaikkoja ja elinkeinoelämän näkymät ovat Varsinais-Suomen positiivisimmat sekä OP:n Maakuntaennusteen että pk-barometrin mukaan. Seudulla on käynnistymässä työvoiman hankintaan liittyviä prosesseja, ja työvoiman saatavuudessa tulee olemaan myös haasteita. Alueen teollisuuden liikevaihto on ylittänyt vuoden 2008 huipputasoa jo vuonna 2011 ja henkilöstömäärä ilmeisesti saavutti ko. tason vuoden 2014 aikana. Alueella ei ole varsinaisia rakennemuutosaloja, ja kehitys on siten vakaampaa ja näkymät positiivisemmat.

Uudenkaupungin autotehtaan tuotantokapasiteetti (Mercedes A-sarja) vähenee vuoden 2016 aikana. Samalla rakennetaan uutta tuotantokapasiteettia syksyllä 2015 julkistetun sopimuksen toteuttamiseen. Mercedes-tuotanto jatkuu tehtaalla, kun GLC-katumaasturin valmistus alkaa Uudessakaupungissa alkuvuonna 2017. Uudenkaupungin tehtaalla valmistettavien GLC-mallien suunniteltu valmistusmäärä vastaa A-sarjan tuotannosta sovittuja valmistusmääriä. Myös A-sarjan valmistus jatkuu yksikössä, mutta autotehtaan toiminnan painopiste siirtyy kohti GLC-mallia. Rakennus- ja tuotantolaitteistoinvestoinnit (mm. 250 teollisuusrobotia) ovat arvoltaan kymmeniä miljoonia euroja.

Kuluva vuosi merkitsee autotehtaalla työvoiman vajaakäyttöä, mutta 2017 työpaikkoja on vuoden 2015 huippua enemmän. Tuolloin tehdas työllisti 1 400 autonrakentajaa ja 300 toimihenkilöä. Tämä ”välivuosi” heijastuu myös osin autotehtaan logistiikkaa hoitavan Hub Logistics’in toimintaan. Seudun metalliteollisuudessa on tapahtunut pienempiä rekrytointeja ja näitä on myös käynnissä. Muun teollisuuden tilanne on säilynyt kohtuullisen hyvänä elintarviketeollisuudessa erityisesti Laitilassa, metalliteollisuudessa ja lasiteollisuudessa. Soijatehtaan tuotanto on lähtenyt uudelleen liikkeelle, kun Nordic Soya Oy käynnisti toiminnan vuoden 2015 lopulla noin 70 henkilön voimin. Myös Yaran investointiohjelman jatkuu, mikä työllistää paikallisia yrityksiä merkittävästi. Investointeja ollaan seudulla tekevässä aktiivisesti tuotantolaitteisiin ja myös rakennuksiin.

Perinteisiä kivijalkamyymälöitä on lopettanut toimintansa sekä Uudenkaupungin että Laitilan keskustassa, ja liiketiloja on tyhjillään huomattava määrä. Kaupungeissa on pulaa pienistä vuokra-asunnoista, mikä on osittain pullonkaula alueen kasvavan työllisyyden kannalta.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman kysynnän vaihtelu on ollut vuoden 2008 jälkeen Vakka-Suomessa teollisuusveistoista ja verrattain voimakasta. Työvoiman kysyntä kääntyi 2009 kuopan jälkeen seudulla kasvuun, joka jatkui vuoden 2015 syksyyn. Kysynnän kasvukautta lievensi vuosina 2012-2013 hiljaisempi vaihe muussa teollisuudessa kuin metallialalla. Teollisuuden hyvä vire on vaihteittain laajentunut teollisuudesta useimmille aloille palveluihin – kuten kuljetusalaan, joka kiinteästi kytkeytyy siihen.

Kuluttajapalveluissa, kuten kaupassa sekä majoitus- ja ravitsemisalalla, vaikutus on tullut viiveellä ja maltillisemmin näkyviin. Palvelujen kysynnän kasvua on jarruttanut yleisen taloustilanteen epävarmuuden lisäksi kuntatalouden haasteet, jotka ovat ilmenneet aiempaa vähempinä rekrytointeina. Työllisyystilanteen kohentuminen alueella ja myönteisten näkymien vahvistuminen on viimeisen puolentoista vuoden aikana näkynyt palveluissa ja hoitoalalla työvoiman kysynnän aktivoitumisena. Työvoiman kysyntä on yleisesti vähenemässä kuluvana vuonna teollisuudessa ja se on heijastunut jo muillekin aloille. Kysyntä ei kuitenkaan ole näillä näkymin romahtamassa vaan säilyy - viime vuosina - totuttua vaimeammalla tasolla.

Työvoiman kysynnän useamman vuotta jatkuneen verrattain suuren kasvun johdosta erityisesti Uudessakaupungissa on koettu ongelmia rekrytointitilanteissa. Tilannetta vaikeuttaa se että suhteellisen suuri tarve kohdistuu jatkuvasti samantyyppiseen osaamiseen. Alueen oma työvoimapooli on rajallinen ja asuntotilanne toimii kynnyksenä alueelle muutolle. Työvoiman tarpeen supistuminen Olkiluodon ydinvoimatyömaalla luultavasti helpottaa työvoiman liikkuvuutta lähialueelta Uuteenkaupunkiin. Rakenteellista työvoimapulaa esiintyy hoitoalalla ja hoivapalveluissa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työllisyyskehitys on viime vuosina ollut Vakka-Suomessa tasaisempaa kuin yleensä Varsinais-Suomessa. Työttömyyden muutos seurasi maakunnan yleistä linjaa vuoteen 2013,

josta lähtien Vakka-Suomessa työttömyys on seurannut omaa - pääosin alenevaa - kehitystysuraa. Valitettavasti pitkäaikaistyöttömyys on kuitenkin kasvanut vuodesta 2011 lähtien maakunnan yleisen linjan mukaisesti näihin päiviin.

Syksyn 2013 aikana alkoi työttömyydessä näkyä alueella toteutuneiden investointien vaikutus, sillä työttömyys kääntyi laskuun. Siitä lähtien on trendinä ollut työttömyyden väheneminen, joka on ilmennyt myös nuorten ja yli 50-vuotiaiden työttömyyden alenemisena. Vuoden vaihteessa 2015/16 positiivinen trendi näyttää heikenneen. Työllisyystilanne onkin heikkenemässä seudulla väliaikaisesti, sillä autotehtaan tuotanto supistuu ennen kuin Mercedesin uutta mallia aletaan valmistaa vuoden 2017 alusta.

Työttömyysasteella mitattuna seutu on neljänneksi paras seutu Manner-Suomessa. Tällä erää Vakka-Suomi on 9,1 % työttömyysasteellaan selvästi alle koko maan tason ja samalla se on vain 2,9 prosenttiyksikköä suurempi kuin seudulla vuoden 2008 alussa. Haasteita kuitenkin riittää, sillä Uudessakaupungissa työttömyysaste on yhä yli 10% ja yhä lähes puolet työttömistä yli 50-vuotiaita.

Vakka-Suomessa työllisyyden kehitysnäkymät ovat verrattain myönteiset vuodelle 2016. Autotehtaan tilannetta kompensoi jonkin verran muun yritystoiminnan positiivinen vire. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on seudulla taittumassa ja sen jatkumista tukee yli 50-vuotiaiden työttömyyden väheneminen. Vuosia kestänyt myönteinen kehitys yritystoiminnassa on alkanut näkyä myös kuntien taloudellisen tilanteen kohentumisena. Tämä puolestaan luo edellytyksiä julkisille työllistäville investoinneille.

Turunmaan seutukunta

Kemiönsaari, Parainen

Turunmaan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 22363 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 74 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 8,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 880.

Turunmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Alueen vahvuutena on monipuolinen elinkeinorakenne, pienyritysvaltainen joustava yrityskulttuuri, kaksikielisyys sekä monipuolinen matkailupalvelutarjonta. Saaristolla voisi olla vetovoimaa nykyistäkin enemmän matkailun merkeissä. Esimerkkinä mainittakoon Paraisten sijoittuminen Suomen parhaaksi kunnaksi kesämökkeilyn kannalta.

Haasteena matkailualalla on yrittäjien ikääntyminen ja yrityksen toiminnan jatkuvuus. Jo suurelta osin voitettuna haasteena Kemiönsaaren puolella on FNsteelin konkurssin tuoma ”tyhjiö” työmarkkinoilla ja paikallistaloudessa sekä työttömäksi jääneiden uudelleen sijoittuminen. Mahdollisuus, mutta myös lisähaaste on työvoiman kysynnän kausiluonteisuus, matkailusezonki. Logististen yhteyksien kehittäminen koetaan myös merkittävänä haasteena. Yhteydet Paraisilta Turkuun ovat hyvät, mutta saaristoon useiden lauttayhteyksien takana.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Teollisuuden rakennemuutos on koetellut myös Turunmaata viime vuosina. Teollisuuden liikevaihto on vain runsaat 60 % ja henkilöstömäärä 80 % vuoden 2008 huipputasosta. Yksittäisenä menetyksenä suurimpia oli FNsteelin konkurssi, jonka seurauksena Kemiönsaaren teollisuuden liikevaihto puolittui. Merkittävä osa konkurssista työttömäksi jääneistä on kuitenkin löytänyt uuden työpaikan omaehtoisesti tai työllistämistoimien /-projektin avulla. Paraisilla toimiva rakennustuoteteollisuus on sekin sopeuttanut toimintaansa eikä suuria yt-neuvotteluja ei ole käyty viime aikoina. Keväällä 2014 Abloy Oy kävi lukkorungot liiketoimintayksikössä yt-neuvottelut, joiden seurauksena järjesteltiin yhtiön toimintoja uudelleen eri osien kesken. Nyttemmin yritykseen on tehty rekrytointeja. Toimipiste sijaitsee Björkbo-dassa Kemiönsaarella.

Rakentamisen hiljeneminen on jatkunut ja kasvunäkymät riippuvat loma-asuntorakentamisen tilanteesta, joka on nyt normaalia alhaisemmalla tasolla.

Kummankin kunnan alueella matkailupalveluilla on suuri merkitys kasvavana ja suhdanteita tasaavana elinkeinona. Matkailun ja siihen liittyvien oheispalveluiden näkymät ovat vaakaat, vaikka alan kasvu onkin jonkin verran hidastunut. Näkymiä varjostaa Strandbo Groupin taannoinen päätös supistaa toimintaansa Paraisilla. Merellisen matkailun ja saariston arvioidaan olevan myötätuulessa, mitä arviota tukee viime kesänä avatun Öron linnakaaren odotukset ylittänyt suosio.

Työvoiman kysynnän näkymät

Avointen työpaikkojen määrä kasvoi Turunmaalla lähes keskeytyksettä vuoteen 2008. Taantumien alkuvaiheessa työvoiman kysyntä supistui rajusti. Vuonna 2010 tapahtuneen käänteen jälkeen kysyntä kasvoi vuoteen 2012. Tuolloin alkanut kysynnän hiipuminen jatkui erityisesti palvelusektorilla 2014 kevääseen saakka. Sen jälkeen työvoiman kysyntä elpyi sekä teollisuudessa että palveluissa yksityisellä ja julkisella sektorilla. Tämä kysynnän kasvun vaihe näyttää olevan päättymässä, sillä vuoden 2015 lopulla se kääntyi laskuun eri aloilla.

Sosiaali-terveysalalla työn kysyntä palasi normaalille tasolle 2014-2015, mutta vuoden 2015 lopulla kysyntä alkoi heiketä. Suurista työvoiman kysyntäaloista myös teollisuudessa ja kaupassa kysynnän kasvusta käännettiin vastaavasti laskuun. Nykyisellään kysyntätilanne on muillakin aloilla samankaltainen, mutta lähellä normaalia. Työvoiman kysyntänäkymät riippuvat yleisestä rakennustoiminnan viikkaudesta, yleisestä suhdannekehityksestä ja kotimaan matkailun virroista. Näillä näkymin Turunmaalla kysyntä hiljenee jonkin

verran vuoden 2015 tason alapuolelle ja korkeintaan maltillista kasvua on odotettavissa seuraavan vuoden aikana.

Matkailusesongin käynnistyessä Turunmaalla on pulaa ravintola-alan ja yleisemmin matkailualan kausityöntekijöistä. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisista koetaan alueella pulaa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Turunmaalla on jo pitkään ollut maakunnan parhain työllisyystilanne työttömyysasteella mitattuna. Perinteisesti työttömyysaste ei ole seudun sisällä suuresti vaihdellut kuntien kesken. Vuosi 2012 merkitsi katkosta tähän piirteeseen, sillä Kemiönsaaren työttömyysaste lähes kaksinkertaistui suurimman työnantajan konkurssin työllisyysvaikutusten realisoiduttua. Työttömyysaste nousikin vuonna 2012 Kemiönsaarella 3,8 %-yksiköllä eli toiseksi rajuinta vauhtia Suomessa heti Salon jälkeen. Vuosina 2013-14 työttömyyden kasvu jatkui selvästi hitaampaa tahtia, mikä nosti työttömyysastetta Turunmaalla ja määrän vuoden 2005 tasolle. Työttömyyden kasvu hidastui vuoden 2015 kuluessa ja kääntyi syksyllä laskuun. Turunmaalla työttömyysaste (8,6 %) on tällä erää maan seutukunnista kolmanneksi pienin.

Työttömien määrän kasvu on hidastunut viimeistään kesästä 2014 alkaen niin kokonaismäärän kuin nuorten osalta ja maksimiluvut on näissä saavutettu. Vuoden 2015 kesästä alkaen ensin nuorten ja sitten työttömien kokonaismäärä kääntyi yhä jatkuvaan laskuun. Ensimmäisten alueiden joukossa Turunmaalla pitkäaikaistyöttömienkin määrä on vähentynyt jo muutaman kuukauden ajan.

Mikäli suhdannetilanne ei nykyisestä heikkene jatkuu työllisyyskehitys vireeltään positiivisena vuoden 2016 ajan. Työllisyystilanne on kohentunut Turunmaalla erityisesti miesten osalta – kuten on yleensä Varsinais-Suomessa tapahtunut. Paraisilla on naistenkin työttömyys kääntynyt laskuun, mutta Kemiönsaarella naisia on nyt viidennes enemmän työttömänä kuin vuotta aiemmin. Pitkäaikaistyöttömyys on mahdollista pitää laskusuunnassa, kunhan positiivinen vire alueella jatkuu. Turunmaalla on tähän keskimääriä paremmat mahdollisuudet kuntien verrattain vakaan taloudellisen tilanteen johdosta.

Lisätietoja

Työmarkkina-analyttikko Juha Pusila
Varsinais-Suomen ELY-keskus
puh. 0295 022 772
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Satakunnan ELY-keskus

Pohjois-Satakunnan sk **6 kk**
 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta 0
 Työttömyys 0

Porin sk **6 kk**
 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta 0
 Työttömyys 0

Rauman sk **6 kk**
 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta 0
 Työttömyys 0

Satakunnassa asui vuoden 2015 lopussa 222920 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 1063 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 15180.

Satakunnan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Satakunta on teollisuuden palveluksessa olevalla henkilöstöllä mitaten Suomen teollisuusvaltaisimpia maakuntia. Erikoistunut, vientivetoinen ja monipuolinen teollisuus on toiminut puskurina suhdannetaantumissa ja helpottaa myös äkillisten rakennemuutosten hoitamista. Seutukuntien kilpailukykyä ja resilienssiä selvittävässä tutkimuksessa (Turun kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö, Karppinen & Vähäsantanen, 2015) Porin seutu sijoittui teollisuuden henkilöstön jakaumalla mitaten sijalle 8, Pohjois-Satakunta sijalle 11 ja Rauman seutu sijalle 21 maamme 70 seutukunnan joukossa. Satakunnan seutujen muutosjoustavuus on siten koko maahan verrattuna varsin hyvää tasoa. Merkittävä osa maakunnan suuryrityksistä on ulkomaisessa omistuksessa. Satakunnan vahvoja aloja teknologiateollisuus, elintarvike- ja pakkausteollisuus, luonnonvarojen hyödyntävä prosessiteollisuus (metsä- ja kemianteollisuus, metallinjalostus ja energiantuotanto), rakennusteollisuus, cleantech sekä teollisuuden teknologiat ja palvelut (mm. logistiikka, ICT, automaatio, suunnittelu ja projektihallinta). Kehittyviä aloja ovat mm. hyvinvointiala sekä elämys-, kulttuuri- ja tapahtumapalvelut. Sote-uudistuksella on merkittäviä vaikutuksia alan yritysten toimintaedellytyksiin ja uudistus tarjoaa alan yrityksille kehittymisen mahdollisuuksia.

Yksi Satakunnan vahvuuksista, meriklusteri, on edelleen muutoksessa. STX:n Rauman telakan toiminnan päättymisen aiheuttamasta iskusta on toivuttu varsin hyvin mm. Rauman kaupungin aktiivisen elinkeinopolitiikan ja kehittämispanosten ansiosta. Raumalla on suunnitteilla erittäin mittavia teollisuuden ja infrastruktuurin investointeja. Öljyn alhainen hinta on iskenyt voimakkaasti offshore-alaan heikentäen alan tuotteiden kysyntää. Tämä on näkynyt mm. henkilöstövähennyksinä ja lomautuksina alan keskeisissä yrityksissä. Meriklusteriin sisältyy edelleen myös uusia mahdollisuuksia sekä lyhyellä, että pitkällä aikavälillä. Kiristyvät turvallisuus-, ympäristö- ja laatuvaatimukset yhdessä yhä haastavampien toiminta-alueiden (esim. arktinen) kanssa luovat meriteollisuudelle uutta kasvupotentiaalia. Porissa demonstraatiohankkeena käynnistymässä oleva merituulivoiman rakentaminen tuo mahdollisuuden kehittää uusia arktisiin olosuhteisiin sopivia ratkaisuja.

Irtisanomisia on ollut hieman vähemmän kuin vuotta aiemmin. Ne ovat kohdistuneet taasisesti lähes kaikille aloille. Suurimmat irtisanomiset ovat koskeneet kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistusta sekä muiden koneiden ja laitteiden valmistusta.

Satakunnassa vuosikausia jatkunut väkiluvun pieneneminen aiheutuu yhä syvenevästä luonnollisen väestömuutoksen miinusmerkkisyydestä, josta nykyisellään kärsii jo valtaosa maakunnista. Väkiluku väheni vuonna 2015 noin 1 100:lla. Positiivinen nettosiirtolaisuus ei ole pystynyt korvaamaan negatiivista nettosyntyvyyttä ja kuntien välistä muuttoliikettä. Nuorten ja työikäisten osuus on vähentynyt vuosikausia ja samalla yli 65-vuotiaiden osuus on kasvanut. Satakunnan alueen työllinen työvoima on ikärakenteeltaan maan vanhimpia. Työelämästä poistuu enemmän kuin työelämään tulee aiheuttaen haasteita osaan työvoiman saatavuudelle ja kuntien taloudelle.

Satakunnan kaltaiselle vientimaakunnalle hyvien liikenneyhteyksien turvaaminen on yksi alueen kilpailukykyyn avainkysymyksistä. Erityisesti henkilöliikenteen kannalta matkustusajat pääkaupunkiseudulle ovat julkisilla liikennevälineillä liian pitkiä. Hyvillä liikenneyhteyksillä on suuri merkitys yritysten ja väestön sijaintia ohjaavana tekijänä, joten henkilö-

liikennettä koskien nopeiden ratayhteyksien kehittäminen pääkaupunkiin on Satakunnalle keskeinen liikenteellinen haaste. Porin ja Helsingin välillä on avattu uudelleen lentoliikenneyhteys, mikä on vientiteollisuusmaakunnalle elintärkeä. Porin kaupungin tukirahoitusta on varattu lentoreitille vuoden 2016 loppuun.

Valtatie 8:n yhteysväli Turku – Rauma – Pori toteutuksen ensimmäinen, noin 100 miljoonaa euroa maksava vaihe, on meneillään jatkuen vuoteen 2018. Yhteysväliä ei kuitenkaan kyetä rakentamaan liikenteen läpäisykyvyn kannalta riittävälle tasolle, ellei tien parantamiseen saada lisää rahoitusta. Seututeiden ja seutujen saavutettavuuden parantaminen ja ylläpitäminen on yksi alueen elinkeinoelämän kannalta tärkeistä tavoitteista. VT 8:n perusparannuksen ja VT2:n kehittämissuunnitelmien sekä raideliikenteen kehittämisen ohella maakunnassa on priorisoitu Porin ja Rauman satamien kehittäminen. Pääosa Rauman väyläsyvennys-hankkeesta toteutuu 2016-2017. Porin sataman kannalta keskeinen haaste on radan sähköistys satamaan asti.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Teollisuuden liikevaihto on kasvanut hivenerä viime vuoden alkupuolella, vaikka työntekijämäärä on supistunut huomattavasti. Kasvun syynä on ollut metallien jalostuksen liikevaihdon hyvä kehitys. Elintarviketeollisuus ja metsäteollisuus ovat kasvaneet lievästi. Sen sijaan kemianteollisuuden liikevaihto on supistunut voimakkaasti. Teollisuuden yhteenlasketun viennin arvo on alkanut supistua, sillä metallialojen viennin arvo on alkanut supistua johtuen lähinnä konepajojen ja telakoiden vaikeuksista. Rakentamisen liikevaihto ja henkilömäärä ovat pudonneet selvästi. Palvelualojen henkilöstövähennykset ovat jatkuneet ja kaupan liikevaihto on alentunut edelleen. Sen sijaan liike-elämän palveluiden liikevaihto on noussut reippaasti. Myös majoitus- ja ravitsemustoiminta ovat kasvaneet hivenerä ostovoiman hiipumisesta huolimatta.

EK:n helmikuussa julkaiseman suhdannebarometrin mukaan Lounais-Suomessa suhdannetilanne teollisuudessa ja rakentamisessa on tavanomaista heikompi ja suhdanneodotukset ovat vähän koko maan odotuksia harmaammat. Palvelujen osalta suhdannetilanne on heikko ja kysyntä vaimeaa. Silti odotukset ovat koko maan keskiarvoa myönteisemmät.

Kevään 2016 PK-yritysbarometrin mukaan satakuntalaisten yritysten suhdannenäkymät ovat samaa tasoa kuin viime syksynä, vaikka valtakunnallisesti näkymät ovat jatkuneet positiivisina viime syksystä. Voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavien pk-yritysten osuus on pienentynyt viime syksystä ja on selvästi alempi kuin koko maassa. Kansainvälistyminen on keskeinen kasvun väylä. Koko maassa 20 prosenttia Pk-yritysbarometriin vastanneista yrityksistä harjoittavat vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla, Satakunnassa 13 prosenttia. Satakunnassa pk-yritysten viennin määrän arvioidaan supistuvan seuraavan 12 kuukauden aikana. Seuraavan vuoden aikana 71 % yrityksistä aikoo investoida enemmän tai saman verran kuin kuluvana vuotena. Rahoitusta aiotaan käyttää laajenus- ja korvausinvestointeihin ja käyttöpääomaan. 85 % kyselyyn vastanneista uskoo henkilöstön määrän vuoden kuluttua olevan yhtä suuri tai suurempi kuin nyt. Odotukset henkilöstön määrän kehityksestä ovat kuitenkin selvästi heikommat kuin koko maassa ja myös heikommat kuin viime syksynä.

Maatalouden kannattavuus on Luonnonvarakeskuksen viimeisimpien arvioiden mukaan kriisirajoilla. Erityisesti sikatilojen tulotaso oli heikko. Myös maitotiloilla on tapahtunut merkittävää yrittäjätulon laskua, kun kiristynyt kilpailu Euroopan sisämarkkinoilla ja Venäjän asettama elintarvikkeiden tuontikielto heikentävät markkinatilannetta ja maidon tilityshinnat ovat laskeneet. Viljojen hinnoissa lasku pysähtyi vuonna 2015. Hintataso jäi kuitenkin matalaksi eikä viljatilojen tuloissa ole kasvua. Kasvukauden sato jäi pääosin edellisvuosia pienemmäksi. Kananmunien sekä perunan tuottajahinnoissa oli sen sijaan nousua.

Maatalouden tuottajahintojen putoaminen ja korkeat tuotantokustannukset ovat vaikuttaneet maatalouden taloustilanteeseen paljon merkittävämmiin kuin tukimaksujen viivästykset. Heikko tulotilanne laannutti investointi-intoa viime vuonna, mutta vuoden 2016 alkupuolella näyttää tapahtuneen maatilojen investoinneissa pientä piristymistä.

Sahatavaran, sellun ja kartongin viennin arvioidaan kasvavan edelleen tänä vuonna, mutta paperin tuotannon väheneminen jatkuu. Parantuvien metsäteollisuuden näkymien toivottiin viime vuonna heijastuvan myös hakkuiden ja puukaupan vilkkauteen. Vuonna 2015 yksityismetsien puunmyyntimäärien ja -tulojen odotettiin kohoavan edelleen, mutta näin ei kuitenkaan tapahtunut. Osasyynä lienee puun heikohko hintakehitys. Valtakunnalliset metsien inventointitulokset valmistuivat syksyllä 2015. Satakunnan metsissä puuston tilavuus ja ainespuureservi on koko ajan kasvanut. Taimikonhoitotöiden ja ensiharvennusten lisästarpeet ennakoivat vilkastuvaa puukauppaa Satakuntaan, jos puun hintakehitys paranee. Myös metsäteollisuuden tulevat investoinnit (mm. Äänekoski) vaikuttavat lähitulevaisuudessa positiivisesti puun kysyntään Satakunnassa.

Osalla teollisuutta näkymät ovat kohtuulliset, joskin yritysکوhtaiset erot ovat suuria. Kasvuodotuksia on esimerkiksi koneiden ja laitteiden valmistuksessa, automaatioissa ja osassa metsäteollisuutta. Heikko euro on auttanut erityisesti vientiteollisuutta. Elintarvikealan kehitys on Satakunnassa ollut pitkään vakaata, mutta Ukrainan ja Venäjän välisellä kriisillä on tilanteeseen vaikutusta ainakin epäsuorasti. OL 3:n käyttöönoton viivästymisen vaikutus näkyy edelleen työllisyyden kannalta positiivisena. Sähköntuotannon voimalassa on määrä alkaa tämänhetkisen tiedon mukaan v. 2018.

Kaupan ja palvelualan yritysten kysynnässä talouden epävarmuus ja ostovoiman heikentyminen näkyy selvästi. Tyhjiä liiketiloja on kaikissa maakunnan suurimmissa kaupungeissa. Kauppa keskittyy edelleen erityisesti Porin seudulla. Myös Raumalla on suunnitteilla uusien asuinalueiden kaavoituksen myötä kaupan investointeja. Isot kauppakeskusinvestoinnit ja kaupan alan yleinen rakennemuutos ml. verkkokauppa, vaikuttavat asiakasvirtojen suuntautumiseen ja kaupan ja palvelujen kysyntään esim. kaupunkien ydinkeskustoissa ja pienemmillä paikkakunnilla. Toisaalta liiketilojen hinnat ovat laskeneet ja esim. Porissa keskustan kaupassa on viime aikoina ollut havaittavissa piristymisen merkkejä. Elintarvikekaupan kiristynyt tilanne, ruuan hintakampanjointi ja kuluttajien muuttuneet ostotottumukset pakottavat sekä kaupat että teollisuuden tehostamaan toimintojaan, jonka myötä uhkana on alan työpaikkojen väheneminen. Alkon myymälöiden sijoittumispolitiikalla on myös selkeästi vaikutuksia kauppojen toimintaedellytyksiin.

Satakunnan vastaanottokeskuksissa on tällä hetkellä noin 1100 oleskelulupaa odottavaa turvapaikanhakijaa. Vastaanottokeskuksikoita on mm. Harjavallassa, Porissa, Raumalla, Kankaanpäässä ja Kokemäellä. Vastaanottokeskuksissa on tällä hetkellä 68 työpaikkaa ja

toiminta lisää jossain määrin palvelujen kysyntää alueella. Pidemmällä tähtäyksellä maahanmuuttajat voivat helpottaa työvoiman saatavuutta ja parantaa väestöllistä huoltosuhdetta.

Maakunnassa investoidaan merkittävästi, mikä osaltaan vahvistaa uskoa elinkeinoelämän näkymien paranemiseen. Sekä Porin että Rauman seudulla on tiedossa tai käynnissä lähes puolen miljardin suuruiset investoinnit, joita on kuvattu tarkemmin seutukuntien osioissa jäljempänä. Myös tuulivoimarakentaminen on Satakunnassa edelleen voimakasta huolimatta hallituksen aikeista uusia tuulivoimaa koskevaa tukijärjestelmää ja kaavoitus- ja lupa-asioissa ilmenneistä ongelmista.

Yritysten aloittamisen ja lopettamisen suhteen tilanne on jatkunut samanlaisena jo pidempään. Yrityksiä on perustettu hieman vähemmän kuin vuosi sitten. Starttirahalla aloittaneita yrityksiä on ollut hieman vähemmän kuin vuosi sitten. Aloittaneita olisi ollut enemmän, mutta työllisyysmäärärahojen vähyden vuoksi starttirahaa ei ole voitu myöntää kaikille halukkaille. Lopettaneita yrityksiä on viimeisimmän tilaston mukaan ollut hieman enemmän kuin vuosi sitten. Kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan on ennallaan. Sivutoiminen yrittäjyys, mm. eri muodoissa tapahtuva ”kevyt-yrittäminen”, on lisääntynyt. Ilmiö saattaa pidemmällä aikavälillä merkitä työpaikkojen vähenemistä yrityssektorilla, kun itsensä työllistäjien määrä lisääntyy, mutta työnantajayrityksiä ei synny toimintansa lopettaneiden tilalle. Konkursseja on ollut Satakunnassa viime vuonna vähemmän kuin vuosi sitten ja konkurssien määrä on laskenut enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Konkurssiin ajautuneet yritykset ovat olleet myös selvästi pienempiä kuin vuosi sitten.

Työvoiman kysynnän näkymät

Maakunnan ikärakenteesta johtuen työvoimasta poistuu lähivuosina suuri määrä työvoimaa. Työvoimaa tarvitaan myös niillä aloilla, joilla työvoiman kokonaismäärä ei kasva. Työvoimasta poistuu lähivuosina noin 800-900 henkeä enemmän kuin sinne tulee.

Työvoiman kysyntä on edelleen heikkoa. Uutta työvoimaa tarvitaan lähinnä vain korvaamaan eläkepoistumaa ja aina ei korvata edes eläkepoistumaa, varsinkaan julkisella sektorilla. Positiivista on, että viime vuoden lopulla TE-toimistoon ilmoitettuja avoimia työpaikkoja on ollut selvästi enemmän kuin vuotta aiemmin. Avoimet työpaikat ovat lisääntyneet kaikissa pääammattiryhmissä. Suhteellisesti eniten ovat lisääntyneet toimisto- ja asiakaspalvelutehtävät.

Työvoiman saatavuuden uskotaan hieman parantuneen työttömyyden kasvun myötä. Työvoimaa on tarjolla runsaasti rakennus-, korjaus- ja valmistustyössä sekä palvelu- ja myyntityössä. Suurin kysyntä kohdistuu palvelu- ja myyntityöntekijöihin.

Myös TE-toimiston ammattibarometrin arvioissa näkyy työmarkkinatilanteen heikkeneminen työvoimapula-alojen vähentymisenä. Maaliskuun ammattibarometrin mukaan lähimmän puolen vuoden aikana Satakunnassa näyttäisi tulevan pulaa eniten terveydenhoitoalalla. Erityisesti pulaa koskee eri alojen lääkäreitä ja hammaslääkäreitä. Pulaa ennustetaan myös farmaseuteista, lääketieteellisen kuvantamis- ja laitetekniikan asiantuntijoista, kuulontutkijoista ja puheterapeuteista. Niin ikään pulaa näyttäisi tulevan erityisopettajista, sosiaalityön erityisasiantuntijoista, laskentatoimen erityisasiantuntijoista ja tilintarkastajis-

ta, ICT-alan asiantuntijoista, kääntäjistä ja tulkeista, myyntiedustajista sekä rakennusalan ja teollisuuden työnjohtajista. Ylitarjontaa on ollut jo pitkään erityisesti yleissihteereistä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien määrä on lisääntynyt viime vuoden lopulla selvästi vuoden takaisesta. Sen sijaan lomautettujen määrä on pysynyt ennallaan. Työllisyysmäärärahojen puute on näkynyt työllistettyjen ja työvoimakoulutuksessa olevien määrän voimakkaana supistumisena ja sitä kautta pitkäaikaistyöttömien ja myöskin nuorten työttömien määrän kasvuna. Työttömien määrä on kasvanut suhteellisesti eniten palvelu- ja myyntityössä, erityisasiantuntija- sekä asiantuntijatehtävissä. Alkuvuonna työllisyystilanne on hieman parantunut, mutta silti työttömiä työnhakijoita on edelleen enemmän kuin vuosi sitten. Satakunnassa oli helmikuun lopussa työttömiä työnhakijoita runsaat 14 800, mikä on vain 80 enemmän kuin vuosi sitten.

Työttömyysjaksojen kestot ovat pidentyneet ja pitkäaikaistyöttömyys on lisääntynyt. Ikä korreloi voimakkaasti työttömyyden keston kanssa eli mitä korkeampi ikä niin sitä pitempi on työttömyyden kesto. Työttömäksi jäävistä suurella osalla työllistymisen esteenä on korkea ikä, työrajoitteisuus ja koulutuksen puute. Työttömiä on ollut viime vuoden loppupuolella eniten yli 60-vuotiaiden ryhmässä, mutta suurin työttömien määrän kasvu on tapahtunut 20–29-vuotiailla. Pitkäaikaistyöttömistä 67 % on yli 50-vuotiaita.

Nuorten työttömien määrä on kasvanut vuoden 2015 loppupuolella selvästi voimakkaammin kuin työttömien määrä keskimäärin. Nuorten aktivointiaste on laskenut selvästi, vaikka onkin edelleen hieman korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Nuorten osalta huolestuttavaa on, että alle 25-vuotiaista työttömistä työnhakijoista kolmasosa on ilman ammatillista koulutusta. Lisäksi 20–29-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien määrä on tuplaantunut vuoden takaisesta.

Porin seutukunta

Harjavalta, Huittinen, Kokemäki, Merikarvia, Nakkila, Pomarkku, Pori, Ulvila

Porin seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 138499 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 308 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 10241.

Porin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Porin seudun väestönkehitys on tasapainottunut 2000-luvun vaihteeseen ajoittuneeseen voimakkaan muuttotappion leimaamaan ajanjaksoon nähden. Ennakkotietojen mukaan Porin seudun väkiluku väheni hieman vuonna 2015 positiivisesta nettomaahanmuutosta huolimatta. Myös Porissa väestö väheni ensimmäisen kerran vuoden 2005 jälkeen. Porin kuten muidenkin seutujen haasteena on negatiivinen luonnollinen väestönlisäys: kuolleisuus ylitti syntyvyyden -902 henkilöllä vuosina 2010-2015. Pori sai sen sijaan muuttovoittoa yhteensä +1 404 henkilöä vuosina 2010-2015. Porin väestönlisäys on ollut yhteensä +502 henkilöä vuosina 2010-2015.

Alueella on Suomen ja osin maailman huippua edustavaa osaamista mm. automaatioissa, metallien jalostuksessa ja elintarviketeollisuudessa. Pitkään jatkuneen rakennemuutoksen ansiosta kehittynyt Porin seudun toimialarakenteen monipuolisuus muodostaa hyvän suojakilven äkillisiä rakennemuutoksia ja suhdannevaihteluita vastaan. Seudulla on kuitenkin tiedostettu myös tiettyihin, merkittävästi työpaikkoja ja samalla suhteellisen harvalukuisia toimipaikkoja edustavia aloja, joihin saattaa liittyä äkillisen rakennemuutoksen riskiä. Porin satamassa on Pohjanlahden ja Selkämeren syvin meriväylä ja satamainfrastruktuuri, joka mahdollistaa kaikkien Itämerelle pääsevien laivojen pääsyn satamaan. Porin on myös vahvistanut asemiaan kaupan ja palveluiden keskittymänä. Alue tarjoaa toimivan alustan vientiteollisuuden uusiutumiselle, uusille palveluinnovaatioille ja liiketoimintamalleille.

Porin Tahkoluodon ja Huittisten välille sijoittuva teollisuuskäytävä on monipuolisuudessaan ainutlaatuinen teollisuuden toimintaympäristö Suomessa. Merkittävän ulkomaalaisomistuksen vuoksi toimintaympäristön merkitys korostuu entisestään ja vaikuttaa markkinatilanteiden lisäksi oleellisesti tulevaisuuden näkyymiin. Porin kaupunki esitti alkuvuodesta 2016 valtion kasvusopimusmenettelyyn jätetyllä hakemuksella strategiseksi painopisteeksi teollisuuskäytävän alueen teollisuuden uusiutumisen tukemista ja vahvistamista. Esitys ei toistaiseksi ole saanut valtiolta toivottua vastakaikua eikä resursointia, mutta teollisuuskäytävän ja koko maakunnan ainutlaatuisen teollisen infrastruktuurin uusiutumisen edistäminen ja erilaiset pilotoinnit esim. alueella laajassa yhteistyössä valmistellun Teollisuuspilotti-hankkeen pohjalta, olisi ensiarvoisen tärkeää sekä Satakunnan että laajemmin koko Suomen teollisuuden kilpailukyvyn palauttamiseksi. Teollisuuspilotissa mukana olevilla yrityksillä on halukkuutta TKI-volyymien kasvattamiseen sekä uudenlaisiin yhteistyömalleihin, ja tämä potentiaali olisi kyettävä hyödyntämään.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Porin seudun elinkeinoelämän lähiajan näkymät ovat varovaisen myönteisiä, joskin ala- ja yrityskohtaiset erot ovat suuria. Raaka-aineiden hintojen voimakkaat vaihtelut vaikuttavat alueen teollisuuden näkyymiin. Metallien hintojen lasku on vaikuttanut haitallisesti kaivosteollisuuden markkinoilla operoiviin toimijoihin. Metallien hintakehitys ei ole dramaattisesti vaikuttanut metallien jalostajien tuloksiin. Yritysten tulokset ovat viime vuosina kehittyneet hyvin ja tulevaisuuden näkymät ovat varovaisen positiiviset.

Nopeutunut teknologinen murros on tuonut uusia mahdollisuuksia alueen vahvalle automaatioklusterille. Metsäteollisuuden investoinnit näkyvät positiivisesti erityisesti suunnittelualalla.

Porin seudun käynnissä tai tiedossa olevien investointien määrä ylittää selvästi puolen miljardin euron rajan. Suurimmat yksittäiset investoinnit liittyvät Tahkoluodon Merituulipuistoon (120 M€), uuteen rikkihappotehtaaseen (90 M€) ja muihin Harjavallan suurteollisuuspuiston investointeihin, Tahkoluodon LNG-terminaaliin (81 M€), sekä Satakunnan ammattikorkeakoulun kampukseen (40 M€), johon ammattikorkeakoulu siirtyy keväällä 2017. Kampuksen välittömään läheisyyteen suunnitellaan matkakeskusta. Harjavallan suurteollisuuspuiston lähes 200 miljoonaan euroa lähentelevillä investoinneilla (toteuttajina mm. Boliden ja Norilsk Nickel) pohjustetaan tulevien vuosien ja vuosikymmenten toimintaedellytyksiä.

Öljyn hinnan lasku on vaikuttanut koko satakuntalaiseen offshore-klusteriin. Offshore-markkinoilla on tällä hetkellä erittäin kova kilpailutilanne ja uusien projektien hankkiminen työlästä. Öljyn alhaisella hinnalla on myös vaikutusta öljyn korvaaviin investointeihin ja näille markkinoille tuotteita tekeviin yrityksiin. Suomen Hyötytuuli Oy rakentaa Meri-Poriin Tahkoluodon edustalle 10 merituulivoimalaa ja hanke on käynnistymässä keväällä 2016 tuoden työkuormaa Porissa myös Mäntyluodon telakalle. Kesäkuussa 2015 Pohjolan Voima ilmoitti sulkevansa Tahkoluodon kivihiihivoimalan. Sulkemisella on ollut välittömiä vaikutuksia Porin Sataman toimintaan.

Seudun elintarviketeollisuus on vakaalla pohjalla ja alan yritysten tilanne vaikuttaa myönteiseltä lähitulevaisuudessa. Elintarviketeollisuus on tärkeä työllistäjä erityisesti kaakkoisessa osassa seutukuntaa. Seudun elintarviketeollisuuden merkittävimmästä investoinnista vastaa osuuskunta Satamaito, joka rakentaa uuden tuotantolaitoksen Ulvilaan. Pori on valittu vuoden 2018 asuntomessualueeksi. Asuntorakentaminen on Porissa vilkasta. Porin kesän tapahtumat kuten Pori Jazz, SuomiAreena ja Porisphere vahvistavat vuosittain palvelusektorin kysyntää.

Aloittaneita yrityksiä on ollut hieman vähemmän kuin vuosi sitten. Starttirahalla aloittaneiden yritysten määrä on romahtanut alle puoleen vuoden takaisesta. Syynä on ollut rahojen niukkuus. Lopettaneita yrityksiä on viimeisimmän tilaston mukaan ollut enemmän kuin vuosi sitten. Konkursseja on ollut vähemmän kuin vuosi sitten ja ne ovat olleet hieman pienempiä.

Työvoiman kysynnän näkymät

TE-toimistoon ilmoitettuja avoimia työpaikkoja on ollut viime vuoden lopulla hieman enemmän kuin vuotta aiemmin. Erityisesti ovat lisääntyneet palvelu- ja myyntityöntekijöiden työpaikat, erityisasiantuntijatehtävät sekä rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden työpaikat. Vähennystä on ollut vain siivous- ja muissa avustavissa tehtävissä.

Maaliskuun ammattibarometrin mukaan eniten pulaa näyttäisi tulevan terveydenhoitoalan työntekijöistä, kuten eri alojen lääkäreistä, hammaslääkäreistä, farmaseuteista, kullontutkijoista ja puheterapeuteista sekä lääketieteellisen kuvantamis- ja laitetekniikan asiantuntijoista. Pulaa ennakoidaan myös erityisopettajista, sosiaalityön erityisasiantuntijoista sekä laskentatoimen erityisasiantuntijoista ja tilintarkastajista, ICT-alan asiantuntijoista

sekä kääntäjistä ja tulkeista. Niin ikään pulaa ennakoidaan myyntiedustajista sekä rakennusalan ja teollisuuden työnjohtajista.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien määrä on lisääntynyt viime vuoden loppupuolella selvästi vuoden takaisesta ja alueen seutukunnista suhteellisesti eniten. Erityisesti ovat lisääntyneet lomautukset. Työttömyys ei ole laskenut alkuvuonnaakaan vuoden takaisesta kuten muissa seutukunnissa on tapahtunut.

Nuorten työttömyys on lisääntynyt nopeammin kuin työttömyys keskimäärin. Myös yli 50-vuotiaiden työttömyys on lisääntynyt. Rakennetyöttömyys on lisääntynyt vuoden takaisesta kuten myös pitkäaikaistyöttömien määrä. Rakennetyöttömyys ja etenkin pitkäaikaistyöttömyys ovat lisääntyneet selvästi muita seutukuntia vähemmän. Pitkäaikaistyöttömyys painottuu yhä enemmän iäkkäämpiin ryhmiin.

Rauman seutukunta

Eura, Eurajoki, Rauma, Säskylä

Rauman seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 64908 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 516 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3762.

Rauman seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Rauman seudun luonnollinen väestönkehitys on 2000-luvulla ollut pääsääntöisesti lievästi negatiivista. Kokonaisuutena seudun väkimäärä on laskenut jo pitkään. Viime vuosina lasku on ollut suhteellisen vähäistä, mutta viime vuoden ennakkotietojen mukaan väkimäärä on laskenut voimakkaasti. Myös Raumalla väkiluku on vähentynyt nettomaahanmuutosta huolimatta. Rauman seudulla väestön ikärakenne on kuitenkin Satakunnan seuduista edullisin.

STX:n Rauman telakan toiminta päättyi kesällä 2014. Välitön työpaikkamenetyks oli noin 600, mutta välilliset vaikutukset alihankintaverkostoissa huomioiden merkittävästi suurempi. Rauman kaupunki osti STX Finland Oy:ltä telakka-alueen, jonne on rakentumassa meri- ja raskaan konepajateollisuuden yrityspuisto. Seaside Industry Park Rauma on käynnistysvaiheen jälkeen löytänyt omanlaisen toimintakonseptin. Sen menestys perustuu verkostomaiseen toimintaan ja yhteistyöhön, jossa yritykset muodostavat toisiaan tukevan palve-

lukokonaisuuden. Vuokrasopimuksia oli 31.12.2015 yhteensä 31 kpl, ja toiminnan välitön työllisyysvaikutus on noin 350-400 työntekijää.

Rauman kohdalla valtateiden 12 ja 8 yhdysalueelle rakentuvan Lakarin logistiikka- ja yritysalueen ensimmäinen logistiikkahalli on valmistunut. Luostarinkylän eritasoliittymän rakentaminen valtatie 8:n, rautatien ja Koillisväylän ja Pohjoiskehän risteämälueelle on käynnissä. Tämä yhteensä noin 10 miljoonaa euroa maksava hanke toteutetaan vuosien 2015 – 2016 aikana valtion ja Rauman kaupungin yhteishankkeena, osittain Rauman seudun äkillisen rakennemuutosalueen turvin. HKScan rakentaa Lakariin uuden broilerin-tuotantoon erikoistuneen tehtaan. Tehtaasta tulee yhtiön lähihistorian suurin yksittäinen investointi. Noin 25 000 neliömetrin tehdasrakennuksen, koneiden, infrastruktuurin ja järjestelmien arvo on noin 80 miljoonaa euroa. Uuden tehtaan pitäisi valmistua vuoden 2017 loppulla. Raumalle nouseva tehdas korvaa HKScanin nykyisen tehtaan Eurassa. Uuden tuotantolaitoksen ja lisääntyvän automaation myötä tehtaan kokonaistyöpaikkojen määrän arvioidaan vähenevän noin 250:llä nykyiseen verrattuna.

Rauman meriväylän syventämishankkeen toteuttaminen alkaa keväällä 2016. Rauman kaupungin omistaman Rauman Satama Oy:n toteuttama konttiterminaalin merkittävä laajennus- ja perusparannustyö toteutuu vuosien 2016-2017 aikana. Näiden infrastruktuuri-investointien yhteismäärä on noin 60 M€ ja nämä luovat edellytyksiä esim. satamaoperaattorin merkittäville kalustoinvestoinneille ja sataman käsittelykapasiteetin lisäämiselle.

Energiateollisuuden murroksella ja sähkön alhaisella hinnalla on kulutusta kokonaistaloudellisesti edistävän vaikutuksen ohella negatiivisiakin aluetaloudellisia vaikutuksia: energiateollisuus joutuu kilpailukykynsä kohentamiseksi saneeraamaan toimintojaan. Aluetalouden kannalta on merkittävää, että Olkiluodon 3. ydinvoimalaitoksen rakennustöiden valmistumisaste, runsaasta myöhästymisestäään huolimatta, on noussut. Työmaalla on parhaillaan satoja sähköasentajia kytkemässä ja testaamassa automaatiojärjestelmää. Kokonaisvahvuus työmaalla on helmikuussa 2016 noin 2300 henkeä. Myös Olkiluodon 4. ydinvoimalaitoksen rakentamisen peruuntuminen painaa Rauman seudun aluetalouden näkymiä alaspäin.

Kaupun osalta tilanne vaihtelee toimialoittain. Erikoiskauppa on ahtaalla ja uusia avauksia tarvittaisiin korvaamaan perinteistä liiketoimintaa. Rauman uusi kauppakeskus nytkähti askeleen eteenpäin, kun alueen maankäyttösopimukset allekirjoitettiin vuoden 2015 loppupuolella.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Rauman seudun aluetalous on kehittynyt kemiallisen metsäteollisuuden ja telakkateollisuuden muutoksista huolimatta kansainväliseen taloustilanteeseen verrattuna kokonaisuutena hyvin. Seudun elintarvike-teollisuus, metalliteollisuus, logistiikkatoimiala ja ympäristötekniikan yritykset ovat menestyneet hyvin, vaikka tuotannollisten yritysten tilausmäärät ja tilausajat ovat pienentyneet ja kaupallinen kehitys on kärsinyt johtuen erityisesti Olkiluoto 3. työmaan valmistumisasteen noususta, jonka seurauksena työvoima on vähentynyt ja ostovoiman kasvu hidastunut. Öljyn hinnan alhainen taso on vaikeuttanut mm. seudun potkuri- ja laivalaitteita valmistavien yritysten toimintaa.

Rauman seudulla potentiaalisia kasvualoja ovat meriteollisuuden erikoisosaamista edellyttävät toimialat ympäristöteknologinen teollisuus, kemianteollisuus sekä elintarviketeollisuus. Mäntyöljyä jalostava Forchem investoi Raumalla sijaitsevaan jalostamoon 20-30 milj.euroa. Myös muita merkittäviä teollisuushankkeita on toteutus- ja neuvotteluvaiheessa (Rolls Royce, Suomen Tärpätti Oy, Aqvacomp, Logistikas Oy, HK Scan ja kaksi erillistä aurinkovoimalaitoshanketta). Suurten investointihankkeiden alkaminen merkitsee rakennusalan eri ammattilaisten työpaikkojen lisääntymistä ainakin 500 henkilöllä.

Rauman seudulle perustettiin vuoden 2015 aikana uusi pääomasijoitusrahasto, Kasvat-tajarahasto Ky, jonka tavoitteena on vaikuttaa sijoitustoiminnalla Rauman seudun ja työ-säkäyntialueen työllisyyteen, elinvoimaan ja kehitykseen. Rahasto tekee oman pääoman ehtoisia sijoituksia pieniin ja keskisuuriin yrityksiin kohteena erityisesti nuoret ja aloitusvai-heessa olevat kasvuyritykset. Tässä vaiheessa rahastoon on sijoitettu jo runsaat 10 mil-joonaa euroa. Tavoitteena oleva rahaston pääoma on ainakin 15 M€.

Aloittaneita yrityksiä on ollut hieman vähemmän kuin vuosi sitten. Starttirahalla aloit-taneiden määrä on vähentynyt puoleen vuoden takaiseen verrattuna. Lopettaneita yrityk-siä on ollut hieman vähemmän kuin vuosi sitten. Konkurssin tehneitä yrityksiä on ollut vä-hemmän kuin vuosi sitten ja ne ovat koskeneet selvästi henkilömäärältään pienempiä yri-tyksiä kuin vuotta aiemmin. Yritys-Suomi yhteistyösopimuksen mukainen toimijoiden yh-teistyö on tullut aikaisempaa haastavaksi johtuen seudun kuntien yrityspalvelutoimintojen monimuotoisista tilanteista.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman kysyntä näyttäisi parantuneen Rauman seudulla. Viime vuoden loppupuolella TE-toimistoon ilmoitettuja avoimia työpaikkoja on ollut lähes puolet enemmän kuin vuosi sitten. Erityisesti ovat lisääntyneet erityisasiantuntijatehtävät sekä toimisto- ja asiakaspal-velutyöpaikat. Vähennystä ei ole tapahtunut millään alalla.

Maaliskuun ammattibarometrin mukaan työvoimapula arvioidaan samansuuruiseksi kuin viime syksynä. Rauman seudulla työvoimapula painottuu terveydenhoitolalle. Pulaa enna-koidaan mm. lääkäreistä, hammaslääkäreistä, ylihoitajista ja osastonhoitajista, farmaseu-teista, kuulontutkijoista ja puheterapeuteista. Muita yksittäisiä pula-ammattiryhmiä näyt-täisivät olevan mm. kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijat, kotiapulaiset ja –siivoojat, kääntäjät ja tulkit sekä sosiaalityön erityisasiantuntijat.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien määrä on vähentynyt viime vuoden loppupuolella hivenen vuoden takaisesta, kun muissa seutukunnissa on ollut lisäystä. Lomautettujen määrä on laskenut selvästi vuo-den takaisesta. EGR-rahoituksen päätyminen keväällä 2016 saattaa vaikuttaa negatiivi-esti alkuvuonna tapahtuneeseen työllisyystilanteen paranemiseen.

Nuorten työttömyys on lisääntynyt selvästi, suhteellisesti enemmän kuin alueen muis-sa seutukunnissa. Sen sijaan yli 55-vuotiaiden työttömien määrä on säilynyt samalla ta-solla kuin vuotta aiemmin. Rakennetyöttömyys on lisääntynyt ja erityisesti pitkäaikaistyöt-

tömien määrä on noussut voimakkaasti, suhteellisesti enemmän kuin muissa seutukunnissa. Nuorten sekä pitkäaikaistyöttömien tilanne tulee entistä haasteellisemmaksi vuonna 2016, johtuen mm. TE-palveluiden palkkatukiin varattujen määrärahojen niukkuudesta.

Pohjois-Satakunta

Honkajoki, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, Lavia, Siikainen

Pohjois-Satakunnan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 19513 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 239 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1177.

Pohjois-Satakunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Pohjois-Satakunnan luonnollinen väestönlisäys on ollut koko 2000-luvun negatiivista johtuen mm. seudun väestön ikärakenteesta. Myös muuttoliike on ollut negatiivista. Väestön määrä Pohjois-Satakunnassa on ollut selvästi vähenevä koko 2000-luvulla. Ennakkotietojen mukaan Pohjois-Satakunnan väkiluku väheni selvästi vuonna 2015. Myös Kankaanpään väkiluku laski edelleen.

Pohjois-Satakunnan seutukunnan toimialarakenteessa alueen vahvoja toimialoja ovat metallituotteiden valmistus (mm. metallin alihankintayritykset) sekä kone- ja laitevalmistus, elintarviketeollisuus ja rakennustuoteteollisuus. Muita merkittäviä toimialoja ovat mm. muovituotteiden valmistus ja tekstiilien valmistus. Matkailutoimialan merkitys suhteessa muihin toimialoihin on ollut vielä pieni, mutta sitä voidaan kuitenkin pitää orastavana kasvualana, Jämin matkailualue sen kärkenä. Pohjois-Satakunnan teollisuuden rakenteen etu on sen monipuolisuus; 20 000 – 40 000 asukkaan seutukunnista Pohjois-Satakunta on kokoluokansa monipuolisin. Tätä voidaan pitää resilienssin kannalta tärkeänä tekijänä, joka vaimentaa vallitsevan taantuman tuottamia iskuja alueen elinkeinoelämälle. Muuta maakuntaa keskimääräistä suuremmassa roolissa on suhteellisesti edelleen myös alkutuotanto. Julkisen sektorin puolella tärkeä alueen vireyden ja elinvoiman tuoja ja ylläpitäjä on Porin prikaatin Niinisalon toimipiste.

Taantuman yhä pitkittyessä haasteena on yritysten kilpailukykyisenä säilyminen ja kansallisestikin tarkastellen teollisuustoimialojen kilpailukykyisen säilyminen globaalissa kilpailussa ja sen vaikutusten välittyminen seudun vientiteollisuuteen, erityisesti mm. metalliteollisuuden sekä kone- ja laitevalmistuksen alihankintateollisuuteen. Yhtenä haasteena Pohjois-Satakunnassa on muuta maakuntaa heikompi liikenteellinen saavutettavuus. Alueel-

la tulisi panostaa mm. elinkeinoelämän ja väestön kannalta tärkeiden kanta- ja valtateiden kunnossapitoon ja parantamiseen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yritystoiminnan näkymät vaikuttavat yhä edelleen kaksijakoiselta. Osalla yrityksistä tilauskannat ja näkymät vaikuttavat hyviltä tai kohtalaisilta, osalla kysyntä on heikkoa. Kuitenkin useamman vuoden jälkeen positiivisena, toivottavasti vahvistuvana ja leviävänä signaalina muutamista yrityksistä kantautuu tietoja myynnin kehittymisestä suotuisaan suuntaan. Hyvän tilanteen omaavilla yrityksillä on käynnissä investointeja tai ainakin investointisuunnitelmia. Useiden yritysten mukaan ennustettavuus on edelleen heikkoa, tilauskannat ovat lyhyitä ja eteenpäin saatetaan nähdä vain muutama kuukausi kerrallaan. Myynnin takellessa aiempaa useammat yritykset ovat joutuneet turvautumaan lyhytkestoiisiin ja pidempiinkin lomautuksiin ja osin irtisanomisiin. Yritysten toimitilojen rakentaminen on pysynyt vähäisenä muutaman aiemman vuoden tapaan.

Pitkälti kotimaiseen kysyntään nojaavan elintarviketeollisuuden tilanne vaikuttaa edelleen vakaalta ja kohtalaisen hyvältä. Elintarviketeollisuuteen investoidaan tasaisesti ja kehitys on muutenkin ilmeisen vakaata. Alueen elintarvikealan yritykset ovat kansallisesti katsottuna varsin hyvässä asemassa. Vuoden 2015 aikana tekstiili- ja vaatetusteollisuuden rooli seutukunnalla sai uuden kolauksen Familon Oy:n lopettaessa Kankaanpään yksikön tuotannollisen toiminnan. Aiemmin edeltävänä vuonna Reima Oy ilmoitti päätöksensä siirtää keskeiset toimintonsa Kankaanpäästä Tampereelle. Positiivisena alan signaalina oli ClothingPlus yrityksen siirtyminen osaksi kansainvälistä suurta Jabil –konsernia ja sen myötä Clothing Plus:n kasvun ja kehittymisen edelleen jatkumisen mahdollistuminen.

Metalliteollisuudessa tilannetta voitaneen pitää kokonaisuutena kohtalaisena. Osalla yrityksistä on edelleen nykymittapuun mukaan kohtalaisia tilauskantoja. Eritoten alihankintaan perustuvissa metallialan yrityksissä tilannetta leimaa epävarmuus. Rakennustuoteteollisuuden yritykset kärsivät yleisestä taloustilanteesta, mutta niiden erikoisosaamiset ovat kuitenkin kilpailukykyisiä suhteessa valtakunnan muuhun tilanteeseen. Merkittävänä toimialan yritysjärjestelyinä seutukunnalla oli polyuretaanieristeiden valmistaja SPU:n ja maailman suurimman fenoli-, polyuretaani- ja tyhjiölevyeristeiden valmistaja Kingspan Groupin allekirjoittama sopimus SPU:n liittymisestä osaksi Kingspanin globaalia rakennustuotekonsernia.

Kaupan ja palveluiden aloilla pitkittyvä taantuma on alkanut näkymään osin tyhjänä seisovina kivijalkakauppatoimitiloina. Siihen lienee vaikuttavan lisäksi vähittäiskaupan keskittyminen suuriin market-yksiköihin ja niiden valikoimien monipuolistuminen mutta myös verkkokaupan voimakas kasvu. Erikoisliikkeiden kilpailukyvyyn säilyminen kohtaa tällä hetkellä kovia haasteita. Alueen pienissä kunnissa palvelutarjonta uhkaa edelleen kaventua.

Kehittyvänä ja kasvavana toimialana seutukunnalla voidaan edelleen nähdä energia- teollisuus. Honkajoella toimii yhdeksän tuulivoimalaa, Siikaisiin TuuliWatti rakensi kahdeksan tuulivoimalan tuulipuiston ja lisää on suunnitteilla, kaavoitettuna ja osin jo rakenteilla myös Kankaanpäähän, Karviaan ja Jämijärvelle. Myös tällä toimialalla tapahtui omistusjärjestelyitä kun biokaasutuotannon puolella Taaleritehtaan omistama Biotehdas –ketju ja sen myötä Honkajoen biokaasutehdas on siirtymässä Gasum Oy:n omistukseen vuoden

2016 alkupuolella. Merkittävänä julkisena investointina seutukunnalla jatkuu vielä vuoden 2016 aikana Pohjois-Satakunnan Seutuverkko Oy:n valokuituverkkorakentaminen, investoinnin arvo yhteensä runsas 20 miljoonaa euroa.

Aloittaneita yrityksiä on ollut vähemmän kuin vuotta aiemmin. Samoin starttirahalla aloittaneiden yritysten määrä on vähentynyt vuoden takaisesta. Viimeisimmän tilaston mukaan lopettaneita yrityksiä on ollut yhtä paljon kuin vuosi sitten. Konkurssin tehneitä yrityksiä on ollut viime vuonna pari vähemmän kuin vuotta aiemmin, mutta ne ovat olleet henkilöstömäärältään selvästi suurempia.

Työvoiman kysynnän näkymät

Viime vuoden lopulla TE-toimistoon ilmoitettiin avoimia työpaikkoja suunnilleen yhtä paljon kuin vuosi sitten. Eniten vähentyivät rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden työpaikat. Vastaavasti suurin lisäys oli muiden työntekijöiden ryhmässä, lähinnä siis erilaisissa avustavissa tehtävissä.

TE-toimiston maaliskuun ammattibarometrin mukaan Pohjois-Satakunnassa ennakoidaan erittäin vähän työvoimapulaa. Sekin keskittyy lähinnä terveydenhoitoalaan. Pulaa ennakoidaan yleislääkäreistä, ylilääkäreistä ja erikoislääkäreistä, hammaslääkäreistä, sairaanhoitajista, farmaseuteista ja psykologeista. Muita yksittäisiä ovat erityisopettajat sekä betonirakentajat ja raudoittajat.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrä on noussut hieman loppuvuonna vuoden takaisesta. Sen sijaan lomautettujen määrä on laskenut selvästi. Tämän vuoden alkupuolella työttömien määrä näyttäisi kääntyneen hienoiseen laskuun. Suhteellisesti suurinta nousu on ollut nuorten työttömien määrässä. Niin ikään yli 55-vuotiaiden työttömyys on lisääntynyt jonkun verran.

Rakennetyöttömien määrä on noussut vuoden takaisesta hieman enemmän kuin Satakunnassa keskimäärin. Pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut voimakkaasti, selvästi voimakkaammin kuin koko Satakunnassa keskimäärin.

Lisätietoja

Ylijohtaja Marja Karvonen
Satakunnan ELY-keskus
puh. 0295 022 111
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Tutkija Merja Mannelin
Satakunnan ELY-keskus
puh. 0295 022 112
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pirkanmaan ELY-keskus

Luoteis-Pirkanmaan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0

Ylä-Pirkanmaan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0

Lounais-Pirkanmaan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0

Tampereen sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-
Työttömyys	0

Etelä-Pirkanmaan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+

Pirkanmaalla asui vuoden 2015 lopussa noin 507 000 henkilöä joista Tampereella 44 prosenttia. Vuoden aikana väestö kasvoi 3 450 henkilöllä. Väestö kasvoi maakuntien kärkipäässä. Vuonna 2014 Pirkanmaalla oli yli 32 000 yritysten toimipaikkaa, joissa työskenteli lähes 130 000 henkilöä. Vuoden 2015 lopussa Pirkanmaalla työttömien osuus työvoimasta oli 16,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 39 857 henkilöä. Vuositasolla tammikuu-joulukuu 2015 työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi 7 prosenttia edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta.

Pirkanmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Työttömyyden kasvu hidastui vuoden 2015 viimeisellä neljänneksellä osittain teollisuuden hitaalla mutta varmalla rekrytointitoiminnalla, joka on nyt kestänyt yli vuoden. Vuoden 2015 lopussa työttömien määrä oli laskennallista odotusarvoa pienempi lähes 1 600 henkilöllä. Avoimien työpaikkoja syntyy kohtalaisen hyvin, vuoden 2008 lukumäärästä puuttuu vain 1 800 työpaikkaa vuositasolla. Suunta molempien muuttujien osalta näyttää positiiviselta. Lomautustilanne näyttäisi olevan keväällä 2016 hieman positiivisempi kuin vastaavana aikana vuotta aiemmin. Pirkanmaan työttömyyden korjausliike parempaan tapahtuu kuitenkin vain jos taloustilanne sekä työllisyystilanne Suomessa muuttuu suotuisammaksi. Myös maailmantalouden merkitys on kasvamaan päin, joten kasvua on lähes pakko hakea myös sieltä. Uudet markkina-alueet sekä vanhat luotettavat kauppakumppanimaat ovat entistä arvokkaampia kasvu-uralle pääsemisen kannalta.

Pirkanmaalla kyselyn sidosryhmät ovat kertoneet signaalien olevan ristiriitaisia niin toimialojen kuin toimialojen sisällä olevien yritysten osalta. Yritysten oma arvio on lievästi positiivisen puolella ja taustalla odotukset ovat noususuuntaiset, varsinkin vientitoimintaa harjoittavien yritysten osalta. Työtä jatkossa on tarjolla vähemmän kuin on totuttu näkemään ja muutoksen tarve työajan ja työsuhteen keston osalta olisi mietittävä uudestaan. Kuntien osalta odotukset parempaan taloustilanteeseen ovat korkeat. Yrityssectorilla Bioenergialta, biotaloudelta ja cleantech-alalta yleisesti ottaen, sekä teolliselta internetiltä odotetaan voimakasta kasvua alueen toimintaympäristössä ja synnyttävän lisää innovatiivista kehitystyötä myös muiden toimialojen sisälle. Työpaikkojen syntyminen näiden alojen kautta onkin sitten kysymysmerkki. Valitettavaa on kuitenkin, että yrityksemme ovat jälkijunassa digitalisaation osalta verrattuna kilpailijamaihin. Olisiko tämäkin merkinä siitä, että yritysten ongelmien syynä on monessa asiassa ”ikäntyminen”? Kaupan mahdollinen kasvu saattaa kuitenkin yllättää vuoden 2016 lopulla.

Kumi- ja muoviala investoi Pirkanmaalla hyvin, lisäksi alan liikevaihdon kehitys on ollut tasaisesti nouseva. Uutta teknologiaa sekä erilaisia materiaalien yhdistämisellä sovelletaan muovialan tuotekehityksessä nyt aiempaa enemmän. Uusiokäyttö on päivän sana myös muilla tuotantoaloilla. Kemian alan vienti vetää hyvin ja kasvua haetaan uusilta markkinoilta lähinnä Kauko-Idästä ja Etelä-Amerikan ABC-valtioista.

Pirkanmaalaiset yritykset ovat vahvoja erityisesti bioenergiaa, puhtaita prosesseja ja energiatehokkuutta koskevissa ratkaisuisissa. Biolääketieteen kehtona Pirkanmaa rooli on vahva. Cleantech on vientivetoista liiketoimintaa – suurimmalla osalla vastaajayrityksistä yli puolet liikevaihdosta tulee viennistä. Tärkeimmät vientimarkkinat Pirkanmaalle olivat kuitenkin koko maalle Saksa, Kiina, Ruotsi, Ranska ja Venäjä. Parhaat kasvunäkymät lähivuosi- na löytyvät suomalaisyritysten näkemyksen mukaan Kiinasta, Venäjältä, Saksasta, Ruot- sista ja Brasiliasta. Myös Intian ja Meksikon sekä monien EU-maiden markkinat kiinnosta- vat pirkanmaalaisyrittäjiä. Lisäksi Yhdysvallat on vuodesta toiseen säilyttänyt asemansa kiinnostavana vientimaana. Uusia kohdemaita on Iran sekä Saudi-Arabia. Pirkanmaan yri- tysten lukumäärä olisi hieman laskenut. Määrä toinen neljännes 2015 oli 30250 kpl, muu- tos noin vähennystä 200 kpl. Robotiikan odotetaan tuovan suuria mullistuksia tuotantoon ja työelämään. Tosiasiassa saattaa olla, että muutokset eivät ole kuitenkaan kovinkaan ra- dikaaleja, vaan täydentävät ja helpottavat päivittäisiä toimia niin töissä kuin kotona. Sovel- luspalvelut varmasti yleistyvät. Huomioitava on, että ala ei työllistä pelkästään korkeasti koulutettuja, vaan mm. elektroniikka-asentajia ja konetekniikan osaajia. Alan näkymät Pir- kanmaalla eivät ole kovin erikoiset. Kysyntää ilmeisesti ei ole niin paljoa kuin voisi toivoa. Sama tilanne on monen isomman konepajayrityksen osalta. Tuotanto saattaa olla osittain tappiollista, mutta henkilöstö yritetään pitää töissä.

ELY-keskus on panostanut mm. yritysrahoituksen kautta alueen yritystoimintaan, ra- hoitus on myönnetty kehitystyöhön sekä uusiin innovatiivisiin ratkaisuihin ja tuotekehityk- seen. Pirkanmaalla oli tehty vuoden 2015 aikana lähes sata hakemusta ja käsittelyssä oli noin 6 miljoonaa euroa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Keväällä 2016 saattaa kuitenkin piristystä tuoda asuntorakentamisen elpyminen kasvu-ural- le, sekä nyt vuoden verran kestänyt lievä teollisuuden kasvu. Tosin kasvu ei tapahdu koko teollisuuden osalta, vaan muutamilla toimialoilla kuten kemian teollisuuden sekä metsäte- ollisuuden sektoreilla. Näiden toimialojen odotetaan kasvavan 2-3 prosentin verran vuosi- tasolla, mutta vienti kasvaisi mm. kemian teollisuuden osalta jopa 5-6 prosenttia. Teknolo- giaan sitoutunut toiminta hiipuu jonkin verran, mutta odotettavissa on uusien pienehköjen yritysten esiinmarssi jopa vientitoimintaan.

Maakunnassa kasvua ei voi enää jatkossa hakea pelkästään korkean teknologian kaut- ta, vaan taloutta kannattelevat voimat ovat olleet todellisuudessa pitemmän aikaan muilla toimialoilla. Kasvua tapahtuu kuitenkin eniten teollisuuden ulkopuolella, kuten liike-elämän palveluissa, turvallisuusalalla ja finanssisektorilla. Pelkästään palvelusektori ei nosta Pir- kanmaata kasvu-uralle, vaan tilanteeseen vaaditaan teollisuuden tehokkaampi läsnäolo. Rakentaminen elpyy, varsinkin korjausrakentamisen voimakas kasvu on odotettavissa ensi vuonna. Valtaosalla toimialoista tehtiin vuoden 2015 aikana kohtalainen tulos. Vuosi 2016 näyttää siltä, että kansalaisten kulutettavissa oleva tulo on supistumassa ja tämä vaikuttaa erityisesti kaupan- ja palvelualan tulokseen sekä tätä kautta myös teollisuuden toimialoihin.

Toimitilojen osalta tilanne on hyvä, tarjolla on monimuotoisia ja erikokoisia toimitiloja niin teollisuudelle kuin muille toimialoille. Ongelmia kuitenkin on; vuokrataso varsinkin taa-

jama-alueella sekä Tampereen seutukunnan alueella on edelleen hieman liian korkea. Tilanne näkyy parhaiten keskusta-alueiden tyhjinä toimitiloina. Myös teollisuustilojen vuokrat taajamien tuntumassa ovat korkeita. Samalla ongelmana on teollisuustilojen koko. Tilat ovat liian suuria tämän hetkiseen tarpeeseen.

Talouden tilastollisten tunnuslukujen tarkemman analyysin osalta voidaan todeta, että yritysten liikevaihto on pysynyt lähes entisellään ja talous kestää hyvin markkinatilanteen heikkenemisen vielä jonkin aikaa, mutta henkilöstön määrää on vähennetty, mikä viittaa kuitenkin matalaan kasvuun lähiaikoina. Korjausliike parempaan suuntaan on odotettavissa vuoden 2016 kahdella viimeisellä vuosineljänneksellä.

Arvioiden yhteenveto oli se, että elinkeinoelämän näkymät ovat samalla tasolla vuoden takaiseen verrattuna. Tilanteen parantuminen arveltiin tapahtuvan vasta 6-12 kk kuluttua. Yleisesti viennin suhdannenäkymät ovat positiivisen oloiset; yli 75 prosenttia kokee tilanteen paranevan tai ainakin säilyvän entisen kaltaisena kuluvan vuoden aikana. Vientikauppa näyttäisi elpyvän vuoden 2016 aikana hyvin, samoin kannattavuus on huomattavasti parempi kuin vuonna 2015. Myös keskisuuret toimijat ovat huomanneet viennin merkityksen liikevaihdon kasvattajina ja pienet yritykset reagoivat vientiin niin, että mahdollisuudet saada oma osaaminen ja tuote paremmin suurille markkinoille. Kokonaisuudessaan pk-yritysten näkymät ovat hyvät ja odottavan positiiviset. Yhteenvetona voi sanoa, että vientiyritysten tilanne on kohtalainen ja seuraava vuosi kertoo olisiko vuoden 2017 aikana tapahtumassa merkittävä kasvu kansantaloudessa. Kokonaisuudessaan saattaa kuitenkin käydä niin, ettei 2016 ole kovinkaan paljoo parempi vuosi vientimarkkinoilla, koska kysyntää ei todennäköisesti ole nykyistä enempää.

Suurista yrityksistä poiketen, Pk-sektorin yrityksistä normaalia suurempi määrä suunnittelee investoivansa vuonna 2016, tosin osa joutuu tekemään tuotantolaitteiden uusimisen niiden ikääntymisen vuoksi, ei varsinaisen kasvuhakuisuuden vuoksi. Investointien arvioidaan kuitenkin olevan kannattavia toimenpiteitä tehtäväksi vuoden 2016 aikana jos yrityksen talous edelleen mahdollistaa hankinnan. Muutamien yritysten mittavat hankkeet tuovat Tampereen lähikuntiin lisätyövoiman palkkaamiseen liittyviä positiivisia signaaleja. Koko yrityskannan tilaustilanne on yritysten omasta mielestä kohtalaisella tasolla, mutta aikajännteeltään lyhyitä ja yleistilannetta leimaa epävarmuus.

Kasvuyritysten määrä on säilynyt taantumasta huolimatta hyvällä tasolla ja todennäköisesti kuluva vuosi 2016 tuottaa enemmän kasvuyrityksiä kuin vuosi 2015.

Teknolomiteollisuus, jonka muut teolliset toimialat imaisevat sisäänsä, kattaa 50 % ulkomaan viennistä. Puolet viennistä suuntautuu EU-alueelle, joka omalta osaltaan on aiheuttanut alan tilanteen heikot näkymät. Aasian osuus on noin 15 %, Pohjois-Amerikan 10 %, Kasvavat markkina-alueet kattavat vain noin 7 prosenttia koko viennistä. Venäjän osuus on laskenut paljon ja laskee jatkossakin. Tärkein vientitavara on tietotekniikan alan tuotteet. Tilauskannan odotetaan kasvavan kuluvan vuoden 2015 aikana. Ala on menettänyt Pirkanmaalla vuoden 2008 jälkeen noin 15 prosenttia työllisestä työvoimasta. Valitettavaa on, että teknolomiteollisuuden työpaikosta puolet on alihankintayrityksissä ja toimialan liikevaihdosta osuus on kolmannes.

Tulevaisuutta kasvukeskuksessa

Tampereella on edessään suurien päätösten kevät ja syksy, kun valtuusto saa tehdä lopulliset päätöksensä ensin junanradan päälle rakennettavasta jättiareenasta ja sitten raitiotiestä. Hankkeet herättävät tunteita, mutta vaakakupissa painaa myös niiden työllistävä vaikutus kaupungissa, eli katsotaan kaupungissa vireillä olevat suurimmat julkiset työmaat.

Tunneli sekä rantaväylä: Liikenne valtatie 12:lla siirtyy tunneliin aiemmin kuin aluksi piti, jo tämän vuoden lopussa. Samalla vapautuu Näsijärven rantaa asuntojen rakentamiseen. Tätä harvoin tapahtuu jättihankkeissa, mutta Rantaväylän tunneli valmistuu etuajassa. Noin 180 miljoonaa euroa maksava tunneli saatiin läpiluovittua jo kesällä, nyt siellä tehdään asennuksia ja verhoustoita. Uusi tavoite on, että liikenne kulkisi siellä jo tänä vuonna, kun sen alun perin piti valmistua vasta vuoden päästä keväällä 2017. Koko työmaan valmiusprosentti on nyt kahdeksankymmentä. Louhe on ajettu Näsijärven rantaan puistoalueiden pohjiksi ja aallonmurtajiksi. Tunneli mahdollistaa myös kokonaan uuden asuinalueen rakentamisen rantaan, jossa nyt vielä kulkee valtatie 12.

Ratikka: Tämä varsinkin on jakanut mielipiteitä, koska monet uskovat, että raitiotieliikenne maksaa enemmän kuin tavallisten bussien avulla hoituvaa liikennettä. Nyt keskusta ruuhkautuu busseista. Kustannusarvio on 250 miljoonaa euroa ja valtiolta odotetaan kolmeakymmentä prosenttia tästä. Vaunuista tulee kymmenen metriä pidempiä kuin pisimmistä Helsingissä, Tampereen ratikka onkin kuin maanpäällinen metro. Vaunut tulevat joko Trans-techiltä Kainuusta tai espanjalaiselta valmistajalta, joita on mukana tarjouskilpailussa kaksi. Hervannasta keskustaan pääsisi 2021 ja reitti jatkuisi länteen muutama vuosi myöhemmin.

Monitoimiareena: Tampereen korkealiitoisin hanke on jumittanut jo vuosia rahoitusvaikeuksissaan. Kun kaupunki puolitoista vuotta sitten otti ohjat käsiinsä, sen toteutuminen on alkanut näyttää todennäköisemmältä. Tässä ei ole kyse vain monitoimiareenasta, vaan puhutaan Kansi ja Areena -kokonaisuudesta, joka on 110 000 neliötä. Se on puolen miljardin euron kokonaisuus kaupungin ytimeen. Kun sopimus saadaan aikaiseksi, rakentaminen voisi parhaimmillaan alkaa jo vuoden 2017 puolella. Areena ja ensimmäiset liike-, toimisto- ja asuintalot olisivat siten valmiina jo vuonna 2020. Tampere sijoittaa hankkeeseen 60 miljoonaa euroa, valtiolta se toivoo 20 miljoonaa ja loput olisi yksityistä rahaa. Rakentamisvaiheessa se työllistäisi nelisensataa vuodessa ja valmistuttuaan parituhatta.

Jätevedenpuhdistamo: Sulkavuoreen kaupungin laidalle on kaavailtu kuuden kunnan yhteinen jätevedenpuhdistamo. Kaupungin kannalta se on selvästi kallein vaihtoehto ja maksaisi yli 250 miljoonaa euroa, mutta sen suunnittelu on vielä kesken. Pelkästään louhiminen veisi kolme vuotta. Nykyiset jätevesijärjestelyt eivät riitä alkuunkaan kaupunkiseudulle, joka aikoo kasvaa lähes 100 000 asukkaalla vuoteen 2040 mennessä.

Eco3 Kyynijärvi. Bio- ja kiertotalouden teollinen ympäristö

Kolmenkulman yritysalueelle logistisesti erinomaiseen sijaintiin on kehittymässä uudenlainen, monialaista bio- ja kiertotalouden liiketoimintaa synnyttävä kokonaisuus ja kansallinen bio-kiertotalouden kärkihanke. Alue on rakentumassa Nokian kaupungin Kyynijärven alueelle. Alueelle sijoittuvien ja siellä jo toimivien yritysten vahva halu on käynnistänyt kokonaiskonseptin kehityksen, mikä synnyttää kansainvälisestäikin kiinnostavan yritys ympäristön. Toiminnan ajatus syntyy toisiaan tukevista liiketoimista, jonka lisäksi alueelliset

yritykset, yliopistot sekä julkiset organisaatiot operoivat kokonaisvaltaisessa yhteistyössä erityisesti uusien liiketoimintojen, innovaatioiden, tuotteiden ja palveluiden, kehittämiseksi sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Pienet ja keskisuuret toimijat eivät valitettavasti ole mukana alkuvaiheessa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työllisyystilanne tulee lähitulevaisuudessa muuttumaan niin, että työvoimapula, josta yllättäen jo nyt osa toimialoista kärsii, tulee laajemmin useita ammattiryhmiä kattavaksi ongelmaksi. Näistä voisi mainita sosiaali- ja terveydenhuoltoala, opetusala ja sen oheistoiminta, teollisuuden monet toimialat, lähinnä moniosajat, markkinointiala sekä myynti, jossa ammattitaitoiselle henkilöstölle on kysyntää. Rekrytointiongelmiin todellinen määrä on vaikea mitata. Todennäköisesti tarve on viime vuosien aikana pudonnut, mutta esimerkiksi piilotyöpaikkojen määrä on todettavasti kasvanut. Matalapalkka-alat rekrytoisivat henkilöstöä lisää, mutta ongelmaksi tulee ammattien arvostuksen puute lähinnä palkkauksen osalta. Näyttäisi siltä, että yrityksen rekrytoisivat uutta henkilöstöä muuta kautta kuin TE-toimistosta, usein suoraan toisesta yrityksestä, sekä käyttäen sosiaalista mediaa. TE-toimisto panostaa toimenpiteisiinsä hyvin työmarkkinoiden tarpeita huomioiden. Esimerkiksi nuorten alle 25-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömyys on saatu laskemaan hallinnon toimenpiteiden avulla. Työvoiman kysyntään liittyvä ongelma korjautuu ainoastaan työmarkkinoiden toimivuuden ja joustavuuden kautta, sekä taloustilanteen ja viennin sekä kotimaisen kysynnän kasvun kautta. Todennäköisesti rekrytointiongelmat ovat Pirkanmaan osalta edessä ja haasteena vuoden 2016 alkupuolella. Pirkanmaan työllisyyden syvenevä ongelma on pitkäaikaistyöttömien määrä joka ikäluokassa, sekä rakenteellisen työttömyyden määrä ja kasvu. Osaavan työvoiman tilannetta arvioidessa ja eri toimialoja käsiteltäessä on todetta, että osaavan työvoiman haaste on merkittävä. Valitettavaa on, että työmarkkinat eivät vedä korkeasti koulutettuja samalla tavalla kuin aiemmin, siinäkin on ilmennyt osaamisvajausta ja henkilökohtaisen sopeutumisen ongelmia. Työvoiman liikkuvuus on ollut haaste. Tilanne valitettavasti ei ole muuttunut edes nykyisen massatyöttömyyden aikana. Tehtävän sisältöön perehdytetään kyllä työpaikalla ja jos tutkinto on suoritettuna työntekijän perustietämys ja osaaminen on vähintään sellaisella tasolla, että tärkeimmäksi yksilön menestymisen kriteeriksi työyhteisössä nousevat mm. luotettavuus, yhteistyökyky, sosiaalisuus ja halu saada aikaiseksi jotain uutta, nämä ovat osana motivaatiota. Koulutukselle asetetaan jatkossa entistä suurempia paineita.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Talouden kasvuvauhdin hidastuminen näkyi vuonna 2015 selvemmin epävarmuutena, joka heijastuu työmarkkinoilla irtisanomisten lisääntymisenä sekä työttömyyden keston kasvuna. Työttömien työnhakijoiden määrä ja työttömyyden rakenteellinen kehitys ovat olleet negatiivisia vuonna 2015 verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan. Työllisyystilanne on heikentynyt kaikilla tarkastelujaksoilla. Irtisanottuja oli vuonna 2015 enemmän kuin

edellisvuonna samaan aikaan. Ennen kaikkea rakenteellinen työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys tulevat lähivuosina olemaan entistä kovempi haaste.

Vuoden 2015 aikana oli ollut keskimäärin 36 897 työtöntä työnhakijaa ja työttömyysaste oli ollut keskimäärin 15,2 %. Vastaava määrä työttömiä työnhakijoita oli ollut viimeksi vuoden 1997 aikana. Nuorten työttömien työnhakijoiden määrä on noussut suurimman osaa vuotta ja yli 50-vuotiaiden lukumäärä kasvoi 6 % edellisvuoden luvuista. Myös pitkäaikaistyöttömien määrä kasvoi vuositasolla, muutos 2 %. Rakenteellinen työttömyys oli ollut vuoden 2015 alkupuolella keskimäärin 61 % kaikista työttömistä työnhakijoista ja määränä 22 587 henkilöä. Vuotta aiemmin luvut olivat 59 % ja 20 483 henkilöä. Yli 2 vuotta työttömänä olleiden määrä on laskenut 5 prosenttia, joka on hyvin positiivinen asia. Samoin

Avoimien työpaikkojen määrä kasvoi edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta lähes kymmenen prosenttia, joka on huomattava kasvu. Valitettavaa on TE-hallinnon markkinaosuuden pieneneminen todellisista avoimista työpaikoista. Ennakoitavissa on, että vuosi 2016 kokonaisuudessaan tuo merkittävän muutoksen työllisyyden positiiviseen kehitykseen.

Tampereen seutukunta

Tampere, Nokia, Kangasala, Vesilahti, Lempäälä, Pirkkala, Hämeenkyrö, Orivesi, Ylöjärvi, Pälkäne

Tampereen seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 394 400 henkilöä. Vuoden aikana oli kasvua 3 330 henkilöä. Seutukunta on ainoa Pirkanmaan seutukunta jonka väestö kasvaa, sekä valtakunnallisesti yksi merkittävämpiä väestönkasvu alueita. Vuoden 2015 toisella neljänneksellä seutukunnassa oli lähes 23 100 yritysten toimipaikkaa. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 32 546. Tampereen seutukunnan alueella on 76 prosenttia kaikista Pirkanmaan yrityksistä. Työttömien työnhakijoiden määrä nousi 4 % verrattuna edellisvuoden joulukuuhun ja keskimäärin vuositasolla tammikuu-joulukuu 2015 työttömien työnhakijoiden määrä nousi 7 % verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan.

Tampereen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Tampereen seutu on ollut perinteisesti vetovoimainen ja tarjonnut monipuolisen elinkeinorakenteensa myötä hyvät elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden toimintapuitteet. Vahvuutena on laaja väestöpohja, monipuolinen yritys rakenne, innovatiivinen kehitysympäristö sekä korkealuokkaisen koulutustason tarjoava oppilaitosverkko. Seutukunnan alueen yhteistoiminta on vahvaa ja sisäiset markkinat puskuroivat kysynnän laskua. Alueella ostovoima on Pirkanmaan korkeinta. Lisäksi positiivista on, että yritykset varautuvat erilaisiin tulevaisuuden vaihtoehtoihin ja uudistavat liiketoimintaansa sekä etsivät aivan uusia yritys-

toiminnan mahdollisuuksia. Pakolliset toimitukset ylläpitävät investoinnit tehdään. Tampereen seutukunnan yleistilanne on heikommalla tasolla kuin vuotta aiemmin, eli parempaa taloustilannetta odottava. Elinkeinoelämän tilanne lähitulevaisuudessa säilyy samankaltaisena verrattuna nykytilanteeseen. Muutos parempaan arvioidaan tulevan vuoden 2016 toisella neljänneksellä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Alueella sijaitsee merkittäviä eri teollisuusalojen vienti- ja kotimarkkinayrityksiä ja kansainvälisten, erityisesti euroalueen rahamarkkinoiden epävarmuus hidastaa teollisuuden rakennemuutosta, joka jatkuu edelleen. Vuoden 2015 lopulla teollisuus on rekrytoinut hieman enemmän työvoimaa verrattuna vuoden 2015 alkupuolelle. Tampereen seutukunnan yritykset kokevat alueen kokonaistilanteen olevan samankaltainen kuin vuotta aiemmin, henkilöstön kasvua kuitenkin odotetaan. Tampereen seutukunnan positiivinen henkilöstön lisäyksen vaikutus ulottuu välillisesti koko Pirkanmaata kattavaksi. Liikevaihdon osalta kasvua odotetaan selvästi enemmän kuin viime vuosina on käynyt. Kannattavuus säilyy ennallaan, mutta investoinnit vähenevät.

Konepaja-alalla olisi tarve saada alihankinnan lisäksi myös enenevässä määrin omaa tuotetta suoraan markkinoille ilman ketjutusta. Uusi tulevaisuuden osaamisen ja tutkimuksen ala saattaa olla bioklusteri, joka on kasvamassa Tampereen seudulla. Alueella on kehitetty määrätietoisesti biotieteiden ja bioteknologian osaamista. Korkeatasoinen tutkimus- ja koulutusosaaminen tarjoaa vahvan tukiverkon alan yrityksille. Cleantech-tekniikan merkitys korostuu maailmalla koko ajan enemmän ja Tampereen seutukunnan alueella oleva alan osaaminen olisi saatava nopeasti kaupallistetun palvelun tai tuotteen tasolle.

Pirkanmaalla on hyvä sijainti ja läntisen ohitustien valmistumisen jälkeen myös hyvät logistiset yhteydet esimerkiksi lentokentältä joka suuntaan, joskin kehitettävää on sekä lento- että rautatieyhteyksissä. Nykyisiä yhteyksiä kehittämällä/optimoimalla saadaan parannuksia aikaan. Tampereen logistinen sijainti on valtakunnallisesti hyvä. Tampere on eräänlainen liikenteenjakaja Suomen suurimpien kaupunkien osalta.

Tietty varovaisuus leimaa toimitilamarkkinoita edelleen, ja vuokraus- sekä sijoituspäätöksiä mietitään tarkkaan. Vapaiden tilojen määrät ovat hieman kasvaneet, mutta kokonaisuutena voidaan kuitenkin todeta, että pitkittyneestä taantumasta on Tampereella selviytytty hyvin. Vuodesta 2015 näyttää kokonaisuutena muodostuvan Tampereen seutukunnassa edellisvuosia selkeästi vilkkaampi. Toimistojen tiukentuneet laatuvaatimukset ohjaavat kysyntää moderneihin tiloihin ja vanhempaa tilaa on tyhjentynyt. Uuden toimistotilan rakentaminen jatkuu. Tuotanto- ja varastotilojen kysyntä on pysytellyt hiljaisena. Tonttikysyntää ja uudisrakentamista esiintyy parhailla sijainneilla jonkin verran, kun yritykset tarvitsevat ajanmukaisempia tiloja. Kehätien varteen sijoittuvat alueet ovat kysytyjä hyvien liikenneyhteyksien ansiosta.

Vireillä on useita mittavia investointeja, jotka kehittävät keskustan toimivuutta ja ilmettä huomattavasti. Rantaväylän tunnelin rakentaminen on hyvässä vauhdissa ja Tampereen liikenteellisen kehittämisen kannalta oleellinen tunneli valmistuu vuonna 2017. Vapautuvat Näsijärven ranta-alueet keskustassa ovat painottumassa tulevaisuudessa asuntora-

kenttamiselle. Kannen päälle on suunnitteilla kaikkiaan 110 000 m² tiloja: mm. monitoimihalli, asuntoja ja toimistotilaa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Perinteisesti terveydenhuolto- ja hoiva-alan työvoiman saatavuudessa on ongelmia. Kaupan alalla työllisyys paranee, mutta vasta kun infrastruktuuri on valmis eli isot investointihankkeet saadaan päätökseen. Toisena työvoimaa tarvitsevana on hoiva-ala, jossa on odotettavissa kaupan alan epätyypillisten työsuhteiden vuoksi rekrytointiongelmia. Syynä ovat mm. vuorotyö, provisiopohjaisuus, osa-aikaisuus ja muut epätyypillisille työsuhteille ominaiset piirteet kuten palkkaus ja/tai työaika. Palveluja koskevat myös edellä todetut ongelmat. Teollisuuden osalta saattaa vielä tulla yllätyksenä työvoiman merkittävä lisätarve vuoden 2015 loppupuolella. Uutena ongelmana on syntynyt merkittävä akateemisen koulutuksen saaneiden työttömien työnhakijoiden ryhmä. Korkeasti koulutettujen työttömien työnhakijoiden määrä oli lähes neljännes kaikista työttömistä työnhakijoista.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Tampereen seutukuntaa, kuten yleensä suurimpien kaupunkien osalta vaivaa massiivinen työttömien työnhakijoiden määrä. Ongelma ei ole kadonnut mihinkään, vaan näyttää olevan vaikea haaste koko alueelle. Vuoden 2015 tammikuu-joulukuun aikana työttömien määrä nousi ja valuma yli vuoden työttömänä olleiden virtaan kasvoi onneksi vain hieman, eli noin 2 prosenttia. Nuorten työttömyys nousi vuositasolla verrattuna noin 10 prosenttia sekä yli 50-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi 6 %. Tampereen kaupungin työttömyystilanne on ollut vuosia yksi heikoimmista vertailtaessa 20 maan suurinta kaupunkia. Tampere oli vasta jaetulla 16 sijalla, eli neljänneksi korkein mikä osoittaa, että työllisyyskehitys ei ole mennyt toivottavaan suuntaan.

Rakennetyöttömyydestä on tullut Tampereen seutukunnassa vaikea haaste. Vuositasolla kasvua oli 10 prosenttia ja 51 prosenttia kaikista työttömistä työnhakijoista on rakennetyöttömiä. Työllisyyden määrän ja rakenteen kehitys ei ole niin suotuisa lähitulevaisuudessa kuin niiden pitäisi olla. Tilanne saattaa kuitenkin muuttua nopeasti talouden kehityksen myötä. Tilanne arvioidaan olevan huonompi kuin vuosi sitten ja muuttuvan positiivisempaan suuntaan 6-12 kk kuluessa.

Etelä-Pirkanmaan seutukunta

Valkeakoski, Akaa, Urjala

Etelä-Pirkanmaan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 43 300 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli 100 henkilöä. Vuoden 2015 toisella neljänneksellä seutukunnassa oli 2 180 yritysten toimipaikkaa. Joulukuun 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,7 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 914 henkilöä. Työttömien työnhakijoiden määrä laski 3 % verrattuna edellisvuoden joulukuuhun ja keskimäärin vuositasolla tammikuu-joulukuu 2015 työttömien työnhakijoiden määrä säilyi ennallaan verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan.

Etelä-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	++
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	++

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seutukunta on kilpailukykyinen, korkean osaamisen ja ammattitaitoisen työvoiman tarjoava alue. Etelä-Pirkanmaan vahvuuksia ovat kestävä väestönkasvu, usean yritysaluekaavan vireilläolo. Haasteena koetaan työttömien työnhakijoiden määrä ja työttömyyden rakenne sekä uusien yritysten hankinta, lähinnä kaupanalalle ja palvelusektorille. T&k -toimintaan odotetaan kasvua.

Alueella vallitsee positiivinen ilmapiiri tulevaisuuden suhteen. Seutukunnan yritysten tilauskirjat ovat normaalitasolla. Alihankintaketjut ovat pitkiä ja loppupään yrityksille nykyinen tilanne on hankala. Muutamia suuria investointeja on alueella tehty.

Etelä-Pirkanmaa vetää yrityksiä juuri hyvän sijaintinsa vuoksi. Seutukunnan sijainti Tampereen läheisyydessä ja edullisemman asumiskustannustason vuoksi on houkutteleva vaihtoehto varsinkin niille, jotka arvostavat omakotitaloasumista. Kehityssuunta on kuitenkin hyvä, Valkeakoskelle on rakennettu paljon ja monet uudiskohteet ovat valmistuneet tai valmistumassa. Pientalorakentaminen on voimakkaassa kasvussa alueen kunnissa. Uudet kaupan ja palvelualan työpaikat tuovat positiivista julkisuutta ja kiinnostavuutta asuinpaikkana. Alueen yhteydet ovat loistavat. Etelä-Pirkanmaan halki kulkee Helsinki-Tampere moottoritie, joka mahdollistaa tehokkaan logistisen toiminnan alueen sisällä. Matkaa Tampereelle noin 60 km, Helsinkiin 100 km sekä Turkuun 100 km.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Keskeisiä toimialoja ovat edelleen paperi- ja pakkausteollisuus, metalliteollisuus, elintarviketeollisuus ja muovialanteollisuus sekä elementtiteollisuus. Paperi- ja metalliteollisuus elpyy globaalin kysynnän kasvaessa. Näkymät riippuvat euroalueen kehityksestä ja viennin vedosta. Kasvualueina ovat kauppa- ja palvelualat ja muutamat energiatekniikkaan liittyvät uudet teolliset yritykset. Näkymät ovat hyvät varsinkin kotimarkkinoilla. Kasvualueina

voi pitää elementtiteollisuutta, sairaalatuotteita valmistavaa yritystoimintaa sekä leipomoalan yritystoimintaa.

Etelä-Pirkanmaan seutukunnan pk-yritykset kokevat alueen kokonaistilanteen olevan samankaltainen kuin vuotta aiemmin. Henkilöstön määrän kasvua kuitenkin odotetaan myös jatkossa. Liikevaihdon osaltaan kasvaa hieman. Kannattavuus saattaa kasvaa hieman, investoinnit vastaavasti laskevat. Kasvua hakee kuitenkin noin kolmannes yrityksistä. Näkemykset eroavat jonkin verran negatiivisempina alueen suurten yritysten kommentteihin verrattuna.

Valkeakoskella teollisuuden osuus alueen koko bruttokansantuotteesta on ollut valtakunnan kärkiluokkaa, eli lähes 45 % BKT-kertymästä. Elinkeinoelämän muutokset kohdistuvat erityisen rankasti teollisuusvaltaiseen elinkeinorakenteeseen kun toisaalta sekä yksityisten että julkisten palvelujen kasvu on ollut voimakasta. Suurteollisuus ei enää investointien yhteydessä lisää työvoimaa, vaan pienistä ja keskisuurista yrityksistä on tullut uusia työntekijöitä työllistävä elinkeinoluokka. On myös uudelleen arvioitava julkista sektoria palvelujen tuottajana ja annettava tilaa markkinaehtoiselle palvelutuotannolle. Muutos tähän saattaa olla hyvin nopea. Toimitiloja on alueella tarjolla hyvin, kokoluokan osalta pienien toimitilojen menekki olisi selvästi suurempi.

Etelä-Pirkanmaan osalta ELY -keskuksen ja sidosryhmien paneelin yhteenveto oli se, että elinkeinoelämän näkymät ovat hyvät, ja säilyvät samankaltaisina tästä eteenpäinkin.

Työvoiman kysynnän näkymät

Merkittäviä tarpeita lisärekrutointeihin ei ole näkyvissä. Vaikka yrityksillä sujuu paremmin, eivät ne kuitenkaan hanki merkittävästi uutta työvoimaa palvelukseensa. Toivoa työllisyyden paranemiselle nähdään rittäjyuden kasvun kautta. Toisaalta saattaa olla, että korkea työttömyys vähenee nopeasti ja tätä kautta alueen talous saa uutta nostetta entistä nopeampaan nousuun sekä mahdollistaa lisähenkilöstön palkkaamisen.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Etelä-Pirkanmaalla suuret teollisuuden työnantajat ovat rakennemuutoksen vuoksi irtisaneet tai vähintäänkin lomauttaneet työvoimaansa viime vuosina niin, että sinänsä ennätysellinen uusien yritysten syntyminen ei ole täysin pystynyt kompensoimaan työpaikkamenetyksiä. Etelä-Pirkanmaan kuntien työttömyysasteet komeilevatkin Pirkanmaan kärkisijoilla. Toinen ongelma on ollut hidaskasvu ja erityisesti seutukunnan reuna-alueilla, kuten Urjalassa ja Kylmäkoskella. Työttömien työnhakijoiden määrä kuitenkin kääntyy selvään laskuun lähitulevaisuudessa. Alueen viranomaiset ovat kiinnittäneet tähän onneksi ajoissa huomionsa ja työttömien työnhakijoiden määrän kasvua on jatkuvasti ehkäisty erilaisilla toimenpiteillä.

Työttömyyden rakennetekijöiden kehitys oli vuositasolla myönteistä kaikissa muissa tarkasteluosioissa paitsi vajaakuntoisissa. Työttömyyden kasvu kosketti edelleen vahvasti miehiä, osuus kaikista työttömistä työnhakijoista 57 %. Pitkäaikaistyöttömyys oli kasvussa, noin 6 prosenttia. Yli 50-vuotiaiden määrä nousi vuositasolla 4 prosenttia. Nuorten työttö-

myys vastaavasti laski kuten koko työttömyys. Laskua oli 1,5 prosenttia vuoden 2014 luvuista. Etelä-Pirkanmaan tilanne työttömyyden rakenteen osalta on ollut viime aikoina nousussa. Perinteisesti alueen teollisuuden irtisanotut ovat tehneet kapealla osaamisella ja vähäisellä koulutuksella työtä vuosikymmenet ja on todella haasteellista työllistyä uudestaan nopeasti. Etelä-Pirkanmaan työttömyystilanne parani verrattuna vuotta aiempaan tilanteeseen ja arvioidaan paranevan 12 kuukautta eteenpäin tarkasteltuna.

Ylä-Pirkanmaan seutukunta

Mänttä-Vilppula, Ruovesi, Virrat, Juupajoki

Ylä-Pirkanmaan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 24 200 henkilöä, Vuoden aikana väestö väheni 400 henkilöllä. Vuoden 2015 toisella neljänneksellä seutukunnassa oli 1 570 yritysten toimipaikkaa. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 646 henkilöä. Työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi 4 prosenttia verrattuna edellisvuoden joulukuuhun ja vuositasolla tammikuu-joulukuu 2014 työttömien työnhakijoiden määrä nousi 5 % verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan.

Ylä-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Alueen vahvuuksia ovat pitkä teollinen perinne ja monipuolinen pienyrityskanta sekä kulttuuri- ja matkailu. Haasteita ovat teollisuuden rakennemuutos, koulutuspaikkojen vähentyminen ja monipuolisuuden puute sekä ikärakenteen muutos. Mänttä-Vilppulassa syntyy uutta liiketoimintaa sosiaali- ja terveydenhuoltoalalle. Pienyritysten määrän kasvu syntyy kiinnostuksesta yrittäjyyteen. Muutos on onneksi ollut hidastempoinen ja toimiva yrityssektori on selvinnyt muutoksesta melkoisen hyvin. Alueella on vahvaa alihankintateollisuutta ja uusia materiaaleja hyödyntäviä yrityksiä. Haasteena on perinteisen alihankintateollisuuden kilpailukyvyyn kehittäminen ja komposiittimateriaalien kaupallistaminen.

Alueen yleistilanne on kohtuullinen, vaikkakin tulevaisuuden näkymät ovat teollisuudessa vahvasti hämäränpeitossa. Kasvuyritykset toimivat pääsääntöisesti palvelualalla sekä teknologia-alalla. Ylä-Pirkanmaan kehittämisteemoihin kuuluu kumi- ja muovialan toiminnan tukeminen ja toimintaympäristön parantaminen. Alueellinen muovialantuotteiden valmistus mm. Virroilla keskittyy muovien uusiokäyttöön teollisuuden tarpeita silmällä pitäen.

Ylä-Pirkanmaan toiminta-ajatukseen kuuluu myös matkailun ja kulttuurin eriosa-alueiden tukeminen ja kehittäminen. Myös kaupan ja yleisesti ottaen eri palveluiden parantaminen koetaan kilpailukyvyyn kannalta oleellisen tärkeäksi kokonaisuudeksi.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Paperi- ja teknologiateollisuus ovat olleet alueen keskeisiä toimialoja. Näkymät ovat paperiteollisuudessa osalta hieman huonontuneet, samoin alueen muiden puutuotteiden valmistus on vähentynyt. Muovialalla tilauskanta on kohtuullisella tasolla ja kausivaihtelut huomioidaan ottaen lähes samalla tasolla kuin vuosi sitten. Metalliala on odottavalla kannalla, suuriin investointeihin ei olla lähdössä. Alueella toimii muutamia komposiittivalmistajia, jotka ovat kasvamassa taantumasta huolimatta ja potentiaalisia kasvuyrityksiä. Kehittyvien yritysten tilauskannat ovat kohtuullisella tasolla, mutta investoinnit ovat vielä pieniä. Tällä hetkellä alueelle ollaan suunnittelemassa muutamien yritysten kanssa tuotantotilojen laajennuksia.

Ylä-Pirkanmaan seutukunnan yritykset kokevat alueen kokonaistilanteen olevan parempi kuin vuotta aiemmin, henkilöstön määrän kuitenkin odotetaan laskevan. Liikevaihto ja kannattavuus kasvavat, investoinnit laskevat selvästi. Kasvua hakee yli neljännes yrityksistä. Ongelmana on juuri investointien lasku, koska yritykset saattavat harkita paikalliskunnan vaihtoa johtuen Ylä-Pirkanmaan sijainnin sekä kulkuyhteyksien vuoksi. Logistiset yhteydet hoidetaan lähinnä maantieverkon kautta. Käytössä on rautatie ainoastaan Mänttä-Vilppulan suunnalla. Alueella olevien vapaiden toimitilojen tarve on samankaltainen kuin vastaavissa seutukunnissa, pienten toimitilojen saanti on olennainen ongelma.

Ylä-Pirkanmaan elinkeinoelämän näkymät ovat entisellään vuoden takaiseen verrattuna. Paranemista nähtiin tilanteeseen vasta lähitulevaisuudessa. **Kaupan ala ja palvelut:** Päivittäistavarakauppa näyttää kasvavan tasaisesti, mutta erikoiskaupan kysyntä on laskenut jo muutaman vuoden ajan. **Sahateollisuus:** Sahat ovat investoineet lähivuosi-kohtuullisen paljon, mutta nyt näyttää kysyntä hiljaiselta. Sen toki odotetaan nousevan kesään mennessä. Pieniä investointeja on odotettavissa yksityisillä sahoilla. **Paperiteollisuus:** Paperiteollisuudessa on meneillään joitakin pienehköjä investointeja. **Teknologiateollisuus:** viime vuosi oli suhteellisen vaikea Teknologiateollisuudessa, mutta nyt on odotettavissa pientä kasvua. Lomautuksia on peruttu ja työllisyystilanne on kasvamaan päin. Sahojen toiminta tuo seudulle laajemminkin useita välillisiä työpaikkoja kone- ja kuljetusyrityksiin. Huolimatta taloudellisesta taantumasta sahat ovat toimineet täydellä teholla. Näkymät sahojen osalta ovat edelleen hyvät.

Yhteistyötä Ylä-Pirkanmaan kuntien kesken on tiivistetty viime vuoden aikana ja meneillään on useita yhteisiä suunnitelmia. Verkostoitumisella on saatu lisää vaikuttavuutta alueelle.

Työvoiman kysynnän näkymät

Mitään suuria rekrytointeja ei ole tiedossa. Tietyissä ammateissa on olemassa jo työvoimapulaa, kuten metallialan moniosajista sekä opetusalan henkilöstöstä. Parhaat työllistävät alat tällä hetkellä ovat palvelut, matkailu, sosiaali- ja terveysala, siivoustyössä sekä majoitus- suurtaloustyössä. Ylä-Pirkanmaalla koulutetaan jonkin verran aloille, joilla ei ole alueella riittävästi kysyntää. Koulutusaloja olisi syytä tarkentaa muuttuvan tilanteen mukaisesti mahdollisimman nopeasti, jotta alueellinen yrityskanta jatkossa saisi osaavaa työvoimaa.

maa helpommin. Alueella on ongelmana korkeamman koulutusasteen omaavien henkilöiden saanti työmarkkinoiden käytettäväksi.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyys on vuoden aikana kasvanut Ylä-Pirkanmaalla. Osalle irtisanotuista ja lomauteutuista työmarkkinoille palaaminen on ollut huomattavan vaikeaa ja vaatii pitkäjänteistä työtä. Työllistymistä vaikeuttaa mm. vanhentunut koulutus, yksipuolinen työkokemus ja uudelleen kouluttautumismahdollisuuksien vähyyt.

Nuorten alle 25-vuotiaiden työttömyys on noussut ainoastaan 7 prosenttia vuoden takaisesta tilanteesta. Tämä tilanne on alueen tulevaisuuden kannalta erinomainen asia, koska juuri nuoret muuttavat maakunnan reuna-alueilta kasvukeskuksiin viedessä samalla osaamisensa mukanaan. Toisaalta osalla nuorilla on myös moninaisia ongelmia, joten heidän ohjaamisensa eteenpäin vaatii erityisiä ponnistuksia. Nuorisotyöttömyyden arvioidaan kasvavan vielä nykyisestä.

Yli 50-vuotiaiden tilanne ei ole merkittävästi muuttunut vuoden 2015 aikana. Yli 50-vuotiaita on 4 % enemmän työttömänä työnhakijana. Yli vuoden työttömänä olleiden määrä kasvoi yli neljänneksellä. Seutukunnan alueen rakenteellinen työttömyys on kokonaisuudessaan kohtuullisen hyvällä mallilla verrattuna muihin Pirkanmaan seutukuntiin.

Arvion mukaan työttömyystilannetta pidettiin vuoden takaiseen verrattuna huonompana ja hieman paranevan 6 ja 12 kuukauden eteenpäin tarkasteluissa.

Lounais-Pirkanmaan seutukunta

Punkalaidun, Sastamala

Lounais-Pirkanmaan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 28 200 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 250 henkilöllä. Vuoden 2015 toisella neljänneksellä seutukunnassa oli 2 120 yritysten toimipaikkaa. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13 %. Työttömiä työnhakijoita oli 1 630 henkilöä. Työttömyys kasvoi edellisvuoden joulukuusta 3 % ja vuositasolla tammikuu-joulukuu 2014 työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi 12 prosenttia verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan.

Lounais-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Lounais-Pirkanmaan seutukunnan yrityskehitys on monipuolinen ja alueella on paljon pk-yrityksiä. Yritykset ovat hyvin verkostoituneita ja ovat hakeneet yhteistyö- ja verkostokumppaneita aktiivisesti myös omalta seutukunnalta. Pienten yritysten haasteena on markki-

nointiosaamisen ja kasvuhaluukkuuden puute. Tulevaisuuden haasteena on osaavan työvoiman saatavuus, etenkin. Arviona on, että yrityksiä syntyy 2016 jonkin verran enemmän kuin vuotta aiemmin. Uudet yritykset ovat suurimmalta osaltaan pieniä alle 10 henkilöä työllistäviä yrityksiä.

Voidaan sanoa, että Lounais-Pirkanmaalla on yleisesti positiivisia merkkejä elinkeino- ja yritystoiminnan kehittymisestä. Lounais-Pirkanmaa koetaan yritysm yön teisenä alueena ja yritysten hyvinvointiin panostetaan sekä niiden toivotaan tulevaisuudessa investoivan alueelle entistä enemmän.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Lounais-Pirkanmaan keskeiset toimialat yritys sektorilla ovat metalli-, kumi- ja muoviteollisuus sekä puu- ja rakennusala. Seudulla on runsaasti myös alkutuotantoon liittyvää yrittäjyyttä. Useissa alueen yrityksissä on panostettu kansainvälisyyteen ja vientiin, sekä kehittämistyöhön ja yritysten väliseen keskinäiseen yhteistyöhön.

Yritysten tilauskannat yleisesti ovat vuoden aikana olleet kohtalaiset taantumasta huolimatta. Lounais-Pirkanmaan seutukunnan yritykset kokevat alueen kokonaistilanteen olevan parempi kuin vuotta aiemmin. Henkilöstön määrän pientä kasvua odotetaan, eli tilanteen odotetaan tasaantuvan. Liikevaihdon osalta kasvua tulisi merkittävästi. Kannattavuus ja investointien määrät laskevat hieman. Kasvua hakee kuitenkin yli puolet yrityksistä, joten investointien väheneminen saattaa kuitenkin jäädä pienemmäksi kuin olisi odotettavissa.

Lounais-Pirkanmaan keskeiset toimialat yritys sektorilla ovat metalliteollisuus sekä kumi- ja muoviteollisuus. Näkymät ko. aloilla on kohtalaisen hyvät. Useissa alueen yrityksissä on panostettu kansainvälisyyteen ja vientiin, sekä kehittämistyöhön ja yritysten väliseen keskinäiseen yhteistyöhön.) Yritysten tilauskannat yleisesti ovat vuoden aikana olleet kohtalaisia taantumasta huolimatta, rekrytointien suhteen osassa yrityksiä ollaan oltu varovaisia, mutta liikettä työmarkkinoilla kuitenkin on ollut.

Teollisuuden moniosaajien hankinta on ollut Lounais-Pirkanmaalla jatkuva haaste, samoin korkeasti koulutetun osaajaryhmän hankinta alueen teollisuuden pk-sektorille. Suurimpana ongelmana seudulla on huoli katoavista julkisen työvoimapalvelulain mukaisista palveluista kuten osaamisen kehittämiseen liittyvät koulutuspalvelut ja myös psykologipalvelut urasuunnittelun tueksi. Alueen yritysten dynamiikka tuo koko ajan uutta ja talous huomioituna pärjää hyvin. Luoteis-Pirkanmaan yrityksistä puolet ilmoittaa hakevansa kasvua seuraavan vuoden aikana. Työpaikkaomavaraisuus on Lounais-Pirkanmaalla toistaiseksi hyvä. Tämä on myös osaltaan auttanut alueen taloustilannetta säilymään keskimääräistä paremmalla mallilla.

Toimitilaongelmaa löytyy myös täältä. Tarjolla ei ole tarpeeksi oikean kokoluokan liike tuotantotilaa. Alueella kaavoitetaan myös muihin taajamiin tontteja kuin pelkästään keskusalueen läheisyyteen. Tällä tavalla seutukunta saavuttaa parhaan mahdollisen ja toimivan asuin- sekä yrityskentän koko aluetta kattavaksi.

ELY -keskuksen ja sidosryhmien yhteenveto oli se, että Lounais-Pirkanmaan elinkeinoelämän näkymät ovat hieman heikentyneet verrattuna vastaavaan aikaan vuotta aiemmin.

6 kuukautta eteenpäin tarkasteltuna tilanne säilyy ennallaan, mutta 12 kuukautta eteenpäin tarkasteltuina niiden odotetaan hieman paranevan nykytilanteesta.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman saatavuuden näkökulmasta Lounais-Pirkanmaalla ovat jatkossakin tärkeitä sosiaali- ja terveysala, palvelut sekä teollisuus. Rekrytointien suhteen on suurimmassa osassa yrityksiä oltu varovaisia, mutta tietyillä toimialoilla on haettu ammattitaitoisia osaajia mm. rekrytointikoulutuksen avulla. Työelämässä käynnissä olevat rakenteelliset muutokset ovat näkyneet seutukunnalla sekä tuotannollisista syistä irtisanomisina, mutta toisaalta tietyillä aloilla on tuotannon käynnistykseen /lisäyksestä johtuvaa kasvua ja rekrytointeja. Teollisuudessa on rekrytointivaikeuksiin tullut hieman helpotusta. Palvelualoilla on etenkin asiantuntijatasoisista työntekijöistä kysyntää sekä keittiö- ja puhtaanapitotyöntekijöistä pulaa. Työttömien henkilöiden koulutustausta / työkokemus ei kohtaa riittävästi kysyntää; ammatillisen tai koulutustaustan kohdalta. Työttömyyden pitkittyminen aiheuttaa myös osaamis- ja pääoman heikkenemistä suhteessa työmarkkinoiden kasvaviin vaatimuksiin. Osaavan työvoiman haasteet näkyvät erityisesti sosiaali- ja terveyssektorilla sekä keittiö- ja puhtaanapitoaloilla. Teollisuuden sektorilla osaavan työvoiman saatavuuden haasteet näkyvät erityisesti asiantuntija- ja toimihenkilöiden saatavuudessa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työpaikkaomavaraisuus on Lounais-Pirkanmaalla toistaiseksi hyvä. Alueen työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut ja työttömyyden rakenne on huolestuttava. Työttömyysasteella mitattuna vuoden 2016 tilanne näyttäisi kohtuulliselta koko Pirkanmaahan verrattuna. Seutukunnan työmarkkinoilla tapahtuneet muutokset eivät yksistään selitä työttömyyden kehitystä. Yleisesti ottaen alueella on työikäisellä väestöllä keskimääräistä alhaisempi koulutustaso muuhun maahan verrattuna. Taantuman aikana yrityksistä työttömäksi jääneillä henkilöillä on ollut melko alhainen koulutustaso ja kapea-alainen työkokemus. Edellä mainituilla seikoilla on merkitystä työmarkkinakilpailukykyyn ja työllistymismahdollisuuksiin. Näiden seikkojen vuoksi alueen arviona on, että osaamisen kehittämiseen liittyvät haasteet passiivisen työttömyyden sijaan tulisi huomioida julkisten työvoimapalvelujenkin järjestämisessä.

Pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut vuoden takaisesta tilanteesta noin neljänneksellä vuosikeskiarvolla mitattuna. Nuorten alle 25-vuotiaiden työttömyys lisääntyi vuositasolla verrattuna 5 %. Nuorten työttömyyden kasvu on ollut maltillinen eikä tuota suurta haastetta. Nopeita toimenpiteitä vaaditaan kuitenkin, ettei nuorten muuttoliike työn perässä aiheuta tulevaisuudessa osaamisvajetta työmarkkinoilla. Lounais-Pirkanmaalla yli 50-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut vuoden takaiseen verrattuna noin 17 prosenttia.

Lounais-Pirkanmaan työttömyystilanne heikkeni vuoden aikana ja parempaa on odoteltavissa 6–12 kk aikana. Vaikka työttömyys on kasvanut alueella rajusti vuoden aikana, on työllisyystilanne kuitenkin Pirkanmaan seutukunnista paras.

Luoteis-Pirkanmaan seutukunta

Parkano, Ikaalinen, Kihniö

Luoteis-Pirkanmaan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 16 050 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 150 henkilöllä. Vuoden 2015 toisella neljänneksellä seutukunnassa oli lähes 1 300 yritysten toimipaikkaa. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 121. Työttömyys kasvoi edellisvuoden joulukuusta 4 % ja vuositasolla tammikuu-joulukuu 2014 työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi 11 % verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan.

Luoteis-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Parkano ja Ikaalinen panostavat markkinointiin, jolla alue tehdään kiinnostavaksi niin yritysten kuin uusien asukkaiden silmissä. Alueen teollisuus on kyennyt kohtuullisesti säilyttämään työpaikat. Tosin yritysten tilauskannat ovat lyhyitä ja ennustettavuus tilanteen kehittymisestä on hankalaa. Tilanne on ollut samanlainen jo pitemmän ajan. Talouden osalta positiivinen muutos on toiveena tapahtua 2016 loppuvuoden aikana. Palvelutarjonnassa on lievää kasvua. Yrittäjien keskuudessa on uhkakuvista huolimatta vireyttä ja uskoa tulevaisuuteen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Alueen keskeisillä metalliteollisuuden yrityksillä tilanne on parempi kuin aiemmin. Alueen vientiteollisuus ei ole saanut vientikauppaa liikkeelle toivotulla tavalla. Toisaalta odotuksissa on pientä toiveikkuutta lähitulevaisuuden osalta. Mekaaninen puutuotanto on säilyttänyt hyvän tason. Yleisesti puualan tuotanto on onnistunut valmistamaan uusia innovatiivisia ratkaisuja. Rakentaminen ei ole nykytilanteessa lisännyt kysyntää. Tällä hetkellä kasvualat ovat vielä epävarmoja. Matkailuun on alueella panostettu. Bioenergian tuotannon lisäämiseen on panostettu sekä ekologisen rakentamisen kiinnostavuuden lisäämisessä. Parkanon ja Kihniön alueella olevista työpaikoista noin 75 % on pienissä, alle 10 hengen yrityksissä. Lähes sama tilanne on Ikaalisissa. Suurten yritysten merkitystä lisää se, että kokonsa puolesta yritykset synnyttävät ympärilleen erilaisia alihankintatoimintaa ja lisäävät välillisesti kysyntää mm. palvelusektorilla. Suuret yritykset vaikuttavat näin omalta osaltaan myös pienten yritysten työpaikkoihin.

Luoteis-Pirkanmaan yrityksistä useampi kuin aiemmin ilmoittaa hakevansa kasvua seuraavan vuoden aikana, mutta lähinnä yritetään säilyttää markkina-asema ja toimintakyky. Muutamia uusinvestointeja on suunnitelmissa, toteutuksessa ja ylläpitoinvestointeja teh-

dään normaalitasolla. Samoin tuotekehitystä ja jotain innovaatioita on toteutumassa sekä suunnitteilla.

Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan yritykset kokevat alueen kokonaistilanteen olevan parempi kuin vuotta aiemmin, tosin lähimmän vuoden uskotaan tuovan haasteita, samoin odotetaan henkilöstön määrän laskua, mikä on työllisyystilanne huomioon otettuna negatiivinen asia. Liikevaihto ja kasvu säilyvät ennallaan mutta investoinnit vähenevät ja kannattavuus heikkenee. Kasvua hakee yli 40 prosenttia yrityksistä. Uusia yrityksiä on perustettu edellisvuoteen verrattuna lähes yhtä paljon. Elinkeinorakenne on monipuolistumassa, mutta liiketoiminnan kannattavuuden arviointiin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota ja välttää liiallista optimistisia ja usein tarvittavat varasuunnitelmat puuttuvat. Yrityksille on tarjolla hyvin tuotannollisia tiloja sekä liiketiloja, koska kysynnällinen tarve tällä hetkellä on selvästi pienille liiketoimintayksiköille sekä keskisuurille tuotantotiloille. Tähän on alueella kiinnitetty erityistä huomiota jakamalla suuria toimitilayksiköitä pienempiin kokonaisuuksiin yritysten tarpeiden mukaisesti kokoluokkiin.

Luoteis-Pirkanmaata koskevassa yhteenvedossa arvioitiin, että elinkeinoelämän näkymät ovat pysyneet lähes ennallaan vuoden takaiseen verrattuna. Muutos parempaan taloustilanteeseen arvioidaan tulevan 6–12 kk kuluttua, lisäksi vuoden kuluttua odotetaan jo selvää talouden noususuhdannetta.)

Työvoiman kysynnän näkymät

Luoteis-Pirkanmaa on muuttotappioaluetta ja työvoima ikääntyy, jolloin rekrytointiongelmia tulee jatkossa esiintymään entistä enemmän. Nuorten työllisyystilanteen heikentyminen johtuu myös siitä, että nuoret siirtyvät pois alueen työvoimasta. Tämä aiheutuu jatkokoulutusmahdollisuuksien vähenemisestä alueen oppilaitoksissa. Lounais-Pirkanmaa ei poikkea muista Pirkanmaan seuduista siinä, että eniten työvoimaa kysytään sosiaali- ja terveysaloilla. Erityisesti lääkäreiden ja sairaanhoitajien töihin on vaikea saada työvoimaa. Teollisuus tarvitsee myös jatkossa osaajia, vaikka tällä hetkellä tarvetta ei olisikaan. Myyntiala kaipaa tekijöitä. Mitään suuria rekrytointiehdotuksia ei ole tiedossa. Rakennusala tarvitsee alueelle lisää ammattitaitoisia henkilöitä. Yritykset kaipaavat kuitenkin toimialasta riippumatta moniosaajia. Osaavan työvoiman saannin turvaamiseksi ammattioppilaitoksen säilyminen Parkanossa on ensiarvoisen tärkeää. Koulutus on nähtävä alueellisena voimavarana ja välttämättömyytenä, jotta alueen väestö saadaan kasvu-uralle joka myös mahdollistaisi nykyisten ja uusien yritysten toiminnan.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

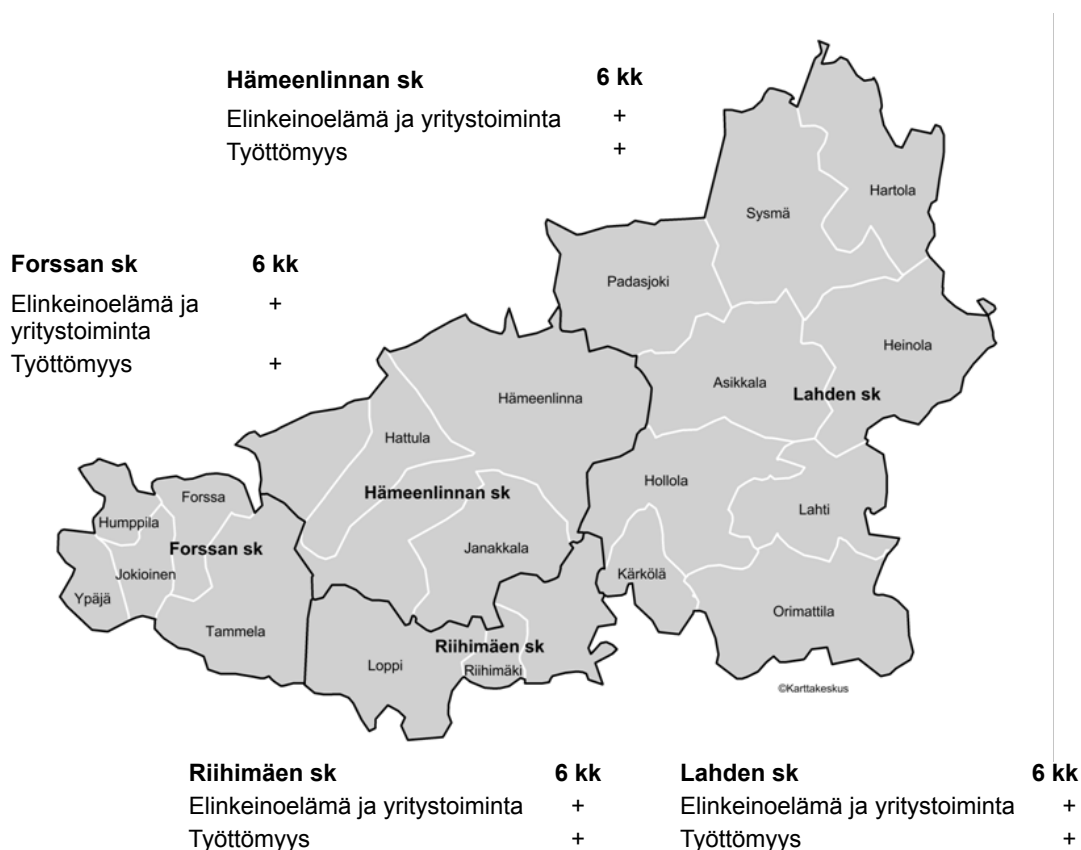
Rakenteellinen työttömyys kasvaa voimakkaasti, mutta mitään suurempia yt-prosesseja ja irtisanomisuhkaa ei ole nähtävissä. Irtisanotuilla, pitkään työelämässä ja samoissa tehtävissä olleiden paluu työmarkkinoille on ollut erittäin vaikeaa. Vanhentuneen koulutuksen ja kapea-alaisen osaamisen vuoksi uuden työn löytäminen ei ole helppoa. Lisäksi ikääntymisen myötä on monella jo terveydellisiä ongelmia. Työttömyyden kesto pitkittyy ja pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut yli 40 % verrattuna vuoden takaiseen tilanteeseen. Yli

50-vuotiaiden tilanne on muuttunut Luoteis-Pirkanmaalla, työttömyystilanne on heikentynyt ja työttömänä on ollut lähes 20 prosenttia edellisvuotta enemmän. Lievä negatiivinen kehitys on ollut nuorten alle 25-vuotiaiden kohdalla, joita oli 8 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Kokonaisuudessaan nuorten alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä eli ole kasvanut paljoa. Työvoiman kysynnässä yleisesti ottaen ei ole tapahtunut suurta muutosta, vaan kuten koko Pirkanmaalla, niin myös Luoteis-Pirkanmaan työttömien määrä on noussut. Alueella työttömyys koskettaa ennen kaikkea miehiä ikäluokasta riippumatta. Osuus työttömistä työnhakijoista on 58 %. Työllisyys on heikentynyt edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta, 6 kk kuluttua samoin kuin 12 kk kuluttua tilanne muuttuu hieman paremmaksi. Alueen tulevaisuuden kiinnostavuus yritysten ja asukkaiden kannalta ratkaisee tämän asian muuttumisen suuntaan tai toiseen.

Lisätietoja

Ennakointiasiantuntija Juha Salminen
Pirkanmaan ELY-keskus
puh. 040-5034993
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Hämeen ELY-keskus

Hämeen ELY-keskuksen alueella asui vuoden 2015 lopussa 376 214 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 1 145 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 25 722.

Hämeen ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Hämeen maakuntien hyvä maantieteellinen ja logistinen sijainti sekä hyvät yhteydet pääkaupunkiseudulle ja muille kasvualueille ovat alueen keskeisiä vahvuuksia. Hallituksen päätös Lahden eteläisestä kehätiestä lisää alueen kasvumahdollisuuksia. Haasteena on kuitenkin poikittaisyhteyksien pitäminen kilpailukykyisinä ja lakkautukset Lahti-Riihimäki -junavuorojen osalta. Alueella on myös monipuolinen elinkeinorakenne. Julkisen sektorin työpaikkojen suuri osuus Kanta-Hämeessä tuo vakautta maakunnan aluetalouteen. Tämä koskee

erityisesti Hämeenlinnan seutua. Vahvat ja osaavat oppilaitokset sekä niiden kasvava aktiivisuus yritysyrityksissä ovat kummankin maakunnan kehityksen kulmakiviä. Kasvu- ja kansainvälisiä suuryrityksiä sekä tutkimustoimintaa harjoittavia yksiköitä on koko Hämeen ELY-keskuksen alueella kuitenkin suhteellisen vähän, mutta yritykset ovat sen sijaan aktiivisia innovaatiotoiminnan toteuttajia. Alueilla tehdään aktiivisesti työtä alueiden kehittämisen ja yritysten alueelle sijoittumisen eteen.

Maankäytön, liikenteen ja elinkeinojen tarkastelu kuntaa laajemmilla alueilla mahdollistaa seudullisen kehittämispotentiaalin tehokkaan hyödyntämisen. Helsinki, Hämeenlinna ja Tampere muodostavat Hämeeseen merkittävän kasvukäytävän, HHT-akselin, jossa tavoitteena on niin kasvun varmistaminen ja suuntaaminen kuin elinvoiman lisääminen. Päijät-Hämeessä kasvu rakentuu oikoradan ja Lahden moottorien varteen ja toisaalta myös uudistettavan valtatie 12 poikittaisväylän yhteyteen.

Väkiluku on kasvanut molemmissa Hämeen maakunnissa 2000-luvulla. Kanta-Hämeessä kasvu on ollut Päijät-Hämettä voimakkaampaa. Väkiluvun kasvu on kuitenkin hidastunut ja kääntynyt viime vuosina laskuun. Myös seutujen väliset erot vetovoimassa ovat merkittäviä. Forssan seudun asukasluku on viimeisen kymmenen vuoden ajan pääasiassa laskenut ja Riihimäen ja Hämeenlinnan seutukunnissa kasvanut. Kuitenkin myös väkilukuaan kasvattaneilla Hämeen seuduilla kasvu on hidastunut ja kääntynyt jopa laskuun. Tämä herättää kysymyksen, onko kasvu keskittymässä yhä harvempiin alueisiin ja mitä asialle voidaan tehdä.

Seutujen elinvoimaindeksiselvityksessä (Aro & Aro 2016) tarkasteltiin Suomen 70 seutukunnan aluetalouteen, työllisyyteen, vetovoimaan, tulo- ja veropohjaan sekä osaamiseen liittyviä muuttujia viimeisimpien saatavilla olevien tilastojen perusteella. Hämeenlinnan seutukunta pärjasi vertailussa hyvin ollen seutukuntien elinvoimaindeksillä mitattuna maan 6. paras. Riihimäen seutukunnan sijoitus vertailussa oli 15., Lahden seutukunnan 32. ja Forssan seutukunnan 36.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan näkymien arvioidaan kokonaisuutena lähimmän puolen vuoden aikana parantuvan kaikissa Hämeen seutukunnissa. Arvion mukaan näkymät ovat kaikilla Hämeen seuduilla nykyhetkeä paremmat myös vuoden kuluttua. Myös Pk-yritysbarometri tukee positiivisia lähiajan suhdannenäkymiä. Molemmissa Hämeen maakunnissa suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on noussut syksystä 2015 ollen nyt Päijät-Hämeessä +15 ja Kanta-Hämeessä +10.

Vahva teollinen perinne on Hämeen vahvuuksia ja alueella on useita merkittävää vientitoimintaa harjoittavia pk-yrityksiä. Teollisuuden rakennemuutos on aiheuttanut merkittävää työpaikkojen vähentymistä kaikilla seuduilla. Teollisuusalojen suurien myllerrysten arvioidaan olevan ohi. Perinteisen teollisuuden rakennemuutos jatkuu kuitenkin edelleen ja vahvasta teollisuusalueesta kaupan ja palvelualan yritystoiminnan alueeksi siirtyminen on edellytys alueen elinvoimaisuudelle. Rakennemuutoksen vaikutuksista on kokemusta, ja esim. Forssan seudulla tehdyt valinnat ovat osoittautuneet oikeansuuntaisiksi. Yritysten kasvunäkymät ovat varsin epäyhtenäisiä: toisaalta joidenkin suurempien metallituote- ja ko-

neenrakennusalan yritysten tilausten kasvu näyttäisi jatkuvan, toisaalta joidenkin yritysten lähitulevaisuuden näkymät ovat heikentyneet. Elinkelpoisille toimintansa lopettamista har-kitseville yrityksille/yrittäjille ei ole helppoa löytää jatkajaa. Tilanteesta ollaan huolestuneita.

Hyvinvointisektorilla uskotaan alueen kaikissa seutukunnissa olevan kasvupotentiaalia. Sektorilla jatkuu vahva trendi ikääntyville suunnattujen, erityisesti kotiin tuotettavien pal-velujen kasvun osalta. Kysyntä kasvaa edelleen myös palveluasumisen sektorilla, jonka osalta kuntien tiukka taloudellinen tilanne aiheuttaa tehostamispaineita. Sote-uudistus tuo muutoksia julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyömalleihin, avaten tulevaisuudessa uusia mahdollisuuksia yrityksille myös kunnallisten palvelujen tuottajina.

Maaseutualueiden tilanteeseen vaikuttaa olennaisesti keskuskaupunkien taloudellinen kehitys. Kaupunkien läheisellä maaseudulla tilanne on kohtuullinen ja vastaa pääpiirteis-sään seutukuntien yleistä kehitystä. Biotalous merkitys vahvistaa jatkossa myös maa-seutupainotteisten kuntien elinvoimaa. Ruuantuotanto on osa biotaloutta, joka on yksi Hä-meen vahvuuksista ja tuo alueelle työtä ja hyvinvointia. Etenkin Päijät-Häme on biotalou-den suhteen merkittävässä osassa, koska alueella on jo ennestään maan suurin vilja-alan ja -teollisuuden keskittymä. Viljatoimialalta on edelleen myös merkittäviä investointiuutisia. Esim. Teerenpeli Yhtiöt avasi viime marraskuussa laajennetun viskitislaamonsa, joka oli in-vestointiarvoltaan kaksi milj. euroa. Joulukuussa 2015 Fazer ilmoitti laajentavansa Lahdes-sa toimivaa kauramyllyään, mikä tarkoittaa vuonna 2013 käynnistetyn kauramyllyn kapasiteetin kaksinkertaistamista. Tammikuussa 2016 Viking Malt ilmoitti Danish Malting Group A/S:n ostamisesta Carlsbergilta. Yrityskauppa edellyttää vielä kilpailuviranomaisten hyväk-syntää. Vaikka investoinneilla on myönteisiä vaikutuksia koko vilja-arvoketjulle, niin viljojen viimeaikainen markkinahintojen kehitys on ollut alkutuottajien näkökulmasta huolestuttavaa.

Hämeessä on monipuoliset mahdollisuudet lisätä tapahtuma-, liikunta- ja luontomatkai-lua. Vuoden 2017 hiihdon Lahden MM-kisat tulevat vaikuttamaan positiivisesti alueen elin-keinoelämään. Vierumäen ja Pajulahden alueiden kehittäminen jatkuu edelleen. Myös Mes-silän matkailualueen kaavoitus etenee Hollolassa. Kimolan kanavan valmistumisen myötä kasvava matkailu hyödyttää alueen palvelualan yrityksiä. Hämeenlinnan seudulla Kantolan tapahtuma-alueen kehitys jatkuu edelleen, kuten myös Iittalan lasimäen alueen kehitys.

Kaupan alalla kysyntä ei ole merkittävästi kasvanut ja heikentynyt väestö- ja ansioke-hitys ei tuone lähiaikoina juurikaan muutoksia. Merkittäviä investointeja Hämeen alueel-la ovat lisäksi esim. Ekokemin ja Bioteknän yhteistyönä rakennettava muovi- ja biojalos-tamo, joka valmistuu Riihimäelle vuoden 2016 lopussa. Myös Valio on investoinut alueella uuteen tehtaaseen, jonka rakennustyöt ovat jo käynnissä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Pk-yritysbarometrin mukaan lähitulevaisuuden odotukset työvoiman määrän suhteen ovat positiiviset kaikilla Hämeen seuduilla Forssaa lukuun ottamatta. Kuitenkin Forssan seu-dullakin on odotettavissa muutamia hyviä rekrytointimääriä sekä suurta kiinnostusta yritys-kehitykseen ja työntekijöiden osaamiseen kehittämiseen. Rekrykoulutusten kysyntä on li-sääntynyt Hämeessä alkuvuodesta, mikä myös kertoo työvoiman kysynnän parantumisesta.

Teollisuusalojen suurten myllerrysten arvioidaan olevan ohi ja uusia isoja yt-neuvotte-
luja ei ole tiedossa. Työvoiman kohtaanto on edelleen merkittävä ongelma. Matalan kou-
lutustason tehtäviä on aina vain vähemmän tarjolla ja toisaalta erityisosaamisella on jat-
kuvaa kysyntää. Suuri työttömien määrä ei ole suoraan verrannollinen osaavan työvoi-
man saatavuuden parantumiseen. Työvoimaa on yleisesti hyvin tarjolla tällä hetkellä, mut-
ta työttömänä olevien osaamistaso ei aina kaikilta osin vastaa työmarkkinoiden vaatimuk-
sia. Näköpiirissä on jopa yritysten siirtymisiä suurempiin keskuksiin osaavan työvoiman pe-
rässä. Rekrytoinneissa eletään työnantajan markkinoita, ja vaatimukset työnhakijoita koh-
taan ovat välillä hyvinkin tiukat. Oppisopimus- ja harjoittelupaikkoja on vaikeaa löytää, kos-
ka työnantaja voi tällä hetkellä valita osaaviakin tekijöitä paikkoihin. Keskusteluissa nou-
see esiin myös huolestuttavaa signaalia ”synnytysikäisten naisten” sekä ”yli viisikymppis-
ten” asemasta työmarkkinoilla.

Hämeen TE-toimiston ammattibarometrin mukaan Hämeessä odotettavissa olevat saa-
tavuusongelmat painottuvat edelleen sosiaali-, terveys- ja opetusalalle. Arvioitaessa työ-
markkinatilannetta seuraavan puolen vuoden aikana pulaa nähdään olevan mm. ylilääkä-
reistä ja erikoislääkäreistä, yleislääkäreistä, erityisopettajista, hammaslääkäreistä, kuulon-
tutkijoista ja puheterapeuteista, röntgenhoitajista, psykologeista, sairaankuljetuksen ensi-
hoitajista, sosiaalityön erityisasiantuntijoista, suuhygienisteistä sekä ylihoitajista ja osas-
tonhoitajista. Arvioissa on seutukuntaakohtaisia eroja, mutta ylilääkäreistä ja erikoislääkä-
reistä oli pulaa kaikissa seutukunnissa. Muilta aloilta esiin nousivat esim. kääntäjät ja tul-
kit, sähkötekniikan erityisasiantuntijat, myyntiedustajat, palkanlaskijat ja kiinteistönvälittä-
jät ja isännöitsijät. Kaikkiaan Hämeessä arvioitiin olevan pulaa 23 ammattinimikkeessä.
Pula-ammatteja arvioitiin olevan nyt hieman vähemmän kuin syksyn arviossa, jolloin niitä
oli 26. Arvioidessa rekrytointitarpeita seuraavan puolen vuoden aikana kysynnän arvioitiin
Hämeessä kasvavan erityisopettajien ja kääntäjien ja tulkkien ammateissa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyyden näkymien arvioidaan lähimmän puolen vuoden aikana kehittyvän parempaan
suuntaan kaikissa Hämeen seutukunnissa. Arvion mukaan työttömyyden näkymät ovat kai-
killa Hämeen seuduilla nykyhetkeä paremmat myös vuoden kuluttua. Arviota tukee työttö-
myyden kasvun hidastuminen loppuvuodesta ja kääntyminen laskuun alkuvuoden aikana.
Erot Päijät-Hämeen ja Kanta-Hämeen välillä työttömyysasteissa ovat kuitenkin edelleen
suuret. Tilanne on synkin Lahden seutukunnassa, etenkin Heinolan alueella. Hämeen pa-
rasta työllisyysaluetta ovat Riihimäen ja Hämeenlinnan seudut. Kuitenkin viime aikoina työt-
tömyyden kehitys on ollut Hämeenlinnan seudulla muita Hämeen seutukuntia heikompaa.

Alueella on nähty teollisuustyöpaikkojen merkittävää vähentymistä, ja näistä tehtävis-
tä irtisanotuilla huonoin tilanne on ikääntyvillä, koska osaaminen ei enää vastaa työmark-
kinoiden vaatimuksia. Työttömyyden määrällisen vähentymisen rinnalla työttömyyden ar-
vioidaan rakenteellistuvan entisestään ja pitkäaikaistyöttömyys jatkaa kasvuaan. Riihimä-
en seudulla työttömien uudelleentyöllistymismahdollisuudet nähdään pääkaupunkiseudun
läheisyyden ansiosta parempina kuin muualla Hämeen alueella. Uusia työmahdollisuuksia
etsittäessä alueellinen ja ammatillinen liikkuvuus tulevatkin entisestään korostumaan.

Nuorisotyöttömyyden osalta Päijät-Hämeen tilanne on Kanta-Hämettä heikompi. Lahden seutukunta on Hämeen synkintä nuorisotyöttömyyden aluetta. Erityisen heikko tilanne on Heinolan alueella. Viime aikoina Hämeessä on nähty varovaisia merkkejä nuorten työttömien määrän vähentymisestä. Nuorten kohdalla tilannetta tulee kuitenkin vaikeuttamaan esimerkiksi koulutuspaikkojen väheneminen ja työllisyysmäärärahojen niukentuminen. Turvapaikanhakijatilanteen kehittyminen nähdään työttömyyden osalta epävarmuustekijänä.

Lahden seutukunta

Artjärvi, Asikkala, Hollola, Kärkölä, Lahti, Orimattila, Padasjoki, Hartola, Sysmä ja Heinola

Lahden seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 201 532 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 477 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 15 513.

Lahden seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seutukunnan logistinen sijainti on hyvä ja asuinalueena alue on monipuolisuudessaan viihtyisiä. Hyvät yhteydet pääkaupunkiseudulle ovat alueen keskeisiä vahvuuksia. Hallituksen päätös Lahden eteläisen kehätien toteutuksesta lisää alueen kasvumahdollisuuksia. Haasteina nähdään mm. alueen poikittaisyhteyksien pitäminen kilpailukykyisinä ja lakkautukset Lahti-Riihimäki -junavuorojen osalta. Alueen kasvu rakentuu oikoradan ja Lahden moottorien varteen. Uudistettava valtatie 12 avaa alueella myös uusia kasvumahdollisuuksia yritystoiminnalle ja asumiselle. Biotalous merkitys vahvistaa jatkossa myös maaseutupaikotteisten kuntien elinvoimaa. Alue on kasvattanut väkilukuaan 2000-luvulla, mutta viime vuosina suunta on ollut lievästi laskussa. Logistisen sijainnin paraneminen sekä elinkeinoelämän ja työllisyyden elpymisen mahdollistavat väestökasvun myös jatkossa.

Alueen vahvuutena on poikkeuksellisen suuri vientitoimintaa harjoittavien pk-yritysten määrä. Yritysrakenne on monipuolinen. Alueen kasvun ja kehittymisen taustalla ovat perinteiset vahvat teolliset toimialat ja klusterit: mekatroniikka-ala, muovi, puu- ja huonekaluteollisuus, viljaklusteri, hyvinvointisektori sekä kauppa- ja palveluliiketoiminta. Perinteisen teollisuuden rakennemuutos jatkuu edelleen, ja vahvasta teollisuusalueesta kaupan ja palvelualan yritystoiminnan alueeksi siirtyminen on edellytys alueen elinvoimaisuudelle. Erityisesti hyvinvointisektorilla uskotaan olevan kasvupotentiaalia. Kuten muuallakin, perinteisten kivijalkakauppojen ja muiden palvelualan yritysten haasteet liittyvät nettikaupan lisääntymiseen sekä kotimarkkinoiden hiipumiseen. Tämä näkyy mm. tyhjinä liiketilo-

na sekä Lahdessa että Heinolassa. Alueella on vahva ja verkottunut ammattikorkeakoulu (LAMK) ja korkeakoulukampanin kautta muita korkeakoulutoimijoita kuten Helsingin yliopisto, Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu ja Aalto-yliopisto.

Alueella on monipuoliset mahdollisuudet lisätä tapahtuma-, liikunta- ja luontomatkailua, johon alue tarjoaa huomattavat ja ainutlaatuiset mahdollisuudet. Alueen mahdollisuuksia matkailukohteena ei ole toistaiseksi pystytty hyödyntämään täysimääräisesti. Yhteistyön kehittämistä varten on meneillään kehittämishanke, jonka avulla pyritään saamaan alueelle lisää liikunta- ja hyvinvointimatkailijoita palveluja kehittämällä. Vierumäki on hankkeessa kokoavana voimana, ja alueen kehittäminen matkailuun liittyen jatkuu edelleen. Matkailua lisännee myös tuleva Kimolan kanavan rakentaminen. Se mahdollistaa vesiliikenteen Kaakkois-Suomesta Päijänteelle saakka ja päinvastoin.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Päijät-Hämeen suhdannenäkymät noudattavat valtakunnallista kehitystä. Viime syksyn Pk-yritysbarometrissä näkynyt toiveikkuus on voimistunut ja konkretisoitunut. Positiivinen merkki yritysten vastauksissa on, että suunnitelmat kansainvälistymisrahoituksen hakemiseksi ovat lisääntyneet. Myös kasvuhakuisuus on Päijät-Hämeessäkin hieman noussut. Myös Pk-yritysten arviot investointien lähiajan kehityksestä ovat parantuneet hieman viime syksystä. Kuitenkin edelleen on enemmän niitä yrityksiä, jotka vähentävät investointiaan kuin sellaisia, jotka aikovat niitä lisätä. Aloittavien uusien yritysten määrä on pysynyt jo pitkään suurin piirtein samalla tasolla. Elinkelpoisille toimintansa lopettamista harkitseville yrityksille/yrittäjille ei ole helppo löytää jatkajia. Alueen yrittäjäjärjestöt ovat myös erityisen huolestuneita tilanteesta. Lopettaneiden yritysten määrä on ollut viime vuodet koko ajan hienoisessa kasvussa.

Yritystapaamisten perusteella alueen yrityksillä on suurelta osin kohtalainen tilauskanta. Venäjän viennin ongelmat kuitenkin jatkuvat edelleen. Yritysten kasvunäkymät ovatkin varsin epäyhtenäisiä: toisaalta joidenkin suurempien kansainvälisten metallituote- ja koneenrakennusalan yritysten tilausten kasvu näyttäisi jatkuvan, toisaalta useiden yritysten lähitulevaisuuden näkymät ovat heikentyneet. Valtakunnalliset telakka-alan järjestelyt vaikuttavat edelleen positiivisesti alueen kalusteteollisuuteen, ja kaluste-, puu- ja muoviteollisuudessa on tehty uusia investointeja. Viranomaistoimien ja tulkintojen koetaan edelleen haittaavaan kohtuuttomasti yritysten kasvuinvestointeja tulkinnoilla, jotka eivät ole valtakunnan linjausten mukaisia. Rakennusteollisuudelle on kyetty osoittamaan runsaasti uudisrakentamiskohteita, mutta laimea kysyntä ehkäisee kasvua. Päijät-Hämeen suunnitteilla olevat monet kaavoitus- ja rakennushankkeet tukevat erityisesti rakennusalan yritystoimintaa, työllisyyttä ja uutta asumista alueelle. Hollolassa Salpakankaan kuntakeskuksen instruktuuri on muuttumassa entistä tiiviimmäksi. Lahdessa on mahdollisuus laajaan täydennysrakentamiseen mm. Hennalassa, Ranta-Kartanossa ja asemanseudulla. Kauppan alan kysyntä ei ole kasvanut viime vuosina, ja heikko väestö- ja ansiokehitys ei tuone siihen lähiaikoina juurikaan muutoksia.

Hyvinvointisektorilla jatkuu edelleen vahva trendi ikääntyville suunnattujen, erityisesti kotiin tuotettavien palvelujen kasvun osalta. Kysyntä kasvaa samalla edelleen myös pal-

veluasumisen sektorilla, jonka osalta kuntien tiukka taloudellinen tilanne aiheuttaa tehostamispaineita. Meneillään oleva soteuudistus tuo muutoksia julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyömalleihin, avaten tulevaisuudessa uusia mahdollisuuksia yrityksille myös kunnallisten palvelujen tuottajina. Terveysalan yritykset ovat aktivoituneet entisestään kansainvälisillä markkinoilla. Lahden seudun yritykset ovat kilpailukykyisiä erityisesti kuntoutukseen, ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon ja sairaalaympäristöjen kehittämiseen liittyvien kalusto- ja palvelukokonaisuuksien osalta.

Viljatoimialalta on edelleen merkittäviä investointi uutisia. Teerenpeli Yhtiöt avasi viime marraskuussa laajennetun viskitislaamonsa, joka oli investointiarvoltaan kaksi milj. euroa. Joulukuussa 2015 Fazer ilmoitti laajentavansa Lahdessa toimivaa kauramylyään tämän ja ensi vuoden aikana viidellä miljoonalla eurolla, mikä tarkoittaa vuonna 2013 käynnistetyn kauramylyn kapasiteetin kaksinkertaistamista. Tammikuussa 2016 Viking Malt ilmoitti Danish Malting Group A/S:n ostamisesta Carlsbergilta. Yrityskauppa edellyttää vielä kilpailuviranomaisten hyväksyntää. Myös muita investointeja on menossa viljatoimialan keskittymässä Päijät-Hämeessä. Alueen viljatoimialan suurimmille investoinneille yhteistä on, että niillä tähdätään viennin ja kansainvälisen toiminnan kasvuun. Jo investointien rakennusaikeiset vaikutukset työllisyyteen ovat suhteellisen merkittäviä, mutta myös investointien valmistuttua työllisyysvaikutukset ovat alihankintatoimintojen kautta laajoja. Vaikka investoinneilla on myönteisiä vaikutuksia koko vilja-arvoketjulle, niin viljojen viimeaikainen markkinahintojen kehitys on ollut alkutuottajien näkökulmasta huolestuttavaa.

Vuoden 2017 hiihdon Lahden MM-kisat tulevat vaikuttamaan positiivisesti alueen elinkeinoelämään. Vierumäen ja Pajulahden alueiden kehittäminen jatkuu edelleen. Myös Mesilän matkailualueen kaavoitus etenee Hollolassa. Kimolan kanavan valmistumisen myötä kasvava matkailu hyödyttää alueen palvelualan yrityksiä. Lisäksi Hollolassa mm. uuden Priman rakennustyöt lähtenevät käyntiin maaliskuussa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Alueen elinkeinoelämä noudattelee pääosin valtakunnallista linjaa. Sosiaali- ja terveysala työllistävät toistaiseksi, samoin myyntiala. Huonon taloustilanteen vuoksi yritykset rekrytoivat kuitenkin maltillisesti. Työsuhteet ovat usein määräaikaista tai osa-aikaista. Joillakin aloilla on pulaa osaavasta työvoimasta ja tulevaisuudessa pula pahenee esim. metallialalla. Työttömyyden pitkittyessä osaamisvaje kasvaa. Lähitulevaisuudessa työllisten määrä saattaa vähentyä edelleen, vaikka tavoitteena on muutaman tuhannen uuden työpaikan tavoite. Kysynnän mahdollisesti paremmat näkymät eivät myöskään tule välttämättä kasvattamaan teollisuuden ja kaupan alan työntekijämääriä ainakaan kovin nopeasti. Tuoreimman Pk-yritysbarometrin mukaan odotukset työvoiman määrän suhteen ovat alueella kuitenkin positiivisemmat kuin maassa keskimäärin. Suhdannenäkymät henkilökunnan määrän suhteen ovat myös myönteisemmät kuin keväällä 2015. Pitkästä taantumasta huolimatta pk-yritykset pitävät edelleen kiinni henkilöstöstään. Kaikilla toimialoilla uskotaan jälleen siihen, että työvoiman määrää voidaan hieman jopa lisätä. Edelleen kuitenkin koko maan ja Päijät-Hämeen pk-yrityksistä noin joka kolmannella ei ole tarvetta työllistää uutta hen-

kilöstöä. Merkki työvoiman kysynnän paremmista näkymistä on myös rekrykoulutusten lisääntyneet kysyntä alkuvuodesta.

Hämeen TE-toimiston ammattibarometrin mukaan odotettavissa olevat työvoiman saatavuusongelmat painottuvat Lahden seudulla muiden alueiden tapaan edelleen sosiaali-, terveys-, ja opetusalalle. Arvioitaessa työmarkkinatilannetta seuraavan puolen vuoden aikana arvioitiin pulaa olevan mm. seuraavissa ammateissa: hammaslääkärit, yleislääkärit, ylilääkärit ja erikoislääkärit, ylihoitajat ja osastonhoitajat, kuulontutkijat ja puheterapeutit, erityisopettajat, psykologit, sosiaalityön erityisasiantuntijat, röntgenhoitajat, suuhygienistit ja sairaankuljetukset ensihoitajat. Muilta aloilta esiin nousivat esim. sähkötekniikan erityisasiantuntijat, puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjät, kääntäjät ja tulkit, rakennusalan työnjohtajat, myyntiedustajat, kiinteistönvälittäjät ja isännöitsijät, keittiöpäälliköt, palkanlaskijat, hitsaajat ja kaasuleikkaajat, koneenasettajat ja koneistajat ja kuorma-auton ja erikoisajoneuvojen kuljettajat. Kysynnän arvioitiin kasvavan erityisopettajien ja kääntäjien ja tulkkien ammateissa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Lahden seutukunta on edelleen Hämeen synkintä työttömyysaluetta, mutta työttömyyden viimeaikainen kehitys on ollut myönteistä. Alueen työttömyyden arvioidaan kehittyvän parempaan suuntaan sekä puolen vuoden että vuoden aikajänteellä, mistä osoituksena työttömyyden kasvun hidastuminen loppuvuodesta ja kääntyminen alkuvuodesta laskuun. Määrällisen vähenemisen rinnalla työttömyys tulee kuitenkin edelleen vallitsevassa tilanteessa syvenemään eli rakenne vaikeutuu ja pitkäaikaistyöttömyys kasvaa edelleen. Teollisuuden rakennemuutoksen vuoksi työttömäksi jääneillä riski työttömyyden pitkittymiseen on suuri. Lahden seutukunta on Hämeen synkintä nuorisotyöttömyyden aluetta, vaikkakin varovaisia merkkejä nuorten työttömien määrän vähentymisestä on ollut. Erityisen heikko tilanne on Heinolan alueella. Nuorten kohdalla tilannetta vaikeuttaa esimerkiksi koulutuspaikkojen väheneminen ja työllisyysmäärärahojen pienentyminen. Myös kohtaanto-ongelmat työmarkkinoilla jatkuvat, eikä suuri työttömien määrä ole suoraan verrannollinen osaavan työvoiman saatavuuden parantumiseen.

Hämeenlinnan seutukunta

Hattula, Hämeenlinna, Janakkala

Hämeenlinnan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 94 592 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 38 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 5 567.

Hämeenlinnan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Hämeenlinnan seudun vahvuuksia ovat toimivat logistiset yhteydet ja erinomainen logistinen sijainti osana Suomen kasvukäytävää. Työssäkäyntialue on Kanta-Hämeen maakuntaa selvästi laajempi pendelöinnin ansiosta. Seudulla toimii aktiivinen kehitysyritys ja alueella tehdään paljon työtä yritysten sijoittumisen eteen. Hämeenlinna on maakunnan seuduista elinkeinorakenteeltaan monipuolisin, mikä tuo vakautta alueelle. Monipuolisuuden käänköpuoli on, että selkeitä kärkialoja on haastavampi löytää. Myös julkisen sektorin työpaikkojen suuri osuus seutukunnassa tuo vakautta aluetalouteen. Alueen vahvuuksiin kuuluu myös monipuolinen koulutustarjonta. Haasteina nähdään mm. ikääntyvien yrittäjien suuri määrä ja vaikeudet löytää jatkajia toimiville yrittäjille. Suurimmat riskit äkillisen rakennemuutoksen suhteen liittyvät julkisen sektorin muutoksiin sekä yksittäisten suurempien yritysten mahdollisiin vaikeuksiin.

Seudun vetovoimaisuudesta kertoo, että väkiluku on viimeisen kymmenen vuoden ajan pääasiassa kasvanut. Kuitenkin kasvu on viime vuosina hidastunut. Tämä herättää kysymyksen, onko kasvu keskittymässä yhä harvempiin alueisiin ja mitä asialle voidaan tehdä.

Seutujen elinvoimaindeksiselvityksessä (Aro & Aro 2016) tarkasteltiin Suomen 70 seutukunnan aluetalouteen, työllisyyteen, vetovoimaan, tulo- ja veropohjaan sekä osaamiseen liittyviä muuttujia viimeisimpien saatavilla olevien tilastojen perusteella. Hämeenlinnan seutukunta pärjasi vertailussa hyvin. Seutukuntien elinvoimaindeksillä mitattuna Hämeenlinnan seutukunta oli maan 6. paras. Mittareilla Hämeenlinnan seutu on tasaisen vahva ja monipuolinen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seudun elinkeinorakenne on monipuolinen ja keskeisiä toimialoja ovat teollisuus, logistiikka ja kauppa. Elinkeinorakenteen monipuolisuudesta tulee huolehtia modernisoimalla ja uudistamalla perinteisiä aloja. Vähintäänkin yhtä tärkeää on huolehtia myös siitä, että maakunnassa etsitään aktiivisesti ja tuetaan uusia ja nousevia kasvualoja. Vahvuuksia tulee entisestään vahvistaa ja potentiaalisia uusia liiketoimintamahdollisuuksia kartoittaa ja

auttaa eteenpäin. Maakunnan resilienssin lisäämiseksi nimenomaan uusien ja nousevien kasvualojen eteen on tulevaisuudessa erityisesti panostettava. Yritysten innovaatiotoiminnan kehittäminen on ratkaisevassa roolissa sekä perinteisillä aloilla että kasvualoilla. Suomen kasvukäytävän mahdollisuuksia myös elinkeinotoiminnan kehittämisessä tulee jatkossa hyödyntää entistä enemmän.

Hämeenlinnassa on hyvät edellytykset tulevien vuosien kasvuun ja rakentamiseen. Kantolan tapahtuma-alueen kehitys jatkuu edelleen, kuten myös litalan lasimäen alueen kehitys. Visamäen alueella toimii jo nyt virkeä korkeakoulukeskus sekä melkein parisataa yritystä. Alueelle on tulossa ruokakauppa sekä huoltoasema joka lisää alueen vetovoimaa entisestään. Janakkalassa on käynnissä Hansaprintin rekrykoulutus, joka tuo painoalalle kauan kaivatut parikymmentä työpaikkaa lisää.

Työvoiman kysynnän näkymät

Hämeenlinnan seudulla TE-toimistoon avoimeksi ilmoitettujen työpaikkojen määrässä on ollut nähtävissä laskua vuodesta 2012 alkaen, mutta työpaikkojen määrässä uskotaan tapahtuvan pientä kehitystä. Merkkinä tästä on mm. Pk-yritysbareometri, jonka mukaan odotukset työvoiman määrän suhteen ovatkin alueella positiiviset. Teollisuusalojen suurten myllytysten arvioidaan olevan nyt ohi, ja työmarkkinoiden hienoista elpymistä uskalletaan toivoa. Rekrytoinneissa eletään työnantajan markkinoita ja vaatimukset työnhakijoita kohtaan tuntuvat olevan välillä hyvinkin tiukat. Oppisopimus- ja harjoittelupaikkoja on vaikeaa löytää, koska työnantaja voi tällä hetkellä valita osaaviakin tekijöitä paikkoihin.

Hämeen TE-toimiston ammattibarometrin mukaan odotettavissa olevat työvoiman saatavuusongelmat painottuvat Hämeenlinnan seudulla muiden alueiden tapaan edelleen sosiaali-, terveys-, ja opetusalalle. Arvioitaessa työmarkkinatilannetta seuraavan puolen vuoden aikana arvioitiin pulaa olevan seuraavissa ammateissa: yleislääkärit, ylilääkärit ja erikoislääkärit, kuulontutkijat ja puheterapeutit, erityisopettajat, sosiaalityön erityisasiantuntijat ja röntgenhoitajat. Kysynnän arvioitiin kasvavan erityisopettajien, sosiaalityön erityisasiantuntijoiden, kääntäjien ja tulkkien sekä sosiaaliturvaetuuksien käsittelijöiden ammateissa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Hämeenlinnan seutukunta on Hämeessä hyvää työllisyysaluetta, mutta viime aikoina työttömyyden kehitys on ollut alueella heikompaa muihin seutukuntiin verrattuna. Teollisuusalojen suurten myllerrysten arvioidaan olevan nyt ohi ja uskalletaan toivoa työmarkkinoiden hienoista elpymistä. Alueella on nähty teollisuustyöpaikkojen huomattavaa vähentymistä ja näistä tehtävistä irtisanotuilla huonoin tilanne on ikääntyvillä, koska osaaminen ei enää vastaa työmarkkinoiden vaatimuksia. Vaikka työttömyyden uskotaan kehittyvän myönteisempään suuntaan seuraavan puolen vuoden ja vuoden aikana, työttömyyden arvioidaan rakenteellistuvan entisestään. Myös pitkäaikaistyöttömyyden kasvu jatkuu. Vaatimukset työnhakijoita kohtaan ovat välillä hyvinkin tiukat ja keskusteluissa nousee esiin huolestuttavaa signaalia ”synnytysikäisten naisten” sekä ”yli viisikymppisten” asemasta työmarkkinoilla. Palkkatukimäärärahojen niukentuminen vaikuttaa osaltaan nuorten työllistymiseen.

Muiden alueiden tapaan turvapaikanhakijatilanteen kehittyminen ja vaikutukset nähdään epävarmuustekijänä.

Riihimäen seutukunta

Hausjärvi, Loppi, Riihimäki

Riihimäen seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 46 167 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 289 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 471.

Riihimäen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Alueen vahvuutena on hyvä maantieteellinen sijainti pääkaupunkiseutuun nähden, joka takaa työntekijöiden hyvän saatavuuden. Vahvuus on lisäksi toimiva rata- ja julkinen liikenne. Alue on työikäisen väestön vetovoimainen asuinpaikka ja yritysten sijoittumisen kannalta houkutteleva vaihtoehto. Seudun väkiluku on viimeisen kymmenen vuoden ajan pääasiassa kasvanut. Kuitenkin kasvu on viime vuosina hidastunut ja viimeisimmän ennakkotiedon mukaan kääntynyt laskuun. Alueella on lukuisia menestyviä pk-yrityksiä, jotka ovat sitoutuneet henkilöstöön ja päinvastoin. Kotimaan logistiikkapalveluiden looginen sijaintipaikka on Riihimäki. Alueella on toimiva yrityspalveluverkosto, joka helpottaa yritysten sijoittumista alueelle. Alueelle hakeudutaan muualta maasta, kun halutaan pääkaupunkiseudulle. Tulevaisuuden mahdollisuus on uusien yritysalueiden kaavoitus. Hämeen ammattikorkeakoulun yhteistyö yritysten kanssa tuo lisäarvoa alueelle.

Seutujen elinvoimaindeksiselvityksessä (Aro & Aro 2016) tarkasteltiin Suomen 70 seutukunnan aluetalouteen, työllisyyteen, vetovoimaan, tulo- ja veropohjaan sekä osaamiseen liittyviä muuttujia viimeisimpien saatavilla olevien tilastojen perusteella. Riihimäen seutukunta pärjäsi vertailussa hyvin. Seutukuntien elinvoimaindeksillä mitattuna Riihimäen seutukunta oli maan 15. paras. Riihimäen seutu pärjää erinomaisesti työllisyys- ja aluetalouden muuttujien osalta. Eniten parannettavaa Riihimäen seudulla on kuitenkin BTV-indeksin osalta. Se on laskennallinen tilastoluku, jolla voidaan seurata alueen kehitys- ja muutosvauhtia suhteessa koko maan kehitykseen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yritysten näkökulmasta Riihimäen seudulla on hyvät logistiset yhteydet, hyvä saavutettavuus ja sijainti. Seudulla vallitsee toiveikas tunnelma Suomen talouden epävarmuudesta huolimatta, ja vaikka kasvunäkymät voivat osittain olla epävarmoja, on pientä elpymistä kuitenkin havaittavissa. Aloittavien uusien ja toiminnan lopettavien yritysten määrä on Riihimäen alueella pysynyt lähes ennallaan. Potentiaalisia kasvunäkymiä nähdään olevan mm. metallialalla. Metallialalla on useita pienehköjä, mutta kasvupotentiaalia omaavia yrityksiä. Ekokemin ja Biotehtaan yhteistyönä rakennettava muovi- ja biojalostamo valmistuu vuoden 2016 lopulla. Valio on investoinut alueella uuteen tehtaaseen, ja rakennustyöt ovat käynnissä.

Alueella on odotettavissa yritysten investointeja kuluvan vuoden aikana. Teollisuuden yritykset suunnittelevat investointeja hieman enemmän palvelualan yrityksiin verrattuna. Yritysten viennin odotetaan lisääntyvän jopa merkittävästi.

Työvoiman kysynnän näkymät

Riihimäen seudulla TE-toimistoon avoimeksi ilmoitettujen työpaikkojen määrässä on ollut nähtävissä pientä laskua vuodesta 2012 alkaen. Vuosina 2013 - 2014 paikkojen määrä on pysynyt lähes samalla tasolla, mutta vuonna 2015 avointen työpaikkojen määrät ovat laskeneet edelleen. Alkuvuodesta työpaikkamäärissä on kuitenkin ollut elpymistä. Myös Pk-yritysbarometrin mukaan odotukset työvoiman määrän suhteen ovat alueella positiivisemmat kuin maassa keskimäärin. Pätkätyöt ja lyhyet työsuhteet lisääntyvät. Työvoimaa tarvitaan Riihimäen alueella varsinkin teollisuudessa. Ekokemin ja Biotehtaan bio- ja muovijalostamo tulee työllistämään noin 40 henkilöä vuoden 2016 lopulla valmistuviin laitoksiinsa. Yritysten kanssa käytävissä keskusteluissa nousee ajoittain esiin, mistä saadaan uusille työntekijöille koulutuksia. Toisaalta taas yhteishankinnat ovat olleet hiipumaan päin. Työllisten määrä pysynee samana lähitulevaisuudessa.

Hämeen TE-toimiston ammatibarometrin mukaan odotettavissa olevia työvoiman saatavuusongelmia on Riihimäen seudulla mm. terveys- ja opetuslalla. Arvioitaessa työmarkkinatilannetta seuraavan puolen vuoden aikana arvioitiin pulaa olevan seuraavissa ammateissa: erityisopettajat, hammaslääkärit, ylilääkärit ja erikoislääkärit, peruskoulun alaluokkien opettajat, lukion ja peruskoulun yläluokkien opettajat, kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijat ja kemianteollisuuden prosessinhoitajat. Kysynnän arvioitiin puolestaan kasvavan seuraavissa ammateissa: kemistit, ympäristön- ja luonnonsuojelun erityisasiantuntijat, lukion ja peruskoulun yläluokkien opettajat, peruskoulun alaluokkien opettajat, erityisopettajat, kemianteollisuuden prosessinhoitajat, kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijat, sosiaaliturvaetuuksien käsittelijät, taloushallinnon toimistotyöntekijät, lastenhoitotyöntekijät, koulunkäyntiavustajat ja lähihoitajat.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Riihimäen seutukunta on Hämeen parasta työllisyysaluetta. Seuraavan puolen vuoden ja vuoden aikana työttömyyden uskotaan kehittyvän parempaan suuntaan ja merkinä tästä on työttömyyden kääntyminen laskuun alkuvuoden aikana. Työttömien määrässä ei ennakoita kuitenkaan tapahtuvan merkittävä laskua, eli määrä tulee pysymään entiseen verrattuna suhteellisen samana. Suuria massairtisanomisia ei ole alueella ollut. Pääkaupunki-seudun läheisyyden ansiosta työttömien uudelleentyöllistymismahdollisuudet ovat paremmat kuin muualla Hämeen alueella.

Työttömyyden rakenteessa on edelleen haasteita työvoiman osaamistason ja työelämän vaatimusten välillä, kuten muuallakin. Yli vuoden työttömänä olleiden määrä on kasvussa. Nuorten työttömyystilanne on parempi kuin Hämeen muilla seuduilla ja maassa keskimäärin. Positiivista on myös nuorten työttömyyden vähentyminen alkuvuoden aikana. Muiden alueiden tapaan työllisyysmäärärahojen vähentyminen voi kuitenkin osaltaan vaikeuttaa nuorten työllistymistä.

Forssan seutukunta

Forssa, Humpvila, Jokioinen, Tammela, Ypäjä

Forssan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 33 923 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 417 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 171.

Forssan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Forssan seudun vahvuutena on hyvä logistinen sijainti ja alueen toimijoiden välinen hyvä yhteistyöasenne seudun kehittämiseksi. Rakennemuutoksen vaikutuksista on jo kokemusta, ja tehdyt valinnat ovat osoittautuneet oikeansuuntaisiksi (esim. kärkialana kiertotalous). Pitkään jatkunut väestökato on kuitenkin signaalina ristiriidassa tämän kehityksen kanssa. Kanta-Hämeen seutujen väliset erot vetovoimassa ovatkin merkittäviä. Myös seudun työttömyysprosentti on edelleen muita maakunnan seutuja korkeampi.

Alueelta löytyy vahvaa teollisuusosaamista. Seudun elinkeinorakenne on monipuolinen ja yrittäjyys arvostettua. Vahvoja aloja ovat elintarvike-, bio- ja ympäristöala sekä informaatioteknologia, ja seudulla onkin useita alojen kansainvälisiä yrityksiä.

Valtatie 2:n perusparannus on jälleen nostettu esille ”must to do” asiana, nyt erityisesti elinkeinoelämän näkökulmasta. Alueella sijaitsevat merkittävät tutkimus- ja koulutuskeskittymät (LUKE ja HAMK) ovat huomattavien muutosten kourissa ja näiden ratkaisut vaikuttavat osaltaan koko alueen elinvoiman kehitykseen. Tutkimus- ja kehittämistoimintaan kohdistuneet menot ovat viime vuosina maakunnassa olleet hyvin pienet, mutta maakunnan ylivoimaisesti suurin T&K-toimija, Luonnonvarakeskus, sijaitsee Forssan seudulla, Jokioisilla. Luonnonvarakeskus ja HAMK ovat merkittäviä hanketoimijoita, ja alueelle ollaan saamassa myös kansainvälisiä hankkeita. Kv-hankkeet voivat olla positiivisia tekijöitä alueen hengen nostattajana. Itsehallintouudistuksen vaikutukset, ja sen ohella kuntakentän omat päätökset, ovat kokonaisuutena suuri tekijä alueiden menestymisen kannalta.

Seutujen elinvoimaindeksiselvityksessä (Aro & Aro 2016) tarkasteltiin Suomen 70 seutukunnan aluetalouteen, työllisyyteen, vetovoimaan, tulo- ja veropohjaan sekä osaamiseen liittyviä muuttujia viimeisimpien saatavilla olevien tilastojen perusteella. Seutukuntien elinvoimaindeksillä mitattuna Forssan seutukunnan sijoitus oli 36. Forssan seutukunta on suurin piirtein maan keskitasoa kaikilla mittareilla. Eniten parannettavaa Forssan seuduilla BTV-indeksin osalta, jossa se lukeutuu seutukuntien heikoimpaan viidennekseen. Luvulla seurataan alueen kehitys- ja muutosvauhtia suhteessa koko maan kehitykseen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Monilla toimialoilla näkymä on vähintäänkin odottava, rakennusalalla hyvinkin positiivinen. Rakennusalan varovaisesta elpymisestä osoituksena on esimerkiksi FM-Hausin laajentumissuunnitelmat merkittävine lisärekrytoineineen. Yritysten taloustilanteessa ei ole näköpiirissä erityisiä ongelmia, ja näkemykset ovat muuttuneet positiivisemmiksi. Lyhyet tilauskannat eivät siis näytä aiheuttavan samanlaista ahdistusta kuin esimerkiksi vielä viime keväänä. Seudulla on monia hyviä hankkeita ja teollisuustiloja on otettu käyttöön. Mm. rakennustarviketeollisuuden, telakkateollisuuden alihankintaverkosto ja kiertotalouden kasvu voivat toimia positiivisina tekijöinä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Lähitulevaisuudessa on odotettavissa muutamia hyviä rekrytointimääriä sekä suurta kiinnostusta yrityskehitykseen ja työntekijöiden osaamisen kehittämiseen. Pk-yritysbarometrin mukaan odotukset henkilökunnan määrän kasvusta ovat alueella kuitenkin niukasti negatiivisen puolella. Alkuvuoden yrityskontaktien perusteella alueella on kiinnostusta myös rekrykoulutuksiin. Seudulla on ollut edelleen lomautuksiin johtaneita yt-neuvotteluita, mutta niitä on myös voitu keskeyttää. Lomautuksia on myös voitu lopettaa kesken ja työntekijöitä on kutsuttu takaisin. Uusia isoja yt-neuvotteluita ei ole näkyvissä. Esimerkiksi Parmarinelle on työllistynyt takaisin jonkin verran aiemmin irtisanottuja. Hyvinvointikuntayhtymän määrärahatilanne aiheutti loppuvuodesta 2015 hoitohenkilöstön normaalia suurempaa työttömyyttä, mutta tilanne on normalisoitumassa. Työvoiman kohtaanto on edelleen merkittävä ongelma. Matalan koulutustason työtehtäviä on aina vain vähemmän tarjolla ja toisaalta erityisosaamisella on jatkuvaa kysyntää. Näköpiirissä on jopa yritysten siirtymi-

siä suurempiin keskuksiin osaavan työvoiman perässä. Työvoimakoulutuksen hakijamäärät ovat alueella pudonneet jonkin verran. Omaehtoinen, työttömyysetuudella opiskelu on vetovoimainen vaihtoehto, samoin yrityskohtaiset koulutukset.

Hämeen TE-toimiston ammattibarometrin mukaan odotettavissa olevat työvoiman saatavuusongelmat painottuvat Forssan seudulla muiden alueiden tapaan edelleen sosiaali-, terveys-, ja opetuslalle. Arvioitaessa työmarkkinatilannetta seuraavan puolen vuoden aikana arvioitiin pulaa olevan seuraavissa ammateissa: sosiaalityön erityisasiantuntijat, yleislääkärit, ylilääkärit ja erikoislääkärit, hammaslääkärit, lastentarhanopettajat, röntgenhoitajat, suuhygienistit, sosiaalialan ohjaajat ja neuvojat. Muilta aloilta esiin nousivat esim. maa- ja vesirakentamisen erityisasiantuntijat, konetekniikan erityisasiantuntijat, ammatillisen koulutuksen opettajat, kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijat ja myyntiedustajat. Kysynnän arvioitiin kasvavan sosiaalityön erityisasiantuntijoiden osalta.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Forssan seudulta on hävinnyt merkittävästi paljon työllistävää teollisuutta ja viime vuosien aikana irtisanotun työvoiman määrä on merkittävä. Irtisanottuja on jäänyt ilman työtä ja osa heistä alkaa olla reippaastikin pitkäaikaistyöttömiä. Pitkäaikaistyöttömyys aiheuttaa osaltaan negatiivisia asenteita, ja työnhakijoiden keskuudessa tuntuu olevan toivottomuutta ja negatiivisuuttakin. Tämä kierre pitäisi pystyä katkaisemaan. Talouden ja tuotannon rakennemuutos on voimakkaimmin koetellut Forssan seutua ja työttömyysaste on edelleen maakunnan korkein.

Seuraavan puolen vuoden ja vuoden aikana työttömyyden uskotaan kuitenkin kehittyvän parempaan suuntaan ja merkinä tästä on työttömyyden kääntyminen laskuun alkuvuoden aikana. Pitkään seudulla ollut kouluttamaton työvoimareservi uhkaa kuitenkin jäädä pysyväksi, eikä pelkkä eläköityminen korjaa tilannetta. Nuorten työttömyys on korkealla tasolla, mutta alkuvuodesta määrä on kääntynyt pieneen laskuun. Työllisyysmäärärahojen vähentyminen voi kuitenkin osaltaan vaikeuttaa nuorten työllistymistä. Toimenpiteiden lisäksi jatkopolutus yksityisille työmarkkinoille tulee kuitenkin varmistaa. Ainoastaan näin turvataan pysyvä positiivinen kasvu terveeltä pohjalta. Muiden alueiden tapaan turvapainhakijatilanteen kehittyminen ja vaikutukset nähdään epävarmuustekijänä.

Lisätietoja

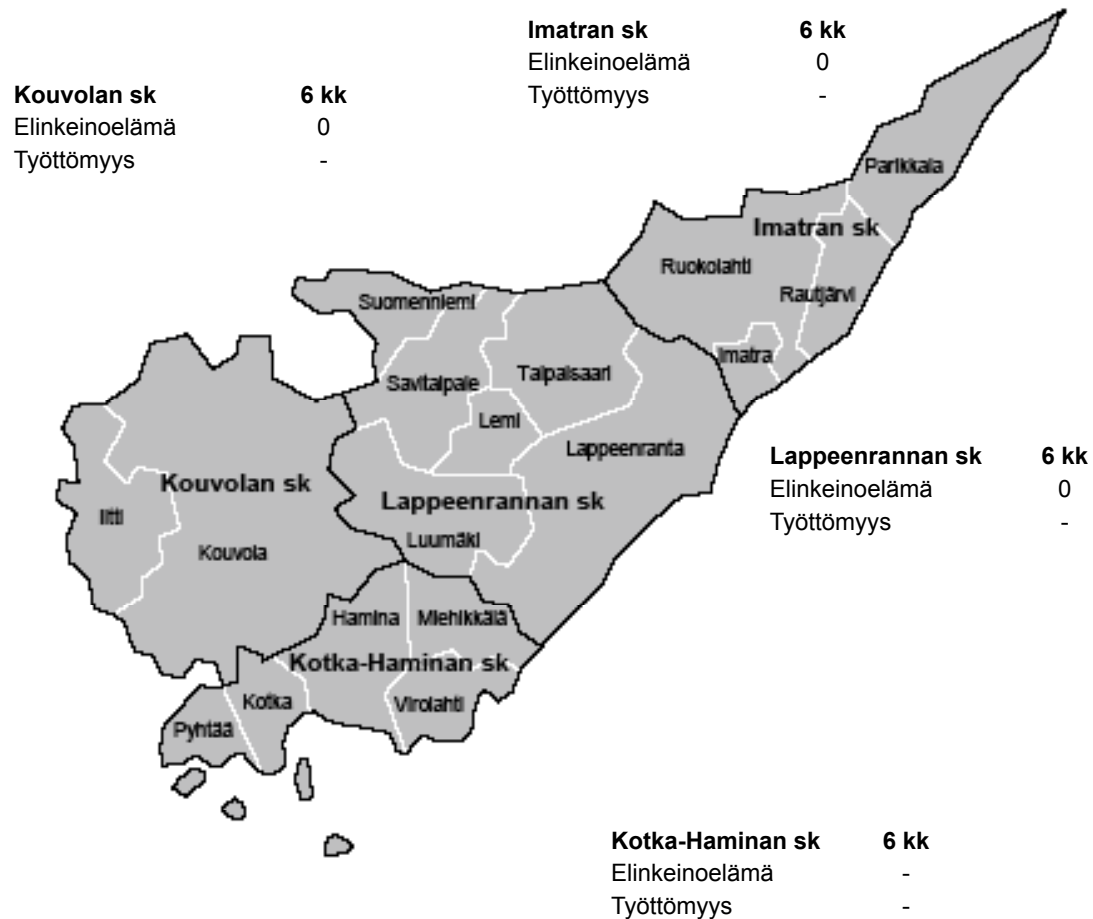
Erikoissuunnittelija Sanna Paakkunainen

Hämeen ELY-keskus

puh. 0295 025 159

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueella asui vuoden 2015 lopussa 309 788 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 1834 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 24048.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Kaakkois-Suomen suurimpana haasteena on edelleen tuotantorakenteen uudistaminen, uusien yritysten ja uusien innovaatioiden saaminen alueelle. Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja kampuksella toimiva teknologiakeskus tukevat uusien, osaamispohjaisten yritysten syntyä. Molemmassa maakunnissa ponnistellaan tuotantorakenteen tukemiseksi ja monipuolistamiseksi. Uutta kasvua haetaan entistä vahvemmin perinteisten alojen uudistamisesta (mm. metsäteollisuuden investoinnit, älylogistiikka, matkailun kehittäminen), mutta myös kokonaan uusilta toimialoilta (mm. peliala, palvelinkeskukset, kyberturvallisuus, energia- ja ympäristöteknologia, älykkäät pakkaukset, lääketeollisuus). Digitalisaatio on keskeinen toimialarajat ylittävä muutosajuri teollisuudesta (IoT, robotisaatio) matkailuun ja edelleen kuluttajakäyttäytymiseen saakka. Maakuntien liiton johdolla valmistelluissa ennakoivan rakennemuutoksen ja älykkään erikoistumisen strategioissa korostuvat alueiden oma varautuminen ja vastuu elinkeinon kehittäjinä ja uudistajina.

Molempiin maakuntiin tarvitaan kansainvälistyviä ja kehittyviä yrityksiä. Erityisiä panostuksia on laitettava elinkeinoympäristöjen kehittämiseen ja yritysten peruspalveluiden hoitamiseen. Yritysten kansainvälistymistä on tuettava. Uusien palveluinnovaatioiden syntyminen ei ole tänä päivänä enää samalla tavalla paikkasidonnaista kuin ennen. Alueen yritysten innovaatiokykyä ja luovia kehitysalustoja on kehitettävä, jotta uusia palveluita voidaan testata ja kaupallistaa. Myös julkisen sektorin palveluinnovaatioille on kysyntää.

Kaakkois-Suomen tilanne on haasteellinen. Pohjoismaiden ministerineuvoston aluepoliittinen tutkimuskeskus Nordregio on laittanut viiden Pohjoismaan alueet järjestykseen väestöä, työllisyyttä ja taloutta kuvaavien mittareiden perusteella. Kaakkois-Suomen maakunnat jäivät vertailun häntäpäähän. Yhteensä 74 alueen listauksessa Etelä-Karjala on sijalla 63 ja Kymenlaakso sijalla 72. Alueille jaettiin pisteitä yhdeksän tekijän perusteella. Nämä olivat väestötiheys, muuttoliike, huoltosuhde, naisten osuus väestöstä, työllisyysaste, korkeakoulutettujen osuus 25–64-vuotiaista, nuorisotyöttömyys, alueellinen bruttokansantuote ja investoinnit tutkimukseen ja kehitykseen. Suurin painoarvo oli kahdella viimeksi mainitulla.

Kaakkois-Suomen rakennemuutos näkyy monissa edellä mainituista tunnusluvusta. Työpaikkojen häviäminen johtaa myös muuttoliikkeeseen, jota siirtolaisuus tai luonnollinen väestömuutos ei pysty korvaamaan. Vuoden 2015 ennakkotietojen mukaan Kaakkois-Suomen väestö väheni 1834 henkilöllä. Tämä on noin 500 henkilöä edellisvuotta enemmän. Väestönkehitys oli negatiivista kaikissa seutukunnissa.

Sijainti ja logistiikan kehittäminen on Kaakkois-Suomen selkeä vahvuus. Pidemmällä aikavälillä uskotaan Pohjoisen kasvukäytävän ja Metropolialueen laajenemisen luomiin mahdollisuuksiin. Koskenkylä - Kotka-moottoritie ja Haminan ohikulkutie valmistuivat vuonna 2014. Viime vuoden lopussa aloitettiin Hamina - Vaalimaa-välin rakennustyöt. Kokonaisbudjetti on 660 miljoonaa euroa. Rahoitukseen sisältyy myös rekkaparkki. Myös parannustyöt Taavetin ja Lappeenrannan välillä käynnistyivät syksyllä. Hankkeen kustannusarvio on 76 miljoonaa euroa. Lisäksi ns. korjausvelkaohjelman rahoituksesta kohdistuu Kaakkois-Suomeen noin sata miljoonaa euroa. Kaakossa ohjelman pääpaino on rataverkon parantamistoimissa.

Valtion tämän vuoden budjetissa on osoitettu kuusi miljoonaa euroa Kimolan kanavan kunnostukseen venematkailuun sopivaksi. Kimolan uittokanava on tarkoitus muuttaa vesiliikenneväyläksi, joka yhdistää Kymijoen vesistön Heinolan puolella sijaitsevaan Konniveeteen ja edelleen Päijänteeseen asti. Rakentaminen ajoittuu vuosille 2016–2018. Etelä-Karjalassa Kutilan kanavasta on tehty arviointipäivitys. Uudessa selvityksessä Kutilan kanavan ja sen avaaman uuden vesireitin potentiaalisiksi hyödyiksi tunnistettiin Eteläisen Saimaan matkailun kehittäminen, matkailukohteiden saavutettavuuden parantaminen ja Pien-Saimaan vedenlaadun parantaminen. Lappeenrannan lentoaseman omistus siirtyi Lappeenrannan kaupungin ja Etelä-Karjalan liiton omistamalle Saimaan lentoasemasäätiölle. Neuvotteluja reittiliikenteen saamiseksi Lappeenrantaan käydään koko ajan. Oleellista on kehittää kentälle myös tuottavaa oheisliiketoimintaa. Pidemmällä aikavälillä Suomen ja Venäjän välisen rajaliikenteen toivotaan kääntyvän nousuun. Uudet vaihemaakuntakaavat mahdollistavat kaupallisten palvelujen mittavan lisäämisen. Vaalimaan, Nuijamaan ja Imatran rajanylityspaikoilla on tehty laajennus- ja parannustöitä, joilla taataan rajan vetävyys noin pari kymmeneksi vuodeksi.

Kattava ja monipuolinen koulutusverkosto on oleellinen vetovoimatekijä. Lähes koko Kaakkois-Suomen ammatillisen ja korkea-asteen koulutuskenttä sopeuttaa toimintaansa vähentyvien määrärahojen takia. Suurimmat vähennykset kohdistuvat Lappeenrannan teknilliseen yliopistoon, jonka lähes yhdeksän miljoonan euron säästötavoite merkitsee 120 ihmisen vähenemistä. Irtisanottavia on yhteensä 55. Myös alueen molemmat ammattikorkeakoulut sekä Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto, Kouvolan ammattiopisto, Harjun oppimiskeskus ja Kouvolan ammatillinen aikuiskoulutuskeskus ovat käyneet tai aloitteet yt-neuvottelut.

Koulutuskentässä on tulossa myös rakenteellisia uudistuksia: LUT ja Saimaan ammattikorkeakoulu yhdistyvät vuoden 2018 alusta LUT-konserniksi. Käytännössä korkeakoulujen hallinto ja tukipalvelut yhdistyvät, mutta yliopisto ja ammattikorkeakoulu jatkavat entisten tutkintojensa antamista. Yhteistyötä voi olla myös opetuksessa ja tutkinnoissa. Vuoden 2017 alusta syntyy Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, kun Kymenlaakson ja Mikkelin ammattikorkeakoulut yhdistyvät. Liikevaihdolla mitattuna se on tuolloin Suomen toiseksi suurin. Koulutusvientiin panostetaan yhä vahvemmin: Kaakkois-Suomesta koulutuspalveluja vieville oppilaitoksille ja yrityksille on koottu markkinointisivusto, joka tähtää kymenlaaksolaisten oppilaitosten ja yritysten vientiponnistelujen tukemiseen.

Osin haasteet ja mahdollisuudet irtaantuvat aluetasosta. Yleismaailmallinen taloudellinen tilanne ja Venäjän talousongelmat heijastuvat alueella vahvasti. Tämä heijastuu paitsi tax free –ostosten määrään ja yöpymistilastoihin, myös isoihinkin investointeihin. Molemissa maakunnissa on peruttu tai jäädytetty mm. kaupallisia hankkeita. Venäjän taloustilanne jatkuu epävarmana eikä nopeaa muutosta parempaan ole näkyvissä. Tarve palata ei-öljyvetoisen talouskasvun polulle onkin erittäin merkittävä muutostekijä, joka saattaa muuttaa tilanteita nopeastikin. Oman haasteensa asettavat myös kasvaneet turvapaikanhakijoiden määrät. Kaakkois-Suomen vastaanottokeskuksiin viime vuonna saapuneista noin 600 ihmistä tulee saamaan myönteisen turvapaikkapäätöksen. Heille pyritään tarjoamaan kuntapaikka Kaakkois-Suomen alueelta. Sujuva ja järjestelmällinen kotoutuminen vaatii paitsi resursseja, myös uusia toimintatapoja. Positiivista on, että alueen vastaanotto-

keskuksiin ja Maahanmuuttovirastoon Lappeenrantaan on syntynyt yhteensä yli 200 uutta työpaikkaa. Edelleen odotetaan tietojä sote-ratkaisun sekä aluehallintouudistuksen vaikutuksista. Maakuntahallinto antaa mahdollisuuksia kasvuun, mutta olennaista on, että päätösvalta säilyy alueilla.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pk-yritysbarometrin mukaan valtakunnallisesti pk-yritysten suhdannenäkymät ovat viime aikoina hieman parantuneet. Tilanne on samansuuntainen myös Kaakkois-Suomessa. Ennallaan suhdanteiden arvioi pysyvän 57 % alueen pk-yrityksistä. Suhdanteiden paranemista ennakoii 26 % (koko maa 32 %) ja heikkenemistä 17 % yrityksistä (koko maa 16 %). Kaakkois-Suomessa perustettiin Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuoden 2015 tammi-syyskuussa noin 900 uutta yritystä. Määrä on kolme prosenttia pienempi kuin vastaavana ajankohtana vuosi sitten (koko maa - 4 %). Lukumääräisesti perustettiin eniten kaupan alan yrityksiä. Kymenlaaksossa aloittavien yritysten määrä pienentyi 1 % ja Etelä-Karjalassa 5 %.

Kaakkois-Suomi on Euroopan merkittävin metsäteollisuuskeskittymä. Alan perusvire on positiivinen. Metsäyhtiöt ovat raportoineet hyvistä tuloksista. Sellun ja kartongin kysyntä on maailmanmarkkinoilla pysynyt hyvänä. Usko biotalouteen, pakkauskartongin kysynnän kasvuun ja sellun uusiin käyttömahdollisuuksiin näkyy investointeina Kaakkois-Suomessa. Uusien investointien myötä puun käyttö tulee kasvamaan merkittävästi.

Kaakkois-Suomessa tähdätään kansainvälisesti merkittävän biotalousklusterin aikaansaamiseen. Sekä hallitusohjelman että Pariisin ilmastopöytäkirjan linjaukset tukevat uusiutuvien biopolttoaineiden lisääntyvää käyttöä. Biotalous, kiertotalous ja energia-alan ympärillä on systemaattista kehitystyötä. Erityisesti Lappeenrannan seutu on profiloitunut alojen huippuosaajana.

Logistiikka-alan näkymät ovat edelleen vaisut. Viimeisimmän SKAL kuljetusbarometrin mukaan kaakkoissuomalaisien yritysten ja puupuolen kuljetusmäärät kehittyivät heikoinmin koko maassa – vain joka kymmenes yritys kasvatti ajosuoritettaan. Kuljetusmäärien laskusta kertoi 47 prosenttia yrityksistä. Kuljetusmäärät laskivat eniten ulkomaanliikenteessä ja maa-ainekuljetuksissa. Vuosi 2015 oli HaminaKotkan satamassa edellisvuotta hieman heikompi. Kuljetusmäärät olivat noin 3 % pienempiä kuin vuonna 2014. Sataman vientiliikenteestä muodostui lopulta vahva ja viennin kokonaismäärä kasvoi yli 3 %. Kotimaanliikenne oli lähes edellisvuoden tasolla. Satamaliikenteessä ei ole tälle vuodelle juurikaan kasvuodotuksia. Epävarmuutta aiheuttaa kuljetusalalla myös kabotaasiliikenteen vapautuminen. Kabotaasilla tarkoitetaan maan sisäisiä kuljetuksia kulkuneuvoilla, jotka on rekisteröity ulkomaille. Vaarana on kilpailu etenkin Virosta, Latviasta ja Puolasta. Kiinnostavimpia kohteita Suomessa ovat metsä-, metalli- ja kemian alan massakuljetukset, joissa kilpailu kiristyy muutoinkin.

Metallin näkymät kaksijakoiset. Osalla yrityksistä menee erittäin hyvin, kun taas osa on joutunut sopeuttamaan toimintaansa. Parhaiten menestyvät yritykset, jotka valmistavat erikoistuneita tuotteita kansainvälisille markkinoille. Tulevaisuudessa energia- ja ympäristöteknologian kehittymisestä toivotaan uusia mahdollisuuksia myös metalliteollisuudelle.

Valtakunnallisesta trendistä poiketen rakennusala on heikommassa tilanteessa kuin edellisissä arvioissa. Alkuvuosi näyttää huonommalta Kymenlaaksossa. Etelä-Karjalassa ja etenkin Lappeenrannassa tilanne näyttää valoisammalta. Maakunnassa on edelleen käynnissä liike- ja toimitilarakentamista, vaikkakin aikaisempaa vähemmän.

Kaakkois-Suomen rajanylityspaikkojen kautta kulki viime vuonna noin 6,9 miljoonaa matkustajaa. Tämä on 22 % eli lähes kaksi miljoonaa matkustajaa vähemmän kuin vuonna 2014. Rajanylityksissä oltiin vuoden 2010 tasolla. Matkailuala on ollut vaikeuksissa venäläisturistien vähenemisen myötä. Vuonna 2015 Kaakkois-Suomessa tax free- ostosten ja yöpymisten määrä väheni edelleen. Kaakkois-Suomen lukujen tarkastelussa on kuitenkin muistettava, että invoice-laskutus on merkittävämmässä asemassa kuin muualla maassa. Matkailijavirtojen selkeä pudotus yhdistettynä varovaiseen kotimaiseen kysyntään on vaikeuttanut etenkin erikoisliikkeiden asemaa. Matkustajamäärien lisäksi myös venäläisturistien kulutuskäyttäytyminen on muuttunut: vierailut ovat lyhempiä, valitaan mieluummin päivävierailu yöpymisen sijasta ja lisäksi turistit käyttävät matkoillaan entistä vähemmän rahaa. Pitkällä aikavälillä oleellista on palvelu- ja matkailuinfrastruktuurin käyttöasteen varmistaminen.

Venäläinen keskiluokka on siirtymässä vauhdilla verkkokauppaan. Suomessa se näkyy muun muassa niin, että venäläisten kosmetiikka- ja muotiosokset ovat vähentyneet nopeasti. Vuoden 2016 alkupuoliskolla aloittaa toimintansa Kotkan seudulla kehitetty verkkoalusta, joka yhdistää pohjoismaiset verkkokaupat ja venäläiset kuluttajat. Perinteiseen matkailuun tulisi luoda matkailutuotteita, jotka korostavat luontoa, rauhaa, turvallisuutta ja terveyttä. Matkailualan markkinoinnissa tähyilläään yhä enemmän myös Kiinan suuntaan.

Venäläismatkailijoiden virrat eivät käänny nousuun ilman ruplan vahvistumista. Muiden asioiden kuin ruplan kurssin vaikutus venäläismatkailijoiden määriin ja kuluttamiseen on vain nimellinen. Ruplan vahvistuminen edellyttää öljyn hinnan nousua. Kansainvälinen energijärjestö IEA arvioi öljyn hinnan pysyvän halpana pitkälle kuluvaan vuoteen. Vasta vuonna 2017 öljyn kysyntä ja tarjonta alkavat tasapainottua.

Alkutuotanto on edelleen tärkeä elinkeino alueella, vaikka rakennemuutos jatkuukin vahvana. Maatilojen määrän ennakoidaan vähenevän noin sadalla vuosittain. Samalla yksikökoot ovat kasvussa sekä peltoalan että eläinyksikköjen muodossa. Alkutuotannon kannattavuus on jo pitkään ollut heikko. Maito- ja sikataloudessa Venäjä-pakotteiden vaikutus on entisestään pahentanut maatilojen tilannetta. Alkutuotannon kilpailukyvyyn paraneminen sekä monipuolinen maaseutuuyrittäjyys ovat alueen tulevaisuudelle tärkeitä asioita. Kasvunäkymiä tulevaisuudessa on mm. biotaloudessa, lähi- ja luomaruokatuotannossa sekä matkailussa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman kysyntä on pysynyt varovaisena, mikä heijastuu työttömyyden kasvuun, työttömyysjaksojen pitkittymiseen ja nuorten työmarkkinoille sijoittumisen vaikeutumiseen. Työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoitettiin viime vuoden loppupuoliskolla uusia työpaikkoja kolme prosenttia enemmän kuin edellisvuonna (koko maa + 5 %). Muutokset eri ammattiryhmien ky-

synnässä olivat pieniä. Avoimia työpaikkoja oli erityisesti myyntineuvottelijoille, puhelinmyyjille, toimisto- ja laitossiivoojille mutta myös mm. myyjille sekä henkilökohtaisille avustajille.

Työvoiman kysyntä pysyy edelleen vaisuna. Kauppa ja palvelualat eivät odota työllisyyden juurikaan kasvavan – ennustettu pieni kasvu ei vielä vaikuta työllisyyteen. Kaupan aukiolosäännösten vapauttaminen voi hieman paikata tilannetta. Koko julkisen sektorin talousvaikeudet ja pyrkimys vähentää työvoimansa käyttöä heikentää työvoiman kysyntää. Korvausrekrytointeja tehdään yhä harvemmin.

Vaikka metsäteollisuuteen on tehty mittavia investointeja, merkittävää lisätyöllisyyttä ei alalle synny – toki investoinnit takaavat jo olemassa olevia työpaikkoja. Bioklusterin syntymiseen liittyvä työvoiman kysyntä realisoituu myöhemmin. Logistiikka-alan työllisyyskehityksen suhteen ennusteet ovat epävarmoja, sillä kilpailun avaamisen vaikutuksia ei osata tarkkaan ennustaa. Metalliteollisuudessa tilanne on kaksijakoinen: osassa yrityksiä työntekijöitä on vähennetty, osa kertoo rekrytointivaikeuksista. Rakennusalan työvoiman kysyntä on ollut vaisua eikä merkittävää paranemista ole näköpiirissä.

Vaikka työvoimaa oli melko hyvin saatavilla, yritysten rekrytointiongelmia (Tilastokeskus) oli vuonna 2015 kaakkoissuomalaisissa yrityksissä hieman keskimääräistä enemmän. Viimeisimpien tietojen mukaan 28 % rekrytointeja tehneistä työnantajista kertoi kokeneensa vaikeuksia sopivan työntekijän löytämisessä (koko maa 27 %). Tilastokeskuksen kyselyn mukaan rekrytointiongelmat ovat hieman helpottaneet edellisvuosiin verrattuna. Ammatti-barometrin mukaan varsinaisia pula-ammatteja on lähitulevaisuudessa melko vähän. Lista on tuttu, sisältäen mm. terveydenhuollon ja myyntiedustuksen ammatteja. Selkeää ylitarjontaa on mm. myyjistä, ahtaajista, ammatillisen koulutuksen opettajista ja yleissihteereistä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Vuoden 2015 jälkimmäisellä vuosipuoliskolla Kaakkois-Suomessa oli keskimäärin noin 22 600 työtöntä kuukausittain. Luku on 6 % edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa suurempi. Kasvuvauhti oli hieman hitaampaa kuin maassa keskimäärin, mutta työttömien osuus työvoimasta oli koko maata suurempi (Kymenlaakso 16,4 %, Etelä-Karjala 15,1 % ja koko maa 13,5 %). Viime aikoina työttömyys on kasvanut Etelä-Karjalassa hieman nopeammin kuin Kymenlaaksossa.

Edelleen ennakoidaan, että Kaakkois-Suomen työttömien määrä kasvaa lähiaikoina. Kasvu kuitenkin hidastuu nykyvauhdista. Taloustaantumassa työttömyyden kasvua on hillinnyt Venäjältä tuleva ostos- ja muu matkailu sekä tie- ja liikerakentaminen. Vaikka nämä edelleenkin vaikuttavat Kaakkois-Suomen tilanteeseen positiivisesti, niiden työttömyyttä alentava vaikutus on selvästi pienentynyt. Viimeisen puolen vuoden ajanjaksolla parhaiten on selvinnyt Kouvolan seutukunta.

Naisten työttömyys lisääntyy edelleen nopeammin kuin miesten, vaikkakin kasvuvauhti on tasaantunut. Vuoden 2015 loppupuoliskolla miesten työttömyys kasvoi 5 %, kun naisten työttömyys kasvoi 7 %. Korkeakoulutettujen työttömyys kasvaa hitaammin (+ 6 %) kuin maassa keskimäärin (+ 9 %). Nuorten työttömyys kasvoi samaa vauhtia kokonaistyöttömyyden kanssa (Kaakkois-Suomi 6 %, koko maa 7 %). Nuorten naisten työttömyys kasvoi

nuorten miesten työttömyyttä nopeammin. TE-toimistojen vähentyneet määrärahat vaikuttavat nuorisotyöttömyyteen.

Ulkomaalaisia työnhakijoita oli lähes 2 300 kuukaudessa. Ulkomaalaisten työttömyys kasvoi noin 9 % vauhtia. Heidän työttömyysasteensa on selvästi korkeampi kuin koko työvoimalla. Vuoden loppupuoliskon aikana se oli 42 % (koko maa 32 %). Ulkomaalaisten työttömyysaste edelleen kasvaa vuoden 2016 aikana.

Työministeriön Työnvälitystilastossa rakennetyöttömiä ovat henkilöt, jotka ovat olleet yhtäjaksoisesti työttömänä työnhakijana yli 12 kk (pitkäaikaistyöttömät), ovat edeltävän 16 kk:n aikana olleet yhteensä yli vuoden työttömänä (rinnasteisesti pitkäaikaistyöttömät), ovat 3 kk työvoimapolitiittisen toimenpiteen päättymisen jälkeen työttömänä (palveluilta työttömäksi) tai ovat jääneet työvoimapolitiittiselta toimenpiteeltä työttömäksi ja sen jälkeen uudelleen sijoitettu toimenpiteeseen (palveluilta palveluille). Kaakkois-Suomessa rakennetyöttömiä oli vuoden loppupuolella keskimäärin 14 000 henkeä kuukaudessa, joka vastaa 62 % kaikista työttömistä (koko maa 60 %). Vuoden takaiseen tilanteeseen (60 %) verrattuna osuus on kasvanut.

Työttömyyden keskimääräinen kesto on pidentynyt. Kaakkois-Suomessa se oli vuonna 2015 keskimäärin 51 viikkoa, kun vuotta aikaisemmin se oli 48 viikkoa. Yli vuoden työttömänä olleita oli 17 % enemmän kuin edellisvuonna samaan aikaan (koko maa 21 %). Enemmistö (59 %) pitkäaikaistyöttömistä on miehiä. Miesten pitkäaikaistyöttömyys näyttäisi myös kasvavan naisten pitkäaikaistyöttömyyttä enemmän. Vaikka nuorten pitkäaikaistyöttömien määrä on melko pieni, on se silti noususuunnassa. Määrällisesti kasvu kohdistuu keskiasteen suorittaneisiin. Sen sijaan suhteellinen kasvu on suurinta korkeakoulutettujen ryhmässä. Pitkäaikaistyöttömyys jatkaa kasvuaan myös vuonna 2016, mutta kasvuvauhti ennakoidaan hiljenevän.

Kouvolan seutukunta

Kouvola, liitti

Kouvolan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 92755 henkilöä, Vuoden aikana väestö väheni 648 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 6770.

Kouvolan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Kouvolan seutukunnassa suurin haaste on elinkeinorakenteen uusiutuminen ja monipuolistuminen. Rakennemuutos on monipuolistanut tuotantorakennetta, mutta samanaikainen taantuma on vaikeuttanut pitkäaikaista kehitystyötä. Seutukunnan vahvoja tuotannonaloja ovat massa- ja paperiteollisuus, logistiikka, liike-elämän palvelut sekä julkisen hallinnon toimipisteet ja valtion alueviranomaiset. Kasvua ja uusia avauksia haetaan tasaisesti eri toimialoilta. Seutukunnalle tärkeä metsätalous on uudistumassa. Erityisesti panostetaan mm. logistiikkaan (myös älylogistiikka), pakkausteknologiaan, ja energia- ja materiaalitehokkuuteen.

Työpaikkojen väheneminen vaikuttaa myös muuttoliikkeeseen. Vuoden 2015 ennakkotietojen mukaan Kouvolan väkiluku pieneni 662 ja litin 26 asukkaalla. Kouvolan etuna verrattuna moneen muuhun negatiiviseen kierteeseen joutuneeseen paikkakuntaan on kaupungin riittävä koko ja toimiva perusinfrastruktuuri. Kouvolan sijainti on vahvuus erityisesti logistisena solmukohtana. Pitkällä aikavälillä Helsingin metropolialueen laajeneminen näytetään positiivisesti Kouvolassakin.

Kyse on myös mielikuvista ja alueen houkuttelevuudesta. Yritykset tulisi saada kiinnostumaan seudusta sijoittumispaikkana, joka tarjoaa hyvää sitoutuvaa työvoimaa ja edullisen kustannustason. Kouvolassa onkin panostettu seudun markkinointiin. Myös keskusta-alueen korjauksiin investoidaan (esimerkiksi kävelykatu Manski). Koko keskustan kiinnostavuus kauppapaikkana lisääntyy. Viime aikoina on näkynyt merkkejä liiketilakysynnän kasvusta keskustassa. Keskustaa kehitetään myös tiivistämällä yrittäjien yhteistyötä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pk-yritysbarometrin mukaan Kouvolan seudulla yritysten odotukset tulevalle vuodelle ovat edelleen melko varovaisia. Suhdannenäkymien paranemista ennakoiti 29 % yrityksistä (koko maa 32 %). Suurin osa arvelee, että suhdannenäkymät pysyvät ennallaan. Heikkenemistä ennustaa 16 % (koko maa 16 %). Odotukset ovat kuitenkin parantuneet edellisestä kyselystä. Positiivista on, että uusia yrityksiä perustettiin edellisvuotta hieman enemmän.

Kouvola on niin raide- kuin maantieliikenteenkin risteyskohta. Seutukunnalle tärkeän logistiikkaklusterin ja –alueiden kehittämisessä on edelleen merkittävää potentiaalia. Kouvolan maantie- ja rautatieliikenneterminaali on sisällytetty liikenteen ylimpään eurooppalaiseen ydinverkkoon (TEN-ydinverkko), mikä antaa vahvan selkänojan niiden jatkokehittämiselle ja mahdollistaa TEN-rahoituksen toimintaan. Tarkoituksena on, että alueelle muotoutuisi eri kuljetusmuotoja mahdollisimman tehokkaasti yhdistävä logistiikan solmukohta, joka olisi osa Euroopan laajuista logistiikan runkoverkkoa. Kouvolassa on vahva usko siihen, että rautatieliikenne Kaukoitään kehitty merkittävästi tulevina vuosina. Muun muassa hiilidioksidipäästöjen rajoitukset siirtävät rahtiliikennettä maantiekuljetuksista rautateille. Merikuljetuksiin verrattuna rautateiden valttina on puolestaan nopeus.

Tehdyt julkiset panostukset VR:n koulutustoimintaan Kouvolassa tukevat logistiikkaklusterin kehittymistä. Rautatiealan koulutus on keskittynyt osaksi Kouvolan kaupungin omistamaa yhtiötä (KRAO). Koulutuksella on tilat Kasarminmäellä ja siellä koulutetaan mm. vetu-

rinkuljettajia, konduktöörejä ja liikenteenohjaajia. Lisäksi Liikennevirasto rakentaa Kouvolaan noin 6 miljoonan euron koulutusympäristön, johon tulee tarvittavat opetus- ja harjoittelutilat. Uusissa tiloissa koulutetaan rautatiealan kunnossapitäjiä ja rakentajia.

UPM Kymin sellutehtaan 160 miljoonan euron laajennusinvestointi vihittiin käyttöön tammikuussa. UPM investoi Kymin sellutehtaaseen vahvistaakseen asemaansa maailman sellumarkkinoiden kasvavilla loppukäyttöalueilla. Kymin vuosituotantokyky kasvaa 170 000 tonnilla 700 000 tonniin valkaistua havu- ja koivusellua. Vaikka uusia työpaikkoja ei suoraanaisesti syntynyt, tuo investointi puunkorjuu- ja kuljetustyötä ja kantorahatuloja metsäomistajille. Puuntarve tulee kasvamaan selvästi. Lisäksi maaliskuussa otetaan käyttöön kolmas A4-leikkurilinja, joka mahdollistaa tuotevalikoiman laajentamisen. Investoinnille ei kerrota hintaa, mutta arviot liikkuvat 3-5 miljoonan euron tietämillä. Myös Stora Enso Inkeröisissä investoi noin kahden miljoonan euron verran uuteen vesijähdytteiseen kalanteriin vuoden 2015 loppupuoliskolla. Investointi edesauttaa energia- ja raaka-ainesäästöjä.

Suomen Bioetanoli sai viime lokakuussa työ- ja elinkeinoministeriöltä vuoden jatkoajan valtion 30 miljoonan euron energiatukeen. Tehdasinvestointi maksaa kaikkiaan noin 150 miljoonaa euroa. Hanke joutuu etsimään uusia pääomasijoittajia ja etenee hitaasti. Äänekosken biotuotetehdas ja Kemiin kaavailtu kiinalaisten biojalostamohanke voivat vaikeuttaa rahoituksen löytymistä Myllykoskelle suunnitellulle bioetanolitehtaalle. Kouvolan seudulla on systemaattista kehitystyötä biotalouden ja kiertotalouden ympärillä. Tämä tulee synnyttämään uutta yritystoimintaa ja tiivistämään liiketoimintaverkostoja.

Venäjän taloustilanne näkyy tax free-myyntissä ja majoitusten määrissä. Kouvolan tax free – myynti supistui viime vuonna 51 % edellisvuoteen verrattuna. Suhteellinen lasku oli koko maata (- 27 %) suurempaa. Matkailun osalta venäläisten yöpymisten laskusuunta jatkui. Yöpymisiä oli 55 % edellisvuotta vähemmän. Venäläismatkailun merkitys on kuitenkin muita seutukuntia vähäisempi. Positiivista on, että kotimaisten matkailijoiden määrä oli pysynyt edellisvuoden tasolla.

Tykkimäen vapaa-aikakeskus Oy kertoi uudesta investoinnista. Huvipuistoyhtiö avaa kesän jälkeen Kouvolan Prisma-keskukseen 2000 neliön sisäpuiston. Huvipuistoyhtiö on viime vuosina laajentanut toimintaansa mm. vesipuiston rakentamisella. Uusi sisäpuisto on avoinna ympäri vuoden ja pienentää samalla lyhyeen kesäsesonkiin liittyvää sääriskiä. Investointi on noin 800 000 euron arvoinen. Investoinnin taustalla on myös kauppajätien välinen kilpailu. K-ryhmän kauppakeskus Veturissa on järjestetty runsaasti erilaisia oheistahtumia. Nyt myös S-ryhmän Prisma-keskuksesta rakennetaan ostospaikan ohella huvittelu- ja ajanviettopaikkaa.

Moottoriratakeskus Kymi Ring on nytkähtänyt jälleen eteenpäin. Ensimmäisen vaiheen ajoneuvotestaus- ja kuljettajakoulutusradan rakentamisen kustannusarvio on 22 miljoonaa euroa. Tämä rahoitusraami on lähes valmis. Lähes viisi kilometriä pitkällä asfaltoidulla moottoriradalla voidaan toteuttaa raskaan liikenteen ja pelastus- ja puolustusvoimien ajoneuvojen ajokoulutusta sekä siviililiikenneajoneuvojen ajoharjoittelua. Rata mahdollistaa myös kansainvälisten moottoriurheilutapahtumien järjestämisen.

Valtiolla on ollut merkittävä asema Kouvolan seudulla. Julkinen sektori pyrkii pääosin vähentämään työvoimaansa. Kouvolan kaupunki on vähentänyt henkilöstömääränsä alle 6 000 rajan. Henkilöstön määrä on tippunut noin 650:llä vuoden 2013 alusta lukien. Kou-

volan asema oikeuspaikkakuntana vahvistuu tulevassa kärjäoikeusuudistuksessa. Riidattomien velkomisasioiden käsittely aiotaan keskittää seitsemään kärjäoikeuteen. Kymenlaakson kärjäoikeuden Kouvolan kanslia on yksi tulevista käsittelypaikoista. Kouvolaan tarvitaan jatkossa lisää työvoimaa.

Pelialalla on ollut suvantovaiheessa, mutta keskittyy yhä enemmän pelillisyyden (hyötypelit) suuntaan. Sen sijaan elintarvikeala on ollut viime aikoina hyvässä nosteessa. Alan liikevaihto on kasvanut viime vuosina selvästi. Mm. Kaslink kehittää uusia vientituotteita lähinnä Aasiaan. Jatkossa elintarvikkeiden mukana jaellaan yhä enemmän digitaalisia sisältöjä. Inkeroisissa toimiva Packagemedia on tuonut digitaalisuuden perinteisiin elintarvikepakkausihin. PackageMedialla on tällä hetkellä 18 työntekijää ja tarkoitus on laajentaa toimintaa. Yritys on ainut laatuaan Suomessa sekä suurin Pohjoismaissa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Kouvolan seudulla työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoitettiin viime vuoden loppupuoliskolla uusia työpaikkoja 8 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna (koko maa + 5 %). Noin puolet uusista työpaikoista oli puhelinmyyjän töitä, mutta edellisvuotta enemmän oli paikkoja mm. konepaja- ja metallituotteiden kokoonpanijoille sekä kassanhoitajille. Suurin tiputus nähtiin myyntiedustajan sekä maansiirtokoneen kuljettajan avoimien työpaikkojen määrässä. Pk-yritysbarometrissa kysyttäessä henkilökunnan määrän muutoksia 72 % arvioi sen olevan samalla tasolla vuoden kuluttua. Suurempaa henkilöstömäärä ennakoiti 15 % (koko maa 18 %) ja pienempää 13 % (koko maa 10 %) pk-yrityksistä.

Useissa ammateissa talouden hidastuminen on lisännyt työvoiman tarjontaa. Viimeisimmän Kouvolan seudun ammattibarometriarvioinnin mukaan yli puolet arvioiduista ammanteista on tasapainoammanteja. Työvoimapulasta kärsiviä ammanteja oli noin 16 %. Pulaa on etenkin lääkäreistä, puheterapeuteista sekä puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjistä. Ylitarjonta-ammanteja oli 31 % arvioiduista ammanteista. Etenkin sihteereitä ja prosessiteollisuuden työntekijöitä oli runsaasti tarjolla kysyntään nähden. Ylitarjonta-ammattien määrä / osuus on vähentynyt syksyn 2015 arvioista.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Vuoden 2015 loppupuoliskolla Kouvolan seudulla työttömyyden kasvu jäi pienemmäksi koko maan keskiarvo. Työttömiä oli keskimäärin 6 200 kuukaudessa. Suhteellisesti työttömien määrä kasvoi 1 % edellisvuoteen verrattuna (koko maa + 6 %). Työttömyys kasvoi selvästi vähemmän verrattuna muihin Kaakkois-Suomen seutukuntiin. Lähitulevaisuudessa työttömyyden arvioidaan heikkenevän vain vähän tai pysyvän nykyisellä tasolla.

Naisten työttömyys kasvoi hieman nopeammin kuin miesten. Positiivista on, että nuorisotyöttömyys oli vuoden loppupuolella vähentynyt edellisvuodesta 2 % (koko maa + 7 %). Tässä on tapahtunut selvä käänne parempaan, sillä vuosi sitten kasvu oli alueen seutukuntien voimakkainta. Nyt Kouvola oli seutukunnista ainoa, jossa nuorisotyöttömyys väheni. Kuitenkin vuoden loppupuoliskolla Kouvolaassa 23 % nuoresta työvoimasta oli työttömänä, litissäkin 18 % (koko maa 18 %).

Kouvolaassa rakennetyöttömiä oli vuoden loppupuolella keskimäärin 3 900 henkeä kuukaudessa, joka vastaa 62 % kaikista työttömistä (koko maa 60 %). Vuoden takaiseen tilanteeseen (59 %) verrattuna rakennetyöttömien osuus on kasvanut. Rakennetyöttömyyden lajeista etenkin pitkäaikaistyöttömyys kasvoi, sillä yli vuoden työttömänä olleita oli vuoden 2015 loppupuoliskolla 14 % enemmän kuin edellisvuonna. Kasvu on nopeampaa kuin kokonaistyöttömyys, mutta ei yltänyt koko maan kasvulukemiin (21 %). Työttömyyden keskimääräinen kesto on pidentynyt. Kouvolan seudulla se oli vuonna 2015 keskimäärin 53 viikkoa (koko maa 53 viikkoa), kun vuotta aikaisemmin se oli 50 viikkoa. Pitkäaikaistyöttömien määrä tulee edelleen kasvamaan, mutta hitaammin kuin aikaisemmin.

Työttömyys koskettaa tuntuvasti ulkomaan kansalaisia. Seutukunnassa asuvia ulkomaan kansalaisia oli työttöminä työnhakijoina keskimäärin 460 henkeä kuukausittain. Heidän työttömyysasteensa oli 44 %, enemmän kuin koko maan keskimäärä 32 %. Ulkomaa-laisten työttömien määrä nousee tänä vuonna.

Kotkan-Haminan seutukunta

Hamina, Kotka, Miehikkälä, Pyhtää, Virolahti

Kotkan-Haminan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 85920 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 535 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 7335.

Kotka-Haminan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	-

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Kotka-Haminan seutukunta on perinteinen teollisuuden ja satamatoimintojen sijaintialue. Tilanne on samankaltainen Kouvolan seutukunnan kanssa: tavoitteena on tukea elinkeinoelämän elinvoimaisuutta, uudistaa elinkeinorakennetta sekä houkutella uusia pk-yrityksiä alueelle. Työttömyysprosentti oli vuoden 2015 lopussa Kaakkois-Suomen seutukuntien korkein. Väestön määrä vähenee edelleen, ja pienentyi viime vuonna seutukunnassa yli 535 henkilöllä. Luku on yli sata henkeä enemmän kuin edellisvuonna. Suurin osatekijä kasvaneeseen väestötappioon oli se, että maahanmuutto pienentyi selvästi.

Kotkan seutu on kärsinyt venäläismatkailijoiden määrän vähenemisestä ja kotimaisen kysynnän laskusta. Tämä on viivästyttänyt tai peruuttanut mittaviakin investointeja. Uusia investointeja haetaan laajasti eri toimialoilta (matkailu, satamasidonnaiset investoinnit, datacenterit, uusiutuva teollisuus). Viime aikoina näkyviä ovat pirstäneet metsäteollisuuden investoinnit, E 18-tien valmistuminen sekä Hamina-Vaalimaa -välin rakentaminen. Alueel-

la on paljon etenkin matkailuun ja alueen houkuttelevuuteen liittyviä suunnitelmia, jotka liikkeelle lähtiessään ja realisoituessaan tuovat alueelle myös runsaasti työpaikkoja.

Lähtitulevaisuuden näkymät ovat vaisut, mutta pidemmän aikavälin odotukset ovat hyvät. E-18-tien valmistuminen luo pohjaa uudelle kasvulle. Tulevaisuudessa Metropolialueen laajentuminen hyödyttää Kotkan seutua. Hyvät liikenne yhteydet edistävät kasvusuuntausta. Laajentuminen nostanee seudun kartalle, josta yritykset etsivät sijoituspaikkojaan ja ihmiset asuinpaikkoja.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yleisesti ottaen näkymät ovat varovaiset. Seudulla on muutamia valopilkkuja, mutta iso osa toimialoista on odottavalla kannalla. Pk-yritysbarometrin mukaan Kotka-Haminan seudulla yritysten odotukset tulevalle vuodelle ovat alavireisiä. Suidannenäkymien paranemista ennakoi 21 % yrityksistä (koko maa 32 %). Suurin osa arvelee, että suidannenäkymät pysyvät ennallaan. Heikkenemistä ennustaa 23 % (koko maa 16 %). Näkymien saldoluku oli negatiivinen ainoana Kaakkois-Suomen seutukunnista. Uusia yrityksiä perustettiin hieinan edellisvuotta vähemmän (tammi-syyskuu 2015).

Metsäteollisuuden hyvä vire näkyy myös Etelä-Kymenlaaksossa. Stora Enson biojalostamo Summassa otetaan käyttöön viime vuonna. Noin 32 miljoonan euron investointi vähentää tehtaan hiilidioksidipäästöjä korvaamalla jopa 90 prosenttia maakaasusta ligniinillä, joka on erotettu mustalipeästä. Kuluvana vuonna Kotkamills uudistaa tuotantoaan luopumalla kokonaan paperintuotannosta ja ryhtyy valmistamaan täysin kierrätettävää, nesteen kestäväää kartonkilaatua. Noin 100 miljoonan kartonkikoneinvestointi toteutetaan tänä kesänä. Tämä tuo tehtaalle arvioiden mukaan 30 uutta työpaikkaa. Suunnitelmissa on myös investointeja laminaattipaperin tuotannon kasvattamiseen. Samalla Kotkamills uudistaa jätevesilaitostaan ja investoi 5,5 miljoonaa euroa jätevesilaitoksen modernisointiin. Jätevesilaitoksen uudistamisella on tarkoitus tehostaa tehtaan jätevedenkäsittelyä vastaamaan kasvavaa tuotantoa pitkälle tulevaisuuteen.

Haminassa on suunnitteluvaiheessa Hamina LNG Oy:n terminaali, jonka kustannusarvio on 90 miljoonaa euroa. HaminaKotkan öljy- ja kemikaalisatamassa on infrastruktuuri, johon LNG-terminaali sopii hyvin. Euroopan komissio on hyväksynyt 28 miljoonan euron tuen, jonka Suomi aikoo myöntää Haminaan rakennettavalle nesteytetyn maakaasun terminaalille. Myönteisen päätöksen myötä kaksi vuotta kestävä rakennustyö on tarkoitus alkaa ensi vuonna.

Rakennusalalla on melko hiljaista. Kotkan poliisitalo valmistuu lokakuussa 2016. Hankkeen investointikustannus on noin 14 miljoonaa euroa. Google on sijoittanut palvelinkeskukseen ja sen laajentamiseen jo noin miljardi euroa. On arveltu, että Google olisi laajentamassa toimintaansa Haminassa. Palvelukiinteistökeskuksen omistava yhtiö on hakenut kaavamuuatosta, jonka tavoitteena on lisätä rakennusoikeutta merkittävästi. Kymen Seudun Osuuskauppa investoi Haminan S-ostoskeskuksen ja ABC Kipparin uudistamiseen yli 10 miljoonaa euroa seuraavien kahden vuoden aikana. Summa tarkentuu suunnittelun edetessä. ABC-asema korvataan uudisrakennuksella. Ostoskeskuksen muutostyöt alka-

vat kuluvaan vuoden elokuussa ja valmistuvat syksyllä 2017. Kipparin tontilla työt alkavat noin vuoden kuluttua.

Rakennusallalla ja kaupan alalla on koettu myös takapakkeja ja viivästyksiä, jotka osin johtuvat myös vähentyneistä turistimääristä. Vuonna 2015 ulkomaisten vierailijoiden yöpymisten määrä tippui 32 % edellisvuodesta. Kotimaisten matkailijoiden yöpymiset vähenivät maltillisemmin (- 3 %). Kaupan tax free -myynti pieneni Kotkassa 49 % ja osuus koko maan myynnistä oli 2,3 % (edellisvuonna 3,3 %). Itä-Suomen kasinosuunnitelmien peruuntua myös Vaalimaan Shopping Centerin rakennustyöt ovat olleet talousvaikeuksissa ja jo kuukausia pysähdyksissä. Zsar Outlet Village on hakenut rakennuslupaa outlet-kauppakeskukselle Vaalimaalle. Rakennuslupa edellyttää, että kauppakeskuksen rakentaminen alkaa viimeistään syksyllä 2018. Vaikka varausaste on jo varsin hyvä, varsinaisiin sopimuksiin asti ei ole vielä päästy. Seudulla panostetaan myös luontomatkailuun. Kymijoen Korkeakosken kalatie valmistuu kevään aikana. Vaelluskalojen nousuedellytysten parantuminen Kymijoen alaosalla lisää lohikalojen luontaista lisääntymistä ja Kymijoen vetovoimaa matkailukohteena.

Kotkan Kantasataman Outlet-keskuksen suunnittelu etenee, mutta valitukset hidastavat hankkeen aikataulua. Hotellin ja outlet-kauppakeskuksen lisäksi Kantasatamaan on suunniteltu muun muassa elokuvateatteria, ravintoloita, asuntoja sekä vierasvenesatamaa. Rakennuslupaa haettaneen kevättalvella ja rakentamista valmistelevat työt tontilla alkanevat kesällä 2016. Aikataulua aiotaan kiristää, ja ensimmäisen vaiheen pitäisi valmistua vuonna 2017.

Logistiikka-alan tunnelmat ovat olleet alavireisiä. Steveco Oy:n syksyn yt-neuvottelujen tuloksena sadan henkilötyövuoden suuruinen vuosittainen säästö pyritään toteuttamaan lomautuksilla irtisanomisten sijaan. Pisimmillään lomautukset kestävät kuluvaan vuoden loppuun. Työtilanne on kuitenkin parantunut niin, että osa lomautetuista on kutsuttu takaisin töihin. Positiivista on myös Haminan satamaan sahatavaraliikenteen lisäyksen takia syntyneet noin 30 uutta työpaikkaa. Logistiikka-ala on elintärkeä teollisuuden viennille ja alan kilpailukyvyistä on jatkossakin huolehdittava.

Metallialalle saatiin ikäviä uutisia, kun Sulzer ilmoitti sulkevansa Karhulan valimonsa. Toiminta ajetaan alas syyskuun 2016 loppuun mennessä. Päätöksen seurauksena työt loppuvat koko valimon henkilöstöltä eli 175 henkilöltä. Suurin osa irtisanotaan. Yhtiöllä on Kotkassa valimon lisäksi pumpputehdas, tuotekehitys, myynti, tukitoiminnot ja huoltokeskus. Pumpputehdas on viime aikoina uutisoitunut hyvästä tilauskannasta ja uusista tilauksista mm. Brasiliaan.

Seudulla on nähty myös uusia, mielenkiintoisia avauksia. Kotkan seutu on viime vuosina toiminut elokuvien kuvauspaikkana muun muassa Leijonasydän- ja Nuotin vierestä -elokuville. Uutta Tuntematonta sotilasta kuvataan myös Kotkan ja Kouvolan seuduilla ensi kesänä. On arvioitu, että elokuvien budjetista noin puolet jäisi alueelle. Vaikka peliala on edelleen pieni, on toiminta Etelä-Kymenlaaksossa lähtenyt hyvin liikkeelle. Myös alan koulutukseen panostetaan: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu aloittaa Game Design -koulutuksen. Kokonaisuus mahdollistaa kansainväliset pelisuunnittelun verkko-opinnot. Venäläinen lääketehdas Biofarmos sijoittuu Karhulaan. Tehtaan kustannusarvio on noin kaksi miljoonaa euroa. Summan paperitehtaan entisiä jätevesialtaita aletaan hyödyntää kirjolo-

hien kasvatuksessa. Varsinaiset rakennustyöt Summassa alkavat keväällä roudan suletua. Kalankasvatustalouden kokonaisinvestoinnin suuruus on noin 2-3 miljoonaa euroa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoitettiin viime vuoden loppupuoliskolla uusia työpaikkoja viisi prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna (koko maa + 5 %). Kysyntä väheni selvästi mm. myyjillä ja siivoojilla. Edellisvuotta enemmän paikkoja oli mm. puhelinmyyjille, myyntiedustajille ja sosiaalialan ohjaajille. Pk-barometrikyselyyn osallistuneista yrityksistä 12 % arvioi henkilökuntansa määrän pienenevän (koko maa 9 %). Henkilöstön määrän kasvua ennakoivat 9 % yrityksistä. Saldoluku oli negatiivinen (- 3, koko maa + 5).

Kotka-Haminan seudulle maaliskuussa 2016 tehdyn ammattibarometriarvioinnin mukaan noin 48 % arvioiduista ammanteista on tasapainoammatteja. Lähitulevaisuudessa puula on erityisesti lääkäreistä, erityisopettajista ja puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjistä. Ylitarjonta-ammatteja on 37 % arvioiduista ammanteista. Osuus on suurempi kuin edellisessä arviossa. Selkeimpiä ylitarjonta-ammatteja ovat myyjä, ahtaaja ja yleissihteeri.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Kotkan seudulla oli vuoden loppupuoliskolla keskimäärin 7 100 työtöntä kuukausittain. Määrä on noin 10 % vertailuajankohtaa suurempi. Kasvu on paitsi koko maata (+ 6 %) nopeampaa, myös seutukuntien välisessä vertailussa voimakkainta. Työttömien osuus työvoimasta oli Kaakkois-Suomen seutukuntien korkein (vuoden loppupuoliskon keskiarvo 18,2 %). Työttömien määrä oli kasvanut kaikissa kunnissa. Heikoin tilanne oli Kotkassa, jossa työttömien määrän kasvu oli suurinta. Suhteellisesti suurinta työttömyyden kasvu oli Miehikkälässä ja pienintä Haminassa. Työttömien kokonaismäärän ennakoitaan kasvavan mm. Sulzerin irtisanomisten takia. Todennäköistä on, että kasvun vauhti hidastuu.

Naisten työttömyys kasvoi (+ 12 %) miesten työttömyyttä (+9 %) nopeammin. Kotkan seudulla työtön on myös keskimääräistä useammin ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa. Tämä ei ole vain vanhempien ikäluokkien ongelma, sillä suurimmat erot valtakunnalliseen keskiarvoon esiintyvät nimenomaan nuoremmassa ikäryhmissä. Esimerkiksi 30–34-vuotiaista työttömistä lähes kolmannes on ilman perusasteen jälkeistä koulutusta (koko maa 23 %).

Kotkan seudulla rakennetyöttömiä oli vuoden loppupuolella keskimäärin 4 500 henkeä kuukaudessa, joka vastaa 63 % kaikista työttömistä (koko maa 60 %). Vuoden takaiseen tilanteeseen (61 %) verrattuna rakennetyöttömien osuus on kasvanut. Etenkin pitkäaikaisyöttömien määrä on noussut, sillä yli vuoden työttömänä olleita oli vuoden 2015 loppupuoliskolla 24 % enemmän kuin edellisvuonna. Kasvu on selvästi nopeampaa kuin kokonaisyöttömyys, ja ylitti koko maan kasvulukemat (21 %). Työttömyyden keskimääräinen kesto on pidentynyt. Kotkan seudulla se oli vuonna 2015 keskimäärin 55 viikkoa (koko maa 53 viikkoa), kun vuotta aikaisemmin se oli 51 viikkoa. Pitkäaikaistyöttömien määrä tulee edelleen kasvamaan.

Nuorisotyöttömyys kasvoi vuoden loppupuoliskolla 7 % eli samaa tahtia koko maan kanssa. Sukupuolten välisessä kasvuvauhdissa ei ole suurta eroa. Vaikka nuorten pitkäai-

kaistyöttömien lukumäärä ei ole kovin suuri, on määrä kaksinkertaistunut edellisvuodesta. Vuoden loppupuoliskolla Kotkan seudulla 27 % nuoresta työvoimasta oli työttömänä (koko maa 18 %). Ulkomaalaisia työttömiä oli kuukausittain keskimäärin 1 000. Heidän työttömyysasteensa oli seutukuntien korkein (46 %).

Imatran seutukunta

Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti

Imatran seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 41916 henkilöä, vuoden aikana vähennystä oli 524 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3309.

Imatran seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Haasteena on alueen elinkeinoelämän elinvoimaisuuden säilyttäminen. Imatran perusteollisuuden (metsä- ja metalliteollisuus) jatkuvuus näyttää suht vakaalta. Metsäsektorilla kartongintuotannon maailmanmarkkinanäkymät ovat hyvät. Metsäsektorilla on myös investointeja ja tehdään materiaalien hyödyntämiseen tähtäävää kehitystyötä. Alueelle halutaan uusia yrityksiä ja uusia asukkaita. Talouden epävarmuus heijastuu edelleen vientivetoisella paikkakunnalla ja investoiminen on varovaista. Imatran seutu pääsi Lappeenrannan seutukunnan kanssa mukaan kasvusopimusneuvotteluihin. Kasvusopimus keskittyy vähähiihden liiketoiminnan uusiin avauksiin. Myös liikunta- ja urheilumatkailun tulevaisuus on lupaava. Seutukunnassa väestön väheneminen jatkuu edelleen. Vuoden 2015 ennakkotietojen mukaan väestö väheni 524 henkilöllä, mikä on noin 60 enemmän kuin edellisvuonna.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pk-yritysbarometrin mukaan Imatran seudulla yritysten suhdannetilanne on keskimääräistä heikompi. Suhdannenäkymien paranemista ennakoi 22 % yrityksistä (koko maa 32 %). Suurin osa arvelee, että suhdannenäkymät pysyvät ennallaan. Heikkenemistä ennustaa 17 % (koko maa 16 %). Uusia yrityksiä perustettiin saman verran kuin vuonna 2014.

Imatran seudulla metsäklusteri on vahva, vaikka toimialalla tehdään edelleen myös tehostamistoimia. Metsä Boardin Simpeleen tehtaalla on käyty yt-neuvotteluita, jotta tehtaan arkituskapasiteetti saadaan sovitettua kysyntään. Vähennystarve on 42 henkeä. Tehtaan vahvuuksia ovat kysytty tuote ja tehokas kalusto. Simpele tuottaa omaa päällystettyä ni-

mikkotaivekartonkia, mikä menee pääosin elintarvike- ja lääkepakkausmarkkinoille, joilla tavaran kysyntä on vakaata.

Stora Enson Imatran tehtaalle investoitiin viime vuonna 27 miljoonaa euroa kuluttajapakkauskartonkikoneen laatu- ja kustannustehokkuuden parantamiseen. Tehtailla on maailman suurin mikrokuitusellulinja. Mikrokuitusellulla pystytään korvaamaan esimerkiksi elintarvike- ja nestepakkauksissa olevaa muovikalvoa. Tehdas etsii uusia mahdollisuuksia biopohjaisten pakkausten kehittämiseen. Mikrokuitusellun kaupalliset avaukset ovat vielä antaneet odottaa, mutta tulevaisuudessa tuotteelle odotetaan suurta kysyntää. Tavoitteena on päästä myös älypakkausmarkkinoille.

Alueella metalliteollisuus on tärkeä toimiala ja työllistäjä. Konepaja- ja metalliteollisuudella on metsäteollisuuden tavoin tarve uudistua. Alan yritykset painottuvat metsä- ja muun suurteollisuuden kunnossapitoon. Vaikka ala on suhdanneherkkä, vuodesta 2016 odotetaan kohtalaista. Imatran kolmanneksi suurin työllistäjä Ovako vältti yt-neuvottelut Imatran toimipisteellä, mutta tehokkuutta on parannettava myös Imatralla. Ongelmana on kansainvälisillä markkinoilla terveen kysynnän puute suhteessa tuotantokapasiteettiin.

Imatran seudulla rajaliikenne väheni vuonna 2015. Rajanylityksiä tehtiin 32 % vähemmän kuin edellisvuonna. Imatran rajanylityspaikalla on kuitenkin varauduttu liikenteen uudelleen nousuun määrin mm. uuden päärakennuksen ja uusien tarkastuspisteiden myötä. Tax free -myynti tippui vuoden aikana 48 %. Viimeisimmät eli helmikuun tilastot ovat kuitenkin samalla tasolla viime vuoden helmikuun kanssa. Myös invoice-kauppa on Imatralla merkittävää. Venäläisyöpymisiä oli seudulla noin 64 200. Määrä oli noin 49 % edellisvuotta pienempi (koko maa – 42 %). Vähentyneet venäläisturistien määrät ovat johtaneet hotellien sulkemisiin. Muun muassa hotelli Imatra on joutunut sulkemaan ovensa.

Rakentaminen on hieman hiljentynyt viime vuoden kaupan ja biolämpökeskuksen investointien jälkeen. Käynnistymässä oleva keskustan liikerakentaminen piristää näkymiä. Suurin yksittäinen käynnissä oleva rakennusurakka on uusi teatteritalo. Investoinnin kokonaishinta on yli 6 miljoonaa euroa. Fortum jatkaa investointejaan Imatran vesivoimalaitokseen. Käynnissä on padon monivuotinen uusimisurakka, joka valmistuu vuonna 2018. Myös Tainionkosken vesivoimalaitoksen ykkös- ja kakkoskoneistojen nykyaikaistaminen alkaa vuonna 2017. Myös Lammassaaren satama-aluetta uudistetaan.

Ukonniemen matkailualue on kehitetty systemaattisesti jo vuosia. Nyt keskus on monipuolinen urheilu- ja liikuntakeskus, jossa on mm. ampumahiihto- ja pesäpallostadion, yleisurheilukenttä, frisbeegolfrata, Avia Sport -suurhalli, kahden kaukalon jäähalli, tennishalli, jalkapallokenttiä sekä kattava ulkoilu- ja latuverkosto. Alueelle on saatu myös suuria urheilutapahtumia (maastohiihdon SM-kisat, vuonna 2017 pesäpalloilun Itä-Länsi -ottelu). Tällä hetkellä parannetaan alueen ravintolapalveluita. Satsaukset liikuntamatkailuun kehittämiseen jatkuvat.

Matkailutarjontaa kehitetään aktiivisesti. Tästä hyvänä esimerkkinä on Saimaa Geopark-hanke. Imatran ajot tekevät paluun. Imatran Moottorikerholle on myönnetty lupa kisan järjestämiseen. International Road Racing Championshipin osakilpailu eli kansainvälinen moottoripyörien katuratakilpailu järjestetään Imatralla elokuussa 2016 ensimmäistä kertaa sitten vuoden 1986. Imatran kaupunki on varannut 400 000 euroa radan kunnostamiseen.

Työvoiman kysynnän näkymät

Loppuvuonna 2015 alueelle tuli avoimeksi kuukausittain 100 uutta työpaikkaa. Määrä on 27 prosenttia pienempi kuin edellisvuonna (koko maa + 5 %). Keskimääräisesti tämä merkitsi noin 38 paikan vähenemistä kuukausittain. Suuria muutoksia ei tapahtunut ammattiryhmittäin. Suurimmat vähennykset näkyvät mm. myyntineuvottelijan, myyjän ja siivoojan avoimissa työpaikoissa. Pk-barometrin mukaan kyselyyn osallistuneista yrityksistä 3 % arvioi henkilökuntansa määrän pienenevän (koko maa 10 %). Henkilöstön määrän kasvua ennakoiti 16 % yrityksistä (koko maa 18 %).

Imatran seudulle tehdyn ammattibarometriarvioinnin mukaan (maaliskuu 2016) noin puolet arvioiduista ammateista on tasapainoammatteja lähitulevaisuudessa. Työvoimapuolista kärsiviä ammatteja oli 17 %. Pula näkyy terveydenhuollon ja sosiaalialan ammateissa (mm. lääkärit, hammaslääkärit, lähihoitajat). Ylitarjonta-ammattiteja oli kolmannes arvioiduista ammateista. Selkeimpiä ylitarjonta-ammattiteja olivat lastenhoitotyöntekijät, myyjät sekä yleissihteerit. Ylitarjonta-ammattien osuus oli hieman pienempi kuin edellisessä ammattibarometrissa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Imatran seudulla oli vuoden loppupuoliskolla keskimäärin 3 000 työtöntä kuukausittain. Määrä on noin 6 % vertailuajankohtaa suurempi eli samansuuruisista koko maan keskiarvon kanssa. Naisten työttömyys kasvoi (+ 7 %) miesten työttömyyttä (+ 5 %) hieman nopeammin. Työttömyyden kasvu oli keskittynyt nimenomaan Imatralle, sillä pienemmissä kunnissa luvut olivat samalla tasolla edellisvuoden kanssa. Työttömien osuus työvoimasta oli 16 % (koko maa 14 %). Työttömien kokonaismäärän ennakoitaan edelleen kasvavan.

Nuorisotyöttömyys (+ 7 %) on kasvanut kokonaistyöttömyyttä nopeammin, mutta kuitenkin samaa tahtia koko maan kanssa. Nuorten naisten työttömyys kasvoi nopeammin kuin nuorten miesten. Vuoden loppupuoliskolla 27 % nuoresta työvoimasta oli työttömänä.

Ulkomaalaisia työnhakijoita oli keskimäärin 200 kuukausittain, ja heidän työttömyysasteensa oli 36 % eli alhaisin Kaakkois-Suomen seutukunnista.

Imatran seudulla rakennetyöttömiä oli vuoden loppupuolella keskimäärin 1 800 henkilöä kuukaudessa, joka vastaa 61 % kaikista työttömistä (koko maa 60 %). Vuoden takaiseen tilanteeseen (58 %) verrattuna rakennetyöttömien osuus on kasvanut. Rakennetyöttömyyden lajeista pitkäaikaistyöttömyys kasvaa voimakkaimmin, sillä yli vuoden työttömänä olleita oli vuoden 2015 loppupuoliskolla 22 % enemmän kuin edellisvuonna. Kasvu on selvästi nopeampaa kuin kokonaistyöttömyys, ja ylitti hieman koko maan kasvulukemat (21 %). Työttömyyden keskimääräinen kesto on pidentynyt. Imatran seudulla se oli vuonna 2015 keskimäärin 45 viikkoa eli Kaakkois-Suomen seutukuntien lyhyin (koko maa 53 viikkoa), kun vuotta aikaisemmin se oli 43 viikkoa. Pitkäaikaistyöttömien määrä tulee edelleen kasvamaan lähitulevaisuudessa.

Lappeenrannan seutukunta

Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Savitaipale, Taipalsaari

Lappeenrannan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 89197 henkilöä, Vuoden aikana vähennystä oli 127 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,7 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 6634.

Lappeenrannan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Lappeenranta on edelleen yksi Suomen merkittävistä metsäteollisuuden keskittymistä, jonka kyky vastata myös uusiin liiketoimintahaasteisiin ja markkinoiden tarjoamiin kasvumahdollisuuksiin on hyvä. Alueella vallitsee laaja yksituumaisuus vahvuuksista ja kehittämiskohteista. Tahtotila menestykseen ja yhteiseen hiileen puhaltamiseen on vahva. Tuoreessa seutukuntien elinvoimaindeksimittauksessa Lappeenrannan seutukunta kuului toiseksi parhaaseen viidennekseen. Seutukunta saa vetoapua Lappeenrannan teknilliseltä yliopistolta. LUTin ympärille rakentunut Skinnarilan campusalue toimii kaakkoisen Suomen teknologisen yritystoiminnan ja liikkeenjohdon koulutuksen keskuksena. Elinkeinoelämää uudistamaan tarvitaan edelleen uusia osaamis pohjaisia yrityksiä. Alueella toimiva Startup Mill on kasvattanut viime aikoina yrittäjämääräänsä.

Lappeenrannan seudulla matkailun ja kaupan odotukset lähiajoille ovat edelleen alaviereiset. Pidemmän ajan kuluessa uskotaan kuitenkin venäläismatkailun elpymiseen. Energia- ja ympäristöalan tulevaisuus on lupaava. Tätä tukee myös Lappeenranta-Imatra-seudun pääseminen mukaan kasvusopimusneuvotteluihin. Kasvusopimus keskittyy vähähiilisen liiketoiminnan uusiin avauksiin.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pk-yritysbarometrin mukaan Lappeenrannan seudulla yritysten suhdannetilanne on hie-man piristynyt. Suhdannetilanteen paranemista (31 %) ennakoi suurempi osa yrityksistä kuin maassa keskimäärin (26 %). Heikkeneviä näkymiä ennakoi 11 % yrityksistä (koko maa 16 %). Uusia yrityksiä perustettiin lähes viime vuoden tahtiin (tammi-syyskuun 2015 tilanne).

Massan, paperin ja kartongin valmistus on edelleen yksi alueen tärkeimmistä toimialoista. Seutukuntaan saatiin hyviä uutisia, kun Stora Enso ilmoitti investoivansa 10 miljoonaa euroa Honkalahden sahalle Joutsenoon. Yhtiö rakentaa sinne uuden voimalaitoksen. Investoinnilla parannetaan yksikön kustannustehokkuutta. Uudessa laitoksessa pysytään hyödyntämään sahalta saatavaa jätettä. Investoinnilla ei ole vaikutuksia sahan työn-

tekijämäärään. Runsaan vuoden tuotannossa ollut UPM:n Lappeenrannan Kaukaan tehtaassa biojalostamon toiminta on saatu kannattavaksi ja biodieselin kasvunäkymät ovat hyvät. Kemira kertoi investoivansa 50—60 miljoonaa euroa Joutsenon tehtaaseen, jonne rakennetaan uusi natriumklooraatin tuotantolinja ja kennosali. Ne kasvattavat Joutsenon tehtaassa kapasiteettia merkittävästi. Rakennustyöt alkavat vaiheittain ensi kesänä ja tuotantoyksikön on tarkoitus valmistua vuoden 2017 lopussa. Natriumklooraattille on lähitulevaisuudessa kysyntää, sillä selluteollisuus on tehnyt suuria investointeja Suomessa ja Ruotsissa. Natriumklooraattia käytetään sellun valkaisussa.

Teollisuudessa on ollut myös yt-neuvotteluja ja ilmoituksia toimipaikkojen sulkemisista. Paroc on aikaistanut Lappeenrannan tehtaansa sulkemisaikataulua. Yhtiö lopettaa kivivilitehtaan toiminnan kuluvan vuoden huhtikuun lopussa. Kaivosteknologian yhtiö Outotec vähentää yhteensä 150 työpaikkaa Suomesta yt-neuvottelujen päätteeksi. Vähentyneen työkuorman ja uudelleenjärjestelyjen vuoksi työpaikkoja leikataan lähes kaikista Suomen toimipaikoista, eniten Espoosta ja Lappeenrannasta. Vähennysten lisäksi lomautetaan mm. Lappeenrannan tuotantoyksiköissä. Parma Oy sulki elementtitehtaan Joutsenossa. Tehtaan tuotanto loppui viime vuoden lopussa.

Lappeenranta on profiloitunut energiatalouden, kiertotalouden ja kestävän liiketoiminnan osaamisen edelläkävijäksi. Alueella on jo lukuisia pysyvän jalansijan markkinoilla saavutaneita korkean teknologian osaamiseen perustuvia yrityksiä, joiden tuotanto joko suoraan tai välillisesti liittyy näiden sektoreiden toimintaan. Myös yliopisto on profiloitunut toimintaansa yhä enemmän kestävän kehityksen ja uusiutuvan energian tutkimukseen ja kehittämiseen. Energia ja ympäristöalan yrityksissä erityisesti palvelu- ja asiantuntija-alat luovat isoja mahdollisuuksia. Tavoitteita tukevat LUTin Green Campus ja Lappeenrannan kaupungin toimenpiteet vihreän teknologian käyttöönotossa ja ympäristöstandardien kehittämisessä.

Etelä-Karjalassa suunnitellaan miljoonaluokan investointeja jätteiden hyötykäyttöön. Uusia tuotteita jätteistä jalostavan laitoksen rakentamisen on määrä käynnistyä Lappeenrannan Kukkuroinmäessä tämän vuoden aikana. Teollisuuslaitoksen kustannusarvio on kaksi miljoonaa euroa ja sen oheisinfran on arvioitu maksavan puoli miljoonaa. Tarkoituksena on tuottaa jätteistä komposiittituotteita. Jätettä voidaan jalostaa raaka-aineeksi esimerkiksi piharakentamiseen, rakennus-, ajoneuvo- pakkaus- ja sähköteollisuuteen.

Venäläisturistien yöpymiset ovat nyt suunnilleen samalla tasolla kuin vuonna 2010. Venäläisyöpymisten määrä vähentyi 45 % edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2015 tax free-kaupan arvo pieneni 41 % edellisvuoteen verrattuna. Osuus koko maan kaupasta oli 20,4 % eli lähes viisi prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2014. Muuta maata merkittävästi suurempi invoice-myynti ei näy tax free –tilastoissa. Alkuvuoden osalta tax free –tilastot näyttävät paremmilta: esimerkiksi helmikuussa Lappeenrannan tax free-kaupan arvo pieneni maltilliset 4 %. Pietarissa asiakasmäärät ovat kääntyneet nousuun sikäläisissä kaupakeskuksissa. Kaakkois-Suomessa seurataan mielenkiinnolla, onko kyse ostopäätösten lykkäämisestä syntyneestä toiminnasta vai kaupan noususuunnasta.

Venäläisten vähentynyt matkailu on vaikuttanut laajasti kaupan alaan. Useita etenkin kaupan alan investointeja on nyt jäissä tai siirretty tulevaisuuteen, suurimpana niistä IKEA-tavaratalo. Huonekalujätti Ikea on ilmoittanut keskittävänsä laajentumissuunnitelmansa Lappeenrantaan ja pääkaupunkiseudulle. Yhtiö pyysi jatkoaikaa aiesopimukselle ja sen

odotetaan kertovan kuluvan vuoden aikana, miten se etenee Lappeenrannan Mustolaan valmistellun liikkeensä rakentamisessa.

Pienempien liikkeiden osalta vaikeuksissa ovat olleet erityisesti venäläiskysyntään nojaavat erikoisliikkeet. Vaikeasta kaupan alan tilanteesta huolimatta uusiakin investointeja on tulossa. Urheiluvälineliike XXL tulee rakentamaan Lappeenrantaan uuden myymälän, joka tuo parikymmentä kokoaikaista ja kymmeniä osa-aikaisia työpaikkoja. Lopetetun Grande Orchideen tiloissa avautui italialaisia tuotemerkkejä myyvä outlet-myymäla. Expert siirtyi uusiin ja suurempiin tiloihin Myllymäessä. Myös Masku avasi uuden myymälän. Näihin kauppaliikkeisiin syntyi nelisenkymmentä uutta työpaikkaa. Myös Motonet suunnittelee uuden myymälän rakentamista Lappeenrantaan. Piristyvään kauppaan ja venäläisten paluuseen uskoo myös City Kauppapaikat Oy-kehitysyhtiö, joka osti Lappeenrannasta kaksi kauppakeskusta ja viisi muuta liiketilaa.

Rakennusalan yleisesti vaikeita aikoja helpottaa Lappeenrannassa keskustarakentaminen. Viime vuonna valmistui Iso-Kristiinan kauppakeskus ja teatteri. Citykorttelin rakentaminen jatkuu. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystyöryhmä on tehnyt päätöksen, joka koskee 71 miljoonan euron investointia vuosina 2015–2018. Ensimmäisessä vaiheessa rakenteilla ovat tilat sairaalan päivystykselle ja kokonaan uudet vuodeosastot eli niin sanottu K-Sairaala. Rakenteilla on myös vuokra-/opiskelija-asuntoja sekä juuri alkamassa oleva Pontuksen koulu- ja päiväkotikompleksi, jonka kustannusarvio on noin 15 miljoonaa euroa.

Lääketehtas Cytomed aloitti toimintansa Lappeenrannan Joutsenossa vuonna 2012, mutta tuotanto on päässyt täyteen vauhtiin viime kesänä. Tehdas lisää tuotantoaan. ICT-ala on vahvassa kasvussa Lappeenrannassa. Ohjelmistoala palkkasi viime vuonna 70 työntekijää ja on luvannut palkata tänä vuonna saman verran lisää. ICT-alan koulutusta on suositettu viime vuosina eikä se ole tällä hetkellä riittävää alan potentiaalin hyödyntämiseksi.

Työvoiman kysynnän näkymät

Loppuvuonna 2015 alueelle tuli avoimeksi kuukausittain noin 530 uutta työpaikkaa. Määrä on 13 prosenttia suurempi kuin edellisvuonna (koko maa + 5 %). Suuria muutoksia ei tapahtunut ammattiryhmittäin. Lukumäärissä suurimmat lisäykset näkyvät tutkimushaastattelijoiden, myyntineuvottelijoiden mutta myös tietotekniikan aloilla. Suurimmat vähennykset kohdistuivat tarjoilijoiden, sähköasentajien ja myyntiedustajien avoimiin työpaikkoihin. Pk-barometrikyselyyn osallistuneista yrityksistä 20 % arvioi henkilökuntansa määrän suurenevan (koko maa 18 %). Henkilöstön määrän laskua ennakoivat 7 % pk-yrityksistä (koko maa 10 %). Näkymät ovat siis edellisiä barometrejä paremmat, mutta edelleen aika varovaiset. Kotimaisen ja venäläisen kulutuskysynnän vaihteisuus on näkynyt kaupan alan työvoiman kysynnässä. Viimeisen parin kuukauden lukujen perusteella kysyntä on kuitenkin vilkkaampaa kuin edellisvuonna. Osin ilmiössä voi olla kyse myös kauppajen aukioloaika- ja palvelumuutoksista, mutta myös kesätyöpaikkojen viime vuotta aikaisemmasta ilmoittamisesta.

Lappeenrannan ammattibarometriarvioinnin mukaan noin kolmannes arvioiduista ammateista on tasapainoammatteja. Työvoimapulasta kärsiviä ammatteja oli noin viidennes. Lähitulevaisuudessa pulaa on erityisesti lääkäreistä, puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjistä sekä ICT-alan asiantuntijoista. Ylitarjonta-ammattiteitoja oli 45 % arvioiduista amma-

teista. Selkeimpiä ylitarjonta-ammattiteja olivat opettajat (ammatillinen, ammattikorkeakoulu ja yliopisto) sekä yleissihteerit. Ylitarjonta-ammattien määrä oli pienempi kuin edellisessä ammattibarometrissa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Lappeenrannan seudulla oli vuoden loppupuoliskolla keskimäärin 6 200 työtöntä kuukausittain. Työttömien määrä kasvoi 6 % edellisvuoteen verrattuna. Kasvuvauhti oli yhtä nopeaa kuin maassa keskimäärin. Sukupuolten välillä ei juurikaan ollut eroja kasvuvauhdissa. Työttömien osuus työvoimasta oli 15 % (koko maa 14 %). Työttömyys kasvaa edelleen. Teollisuudessa on odotettavissa työttömyyden kasvulukuja, kun Parocin Lappeenrannan tehtaan alasajo realisoituu. Myös postin irtisanomisten on kerrottu osuvan Kaakkois-Suomessa pahiten Lappeenrantaan. Niin ikään koulutussektorin yt-neuvottelut kasvattavat työttömyyslukuja.

Nuorisotyöttömyys (+ 11 %) on kasvanut kokonaistyöttömyyttä nopeammin. Myös valtakunnallinen kasvuvauhti (+ 7 %) ylittyi. Nuorten miesten ja naisten työttömien määrä kasvoi lähes samaa vauhtia. Vuoden loppupuoliskolla Lappeenrannan seudulla noin 21 % nuoresta työvoimasta oli työttömänä. Osuus oli alueen seutukuntien matalin. Ulkomaalaisia työnhakijoita oli keskimäärin 650 kuukausittain, ja heidän työttömyysasteensa oli 39 % (koko maa 32 %).

Rakennetyöttömiä oli vuoden loppupuolella keskimäärin 3 800 henkeä kuukaudessa, joka vastaa 62 % kaikista työttömistä (koko maa 60 %). Vuoden takaiseen tilanteeseen (60 %) verrattuna rakennetyöttömien osuus on kasvanut. Niin kuin muissakin alueen seutukunnissa, myös Lappeenrannan seudulla pitkäaikaistyöttömyys kasvoi. Kasvu on kuitenkin vielä maltillista verrattuna muihin seutukuntiin ja maan keskiarvoon, sillä määrä oli 11 % vertailuajankohtaa suurempi (koko maa + 21 %). Myös työttömyyden keskimääräinen kesto on muista seutukunnista ja koko maasta poiketen pysynyt edellisvuoden tasolla (50 viikkoa, koko maa 53 viikkoa). Vaikka pitkäaikaistyöttömien määrän odotetaan vielä kasvavan, on tämä kuitenkin yksi osoitus kohtuullisen toimivista työmarkkinoista.

Lisätietoja

Erikoistutkija Tarja Paananen
Kaakkois-Suomen ELY-keskus
puh. 0295 029 076
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Etelä-Savon ELY-keskus

Pieksämäen sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	0

Mikkelin sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0

Savonlinnan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0

Etelä-Savossa asui vuoden 2015 lopussa 150292 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 1270 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 10357 .

	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Etelä-Savon ELY-keskus			
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Hyvin kasvavat, runsaat metsävarat ja niiden tehokas hyödyntäminen ovat luoneet maakuntaan vahvaa metalli- ja metsäteollisuutta. Uusia kasvunäkymiä nähdään avautuvan puun kysynnän kasvusta mm. biotuotteiden valmistukseen. Äänekoskelle rakennettavan biotuotetehtaan ja Varkauden sellutehtaan investointien aiheuttama positiivinen vire näkyy myös Etelä-Savossa mm. teknologiateollisuusyritysten toiminnassa myönteisenä kehityksenä. Potentiaalia Etelä-Savossa nähdään olevan myös bioenergiaosaamisessa, metsäbiomassan prosessointiosaamisessa ja materiaali- sekä ympäristöteknologiassa.

Metsäisyys, laajat vesistöt ja maakunnan maine puhtaana ja turvallisena alueena ovat luoneet edellytyksiä myös matkailulle ja vapaa-ajanasumiselle. Laadukkaiden elintarvikkeiden tuotantoon ja jalostukseen on panostettu ja lähiruoan kysyntä kasvaa hyvin ja sen tuotantoa lisätään. Sijainti Venäjän naapurustossa on perinteisesti tarjonnut mahdollisuuksia niin vientiyrityksille kuin alueen matkailun kehittämiseksi. Venäjän talousongelmat ja Ukrainan konfliktin pitkittyminen pakotteineen ovat kuitenkin vaikeuttaneet kaupankäyntiä ja vähentäneet matkailijoiden virtaa, mikä on aiheuttanut ongelmia alueen yrityksille.

Etelä-Savo on säästynyt pienyritysvaltaisen elinkeinorakenteensa vuoksi suurilta rakenteellisilta muutoksilta eikä laajoja irtisanomisia ole ollut. Työttömien määrä on kuitenkin hievan lisääntynyt alueella vuoden takaisesta. Erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrä jatkoikasvuun. Työmarkkinoiden rakennemuutos näkyy työpaikkojen lopullisena häviämisenä, mm. koulutus- ja viestintäalalta sekä julkisesta hallinnosta. Uhkan alueen kehitykselle aiheuttavat hallituksen säästöt ja leikkaukset koskien yliopistoja ja korkeakouluja. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu on päättänyt lopettaa Pienyrityskeskukseen toiminnan Mikkelissä vaiheittain ja etsiä sille jatkajaa. Itä-Suomen yliopisto haluaisi siirtää Savonlinnan opettajankoulutuslaitoksen Joensuuhun. Yliopistoyksiköiden häviäminen tulisi olemaan merkittävä menetys Etelä-Savolle.

Yksi maakunnan keskeisimmistä haasteista on vinoutunut ikärakenne, joka heikentää alueen huoltosuhdetta, mutta toisaalta se voi myös tarjota uudenlaisia liiketoimintamahdollisuuksia. Osaavan työvoiman saatavuudessa ei tällä hetkellä ole suuria ongelmia. Useilla toimialoilla työllisten ikärakenne on kuitenkin päässyt vinoutumaan niin pitkälle, että hyvän työllisyyden tilanteessa osaavan työvoiman saatavuus saattaa muodostua ongelmaksi ikääntyvän väen eläköityessä.

Vesistöjen takia alueen rikkonainen ja hajanainen rakenne luo omat haasteensa alueen saavutettavuudelle ja kilpailukyvyille. VT5 välillä Mikkelin-Juva, joka ei vielä täytä pääteiden palvelutasovaatimuksia, on saamassa budjettirahoituksen ensi vuonna. Tuleva syväväylän siirto Savonlinnassa parantaa raskaan vesiliikenteen olosuhteita ja turvallisuutta. Etelä-Savon soratiestön ja vähäliikenteisen päällystetyn tiestön kunto on rapautumassa. Tämä tieverkko on erittäin tärkeä kuljetusten kannalta (puun korjuu, maitokuljetukset, matkailu ym.) Yksityistieavustusten pieneneminen aiheuttaa myös haittaa em. kuljetuksille. Erillinen haaste harvaan asutuilla seuduilla on joukkoliikenteen palvelutason huomattava lasku. Myös digitaalisen liiketoiminnan rakentaminen ja digitaalisten palvelujen saavutettavuus haja-asutusalueilla on muodostunut haasteelliseksi.

Kaupunkien kaavallinen valmius on kohentumassa keskeisten taajamayleiskaavojen edetessä. Pieksämäki sai taajamayleiskaavan valmiiksi, Mikkeli on tulossa luonnosvaiheeseen ja Savonlinna valmisteleo omaansa. Kirkonkylien taajamayleiskaavojen tilanne on kohentunut viime vuosina ja rantayleiskaavoja alkaa olla lähes kattavasti. Toinen vaihemaakuntakaava on valmisteluvaiheessa, siinä käsitellään mm. turpeenottoa ja kaupan kaavoitusta. Edeltävä vaihemaakuntakaava käsitteli tuulivoimaa ja se on vahvistettu 2016.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Helmikuussa julkaistun **Pk-barometrin** mukaan eteläsavolaisten pk-yritysten suhdannenäkymät ovat kehittyneet viime syksystä jonkin verran positiivisempaan suuntaan. Leimallista eteläsavolaisten pk-yritysten odotuksille oli investointihalukkuuden, innovaatioiden ja tuotteiden kehittämishalukkuuden vähäisyys suhteessa maan keskimääräiseen. Kapasiteetin käyttöasteen ennakoitiin kehittyvän paremmin kuin maassa keskimäärin.

Etelä-Savon ELY-keskus myönsi vuonna 2015 yritysten kehittämisrahoitusta yhteensä 8,2 milj. euroa. Tekes hankkeiden määrä oli hyvä ja rahoitusta myönnettiin Etelä-Savossa ennätysmäärä, yhteensä 9,5 milj. euroa pääosin cleantech- ja bioenergiահankkeisiin ympäristömyönteisten prosessien ja palvelujen kehittämiseen. Tämän hetkinen yritystukien kysyntä näyttää rakennerahasto- ja maaseuturahastopuolella melko hiljaiselta. Ajatuksia yritysten kasvuun ja kansainvälistymiseen ja uusille markkinoille on ollut, mutta ne eivät ole konkretisoituneet hakemuksiksi. Maaseutuyritysten puolella investointisuunnitelmia on tullut esille erityisesti elintarvikepuolella ja yritysten yhteistyöhalukkuuden arvioidaan lisääntyneen.

Vuonna 2015 **Finnvera Oyj** myönsi Etelä-Savoon rahoitusta kaikkiaan 61,3 milj. euroa, joka oli kaikkien aikojen ennätysvuosi. Sekä 2014 että 2015 vientiin liittyvien rahoitusten määrä on ollut korkealla tasolla. Sukupolvenvaihdosten, omistusvaihdosten ja muiden yrityskauppojen määrä näyttää tällä hetkellä olevan kasvamaan päin, mikä on hyvä asia yrityskannan säilymisen ja uusiutumisen kannalta. Kuluvan vuoden hakemusmäärien osalta ollaan vuoden 2015 vastaavan ajankohdan tasolla, ja näyttäisi, että vuonna 2016 päästään hakemusmäärissä vähintään vuoden 2015 tasolle.

Etelä-Savon TE-toimisto sitoi vuonna 2015 yritysten palkkatukeen 1,1 milj. euroa ja yritysten kanssa tehtyihin työvoimakoulutuksen yhteishankintoihin noin 100.000 euroa.

Uutta yritystoimintaa syntyi Etelä-Savoon vuonna 2015 hiukan edellisvuotta vähemmän, noin 550 yritystä. Keväällä yritysten perustannan odotetaan kehittyvän aiempien vuosien tapaan ilman suurempia muutoksia. Myös starttirahan kysyntä aleni hiukan edellisvuodesta ja TE-toimisto myönsi starttirahaa yritystoiminnan aloittamiseen yhteensä 1,3 milj. euroa eli 139 kappaletta.

Maatalouden ennakkolisten kannattavuustulosten mukaan vuosi 2015 oli erittäin huono koko maassa eikä tuotantopanosten hintojen lasku ole pystynyt paikkaamaan tuottajaintojen laskua. Tuotannon heikko kannattavuus heijastui investointeihin ja Etelä-Savossakin kotieläintilojen laajennusinvestoinnit jäivät vähäisiksi. Vuoden 2015 tukihauissa maatalouden investointitukihakemuksia tuli yhteensä 35 kpl, joista maidon- ja lihantuotantorakennuksia oli 5 kpl. Nuorten viljelijöiden aloitustukihakemuksia tuli 7 kpl. Maatalouden raken-

nekehitys jatkuu edelleenkin muuta maata hitaampana Etelä-Savossa. Viljelijäkyselyiden mukaan maatalouden jatkamis- ja kehittämishalua löytyy kyllä viljelijöiltä, mutta taloudellinen tilanne ei mahdollista laajennusinvestointeja eikä tulevaisuuttakaan nähdä parempana.

Vihannesten ja puutarhatuotteiden hinnat ovat keskimäärin nousseet ja energian hinnan aleneminen on osaltaan parantanut kasvihuoneiden kannattavuutta. Vuonna 2014 rahoitettiin Etelä-Savossa kaksi merkittävän suurta puutarhainvestointia, mutta viime vuonna puutarhayritystenkin investoinnit jäivät vähiin.

Luomutuotanto on edelleen kasvussa ja monipuolistumassa Etelä-Savossa. Luomutuotantoa oli viime vuonna 265 tilalla yhteensä noin 10 250 hehtaarilla. Kokonaan uusia luomutuottajia aloitti 24 kpl ja luomutuotannon osuus peltoalasta on kasvanut 14,3 prosenttiin.

Yritykset ovat lykänneet investointejaan yleisen taloudellisen tilanteen takia ja siksi yritystukia on haettu Etelä-Savossakin tavanomaista vähemmän. Maaseutuohjelmassa yritystukihakemuksia tuli kertomusvuonna 31 kpl, joista investointitukihakemuksia 25 kpl ja perustamistukihakemuksia 6 kpl. Kehittämishankkeita on kuitenkin käynnistymässä Etelä-Savossa ennätysmäärä. Niistä suurin osa liittyy elinkeinojen kehittämiseen, mikä osaltaan mahdollistaa tulevaisuudessa yritysten investointihalukkuuden lisääntymisen ja kannattavuuden paranemisen.

Elintarviketeollisuuden alalla alueella toimii useita vahvoja yrityksiä eri seutukunnilla ja niiden kysyntätilanne on ollut suhteellisen hyvä. Alalle on käynnissä investointeja ja uusia suunnitelmia on vireillä.

Metsäteollisuus on menestynyt kansainvälisillä markkinoilla monia muita tuotannonaloja paremmin ja palannut vuonna 2015 Suomen suurimmaksi vientialaksi vastaten n. 22 %:sta Suomen tavaraviennistä. Investointiutisten luomat positiiviset odotukset eivät ole vielä konkretisoituneet maakuntamme kannalta keskeisissä tunnusluvuissa, mutta metsäteollisuuden odotukset vuodelle 2016 ovat pääosin myönteiset.

Havusahatavaran vienti nousi viime vuonna määrällisesti 5,3 %, mutta viennin arvo vain 0,9 %. Viennin kasvusta huolimatta sahatavaran kokonaistuotanto aleni kuitenkin noin 3 %. Valtakunnallisissa ennusteissa vuodesta 2016 odotetaan sahojen päämarkkinoilla kelpoista. Määrällisesti suurimman yksittäisen vientimaan Egyptin bkt:n kasvun odotetaan edelleen vauhdittuvan. Viennin arvolla mitattuna suurimman vientimaan Japanin vuodesta odotetaan hyvää. Vuonna 2015 vienti Kiinaan kasvoi 60% eikä vienti näytä olevan herkkää Kiinan talouskasvun jarrutukselle. Maakunnassa toimivien yritysten edustajat näkevät Pohjois-Afrikkaan painottuvan mäntysahatavaran tilanteen haasteellisempänä ja tuovat esiin mäntytukkiin kohdistuvat hinta / järeysvaatimusten muutospaineet.

Vanerintuotannon viime vuotta on luonnehdittu vahvaksi tuotannon pysyessä valtakunnallisesti edellisen vuoden tasolla. Markkinoita myös tälle vuodelle on arvioitu vakaiksi, vaikka havuvanerin tuotannossa on esiintynyt myös tuotannonrajoituksista. Erityisesti koivuvanerin kysyntä on pysynyt hyvänä. Alueen yksiköistä on saatu lukea sekä rekrytointeja että työntekijöiden vähentämistä koskevia uutisia. Jatkojalosteista laatikkopakkauksilla on ollut hyvä kysyntä.

Metsäteollisuuden ykköstuotteeksi on vakiintunut sellu, vaikka sellun hintojen nousu taitui viime vuoden puolessa välissä. Sellun ylituotannon uhkaa ei silti pidetä suurena vaan

kysynnän kasvun odotetaan syövän tuotannon lisäyksen. Paperin tuotanto vähenee edelleen, mutta kartongin tilanne on valoisa.

Sekä teollisuuden ainespuun ostojen yksityismetsistä että kantorahatulojen on uutisoitu alentuneen vuonna 2015 noin 3 %. Maakunnallisia lukuja ei ole vielä käytettävissä. Tänä vuonna puun kysynnän ennakoidaan lisääntyvän maltillisesti.

Metsähakkeen käyttö energiantuotannossa jäi arvioiden mukaan valtakunnallisesti alle 8 miljoonaan kuutiometriin. Vuonna 2014 metsähaketta käytettiin 8,2 milj. m³ ja vuonna 2013 8,7 milj. m³.

Ennakkotietojen mukaan **teknologiateollisuuden** liikevaihto Etelä-Savossa kasvoi muutamaman prosentin, kun koko maassa liikevaihto pysyi jotakuinkin paikallaan. Yritysten välillä tilanteet eroavat kuitenkin toisistaan voimakkaasti. Epäyhtenäisyys koskee myös henkilöstöä. Kokonaisuudessaan johtuen jo pelkästään henkilöstön ikärakenteesta, joka erityisesti Etelä-Savon kone- ja metalliteollisuuden osalta on kovin vinoutunut, yritykset rekrytoivat kaiken aikaa uutta henkilöstöä. Digitalisaation edetessä erityisesti uusimmat tiedot omaavien ICT –osaajien tarve kasvaa.

Teknologiateollisuuden vientiä on auttanut viime aikoina Länsi-Euroopan talouden kasvu, mutta kokonaisuudessaan vientinäköymä on haastava, koska taantuma Venäjällä jatkuu ja Kiinan talouskasvun jatkuminen on epävarmalla pohjalla. Maailmantalouden kasvu on viimeaikoina heikentynyt, jonka johdosta epävarmuus tulee lähiaikoina vaivaamaan yritysten kasvumahdollisuuksia. Kokonaisuutena investointien taso ei ole toistaiseksi lähentynyt voimakkaasti nousemaan, joskin on todettava, että myös yksittäisiä positiivisia ja varsin mittavan kokoluokan poikkeuksia löytyy.

Etelä-Savossa **rakentamista** voi kuvata tällä hetkellä ennätysmäisen hiljaiseksi. Rakentamisen suhdanne on laskenut muuta suhdannetta enemmän ja pohja on nyt saavutettu. Etelä-Savon rakentaminen on elpymässä kohti asuntomessuvuotta 2017. Tällä hetkellä Etelä-Savon julkinen rakentaminen estää rakentamisen kokonaisvolyymin vielä suurimman laskun. Asuntotuotanto on vähäistä uusien asuntojen kysynnän ollessa vai-sua. Asuntokaupan ketju ei toimi ensiasunnon ostajien vähäisyydestä johtuen. Maatalouden rakentaminen on vähentynyt merkittävästi maatalouden kannattavuusongelmien takia, eikä käännettä parempaan ole nököpiirissä Venäjän pakotteiden jatkuessa.

Suomi on kaupungistumassa ja Etelä-Savo kärsii tästä kehityksestä. Rakentamistakin luova yhteiskunnallinen usko alueen kehitykseen painottuu Mikkeliin, jonka kehittyvät liikenneyhteydet ja Asuntomessut 2017 antavat uskoa alueen vetovoimaisuuteen. Pieksämäellä odotetaan kauppakeskushankkeen toteutumista, jolla olisi kaupungin rakentamista piristävä vaikutus. Rakennusmarkkinoille on hiljaisempaa aikana patoutunut kysyntää erityisesti korjausrakentamiseen. Patoutunut kysyntä, niin korjaus- kuin asuntorakentamisessa antaa uskoa hiljalleen elpyvään rakentamiseen julkisen rakentamisen säilyessä kohtalaisella tasolla.

Kaupan alan liitto ennustaa kaupan alan yltävän tänä vuonna lievään kasvuun. Ostovoimaa tukevat hidas inflaatio ja työttömyyden kasvun pysähtyminen. Kyse ei kuitenkaan heidän mukaansa ole suuresta käänteestä, vaan parhaassa tapauksessakin hitaasta tarmomisesta eteenpäin. Viime vuosi oli kaupan alalla varsin jakautunut. Vähittäiskaupan suurimmat alat, päivittäistavara-, tavaratalo- ja rautakauppa kutistuivat, mutta monet erikois-

kaupan alat kasvoivat reippaasti. Myös kaupan työllisyys heikkeni – kaupassa avautui aiempaa harvemmin uusia työpaikkoja ja samaan aikaan työtä hakevien työttömien myyjien määrä on kasvanut tuntuvasti.

EK:n tammikuussa tekemän suhdannebarometrin mukaan Itä-Suomessa **palvelualoilla** suhdannetilanne on jatkunut heikkona ja suhdannenäkymät ovat viimeaikaisesta paraneemisesta huolimatta harmaat. **Matkailulla** on merkittävä vaikutus Etelä-Savon palveluelinkeinoissa. Maakunnan väestömäärä kasvaa kesäajalla ja enenevässä määrin myös ympärivuotisesti laajalla vapaa-ajan asukkaiden ja matkailijoiden joukolla. Etelä-Savossa on lähes 50 000 ns. kesämökkiä, joista osa on vuokramökkikäytössä. Mökkimatkailu on ollut etenkin venäläisten matkailijoiden suosiossa, mutta rajanylitykset ovat vähentyneet tuntuvasti aiemmasta. Vähennemistä on pystytty korvaamaan muualta tulleilla matkailijoilla. Matkailukohteiden tasoa nostavia hankkeita valmistui ja on käynnistetty.

Työvoiman kysynnän näkymät

Puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjien lisäksi vain muutamista terveydenhuollon erityisasiantuntijoista on Etelä-Savon tasolla pulaa. Työmarkkinoilla käynnissä oleva murros on aiheuttanut sen, että myös erityisasiantuntija- ja asiantuntija-ammateissa on aiempaa enemmän työttömyyttä. Erittäin paljon ylitarjontaa on johdon sihteereistä ja osastosihteereistä, kirvesmiehistä ja rakennuspuusepistä, myyjistä, rakennusalan avustavista työntekijöistä ja yleissihteereistä.

Maa- ja metsätaloudesta on hävinnyt vuosina 2007–2013 yli 1000 työpaikkaa eli 18 % kaikista alan työpaikoista. Toimialan suhteellinen osuus kaikista työpaikoista on kaikissa seutukunnissa alentunut noin prosenttiyksikön. Teollisuuden työpaikkojen merkitys on ollut suurin Savonlinnan seutukunnan elinkeinorakenteessa, v. 2007 vielä 17 %, v. 2013 enää 13 %. Savonlinnan seutukunta on vuosina 2007–2013 menettänyt taantumassa/rakennemuutoksessa yli 30 % teollisista työpaikoistaan. Pieksämäen seutukunnassa teollisten työpaikkojen osuus työssäkäyvistä on pienentynyt vain hieman. Mikkelin seutukunta sijoittuu keskelle. Hallinto- ja tukipalvelut –toimialalla työpaikkojen määrä on kasvanut Mikkelin ja Pieksämäen seutukunnassa, mutta vähentynyt yli 100:lla Savonlinnan seutukunnassa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyyden kasvu näyttää viimeisimpien tilastojen mukaan hienokseltaan taittuvan. Nuorten työttömyys on kuitenkin kahdessa vuodessa kasvanut lähes 300:lla. Sen sijaan yli 55-vuotiaiden työttömyyden kasvu on ollut huomattavasti maltillisempaa. Kokonaistyöttömyyden trendi näyttää vuoden aikana lähes tasaantuneen. Yhdenjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleiden määrä on kuitenkin kasvanut selvästi.

Vuodesta 2008 jatkuneen taantumana aikana työttömien määrä on Etelä-Savossa lisääntynyt noin 3500 hengellä, tästä 40 % on kohdistunut rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden ammattiryhmään. Vuodet 2010 ja 2011 olivat Etelä-Savossa työllisyyskehitykseltään selvästi parempia – tuolloin työttömien määrä laski yhteensä lähes 1000 hengellä.

Palvelu- ja myyntityössä ei vielä vuosina 2008–2009 työttömyys lisääntynyt vielä lainkaan, mutta sen sijaan rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden ammattiryhmässä työttömien määrä lisääntyi jo taantuman alussa yli 900 hengellä.

Mikkelin seutukunta

Mikkeli, Hirvensalmi, Kangasniemi, Mäntyharju, Pertunmaa, Puumala

Mikkelin seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 72 787 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 241 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 4893.

Mikkelin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Mikkelin seudun vahvuus on sen hyvä logistinen sijainti ja monipuolinen elinkeinorakenne. Seudun runsaat vesistöt mm. Saimaa ja Puula tarjoavat hyvät edellytykset matkailulle ja vapaa-ajanasutukselle.

Alueella on monipuolinen ja hyvä koulutustarjonta sekä vaikuttavaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Valtakunnallisen Luomuinstituutin uusi toimintamalli valmistellaan vuoden 2016 aikana.

Mikkelin seudun haasteena on väestön ikääntyminen ja vinoutunut ikärakenne. Väestönkehitys on kuitenkin ollut positiivisinta Etelä-Savossa. Haasteeksi ovat muodostuneet myös nykytilanteessa julkisen sektorin supistuneet/supistuvat työpaikat sekä hallituksen vaatimat leikkaukset koulutukseen. Ammatillisen oppilaitoksen koulutusmäärärahojen leikkaukset ja reformin käynnistyminen tulevat olemaan haasteellisia. Aalto yliopiston päätös Mikkelissä sijaitsevan Pienyrityskeskuksen lopettamisesta on kova isku alueelle. Toiminnalle on kuitenkin päätetty etsiä jatkajaa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Havuvaneria valmistavalla UPM Kymmene Wood Oy:n Pelloksen tehtailla markkinanäkymät ovat melko vakaat ja vaneriliiketoiminnan kannattavuus jatkunut hyvänä. Joistakin yksittäisistä tuotannonrajoituksista on annettu ilmoituksia keväälle. Tehdas työllistää noin 600 työntekijää ja on vastikään ottanut oppisopimuskoulutukseen kymmenkunta uutta työntekijää.

Stora-Enson Varkauteen rakenteilla oleva LVL-tehdas on tuonut toimintaa myös Mikkelin seudulle rakentajille – tehtaan käynnistäminen vilkastuttaa puukauppaa ja näkyy jo nyt mm. korjuuketjun valmistautumisena tulevaan.

Seudun teknologiayritykset ovat käynnistäneet investointeja kuluneen vuoden aikana. Näihin sisältyy niin toimitilojen laajennuksia kuin kone- ja laitehankintoja.

Yllättävänkin monia pienyrityksiä tuntuu kiinnostavan vientimahdollisuuksien selvittäminen, etenkin välillinen vienti suomalaisien kumppanin kautta. Myös kehitys- ja kasvusuunnitelmin laatiminen kiinnostaa enemmän kuin muutamana aiempänä vuotena.

Mikkelin asuntomessut järjestetään vuonna 2017. Asuntomessujen järjestelyt ovat kääntyneet teknisestä rakentamisesta messujen tapahtumatuotantoon. Asuntojen rakentaminen alueelle voidaan käynnistää kevään aikana.

Venäläisten matkailijoiden määrä vähentynyt Mikkelin seudulla eikä majoittumiselle ja mökkivuokraukselle ole entisen suuruista kysyntää. Matkailun painopistettä on saatu siirtymään muualta tullessiin matkailijoihin.

Mikkelin seudulla rekisteröitiin vuoden 2015 toisella puoliskolla 124 uutta yritystä (v. 2015 289). Näistä starttirahalla yritystoiminnan aloitti Mikkelin seutukunnassa 63 henkilöä. Vastaavalla jaksolla vuotta aiemmin yrityksiä rekisteröitiin 134 kappaletta, eli perustettujen yritysten laski 7,7 %. Uusyrityskeskukseen neuvontapalveluiden kysyntä kuitenkin lisääntyi edeltävästä vuodesta. Loppuvuonna perustetut uudet yritykset syntyivät edelleen pääosin palvelualueille ja uusien tuotannollisten yritysten määrä on erittäin pieni. Keväällä yritysten perustannan odotetaan kehittyvän edellisten vuosien tapaan ilman dramaattisia muutoksia lukumääriin. Uusien yritysten toimialajakaumassa ei ole odotettavissa muutoksia. Myöskään alkuvuoden 2016 tilanne ja odotukset loppukeväälle eivät poikkeakaan mitenkään merkittävästi edellisistä vuosista.

Mikkelin seudulla on käynnistymässä useita suurehkoja investointihankkeita. Arkistolaitoksen uuden keskusarkiston rakennushanke Mikkelissä etenee suunnitellusti ja rakennuksen on määrä valmistua vuoden 2017 lopussa. Monitoimihalli Mikkelin Areenan rakennustyö on käynnistynyt ja arvioitu valmistumisaika on alkuvuonna 2018. Metsä-Sairilan uuden jätevedenpuhdistamon työ on käynnistynyt valmistuen vuonna 2020. Puhdistamo on kiinteä osa EkoSairila +2020 konseptia. Sen toiminnassa korostuu ekotehokkuus, lähinnä materiaalivirtojen kierrätys, resurssitehokkuus ja ympäristöturvallisuus. Sen yhteyteen ollaan käynnistämässä BioSairila Oy nimistä biokaasulaitosta. Valtatie 5:n Mikkelin ohitustien kohdan rakentaminen jatkuu vielä kuluvan vuoden ajan. Ensi vuodenvaihteen tienoilla päästäneen aloittamaan Mikkelin ja Juvan välistä osuutta, mikä tuo seuraavan vuoden kuluessa rakentamiseen tervetullutta toimeliaisuutta.

Työvoiman kysynnän näkymät

Mikkelin seudulla arvioidaan pulaa olevan myös ammattitaitoisista myyntiedustajista sen lisäksi, mitä Etelä-Savon rekrytointivaikeusammatit yleisesti ovat. Erittäin paljon ylitarjontaa on johdon sihteereistä ja osastosihteereistä, kirvesmiehistä ja rakennuspuusepistä, myyjistä, rakennusalan avustavista työntekijöistä ja yleissihteereistä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Mikkelin seutukunnassa kokonaistyöttömyyden kasvu lähes pysähtyi tammikuussa 2016. Työttömien nuorten määrä on kasvanut parin vuoden ajan 100 henkeä/vuosi, mutta yli 55-vuotiaiden työttömyyden kasvu on ollut selvästi tätä maltillisempaa.

Yhdenjaksoisten pitkäikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä on noussut kolmessa vuodessa Mikkelin seutukunnassa 24 %:sta 32 %:iin.

Mikkelin seutukunnassa työttömyyden lasku vuonna 2010–2011 oli selvästi pienempää kuin Pieksämäen ja Savonlinnan seutukunnissa.

Pieksämäen seutukunta

Pieksämäki, Joroinen, Juva

Pieksämäen seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 30472 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 373 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1846.

Pieksämäen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seutu sijaitsee Jyväskylän, Kuopion ja Mikkelin muodostaman kolmion keskipisteessä, tunnin ajomatkan päässä ko. kaupungeista. Seudun kunnat ovat logistisesti hyvin saavutettavissa maa- ja rautateitse. Juva ja Joroinen ovat perinteisiä alkutuotantovaltaisia maa-seutukuntia. Pieksämäki on teollisuuspaikkakunta sekä talousalueensa kaupan ja palveluiden keskus. Lisäksi Pieksämäellä on laajahko toisen ja alemman korkean asteen ammatillinen koulutustarjonta.

Alueen vahvuudet ovat terveet, ketterät pk-yritykset, voimakas teknologiateollisuuden perinne ja sen kiinteä yhteys Varkauden seutuun, monipuolinen elinkeinorakenne sekä vahva metsätalous.

Seudun suuri haaste on väestön määrän jyrkkä väheneminen. Voimakkaasta eläköitymisestä ja väestön vähenemisestä johtuen alueen haasteena tulee lähivuosina olemaan osaavan työvoiman saatavuus. Väkimäärän väheneminen merkitsee myös kuluttajien määrän laskua. Asukasmäärän ja veronmaksajien vähentyessä pelkona on sekä yksityisten että julkisten palveluiden rapautuminen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seudun kunnat ovat aktiivisella kaavoituspolitiikalla edistäneet elinkeinotoimintaa ja yritysten sijoittumista alueelle. Pieksämäelle on kaavoitettu ydinkeskustaan 8 hehtaarin alue kauppakeskusta varten, jonka rakentamispäätöstä odotellaan. Toteutuessaan kauppakeskus työllistäisi vähintään 300 henkeä. Joroisissa on käynnistynyt Huutokoskella sijaitsevan Datacenter -alueen kaavoitus. Kaava-alueen koko on noin 26 hehtaaria ja se mahdollistaa noin 75 000 kerrosneliömetrin rakentamisen. Kaava valmistunee vuoden 2016 loppuun mennessä. Myös asuintonttien kaavoitusta ranta-alueilla ja niiden liepeillä sijaitsevilla maa-alueilla on tehostettu. Pieksämäen ja Varkauden seudut voisivat yhdessä miettiä keinoja koko keskisen Savon houkuttelevuuden lisäämiseksi.

Pieksämäellä on merkittävä sosiaali- ja terveysalan yritysten ja laitosten keskittymä. Sote – alalla työskentelee n. 1850 henkeä, mikä on 25% kaikista kaupungin työpaikoista. Toimiala on ainoa, jonka työpaikat ovat viime vuosina lisääntyneet. Alalla toimii Pieksämäen eniten työllistävä yksityinen yritys, joka on luonut kymmenessä vuodessa n.140 työpaikkaa. Sote -alalla on jatkuvasti ongelmia osaavan työvoiman saatavuudessa. Paikallisen koulutuksen säilyminen on elinehto koko alan tulevaisuudelle Pieksämäellä.

Teknologioteollisuuden yritysten näkymät ovat kaksijakoiset, osalla on melko hyvä tilauskanta ja osalla on todella hiljaista sekä epävarmuutta tulevaisuudesta. Monilla pienillä yrityksillä on pulaa käyttöpääomasta, johtuen maksuviiveistä sekä heikoista katteista. Toimialan ongelmana on investointien vähyyys sekä investointeihin liittyvän byrokratian takkuaminen. Muutamat alueen yritykset ovat saaneet osatoimituksia lähialueiden hankkeisiin esim. Äänekosken biotuotetehtaan ja näiden hankkeiden myönteisten vaikutusten odotetaan vahvistuvan. Toimitilojen kysyntä on vilkastunut ja esim. Pieksämäen kaupungin vapaat hallitilat ovat taas vuokratut. Tärkeimmät yritykset ovat huolehtineet osatoimittajakelpoisuudestaan nostamalla tuotantoprosessinsa laatujärjestelmät CE –standardien edellyttämien vaatimusten tasolle.

Elintarvikeyrityksillä (kasvihuonetuotanto) on kohtuullisen vakaat näkymät, työvoimaa lisätään kevään edetessä. Elintarviketeollisuuden yritykset ovat kehittäneet toimintaansa esim. investoineet pakastelinjastoon. Lähiruoan tuotannon edistämiseksi seudulla on myös uusia hankkeita.

Kauppan kehitys polkee paikallaan – päivittäistavara- ja rautakauppa sekä tukku- ja kauppa supistuvat. Kaikkiaan kaupanalan odotukset seudulla ovat kuitenkin myönteiset, Pieksämäen Veturitallien alueen rakentamispäätös tulee kesäkuussa ja Juvan keskustaan käynnistyy kesällä päivittäistavara- ja kauppan investointi.

Erikoiskaupan näkymät ovat ankeat, viime vuosi oli heikompi kuin edellinen. Pieksämäellä erikoiskaupan ja palvelualan yritykset perustavat ”virtuaalisen tavaratalon” verkkokauppoineen.

Pieksämäen seudun uudisrakentamissektorilla on hiljaista. Kerrostaloja ja rivitaloja saaneerataan ja omakotitalojen rakennuslupia on haettu vain muutamia per kunta. Puutavaran lisääntynyt kysyntä Varkaudessa ja Äänekosken Biotuotetehtaan käynnistyminen 2017–2018 kasvattavat kuljetus- ja metsäalan töitä tulevaisuudessa myös Pieksämäen seudul-

la. Työt luovat mahdollisuuksia metsänhakuun ja kuljetusalan yrityksille ja niiden työvoiman saatavuuteen tulee varautua.

Investoinnit ja kehittämisavustukset

Teollisuusrakentaminen on jäissä verrattuna vuoden takaiseen tilanteeseen. Kaupan ja palveluiden alan rakentamisen odotetaan vilkastuvan, vireillä on useita hankkeita, kuten Pieksämäen kauppakeskus, Matti ja Liisa Koti Oy:n laajennus Nikkarilassa (3M€), Hiekänpään elämäntarvikeskus (14 M€) ja Juvan päivittäistavarakaupan investointi. Teollisuuden kone- ja laiteinvestoinnit osoittavat elpymistä, joskin sekin lähinnä vanhenevan kaluston korvausinvestointeja.

Pieksämäen seudulle myönnettiin vuonna 2015 noin 2,2 milj. euroa kymmenelle yritykselle (1,7 milj. euroa v. 2014) kehittämisavustuksia.

Pieksämäen seudun kunnissa perustettiin uusia yrityksiä v. 2015 edellisvuoden tahdissa, yhteensä 106 kpl

Pieksämäelle perustettiin viime vuonna 64 yritystä (v 2014 62), Joroisiin 22 yritystä (13) ja Juvalle 20 yritystä (27). Starttirahan turvin yritystoiminnan aloitti 30 yrittäjää, mikä on lähes viidenneksen (19 %) alempi, kuin vuonna 2014 (37). Tilannetta selittää taantuman jatkuminen ja yleinen heikko taloustilanne. Kiinnostus oman yritystoiminnan käynnistämiseen on lisääntynyt tämän vuoden alussa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Pieksämäen kaupungissa on jatkuvasti pulaa lähi- ja sairaanhoitajista. Tilanteessa ei ole näkyvissä paranemista, esim. alalla työskentelevien ikärakenteesta johtuvan voimakkaan eläköitymisen vuoksi. Sote – ala on ollut jo vuosia ainoa työpaikkoja lisäävä toimiala. Pieksämäen, mutta myös koko Etelä-Savon osalta sote -alan osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi tarvitaan esim. ulkomaisen työvoiman hyödyntämisen selvittämistä.

Osaavan työvoiman saatavuusongelmiin törmätään myös muilla toimialoilla. esim. metallissa on jo nyt nähtävissä ongelmia suorittavan tason töihin erityisosajien ja avainhenkilöiden rekrytoinneissa.

Työvoiman puutetta esiintyy erittäin vähän Pieksämäen seudulla, mutta esim. palvelukeskustyöntekijöiden/myyntineuvottelijoiden paikkojen täyttämiseksi vaaditaan erityistimenpiteitä löytää työvoimaa. Näissä puhelinpalvelukeskustyöpaikoissa esim. kielitaitovaatimus on korkea. Pieksämäen seutukunnan kolmessa kunnassa on omanlaisensa työpaikkarakenne. Pulaa arvioidaan tulevan elintarviketeollisuuden prosessityöntekijöistä (Juva), erityisopettajista, hammaslääkäreistä, kuorma-auton- ja erikoisajoneuvon kuljettajista, lähihoitajista (Pieksämäki), puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjistä sekä lääkäreistä ja sairaanhoitajista. Huomattavaa ylitarjontaa on kiinteistöhuollon työntekijöistä, konepuusepistä, käytön tukihenkilöistä (tietotekniikka), lukion ja peruskoulun yläluokkien opettajista, myyjistä ja yleissihteereistä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Seutukunnalta suuntautuu pendelöintiä sekä Mikkelin että Varkauden suuntaan oman työpaikkatarjonnan lisäksi. Varkauden seudun menestys heijastuu vahvasti Pieksämäen seutukunnan työllisyydessä. Pieksämäen seudun alueella on työttömien määrä hieman noussut vuoden takaisiin (2015) lukemiin. Kuitenkin seudun tilanne on maakunnan paras. Pieksämäen osalta voi todeta rakennusalan työttömyyden nousseen, vaikka alueella on ollut uustuotantoa ja isoja saneerauskohteita. Nuorten työttömyys poikkeaa alueella siten, että Pieksämäellä nuorten määrä ei ole noussut vuoden takaiseen, mutta Juvalla ja Joroisissa työttömien määrä on noussut. Kuitenkin kokonaisuutta katsellen nuorten osuus on huolestuttava. Juvalla ja Joroisissa työttömien määrä selvästi kesäaikaan vähenee sesonkiaikaisten työpaikkojen takia.

Pieksämäen seutukunnassa pitkäaikaistyöttömyys on lähes kaksinkertaistunut kolmen viime vuoden aikana, mutta silti osuus kokonaistyöttömyydestä oli 24 % tammikuussa 2016, kun se muissa seutukunnissa on 32–33 %.

Pieksämäen oppilaitoksissa sekä opettajien että oppilaiden määrä vähenee. Esedu lopettaa Juvan toimipisteen 2017 – sinne ei enää oteta sisään opiskelijoita.

Savonlinnan seutukunta

Savonlinna, Sulkava, Rantasalmi, Enonkoski, Heinävesi

Savonlinnan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 47033 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 656 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,7 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3618.

Savonlinnan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Savonlinnan seudun vahvuutena voidaan pitää sen sijaintia keskellä Saimaan järvisuuta, joten edellytykset matkailulle ja sen kehittämiseksi hyvät. Toisaalta Savonlinna sijaitsee pääväylistä sivussa ja julkisen liikenteen toimin alueelle on huonot yhteydet ilman kaupungin tukea.

Alueella on vahvaa kone- ja teknologiateollisuutta ja vaneriteollisuuskeskittymä on globaalisti kilpailukykyinen. MAMK Savonlinnan kuitulaboratorio tekee kansainvälisen tason tutkimusta kehittäen teknologiaa ja innovaatioita mm. prosessi- ja metsäteollisuudelle. MAMK pyrkii myös vahvistamaan insinöörikoulutusta Savonlinnassa.

Rakenteellisena haasteena on väestön ikääntyminen, korkeat muuttotappiot ja korkea työttömyysaste. Akuutti suuri uhka seudulle ovat OKM:n leikkaukset koulutukseen, jotka uhkaavat lopettaa opettajankoulutuksen Savonlinnassa. Leikkauksilla olisi todella suuret vaikutukset aluetalouteen.

Teollisuuden työpaikkojen merkitys on ollut suurin Savonlinnan seutukunnan elinkeinorakenteessa, v. 2007 vielä 17 %, v. 2013 enää 13 %. Savonlinnan seutukunta on vuosina 2007–2013 menettänyt taantumassa/rakennemuutoksessa yli 30 % teollisista työpaikoistaan. Hallinto- ja tukipalvelut –toimialalla työpaikkojen määrä on kasvanut Mikkelin ja Piekämäen seutukunnassa, mutta vähentynyt yli 100:lla Savonlinnan seutukunnassa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Äänekosken biotuotetehtaan rakentamisen vaikutukset paikalliselle teknologiateollisuudelle ovat suuret. Seudun teknologiateollisuudessa on hyvä suhdannetilanne, joka kestää todennäköisesti ainakin 1–2 vuotta saatujen tilausten pohjalta. Metsä-Fibren merkittävän investoinnin lisäksi alueen koneteollisuutta työllistävät suurtilaukset mm. Etelä-Amerikasta ja Kiinasta.

UPM:n koivuvanerituotantoon erikoistuneelle Savonlinnan tehtaalle tehtiin laajennus vuonna 2012. Tuotantolaitos on erikoistunut korkeamman jalostusasteen tuotteisiin ja hyvä kehitys on jatkunut ja näkymät ovat melko vakaat. Syksyllä aloitettu rekrytointikierrros on loppusuoralla. Punkaharjun Puutaito on laajentamassa toimintaansa Kerimäelle ja on rekrytoimassa lisää henkilökuntaa.

Matkailun alalla Rantasalmella on onnistuneesti toteutettu JärviSydämen spa- hotellilaajennus ja uusilla palveluilla on ollut hyvä kysyntä. Myös Punkaharjun valtiohotelli on saanut uudet omistajat ollen nyt Hotelli Punkaharju ja kohteella on paljon kehittämissuunnitelmia. Venäläisten matkailijoiden määrä ja yöpymiset ovat vähentyneet tuntuvasti ja katse on käännetty suurelta osin saksalaisiin.

Motonet avaa kaupan Savonlinnaan ja rekrytoi parikymmentä työntekijää. Lisäksi K-rauta ja Tokmanni rakentavat ja laajentavat toimintaansa.

Savonlinnan seudulle perustettiin vuonna 2015 yhteensä 150 **uutta yritystä**. Samaan aikaan yrityksensä lopettaneita oli 76 kpl, joten yrityskannassa tapahtui kasvua 43 yrityksen verran. Vuosi oli yritysperustannan kannalta heikoin kymmeneen vuoteen pitkään jatkuneen taantumien ja tulevaisuuden epävarmuuden vuoksi. Uudet yritykset sijoituivat suurelta osin palvelualoille. Kaupan alalle vajaa 30 % ja tuotannollisille aloille syntyi vain kahdeksan prosenttia yrityksistä. Starttirahalla yritystoiminnan aloitti Savonlinnan seutukunnassa v. 2015 yht. 42 henkilöä. Yritysperustannan arvioidaan kääntyvän nousujohtoiseksi viimeistään vuonna 2017.

Investointeja

Prime hotelli Savonlinna/Spa Hotell Kasino julkisuudessaakin ollut tornihotellihanke, joka vaikuttaa laajemminkin myönteisesti Savonlinnan seudun matkailun ja palveluelinkeinon.

Yksittäisistä tuotannollisista pk-yrityksistä merkittävimpiä investointeja ovat tehneet Joros Oy ja Punkaharjun Puutaito.

Kaupan ja palvelujen osalta tilaa vievän kauppapalveluja rakennetaan kaupungin Itä-puoliselle kaupan palvelun alueelle. Toisaalta pienet kauppapalvelut ovat suhdanteesta johtuen tiukoilla etenkin Savonlinnan keskustassa ja liitoskuntien kirkonkylissä. MAMK:in mahdollisen Kuitu3- investoinnin (n. 4 miljoonaa euroa/ 2016-2017) kauppainvestointien yms. rinnalla.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman puutetta esiintyy erittäin vähän Savonlinnan seudulla, vain palvelukeskustyyntekijöiden/ myyntineuvottelijoiden paikkoihin on vaikeaa löytää työvoimaa.

Savonlinnan seutukunnan viidessä kunnassa on samansuuntainen työpaikkarakenne. Kaikissa painottuu matkailu, maa- ja metsätalous sekä teollisuus (pl. Enonkoski).

Huomattavaa ylitarjontaa on huonekalupuusepistä, kuorma-auton ja erikoisajoneuvojen kuljettajista, mainonnan ja markkinoinnin erityisasiantuntijoista, matkatoimistovirkailijoista, moottoriajoneuvojen asentajista ja korjaajista, myyjistä, vaattureista, pukuompelijoista ja yleissihteereistä, käytöntukihenkilöistä, maa- ja metsätaloustyökoneiden kuljettajista.

Kesäkauden lähestyessä kausityöntekijöiden kysyntä kasvaa matkailussa, hotelli- ja ravintola-alalla sekä rakennustöissä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Savonlinnan seutukunnan työttömyys on lisääntynyt noin 200 henkilöllä tammikuusta 2015 tammikuuhun 2016. Savonlinnan seutukunta on perinteisesti ollut selvästi riippuvaisempi palkkatukirahoituksesta kuin muut seutukunnat. Savonlinnan seutukunnan kunnissa työttömyysaste vaihteli tammikuussa 2016 Sulkavan 16,7 %:sta Heinäveden 17,9 %:iin.

Tammikuusta 2015 tammikuuhun 2016 työttömyyden kasvusta Etelä-Savossa kaksi kolmasosaa on kohdistunut Savonlinna seutukuntaan. Nuorten työttömien määrä on pysynyt ennallaan. Kasvusta puolet on kohdistunut yli 55-vuotiaisiin.

Yhdenjaksoisten pitkäikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä on noussut kolmessa vuodessa Savonlinnan seutukunnassa 25 %:sta 33 %:iin.

Lisätietoja

Johtava asiantuntija Marja Aro
Etelä-Savon ELY-keskus
puh. 0295 024 152
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pohjois-Savon ELY-keskus

Ylä-Savon sk **6 kk**
 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta -
 Työttömyys 0

Koillis-Savon sk **6 kk**
 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta 0
 Työttömyys 0

Kuopion sk **6 kk**
 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta 0
 Työttömyys 0

Varkauden sk **6 kk**
 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta +
 Työttömyys +

Pohjois-Savossa asui vuoden 2015 lopussa 248112 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 295 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 16814.

Pohjois-Savon ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Alueellisten kehitysnäkymien arviointi on edelleen hyvin haasteellista ja kehityskuva sisältää monia riskitekijöitä. Kokonaiskehitys on seurannut kohtuullisen hyvin aiemmin arvioituja suuntaviivoja. Viime syksyyn verrattuna tilanne on kokonaisuutena muuttunut parempaan suuntaan, maataloutta lukuun ottamatta. Talouden pohjakosketuksen uskotaan olevan takanapäin ja nyt tarkasteltavan jakson aikana kasvun uskotaan käynnistyvän hiljaisena. Yrityskohtaiset erot ovat säilyneet suurina, tai jopa vahvistuneet. Odottava tilanne on kääntymässä varovaiseksi toiveikkuudeksi ja käyttöpääomarahoituksesta on siirrytty nousuviin investointiodotuksiin. Kasvun merkit ovat edelleen pääasiassa spekulatiivisia ja reaali-talouden merkit käännöksestä ovat vielä heikkoja.

Kokonaiskehitys Pohjois-Savossa on ollut haastavasta taloustilanteesta huolimatta maan keskitasolla. Kuopion vetovoima on pysynyt vahvana. Muuttovoitto kääntyi niukaksi muuttotappioksi parin vuoden kasvun jälkeen.

Barometrien näyttämä yleiskuva on kääntynyt lievästi positiiviseksi. Sekä liikevaihdon että kannattavuuden uskotaan lähtevän kasvuun. Kuten yleensäkin taantumista toivuttaessa, Pohjois-Savon kasvu lähtee käyntiin hiukan valtakunnan keskitasoa hitaammin. Varkauden seudulla yritysten odotusarvot liikevaihdon ja kasvuhakuisuuden suhteen ovat pysyneet edelleen korkealla. Nyt myös Kuopion seutu ja Ylä-Savo ovat nousseet liikevaihtoa arvioitaessa Varkauden kanssa samalle tasolle. Myös kasvuhakuisuus on kasvanut sekä Ylä-Savossa että Kuopion seudulla – jopa niin, että Kuopiossa voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavien yritysten osuus kaikista yrityksistä on Pohjois-Savon suurin. Venäjän pakotteiden vaikutukset ovat tasaantuneet pysyväisluontoisiksi. Muutoin vienti on piristymässä. Tammi-helmikuussa Kauppakamarin vahvistamat vientitodistukset ovat selvässä kasvussa verrattuna edellisvuoteen. Muutos on merkittävä ja siitä voi todeta maakunnan kpl-määräisen viennin EU- ja ETA-maiden ulkopuolelle olleen tänä vuonna vireämpää kuin edellisen vuoden vaihteessa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Barometrien mukaan pohjakosketus taloudessa on nyt ohi. Odotukset ovat muuttuneet aiempaa paremmiksi. On kuitenkin huomioitava, että lähtötaso on todella heikko, heikoin moneen vuoteen. Kasvun odotukset ovat olemassa, mutta kasvun odotetaan olevan hyvin hiljaisista. Kasvun uskoa luovat hiljalleen paranevat investointiodotukset, aiemmin pääpaino on ollut korvausinvestoinneissa.

Yksi merkittävimmistä positiivisista muutoksista aiempiin arvioihin verrattuna on yritysten käyttöpääoman tarpeen väheneminen. Tilanne on pitkään jatkuneen alaspäin menemisen jälkeen tasaantunut ja tilannetta ei enää paikata väliaikaisella käyttöpääomalla.

Maatalouden näkymä on hankala ja sillä voi olla arvaamattomia vaikutuksia kokonaisuuteen. Maatalouden muuttuneen tilanteen vaikutukset näkyvät toimialan ulkopuolella ja vaikuttavat myös suoraan kotimaiseen kysyntään. Toistaiseksi alueella on ollut muutama konkurssi, tarkkoja arvioita konkurssiuhkien määrästä ei ole. Tilanne on jatkunut jo niin pitkään, että erilaiset järjestelyt taloustilanteen parantamiseksi (mm. säästöt, lainaneuvottelut

etc.) on pääasiassa tehty jo aiemmin. Tulevat kuukaudet näyttävät kehityssuunnan, mutta käynnistyvät tukien maksatukset helpottanevat tilannetta, palauttavat rahaa kiertoon ja paikkaavat viime vuonna heikentynyttä rahavirtaa selvästi. Suurimmat vaikeudet ovat maitotaloudessa, jonka merkitys Pohjois-Savossa on erityisen merkittävä. Maidon hinnanlasku on pysähtynyt eikä uusia uhkia sillä saralla ole näkyvissä. Pitkällä tähtäimellä alueella tarvitaan lisää käynnistyviä investointeja paikkaamaan väistämätöntä poistumaa alalla ja turvaamaan saavutetun tuotantotason. Suurimmat negatiiviset kokonaisvaikutukset akuutissa tilanteessa kohdistuvat maakunnassa Ylä-Savon seudulle.

Vientiyritysten osalta ns. eteläisimmät markkinat kasvavat nyt Pohjois-Eurooppaa paremmin. Kokonaisuus kääntyy varovaisesti positiiviseksi. Vuoden 2008 alkaneen taantuman ja heikon jakson aikana, nyt on odotettavissa kolmas hetki, kun kasvun odotukset nousevat. Aiemmin (2010 ja 2013) odotukset ovat kääntyneet hyvin nopeasti uudelleen heikkenevään tilanteeseen. Nyt on vuorossa kolmas yritys. Oleellista on saada tuettua orastavia investointiodotuksia siten, että investoinnit pääsevät käyntiin pysyväisluonteiseksi muuttuneista epävarmuustekijöistä huolimatta. Mikäli nyt ei talouteen kohdistu uutta iskua tai merkittävää epävarmuuden nousua talous lähtenee hiljalleen vetämään tarkastelujakson aikana.

Kokonaisuuskuva yhä hajanaisemmaksi muuttuvasta kehityksestä on pysynyt ennallaan. Yrityskentässä on todella suurissa ja yhä pahenevissa vaikeuksissakin olevia yrityksiä, mutta myös yrityksiä, joilla menee paremmin kuin koskaan aiemmin.

Rakentamisen osalta kuluvan vuoden aikana odotetaan kasvun käänteen tapahtuvan. Veturina toiminee asuntorakentaminen. Asuntorakentamisen taso on ollut kohtuullinen koko ajan ja nyt on odotettavissa kasvulukemia. Teollisuus- ja varastorakentamisessa on ollut hiljaista, mutta investointeja on jonkin verran käynnistynyt. Liike- toimistorakentamisen osalta uudet aloitukset ovat olleet hyvin vähäisiä. Investointiodotukset ovat kasvaneet ja käyntiin lähtöjä odotetaan myös tällä saralla. Muutaman suuremman investoinnin uskotaan lähtevän käyntiin tarkastelukauden aikana. Pohjois-Savon näkymät ovat rakentamisen osalta Itä-Suomen valoisimmat.

Kevään näkymät ovat viime vuoden arvioita lukuun ottamatta olleet aina syksyn näkymiä valoisimmat. Aiempina vuosina syksyyn mennessä näkymät ovat heikentyneet. Odotukset ovat joka tapauksessa aiempaa positiivisemmat, viime keväänä edes odotukset eivät nousseet. Isoimpia epävarmuustekijöitä talouden kehittymiselle luovat mm. odotukset finanssimarkkinoiden ja yhteiskuntasopimuksen suhteen. Mahdolliset heijastumat näistä voivat olla hyvinkin voimakkaita.

Yritysten konkreettisissa kehittämistoimenpiteissä ei näy juuri vielä kovin suurta liikettä. Rahoitushakemusten määrä on vielä normaalia alhaisemmalla tasolla. Uusien yritysten perustaminen on edelleen vähäistä.

Pohjois-Savon seutujen saavutettavuuden kannalta suurin merkitys on valtatie 5:llä, Savonradalla sekä Kuopion lentoasemalla. Näiden kehittäminen palvelee koko Pohjois-Savon lisäksi naapurimaakuntienkin liikkumis- ja kuljetusedellytyksiä. Poikittaisista pääteyhteyksistä merkittävimpiä ovat valtatie 9 ja 23. Myös pientiestön merkitys on maakunnan kuljetusten kannalta suuri (maa- ja metsätalous, puunhankinta, kaivannaiset, turvekuljetukset, maitokuljetukset). Maatilojen keskittymisen ja tilakokojen kasvun seurauksena erityisesti Ylä-Savon pientiestöllä liikennöidään entistä raskaammilla ajoneuvoilla. Tulevalla

sellutehdasinvestoinnilla on toteutuessaan vaikutuksia raskaan kuljetusten määrään Kuopion ympäristössä varsin laajaltikin.

Jännevirran uuden sillan rakentaminen VT 9:lle alkaa tarkastelujakson aikana. Kyseessä on noin 40 miljoonan euron hanke, jonka rakennusaikaiset työllisyysvaikutukset ovat merkittävät seuraavan kahden vuoden aikana. Nykyisellä sillalla oleva painorajoitus vaikeuttaa merkittävästi elinkeinoelämän kuljetuksia.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työllisyyden jatkonäkymät ovat kääntymässä hiukan valoisemmiksi. Irtisanomisten määrä on pysynyt varsin alhaisena eikä suuria irtisanomisia ole tiedossa. Hiljalleen paraneva suhdanne ei tule näkymään nopeana työttömyyden purkautumisena. Työttömyyden nousu on pysähtynyt Kuopion seutua lukuun ottamatta. Paraneva suhdanne vaikuttaa ensimmäiseksi lomautusten purkautumisiin ja työaikojen palautumiseen normaalitasolle. Työvoiman kysyntä on vilkastunut hiljalleen viime vuoden viimeisistä kuukausista lähtien. Uusien avoimien työpaikkojen määrä on ollut n. 10-20 prosentin kasvussa ja kasvun uskotaan jatkuvan lähikuukausina. Työvoiman saatavuusongelmat koskevat edelleenkin ainoastaan muutamia ammattiryhmiä. PK-yritysbarometrin mukaan näkymät henkilökunnan määrän suhteen ovat Pohjois-Savossa positiivisemmat kuin syksyllä. Työn sivukulut ja kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus sekä se että, ei ole tarvetta työllistää, ovat sekä koko maan että Pohjois-Savon alueen merkittävimmät työllistämisen esteet.

Työntekijöitä löytyy hyvin Pohjois-Savon suurimpiin kaupunkeihin (Varkaus-Iisalmi-Kuopio). Rekrytointiongelmat em. kaupungeissa ovat yleensä esiintyneet puhtaanapitoalalla (siivoustehtävät), henkilökohtaisissa avustajissa (osa-aikatyö), lähihoitajilla, puhelin- ja verkkomyyntissä, kauneudenhoitoalalla sekä kokeilla. Työvoiman saatavuusongelmat kohdistuvat enemmänkin Ylä-Savon ja Sisä-Savon seuduille. Erityisesti maakunnan reuna-alueilla on haasteita löytää sosiaali- ja terveysalan osaajia. Pohjois-Savossa väestö ikääntyy, joka lisää hoitoalan työntekijöiden tarvetta. Pienemmillä paikkakunnilla on tarjolla yksittäisiä työpaikkoja monilla eri toimialoilla, joihin on ajoittain hankala saada työvoimaa. Varkauden tilanne on muuttunut ja työvoiman kysynnän uskotaan vilkastuvan ja parantavan alueen heikkoa työllisyystilannetta.

Aiemmin saatavuusongelmista kärsineistä ammattiryhmistä hammaslääkärien osalta tilanne on tasapainottunut aiemmasta. Erikoisosaajia tarvitaan mm. metallissa, sähköalalla, rakentamisessa ja terveydenhuoltoalalla.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyyden osalta kokonaistyöttömyyden kasvun odotetaan pysähtyvän seuraavan puolen vuoden aikana. Lomautusten korkeimmat luvut ovat takana. Pitkäaikaistyöttömyyden nousu jatkuu vielä vähintäänkin kuukausien ajan. Työttömyyden kasvu on jo pysähtynyt Kuopion seudun ulkopuolella, jossa työttömyyden nousukin alkoi viimeisenä.

Työvoimatutkimuksen mukaan Pohjois-Savon työllisyysaste painui usean vuoden hyvän jakson jälkeen aiempaa alemmaksi. Työllisyysaste oli 65,6 % (-1,6 %). Työllisyysaste on nyt noin vuoden 2012 tasolla ja edelleen selvästi itäisen Suomen korkein.

Työttömien osuus työvoimasta on noussut Pohjois-Savossakin selvästi, reilun prosenttiyksikön, viimeisen vuoden aikana. Työttömyyden nousu oli voimakasta vielä vuoden 2015 alkupuolella, osittain toimenpiteiden määrän vähenemisen vuoksi. Työttömyydestä merkittävä osa on edelleen lomautuksia. Myös tilastokeskuksen työttömyysaste nousi 9,9 %:iin, ollen korkeimmillaan sitten vuoden 2012. Nyt työttömyyden nousu on käytännössä pysähtynyt. Mikäli arvioidessa huomioidaan laaja työttömyys ja palveluiden piirissä olevien määrän väheneminen, työttömyys on jo kääntynyt aavistuksen laskuun.

Ammattialoitain tarkasteltuna tilanne on jatkunut tasaisena ja työttömyyden nousu ulottui viime vuonna kaikille ammattialoille. Kaupan ja palveluiden ohella työttömyyden viimeaikainen nousu on painottunut julkiseen rahoitukseen painottuvaan sosiaali- ja terveysalaan. Tämä kokonaisuus näkyy mm. Kuopion seudun nousseessa työttömyydessä. Maakunnan nuorten työttömyys on edelleen nousussa. Valmistuneiden sijoittuminen työmarkkinoille on monella alalla haasteellista muun työvoiman tarjonnan ollessa korkealla.

Julkisen sektorin osalta tilanne jatkuu haastavana. Julkisen sektorin vaikutukset työllisyyteen ja aluetalouteen ovat Pohjois-Savossa merkittävät sen suuren suhteellisen osuuden vuoksi. Kuntien tilanteella on vaikutusta erityisesti hyvinvointi- ja sosiaalipalvelujen sektorille julkista sektoria laajemmin.

Kuopion seutukunta

Kuopio, Siilinjärvi

Kuopion seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 133927 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli 970 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 8687.

Kuopion seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seudun vahvuus rakentuu Kuopion vetovoimaisuuden ympärille. Kuopion on yksi Suomen vahvimmin kasvavista kasvukesuksista. Seudun elinkeinorakenne on hyvin monipuolinen. Kuopion kasvaessa elinkeinorakenteen monipuolisuus vahvistuu entisestään uusien avuksien seurauksena ja suhteellinen kilpailukyky vahvistuu edelleen vertailukaupunkeihin nähden. Kasvava valtakunnanosakeskus pitää yllä koko maakunnan vetovoimaa. Kuopio

on ollut valtakunnallisesti esillä kaupunkina, jossa on positiivinen vire. Muuhun maakuntaan verrattuna seudulla on hyvin positiivinen väestökehitys. Väestön kasvu takaa jatkosakin kulutuskysynnän säilymisen ja tuo taloudelle tasapainoa.

Isot hankkeet luovat kehitykselle jatkuvuutta. Savilahden kampuksen jatkorakentaminen ja Sorsasaloon suunniteltu sellutehdas ovat hankekooltaan valtakunnallisesti merkittäviä. Pitkään jatkunut positiivinen vire kohtaa haasteita mm. julkisen talouden säästöpainesta (leikkaukset työllisyyteen ja Kuopion lähikuntien talousvaikeudet) ja kotimaisen kysynnän epävarmuudesta johtuen. Vaikutukset näkyvät nyt selvästi kaupan ja palveluiden sektorilla.

Työttömyyden nousu ja nuorisotyöttömyyden kehitys heikentävät hiukan muutoin positiivisia näkymiä. Kokonaisuutena työmarkkinat toimivat hyvin. Ammattitaitoisen työvoiman saatavuudesta ei seudulla ole pulaa muutamaa ammattialaa ja kausivaihteluita lukuun ottamatta.

Uhat liittyvät pitkälti maailmantalouden ja kansainvälisen kehityksen suuntaan. Seudulla on paljon myös julkisen sektorin työpaikkoja. Julkisen talouden säästöpainet luovat osaltaan lievää uhkaa työllisyydelle ja kulutuskysynnälle.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seudulla on optimistinen ja positiivinen vire tulevaisuuteen. Alue on pärjännyt vaihtelevassa tilanteessa paremmin kuin monet muut suuret ja keskisuuret kaupungit. Kuopion ympärille rakentuva kasvukeskus kiinnostaa monien toimialojen yrityksiä. Kohonneet investointiodotukset näkyivät selvästi myös pk-yritysbarometrissa. Toisaalta ostovoiman heikentyminen näkyy tällä hetkellä palvelualueiden kysynnässä. Elinkeinorakenne monipuolistuu edelleen. Tiedelaakson suunnalla on muutamia positiivisia kasvuyritysaihoita mm. lääkekehitykseen liittyen. Pk-yritysbarometrin mukaan investointiodotukset Kuopion seudulla olivat hyvin positiiviset. Myös matkailun ympärillä on laajenevaa hankekantaa niin Tahkon alueella kuin kantakaupungissakin. Kaupunki on toimimassa veturina muutamassa suuressa, suunnitteluvaiheessa olevassa hankkeessa, joista jotkut saattavat käynnistyvä nopeastikin. Suunnitelmat viestivät positiivista tulevaisuudennäkymää.

Kuopion alueella asuntorakentamisen volyyymi on hyvällä tasolla. Myös työpaikkarakentaminen, yleinen tilanne huomioiden, on hyvällä tasolla. Isot logistiikkainvestointihankkeet Pienen Neulamäen rakentamisen alettua ovat tasanneet tilannetta. Asuntorakentaminen on hiukan hidastunut mutta sen uskotaan lähtevän uudelleen kasvuun kuluvan vuoden aikana. Kaupan alalla on suunnitteilla uusia investointeja.

Monipuolinen toimialakirjo tasapainottaa jatkossakin seudun kehitystä. Kaikilla toimialoilla on sekä menestyviä että taantuvia yrityksiä. Jatkokehityksen ennakoiminen on seudullisesti haasteellista, koska yritykset ovat riippuvaisia kansainvälisistä suhdanteista.

Teollisuuden osalta tilanne on tasoittunut aiempien rakennemuutostyyppisten tuotantojen lopettamisten jälkeen. Kaivosalalla ja metalliteollisuudella näkymät ovat varsin hyvät. Suuren sellutehdasinvestoinnin suunnittelu luo teollisuuden työpaikkakehitykselle aivan uudenlaisia näkymiä ja kerrannaisvaikutukset hankkeen toteutuessa johtaisivat arviolta jopa 1 500 työpaikan lisäykseen laajalla vaikutusalueella. Sorsasaloon sellutehtaan suunnittelun etenemisellä ja mahdollisella rakentamisella on suuri merkitys seudulle ja koko Itä-Suomelle.

Kuopion asema Itä-Suomen selkeänä kaupallisena keskuksena on vakiintunut aiempien mittavien investointien seurauksena. Kokonaisuutta aiemmin tasapainottaneen julkisen sektorin rahoitustilanne alentaneen työllisten määrää julkisella sektorilla tasaisesti.

Työvoiman kysynnän näkymät

Seudun vahvimmat työllistäjät ovat vähittäiskaupan ja sosiaali- ja terveydenhuollon alalla, myös rakentamisen merkitys on suuri. Työvoiman saatavuus on kokonaisuudessaan seudulla hyvä.

Terveydenhuollossa on ns. pula-ammattien määrä yhä kaventunut. Eläköityminen pitää hoito- ja hoiva-alan kysynnän korkealla myös lähivuosina. Ulkomaista työvoimaa tarvitaan jatkossakin paikkaamaan tilannetta joidenkin ammattiryhmien osalta. Terveydenhuoltoalalla kohtaanto-ongelma tulee edelleen näkymään hoitajien eläköitymisen kiihtyessä, julkisen sektorin haastavasta rahoitustilanteesta huolimatta. Metallialan ja konehuollon osalta erikoisosaajista on ollut ajoittain pulaa. Kaupungin vetovoima on hyvä ja riittää turvaamaan työvoiman saannin monipuolisesti myös jatkossa.

Kaivosalan investoinnit ja hyödynnettävän alueen laajentamiset Siilinjärvellä takaavat tuotannon ja työpaikkojen säilymisen pitkälle tulevaisuuteen. Rikastushiekan käsittelylaitoksen investoinnilla on merkittäviä rakennusaikaisia työllisyysvaikutuksia. Pitkällä tähtäimellä teollisuustyöpaikoissa on merkittäviä kasvumahdollisuuksia sellutehdasinvestoinnin toteutuessa. Myös lisääntyvä puun käyttö lisää työvoiman kysyntää. Rakentamisen työllisyystilanne on ollut odotettua positiivisempaa. Matkailun työllisyystilanne on niin ikään ollut kohtuullinen. Poistuvat venäläismatkailijat on pystytty korvaamaan hyvin matkailussa, erityisesti Tahkon alueen osalta.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Pitkään taantumankin aikaan Kuopion seudulla jatkunut positiivinen työllisyyskehitys on muuttunut heikommaksi jaksoksi taantumien vaikutusten laajennuttua kuluttajarajapinnan yrityksiin. Huonon suhdannetilanteen jatkuminen näkyy sekä lomautusten määrän kasvamisena että työttömyyden tasaisena nousuna. Kuopion seudun työttömyys oli tammikuun lopussa vielä vajaat 14 %. Kasvua edelliseen vuoteen oli noin 4 prosenttia. Odotukset tarkastelujaksolle ovat paranevat.

Tuotannollis-taloudelliset irtisanomiset ovat olleet suhdanteeseen nähden maltillisia eikä seudulle ole kohdistunut uusia suuria irtisanomisia. Pitkäaikaistyöttömyys on jatkanut nousuaan, ja myös nuorisotyöttömyys on kasvussa.

Varkauden seutukunta

Varkaus, Leppävirta

Varkauden seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 31589 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 286 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2465.

Varkauden seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Alueen keskeisimmät toimialat ovat energia-ala, metsäteollisuus ja metalliteollisuus. Energia-alalla tilauskanta on hyvä. Metalliteollisuuden tilanne on vaihdellut hyvin nopeasti. Energia-ala, metalli ja mekaaninen puunjalostusteollisuus ovat aloja joilla odotetaan kasvua lähitulevaisuudessa.

Varkauden seudun teollisuudessa näkymät lähitulevaisuuteen ja pidemmällekin ovat hyvät. Puunjalostus- ja metsäteollisuus ovat kasvussa. Bioenergiaan odotetaan uusia avauksia investointien myötä. Metalliteollisuudessa on hyvä tilauskanta (kattila- ja sellupuoli). Teknologiateollisuuden pk-yrityksissä tilanteen odotetaan parantuvan tarkastelujakson aikana. Huolimatta korkeasta työttömyydestä, osaavan työvoiman saatavuutta pidetään kehityksen esteenä ja haasteena. Myös toimitilojen ja rahoituksen saatavuus hidastaa toimintaa kasvu- ja tuotekehityshankkeissa.

Maailmantalouden kehittyminen selvästi positiiviseen suuntaan vaikuttaa Varkauden seudun teollisuuteen nopeasti, yritysten kysynnän seuratussa suoraan globaalia kehitystä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seudun ilmapiiri on muutaman vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna huomattavan positiivinen ja tulevaisuuden näkymät ovat hyvät, etenkin teollisuuden alalla. Haasteita on edelleen matkailussa sekä kaupan ja palveluiden alalla. Teollisuus on vahvistunut ja vahvistuu edelleen, mikä tarjoaa uusia mahdollisuuksia. Tapahtunut positiivinen kehitys luo edelleen uskoa tulevaan. Vetovoimayrityksien näkymät ovat hyvät ja useilla yrityksillä on menossa laajennushankkeita.

Seudun suurinvestoinnit kartonkitehtaaseen, ekovoimalaan ja rakennuselementteihin ovat valmistuneet tai valmistumassa tarkastelujakson aikana. Investointien kokonaisarvo oli vajaat 300 miljoonaa euroa. Tapahtuneilla investoinneilla on positiivinen vaikutus seudulla ja koko maakunnassa. Uusien työpaikkojen määrän odotetaan kasvavan, viennin kasvavan ja puunkäytön lisääntyvän. Varkauden rooli viennin veturina on uudelleen kasvussa.

Seudulla on käynnistynyt tai käynnistymässä joitakin suurempia rakennusinvestointeja mm. Varkauden koulu ja teollisia rakennusinvestointeja ja Leppävirralla mm. koulun ja vanhusten hoitokodin rakentaminen

Logistiset yhteydet alueelle ovat hyvät.

Työvoiman kysynnän näkymät

Uusista yrityksistä suurin osa syntyy palvelualoille. Energiasektorin yritykset ovat hyvässä vedossa. Rakentamisen alalla on ollut vilkasta investointien myötä. Ulkomaisen työvoiman käyttö on ollut rakentamisaikana vilkasta. Paikkakunnalla olevat kansainväliset suuryritykset vievät paikkakuntaa eteenpäin ja omalta osaltaan tukevat positiivista kehitystä.

Alue on ollut pitkään voimakkaan rakenteellisen työttömyyden kohteena ja lähinnä paperiteollisuudesta työttömiksi jääneet henkilöt ovat iäkkäämpiä, joko peruskoulutuksen varassa tai keski-asteen koulutuksen saaneita. Uusinvestointien myötä tarvittavaa työvoimaa uskotaan alueelta löytyvän hyvin, tarvittaessa koulutustoimien avulla osaamista parantaen. Puunjalostusteollisuuteen on työllistynyt mm. aiempia sahan työntekijöitä. Akkutehdas on käynnistänyt toiminnan uudelleen, tehdas on työllistänyt entisiä työntekijöitä

Yleisesti ottaen työpaikat täyttyvät hyvin, mutta erikoisosaamista vaativiin tehtäviin on vaikeuksia löytää henkilöitä. Korkean teknisen osaamisen aloilla on haasteita esim. rakennus- ja suunnitteluinsinöörit samoin kuin automaatio- ja mekatroniikka-alan osaajista on pulaa. Puhelinmyyntiin on haasteellista löytää työntekijöitä. Myös ravintola-alan osaajista, mm. ammattitaitoisista kokeista on pulaa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Parantuneista näkymistä huolimatta seudulla on korkea työttömyysaste, jossa rakenteellisen työttömyyden osuus on suuri. Korkea työttömyys on näkynyt varovaisuutena etenkin kaupan ja palveluiden aloilla, mutta valmistuvat investoinnit luovat näille sektoreille uudenlaisia odotuksia. Työttömyysaste pysynee vielä korkeahkolla tasolla, mutta jatkunee laskusuunnassa kuluvan vuoden aikana.

Työttömiä tammikuussa 2016 seudulla oli vajaat 2 500 henkilöä. Työttömyys on käännytynyt laskuun, tammikuussa alenema oli n. 3 prosenttia. Rakennetyöttömyyden osuus kokonaistyöttömyydestä on edelleen yli 50 prosenttia. Alueen työmarkkinoiden piristyminen ja positiiviset näkymät pitää työttömyyden alenevana tarkastelujakson aikana. Ammatti-aloittain tarkasteltuna haasteellisinta työllistyminen on mm. matkailun sekä kaupan ja palveluiden aloilla.

Ylä-Savon seutukunta

Iisalmi, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Pielavesi, Sonkajärvi, Varpaisjärvi, Vieremä

Ylä-Savon seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 55678 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 619 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3943.

Ylä-Savon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Ylä-Savon vahvuutena on väestöpohjaan nähden erittäin voimakas vientiteollisuus – ennen kaikkea metalli – ja alkutuotanto. Teknologiateollisuuden ja vientiyriytysten osuus on poikkeuksellisen vahva. Seudulla on kokoonsa nähden monipuolinen elinkeinorakenne – monta tukijalkaa, vahva painotus teollisuudessa ja maataloudessa, jotka ylläpitävät monia muita palveluelinkeinoja, Iisalmi on seutukunnan kaupan ja palveluiden keskus. Työpaikat jakaantuvat alkutuotantoon, jalostukseen ja palveluihin vaihdellen kuntien sisällä ja kesken.

Alueen hyvä työvoimareservi ja Iisalmen toimivat logistiset ratkaisut ja sijainti hyvällä paikalla luovat jatkuvuutta. Kuntien välinen yhteistyö alueella toimii hyvin ja Iisalmen asema alueen keskuksena on monipuolinen.

Tulevaisuuden haasteena ovat pitkittyneet maatalouden kannattavuusongelmat. Kehitysnäkymät ovat muuttuneet maidon hinnan putoamisen myötä sekä maataloustukien muuttumisen myötä. Nyt maatalouden ja erityisesti maidontuotannon näkymät tarkastelujaksolla ovat erittäin haastavat ja heikentävät selvästi koko seudun ennustetta. Elinkeino-rakenteessa ei ole havaittavissa muutoin merkittävää muutosta.

Myös kaupungin ikärakenne, korkea työttömyysaste ja julkisen sektorin muutospainet tuovat haasteita tulevaisuudessa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Lähtökohdiltaan alueen tunnelma on positiivinen, mutta vielä odottava. Toisaalta on yrityksiä joilla menee todella hyvin, kun taas toisilla on suuria talousongelmia. Maatalouden talousongelmat heijastuvat erityisesti palvelualan yrityksiin. Teknologiateollisuus on edelleen hyvässä vedossa. Teollisista kärkiyrityksistä muutamilla on erittäin lupaavat näkymät, osalla tilanne on haasteellisempi.

Maatalouden muuttunut tilanne näkyy maatalousyrittäjien ostovoiman heikkenemisenä ja se luo negatiivisia seurannaisvaikutukset kauppaan ja palveluihin. Maatalouden työllis-

tämismahdollisuudet tilan ulkopuoliselle työvoimalle ovat toistaiseksi heikentyneet. Käynnistyvien maksatusten uskotaan hiukan helpottavan tilannetta.

Kokonaisuutena Ylä-Savon yrityksissä odotukset tulevaisuuteen ovat muuhun maakuntaan verrattuna hiukan negatiivisia. Erityisesti palvelualoilla ja rakentamisessa on hiljaista, eikä selkeitä viikastumisen merkkejä ole näköpiirissä. Teollisuudessa näkymät ovat positiivisempia, vaikka sielläkin kokonaisuus on miinuksella. Huolestuttavana piirteenä on alueen yritysten kehitysaktiivisuuden laskeminen aikaisempaan nähden, mikä näkyy vähäisinä kehittämishankkeina ja -panostuksina.

Ponssen laajennushankkeilla, kuten ison logistiikkakeskuksen investointi lisälmeen, on positiivinen vaikutus koko alueen kehitykseen. Myös Soinlahteen on vireillä rakennushankkeita.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman saatavuus seudulla on kohtuullinen. Työvoiman kysynnän osalta tilanne vaihtelee. Teknologiateollisuus tarvitsee lisää osaavaa työvoimaa, pääsääntöisesti hitsaajia ja koneistajia. Myös tulevaisuudessa tarvitaan metallialan osaajia. Raskaankaluston asentajista on ollut pulaa viime aikoina. Vetovoimayrityksille asiantuntijatehtäviin ja teknologiateollisuuden avaintehtäviin on ajoittain vaikea löytää osaajia.

Erikoiskaupoilla tilanne on entisenlainen eli ostovoimaa kaivataan. Toisenlaisena haasteena ovat parturi-kampaajat, joille ei Ylä-Savon alueelta tahdo löytyä työntekijää (varsinkin sijaisuuksiin). Yrittäjäpaikkoja ollut avoinna pitkään, mutta jatkajia tai vuokratuolinpitäjiä ei tahdo löytyä.

Sosiaali- ja terveysalalla on tarvetta erikoisosaajista (lääkärit/puheterapeutit). Pienillä paikkakunnilla haasteena pula erikoisosaajista esim. hammashoitajat/suuhygienistit. Maatalouden puolella yritykset kamppailevat taloudellisen tilanteensa kanssa, joten maatalouteen ei ole työpaikkoja juurikaan ollut avoinna. Maatiloilla olisi paljon tekemistä/työtä, mutta maksuvalmius on ollut heikko.

Rakennuspuolelle positiivista virettä luovat työpaikat talotehtaalla.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömiä seudulla oli tammikuussa 2016 vajaat 4000 henkilöä. Työttömyyden nousu on pysähtynyt ja viime kuukaudet ovat pitäneet luvut hyvin tasaisina. Työttömyyden uskotaan hiljalleen lähtevän alenemaan, aluksi lomautusten purkautumisten kautta. Alueen voimakas maatalous on nyt muuttuneessa tilanteessa ja sen heijastevaikutukset ovat näkyneet mm. kaupan ja palveluiden alalla jonkin verran. Tuotannollis-taloudelliset irtisanomiset ovat pysyneet aiemmalla tasolla.

Työttömien keski-ikä on varsin korkea ja pulaa osaavasta työvoimasta on odotettavissa suhdanteiden kohentuessa. Työttömyys alueella kohdistuu matalimmin koulutettuihin ja vanhimpiin ikäluokkiin ja uudelleentyöllistymismahdollisuudet ovat varsin heikohkot vaikka seudun työpaikkakehitys ja työllistymismahdollisuudet ovat pitkällä tähtäimellä hyvät.

Koillis-Savon seutukunta

Juankoski, Kaavi, Rautavaara, Tuusniemi

Koillis-Savon seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 12427 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 187 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,7 % ja työttömiä työnhakijoita oli 879.

Koillis-Savon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Alueen vahvuutena on hyvin pienelle seudulle monipuolinen yritys- ja elinkeinorakenne. Heikkoutena on seudun pienyritysvaltaisuus joka ei juuri kasva. Hoivapalveluiden tarpeen kasvun odotetaan luovan uusia työmahdollisuuksia seudulle.

Haasteina seudulle on työvoiman ikääntyminen ja työelämässä olevien eläköitymisten onnistunut korvaaminen osaavalla työvoimalla. Koulutuspaikat lähialueella ovat vähäisiä ja asukkaiden korkea ikärakenne yhdistettynä kuntien taloudelliseen tilanteen heikkeneemiseen ovat haastava yhdistelmä. Seudun teolliset työpaikat ovat olleet jatkuvan rakennemuutoksen kourissa.

Suurimmat haasteet seudulla tulevat kuntien taloustilanteen heikkenemisestä ja suurten yritysten toiminnan epävarmuudesta. Näillä on merkittäviä vaikutuksia työvoimatarpeeseen. Pk-sektorin yrityksistä suuri osa on alihankintayrityksiä, joiden tilanne riippuu päämarkkinoiden suhdannevaihteluista. Uhkana on lisäksi paikallismarkkinoiden ostovoiman pieneneminen ja ostovoiman suuntautuminen keskuskaupunkeihin.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Keskeiset toimialat alueella ovat metalli-, muovi-, paperi- ja kaivannaisteollisuus, kauppa, kuljetus, huonekaluteollisuus, hoito- ja hoiva-ala sekä maatalous.

Seudun ilmapiiri alueen talouden ja yritystoiminnan kehityksestä ei näytä positiivisen käänteen merkkejä. Suunnitelmissa ei ole suuria investointeja. Työttömyyden kasvu on heikentänyt palveluiden kysyntää. Kaavilla Suomen viimeinen kirjekuoria valmistanut tehdas on lopettanut toimintansa. Tehtaalla oli vajaat neljäkymmentä työpaikkaa. Kartonkitehdas Juankoskella ei ole käynnistynyt uudelleen. Maatalouden ja maidontuotannon heikentynyt kannattavuus vaikuttaa seudun kehitykseen tarkastelujaksolla.

Seudun logistiset yhteydet ovat haasteelliset. Alue ei sijoitu Tuusniemeä lukuun ottamatta valtakunnallisten valtaväylien varrelle. Logistiikka perustuu suurelta osin maantiekuljetuksiin, vain puutavaran kuljetus hoidetaan osittain rautateitse. Tieverkon kunnon jat-

kuva heikkeneminen huonontaa alueen yritysten kilpailukykyä ja vaikeuttaa työvoiman liikkuvuutta ja sitä kautta heikentää työvoiman saatavuutta.

Juankoski liittyy tarkastelujakson aikana, ensi vuoden vaihteessa Kuopioon.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työttömyyden kasvaessa työvoimaa on ollut tarjolla enemmän, mutta työvoiman ammattiosaamisessa on ajoittain puutteita ja kehitys- ja koulutustarpeita. Hoiva- ja palvelualat sekä rakennusala työllistävät seudulla teollisuuden ohella. Jatkossa työllistyminen keskittyy samoille aloille.

Työvoiman kysynnässä ei ole näkyvissä juurikaan muutosta. Työpaikkakehitys on varsin pysähdyksissä sekä Tuusniemellä että Rautavaaralla. Elinkeinopuolella on hiljaista ja seudulla on ollut joitakin yritysten lopettamisia. Kaavilla tilanne on hieman parempi.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Koillis-Savon seudulla oli työttömiä 2016 tammikuussa vajaat 900 henkilöä. Työttömyyden kasvu on pysähtynyt. Työttömien ikärakenne on varsin korkea ja myös lomautuksia on edelleen voimassa.

Sisä-Savon seutukunta

Rautalampi, Suonenjoki, Tervo, Vesanto

Sisä-Savon seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 14491 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 173 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 840.

Sisä-Savon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seudun vahvuus nojautuu pitkälti vahvojen perheyriyten perinteeseen. Yrityskanta on mikro- ja pienyrityksiä, jotka ovat sitoutuneet pysymään alueella. Seudun väestö ikäännyy voimakkaasti, josta seuraa vaikeuksia työvoiman saatavuuteen.

Sisä-Savo on valtakunnan tärkein marjanviljelyalue. Alue panostaa voimakkaasti alan kehitykseen ja näkymät kilpailuaseman säilyttämiseen ovat hyvät. Marjantuotannon osalta ei ole nähtävissä vastaavanlaisia uhkia kannattavuuden suhteen kuin maataloudessa.

Haasteita muodostuu mm. julkisen sektorin tilanteen muuttumisesta. Julkisen sektorin työpaikkojen väheneminen heikentää aluetaloutta ja opiskelupaikkojen väheneminen ohjaa nuoret muuttamaan pois alueelta.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Alueen tulevaisuusnäkymät myötäilevät yleisnäkyviä. Toisaalta yritystoiminnalla pärjäämiseen riittää uskoa, mutta aloittavat yrittäjät pohtivat entistä tarkemmin yrittäjäksi ryhtymistä. Julkisten palvelurakenteiden muutoksilla on vaikutuksia myös muille toimialoilla esimerkiksi asiointisuuntien muuttumisen kautta.

Elintarviketeollisuus on alueen potentiaalisin kasvuala. Elintarviketuotantoon liittyvä yleinen ilmapiiri suosii lähituotteita ja parantaa niiden kilpailuasemaa. Toimialalle on muutaman vuoden aikana tehty useampia investointeja jotka ovat vahvistaneet alan kehitystä seudulla.

Väestön väheneminen vaikeuttaa yksityistä palvelutoimintaa. Toisaalta ikääntymisen vaikutuksista johtuen hoiva-alan merkitys kasvaa ja se tuonee seudulle uutta yrittäjyyttä. Uuden kehitysyrityksen toiminta on käynnistynyt hyvin ja yhteistyö Ylä-Savon ns. Nilakan alueella on luonut uudenlaista positiivista henkeä.

Teollisuus seudulla voi suhdannetilanteeseen nähden hyvin. Elintarviketeollisuudella menee seudulla hyvin. Puutuoteala näkymät ovat tasaiset.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman saatavuuden odotetaan edelleen vaikeutuvan väestön vähenemisen ja seudun voimakkaan ikääntymisen vuoksi. Ammatillisten opiskelupaikkojen loppuminen ohjaa nuoret muuttamaan pois alueelta.

Rekryointitarpeita on varsinkin seudun reuna-alueilla, mutta osaavaa työvoimaa vaikea saada mm. metalli- ja sähköpuolelle. Osaavan vuokratyövoiman tarjonta seudun sisällä on puutteellista. Seudun työmarkkinat ovat kokonaisuudessaan kapea-alaiset ja rekryointiongelmien voivat nousta nopeasti, koska osaavaa ja koulutettua vapaata työvoimaa ei juuri ole. Marjanpoimijoiden rekryointi tapahtunee jatkossakin pääosin turistikäynnillä maahan tulleista henkilöistä, suomalaisten poimijoiden osuus on alhainen.

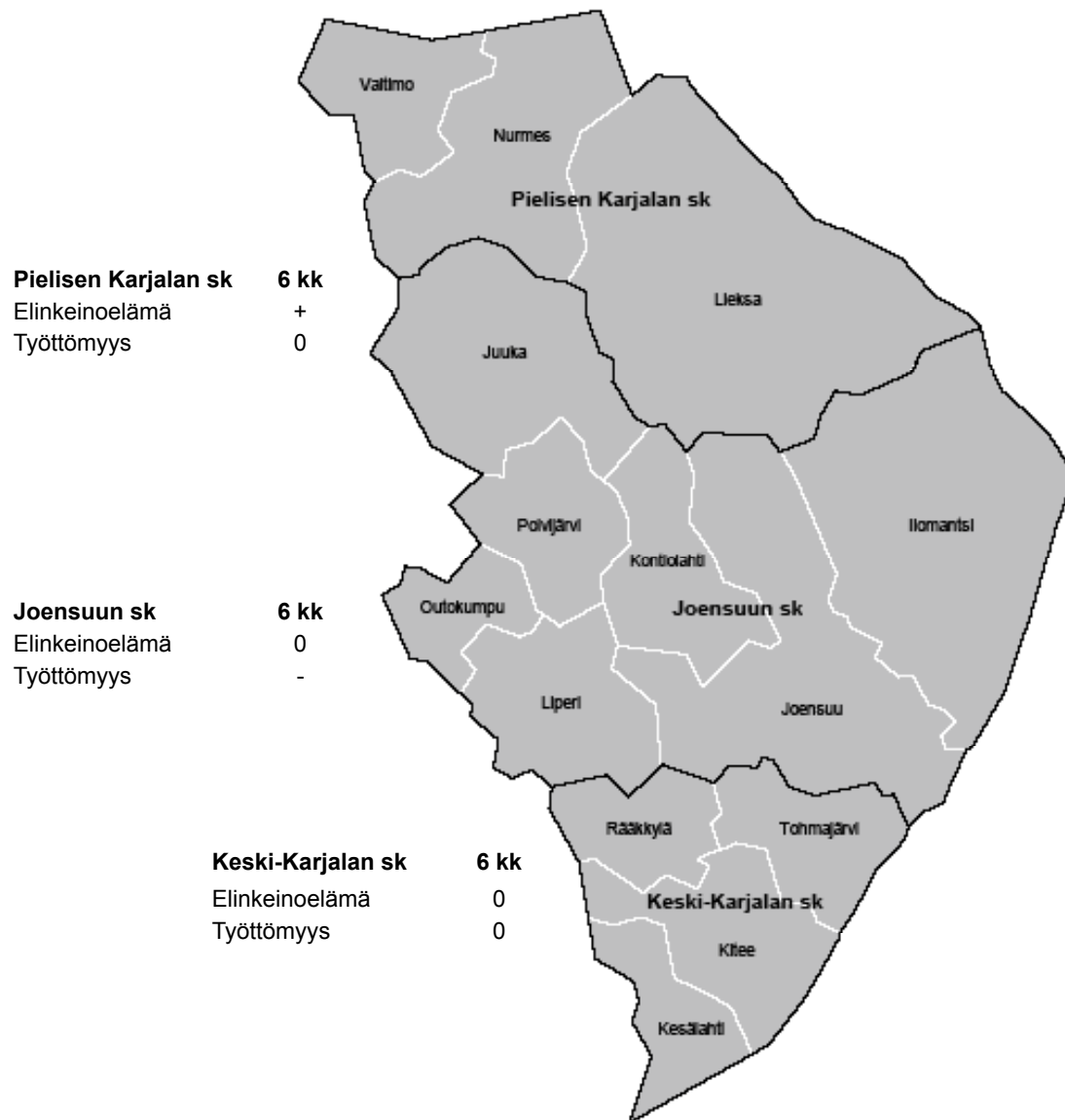
Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Sisä-Savossa oli työttömiä tammikuussa 2016 n. 840 henkilöä. Työttömien määrä on kääntynyt lievään laskuun. Lähiaikojen näkymät sekä varsin pienet työvoimareservit mahdollistavat työttömyyden alenemisen myös tarkastelujaksolla.

Lisätietoja

Strategiapäällikkö Juha Kaipainen
Pohjois-Savon ELY-keskus
puh. 0295 026 692
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pohjois-Karjalan ELY-keskus

Pohjois-Karjalassa asui vuoden 2015 lopussa 164 744 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 514 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömyysaste oli 18,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 13 226.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Vahvuuksia	Uhkia/Haasteita
<ul style="list-style-type: none"> • Monipuolinen elinkeinorakenne ja useita vahvoja kärkiyrityksiä alihankintaverkostoineen, jotka suojaavat notkahduksilta tasaten suhdannevaihtelua; Kansainvälisiä brändejä edustavat veturiyritykset aluekehityksen keskeisin moottori Pohjois-Karjalassa • Useita vahvoja osaamisaloja: mm. turvallisuus/lukitusala, metsä- ja metsäkonealat, bioenergia, nanoteknologia, fotonikka, metalli-, muovi- ja komposiittialat, ICT, ympäristöala, elintarvikeala, kaivostoiminta ja palvelukeskustoiminta • Hyvinvointi- ja hoiva-alayritysten kasvu ja lisääntyvä palvelujen kysyntä sekä terveydenhoitoalan tuotteita valmistava muoviteollisuus -> vähemmän suhdanneherkkyyttä • Vahvat osaamisen kehittämisresurssit (yliopisto, ammattikorkeakoulu, koulutuskuntayhtymä, tiedepuisto ym.); koulutusvientimahdollisuuksia • Rakennusala: mm. valtakunnallisesti merkittäviä rakennusyrityksiä • Luonnonvarakeskuksen yksi strateginen päätoimipaikka Joensuussa; Biotalousosaamisen keskeisyys on ainutlaatuinen maailmassa; Joensuuhun sijoittuneet kansainväliset organisaatiot (EFI) • Osaavan työvoiman saatavuus kohtuullisella tasolla • Alueelliset rakenteet hyvin organisoidut ja vahvasti verkottuneet keskenään; Maakunnallisen ”Siun soten” (aloitus jo v. 2017) luoma etulyöntiasema • Runsaat metsävarat, merkittäviä biotalousinvestointi-hankkeita • Joensuun kaupunkiseutu mukana kaupunkien kasvusopimusmenettelyssä -> luo paremmat mahdollisuudet myös miljardiluokan investointeihin Joensuun symmetriseen kaupunkihankkeeseen liittyen 	<ul style="list-style-type: none"> • Väestön ikärakenteen vinoutuminen väestön vanhentuessa -> huoltosuhteen heikkeneminen ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen pidemmälläkin aikavälillä • Yritysten omistajanvaihdosten lisäämistarve, jotta turvataan yritysten jatkaminen yrittäjien eläköityessä • Yritysten kilpailukykyyn parantaminen ja kansainvälistymisen edistäminen; Kiviteollisuuden toiminnan turvaaminen vähintään nykyisessä laajuudessaan • Korkean osaamisen kehittämissuunnitelmien lisääminen erityisesti yrityksissä. Osaavan työvoiman turvaaminen koulutuspaikkojen vähentämisestä ja muutoinkin julkisen sektorin määrärahaileikkauksista huolimatta • Barentsin alueen ja muiden Pohjoismaiden satojen miljardien eurojen hankkeisiin mukaan pääseminen; Venäläisten ostosmatkailun hiipuminen • Uuden maakuntahallinnon kokeilu- tai pilotointimahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntäminen sekä siihen liittyvien keskitettävien tukipalvelujen saaminen Pohjois-Karjalaan; Kuntatalouden tasapainottaminen mm. sosiaali- ja terveysmenojen sekä työllisyysmenojen (uusi TYP-laki) kasvaessa • Nuorten aseman parantaminen -> nuorisotakuun täysimääräinen toteuttaminen; Maahanmuuttajien tehokas kotouttaminen • Työllisyysasteen parantaminen ml. nuoret ja pitkäaikaistyöttömät ja yleensäkin uuden TYP-lain toteuttaminen • Liikenneinfran kuntoon saattaminen ja maakunnan saavutettavuuden turvaaminen ja parantaminen (junayhteydet, lentoliikenne, tiestön kunto jne.) • ERM:n tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen; Kontiorannan entisen varuskunta-alueen uusiokäyttömahdollisuuksien tehokas hyödyntäminen

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Mahdollisuuksia	Uhkia/Haasteita
<ul style="list-style-type: none"> • Tiedossa olevien useiden yritysinvestointien täysitehoinen hyödyntäminen koko alueen taloudessa; Omien tuotteiden valmistuksen laajentaminen alihankintatoiminnan rinnalle ja sijasta; Alihankintayritysten hyvän tilauskannan parantaminen jatkossakin. • Jäljellä olevan biotalous-INKA -ohjelman ja Joensuuhun sijoittuneiden kansainvälisten organisaatioiden (esim. EFI) täysimääräinen hyödyntäminen alueella • Bioenergian tehokas hyödyntäminen ja yleensäkin energiateknologian kehittäminen mm. Piilisen Karjalassa bioalan hankkeiden myötä; Joensuun kaupunkiseudun kasvusopimusstatuksen tehokas hyödyntäminen • Rakennustoiminnan hyvän kehityksen jatkuminen (mm. uuden oikeus- ja poliisitalon rakentaminen, 30 milj. euroa ja Siilaisen terveysaseman rakentaminen, 40 milj. euroa) sekä suunnitelmat uusista merkittävistä investointikohteista (esim. rautatieaseman seudulle yhteensä jopa 1 miljardin euron hankkeet, josta 800 milj. euroa yksityiseltä sektorilta) osana Joensuun kaupunkiseudun kasvusopimuksen toteuttamista • Kansainvälistymisen antamien mahdollisuuksien sekä muiden Pohjoismaiden ja Venäjän läheisyyden entistä parempi hyödyntäminen erityisesti elinkeinoelämässä; Ulkomaalaisten opiskelijoiden aiempaa tehokkaampi hyödyntäminen alueella • Elinkeinoelämän kilpailukykyä palvelevan tutkimustoiminnan alavireyden kääntäminen taas nousuun kansainvälisellä verkottumisella ja elinkeinoelämän vahvalla sitoutumisella • Uusien julkishallinnon yksiköiden mahdollisimman hyvä käynnistyminen ja kytkeytyminen tiiviisti alueen toimintoihin • Matkailun kehittäminen mm. uuden matkailun kehittämisohjelman pohjalta siten, että kasvua haetaan nyt erityisesti saksankielisestä Euroopasta, Hollannista ja Aasiasta; Kontiorannan alueen mahdollisuuksien hyödyntäminen erityisesti liikunta-aktiiviteetteihin perustuvassa matkailussa 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomen ja EU-alueen taantumien jatkuminen, Kiinan talouden hiipuminen, raaka-ainehintojen alentuminen sekä deflaatiokierteen syntyminen Suomessa, jos joudutaan toteuttamaan leikkauksia kilpailukykyä parantavien toimenpiteiden vastapainoksi • Väestön ikärakenteen vinoutuminen väestön vanhetessa, eläköityminen -> osaavan työvoiman saatavuus tulee entistä uhanalaisemmaksi erityisesti reuna-alueilla ja kuntatalous kiristyy • Yritystoiminnan loppuminen uhkaa entistä useammin jatkajien puuttuessa; Jatkajien varmistaminen yritysten omistajanvaihdostilanteissa; Pohjois-Karjalan pk-yritysten tulevaisuuden näkymät huonommat kuin koko maassa keskimäärin • Venäjän yhteyksien heikkeneminen erityisesti elintarvikealan sekä kaupan ja matkailun kannalta; Vuonna 2015 venäläisten rajanylittäjien määrä laski Niiralassa lähes 130 000 hengellä eli 20,8 % edelliseen vuoteen nähden ja taxfree-myynti laski peräti 52 %; Helmikuussa 2016 taxfree-myynti tosin jo kasvoi 2 %:lla • Saavutettavuuden huonontuminen erityisesti elinkeinoelämän kannalta tärkeiden liikenne- ja tietoliikenneyhteyksien osalta • Varautuminen julkisten t&k&i-määrärahojen vähentämisen haitallisiin vaikutuksiin alueen innovaatiotoiminnan kehittämiseen; Robotisaation alhainen taso • Kunnallistekniikan ja erityisesti viemäriverkostoon rappeutuminen siten, että se estää yritystoiminnan laajentumisen • Maatilatalouden jatkuvuuden turvaaminen tuottajahintojen alentumispaineessa; Maatalouden vaikeuksien ikävä vaikutus erityisesti kuntatalouteen; Marjatuotannossa Suomessa ei ole alku- tuotantoa riittävästi omaa jalostusta varten

Toimialoittaista tarkastelua

Teknologiатеollisuuden kehitysnäkymät ovat Pohjois-Karjalassa positiivisemmat kuin valtakunnassa keskimäärin. Metalliteollisuuden kärkeä edustavat lukitusratkaisut, metsäkoneet sekä logistiikan, kaivosteollisuuden ja rakennustuoteteollisuuden koneet ja laitteet. Veturiryhtysten kasvun ansiosta on nähtävissä merkkejä ostojen keskittämisestä paikallisiin alihankintayrityksiin. Laivateollisuuden hyvä tilauskanta tuo kasvua alueen valmistusketjuille. Maakunnan metalliteollisuuden liikevaihdosta tulee 60 % viennistä. Maakunnan yritysten vienti on ollut kasvamaan päin. Toisaalta Venäjän tilanteen epävarmuus on vähentänyt laitevalmistajien tilauksia. Muoviteollisuuden kärkeä edustavat terveydenhoitoalan tuotteita valmistava teollisuus, joka on laajentamassa tuotantoaan pitkälläkin aikavälillä.

Teknologiатеollisuuden kannalta haasteena on koulutuksen määrällisen ja laadullisen tason ylläpito ja kehittäminen. LEAN-toimintaperiaatteiden mukaisilla kehitysprojekteilla on saavutettu useassa yrityksessä merkittäviä tuottavuushyppyjä. Investoinneissa ollaan odottavalla kannalla, mutta investointisuunnitelmia on tehty, jos talous alkaa taas kasvaa.

ICT-toimialan kasvu jatkuu, sillä yritysten kasvunäkymät ovat hyvät. Maakunnan ICT-alan yrityksiä on mukana valtakunnan kasvuyrityslistoilla kasvun ollessa niissä vuositasolla jopa yli 20 %. Henkilöstön määrän suhteen on selkeitä kasvutavoitteita, mutta osa yrityksistä hakee kasvua toimintaansa tehostamalla. Huolta aiheuttaa myös koulutusorganisaatioiden suunnitelmat leikata tietojenkäsittelyn koulutusta Joensuussa. Suuri osa yrityksistä toimii jo kansainvälisillä markkinoilla ja panostaa kansainvälistymisen laajentamiseen. Yrityksissä on vahva panostus tuote- ja palvelukehitykseen (mm. Tekes-hankkeita). Hautomoprosessin eri vaiheissa on useita ICT-alan start-up -yrityksiä.

Kaivannaisteollisuudessa näkymät ovat heikentyneet edelleen metallien hinnan jatkaessa laskuaan. Mm. Pampalon kultakaivoksen omistajayhtiölle vuosi 2015 oli tappiollinen, mutta nyt kullan hinta on kääntynyt taas hienoiseen nousuun. Kiviteollisuudessa on nähtävissä sekä vaikeuksia (vuolukiviteollisuus) että merkkejä paranevasta kehityksestä (rakennuskivituotannossa uusia tuotteita). Pohjois-Karjalan ja koko maan kaivosteollisuuden tutkimustarpeita palvelee jatkossa GTK Mintecin uusi laitteisto Outokummussa.

Rakentaminen on pysynyt Joensuun seudulla odotuksiin nähden hyvällä tasolla. Teollisuusrakentamisen tavoitteet on saavutettu tavoitteet ja myös omakotirakentaminen on säilyttänyt tasonsa. Rakennustuoteteollisuudessa on panostettu erityisesti energiataloudellisen rakentamisen konsepteihin. Lisäksi puun käyttöä kerrostalojen runkorakenteissa pyritään edistämään referenssikohteiden rakentamisella (Joensuu/Penttilä). Pidemmällä aikavälillä tehdään töitä Joensuun symmetrisen kaupungin kehittämiseksi, mitä edesauttaa merkittävästi se, että Joensuun kaupunkiseutu jatkaa kaupunkien kasvusopimusmenettelyn piirissä.

SOTE-alalla on nähtävissä kotipalvelujen kasvua, jolloin yrittäjillä on mahdollisuus kasvattaa liiketoimintaa. Toisaalta itsemaksavien asiakkaiden määrä on vielä marginaalinen etenkin asumispalveluissa. Varsinkin asumispalveluja tarjoavien yritysten osalta edellytetään uusien, kevyempien ja edullisempien palvelujen kehittämistä yhteistyössä kuntien kanssa. Maakunnallinen ”Siun sote”-kuntayhtymä käynnistää toimintansa Pohjois-Karjalassa jo vuoden 2017 eli kaksi vuotta ennen useimpia muita alueita. Hyvin tärkeitä on hyödyntää erityisesti SOTE-alalla maakuntaan rakennettuja valokuituyhteyksiä.

Luovien alojen kehitys on ollut myönteinen, mikä on tuonut lisäarvoa ja uutta liiketoimintaa myös muille toimialoille. Toimialan yritykset tarjoavat luovan sisältötuotannon koulutusta, konsultointia ja uusia ratkaisuja muille toimialoille. Yritykset hyödyntävät luovia aloja käyttäjälähtöisessä innovaatiotoiminnassa sekä tuote- ja palvelukehityksessä. Maakuntaan on syntynyt muutamia uusia pelialan yrityksiä. Luovat alat ovat kiinteä osa seudun omaperäistä viestintää ja imagon rakentamista. Pohjois-Karjala kiinnostaa kansainvälisiä elokuva-, tv- ja mainostuotantoja kuvauspaikkana työllistäen alueen yrityksiä ja työntekijöitä kuvausten ajaksi. Toimialan tulevaisuuden kannalta on hyvin merkityksellistä, jatkuuko musiikin AMK-koulutus vai ei. Alueelle on syntynyt useita yrittäjälähtöisiä verkostoja (osuuskuntia ja muita yhteistyön muotoja).

Matkailualalla suurimmat haasteet liittyvät tällä hetkellä siihen, miten Venäjän taloudellinen tilanne heijastuu ruplan kurssiin ja venäläisten matkailijoiden ja kuluttajien ostokäyttäytymiseen. Kasvua matkailuun ollaan hakemassa saksankielisestä Euroopasta ja Hollannista. Kotimaisten asiakkaiden merkitys matkailussa on ollut kasvava, mutta jää nähtäväksi, onko viime vuonna Pohjois-Karjalassa pidetyillä useilla suur tapahtumilla myönteistä vaikutusta matkailijavirtoihin myös jatkossa. Kaupan alan kehityksessä taloustilanteen epävarmuus on vähentänyt kulutusta ja investointeja. Sirkkalan puiston, matkakeskuksen ja Kontiorannan entiselle varuskunta-alueelle suunniteltujen investointien myötä Joensuun seudulle voi kasvaa uusi matkailullinen veturi.

Elintarvikealalla yleinen suhdannetilanne on laskeva tai pysyy korkeintaan ennallaan. Elintarvikealaa varjostavat edelleen Venäjän kaupan rajoitteet. Erityisen vaikea tilanne on liha-alalla. Leipomoalalla on nähtävissä markkinamuutoksia raakapakastetuotteiden yleistyksen vuoksi. Marjatuotannossa ei ole kysyntää vastaavaa tuotantokapasiteettia. Lähiruoan kysyntä ja käyttö lisääntyy edelleen. Juomien valmistukseen on vireillä merkittäviä paikallisia investointeja.

Maatalouden tilanne on vaikea, voidaan puhua jopa kriisiytymisestä. Vuoden 2015 kirjanpitolietojen valmistuminen on tuonut karulla tavalla esiin tilakohtaisten tulosten romahtamisen. Elinkeino joutuu entistä tiukemmalle sopeutuessaan aleneviin tuottajahintoihin. Vaikka myös tuotantopanosten hinnoissa on tapahtunut laskua, se ei ole tapahtunut samassa suhteessa kuin tuottajahintojen lasku. Tukien maksun viivästyminen pahentaa entisestään tilannetta. Tuotantopanosten hankinta kevään 2016 kylvöille tuottaa vaikeuksia monille tiloille, mikä näkyy hiljentyneillä lannoite- ja siemenmarkkinoilla. Hakemusaktiivisuus maatala- ja yritysinvestointeihin maaseutualueilla on kuitenkin kohtuullinen ja ensimmäiset tuetut investoinnit ovat jo käynnistyneet. Myös neuvontapalvelujen käyttö on ollut aktiivista.

Puukauppa on käynyt neljänneksen viime vuotista vilkkaammin. Hyvät korjuuolosuhteet ja metsäteollisuuden investoinnit lisäävät vähitellen puun kysyntää. Energia- ja ensiharvennuspuun kysynnässä on vaihtelua. Sahatavaran vienti on vetänyt hyvin, mutta kannattavuutta heikentää vientihintojen lasku. Suomessa sellutehtaat käyvät täysillä. Sellu- ja paperiteollisuus on tehnyt edelleen hyvää tulosta ja vireillä on useita merkittäviä investointeja lähimaakuntiin. Näillä hankkeilla on suuri positiivinen vaikutus myös muihin metsäisiin maakuntiin kuten Pohjois-Karjalaan. Maatalouden vaikeudet näkyvät myös kuntien verotulokertymisissä.

Yritystoimintaan liittyvissä **ympäristöasioissa** ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia eikä niitä ole nähtävissäkään. Elintarviketeollisuuden osalta laajenemisen mahdollisuuksia rajoittaa edelleen jätevesien käsittelykapasiteetti, joka edellyttää toimia sekä teollisuudelta että vesihuoltolaitoksilta. Asiassa on kuitenkin vuoden aikana edetty. Kahden bioteollisuus-hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyt ovat valmistuneet, ja toiselle (Lieksan biojalostamo) niistä aluehallintovirasto myönsi vuoden alussa ympäristöluvan.

Työvoiman kysynnän näkymät

Mahdollisuuksia	Uhkia/Haasteita
<ul style="list-style-type: none"> • Merkittävä määrä uusia työpaikkoja syntyy useissa yrityshankkeissa, joihin on saatu yritystukea; Uusien avoimien työpaikkojen määrä on nousussa; Teknologiateollisuuteen tähtäävään koulutuksen tason säilyttäminen tärkeätä • Viime vuoden aikana pidettyjen suurten tapahtumien jälkihoitona niiden täysitehoinen hyödyntäminen alueen matkailussa ja elinkeinoelämässä yleensäkin • Työvoiman kysyntä kasvamassa erityisesti SOTE- ja taloushallinnon aloilla • ICT-alalla avautuu runsaasti työpaikkoja, jotka ovat tähän mennessä työllistäneet paljon myös maahanmuuttajataustaisia henkilöitä • Metall- ja muovialat ovat lisänneet työvoimaa ja tämä jatkunee myös kuluvana vuonna; Sen sijaan bio- ja metsäalat eivät tuone ainakaan vielä suurempaa lisäystä työvoimaan • Työvoiman liikkuvuuden edistäminen maakunnan sisällä (esim. akselilla Joensuu – Pielisen Karjala), jolloin voidaan helpottaa sekä työllistymistä että osaavan työvoiman saantia 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomen ja EU-alueen taantumien jatkuminen aiheuttaen merkittäviä työpaikkamenetyksiä; Aloittavien yritysten määrä on ollut vähentymään päin: Vuonna 2015 Pohjois-Karjalassa tehtiin 153 starttirahapäätöstä, eli noin 100 kpl vähemmän kuin vuonna 2014. • Suomen/EU:n ja Venäjän välisten kauppayhteyksien huonontuminen ruplan kurssin romahtamisen ja Ukrainan kriisin pitkittymisen tai pahentumisen (mm. pakotteet) vuoksi • Väestön ikärakenteen vinoutuessa rekrytointiongelmien kasvavat merkittävästi koko maakunnassa mm. SOTE-alalla ja Pielisen Karjalassa mm. elintarvikealalla; Riittävien tutkintokiintiöiden saaminen ammattikorkeakoululle SOTE-alalla • Julkisen sektorin työpaikkojen voimakas vähentyminen mm. valtiontalouden ja kunnallistalouden kiristyessä • Maahanmuuttajien tehokas kotouttaminen siten, että mahdollisimman moni työllistyisi ja sitäkin kautta yritykset saisivat työvoimaa • Koulutussuunnittelun reagointiherkkyyden parantaminen, jotta työvoiman kysyntä ja tarjonta kohtaavat nykyistä paremmin ja nopeammin sekä varautuminen koulutusalan mahdollisiin rakennemuutoksiin

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Mahdollisuuksia	Uhkia/Haasteita
<ul style="list-style-type: none"> Pohjois-Karjalan työllisyystilanteen parantuminen reaalityöpaikoiden tulevien työpaikkojen sekä TE-toimiston ja kuntien aktiivitoimenpiteiden ansiosta Nuorisotakuun ja muiden aktiivitoimenpiteiden entistäkin tehokkaampi hyödyntäminen alueen työllisyystilanteen parantamiseksi Uuden TYP-lain toteuttaminen kuntien ja valtion toimijoiden yhteisin ponnisteluilla mahdollisimman tehokkaasti työllisyyttä parantavasti ja kuntien kustannuksia vähentävästi (v. 2015 Pohjois-Karjalan kunnat maksoivat työmarkkinatukea Kelalle yhteensä yli 14 milj. euroa) Alueen korkean osaamisen hankkeiden kautta syntyvät uudet työpaikat sekä korkeasti koulutetuille luovien alojen ”kaupallistamiseen” suunnattu koulutus Kotouttamiskoulutuksen tehostaminen sekä maahanmuuttajille suunnattujen hoiva-avustajan, puhdistuspalvelualan ja maataloustyöntekijän koulutusten avulla 	<ul style="list-style-type: none"> Työttömyyden kasvun kiihtyminen mm. taantumien pitkittyessä ja Venäjän yhteyksien huonontuessa sekä työllisyysmäärärahojen pienentyessä Pitkäaikaistyöttömyyden ja nuorten työttömyyden pahentuminen entisestään työllisyysmäärärahojen leikkausten vuoksi Uuden TYP-lain toteuttamisesta huolimatta työllisyystilanne heikkenee erityisesti rakennetyöttömyyden osalta ja kuntien kustannukset kasvavat merkittävästi Koulutettujen ja erityisesti korkeasti koulutettujen työttömyyden lisääntyminen Maahanmuuttajataustaisten työttömyyden pahentuminen entisestään ulkomaalaisten työttömyysasteen ollessa jo nyt Pohjois-Karjalassa maan suurinta (yli 50 % työttömänä)

Joensuun seutukunta

Ilomantsi, Joensuu, Juuka, Kontiolahti, Liperi, Outokumpu, Polvijärvi

Joensuun seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 124 738 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli 256 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 9 948.

Joensuun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Seudun vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Joensuun seudulla on osaavaa tai koulutettavissa olevaa työvoimaa hyvin saatavilla lukuun ottamatta muutamia kapeikkoaloja (ICT- ja muovialat sekä korkeammin koulutetut terveydenhuollossa). Koulutusjärjestelmät ovat kohtuullisella tasolla sekä ammatillisessa että

täydennys- ja lisäkoulutuksessa. Koulutuspaikkojen vähennys tuo keskittymistä ja tarjonta kapenee tulevaisuudessa.

Seudulla on vahvoja kansainvälisiä ja kansallisia brändejä, joiden hyödyntäminen tuo merkittäviä mahdollisuuksia. Teollisuusaloilla osaaminen on kansainvälisellä tasolla. Nanoteknologia nähdään mahdollisuutena. Bioenergian tuotantolaitokset luonevat uusia työpaikkoja kuljetus- ja muihin tehtäviin.

Venäjän läheisyys on vahvuus, mutta epävarmuus Venäjän ja EU:n/Suomen suhteiden kehityksestä sekä ruplan heikko kurssi vähintäänkin hidastavat sen hyödyntämistä. Myös lähialueiden suuret metsäteollisuushankkeet luovat mahdollisuuksia seudun elinkeinoelämälle, mistä yhtenä osoituksena on Mantsinen Group Ltd Oy:n saama merkittävä tilaus Äänekosken biotuotetehtaan puukenttään liittyen.

Paljon mahdollisuuksia sisältyy myös uusien energiamuotojen kehitykseen ja metsäbiotalouteen yleensäkin sekä keskittyminen korkeamman jalostusasteen tuotteisiin.

Keskeisimpiä haasteita seudulla on liikenneinfran kuntoon saattaminen ja kilpailukykyisten liikenneyhteyksien turvaaminen erityisesti junaliikenteen osalta (erityisesti junavuorot Joensuusta länteen ja pohjoiseen), mutta myös lentoliikenteessä. Lisäksi tieliikenneinfran parantaminen on elintärkeätä seudun elinkeinoelämän ja matkailun kehittymisen kannalta.

Myös julkisen hallinnon uudistamisessa on seudulle haastetta tuottavuusohjelmiseen, samoin kuin koulutuksiin kohdistettavilla leikkauksilla.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

ICT- ja muovialoilla on hyvät kehitysnäkymät. Myös konepaja- ja metalliteollisuudessa on lievää kasvua nähtävissä. LEAN-kehittämistoiminnalla on saatu hyviä tuloksia aikaan. Myös rakennustuoteollisuudessa on havaittavissa elpymistä. Rakennustoiminnassa tilanne on vähän epävarmempi, joskin merkittäviä investointeja on käynnissä tai vireillä. Kaivostoiminnassa näkymät ovat heikentyneet merkittävästi raaka-aineiden alentuneiden hintojen vuoksi, joskin kullin hinta on aivan viime aikoina lähtenyt taas pienoiseen kasvuun.

SOTE-alalla keskittyminen on ollut voimakasta. Alan yritykset ja työnantajat vahvistavat asemaansa hankkimalla erityisosaamista ja sitä kautta erikoistumista. Hoiva-alan palveluissa ovat kasvussa erityisesti kotiin tarjottavat palvelut. Matkailualalla ei ole nähtävissä suuria muutoksia viime vuoteen nähden. Kaupan alalla verkkokaupan vaikutukset alkavat näkyä erityisesti erikoistavarakauppoihin.

Potentiaalisia kasvualoja ovat aiemmin mainittujen lisäksi luovat alat. Lisäksi lähiruoka- ja puutarha-alan yrittäjien tuotteilla on hyvä menekki.

Seudulla on käynnissä tai vireillä muutama merkittävä julkinen investointi: mm. oikeus- ja poliisitalon rakentaminen (30 milj. euroa) ja Siilaisen terveysaseman rakentaminen (40 milj. euroa). Lisäksi vähän pidemmällä aikavälillä on suunnitelmat uusista merkittävistä investointikohteista (esim. rautatieaseman seudulle yhteensä jopa 1 miljardin euron hankkeet, josta 800 milj. euroa yksityiseltä sektorilta) osana Joensuun kaupunkiseudun kasvusopimuksen toteuttamista.

Työvoiman kysynnän näkymät

Hyvin menestyneellä ICT-alalla keskeisin kasvun este on kokeneen ja osaavan henkilöstön puute. Puute on lähinnä AMK- ja yliopistotasoisista osaajista. ICT-alalla esiintyy paljon halukkuutta kansainvälistymiseen.

SOTE-alalla ei ole ollut irtisanomisia keskittymiskehityksestä huolimatta. Työntekijöitä löytyy kohtuullisen hyvin myös kotiin tarjottaviin hoivapalveluihin. Kaupan alalla työpaikkojen määrä selittyy vaihtuvuudella ja osa-aikaisuuksilla. Verkkokaupan kasvu on lisännyt logistiikka-alan työpaikkojen määrää.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien absoluuttinen määrä ei enää kasvane kovin paljon seuraavan vuoden aikana, mikä johtuu ainakin osaltaan eläköitymisen suuresta määrästä. Työttömistä työnhakijoista lähes puolet on yli 50-vuotiaita. Ikäluokassa on monen alan osaajia. Usein työnantajat hakevat vain nuoria henkilöitä, ja yli 50-vuotiaiden työmarkkinat jäävät lähes olemattomiksi. Digiosaamisen puute saattaa olla yksi este ikääntyville työttömille. Hyväkin ammatillinen osaaminen voi rapautua lyhyen työttömyysjakson aikana juuri digiosaamisessa olevien puutteiden vuoksi.

Työnhakijat aktivoituvat koulutuksiin heikon työllisyystilanteen vuoksi. Uudet työsuhteet ovat usein epätyypillisiä (osa-aikaisia, ilta-yötöitä ja 0-sopimuksellisia), joten tilapäinen työttömyys tulee kasvamaan. Maahanmuutto näyttää lisäävän työttömyyttä loppuvuoden aikana. Omaehtoiseen koulutukseen osallistuvien määrä on lisääntymässä kasvaneen kiinnostuksen myötä.

YT-ilmoituksia on tullut enenevässä määrin, mutta lomautuksia on myös peruttakin, ja tilanne saattaa olla paranemassakin. Helmikuun lopussa oli YT-neuvottelut käynnissä tai päättyneet 7 työpaikassa (yli 10 henkilön irtisanomiset). Muutamia vähennyssuunnitelmia on tulossa kuluvana vuonna. Irtisanomisten kautta työttömiksi jäävät ovat osaavaa työikäistä väestöä.

Pitkäaikaistyöttömien määrä on ollut nousemaan päin ja kasvun odotetaan jatkuvan myös kuluvana vuonna. Pitkäaikaistyöttömistä yli 60-vuotiaita on noin kolmannes (lähes 1 000 henkeä). Yli 60-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömyyteen voidaan jossakin määrin vaikuttaa Joensuun kaupungin työkytytimin toiminnalla.

Myös alle 25-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömyys on ollut kasvussa, mutta nuorten osalta pitkäaikaistyöttömien määrän ei uskota kasvavan kuluvana vuonna tiivistyneen verkostoyhteistyön, ohjaamohankkeen ja TYP-palvelun tuloksena. Nuorisotyöttömyys on noussut sekä miesten että naisten osalta. Ilman ammatillista tutkintoa olevien määrä on lisääntynyt, ja erityisesti työttömien ylioppilaiden määrä on kasvanut. Nuorten työttömien määrässä on isoa vaihtelua eri kuukausien osalta.

Ulkomaalaisten työttömyys on lisääntynyt samaan tahtiin kuin ennakkoluulot heitä kohtaan. Myös yliopiston ja suurten yritysten kautta tulevien ulkomaalaisten työttömyys on lisääntymässä. Haasteena on erityisesti suomen kielen taidon osaaminen.

Keski-Karjalan seutukunta

Kitee, Rääkkylä, Tohmajärvi

Keski-Karjalan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 17 917 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 298 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 19,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 497.

Keski-Karjalan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Seudun vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seudun keskeisimmät vahvuudet ovat puu- ja metalliteollisuudessa ja ympäristö- ja hyvinvointialoilla sekä Suomen itärajan 3. viikkaimman Niiralan rajanylityspaikan osalta. Seudulla on 9 teollista yritys- ja työpaikkakeskittymää, joista Puhoksen teollisuusalue on työpaikkamäärissä suurin. Lisäksi seudulla on runsaasti vahvoja maa- ja metsätalousyrityksiä sekä palvelualan mikroyrityksiä. Rajaliikenne ja Niiralan kansainvälinen rajanylityspaikka tuovat kasvua kauppaan, matkailuun ja palveluihin siitakin huolimatta, että Venäjän ja ruonan kehitys on ollut viime aikoina varsin heikko. Seudulla on myös hyvät edellytykset biotalouden kehittymiselle.

Seudun keskeisimmät haasteet kulminoituvat seuraaviin asioihin; 1) Alueen yritysten toimintaympäristön kilpailukyky ja sen vetovoima; 2) Alueen teollisten ja palvelualan yritysten kilpailukyky ja toiminnan säilyminen; 3) Uusien osaamispohjaisten, kasvuhakuisten ja kansainvälisten yritysten syntyminen; 4) Rajaliikenteen tehokkaampi hyödyntäminen rajaliikenteen laskusta huolimatta; 5) Yksityisen sektorin ja julkisen sektorin (valtio ja kunnat) työpaikkojen leikkaukset; 6) Kuntien väestön, työllisyyden ja talouden kehitys; 7) Yritysten omistajavaihdosten onnistuminen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seudun yhteenlasketussa liikevaihdossa lasku on ollut suurinta teollisuuden osalta. Myös kaupan alalla ja palveluissa on ollut lievää laskua. Sen sijaan rakentaminen on liikevaihdon osalta kasvanut, mutta sen kohteet ovat olleet etupäässä seudun ulkopuolella.

Yritysten tilauskannat vaihtelevat samallakin toimialalla paljon. Tilauskannoissa ei ole vielä nähtävissä suurta parannusta. Yritysten tuotekehitys- ja investointihankkeiden määrä on normaalitason alapuolella. Kansainvälistymiseen tähtääviä yrityksiä on niukasti.

Aloittavien yritysten määrä (v. 2015: 61 kpl) on ollut lähes samalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Yritysten nettomäärä on pysynyt positiivisena (+ 21 kpl). Omistajanvaihdosprosesseja on ollut lähes sama määrä kuin aiemmin, mutta toteutuneita yrityskauppoja on ol-

lut aiempaa vähemmän (v. 2015: 8 kpl). Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden perustamien yritysten määrä on pysynyt alhaisena.

Paha takaisku seudulle tuli äskettäin ilmoitus Kit-Sel Oy:n konepajan konkurssista, minkä vuoksi seudulla menetetään suoraan 48 työpaikkaa.

Seudun merkittävin käynnissä tai tiedossa oleva investointi on 6 miljoonan euron suuruinen Kotkontu Oy:n vanhusten vuokratalo.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman kysyntä on pysynyt hyvällä tasolla SOTE-alalla sekä bioenergiassa ja -taloudessa. Kuntien rooli seudun työllistäjänä on ollut merkittävä, mutta valtio on supistanut vuosittain seudun työpaikkamäärää.

Äänekosken biotuotetehdashanke työllistää myös Keski-Karjalassa: EcoEnergy SF Oy:n biokaasulaitoshanke (15 milj. euroa) työllistää Kiteellä noin 20 teollisuustyöntekijää. Tohmajärvellä sijaitsevan Nordic Koivu Oy:n mahlatuotannon laajeneminen lisää mahlan keruuseen ja jalostukseen lisää työntekijöitä. Lisäksi Niiralan sisäterminaalitiloihin tuleva yritys työllistää varastoinnin työntekijöitä.

Seudun viidessä yrityksessä on käynnissä noin 15 henkilöä koskeva Osaava Keski-Karjala -hankkeen mestari-kisälli -tyyppinen pilottikoulutus. Lisäksi Puhoksen ja Niiralan muut yrityshankkeet voivat toteutuessaan lisätä työntekijämäärää. Kotkontu Oy:n vanhusten vuokratalon ja Kiteen kaupungin rakennushankkeet parantavat rakennusalan työllisyyttä.

Rekrytointiongelmia on lähinnä terveydenhuoltoalan osaajien osalta (sairaanhoitajat ja lääkärit). Myös kausiluonteisista työntekijöistä (kokeista, ravintola-alan työntekijöistä jne.) on myös ollut pulaa. Maahanmuuttajista ei ole ollut merkittävää apua osaavan työvoiman saatavuuden vuoksi, osittain puutteellisen kielitaidon vuoksi. Seudulla sijaitsee 280-paikkainen vastaanottokeskus, jossa on erityisen paljon lapsiperheitä.

Toiveissa on, että koulutusorganisaatiot lisäävät seudulla tapahtuvaa aikuiskoulutustarjontaa (esim. sairaanhoitajat). Omaehtoinen koulutus on lisääntymässä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyys on laskenut tammikuussa 2016 vuoden takaiseen tilanteeseen nähden runsaalla 100 henkilöllä. Työttömänä oli 1497 henkilöä työttömyysasteen oltua 19,9 %. Työttömien määrän odotetaan pysyvän korkealla tasolla, koska taantuma näyttää vielä jatkuvan Suomessa ja Venäjän talouden ja ruplan kurssin heikkeneminen vaikuttaa kielteisesti erityisesti seudun kaupan alalla ja palveluissa ylipäänsäkin.

Pitkäaikaistyöttömien määrä on lisääntynyt vuoden takaiseen verrattuna. Myös nuorisotyöttömyys on lisääntynyt edelliseen vuoteen verrattuna. Keski-Karjalassa on runsaasti maahanmuuttajataustaisia työnhakijoita, joilla on puutteellinen suomen kielen taito. Maahanmuuttajataustaisten työnhakijoiden määrän uskotaan lisääntyvän Kiteelle sijoittuneen vastaanottokeskuksen myötä. Turvapaikan hakijoita vastaanottokeskuksessa on noin 280 henkilöä.

Rakennemuutoksen myötä työttömäksi jääneiden osaaminen ja ammatillinen koulutus eivät vastaa työmarkkinoiden vaatimuksia. Heidän osaltaan uudelleen kouluttautuminen on välttämätöntä.

Pielisen Karjalan seutukunta

Lieksa, Nurmes, Valtimo

Pielisen Karjalan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 22 089 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 472 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 19,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 781.

Pielisen Karjalan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Seudun vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Pielisen Karjalan keskeisimpiä vahvuuksia on metsätaloudessa, bioenergiassa ja elintarvikealalla. Vastaavasti keskeisimmät haasteet kohdistuvat väestön ikärakenteeseen, joka heijastuu sekä työvoimatarjontaan että seudun kulutuskäyttäytymiseen. Mm. koulutuksen vähenemisen johdosta nuoret muuttavat paikkakunnalta. Myös julkisten palvelujen turvaaminen tulee entistä haasteellisemmaksi.

Seudun kannalta elintärkeä junayhteys Joensuun suuntaan uhkaa loppua kokonaan. Tiestö on rapautumassa, ja seudulla kannetaan huolta myös Joensuun lentoliikenneyhteyksistä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Elintarviketeollisuus on edelleen nosteessa. Kotimaisuus ja lähiruoka-aate ovat pinnalla, minkä lisäksi gluteenittomien tuotteiden kysyntä kasvaa. Seudun leipomot ovat merkittäviä toimijoita kotimaan markkinoilla ja ne ovat avanneet myös vientitoimintaa.

Metsäteollisuudella ja bioenergialla on paljon kehittämismahdollisuuksia ja nyt myös resursseja investointeihin yms., jos ne osataan hyödyntää oikein. Seudulla sijaitsevat Vapon sahat siirtyivät kuluvan vuoden alussa itävaltalaisen, Euroopan suurimpiin puunjalostuskonserneihin kuuluvan Binderholzin omistukseen.

Metalli- ja koneenrakennusteollisuudessa tilauskantojen kehityksen ennustaminen on vaikeutunut taloudellisen taantuman jatkuessa.

SOTE-alalla on uusia yrityksiä ja työvoimaa tarvitaan niihin. Ikäihmisten määrä on suuri suhteessa työikäisten määrään.

Matkailun kehitystä on hidastuttanut venäläisten matkailijoiden määrän vähentyminen ruplan kurssin heikennettyä. Toisaalta Bomban alueen (kylpylä-hotelli ja lomakylä) omistusjärjestelyt (omistus siirtynyt Pohjois-Karjalan Osuuskaupalle) antaa vahvemman pohjan toiminnan jatkumiselle ja kehittämiselle.

Kauppan alan kehitystä on hidastuttanut taantuman pitkittyminen ja verkkokaupan lisääntyminen. Väestön väheneminen ja hintojen alentuminen ovat heikentäneet kaupan alan kannattavuutta

Seudulla on vireillä tai käynnissä useita miljoonaluokan investointihankkeita (mm. Lieksan biojalostamo, Nurmeksien Biohiiltämö, Nurmeksien Känkkäälän teollisuusalue, Valtimon kouluinvestointi ja Nurmeksien päiväkotit).

Yritysten tilaus- ja toimitusajat ovat lyhyet. Komposiittipohjaisen kevytteollisuuden tilauskannat ovat kasvaneet. Vientiä tunnustellaan varovasti, sillä seudulla on vain muutamia vientiä harjoittavia yrityksiä.

Uusia yrityksiä rekisteröitiin vuoden 2015 aikana 58 kpl. Yritysten määrä kasvoi nettomääräisesti 17 kpl:lla. Määrät ovat alhaisemmalla tasolla kuin vuonna 2008. Omistajanvaihdoksia tapahtuu aivan liian vähän ottaen huomioon yrittäjien korkea keski-ikä. Rahoituksen saaminen yrityskauppoihin on vaikeutunut vakuuksien osalta. Tulevina vuosina on odotettavissa palveluyritysten määrän väheneminen yrittäjien jäädessä eläkkeelle. Maahanmuuttajataustaisten yritysten määrä on vielä varsin pieni, mutta sen odotetaan kasvavan.

Työvoiman kysynnän näkymät

Seudulla on työvoimapulaa leipureiden, elintarviketeollisuustyöntekijöiden ja SOTE-alan henkilöstön osalta. Lisäksi pulaa on yrittäjistä. Julkisella sektorilla avautuvia virkoja ei juuri täytetä.

Rekrytointeja on tapahtumassa Pankaboard Oy:llä (10 henkilöä oppisopimuskoulutuksessa) ja Porokylän leipomossa (5 henkilöä rekrytointikoulutuksessa). Myös pari muuta rekrytointia on vireillä. Lieksan vastaanottokeskukseen on työllistynyt 8 henkilöä.

Rekrytointiongelmia on esiintynyt leipureiden, maataloustyöntekijöiden, hoitoalan, fysioterapeuttien, laitossiivoojien, komposiittialan, hammaslääkäreiden, tilitoimistotyöntekijöiden, ravintolatyöntekijöiden, elintarviketeollisuustyöntekijöiden sekä keittäjien ja kokkien osalta.

Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden merkitys osaavan työvoiman saatavuuden kannalta on ollut toistaiseksi varsin pieni. Syynä on puutteellinen kielitaito ja koulutus.

Omaehtoinen koulutus on lisääntynyt. Koulutuksissa voidaan nyt hyödyntää nopeita tietoliikenneyhteyksiä. Rekry- ja täsmäkoulutuksen määrä on kasvussa. Epätietoisuutta aiheuttaa se, mitä vaikutuksia seuraa siitä, kun ammatillinen työvoimakoulutus siirtyy OKM:n alaisuuteen.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien kokonaismäärään ei ole odotettavissa muutoksia. Sen sijaan erityisesti keski-ikäisten pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvussa. Kuntouttava työvoima korjaa tilastoja, mutta todellista työllistymistä ei juuri tapahdu. Palkkatukea voidaan myöntää vain työl-

listämishankkeisiin, joiden määrä on vähentynyt. Työllisyysmäärärahojen väheneminen lisää työttömyyttä.

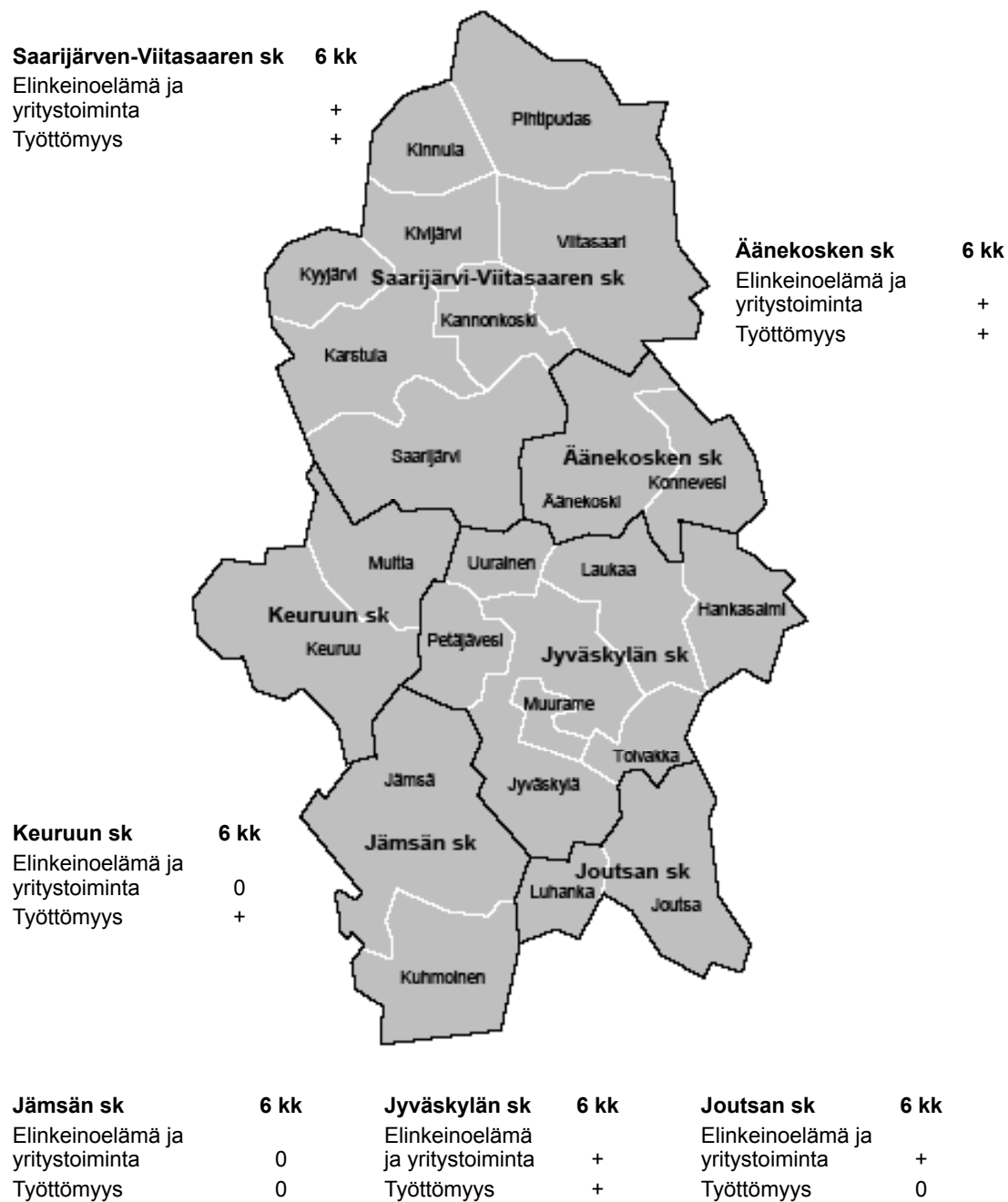
Nuorten työllisyydessä ei ole tiedossa isoja muutoksia ikäluokkien pienentyessä selvästi. Ulkomaalaisten työllistymistä estää eniten kielitaidon puute. Korkeasti koulutettujen työttömien määrä on kasvussa. Keski-ikäisten työttömien määrä on kasvamassa ja heidän sijoittumisensa työmarkkinoille on vaikeutunut, vaikka työvuosia olisi paljon jäljellä.

Juussa sijaitsevan Tulikivi Oyj:n lomautukset vaikuttavat myös Nurmeksen ja Valtimon alueilla.

Lisätietoja

Johtava asiantuntija Pekka Myllynen
Pohjois-Karjalan ELY-keskus
puh. 0295 026 082
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Keski-Suomen ELY-keskus

Keski-Suomessa asui vuoden 2015 lopussa 275 722 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli 362 henkilöä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 23 107.

Keski-Suomen ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

- + osaavaa työvoimaa tarjolla, työttömyyden kasvu pysähtynyt
 - + hyvät aikuiskoulutusmahdollisuudet
 - + teknologiateollisuuden ja metsäteollisuuden vientinäköymät valoisat
 - + Äänekosken biotuotetehtaan rakentaminen aikataulussaan
 - + runsaat metsävarat
 - + useita isoja investointeja meneillään
 - + kasvuhakuisia yrityksiä pk-barometrin mukaan yrityskannasta 40 %
 - + matkailu edelleen hyvällä tasolla
 - + alueellinen yhteistyö on kehittynyt hyvälle tasolle
 - + vähittäiskaupan kasvu jatkuu
 - + rakennemuutosalueet ovat uudistaneet tuotantorakennettaan
 - + innovaatiokyvykyys on nousemassa
 - + ennakoidun rakennemuutoksen suunnitelman muuntaminen toimintatavoiksi
- työttömyyden taso edelleen maan korkeimpia
 - keskisuuren teollisuuden vähäisyys
 - syöttöliikenteen tiestön kunto
 - osaammeko käyttää mahdollisuudet hyväksi tehokkaasti, ryhdymmekö sanoista tekoihin

Tilastokeskuksen julkaisemien tietojen mukaan Suomen talous on kääntynyt kasvuun, bruttokansantuote kasvoi viime vuonna 0,5 prosenttia. Samanaikaisesti Nordean ekonomistit toteavat kasvun kääntyvän taantumaksi, mikäli ei tehdä oikeita toimenpiteitä kasvun lisäämiseksi. Molemmat ovat ilmeisesti ihan yhtä oikeassa. Kasvu tuskin tulee jatkumaan itsestään vaan kaikkien toimijoiden on kannettava vastuunsa elinkeinoelämän toimintaedellytyksistä. Talouskasvu ei kuitenkaan ole riippumaton siitä, mitä Euroopassa tai maailmalla tapahtuu.

Keski-Suomessa näyttää usko elinkeinoelämän menestymiseen vahvistuneen edelleen syksyn 2015 katsauksen jälkeen. Elinkeinoelämän ja työllisyyden näköymät on nähty näin positiivisina viimeksi syksyn 2011 arvioinneissa.

Keski-Suomessa yleiset suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana ovat sekä teollisuuden ja rakentamisen että palveluiden osalta selvästi kirkastumassa. Keski-Suomen suhdanneodotukset ovat myös koko maan keskiarvoa myönteisemmät, todetaan Keski-Suomen Kauppakamarista EK:n suhdannebarometrin perusteella.

Samoin todetaan Keski-Suomen liiton julkaisemassa Aikajanassa. Keski-Suomen yritysten liikevaihto kasvaa, vaikka koko maassa liikevaihto laskee. Jyväskylän seudulla kasvu on jopa koko maata ripeämpää.

Maakunta sukelsi lamaan muuta maata aiemmin ja näyttää myös nousevan siitä muuta maata aiemmin. Tämä selittyy Keski-Suomen tuotantorakenteella, joka painottuu investointituotteiden valmistukseen. Käänteestä parempaan on viitteitä myös Jämsän ja Äänekosken seuduilla. Keuruun seudulla liikevaihto on pysynyt erittäin hyvällä tasolla varuskunnan lakkautuksesta huolimatta. Loppuvuosi näyttää, kääntyykö yritysten liikevaihto kasvuun myös Joutsan ja Saarijärven-Viitasaaren seudulla. (Aikajana I/2016.)

Kuukausi sitten julkaistu pk-barometri vahvistaa pk-yritysten osalta edellä kuvattua kehityskulkua. Pienten ja keskisuurten yritysten odotukset lähiajan suhdannenäkymistä Keski-Suomessa ovat tällä hetkellä varsin valoisat. Tuoreen yritysbarometrin mukaan lähes kolmannes maakunnan pk-yrityksistä uskoo näkymien paranevan seuraavan vuoden aikana, ja yli 40 prosenttia barometriin vastanneista yrityksistä kertoo hakevansa kasvua. Suhdannenäkymät myös henkilökunnan määrän suhteen ovat Keski-Suomessa hieman viime syksyä positiivisemmat. 18 prosenttia barometriin vastanneista pk-yrityksistä arvioi henkilökunnan määrän kasvavan ja 9 prosenttia pienenevän. (Pk-barometri I/2016.)

Työ- ja elinkeinoministeriön tilastojen mukaan työttömyys on kääntynyt laskuun. Työttömyyttä on alentanut pääasiassa lomautusten päättyminen. Sinänsä se on hyvä merkki ja ennakoi työvoiman kysynnän kasvua. Keski-Suomen asema suhteessa muihin ELY-keskusalueisiin ei työttömyyden osalta ole vielä parantunut, mutta uutiset ovat monia alueita myönteisempiä.

Biotuotelaiteinvestoinnilla on merkittäviä vaikutuksia koko maakunnan tie- ja ratayhteyksien parantamiseen. Valtio on myöntänyt biotuotetehtaan liikenneyhteyksien parantamiseen 138 miljoonaa euroa ja Jyväskylä-Äänekoski junaradan sähköistämiseen ja kunnostamiseen 20 miljoonaa euroa. Alemman tieverkon parannustoimenpiteet käynnistettiin jo viime vuoden puolella. Päälystetyn ja kunnostetun tiestön määrä oli yli kaksinkertainen viime vuonna vuoteen 2014 verrattuna. Yleissuunnitelma Nelostien kohentamiseksi Äänekosken kohdalla on valmistunut ja sitä jatketaan tiesuunnitelmalla tänä keväänä, Huutomäen eritasoliittymän kohdalla rakentaminen aloitetaan tämän vuoden aikana.

Jyväskylän lentoaseman alkuvuosi on ollut selvästi edellistä vilkkaampi. Aseman läpi on kulkenut lähes 12 000 lentomatkestajaa, ja kasvuprosentti on ollut Suomen kenttien kovin, 85 %. Kotimaan matkustajia kentällä kävi vuoden alusta helmikuun loppuun 9 691, mikä oli 65 % enemmän kuin viime vuoden kahden ensimmäisen kuukauden aikana. Kansainvälisten matkustajien määrä oli 2089 eli kasvua oli 345 %. Alueen asiantuntijoiden mukaan lisääntymiseen on vahvasti vaikuttanut yritysten henkilöstön työmatkustus.

Biokaasun tuotantoa biohajoavista jätteistä edistetään. Keski-Suomen ELY-keskus alueellisen jätesuunnitelman uusiminen käynnistetään ja hankkeen tueksi kootaan yhteistyöryhmä. Tavoitteena on lisätä biokaasun tuotantoa siten, että se luo edellytyksiä kannattavalle yritystoiminnalle.

Kunnallisilla jätteiden lajitteluvälivoiteilla lisätään kierrätettävän jätteen määrää. Eri toimijoita ja yrityksiä kannustetaan kehittämään toimintaansa uudelleenkäyttöä ja kierrätystä

edistäväksi. Jatkossa huolehditaan siitä, että jätteiden kierrätyksen lisäämismahdollisuudet otetaan tehokkaasti käyttöön tukemaan yritysten yhteistoimintaa ja uutta yrittäjyyttä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yritysbarometrin perusteella pk-yritykset Keski-Suomessa aikovat hakea ulkopuolista rahoitusta kehittämishankkeisiin ja yrityskauppoihin muuta maata rohkeammin. Vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla on 17 %:lla Keski-Suomen pk-yrityksistä. EU-maat on selvästi yleisin markkina-alue ulkomailla. Pienten ja keskisuurten yritysten usko talouden elpymiseen on vahvistunut myös valtakunnallisesti. Koko maan pk-yrityksistä 32 % arvioi suhdanteiden paranevan seuraavan vuoden aikana. Näkymiin vaikuttivat tiedot euroalueen elpymisestä ja odotukset viennin virkoamisesta. Myös kotimarkkinoiden tilanne näyttää muuttuneen parempaan suuntaan. Yritykset uskovat siihen, että työvoiman määrää voidaan jopa hie- man lisätä, investointien lisääntyminen sen sijaan on epätodennäköisempää. Eteläisessä Keski-Suomessa suhdanneodotukset ovat muuta maakuntaa vaisummat, mikä voi Keski-Suomen Tämä voi johtua ainakin osittain erilaisesta yritysraenteesta.

Teknolohiateollisuuden vienti kääntyi laskuun v. 2014 lopussa ja lasku jatkui v. 2015 loppuun saakka. Keski-Suomen teknolohiateollisuus on käynyt läpi viime vuosina rankan rakennemuutoksen: kapasiteettia on vähennetty ja alihankintaverkostoissa on tapahtunut isoja muutoksia. Teknolohiateollisuuden henkilöstömäärä on noin 9 000 ja arvo noin miljardi euroa. .

Metsäteollisuudessa liikevaihto kääntyi hienoiseen nousuun vuoden 2014 lopussa, mutta viime kesänä käyrät kääntyivät hienoiseen laskuun. Metsäteollisuus on kertonut hyvästä tuloksesta sellun ja kartongin osalta. Sahateollisuuden kilpailukyky on kuitenkin heikentynyt suhteessa Ruotsiin ja Venäjään. Metsäteollisuudessa työskentelee noin 3 200 henkilöä eikä alan henkilöstömäärä enää vähene. Viennin arvo on noin 1,2 miljardia euroa.

Puun kysynnän maakunnassa uskotaan vilkastuvan Äänekosken investoinnin ansiosta jo ennen biotuotetehtaan käynnistymistä. Haasteena on puun liikkeelle saaminen, mikä edellyttää mm. metsänomistajien sukupolvenvaihdosten edistämistä ja panostamista metsän hoitoon. Puun käytön kasvu heijastuu myönteisellä tavalla laajasti metsäalan yritys-toimintaan.

Kaupan alalla liikevaihdon lasku näyttää pysähtyneen, mutta henkilöstömäärä on vähentynyt edelleen. Vuoden 2016 aikana selviää miten kaupan aukioloaikojen vapauttaminen vaikuttaa työllisyyteen. Kehitys Keski-Suomessa on ollut kuitenkin parempi kuin koko Suomessa. Kaupparakentaminen on vilkastumassa Keski-Suomessa. Henkilöstömäärä kaupan alalla on noin 9000.

Jyväskylän seudun kaupparakentaminen on näinä viikkoina pääkaupunkiseudun jälke- ken Suomen vilkkainta, sillä pari päivää ennen vappua avattavan Seppälän uuden Pris- man ja huhtikuussa avattavan Muuramen kauppakeskittymän rakennustyöt ovat loppusuo- ralla. Jämsässä on avattu uusi Tokmannin myymälä.

Palvelualoilla liikevaihdon kasvu on jatkunut vahvana. Henkilöstömäärä on viime vuo- sina pysytellyt noin 23 500:ssa. Äänekosken biotuotetehtaan rakentaminen etenee rytinäl-

lä ja vauhdittaa alueen majoitusmarkkinoita. Suomalainen majoitus- ja relocationratkaisu- ja tarjoava Forenom etsii parhaillaan noin tuhatta uutta majoituskohdetta Äänekoskelta.

KIBS-aloilla kasvua on tullut viime vuosina noin 5 prosenttia vuodessa ja sama trendi näyttää jatkuvan. Alan henkilöstömäärä on kasvanut vuosittain noin 3 prosenttia ja on nyt 6 500.

Matkailun liikevaihto on kääntynyt kasvuun hyvän tapahtumakesän 2015 ansiosta. Henkilöstömäärä on laskenut ja sitä selittää voimakkaasti lisääntynyt vuokratyövoiman käyttö, joka ei näy tässä tilastoinnissa.

Himoksen kylpylähanke etenee ja muitakin matkailuhankkeita on vireillä maakunnassa. Keski-Suomessa järjestetään kesällä 2016 isoja kansallisia ja kansainvälisiä tapahtumia. Peurunka rakentaa uutta kerrostaloa.

Rakennusalan suhdanne on kääntynyt nousuun ja tilanne näyttää valoisalta myös lähivuosina isojen rakennuskohteiden takia.

Rakennusliike Skanska on kertonut 70 miljoonan investoinnista Jyväskylään. Syksyllä 2017 avattavan kauppakeskus Sepän omistajaksi tulee LähiTapiola-ryhmä, joka muutenkin luottaa Jyväskylän seudun tulevaisuuteen, sillä se rakennuttaa parhaillaan vuokra-asuntoja Jyväskylään. Mm. uusi keskussairaala, Jyväskylän Kankaan alue tuovat paljon työtä. (Lähteenä käytetty mm. Aikajanaa 1/2016)

Maatilojen taloustilanne on yleisesti heikko; tilanne on huonontunut syksystä ja sen perästä huononevan edelleen. Tuottajahintojen putoaminen ja korkeat tuotantokustannukset heikentävät tilannetta monin verroin enemmän kuin tukien maksuviiveet.

Lähiruuan ja luomun kiinnostus on edelleen kasvussa. Jatkojalostuksen, uudenlaisten markkinoiden ja asiakkuuksien merkitys kasvaa maatilojen menestystekijöinä. Maaseudun yritystoiminnassa on näkyvissä pieniä piristymisen merkkejä; yhteydenottojen ja rahoitushakemusten määrä on lisääntynyt alkuvuoden aikana.

Biokaasun tuotanto lisääntyy Keski-Suomessa. Mustankorkea Oy:n biokaasulaitos valmistuu 2017 kesällä. Laitoksen suunnitelmiin liittyy kahden tankkausaseman toteuttaminen. Laitos tuo lisää biojätteiden ja lietteiden käsittelykapasiteettia maakuntaan. Laukaassa selvitetään koeluonteisena toimintana biodieselin valmistusta kananrasvasta. Biokaasua tuotetaan jatkossa myös Metsä Fibre Oy:n tulevan biotuotetehtaan mädätyslaitoksella.

Digitalous kasvaa maakunnassa vahvasti mm. kyberin, peliteollisuuden ja palvelutoiminnan siivittämänä. Alan osaajista on pulaa. Työvoimapula kohdistuu mm. koodareihin.

Vuosi 2016 on käynnistynyt rahoituksen kysynnän osalta viime vuotta rauhallisemmin sekä euro- että kappalemääräisesti. Vuonna 2015 yritysten kehittämisavustuksen kysyntä oli runsasta ja maakunnassa käynnistyi monia merkittäviä pk-yritysten investointihankkeita. Biotuotteisiin kytköksissä olevissa pk-yrityksissä oli sekä perinteiseen laitevalmistukseen että uusiin biojalosteisiin liittyviä hankkeita. Hanketunnusteluja on alkuvuonna ollut runsaasti. Rahoituksen riittävyys on v. 2016 vielä kohtuullinen ja erityisesti sitä suunnataan kasvavien ja kansainvälistyvien yritysten hankkeisiin.

ELY-keskus rahoitti toimintaympäristötuella ”Kohti älykästä yritysympäristöä - Valmistavan teollisuuden arvoverkkojen kehittäminen Keski-Suomessa” – hankkeen. Hankkeen toteuttajana on Jykes oy ja tavoitteena on kehittää ja uudistaa alueen alihankintaverkostojen toimintamalleja.

Työvoiman kysynnän näkymät

Keski-Suomessa on tarjolla nuorta koulutettua työvoimaa, joten työvoimapula ei tule kasvun esteeksi. Osa työnhakijoista tarvitsee lisäkoulutusta, jotta osaaminen ja työmarkkinat saadaan paremmin kohtaamaan. Työnantajien kokemia rekrytointiongelmia on työ- ja elinkeinoministeriön rekrytointiselvitysten valossa ollut viime vuoden aikana kohtuullisen vähän. Alakohtaisia kapeikkoja kuitenkin on. Niistä on tarkempaa tietoa seutukuntien katsauksissa.

Rakennusalan hankkeet Keski-Suomessa ovat merkittävässä määrin työllistäneet alueen omaa työvoimaa. Kotimaisuusaste on hyvä esim. Äänekosken työmaalla. Joitain erityisosaajia on tarvittu muualta esim. hitsareita. Työmaamestareiden- ja insinöörien lisäksi pulaa rakennusalalla on rakenne- ja infrasuunnittelijoista.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Keski-Suomen ELY-keskuksen alueella työttömyys on laskenut vuoden vaihteesta sekä tammi- että helmikuussa. Työttömiä oli helmikuun lopussa 893 (-3,9 %) vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Maakunta lukeutuu kuitenkin edelleen valtakunnan pahimpiin työttömyysalueisiin työttömien määrän ollessa 22 023. Työttömyysaste oli 17.2 %. Työttömyyden vähenemästä -773 kohdistuu lomautusten päättymisiin ja -120 muihin työttömiin. Kunnittain tarkasteltuna työttömyys väheni eniten Äänekoskella, Jyväskylässä, Laukaassa, Pihtiputaalla, Keuruulla, Saarijärvellä, Jämsässä ja Äänekoskella, Pihtiputaalla ja Keuruulla väheneminen kohdistui myös muihin työttömiin kuin lomautettuihin.

Ammattiryhmittäisessä tarkastelussa työttömyys laski eniten rakennus- korjaus- ja valmistustyöntekijöiden ryhmässä. Koulutusasteisessa tarkastelussa amk- ja yliopistokoulutuksen saaneiden kohdalla työttömyys lisääntyi alkuvuonna ja väheni kaikissa muissa koulutusasteissa. Eniten työttömyys väheni alkuvuonna aikana keskiasteen koulutuksen suorittaneilla, alemmalla ja ylemmällä perusasteella.

Työvoimapolitiittisissa palveluissa oli helmikuun lopussa 7 078 työnhakijaa, mikä on 200 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Omaehtoisessa opiskelussa työttömyysetuudella oli 236 henkilöä enemmän kuin vuosi sitten.

Pitkäaikaistyöttömien määrä on edelleen noussut. Nuorten, alle 25-vuotiaiden työttömyys on laskenut vuodenvaihteesta noin viidellä sadalla.

Jyväskylän seutukunta

Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka, Uurainen

Jyväskylän seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 181 334 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 1674 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 15 202.

Jyväskylän seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Teknologiaeteollisuudessa alkoi vuoden 2014 aikana sen kaltainen kehitys, joka yhdessä Euroopan markkinoiden hitaan elpymisen ja euron heikkenemisen myötä antavat perusteltua aihetta nähdä taantumän hellittävän tämän vuoden aikana. Tulevaisuuden kasvu tulee perustumaan Jyväskylän seutukunnalla perinteisten, mutta uudistumiskykyisten metsä- ja metalliteollisuuden vientituloihin. Toinen kasvun perusta löytyy kyberturvallisuuden, teollisen Internetin ja digitalouden ratkaisujen liiketaloudellisista hyödyntämisistä. Tästä seurauksena on ostovoiman kasvu, joka taas näkyy palvelujen kysynnän lisääntymisenä.

Jyväskylän vetovoimaisuus on alueen elinkeinoelämän kehittymisen ja osaavan työvoiman saatavuuden kannalta seutukunnan ehdoton vahvuus. Jyväskylän asukasluvu on kasvanut tasaisesti useana vuonna peräkkäin, mutta viime vuonna kasvu ylitti huomattavasti pitkän aikavälin keskiarvokasvun. Vetovoimaisuus yhdistettynä kaupungin hyvään koulutustarjontaan takaavat sen, että seutukunnan tulevaisuuden rakentaminen on valoisaa rakentaa.

Puolustusvoimien rooli seutukunnan tulevaisuuden kasvussa on merkittävä. Puolustusvoimat työllistää seutukunnalla jo noin 1 500 työntekijää. Tikkakosken varuskunta on kasvanut yhdeksi maan suurimmaksi varuskunnaksi.

Tulevaisuudessa teollisuuden tuotantokapasiteetin uudistaminen tapahtuu yhä enemmän digitaalisella tekniikalla, kuin investoinneilla uusiin koneisiin ja laitteisiin. Muillakin toimialoilla digitalisaation ennustetaan aiheuttavan merkittäviä muutoksia. Teollisen internetin, keinoälyn ja robotiikan suurimmat vaikutukset tuottavuuteen ovat vielä kokematta.

Keski-Suomen ja Jyväskylän seutukunnan menestymisen edellytyksenä on vienti. Seutukunnan elinkeinoelämän suurin haaste lähivuosina on kyetä kasvattamaan alueen yrityksistä vientivetoisia, keskisuuria yrityksiä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Vuodesta 2016 voidaan ennustaa tulevan Jyväskylän seutukunnan elinkeinoelämälle vuotta 2015 parempi vuosi. Päätoimialojen (teollisuus, tukku- ja vähittäiskauppa, rakentaminen ja

muut palvelut) kehitys on kääntynyt myönteiseksi. On varsin mahdollista, että tämän vuoden aikana Jyväskylän seutukunnan teollisuuden liikevaihdon kehitys ylittää koko maan teollisuuden liikevaihdon kehityksen. Talouden kasvua selittävät teknologiateollisuuden ja metsäteollisuuden kehitys sekä viennin kasvu, josta 80 prosenttia on metsää ja metallia (Keski-Suomen Aikajana 3/2015).

Teknologiateollisuudessa viennin kasvu on jatkunut mm. Valmetin tilausten ansiosta. Tuulivoiman vaihdevalmistaja Moventas on laajentanut toimintaansa vuorovesivoimaan. Toiminnan suunnittelu, tuotekehitys ja valmistus tapahtuvat Jyväskylässä. Konepajateollisuuden komponenttitoimittaja Komax Oy on laajentunut yritysostolla, saanut Puolustusvoimilta hyviä tilauksia, investoinut koneisiin ja tavoittelee markkinoita mm. Saksasta. Seutukunnan pk-yritysten kiinnostus jatkossa tulee suuntautumaan enemmän lähialuille eli Pohjoismaihin ja Eurooppaan.

Jyväskylän asema yhtenä valtakunnan kyberturvallisuuden keskittymänä on vahvistunut. Jyväskylä on Puolustusvoimien kyberpuolustuksen osaamiskeskus. Jyväskylän yliopiston IT-tiedekunta perustaa Suomen ensimmäisen esineiden Internet tietoturvaan keskittyvän laboratorion. Pääosin Keski-Suomen liiton rahoittamassa ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun toteuttamassa pk-yritysten kyberturvallisuuteen keskittyvässä pilottihankkeessa luodaan niin ikään Suomen ensimmäinen kansallinen toimintamalli pk-yritysten kyberturvallisuuden arviointiin.

Jyväskylän uskottavuus merkittävänä kyberturvallisuuskaupunkina sai lisäpotkua, kun jättiyhtiö Airbus perusti viime vuoden lopussa puolustus- ja kyberturvallisuusyhtiö Airbus DS Finlandin. Perustetun yhtiön kotipaikka ja pääkonttori on Jyväskylä. Elisa Oyj perustaa kaupunkiin kyberturvallisuuden palvelukeskuksen, joka valvoo ja suojaaa yrityksiä sekä julkishallintoa kyberuhkilta. TeliaSonera Oyj:llä on kaksi verkon valvontakeskusta, joista toinen on Jyväskylässä ja toinen Ruotsissa. Yrityksen Jyväskylän yksikkö on Helsingin jälkeen maan toiseksi suurin. Energiamittaukseen erikoistunut Landis+Gyr tulee palkkaamaan lähivuosina kymmeniä työntekijöitä järjestelmä- ja laitekehitykseensä. Älykkäiden sähkömittausratkaisujen valmistaja Aidon Oy on valittu toimittajaksi Norjaan useaan projektiin, jotka käsittävät yhteensä 1,5 miljoonaa mittauspistettä.

Kaupan alan liikevaihdon kehitys seutukunnalla on huomattavan korkealla tasolla verrattuna koko maahan. Osittain kaupan alan liikevaihdon kasvua selittää Jyväskylän vahva asema maakunnan ainoana isompana keskuksena, joka vetää puoleensa asiakkaita selvästi seutukuntaa laajemmalla alueella.

Rakennusalan yritysten näkymät ovat seutukunnalla varsin myönteiset ja alan yritykset suhtautuvat pitkästä ajasta optimistisesti tulevaisuuteen. Äänekosken biotuotelaitoksen lisäksi uusi keskussairaala, Kankaan alue, kaupparakentaminen sekä oppilaitos- ja opiskelijasuntolarakentaminen muun uudis- ja saneerausrakentamisen lisäksi takaavat sen, että rakentajilla on mitä todennäköisemmin viimeistään vuoden loppupuolella kädet täynnä töitä. Mahdollinen Hippoksen alueen suurhanke toteutuessaan toisi myös paljon työtä rakentajille.

Jyväskylän seutukunnalla palvelualojen liikevaihdon kasvu on jatkunut lähes samaa tahtia koko maan kehityksen kanssa. KIBS aloilla liikevaihdon kasvu on pysynyt viime vuodet aika lailla vakiona kasvun ollessa vuositasolla noin viiden prosentin luokkaa. Alan hyvää kasvua selittää muun muassa yritysten toimintojen ulkoistukset.

Jyväskylässä aloittavien yritysten perustamisneuvonta ja jo toimivien yritysten kehittämis- ja rahoituspalvelut keskitettiin vuoden 2016 alusta yhteisiin toimitiloihin. Voimala Business Parkissa yrityspalveluja tarjoavat Tekes, Finnvera, Jykes, Jyväskylän Yritystehdas, Tuhansien Järvien Uusyrittäjäkeskus, Ely-keskus, TE-toimisto sekä oppilaitokset.

Työvoiman kysynnän näkymät

Keskimäärin avoimia työpaikkoja ilmoitettiin TE-toimistoon kuukausittain viime vuonna 1 230 kappaletta, joka tarkoittaa 8,4 prosentin kasvua vuoteen 2014 verrattuna. Osaavan työvoiman saatavuus on ollut seutukunnalla pääsääntöisesti hyvää johtuen korkeasta työttömyydestä, jonka seurauksena työvoimasta on useilla aloilla runsasta tarjontaa

Rekrytointiongelmien kohdalla tilanne Jyväskylän seutukunnalla terveydenhuoltoalalla helpottui jonkin verran viime vuoden aikana ja tämän kehityksen voisi ennustaa jatkuvan myös lähitulevaisuudessa. ICT-alalla ammattitaito- ja osaamistarpeet ovat jatkuvan muutoksen kohteena. Jyväskylässä on joitakin alan ammatteja, joiden osaajista on pulaa. Näitä ammatteja ovat mm. web- ja multimediatekijät sekä ohjelmisto- ja sovelluskehittäjät. Rakentaminen on hyvässä kasvuvauhdissa seutukunnalla ja rakennusosalalla ja rekrytointiongelmia esiintyy työmaamestareiden ja insinöörien lisäksi rakenne- ja infrasuunnittelijoista.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Joulukuussa 2015 Jyväskylän seutukunnan työttömyysprosentti ensimmäisen kerran sitten helmikuun 2012 lakkasi nousemasta ja tämä antaa varsin lupaavia näkymiä vuodelle 2016. Maan suurimpien kaupunkien vertailussa helmikuussa 2016 Jyväskylän työttömyysprosentti (17,4 prosenttia) oli suurten kaupunkien vertailussa kolmanneksi korkein, taakse jäivät Lahti ja Tampere. Mikäli tarkasteluun otetaan mukaan myös suurten kaupunkien seutukunnat, niin siinä vertailussa Jyväskylän seutukunnan työttömyysprosentti myönteisestä kehityksestä huolimatta oli helmikuussa koko maan korkein (16,7 prosenttia). Viime vuonna yt-neuvotteluja oli lukumääräisesti jonkin verran edellisvuotta vähemmän ja niissä irtisanottiin työntekijöitä selvästi vuotta 2014 vähemmän.

Elinkeinoelämän myönteiset uutiset näkyvät työllisyydessä vasta korkeintaan vuoden loppupuolella. Seutukunnan teollisuuden henkilöstömäärän supistuminen pysähtyi viime vuonna ja kääntyi jopa kasvuun viime vuoden 2. ja 3. neljänneksellä. Julkisen sektorin korvaavien rekrytointien vähäisyys näkyy siten, että varsinkin korkeasti koulutettujen vastavalmistuneiden työllistyminen on vaikeaa.

Pitkäaikaistyöttömyyden kasvuvauhdissa näyttää hidastuneen. Pitkäaikaistyöttömiä Jyväskylän seutukunnalla oli helmikuussa 2016 lopussa 5392. Alle 25-vuotiaita työttömiä seutukunnalla helmikuun 2016 lopussa oli 2318.

Jämsän seutukunta

Jämsä, Kuhmoinen

Jämsän seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 23 877 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 305 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1977.

Jämsän seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Jämsän seutukunnassa on menty viime kausi odottavassa tilanteessa, jossa taantuma on pysähtynyt, mutta kasvu ei ole vielä alkanut. Ilmassa on häivähdys hennosta kasvusta ja signaaleja kuluttajien uskon palautumisesta on nähtävissä.

Elinkeinoelämässä ollaan edelleen varovaisia, vaikka avainyrityksissä on ollut investointihalukkuutta. Markkinoiden nopeaan elpymiseen tai suureen tuottavuusloikkaan ei uskota, mutta Hallin datapuiston ja Himoksen kylpylän strategisten kaavojen valmistuksen ja investointien käynnistymisen myötä virkistävää kasvua odotetaan 2017 alkupuolella. Rantaosayleiskaavojen vahvistuminen on purkanut loma-asuntorakentamisen patoutunutta kysyntää.

Työmarkkinoilla on haasteita edelleen ja työttömyysaste on korkea. Työpaikat ja työmarkkinoilla vapaana oleva työvoima eivät kohtaa, mikä on aiheuttanut haasteita osaajien rekrytoinneissa ja toisaalta hidastanut työllistämistä. Osaavan työvoiman liikkuvuuden lisääntyminen helpottaisi yritysten tilannetta.

Kuntien talous on tällä hetkellä suhteellisen vakaalla pohjalla. Tuhlailuun ei ole varaa, mutta tarvetta toiminnan sopeuttamiseen ei ole lyhyellä tähtäimellä. Julkisen talouden kestävyysvajeen ei kuitenkaan nähdä helpottuvan. Valtion rahoitustarpeen uskotaan kasvavan, mikä kurjistaa kuntien tilannetta koko maassa. Julkisen rakentamisen osalta Jämsässä on paineita julkisiin tiloihin liittyvään laajempaan kokonaisratkaisuun. Kuhmoisten kunnassa julkinen rakentaminen painottuu korjausrakentamiseen. Merkittäviin logistiikkainvestointeihin kaivataan valtiovallan osallistumista, sillä liikenneinfraan kohdistuva korjausvelka kasvaa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Paperiteollisuudessa koko tuotannonala on muospaineiden alla, vaikka alan talouskasvu onkin edellisvuoden tasolla. Printtimainonnan vähenemisen myötä painopaperin käyttö vähenee globaalisti ja vaikuttaa myös jokilaakson tehtailla erityisesti sanoma- ja aikauslehtipaperin kysyntään. Hieno- ja tarrapaperituotannon markkinat kasvavat, mutta kil-

pailu kiristyy kun paperikoneita muutetaan globaalisti tarrapaperikoneiksi. Kaikkien paperilaatujen tuotannon kannattavuuteen vaikuttavat edelleen kielteisesti valuuttasuojaukset ja sellun hinnan kohoaminen. Paikallisesti tilanne on suhteellisen vakaa. Lomautuksia ei ole käytetty tuotannon sopeuttamiskeinona viimeisimmällä jaksolla. Alalla toteutetaan kannattavuusohjelmaa, jossa käydään läpi liiketoiminta-alueita kannattavuuden parantamiseksi.

Ilmailuteollisuudessa tilanne on vakaa. Patrian vähemmistöosuuden 49,9 % myymisen norjalaiselle Kongsbergille ennakoidaan lisäävän tilauksia Suomessa ja Jämsän Hallissa. Kauppa tukee Patrian liiketoimintaa kansainvälisillä markkinoilla sekä avaa mahdollisuuksia erityisesti huoltoliiketoiminnan, järjestelmätoimitusten ja ilmailuteollisuuden komponenttutuotannon alueilla

Teollisuuden alihankintateollisuudessa / metallialan valmistavan teollisuuden kärkiyrityksissä tilauskanta on pysynyt kohtuullisena ja pientä piristymistä on ilmassa. Tuotantoon liittyviä investointeja on toteutettu / toteutumassa. Uutta työvoimaa ei ole pääsääntöisesti palkattu, mutta ovet ovat auki osajille. Teollisuuden myönteiset uutiset ja Äänekosken biotuotetehtaan investointipäätös luovat uskoa tulevaisuuteen. Teollisuuden palveluyritysten toiminta-alue on laajenemassa paikallisesta laajemmaksi, mikä tulee vaikuttamaan alan työllisyyteen. Jos on matkustusvalmiutta, on työtä.

Asuntomarkkinoilla on havaittavissa piristymistä ja kuluttajien luottamuksen vähittäisestä palautumisesta kertovat pientaloihin haetut rakennusluvut, asunonäyttöjen vilkastuminen ja myynnissä olevien pientalojen määrän lasku kolmanneksella. Loma-asuntorakentaminen on pysynyt vakaana ja rantaosayleiskaavojen vahvistuminen on purkanut patoutunutta kysyntää. Rakennusliikkeet eivät vielä viesti kasvusuhdanteesta, mutta tunnelma on odottava. Vuosittaisesta vaihtelusta johtuen käynnissä on pääasiassa saneeraustyömaita ja logistiikkaan liittyviä hankkeita. Uudisrakennushankkeista on talvikaudella käynnistynyt hoiva-alaan liittyvä hanke Jämsänkosken taajamassa. Kausivaihtelusta ja alan kilpailusta johtuen talotekniikan urakoita ei ole ollut tarjolla, mikä on vaikuttanut alan työllisyyteen. Alan ammattityövoimaa on ollut saatavilla hyvin, mutta kysynnän laajentumisen myötä ala saattaa lyhyellä tähtäimellä kärsiä työvoimapulasta.

Orastava kasvu ei ole vielä merkittävästi heijastunut matkailualan kysyntään, vaikka alan liikevaihto onkin tarkasteltavalla jaksolla kasvanut. Venäläisten matkailijoiden määrä supistui rajusti vuoden vaihteessa, mikä vaikutti liikevaihdon kehitykseen. Kotimaan matkailijat ovat paikanneet jonkun verran venäläisten matkailijoiden määrän laskua, mutta tekevät matkustuspäätöksiä entistä enemmän lyhyellä aikajänteellä ja sään perusteella, mikä on lisännyt matkailuyrityksissä jouston tarvetta. Matkailija ostaa edelleen halvempaa sekä tuotteissa että palveluissa. Himoksen kylpyläinvestoinnin käynnistymiseen liittyvät odotukset luovat uskoa tulevaisuuteen. Ammattitaitoisesta työvoimasta on ollut pulaa työn kausiluonteisuuden vuoksi.

Kivijalka- ja marketkaupassa väestön rakenteellinen muuttuminen vaikuttaa kuluttajakysyntään ja kauppojen toimintaedellytyksiin. Alaan liittyvät haasteet näkyvät työvoiman kysynnän puutteena, kivijalkakauppojen lakkauttamisina ja alan vaihtoina. Jämsän keskustan liiketiloihin on saatu jonkun verran uusia toimijoita. Marketkauppa voi hyvin.

Elintarvikealan haasteet jatkuvat, eikä suurta kasvua ole odotettavissa. Kotimaisessa kysynnässä halpuuttaminen, tuontielintarvikkeet ja kulutuskysynnän suuntautuminen halpuihin tuotteisiin syö yritysten kannattavuutta.

Työvoiman kysynnän näkymät

TE-toimistoon ilmoitettujen avointen työpaikkojen määrissä on seutukunnalla ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana suuria, jonkin verran vaikeasti selitettävissä olevia vaihteluita. Lisäksi myös kuukausittaiset suuret vaihtelut ovat olleet seutukunnalle leimallisia avoimien työpaikkojen määrissä.

Työvoiman saatavuus on ollut pääsääntöisesti hyvää. Jossain määrin rekrytointiongelmia on esiintynyt lääkäreiden, sairaanhoitajien, hitsaajien, maa- ja metsätalouskoneiden kuljettajien sekä siivoojien tehtävissä. Himoksen sesonkiluonteisiin kesätapahtumiin ammattitaitoiseen majoitus- ja ravitsemus alan työvoimaan on kohdistunut kysyntää tarjontaa enemmän. Jämsän seutukunnalla, kuten koko Suomessa, työvoiman suurempi liikkuvuus olisi toivottavaa.

Rakennetyöttömyyden ongelman yhtenä merkittävänä ratkaisuna on uudelleen koulutautuminen. Irtisanottujen koulutusmotiivi on yleensä kiinni siitä, millaiset näkymät uudelleentyöllistymiseen koulutautuminen antaa. Teollisuudesta irtisanotuilla Keski-Suomessa on nyt poikkeuksellisen hyvä tilanne. Äänekoskelle tulevaan biotuotelaitoksen logistiikka- ketjuun tarvitaan satoja uusia työntekijöitä. Metsäalalle ennustetaan syntyvän valtakuntaan runsaasti uusia työpaikkoja sekä eläkkeelle siirtymisten vuoksi korvaavaa rekrytointia ja tähän työvoiman kysyntään Jämsän ammattiopistolla on erinomainen kattaus tarjottavaksi alasta kiinnostuneille. Kysymys nyt ja tulevaisuudessa on siitä, kuinka työtä vaille jääneet irtisanotut työnhakijat saadaan kiinnostumaan ja hakeutumaan vaativiin metsäalan tehtäviin.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Jämsän seutukunnalla työttömyys kääntyi melko voimakkaaseen kasvuun vuoden 2012 jälkimmäisellä puoliskolla ja siitä alkaen työttömyys on kasvanut lähes jokaisena kuukautena verrattuna edellisen vuoden vastaavaan aikaan. Vuoden 2015 työttömyyden kasvussa myönteisenä kehityksenä on kuitenkin nähtävissä kasvun vauhdin selkeä hidastuminen.

Tämän hetken työttömyyden kehitys seutukunnalla, huomioon ottaen myös koko maakunnan työttömyyden kehityksen, näyttäisi olevan sen kaltaisen, että työttömyys kääntyy laskuun vuoden 2016 aikana, mahdollisesti jo vuoden ensimmäisen puoliskon aikana.

Työttömyyden kasvu viime vuoden aikana kohdistui selvästi miesten työttömyyden kasvuun. Naisten keskimääräinen kuukausittainen työttömyys viime vuonna jopa laski verrattuna vuoteen 2014. Miesten työttömyyden kasvun taustalla ovat seutukuntaa kohdanneet miesvaltaisten alojen merkittävät irtisanomistilanteet. Kaikista seutukunnan työttömistä työnhakijoista pitkäaikaistyöttömiä viime vuoden lopussa oli reilu kolmannes. Vuoden 2014 työttömien nuorten kohdalla tapahtunut myönteinen kehitys ei valitettavasti jatkunut vuoden 2015 aikana. Seutukunnalla oli vuoden lopussa alle 25-vuotiaita työttömiä enemmän, kuin kertaakaan viimeisen kymmenen vuoden aikana. Pitkäaikaistyöttömyyden ja nuoriso-

työttömyyden kasvua osittain selittää työvoimapaalveuissa olleiden määrällinen, noin kymmenen prosentin lasku.

Keuruun seutukunta

Keuruu, Multia

Keuruun seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 11 827 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 113 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 789.

Keuruun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Keuruun seutukunnan vahvuutena on sen elinkeinorakenteen monipuolisuus. Tämä on vähentänyt pitkittyneessä taantumatilanteessa alueen haavoittuvuutta, koska taantumankin aikana niin kielteiset kuin myönteisetkin vaikutukset kohdistuvat eri toimialoille eri tavoin. Yritysten liikevaihdon kehitys on ollut vuodesta 2010 alkaen merkittävästi koko maan yritysten liikevaihdon kehitystä parempaa. Vuoden 2012 huippuluvuista on tultu jonkin verran alaspäin, mutta liikevaihdon kehitys näyttää vakiintuneen vuoden 2013 loppupuolella varovaiseksi kasvuksi. Lähitulevaisuuden suhdannenäkymät ovat kuitenkin edelleen varsin varovaiset. Äänekosken biotuotelaitoksen valmistuminen ensi vuonna tuonee työtä myös Keuruun seutukunnalle, varsinkin Multian metsäalan yrittäjille ja työntekijöille.

Keuruun kaupungilla oli hurja investointitahti viime vuonna ja melkein sama tahti jatkuu myös tänä vuonna. Kaupungin bruttoinvestoinnit olivat viime vuonna lähes 20 miljoonaa euroa ja tänä vuonna bruttoinvestoinnit nousevat lähes 15 miljoonaan euroon. Suurin yksittäinen investointikohde, 6,5 miljoonaa euroa, on Keuruun koulukeskuksen uudisrakennus. Lähitulevaisuudessa investointitarvetta ei enää näin mittavassa määrin tule olemaan, koska kaupungin ”suorituspaikat” ovat tämän vuoden jälkeen pääosin hyvässä kunnossa.

Rakennemuutosten aiheuttamat iskemät alueelle on paikattu hyvin, mutta Pioneerirykmentin loppumisen aiheuttaman työpaikkojen menetyksen korvaamisessa riittää töitä vielä tuleville vuosille. Kuitenkin rykmentin lakkauttamisen vaikutukset eivät ole olleet niin kielteiset, kuin mitä vielä muutama vuosi sitten pelättiin. Alueen yritysten ja julkisten toimijoiden tahtotila oman seutukunnan kehittämiseksi on hyvä, mikä antaa hyvät mahdollisuudet luoda Keuruun seutukunnasta entistä elinvoimaisempi alue yrittää, tehdä työtä ja asua. Tästä hyvänä esimerkkinä on jo yli vuosi sitten lakkautetun Pioneerirykmentin työpaikkojen korvaamiseksi keväällä 2012 käynnistetty +300 hanke. Hanke päättyi viime vuoden lopussa

ja tuloksena oli monia positiivisia yritys uutisia, joista useita yritysaihoita on edelleen vireillä ja joista on lupa odottaa lähitulevaisuudessa myönteisiä uutisia.

Alueelle sijoittuneet tai sijoittumista harkitsevat yritykset ovat ilmaisseet Keuruun seutukunnan parhaana kilpailuvalttina keskeisen sijainnin Suomen sydämessä. Lisäksi Keuruu on aina ollut kuuluisa kauneudestaan ja puhtaasta luonnostaan. Seutukunnalla on myös tarjottavana yritysten tämän päivän vaatimukset täyttäviä hyviä toimitiloja. Alueella eläköityy monia yrittäjiä, joten uusien jatkajien löytäminen on yksi lähivuosien haasteista. Valmiina olevat eläköityjien yritykset sekä seutukunnallisen kehittämissyhtiön aktiivinen tuki yritysten elinkaaren kaikissa vaiheissa luovat matalan kynnyksen yritystoiminnan aloittamiselle. Alkavien ja lopettavien yritysten määrät ovat säilyneet lähes entisellään, mutta eläköityvät yrittäjät voivat kasvattaa lakkaavien yritysten määrää merkittävästikin, mikäli jatkajia ei kyetä riittävästi löytämään.

Seutukunnan on väestökehityksen tappiollisuus. Kuitenkin viime vuoden aikana on ollut nähtävissä myös paluunmuuttoa. Alueelta pois muuttaneita nuoria on halunnut muuttaa takaisin seutukunnalle perustettuaan perheen muualla, hankittuaan koulutuksen ja sijoittuaan työelämään tai yrittäjiksi. Tosiasiana kuitenkin joudutaan pitämään sitä, että muuttoliike kohdistuu nyt ja tulevaisuudessa Suomen harvoihin kasvukeskuksiin ja sen asian kanssa seutukunnan päättäjien, julkisen sektorin, yritysten ja kuntalaisten on elämänsä suunniteltava ja järjestettävä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seutukunnan metalliteollisuus on alihankintapainotteista ja pitkittynyt taantuma on väistämättä näkynyt yritysten tilauskannoissa. Toisaalta alueen metalliteollisuus on varsin kahvijakoista; osalla yrityksillä on mennyt taantumankin aikana hyvin, mutta osassa yrityksillä on käyty selviytymiskamppailua. Kokonaisuudessaan metallialan kasvun odotetaan jatkuvan lähivuosina entisen kaltaisena. Alan kasvua tosin saattaa rajoittaa osaavan työvoiman saatavuus.

Hoiva-ala menetti useita kymmeniä työpaikkoja, kun Keski-Suomen sairaanhoitopiiri päätti lakkauttaa Juurikkaniemen sairaalan alkuvuodesta 2016. Ikääntyvä väestö kasvat-
taa hoiva-alan työvoimatarvetta entisestään.

Kaupan alan investoinnit ovat tuoneet alueelle lisää kävijöitä ja liikevaihtoa. Seutukunnalle on sijoittumassa uusia kaupanalan yrityksiä ja tämä lisää myyntivolyymien kasvua. Ostovoiman kasvua on saatu myös lähikuntien asiakasvirroista, kauttakulkuliikenteestä sekä maahanmuutosta. Myönteinen uutinen on hotelli Keurusselän toiminnan alkaminen uudelleen tauon jälkeen. Matkailualan hyvistä uutisista ja positiivisesta vireestä kertoo myös esim. Keurusseudun Rantakartano Oy:n Pöyhölän toiminta sekä Siipirataslaivan liikennöinnin jatkuminen uusien toimijoiden myötä. Mielenkiintoinen uusi aluevaltaus on Metsähallituksen ja Motorsport Solutions Finland Oy:n välinen sopimus Keuruun entisen varuskunta-alueen tiestön käytöstä moottoriurheiluun.

Entisen varuskunnan tiloihin on perustettu yksi Suomen suurimmista turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksista. Keskukseseen on sijoittunut yli 500 turvapaikanhakijaa. Keuruun seutukunnalle on sijoitettu yhteensä n. 650 turvapaikanhakijaa. Tällä joukolla on myön-

teisiä vaikutuksia alueen elinkeinoelämälle monin eri tavoin. Lisäksi vastaanottokeskuksilla on yli viidenkymmenen työntekijän työllistävä vaikutus.

On vaikea sanoa, kuinka monelle turvapaikanhakijalle myönnetään lopulta turvapaikka ja kuinka moni heistä tulee jäämään pysyvästi Keuruun seutukunnalle, mutta pidemmällä tähtäimellä toiveissa on, että heillä olisi myönteisiä vaikutuksia myös mahdollisiin rekrytointiongelmiiin, eläkkeelle jäävien yrittäjien korvaamisiin sekä kestävyysvajeongelmaan. Vastaanottokeskuksilla on paljon myönteisiä vaikutuksia, mutta myöskään ei pidä sulkea silmiään siltä, että turvapaikanhakijoiden kotouttaminen ei ole suinkaan ongelmatonta.

Työvoiman kysynnän näkymät

TE-toimistoon ilmoitettiin viime vuoden aikana uusia avoimia työpaikkoja noin 430. Tämä on jonkin verran enemmän kuin vuonna 2014. Huomioitavaa kuitenkin on, että suuriin paikkallisiin Kehittämissyhtiö Keulink Oy:n järjestämiin rekrytointitilaisuuksiin on löytynyt runsaasti piilotyöpaikkoja. Yksittäisiä metalli- ja terveydenhuoltoalan rekrytointiongelmia lukuun ottamatta alueen työvoiman saatavuus on ollut riittävällä tasolla. Toimialoista metalli, hoiva, metsä ja kauppa ovat olleet eniten rekrytoivia aloja.

Petäjävedellä syksyllä aloitettu metsäkonekuljettajakoulutus antaa uuden lähikoulutusmahdollisuuden alueen asukkaille. Petäjäveden metsäalan koulutustarjontaa laajennetaan entisestään, joten myös Keuruun seutukunta tulee jatkossa saamaan tästä kaivattuja lähi-alueen koulutusvaihtoehtoja. Metsäala on seutukunnalla sellainen tulevaisuuden ala, jossa voi hyvinkin vielä olla odotettavissa työvoimapulaa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Keuruun seutukunnalla on tehty vuosikausia runsaasti paikallista työtä työvoiman ja yritysten kohtaannon edistämiseksi. Isot rekrytointitilaisuudet, yritysten ja työntekijöiden tukitoimet irtisanomistilanteissa, työllisyys Hankkeet ja CV -pankki ovat omalta osaltaan vaikuttaneet siihen, että alueen työttömyysaste on ollut Keski-Suomen seutukunnista alhaisin jo pitkään. Keuruun työttömyysaste on edelleen maan keskiarvon yläpuolella, mutta kuitenkin se on Keski-Suomen alhaisin ollen vuoden 2015 lopussa 15,8 prosenttia. Työttömyyden kehityksessä ilahduttavaa oli sen kääntyminen viime vuoden viimeisellä kolmanneksella laskevaksi verrattuna vuoden 2014 vastaavaan aikaan. Työttömäksi jääneiden koulutustaso oli pääosin keskiasteen koulutus. Palvelu- ja myyntityöntekijät, toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät sekä rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät ovat menettäneet viimeaikoina työpaikkoja. Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi viime vuoden aikana 10,1 prosenttia ja nuorisotyöttömyys 7,3 prosenttia. Työttömistä työnhakijoista 50 vuotta täyttäneitä on lähes puolet. Tämän ryhmän uudelleentyöllistyminen on varsin vaikeaa.

Joutsan seutukunta

Joutsa, Luhanka

Joutsan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 5 448 henkilöä. Vuoden aikana väki väheni 95 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 376.

Joutsan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Joutsan seutukunnan kuntatalouden tilanne taantumasta huolimatta on kehittynyt myönteiseen suuntaan. Valtionosuusuudistus on ollut seutukunnalle myönteinen uudistus ja tulevan, tosin vielä kovasti keskeneräisen sote-uudistuksen, vaikutukset seutukunnalle varovaisen arvion mukaan ennakoidaan olevan myönteiset. Joutsan kunnan yhteisö- ja kansalaisverotulot kasvoivat viime vuoden aikana. Useisiin muihin kuntiin verrattuna poikkeuksellinen, mutta varsin myönteinen ilmiö viime vuonna Joutsan kunnassa oli sosiaali- ja terveysalan menojen odotettua suurempi supistuminen.

Kunnan aikaisempaa paremmasta taloudellisesta tilanteesta kertoo myös käyttötalouden menojen pienentyminen. Kunnan talous on nykyään hyvässä tasapainossa. Luhangan kunnan talous on ollut jo aiemminkin hyvällä tasolla ja on edelleen vakaalla pohjalla. Seutukunnan kuntien hyvä taloustilanne perustuu varovaiseen ja harkittuun talouden hoitoon sekä kuntien henkilöstömenojen optimaaliseen tasoon ja resurssien käytön järkevään kohdentamiseen.

Joutsan tulevaisuuden haasteena on väestörakenteen negatiivinen kehitys. Kunta ei ole ensisijaisesti muuttotappiokunta, vaan kysymys on syntyvyyden suhteesta kuolleisuuteen. Tällä on merkittäviä vaikutuksia seutukunnan julkisiin palveluihin sekä ostovoiman kehitykseen. Luhanka ei ollut viime vuonna sen enempää muuttotappio kuin muuttovoitto kuntakaan. Väestörakenteessa ikärakenteen kehittyminen on kuitenkin myös Luhangan kunnan yksi merkittävimmistä tulevaisuuden haasteista. Kunnan väestöstä 65 vuotta täytäneiden osuus on noin 40 prosenttia ja tämä merkitsee melko suurta työvoiman ulkopuolella olevien määrää suhteessa varsinaisen työvoiman määrään (huoltosuhte). Seutukunnalla tietoliikenne yhteydet eivät ole olleet parhaalla mahdollisella tasolla.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seutukunnan suurin toimiala muodostuu palveluista ja toimialan tilanne pysynee lähitulevaisuudessa melko samankaltaisena. Teollisuudessa voidaan odottaa jonkin verran kas-

vua, jota mahdollisesti tulee siivittämään Äänekosken biotuotelaitoksen rakennushanke. Biotuotelaitos tuo työtä seutukunnalle jo rakennusaikana. Tämä onkin seutukunnan yritysten liikevaihtoa ajatellen merkittävin myönteinen uutinen pitkään aikaan. Seutukunnan yritysten liikevaihdon kehitys on ollut laskeva aina vuoden 2013 alusta alkaen ja lasku on ollut selvästi koko maan yritysten liikevaihdon laskua voimakkaampaa. Yksittäinen merkittävin investointi seutukunnalla viime vuonna oli A Reponen Oy:n miljoonaluokan investointi Pohjois-Euroopan suurimpaan teräspalkkien ja -palkkien 3d – laserleikkausjärjestelmään ja teollisuushalliin yhdessä Joutsan kunnan kanssa. Uusia työpaikkoja seutukunnalle voidaan odottaa lähinnä metalli- ja rakennusteollisuuteen. Asuntorakentamisen tilanne seutukunnalla on ollut hyvä.

Joutsassa ekokunta-ajattelun myötä biotalouden odotetaan olevan tulevaisuuden kasvuala. Kokonaan biopolttoaineilla toimivasta lämpökeskuksen rakentamisesta on tehty päätös ja sen rakentaminen alkaa tämän vuoden aikana. Biokaasun jakeluasema on jo aiemmin aloittanut toimintansa.

Seutukunnan elinkeinoelämän etuna on sen monipuolisuus sekä logistisesti erinomainen sijainti nelostien läheisyydessä. Tästä hyvänä esimerkkinä on noin 1,5 vuotta sitten Leivonmäellä toimintansa aloittanut Jukolan Juustola, jossa valmistetaan ainoana Suomessa juustoa aidolla Cheddar – valmistusmenetelmällä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Avoimia työpaikkoja seutukunnalla on kuukausittain ollut joitakin kymmeniä ja pääsääntöisesti niihin on löytynyt työvoimaa. Rekrytointiongelmia saattaa tulla esiintymään osaavasta työvoimasta metalli- sekä sosiaali- ja terveystalalla. Maatalouden sukupolvenvaihdokset tulevat koskemaan lähivuosina seutukunnalla yli sataa maataloustilaa. Jatkajien löytäminen maatalousyritystoimintaan tulee olemaan tulevaisuudessa seutukunnan yksi suurimmista haasteista.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyys kasvoi vielä vuoden 2015 aikana, mutta kolmen kuukauden aikana työttömyys kääntyi jopa laskuun verrattuna vastaaviin kuukausiin (helmi-, heinä- ja joulukuu). Keski-Suomen maakunnan seutukuntien välisessä vertailussa Joutsan seutukunnan viime vuoden lopun työttömyysprosentti 16,5 on toiseksi pienin, mutta valtakunnallisessa vertailussa kuitenkin varsin korkea. Työttömyyden kasvu kohdistui enemmän miehiin kuin naisiin.

Pitkäaikaistyöttömyyden kehitys seutukunnalla oli viime vuoden aikana myös aikaisempia vuosia maltillisempaa. Kaikista seutukunnan työttömistä yhdenjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleita oli yli kolmannes. Nuorisotyöttömyyden kehitys sen sijaan oli varsin myönteistä. Alle 25-vuotiaiden työttömyys laski viime vuoden aikana yhdeksänä kuukautena ja vuoden lopussa jäätiin plussan puolella verrattuna vuoden 2014 loppua. Nuorisotyöttömyyden kehitystä arvioitaessa on tosin todettava, että seutukunnalla nuorisotyöttömyyden piirissä on vain muutama kymmenen alle 25-vuotiasta.

Seutukunnalla ei ollut vuoden 2015 aikana merkittäviä irtisanomis- tai lomautustilanteita. Työttömyyden laskun esteenä t voi olla työttömien ikärakenne. Seutukunnan kaikista työttömistä työnhakijoista 53 prosenttia on yli 50 vuotiaita.

Saarijärven-Viitasaaren seutukunta

Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihtipudas, Saarijärvi, Viitasaari

Saarijärven-Viitasaaren seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 30 845 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 450 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 21,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 748.

Saarijärven-Viitasaaren seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	++
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan vahvuutena on eri kuntien erilainen ja monipuolinen yritys rakenne. Kahdeksan eri kuntaa muodostavat sillä tavoin heterogeenisen kokonaisuuden, että se mahdollistaa seutukunnan yhteisten synergiaetujen hyödyntämisen. Seutukunnan kuntien, kehitysyhtiöiden ja yritysten on mahdollista linkittää eri elinkeinoelämän toimijoita toisiinsa, hyödyntää sisäistä alihankintaa ja verkostoitua entistä tiiviimmän yhteistyön tuloksena. Seutukunnan vahvuuksia ovat kylätoimikuntien aktiiviset roolit elinkeinoelämässä sekä vilkas kulttuurielämä, jotka vahvistavat seudullista identiteettiä, jolla taas on vaikutuksia työvoiman pysyvyyteen. Seutukunnan ainutlaatuisia vahvuuksia ovat myös alueellisen kehittämisen tueksi laaditut prosessiperusteinen toimintamalli ja seutustrategia.

Äänekosken biotuotelaitoksen rakentamisen aloittaminen viime vuonna oli pohjoista Keski-Suomea ajatellen merkittävin yksittäinen myönteinen uutinen. Biotuotelaitoksen välittömät vaikutukset alkavat näkyä alueella ensi vuoden aikana laitoksen valmistuttua. Uusi laitos luo seutukunnalle uusia työpaikkoja, ennen kaikkea puun logistiikkaketjuun ja sen toimivuuden takaamiseksi tarvittaviin palveluihin. Biotuotelaitoksen puunhankinta tulee kohdistumaan valtaosin pohjoisen Keski-Suomen alueelle. Puun korjuuseen on perinteisesti liittynyt vuodenaikojen vaihtelujen tuomat ongelmat ja biotuotelaitoksen puuntarpeen kasvu tulee näkymään mahdollisuutena vuodenaikojen tasaisempaan hyödyntämisenä. Seutukunnan alueelle perustetaan puuterminaaleja, joihin tullaan varastoimaan puuta toimittavaksi biotuotelaitokselle aikoina, jolloin puun korjaaminen metsistä ei ole mahdollista. Aika näyttää, mitä biotuotelaitoksen lopulliset välittömät vaikutukset, sivuainevirtojen hyödyntämisen ja jatkojalostamisen vaikutukset sekä muut hankkeen heijastusvaikutukset tulevat seutukunnalle merkitsemään. Joka tapauksessa kokonaisuudessa on kysymys useis-

ta sadoista työpaikoista. Varovaisen myönteisiä odotuksia on nostattanut myös alustavasti suunnitteilla oleva metsäteollisuuden jätti-investointi Kuopioon.

Pohjoisen Keski-Suomen yhtenä haasteena on ollut tiestön huono kunto. Tilanne on kuitenkin nyt paranemassa.

Toinen seutukunnan tulevaisuuden haaste on muuttoliikkeen suunnan muuttaminen. Seutukunta kokonaisuudessaan on muuttotappioaluetta, vaikka seutukunnalla onkin myös yksittäisiä kuntia, joissa muuttoliike on positiivinen.

Seutukunnalle olisi oleellisen tärkeää kyetä säilyttämään vetovoimaisuutensa ja usko tulevaisuuden näkyisiin korkealla tasolla. Tulevat uudet työpaikat edellyttävät nykyajan koulutus- ja ammattitaitovaatimukset täyttäviä työntekijöitä. Nykyisen väestön lisäksi olisi oleellista saada uusia, vaativista työtehtävistä kiinnostuneita nuoria ja ammattitaitoisia työntekijöitä hakeutumaan seutukunnalle ja tarttumaan alueen koulutus- ja työmahdollisuuksiin.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Melko jyrkkä liikevaihdon supistuminen kesti aina vuoden 2014 loppuun saakka, mutta kääntyi jälleen nousuun vuoden 2015 alusta. Vuoden 2015 aikana seutukunnan yritysten liikevaihdon kasvu oli melko maltillista, ylittäen kuitenkin koko maan yritysten liikevaihdon kehityksen viime vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Elinkeinoelämän näkymät seutukunnalla ovat selvästi aikaisempia vuosia lupaavammat varsinkin metsä- ja biotalouden myönteisten uutisten vuoksi, mutta myös metalliteollisuudesta kuuluu parempaa. Kaskipuun suurinvestoinnin myötä Viitasaarelle tulee yksi Pohjoismaiden suurimmista ikkunatehtaista. Yritysten tilauskannat ovat kehittyneet myönteisesti, investoinnit ovat pitkästä ajasta kääntyneet metalli- ja puualalla kasvuun ja seutukunnalla on tehty uusia yritysten sijoittumispäätöksiä. Seutukunnan kohdalla biotalous tulee nähdä suurempana kokonaisuutena, myös esimerkiksi maatalouden hyödyntämisenä bioenergian tuottamisessa.

Seutukunnan yritykset ovat aktivoituneet hakemaan yritystukia eri lähteistä aikaisempaa enemmän. Esimerkiksi Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastolle jätetyistä koko maakunnan investointihakemuksista puolet on tullut Saarijärven-Viitasaaren seutukunnalta. Yritysryhmien kehittämishankkeita tuetaan InnoVapriikki-hankkeen kautta saatavilla asiantuntijapalveluilla. Kehittämisyhtiö Witas Oy toteuttaa hankkeen yhteistyössä Kehittämisyhtiö Karstulanseutu Oy:n sekä SSYP Kehitys Oy:n kanssa Teknologian tutkimuskeskuksen VTT Oy:n toimiessa pääyhteistyökumppanina.

Saarijärven kaupungin kehittämisyhtiö SSYP Kehitys Oy, kiinteistöyhtiö SSYP Kiinteistöt Oy, Jyväskylän ammattikorkeakoulu JAMK ja Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto Poke ovat yhteistyössä luoneet Biotalouskampus-brändin, jonka alla Biotalouskampuksen kehittämistä viedään eteenpäin. SSYP Kehitys Oy, SSYP Kiinteistöt Oy sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulu JAMK ovat myös luoneet yhteistyömallin, Esihautomon ja Yrityshautomon, joissa aloittaville yrityksille tarjotaan koulutusta, neuvontaa ja toimitiloja

Työvoiman kysynnän näkymät

Avoimia työpaikkoja Saarijärven-Viitasaaren seutukunnalla on kuukausittain ollut vajaa sata. Seutukunnalla työvoiman kohtaanto-ongelma näkyy joidenkin alojen työvoimapulana. Varsinkin sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla pulaa on ollut lääkäreistä, hammaslääkäreistä, sairaanhoitajista, suuhygienisteistä, lähihoitajista ja kodinhoitajista. Esimerkiksi metallialalla on ollut jatkuvasti avoimia työpaikkoja, joita ei kuitenkaan ole saatu täytettyä paikallisilla työnhakijoilla. Kiinnostuneiden hakijoiden saaminen alan työvoimakoulutukseen on ollut hankalaa, vaikka koulutuksen jälkeen olisi tiedossa palkkatyö. Tämän ongelman avaaminen vaatii seudullista selvitystyötä. Sen sijaan monet koulutusalat vetävät hyvin opiskelijoita oppilaitosten normaalitarjonnassa. Huoli onkin siinä, miten aloituspaikkojen karsinta ja leikkaukset vaikuttavat tulevaisuudessa tarjontaan alueella. 3D mallinnus- ja tulostus on yksi ala, johon seutukunnalla panostetaan sekä koulutustarjonnan että hankkeiden kautta. On myös nähtävissä, että alueen yritykset ja organisaatiot ovat alkaneet hyödyntää mm. tutkintotavoitteista koulutusta oman henkilöstönsä kehittämisessä.

Työvoiman kysyntä seutukunnalla tulee kasvamaan metsä- ja biotalouden aloilla. Biotalousinstituutissa on alkanut biotalouden kehittämiseen suuntaava agrologin ylempään ammattikorkeakoulututkinnon opinnot. Pöke investoi uusiin opetustiloihin, joissa tullaan opettamaan mm. metsätalous- ja kuljetusalan kaluston huoltoa ja hydraulikkaa, samoin investointeja on tehty logistiikka-alan kalustoon. Metsäalan valoisat tulevaisuuden näkymät ovat jo näkyneetkin alan koulutuksiin pyrkivien kasvavissa hakijamäärissä myös prosessipuolella sekä sähkö- ja automaatioalalla. Biotalousvehtaan rakennusvaiheeseen on lisätty koulutustarjontaa eri rahoitusvaihtoehtojen kautta, mm. telinerakentajan koulutus, teräs- ja putkistohitsaajan koulutus sekä kahvila-, ruokailu- ja siivouspalveluiden moniosaajakoulutus. Tarvaalan biotalouskeskittymään on koulutuksen lisäksi tarkoitus synnyttää biotalousalan yritysten keskittymä kehittämään ja tuotteistamaan alan innovaatioita liiketaloudellisesti kannattavaksi toiminnaksi.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Seutukunnan työttömyys pysyi viime vuoden aikana edelleen valitettavan korkeana työttömyysprosentin ollessa vuoden 2015 lopussa 21,1 prosenttia. Työttömyyden kasvuvauhti hidastui vuoden aikana selvästi edellisvuoteen verrattuna ja varsinkin vuoden viimeisellä neljänneksellä työttömyyden kasvu oli jo varsin maltillista. On perusteltua olettaa, että myös Saarijärven-Viitasaaren seutukunnalla työttömyys kääntyy ensi vuoden aikana laskuun. Myös Kaskipuun Viitasaaren investointi tuo 70–90 uutta työpaikkaa, joka on merkittävä lisäys koko seutukunnan kannalta.

Pitkäaikaistyöttömiä seutukunnalla oli vuoden 2015 lopussa 928. Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi vuoden kahden ensimmäisen kolmanneksen aikana melko voimakkaasti, mutta kääntyi selvään laskuun vuoden viimeisellä kolmanneksella. Työttömyyden rakenteen suurin ongelma piilee työnhakijoiden ikärakenteessa. Kaikista työttömistä lähes puolet kuuluu luokkaan yli 50-vuotiaat. Nuorisotyöttömyyden osalta tilanne voi joidenkin toimialojen kohdalla kehittyä jo lähitulevaisuudessa sellaiseksi, että nuorisotyöttömyys muuttuu nuorisopulaksi.

Äänekosken seutukunta

Konnevesi, Äänekoski

Äänekosken seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 22 391 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 349 henkilöä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 19,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 979.

Äänekosken seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	++
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Äänekosken seutukunnan ensisijaiseksi vahvuudeksi voidaan todeta se, että alue on edelleen erinomaisen hyvä paikka metsäteollisuuden harjoittamiseen ja konkreettisenä osoituksena tästä on Metsä Groupin viime vuonna tekemä Suomen metsäteollisuuden historian suurin, yli miljardin euron biotuotelaitoksen investointipäätös. Hankkeen rahoitusratkaisut ovat kunnossa, ympäristö- ja muut rakentamisen luvat on saatu ja viime vuoden keväällä aloitettu rakentaminen on edennyt suunnitelmien mukaisesti.

On arvioitu, että ensi vuonna valmistuva biotuotetehdas lisää Suomen viennin vuotuis-ta arvoa 0,5 miljardilla eurolla. Tehtaan rakennusaikainen työllistävä vaikutus kaikkinsa on noin 6 000 työpaikkaa. Rakennustyömaalla tulee työskentelemään tämän vuoden toukokuun ja vuodenvaihteen välillä yhtä aikaa noin 2 500 työntekijää. Tämä määrä työntekijöitä luo seutukunnalle ja sitä laajemmallekin alueelle paljon kysyntää eri palveluille. Äänekosken kehitysyhtiön koordinoimana kaikille työntekijöille on jo hyvissä ajoin varmistettu majoituspaikka. Tehtaan toiminnan käynnistyttyä niin sanotussa arvoketjussatulee olemaan noin 2 500 työpaikka, joista uusia on noin 1 500.

Laitoksen ympärille on suunniteltu ja rakentumassa biotuoteintegraatti eli tehdaskokonaisuus, jossa sellutehtaan ympärille syntyy sellua jalostavaa teollisuutta. Biotuotelaitoksesta ja sen sivuainevirtoja hyödyntävistä yrityksistä on lupa odottaa suuruudeltaan maailman luokan mittakaavan resurssiviisas biotalouskeskittymä. Logistisista syistä on aihetta olettaa, että sivuainevirtojen hyödyntämisestä syntyvä uusi yritystoiminta tulee tapahtumaan nimenomaan Äänekoskella, biotuotelaitoksen välittömässä läheisyydessä. Suomessa on biotaloudessa tehty jo pitkään uraa uurtavaa tutkimustyötä esim. VTT:llä ja lähivuosien aikana tulemme näkemään uusia innovaatioita mm. bioenergian, biopoltonesteiden, biokemikaalien ja biomateriaalien tuotannossa. Valtio on myöntänyt Metsä Groupin Äänekosken energiatukea biotalouteen liittyvien uusien investointien tarpeisiin 32 miljoonaa euroa. Hallituksen perusteluina tuen myöntämiseen olivat elinkeinoelämän uudistuminen, työllisyysnäkömät ja kestävä kehitys. Investoinnit yhdessä biotuotelaitoksen kanssa arvioidaan nousevan seutukunnalla noin 1,5 miljardiin euroon. Uuden tehtaan merkityksistä vähäisin

ei ole myöskään useiden kymmenien miljoonien eurojen vuotuiset verotulot yhteiskunnalle ja kantorahatulojen kasvu yli maakuntarajojen.

Biotuotelaitos investoinnilla on merkittäviä vaikutuksia seutukunnan tie- ja ratayhteyksien parantamiseen. Junaradan sähköistäminen kestää noin 2,5 vuotta. Sitä päästään rakentamaan tämän vuoden aikana. Töihin tarvitaan syksyllä sata työntekijää ja viikkaimmiltaan rataurakka työllistää vähän toistasataa työntekijää. Ratatyön kunnostus ei tule koitumaan vain biotuotetehtaan hyväksi, vaan kunnostettua rataa tulevaisuudessa voi hyödyntää myös seutukunnan toinen ylpeydenaihe, traktoreiden valmistaja Valtra.

Äänekoski on ollut viime vuodet lievästi muuttotappiokunta, mutta tilanne saattaa kääntyä muuttovoitoksi tulevina vuosina. Tulevan kaupunkiseutuanalyysin tueksi on jo valmistunut Äänekosken keskustan kehittämissuunnitelma. Tavoitteena on keskustan elävöittäminen nostamalla asunto- ja liikerakentamisen määrää, kasvattamalla palvelutuotantoa sekä lisäämällä eri toimijoiden yhteistyötä. Väestömuuton suunnan kääntymiseen myönteiseksi kehitykseksi voi edesauttaa niin Äänekosken, kuin Suolahdenkin asumiskustannusten edullisuus.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Äänekosken seutukunnan yritysten liikevaihto on laskenut huippuvuodesta 2010, mutta liikevaihdon kehitys on koko lailla pysynyt ennallaan vuoden 2012 nousevan kehityksen jälkeen. Seutukunta on viime vuosina kärsinyt teollisuuden rakennemuutoksista, mutta nyt seutukunnan elinkeinoelämän myönteiset tulevaisuuden näkymät biotuotelaitoksen ja sen laajojen heijastusvaikutuksien johdosta ovat koko Suomen seutukuntien kärkipäätä. Rakennustoiminta on kiihtynyt, palvelujen käyttö kasvanut ja uutta liiketoimintaa on lupa odottaa syntyväksi seutukunnalle lähivuosina merkittävässä määrin. Seudun vireystila on noussut kohisten ja usko tulevaisuuteen on aivan eri luokkaa, kuin mitä se oli muutama vuosi sitten.

Biotuotelaitoshankkeen myötä on odotettavissa, että seutukunnan rakennus-, metalli- ja kuljetusalan yrityksillä on aidosti toteutettavissa olevia kasvumahdollisuuksia. Palvelualan yritykset, varsinkin majoitus- ja ravitsemusalalla, mutta myös monet muut palvelualan yritykset tulevat hyötymään laajalla säteellä tehtaan työllistävästä vaikutuksista. Terveystieteiden palvelujen kysyntä tulee kasvamaan ainakin rakennusaikana, mutta todennäköisesti myöhemminkin seutukunnalle syntyvien uusien työpaikkojen johdosta.

Työvoiman kysynnän näkymät

Korkean työttömyyden seurauksena on työvoiman saatavuus hyvällä tasolla. Alan rekrytointiongelmat koskevat lähinnä lyhyitä sijaisuuksia. Biotuotelaitosrakennustyömaalla ei ole hyvin lyhyitä määräaikaista tehtäviä lukuun ottamatta esiintynyt työvoimapulaa. Tähän syynä on se, että rakentajia työmaalle on tullut muualta Suomesta sekä myös ulkomailta.

Työvoimaan kohdistuva kysynnän kasvu tulee lähivuosina aiheuttamaan suuria odotuksia niin nuoriso- kuin aikuiskoulutusten järjestäjille. Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopistolla, kuten myös Keski-Suomen maakunnan muissa alan oppilaitoksissa onkin lisätty oppilaspaikkamääriä. Eniten työvoimapulaa pelätään esiintyvän tulevaisuudessa metsä-

koneenkuljettajista ja puutavara-auton kuljettajista. Alalle hakeutuvien opiskelijoiden määrä on kuitenkin viime aikoina lisääntynyt selvästi ja tämä luonnollisesti johtuu nimenomaan metsäalan hyvistä työllisyysnäköistä

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Äänekosken seutukunnan työttömyysprosentti oli helmikuun lopussa 18,5 prosenttia, mikä on edelleen todella korkea työttömyysaste. Työttömyyden kasvu näyttää kuitenkin taittuneen. Syynä työttömyyden laskuun ovat biotuotelaitoksen rakennushanke ja sen heijastusvaikutukset, Valtran tuotekehityksen ja teollisen internetin hyödyntämisen tuloksena tulut menestys kansainvälisillä markkinoilla sekä Keski-Suomen opiston vastaanottokeskus.

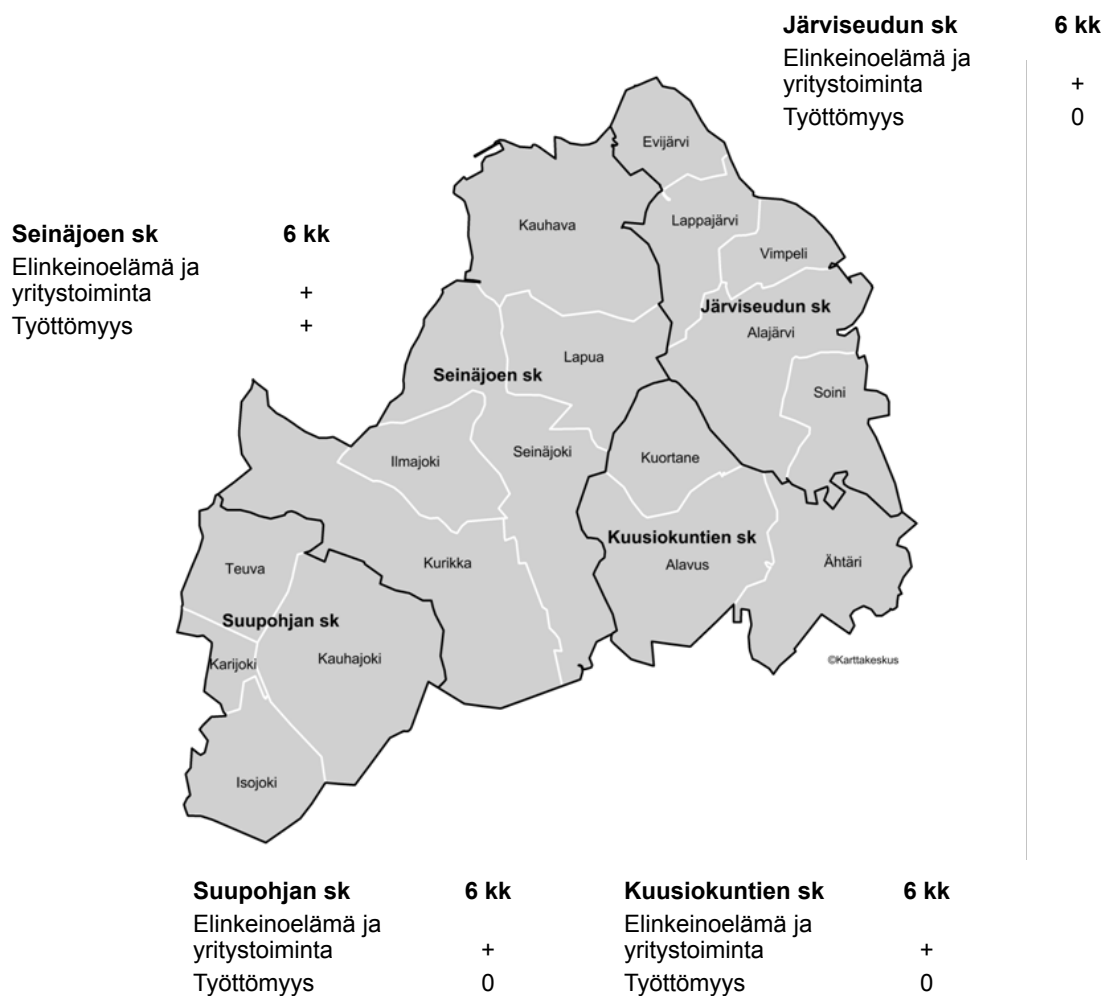
Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi viime vuoden aikana seutukunnalla huomattavasti. Kaikista työttömistä enemmän kuin joka kolmas oli ollut yhdenjaksoisesti yli vuoden työttömänä. Pitkäaikaistyöttömyyden ongelmat ovat osittain siirtyneet sosiaalipolitiikan ongelma-
ratkaisujen puolelle.

Nuorisotyöttömyyden kehitys sen sijaan oli viime vuoden aikana ilahduttavan myönteistä. Viime vuonna nuorisotyöttömyys nousi ainoastaan kolmen kuukauden aikana. Tämä tarkoittaa sitä, että viime vuoden aikana nuorisotyöttömyyden määrä laski yhdeksän kuukauden aikana verrattuna vuoden 2014 vastaaviin kuukausiin.

Lisätietoja

Kehitysjohtaja Eija Heinonen
Keski-Suomen ELY-keskus
puh. 0295 024 658
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Etelä-Pohjanmaalla asui vuoden 2015 lopussa 192580 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 820 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 10519.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Etelä-Pohjanmaa tunnetaan erityisesti yrittäjyydestään, viljavasta maaseudustaan ja monipuolisesta kulttuuritarjonnastaan. Keskuskaupunki Seinäjoen sijainti logistisessa solmukohdassa on koko maakunnan vahvuus. Vahvimmat klusterit ovat elintarviketalous, metalli- ja teknologiateollisuus sekä puu- ja huonekaluteollisuus. Agrobiotalouden keskittymä on kooltaan kansallisesti merkittävä ulottuen vahvasta alkutuotannosta prosessointiin, agroteknologiaan, logistiikkaan, monitieteiseen tutkimukseen ja kuluttajakäyttäytymisen osaamiseen.

Selkeitä haasteita ovat muun muassa kansainvälistyminen, koulutustason nostaminen ja ikärakenteen muutokseen varautuminen. Eteläpohjalaisilta yrityksiltä kaivattaisiin myös laajempia panostuksia tutkimus- ja kehittämistoimintaan, sillä maakunnan t&k-menot ovat edelleen varsin vaatimattomalla tasolla. Seinäjoen yliopistokeskuksen vahvistaminen ja siihen liittyvän korkeakouluverkoston vaikuttavuuden parantaminen ovat tärkeitä tavoitteita, joiden uskotaan tuottavan positiivisia vaikutuksia. Eräs uusi avaus on Seinäjoen ammattikorkeakoulun teollisen internetin laboratorio ja oppimisympäristö, jonka avulla toteutetaan tuotetiedon ja sen elinkaaren hallintaa ja digitaalista valmistusta. Oppimisympäristö tarjoaa uusia mahdollisuuksia opiskelijoille ja monipuolisen testiympäristön yritysyhteistyön kehittämiseksi.

Koulutuskenttää koskeva murrosvaihe herättää huolta maakunnassa. Koulutukseen kohdistuvat leikkaukset syövät pahimmassa tapauksessa paikallisen kehittämisen eväitä ja johtavat koulutustarjonnan ja sen saavutettavuuden heikkenemiseen. Maakunnan osaamis- ja innovaatiojärjestelmään kohdistuu niin ikään uhkia, mikäli esimerkiksi Seinäjoen yliopistokeskuksen toiminnassa mukana olevat yliopistot joutuvat supistamaan alueellisia toimintojaan.

Tilastokeskuksen väestöennusteet ennakoivat Etelä-Pohjanmaalle maltillista väestönkasvua lähivuosikymmenien ajaksi. Taustalla vaikuttaa maahanmuutto, mutta myös elinien piteneminen. Toteutuneessa väestökehityksessä on kuitenkin huolestuttavia piirteitä, sillä viimeisimpien tietojen mukaan ainoastaan Seinäjoki on pysynyt kasvu-uralla. Suurimmat muuttotappiot syntyvät nuorista, jotka muuttavat opintojen perässä esimerkiksi yliopistokaupunkeihin. Alueen kuntien väestölliset ja taloudelliset huoltosuhteet on edellä mainittujen ilmiöiden valossa kehittymässä heikompaan suuntaan. Maahanmuuttajien osuus väestöstä maakunnassa on vielä melko alhainen, mutta maahanmuuttajien määrä on ollut viime vuosina selkeässä kasvussa. Pakolaisten ja muiden maahanmuuttajien tehokas kotouttaminen on nähtävä yhteisenä haasteena ja uusia ovia avaavana mahdollisuutena.

Etelä-Pohjanmaan yritystiheys on Suomen korkeimpia, mutta yrittäjyyttä luonnehtii mikro- ja pienyritysvaltaisuus. Alueella on kohtuullisen vähän korkeaa arvonlisää tuottavia suuria veturiyrityksiä. Kasvuhakuisuus, kaikissa kokoluokissa, on tärkeä tavoite, jotta uusia työpaikkoja kyetään luomaan. Maakuntaan tarvitaan lisää eri toimialoilla operoivia visionäärisiä yrityksiä, jotka tähtäävät riittävän pitkälle tulevaisuuteen ja pyrkivät määrätietoisesti globaaleille markkinoille. Väestön ikääntymisen myötä omistajanvaihdosten sujuvuuden merkitys korostuu vuosi vuodelta. Etelä-Pohjanmaalla on tehty tuloksekasta yhteistyötä sen eteen, että omistajanvaihdokset sujuvat kitkattomasti sekä myyjän että ostajan kannalta.

Etelä-Pohjanmaan logistinen sijainti on kaksijakoinen. Maakuntakeskuksen saavutettavuus on hyvä, mutta mitä kauemmaksi keskuksesta mennään, sitä hankalammaksi muuttuvat liikenneolosuhteet (teiden kunto, julkinen liikenne). Etelä-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman kärkihankkeiksi on nostettu valtatie 19 ja kantatien 67 kehittäminen osana Kauhajoki-Seinäjoki-Kauhava kehityskäytävää, Seinäjoki-Tampere -ratayhteyden kehittäminen ja valtatie 3 kehittäminen välillä Tampere-Jalasjärvi-Kurikka-Vaasa. Jatkossa myös Keski- ja Itä-Suomeen suuntautuvat yhteydet nostavat merkitystään, koska metsäteollisuuden suurinvestointien johdosta raaka-aineen tarve lisääntyy ja puuvirtojen suuntiin tulee muutoksia.

Meneillään oleva Seinäjoen itäväylän rakentaminen on alueellisesti elintärkeä investointi. Rakentaminen on edennyt sujuvasti, sillä tieosuus Vt19–Vt18 Seinäjoen lentoaseman seudulta Kuortaneen tielle on jo avattu liikenteelle. Itäväylän läheisyyteen syntyy runsaasti uutta teollisuuden, logistiikan ja kaupan tonttimaata. Alueen sydän tulee olemaan logistiikkakeskus Nordic Logistic City Seinäjoki (NLC).

Säännöllinen lentoliikenne Seinäjoen lentoasemalta on loppunut. Parhaillaan selvitetään lentoliikenteen jatkomahdollisuuksia. Maakuntaa kurittaa myös VR:n toimet junavuorojen karsimiseksi. Erityisen huolissaan ollaan Seinäjoki-Jyväskylä -välin henkilöliikenteen lakkauttamisviesteistä ja asian kääntymisestä eduksi käydään jatkuvaa keskustelua.

Alueiden käytön osalta merkittäviä ovat myös tuulivoimaan liittyvät hankkeet. Suunnitella on useita tuulivoimapuistoja, joista muutamia on jo edennyt tai etenemässä rakennusvaiheeseen. Osassa hankkeista eteneminen riippuu vielä kaavoitukseen ja lupiin liittyvistä prosesseista.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Etelä-Pohjanmaa on kestänyt viime vuosien turbulenssia kohtuullisen hyvin. Teollisuuden rakennemuutos ei ole koetellut maakuntaa niin voimakkaasti kuin alueita, joissa esimerkiksi metsäteollisuudella ja ICT-toimialoilla on merkittävä rooli. Voimakasta riippuvuussuhdetta yksittäiseen ja kapeaan toimialaan ei ole, eli alueellinen muutosjoustavuus voidaan tältä osin todeta melko hyväksi. On kuitenkin selvää, että toistaiseksi liian harva yritys analysoi erilaisiin muutosajureihin liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia omalle liiketoiminnalleen. Yhä useamman toimijan pitäisi pyrkiä kehittämään toimintaansa systemaattisesti ja tulevaisuusorientoituneesti.

Aluetason talous- ja työllisyysnäkyviä voidaan luonnehtia varovaisen positiivisiksi, vaikka ennustelaitosten näkemykset Suomen talouden kehityksestä eivät ole järin rohkaisevia. Alkuvuonna toteutetun Pk-yritysbarometrin mukaan eteläpohjalaisten yritysten arviot lähitulevaisuuden suhdannenäkymistä olivat parantuneet. Positiivisuus on kuitenkin jonkin verran maltillisempaa kuin maassa keskimäärin. Investointien arvon ennakoitu kehitys on jäämässä edelleen alavireiseksi sekä Etelä-Pohjanmaalla että koko Suomessa, mikä heijastelee sitä, että orastava kasvu on melko hauraalla pohjalla. Myös globaalitalouden kehityksessä on poikkeuksellisen paljon kysymysmerkkejä.

Yritysten nettoperustanta on ollut Etelä-Pohjanmaalla laskusuunnassa viime vuosina. Trendi näyttää jatkuvan myös viime vuoden osalta, joten uusperustantaan tulisi kiinnittää

entistä voimakkaampaa huomiota. Positiivista on, että vireillepantujen konkurssien osalta viime vuoden lukumäärä jäi edellisvuosia pienemmäksi.

Etelä-Pohjanmaalle myönnettiin viime vuonna yhteensä yli 13 miljoonaa euroa erilaisia yritystukia ELY-keskuksesta ja Tekesistä. Tekes-projekteja rahoitettiin noin 8 miljoonalla eurolla. Se on toiseksi eniten alueen Tekes-historiassa. Rahoitusmahdollisuudet parantuvat kuluvana vuonna, kun maaseutuohjelma saadaan täysimääräisesti käyntiin.

Kone- ja metalliteollisuudessa tilauskantojen kehityksessä on paljon eroja, eli yritysten työkuorman vaihteluväli on suuri. Alumiiniprofiilien valmistuksessa näkymät ovat jonkin verran myönteisemmät kuin muussa metalliteollisuudessa. Orastavia positiivia signaalejakin on havaittavissa uusrekrytointien sekä laite- ja laajennusinvestointien muodossa. Eräs kysymysmerkki on teräsyhtiö SSAB:n toimintojen tulevaisuus maakunnassa.

Puusepän- ja taloteollisuuden osalta näkymät ovat kokonaisuutena melko vaisut. Pitkään jatkunut heikko markkinatilanne on aiheuttanut sen, että osa toimijoista on suunnannut tuotantoaan uudelleen. Eräs taloteollisuuden haasteista on erilaisten velvoitteiden tuomien lisäkustannusten vaikutukset kannattavuuteen. Puurakentamisen osalta valopilkku on Alajärvelle suunnitteilla oleva CLT-tuotantolaitos, joka on tuomassa uuden ja lupaavan ulottuvuuden maakunnan ja Järviseudun puurakentamisen arvoketjuun

Huonekaluteollisuuden osalta vientimarkkinoille suuntautuneiden yritysten joukossa on jonkin verran positiivista virettä, mutta yleiskuva on melko huolestuttava. Sähköisen kaupan perinpohjainen haltuunotto on huonekalujen valmistajille ja huonekalukaupalle tärkeä kehittämiskohde.

Kaupan ja palveluiden odotukset ovat yleisesti ottaen varovaiset, sillä kasvunäkymät ovat parhaassakin tapauksessa melko maltilliset. Sääntelyn purkamiseen liittyvät toimet voidaan nähdä positiivisena sykäyksenä, jonka vaikutusta on vielä vaikea arvioida. Kaupan alalla investoinnit ovat pienentyneet huippuvuosista ja uusia kauppapaikkoja suunnitellaan lähinnä kasvukeskuksiin. Sähköisen kaupan merkityksen kasvu on trendi, joka herättää paljon kysymyksiä.

Matkailun osalta näkymät ovat edelleen kohtuulliset, vaikka heikko taloustilanne on näkynyt myös matkailuvirtojen vähenemisenä. Maakunnan matkailukeskittymistä Huvivaltio Powerpark, Tuurin kauppakeskittymä ja Ähtäri Zoo Oy ovat investoineet säännöllisesti. Matkailun monipuolistuminen sekä alan kilpailun kiristyminen vaativat entistä enemmän panoksia matkailun markkinointi-, myynti- ja kehittämistoimiin. Kesällä järjestettävät Seinäjoen asuntomessut luovat uusia odotuksia myös matkailun näkökulmasta. Seinäjoen kaupungissa ja maakunnassa on runsaasti tapahtumatarjontaa ja matkailukohteita, joille mes-suvieraiden virta on oiva mahdollisuus.

Elintarviketeollisuudessa suuryritysten tekemät alueelliset investoinnit ovat pitäneet yllä positiivista pohjavirettä. Myös pk-yritykset, kuten esimerkiksi Domretor Oy ja Juustoportti Oy, ovat laajentaneet tuotantoaan ja rekrytoineet uutta työvoimaa. Alan kehitysnäkymät ovat kohtuullisen myönteiset, mutta haasteina ja epävarmuutta luovina tekijöinä ovat kiristyvä kansainvälinen kilpailu ja yhä nopeammin muuttuviin kulutustottumuksiin ja trendeihin vastaaminen. Myös Venäjän tilanne ja pakotepolitiikka ovat tuoneet uusia haasteita koko elintarvikesektorille.

Alkutuotannossa trendinä jatkuu tilakoon kasvu ja aktiivitulojen lukumäärän väheneminen. Uskoa maatalouselinkeinojen jatkuvuuteen alueella riittää, vaikka toimintaympäristön muutokset ovat olleet nopeita. Alkutuotantoa vaivaava kannattavuuskriisi on kuitenkin vakavasti otettava kysymys, johon pitäisi löytää ratkaisuja, ettei aktiivisia tiloja ajaudu enenevässä määrin konkurssiin. Viime vuonna maatilainvestointien rahoituskysyntä jäi normaalia alhaisemmaksi, johon vaikutti toimintaympäristön epävarmuustekijöiden lisäksi myös ohjelmakauden toimeenpanon viivästyminen.

Rakennusalalla näyttää tapahtuneen käänne, sillä erilaisia hankkeita on lähtenyt ja lähtemässä liikkeelle. Myös rakennusalan työttömyys on lähtenyt hienoiseen laskuun. Pienimuotoisia julkisia rakennushankkeita on ollut käynnissä kohtuullisesti ympäri maakuntaa. Mittavien investointien määrä on kuitenkin tällä hetkellä melko vähäinen. Seinäjoen koulutuskuntayhtymä on aloittamassa noin 25 miljoonan euron rakennusinvestointia Kurikassa, jonne keskitetään toisen asteen koulutustarjontaa. Seinäjoella aktiviteettia ovat lisänneet itäväylän rakennustyöt, kesällä 2016 järjestettävien asuntomessujen infrastruktuurin ja asuntokannan rakentaminen sekä uuden jalkapallostadionin rakentaminen.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työllisten määrän arvioidaan kasvavan, mutta maltillisesti, koska kansantalouden kasvunäkymät ovat edelleen epävarmat. Sosiaali- ja terveysalan työpaikkojen osuus avoimista työpaikoista on ollut korkea ja kysynnän arvioidaan jatkuvan kohtuullisena. Sote-uudistukseen liittyvä epätietoisuus on tosin heijastunut myös rekrytointien volyyymiin. Positiivista on, että sekä teollisuudessa että rakentamisessa kysyntä on hiljalleen kohenemassa.

Maaliskuussa toteutetussa ammattibarometrissa TE-toimisto arvioi, että osaavan työvoiman saatavuusongelmia esiintyy lähitulevaisuudessa useissa sosiaali- ja terveydenhuollon ammateissa (yleislääkärit, yli- ja erikoislääkärit, hammaslääkärit, kuulontutkijat, psykologit, sosiaalialan erityisasiantuntijat ja sairaanhoitajat). Saatavuusongelmien arvioidaan kohdistuvan myös esimerkiksi seuraaviin ammattinimikkeisiin: erityisopettajat, lastentarhanopettajat, laskentatoimen asiantuntijat, kääntäjät, myyntiedustajat ja koneistajat.

Ammattitaitoista työvoimaa on vapaana paljon. Puolen vuoden aikajänteellä ylitarjontaa arvioitiin olevan muun muassa ICT-alan erityisasiantuntijoista, tuote- ja vaatesuunnittelijoista, ammatillisen koulutuksen opettajista, markkinoinnin asiantuntijoista, tietokantasuunnittelijoista, yleissihteereistä, myyjistä, pankkitoimihenkilöistä, postinkantajista, lastenhoitotyöntekijöistä, koulunkäyntiavustajista, huonekalupuusepistä, konepuusepistä, kirvesmiehistä, rakennusalan avustavista työntekijöistä ja vaattureista.

Osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvät ongelmat saattavat yleistyä nopeasti eri toimialoilla, mikäli työvoiman kysyntä vilkastuu. Pitkään jatkunut epävarmuus on heikentänyt erityisesti teollisuuden imagoa työllistäjänä, mikä on heijastunut voimakkaasti esimerkiksi metalli- ja puualan koulutusten vetovoimaan. Myös työvoiman alueellinen liikkuvuus on selkeä haaste.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden kokonaismäärä oli tammikuun lopussa noin 10 500 henkeä, mikä on suunnilleen samalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta (12 %) oli Etelä-Pohjanmaalla Manner-Suomen neljänneksi alhaisin. Parempi tilanne oli Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Uudenmaan maakunnissa. Seutukuntatasolla työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi suhteellisesti eniten Kuusiokuntien (6 %) seutukunnassa. Järviseuudulla kasvu oli prosenttien luokkaa. Seinäjoen seutukunnassa tilanne säilyi viime vuoden tasolla. Suupohjassa työttömien työnhakijoiden määrä oli puolestaan laskusuunnassa (-6 %). Korkeimmat työttömyysasteet olivat Suupohjan (12,6 %) ja Järviseuudun (12,3 %) seutukunnissa.

Kevätkaudella kysyntä työmarkkinoilla vilkastuu, mutta työttömyyden tasossa ei odoteta tapahtuvan suuria muutoksia. Työttömyyden kasvun varovainen taittuminen on kuitenkin todennäköistä kevään aikana. Tosin sopeuttamistoimiakin on tiedossa. Yt-neuvotteluja on käynnissä esimerkiksi posti- ja kuriiritoiminnassa, teleliiketoiminnassa sekä koulutussektorilla.

Elinkeinoelämän pitkään jatkunut varovaisuus näkyy työmarkkinoilla työttömyysjaksojen pidentymisenä. Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden määrä on ollut edelleen kasvussa, jonka hillitsemiseen pitäisi löytyä keinoja sekä resursseja. Nuorisotyöttömyyden osalta tilanne on myös haasteellinen, vaikka toimenpiteisiin on panostettu merkittävästi. Nuorten työelämävalmiuksien parantamiseen toivotaan kiinnitettävän laajempaa huomiota jo opiskeluaikana. Yli 50-vuotiaiden osalta työmarkkinatilanne on vaikea, koska sopeuttamistoimenpiteet kohdistuvat yleensä ikääntyneempään henkilöstöön ja uusrekrytoinneissa suositaan pääsääntöisesti nuorempia työntekijöitä.

Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrä on ollut kasvusuunnassa jo pitkään. Alueelle perustetut vastaanottokeskukset luovat jatkossa uusia haasteita sekä kotouttamisen että työllisyyden hoidon toimintamallien kehittämiseksi.

Seinäjoen seutukunta

Ilmajoki, Jalasjärvi, Kauhava, Kurikka, Lapua, Seinäjoki

Seinäjoen seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 126814 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 39 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 6996. *Seutukunnassa on tapahtunut kuntaliitos 1.1.2016 alkaen, jolloin Jalasjärvi liitettiin osaksi Kurikan kaupunkia.*

Seinäjoen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seinäjoen seutukunnan avaintoimialoja ovat elintarviketuotanto ja siihen liittyvä monisyinen arvoketju, kone- ja metalliteollisuus, rakennusteollisuus, huonekalu- ja puusepänteollisuus, sekä tukku- ja vähittäiskauppa. Luovien alojen osalta rytmimusiikin ja erilaisten kulttuuri-tapahtumien ympärille on rakentunut runsaasti monipuolista osaamista. Keskuskaupunki Seinäjoen sijainti logistisessa solmukohtassa on myös merkittävä alueellinen vahvuus.

Seutukunnan yritysilasto ja vetovoimaisuus yritysten sijaintipaikkana on erinomainen. Keskuskaupunki Seinäjoen väestönkasvu on ollut viime vuosina voimakasta. Väestökehityksessä on kuitenkin haasteita, sillä seutukunnan muissa kunnissa kehitys ei ole samansuuntaista.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Tunnelmat ovat kääntyneet kohtuullisen myönteisiksi ja luottamus seutukunnan menestysmahdollisuuksiin on vahvistumassa. Helmikuussa julkaistun pk-barometrin odotuksia kuvaava saldoluku nousi selvästi sekä maakunnan että valtakunnan tasoa positiivisemmaksi.

Aloittavien yritysten määrä on jäämässä viime vuonna normaalia alhaisemmaksi. Myönteistä on kuitenkin, että konkurssiin haettujen yritysten määrä jäi selvästi viime vuosia alhaisemmaksi.

Seudulla sijaitsevat merkittävät elintarvikkeita jalostavat yritykset, kuten Atria Oyj, Altia Oyj, Valio Oyj, Juustoportti Oy, sekä Suomen Rehu Oy. Elintarviketeollisuus on pärjännyt kohtuullisen hyvin nykyisessä taloustilanteessa, vaikkakaan toimialan kannattavuus ei ole kaikilta osin kehittynyt toivotulla tavalla. Kehitysnäkymät arvioidaan kuitenkin melko positiivisiksi.

Metalliteollisuudella on pitkät perinteet ja huomattava painoarvo seutukunnassa. Toimialan keskimääräinen tilanne on parantunut, mutta kaksijakoisuus kuvaa tilannetta hyvin, sillä osalla on meneillään sopeuttamistoimia ja osa rekrytoi lisää työvoimaa. Positiivisia esimerkkejä ovat esimerkiksi Kurikassa toimivat Relicomp Oy ja Komas Oy, jotka ovat tehneet merkittäviä kasvuun tähtääviä investointeja.

Huonekaluteollisuuden osalta näkymät ovat edelleen hyvin haasteelliset, koska alan kilpailutilanne on kireä. Pääosa yrityksistä on kooltaan pieniä, joiden on hankala päästä huonekalukaupan ketjujen tavarantoimittajiksi.

Rakennustuoteteollisuudessa Skaala Oy on panostanut energiatehokkuuteen kymmenen vuoden ajan. Resepti on toiminut, sillä Skaala on nyt Suomen suurin ikkunabrändi. Yrityksellä on huomattavia kasvusuunnitelmia ja rekrytointitarpeita lähivuosille. Meneillään olevat tuotantotilainvestoinnit valmistuvat Ylihärmään syksyn aikana.

Erikoisjalkineita valmistava Ejendals Suomi Oy (Jalas) on saanut merkittävän tilauksen puolustusvoimilta, joka takaa työllisyyttä Jalasjärven tehtaalla.

Kaupan alalla isot hankkeet ovat olleet harvinaisia. Suunnittelupöydällä on kuitenkin suuren mittaluokan hanke. Seinäjoen Jouppiin kaavailtu ostospuisto Lakeuden Ankkuri on alustavien suunnitelmien mukaan Suomen kymmenen suurimman ostoskeskuksen koko-

luokassa. Uuden kauppakeskuksen veturiksi on lähtenyt Kesko, mutta hanke on kuitenkin viivästynyt. Kauhavalla on puolestaan meneillään uuden kaupallisen alueen rakentaminen.

Matkailualalla näkymät ovat toiveikkaat, ja uusia panostuksia on tulossa kesäkaudelle. Kesällä järjestettävät Seinäjoen asuntomessut ovat merkittävä tapahtuma, jonka potentiaali täytyy pyrkiä hyödyntämään kokonaisvaltaisesti. Kauhavan Alahärmässä sijaitsevasta elämyspuisto Powerparkista on muodostunut merkittävä matkailukohde, jonka kehitys on ollut huomattavan positiivista. Seutukunnassa järjestetään myös useita säännöllisiä masatapahtumia (mm. Provinssirock, Tangomarkkinat, Vauhtiajot, Ilmajoen Musiikkijuhlat), joilla on merkittäviä heijastusvaikutuksia myös muille toimialoille.

Seinäjoen Itikanmäen vanha teollisuusalue tulee uudistumaan merkittävästi seuraavan viiden vuoden aikana. Alueelle on rakentumassa myös uusi ja moderni asuinalue. Myös Joupin alueelle on suunnitteilla uusi asuinaluekokonaisuus. Isoja odotuksia kohdistuu luonnollisesti Seinäjoen itäväylän rakentumiseen ja siihen kytkeytyviin kehittämishankkeisiin.

Muista investoinneista esimerkkejä ovat keskussairaalan ja Seinäjoki Areenan laajennukset, Seinäjoen kampusalueelle rakennettavat uudisrakennukset, sekä uusi jalkapallostadion. Energiasektorilta voidaan mainita Lapuan Jouttikalliolle rakenteilla oleva tuulivoimapuisto, sekä Seinäjoen energian tilaama biopölylaitos, jonka kustannusarvio on noin 20 miljoonaa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Avoimien työpaikkojen kokonaismäärä on ollut hienoisessa laskussa viime vuoteen verrattuna. Työvoiman kysynnän arvioidaan jatkuvan kohtuullisen hyvänä sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla. Kaupan alalla tilanne on epävarmempi, vaikka aukioloaikojen vapauttaminen saattaa luoda rekrytointitarpeita. Metalliteollisuudessa erityisesti ammattitaitoiset koneistajat särmääjät, alumiinihitsaajat ja alan erikoisosaajat ovat työllistyneet kohtuullisen hyvin. Useat yritykset seutukunnan alueelta ovat mukana Metallimestarit-hankkeen työllistämisyhteistyössä, jossa haetaan yrityksille koulutuksen kautta työvoimaa uuden toimintamallin avulla.

Kevään ammattibarometrin mukaan rekrytointiongelmia on lähinnä terveydenhuolto- ja sosiaalialalla, sekä opetusalan työtehtävissä. Saatavuuskysymykset koskevat esimerkiksi seuraavia ammattinimikkeitä: yleislääkärit, yli- ja erikoislääkärit, hammaslääkärit, kullontutkijat, lastentarhanopettajat, erityisopettajat, psykologit, sosiaalityön erityisasiantuntijat ja sairaanhoitajat. Muita rekrytointien kannalta haasteellisia ammatteja ovat mm. kääntäjät, kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijat, myyntiedustajat ja palkanlaskijat. Teollisuuden osalta osaavan työvoiman saatavuusongelmat ovat painottuneet korkeaa ammatillista osaamista vaativiin tehtäviin. Esimerkiksi koneenasettajien ja koneistajien ammattitaitovaatimuksissa korostuvat työstökoneiden käyttö- ja ohjelmointitaidot.

Työvoimaa on vapaana runsaasti. Voimakasta ylitarjontaa arvioidaan olevan yleissih-teereistä ja elektroniikka- ja automaatiolaitteiden asentajista.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrä oli tammikuussa suunnilleen samalla tasolla kuin viime vuonna vastaavaan aikaan. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli maakunnan alhaisin. Epävarmuuden arvioidaan vielä jatkuvan työmarkkinoilla, vaikka kevätkausi tuo piristymistä.

Nuorisotyöttömyys on ollut edelleen hienoisessa kasvussa, eikä tilanteessa ole näköpiirissä radikaalia muutosta. Pitkäaikaistyöttömyys on erityisesti maakuntakeskuksen haaste, mutta tilanne on edelleen vaikeutumassa myös muiden kuntien osalta.

Muutamia kokoluokaltaan merkittäviä yhteistoimintaneuvotteluja on meneillään. Pääasiallisena sopeutustapana säilynevät lomauttaminen ja työaikajärjestelyt, mutta irtisanomisiakin on luvassa.

Seutukunnassa toimii kaksi pakolaisten vastaanottokeskusta, Seinäjoella ja Kauhavalalla. Tavoitteena on kuntapaikkojen merkittävä lisääminen. Kotouttamis- ja työllistymispalvelujen päämäärätietoinen kehittäminen koetaan alueella erittäin tärkeäksi.

Suupohjan seutukunta

Isojoki, Karijoki, Kauhajoki, Teuva

Suupohjan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 22844 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 313 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1282.

Suupohjan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	-	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Merkittäviä toimialakeskittymiä Suupohjassa on elintarvikesektorilla, huonekalujen valmistuksessa ja materiaalinkäsittelyalalla. Kauppa ja palvelut keskittyvät alueella Kauhajoelle. Alkutuotannon osuus on selvästi koko maan ja myös Etelä-Pohjanmaan keskiarvoa korkeampi. Tähän vaikuttaa etenkin Isojoen ja Karijoen suuri alkutuotantovaltaisuus. Näiden kuntien maatalous on toisaalta pitkälle erikoistunutta muun muassa perunan ja juuresten tuotantoon.

Haasteena on kuntien heikko taloudellinen tilanne, väestön ikääntyminen ja sen myötä huoltosuhteen heikkeneminen. Haasteena on myös opiskelupaikkojen merkittävä väheneminen. Oppilaitoskäytöstä vapautuvien tilojen uudelleen käyttöön ollaan jo hakemassa ratkaisuja.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Tilannekuva on kääntynyt varovaisen myönteiseksi, vaikka pk-barometrin tulosten mukaan alueen pk-yritysten odotukset kuluvalle vuodelle olivat huomattavan varovaiset.

Yrityskannan uudistuminen on ollut viime vuosina heikohkoa. Aloittavaa yritystoimintaa kaivataan alueella lisää. Vireillepantujen konkurssien määrä oli viime vuonna suunnilleen edellisvuosien tasolla.

Elintarviketeollisuudessa Atria Suomi Oy on keskittänyt nautateurastustaan Kauhajoelle. Koko Suomen naudanlihasta teurastetaan Kauhajoella noin 45 %. Teurastamolaajenuksen valmistumisen jälkeen myös henkilöstön määrä on kasvanut.

Metalli- ja koneteollisuudessa on tapahtunut merkittäviä rakenteellisia muutoksia. Yrityksiä on myyty, toimintaa on loppunut, ja tuotantoa on siirtynyt Suupohjasta pois. Positiivisiakin signaaleja on nähtävillä. Esimerkiksi Pesmel Oy toimittaa sellun jakelukeskuksen Äänekosken sellutehtaalle. Tilauksen kokoluokka on merkittävä ja se tulee työllistämään myös alihankintaverkostoa. Myös Teuvalla sijaitsevan Viafin Westwelding Oy:n näkymät arvioidaan positiivisiksi ja rekrytointejakin on tiedossa.

Huonekalu- ja puusepänteollisuudessa näkymät ovat heikohkot ja osa yrityksistä on kohdannut vaikeuksia vähäisen tilauskannan takia. Vientitoimintaa harjoittavien yritysten osalta tilanne on myönteisempi, mutta suurin osa alueen yrityksistä on kotimarkkinoilla toimivia pienyrityksiä, joiden on hankala päästä huonekalukaupan ketjujen tavarantoimittajiksi. Seutukuntaan on tullut uusia myös toimijoita. Keittiökalusteita valmistava Zacus Oy siirtää tuotantonsa Perniöstä Karijoelle. Uudet toimitilat antavat hyvät edellytykset tuotannon kasvattamiselle.

Muoviteollisuudessa näkymät ovat myönteiset. Terveydenhuollon imupussijärjestelmiä valmistava Serres Oy on siirtynyt Kauhajoella uusiin toimitiloihin, jotka mahdollistavat tuotannon kasvattamisen. Yhtiöllä on erittäin kunnianhimoisia kasvuvisiona lähivuosille.

Julkisten investointien osalta kunnissa on käynnissä jonkin verran koulujen uudis- ja korjausrakentamista. Esimerkiksi Kauhajoen Aronkylään on rakenteilla uusi koulu, jonka kustannusarvio on noin seitsemän miljoonaa. Biokaasu- ja biodiesellaitosten valmistaja BioGTS Oy toimittaa biokaasulaitoksen Suupohjan maatalousoppilaitokselle Kauhajoelle. Maatalousoppilaitos rakennuttaa uuden modernin navetan ja biokaasulaitos tulee sen yhteyteen. Laitos toimitetaan kuluvan vuoden marraskuun loppuun mennessä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Vuonna 2015 avoinna olleiden työpaikkojen määrä nousi jonkin verran ja kasvun ennakoidaan jatkuvan myös kuluvana vuonna. Julkispuolen avoimet paikat pysyvät entisellään eli lähihoitajien, sairaanhoitajien ja opettajien tarve pysynee samalla tasolla. Metallialan ja suunnittelijoiden työpaikat tulevat jonkin verran lisääntymään. Työllisten määrän arvioidaan vähenevän erityisesti alkutuotannossa, koulutuksessa ja julkishallinnossa.

Lähitulevaisuudessa rekrytointiongelmien arvioidaan koskevan lähinnä terveydenhuolto- ja sosiaalialan tehtäviä (mm. yleislääkärit, hammaslääkärit, sairaanhoitajat, sosiaalityön erityisasiantuntijat).

Hakijakunnassa arvioidaan olevan jonkin verran myös ylitarjontaa. Konepuuseppiä, myyjiä ja yleissihteereitä on työnhakijoina paljon suhteessa kysyntään.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Seutukunnan työttömyysaste on lähenemässä maakunnan keskimääristä. Työttömyys on ollut hienoisessa laskusuunnassa jo muutaman kuukauden ajan. Työttömiä työnhakijoita oli tammikuussa 2016 noin kuusi prosenttia vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömistä työnhakijoista ulkomaalaisten, alle 25-vuotiaiden sekä pitkäaikaistyöttömien määrä on kuitenkin jatkanut kasvuaan, eli työllistymistä edistäville palveluille on edelleen kasva-va tarve. Yli 50-vuotiaiden osalta työttömyys oli alkuvuonna laskusuunnassa.

Tilanteen arvioidaan jatkuvan myönteisenä. Kevätkausi tuo luonnollisesti piristystä myös työmarkkinoille.

Järviseudun seutukunta

Alajärvi, Evijärvi, Lappajärvi, Soini, Vimpeli

Järviseudun seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 21092 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 368 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1097.

Järviseudun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Hirsitaloteollisuudella, alumiinin jatkojalostuksella sekä metalli- ja rakennustuoteteollisuudella on suuri merkitys seutukunnalle. Myös alkutuotanto ja erityisesti turkistalous ovat alueellisesti merkittäviä elinkeinoja.

Alueellisina uhkina koetaan epäsuotuisa ikärakenne ja negatiivinen muuttotase. Tämä heijastuu myös kuntien talouden pitoa koskeviin haasteisiin.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yleinen tunnelma alueella on varovaisen positiivinen. Myös pk-barometrin tulosten mukaan suhdannenäkymien odotusarvo on kääntynyt myönteiseksi.

Alkavien yritysten määrä on jäämässä viime vuoden osalta edellisvuosia pienemmäksi. Vireillepantujen konkurssien lukumäärä oli viime vuonna edellisvuosia alhaisempi.

Hirsitalo- ja sahateollisuudella on alueella pitkät perinteet. Alajärvelle ollaan rakentamassa uudentyyppistä massiivipuulevyn valmistusta (CLT-cross laminated timber), joka sopii luontevasti alueen osaamiseen ja perinteeseen. Tuotantolaitos keskittyy erityisesti puurakentamisen arvoketjun hallintaan sekä tuotekehitykseen. Tehtaan suunnittelu on jo pitkällä ja valmista tuotetta rakentajille olisi projektin toteutuessa saatavana tämän vuoden viimeisellä kolmanneksella. Työllistävä vaikutus arvioidaan merkittäväksi, kunhan tehdas toimii täydellä kapasiteetilla. Myös sahateollisuuden osalta tilannekuva on kirkastunut. Keitele Timber Oy on kasvattamassa tuotantoaan määrätietoisesti.

Alajärven ja Vimpelin rajalla on yksi Suomen kolmesta alumiiniteollisuuden keskittymisestä, jonka näkymät ovat lupaavat. Keskittymässä on voimakas tahtotila kasvaa, kehittää alumiiniosaamista ja rakentaa alan toimijaverkostoja. Järviseudun ammatti-instituutti kouluttaa alumiinialan erikoisosaajia ensimmäisenä Suomessa. Koulutuksessa keskitytään alumiinin valmistus- ja materiaalitekniikkaan ja tuotekehitykseen. Koulutus tukee keskittymän työvoima- ja osaamistarpeita.

Perusmetalliteollisuuden osalta tilanne on haastavampi, koska yleinen investointiaktiivisuus on edelleen laimeaa. Positiivisista signaaleista voidaan mainita Nordautomation Oy:n sahateollisuudelta alkuvuonna ilmoittamat tilaukset, jotka takaavat työllisyyttä Alajärven konepajalla. Myös Teräksen esikäsittelyyn erikoistunut evijärveläinen Ateno Oy on positiivinen esimerkki, joka on laajentamassa toimitilojaan.

Turkisalalla on ollut pitkä korkeasuhdanne, mutta tällä hetkellä markkinatilanne on haastava, koska tärkeimpien markkina-alueiden taloudelliset haasteet ovat pienentäneet kysyntää. Toisin sanoen, tilanteessa näkyy Kiinan ja Venäjän talouskasvun hidastuminen ja ongelmat. Myös turkisten hintataso on laskenut selvästi.

Kotimaanmatkailun väheneminen on tuonut epävarmuutta, mikä on näkynyt majoitus- ja ravitsemispalvelujen tilanteessa. Matkailun osalta merkittävä kokonaisuus on Vimpelin Lakeaharjun kehittämishanke, jonka tavoitteena on saada Lakeaharjun alueelle valtakunnallisesti merkittävä, korkeatasoinen harjoittelu- ja kilpailukeskus, joka tarjoaa liikunta- ja urheilupalveluiden ja laadukkaiden puitteiden lisäksi majoitus- ja ravitsemuspalveluja sekä hyvinvointiin liittyviä palveluja.

Meneillään on myös julkisen sektorin rakennushankkeita, jotka koostuvat erilaisista lasten ja vanhusten hoitoon liittyvistä palveluratkaisuista. Soinissa ja Alajärvellä on rakenteilla tuulivoimapuistoja, joiden mittakaava on merkittävä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Avoimien työpaikkojen kokonaismäärä jäi viime vuonna verrattain alhaiseksi. Työvoiman kysyntä on ollut kohtuullista lähinnä sosiaali- ja terveydenhoitoalan työssä, kaupallisessa työssä ja teollisuustuotteiden kokoonpanotehtävissä. Kevätkausi tuo piristystä kysyntään, mutta radikaalia kysynnän kokonaiskasvua ei odoteta. Lähitulevaisuudessa työllisten määrän ennakoidaan kasvavan myös alumiiniteollisuudessa ja puuteollisuudessa, jossa on tiedossa uusia investointeja. Perusmetalliteollisuuden osalta työllistymisnäkymissä on epävarmuutta, mutta ikärakenteen johdosta rekrytointeja tarvitaan korvaamaan eläkepoistumaa.

Tällä hetkellä työvoimaa on tarjolla laaja-alaisesti. Osaavan työvoiman saatavuusongelmat kohdistuvat lähinnä sote-alan tehtäviin (lääkärit, hammaslääkärit, kuulontutkijat ja puheterapeutit, psykologit, mielenterveyshoitajat, farmaseutit, sairaanhoitajat ja suuhygienistit). Saatavuustilanne on haasteellinen myös esimerkiksi seuraavissa ammateissa: kone- ja tekniikan erityisasiantuntijat, myyntiedustajat, keittiöpäälliköt ja metalliteollisuuden prosessityöntekijät.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrä oli tammikuussa suunnilleen viime vuoden tasolla, kasvua oli vajaan prosentin verran. Kuntien väliset erot työttömyyden osalta ovat huomattavia, sillä seutukunnasta löytyy maakunnan molemmat ääripäät. Soinissa työttömyysaste oli 17 prosenttia, kun Evijärvellä lukema oli 9,7 prosenttia.

Nuorten osalta seutukunnan tilanne oli viime vuoden tasolla. Taustalla vaikuttaa myös nuorten muutto kasvukeskuksiin. Pitkäaikaistyöttömyys on ollut edelleen selvässä kasvussa. Haasteita asettaa erityisesti seutukunnan ikärakenne. Työttömistä työnhakijoista noin puolet on yli 50-vuotiaita.

Työttömyyden osalta tilannekuvan ennakoidaan jonkin verran kirkastuvan kevään myötä, mutta rakenteellisen työttömyyden purkaminen säilyy merkittävänä haasteena. Mittaluokaltaan merkittäviä uusia yhteistoimintaneuvotteluja ei ole tiedossa.

Seutukunnassa toimii pakolaisten vastaanottokeskus, joka on ilmoitettu mahdollisesti lakkautettavien ryhmään. Kuntapaikkojen aikaansaaminen ja kotouttamistoiminnan kehittäminen ovat kuitenkin tärkeitä päämääriä.

Kuusiokuntien seutukunta

Alavus, Kuortane, Ähtäri

Kuusiokuntien seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 21830 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 178 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,2 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1144.

Kuusiokuntien seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seutukunnan merkittävimpiä teollisuustoimialoja ovat erikoistunut metalliteollisuus (alumiiniveneet, julkisivurakenteet ja säiliöt) ja puusepäntuotteiden valmistus. Vähittäiskaupalla (Tuurin kauppakylä) on merkittävä rooli sekä taloudellisesti että alueen vetovoiman ja imagon kannalta. Matkailu-, liikunta- ja hyvinvointipalvelujen tarjonta on monipuolinen, mikä tarjoaa hyvät mahdollisuudet kehittää alueen houkuttelevuutta ympärivuotisena matkailukohteena. Myös maa- ja metsätaloudella on vahva merkitys alueella.

Seutukunnan ikärakenteen johdosta erityishaasteeksi koetaan ammattitaitoisen työvoiman saatavuus ja pysyminen alueella.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Alueen tunnelmia voidaan luonnehtia odottaviksi. Pk-barometrin piirtämä tilannekuva oli maakunnan keskimääräistä pessimistisempi.

Yritysten perustamisaktiivisuus on jäämässä viime vuoden osalta edellisvuosia vaimeammaksi. Konkurssien osalta viime vuoden tilanne oli normaalivuosien tasolla.

Teollisuudessa kokonaistilanne on edelleen kohtuullinen ja laajamittaisilta lomautuksilta on välttytty. Alueen yritysten vahva erikoistuminen nähdään suhdannevaihteluja tasapainottavana tekijänä. Puskurina on hyödynnetty vuokratyövoimaa, mutta myös pysyväisluonteiset rekrytoinnit ovat lisääntymään päin. Eräänä esimerkkinä on JL Metals, joka on tehnyt mittavat investoinnit viime vuosina. Investoinnit mahdollistavat tuulivoimaloiden runkojen rakentamisen, mutta ovat hyödynnettävissä myös muuhun tuotantoon.

Ähtärissä toimiva alumiiniveneeteollisuus muodostaa ympärilleen alueelle tärkeän yrityskeskittymän. Veneteollisuuden tilanne arvioidaan kohtuullisen vakaaksi ja kuluvalla vuodelle venealan toimijat ennakoivat hienoista kasvua. Erityisesti vientimarkkinoiden uskotaan jatkavan kasvuaan. Muutoksiakin keskittymässä on tapahtunut. Fiskars on myynyt Busteriveneet japanilaiselle Yamahalle. Kauppa sisältää Ähtärissä sijaitsevan Inhan tehtaan ja Busterin brändin. Yamaha on yksi johtavista veneilytuote-yhtiöistä maailmassa, joten kauppa tarjoaa uusia mahdollisuuksia sekä asiakkaille että työntekijöille.

Rakennustuoteteollisuuden markkinatilanne arvioidaan kireäksi, mutta näkymien arvioidaan hiljalleen paranevan, sillä investointejakin on näköpiirissä. Alkuvuoden osalta henkilöstön sopeuttamistoimet ovat olleet kuitenkin olleet kuitenkin melko yleisiä.

Vähittäis- ja tukkukaupan tarjonta on runsasta ja alan näkymät ovat myönteiset. Töy-sän Tuurissa sijaitsevan kauppakeskittymän vetovoima on hyvä. Veljekset Keskinen Oy kehittää toimintojaan säännöllisesti ja toimii alueen veturina. Alueella on edelleen merkittävä kasvupotentiaali. Esimerkiksi keskittymään kiinnittyvä Tuurinportin alue on kaavoitettu kaupallisia toimintoja varten, joka tarjoaa sijoittumismahdollisuuksia erilaisille toimijoille.

Matkailu oheispalveluineen on merkittävä toimiala seutukunnassa ja alan näkymien arvioidaan olevan myönteiset. Uusien avauksien ja infrastruktuurihankkeiden odotetaan luovan uutta kasvupotentiaalia. Esimerkiksi Ähtärin matkailualueelle rakennetaan uusia puukerrostaloja matkailukäyttöön ja vanhasta lännenkylästä on rakentumassa uusi perhematkailupaikka. Hotelli Mesikämmenen omistus siirtyy Ähtärin Eläinpuisto Oy:lle huhtikuun alus-

ta. Majoitus- ja ravintolatoiminnan liittäminen Zoon yhteyteen mahdollistaa entistä tehokkaamman Zoo & Resort-palvelukonseptin mukaisen liiketoiminnan alueella.

Kuortaneen Urheiluopisto tarjoaa harrastajille ja huippu-urheilijoille huippuolosuhteet ja -osaamisen. Urheiluopisto on Suomen Olympiakomitean Olympic Training Center ja kansainvälinen valmennuskeskus. Alueella on merkittäviä investointisuunnitelmia.

Kuntien investoinnit ovat maltillisia ja sisältävät muun muassa tieverkkoa ja asuinalueita koskevia kunnallisteknisiä hankkeita sekä koulurakennusten perusparannustoimenpiteitä. Alavuden Lämpö Oy rakennuttaa Tuuriin kaukolämpölaitoksen, jonka kustannusarvio on noin neljä miljoonaa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Avoimna olevien työpaikkojen kokonaismäärä on ollut maltillisessa kasvusuunnassa. Kasvua on tapahtunut erityisesti kaupallisessa työssä ja palvelualoilla. Myös metalliteollisuudessa kysyntä on kehittynyt parempaan suuntaan. Työllisyystilanteen ja työvoiman kysynnän ei odoteta muuttuvan merkittävästi lähikuukausina. Kesäsesonki vaikuttaa positiivisesti erityisesti kaupallisella alalla ja matkailupalveluissa.

Varsinaista työvoimapulaa alueella ei tällä hetkellä ole. Haasteet kohdistuvat paljolti erikoisosaamista vaativiin työtehtäviin. Osaavan työvoiman saatavuusongelmat kohdistuvat lähinnä sosiaali- ja terveydenhuoltoalan erityisosaajiin (hammaslääkärit, sosiaalityön erityisasiantuntijat, suuhygienistit). Rekrytointiongelmia arvioidaan ilmenevän kesäkaudella myös majoitus- ja ravitsemusosalalla.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrä oli tammikuussa noin kuusi prosenttia korkeammalla kuin viime vuonna vastaavaan aikaan. Nuorisotyöttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrät olivat edelleen kasvusuunnassa, eli työnhakijoiden aktivoinnissa riittää haasteita jatkossakin. Yli 50-vuotiaiden osuus työttömistä työnhakijoista on seutukunnassa noin 40 prosenttia.

Kevään osalta työllistymisnäkymät ovat vähitellen kirkastumassa, mutta epävarmuutta on vielä ilmassa. Mittaluokaltaan merkittäviä rekrytointeja tai yhteistoimintaneuvotteluja ei ole tiedossa.

Lisätietoja

Erikoistutkija Timo Takala
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
puh. 0295 027 708
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pohjanmaan ELY-keskus

Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella asui vuoden 2015 lopussa 250 625 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli 637 henkilöä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 11 868.

Pohjanmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Pohjanmaan ELY-alue koostuu kahdesta maakunnasta, Pohjanmaasta ja Keski-Pohjanmaasta. Pohjanmaalla asui tammikuussa runsaat 181 000 ja Keski-Pohjanmaalla vajaat 69 000 henkilöä. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan väestön kasvu molemmissa maakunnissa painottuu tällä vuosikymmenellä eläkeikäisiin, erityisesti 65–69-vuotiaisiin. Kasvu olisi kuitenkin hitaampaa kuin koko maassa. Työikäinen väki vähenisi Pohjanmaalla koko maata hiukan hitaammin, mutta Keski-Pohjanmaalla selvästi nopeammin. Nuorten, alle 19–24-vuotiaiden ikäluokka kasvaisi Pohjanmaalla nopeimmin. Työmarkkinoilta poistuvat ikäluokat ovat kuitenkin selvästi työmarkkinoille tulevia ikäluokkia kookkaampia koko kuluvan vuosikymmenen aikana ja työvoiman saatavuuden turvaaminen nouseekin yhä suuremmaksi haasteeksi. Molemmissa maakunnissa nettomaahanmuutto on positiivinen.

Pohjanmaan erityispiirre on ruotsinkielisten suuri osuus. Ruotsinkielisiä on väestöstä noin puolet ja osuus on suomenkielisiä suurempi. Keski-Pohjanmaalla ruotsinkielisten osuus on alle kymmenen prosenttia. Pohjanmaa on lisäksi maamme kansainvälisimpiä maakuntia, sillä ulkomaalaisten %-osuus on kolmanneksi korkein Ahvenanmaan ja Uudenmaan jälkeen. Pohjanmaan maakunta on aktiivinen pakolasten vastaanottaja. Lähes kaikki Pohjanmaan kunnat ovat tarjonneet pakolaisille kuntapaikkoja ja tänä vuonna määrät ovat entistä suuremmat. Myös Keski-Pohjanmaan kunnat ovat aktivoituneet yhä enemmän pakolaisten vastaanottamiselle kasvaneessa turvapaikanhakijatilanteessa.

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Pohjanmaa on Suomen teollisuusvaltaisimman maakunta. Työllisistä 23 prosenttia toimii teollisuudessa, mutta koko maassa vain 15 prosenttia. Tuotannosta lähes puolet tulee teollisuudesta, koko maassa ainoastaan viidennes. Teollisuuden liikevaihto on asukasluvuun nähden huomattavasti suurempi kuin koko maassa. Alueen vahvuuksiin lukeutuvat myös yrittäjyys, kulkuneuvojen valmistus, jossa veneteollisuudella on merkittävä osuus, puu- ja metalliteollisuus, turkistarhaus, lasinalais- ja perunanviljely, maidontuotanto sekä muikin alkutuotanto. Alkutuotannon toimialat, varsinkin maito- ja sianlihatuotannon ja turkistarhauksen kannattavuusnäkyvät ovat heikentyneet. Alkutuotanto työllistää 7 prosenttia Pohjanmaan ELY-alueen työvoimasta.

Keski-Pohjanmaan vahvuutena on monipuolinen elinkeinorakenne ja sen erityispiirteenä voimakas vientiteollisuus. Elinkeinorakenne pohjautuu useaan vahvaan toimialaan, joita ovat mm. kemia-, metalli- ja veneteollisuus, kauppa ja palvelualat, logistiikka, turkistuotanto, maa- ja metsätalous sekä puu- ja elintarvikeala. Kemianteollisuus on noussut Suomen tärkeimmäksi vientiteollisuuden alaksi ja alan kasvuennusteet ovat lupaavat. Kokko-

lan alueella kemianalan osaaminen on kansainvälisesti korkealla tasolla ja suurteollisuus toimii alueen viennin veturina.

Vientiin suuntautunutta suurteollisuutta on Kokkolan lisäksi Vaasassa ja Pietarsaareissa. Niiden alihankintaverkostot tuovat työtä myös muualle maakuntiin. Vaasan seudun energiaklusteri on Pohjoismaiden suurin lajissaan. Pohjanmaan ELY-alueen haasteena onkin suuri riippuvuus teollisuudesta ja sen globaaleista markkinoista. Pohjanmaan maakunnan teollisuuden tuotannosta noin 70 prosenttia menee vientiin. Keski-Pohjanmaalla viennin osuus alueen tärkeimmillä vientialoilla on liikevaihdosta noin 60 %. Pohjanmaan maakunnan viennistä yli puolet suuntautuu EU-alueen ulkopuolelle, joten euron vahvuus dollariin verrattuna on haitannut viime vuosina viennin vahvistumista sinne. Viime vuonna alkanut euron heikentyminen dollariin nähden ja öljynhinnan lasku on parantanut vientinäkyviä, joiden konkretisoitumista joudutaan tosin edelleen odottamaan.

Pohjanmaan ja koko ELY-alueen ehdottomasti keskeisimpiä toimintoja ovatkin energiaklusteriin kytkeytyvät toimialat: energiatuotannon, metallituotteiden, koneiden ja laitteiden sekä sähkölaitteiden valmistuksen ja niiden huollon ja korjauksen toimialat. Myös klusterin insinööri- ja suunnitteluyritysten merkitys kasvaa jatkuvasti. Energian säästöön ja käytön tehostamiseen liittyvä kysyntä tulee kasvamaan globaalisti kiihtyvällä nopeudella, joten alueen energiaklusterin tulevaisuuden näkymät ovat erinomaiset, vaikka nykyinen taantuma on hidastanut kasvua ja alhainen öljyn hinta vähentänyt väliaikaisesti tarvetta uudemmille teknologioille.

Keski-Pohjanmaan tulevaisuuden kehityskuvat rakentuvat pitkälti myös kemian ja biotalouden osaamiskeskittymän varaan, jolla on maassamme ainutlaatuinen profiili epäorgaanisen kemianteollisuuden ja vahvan maaseudun liittymäpinnassa. Kokkolan suurteollisuusalue toimii jo nykyisin malliesimerkkinä kehittyvän kiertotalouden toiminta-alueesta, jonka kehittämispotentiaali on edelleen merkittävä. Alueella on valmiina toimiva teollisuusinfrastruktuuri, palvelut ja kaavavaraukset uusille teollisille investoinneille. Suurteollisuusalue sijaitsee keskellä hyvin vahvaa luonnonvara-alan ja alkutuotannon aluetta, jonka biomassavarannot ovat runsaat. Tämä tarjoaa osaltaan hyvän rajapinnan integroida biojalostuksen liiketoimintaa osaksi kemian klusteria.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Koko yritysliikevaihto kasvoi Pohjanmaalla vuoden 2015 kolmannella neljännekseltä viime vuoden vastaavaan neljännekseen 0,4 prosenttia ja Keski-Pohjanmaalla kasvua oli 1,4 prosenttia, kun taas koko maan liikevaihto laski 1,4 prosenttia. Pohjanmaalla teollisuuden liikevaihto laski samalla ajanjaksolla 1,9 prosenttia. Sen sijaan rakennusalan ja kaupanalan liikevaihto kasvoi (rakennusala 0,5 % ja kaupanala 1,7%). Muissa palveluissa oli nousua vuodentakaiseen Pohjanmaalla 4,2 prosenttia.

Keski-Pohjanmaalla teollisuuden liikevaihto kasvoi vuoden 2015 kolmannella neljänneksellä 1,9 prosenttia. Rakentamisen liikevaihto kasvoi jopa 9 prosenttia samalla ajanjaksolla. Sen sijaan pientä laskua oli kaupanalan sekä muiden palvelujen liikevaihdossa (kaupanala -0,9 % ja muut palvelut -0,8 %).

Elinkeinoelämän keskusliiton helmikuun 2016 suhdannebarometrin mukaan Pohjanmaan (Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa ja Etelä-Pohjanmaa) teollisuuden ja rakentamisen suhdanne-tilanne oli tammikuussa 2016 tavanomaista heikompi (saldoluku -34). Lähikuukausien suhdanneodotukset olivat hienoisesta toipumisesta huolimatta yhä vaimeat, saldoluku -5. Pohjanmaan yritysten suhdannearviot ovat kaiken kaikkiaan jonkin verran koko maan keskiarvoa varovaisemmat. Tuotannon ennakoidaan vähenevän hiukan kuluvan vuoden lähikuukausina. Myös tammikuun tilaustilanne oli heikohko, saldoluku -35. Valmiiden tuotteiden varastot ovat nousseet normaalia täydemmiksi. Henkilöstöä on vähennetty viime kuukausien aikana ja työvoiman määrää pienennettäneen myös lähikuukausina. Riittämätön kysyntä oli tammikuussa ongelmana 50 %:lla Pohjanmaan yrityksistä. Työvoimapulasta kärsi 13 % alasta. Kannattavuus on kuitenkin pysynyt keskimäärin vuoden takaisella tasolla.

Pohjanmaan (Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa ja Etelä-Pohjanmaa) yksityisten palvelu-alojen yritysten suhdannetilanne pysyi heikkona vuoden 2015 lopulla. Tammikuussa 2016 suhdannetilanteen saldoluku oli -39, kun saldoluku oli viime lokakuussa -38. Suhdannenäkymät tummentuivat tammikuussa, jolloin lähikuukausien suhdanneodotuksien saldoluku oli -40. Pohjanmaan palvelualojen yritysten suhdannearviot ovat koko maan keskiarvoa heikommat. Myyntimäärät pienenevät vuoden 2015 viimeisellä neljänneksellä lievästi. Myynnin ennakoidaan hiipuvan myös kuluvan vuoden alussa, mutta heikkeneminen johtuu pääosin kausivaihtelusta. Henkilöstökehitys on ollut viime kuukausina vaisua ja työvoimaa supistettaneen jonkin verran myös kuluvan vuoden alussa. Tuotantokapeikkoja oli tammikuussa 60 %:lla Pohjanmaan palvelualojen vastaajista. Kysyntä oli riittämätöntä 44 %:lla alasta ja 11 %:lla oli pulaa ammattitaitoisesta työvoimasta. Myyntihinnat ovat laskusuunnassa, mutta kustannukset nousevat edelleen lievästi. Kannattavuus on vuoden takaisesta heikompi. Kaiken kaikkiaan kannattavuus on laskussa ja kysyntä on vaimeaa.

Suomen Yrittäjien, Finnveran ja Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän barometrin mukaan Suomen pk-yritysten näkymät ovat nyt viime syksyä positiivisemmat. Pohjanmaan ELY-alueella suhtaudutaan myös positiivisemmin tulevaan, kuitenkin varovaisemmin kuin koko maassa. Suhdannenäkymien saldoluku lähimmälle vuodelle oli koko maassa +15, Pohjanmaalla +7 (syksy 2015 +4) ja Keski-Pohjanmaalla +4 (syksy 2015 +1). Pohjanmaan pk-yritysten arviot henkilökunnan määrästä vuoden kuluessa olivat jokseenkin positiiviset, saldoluku oli +4 (syksy 2015 +3). Keski-Pohjanmaalla saldoluku oli +3 (syksy 2015 +2) ja koko maassa +9 (syksy 2015 +5).

Liikevaihtoarvio antaa positiivisia lukemia. Pohjanmaalla oli laskua ja Keski-Pohjanmaalla nousua viimeisyksyiseen. Lukemat olivat nyt Pohjanmaalla +18 (syksy 2015 +21) ja Keski-Pohjanmaalla jopa +25 (syksy 2015 +17). Lukemat olivat koko maassa +28 (syksy 2015 +20). Investointiodotuksien saldot ovat edelleen miinuksella, mutta kuitenkin parannusta on tapahtunut molemmissa maakunnissa: Keski-Pohjanmaalla saldo oli -10 (syksy 2015 -22), Pohjanmaalla -6 (syksy 2015 -11) ja koko maassa -7 (syksy 2015 -12). Pohjanmaan ELY-alueella suurin osa pk-yrityksistä (38 %) pyrkii pelkästään säilyttämään asemansa kuluvan vuoden aikana. Kaiken kaikkiaan alueen pk-yritysten näkymät seurailevat koko maan näkymiä.

Pohjanmaan Kauppakamarin BusinessPanel-tutkimuksen mukaan tunnelmat yrityksissä ovat edelleen synkät, mutta pieniä piristysten merkkejä näkyi tilauskannassa loppuvuonna 2015.

Aloittaneiden yritysten määrä nousi Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2015 toisella vuosineljännekseltä viime vuoden vastaavaan ajankohtaan Pohjanmaan maakunnan alueella 7 prosentilla (15 yritystä enemmän) ja Keski-Pohjanmaalla pysyttiin samoissa lukemissa (vain 2 aloittanutta yritystä vähemmän). Koko maassa pudotusta oli noin 5 prosenttia. Lopettaneiden yritysten määrä nousi vuoden 2015 toisella vuosineljännekseltä viime vuoden vastaavaan neljännekseen Pohjanmaan maakunnassa 18 prosenttia (23 yritystä vähemmän), kun taas Keski-Pohjanmaan maakunnassa laskua lopettaneissa oli 6,6 prosenttia (4 yritystä enemmän). Koko maassa lopettaneiden yritysten määrä laski 13 prosentilla. Starttiraha saaneiden aloittaneiden yritysten määrä väheni olennaisesti vuonna 2015 (189 päätöstä) ja alkuvuoden 2016 näkymät ovat heikot.

Pohjanmaan ELY-keskusalueella on taantumasta huolimatta ollut edellisvuoden aikana tuntuvia onnistumisia. Kansainvälistymistä ja innovaatioita tukevaa Tekes-rahoitusta myönnettiin viime vuonna Pohjanmaan ELY-keskuksen alueelle ennätysmäärä, noin 13 miljoonaa euroa. Pohjanmaan osuus potista oli 12 miljoonaa ja Keski-Pohjanmaan noin miljoonaa euroa. Rahoituksesta tutkimukseen kohdistui 5,5 miljoonaa euroa ja tuotekehitykseen 7,5 miljoonaa euroa. Tutkimusrahoituksessa näkyy erityisesti INKA-ohjelmaan liittyvä Energy Lab laboratorio-hanke Vaasassa. Lisäksi suurena onnistumisena Vaasalle ja koko Pohjanmaalle on mittava laivahanke nimeltä Merenkurkun Midway Alignment. Sen on tarkoitus toteutuessaan turvata Merenkurkun liikenteen kehittyminen ja tarjota edellytyksiä tavaraj- ja matkustajavirtojen kasvuun Suomen ja Ruotsin välillä. Tarkoitus on myös kytkeä liikenne Euroopan liikenneverkostoon. Hankkeessa on monta vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa keskitytään toimien suunnitteluun ja valmisteluun. Toinen vaihe käsittää useita laajoja toimenpiteitä, kuten Vaasassa sataman ja tieyhteyksien kohentamista sekä ympäristöystävällisen laivan rakentamista Vaasan ja Uumajan väliseen liikenteeseen. Hanke jatkuu vuoteen 2020 asti.

Työvoiman kysynnän näkymät

Uusia avoimia työpaikkoja on keskimäärin ollut 1452 kuukaudessa vuonna 2015, mikä on vähemmän kuin edellisvuonna. Pohjanmaa on Uudenmaan ja Pohjois-Pohjanmaan lisäksi ainoa maakunta, missä uusien avoimien työpaikkojen määrä on laskenut edellisvuodesta.

Vuoden 2016 tammikuun ammattibarometrin mukaan pulaa oli hammaslääkäreistä, kullontutkijoista ja puheterapeuteista, psykologeista, puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjistä, sairaanhoitajista, yleislääkäreistä sekä erikoislääkäreistä. Ylitarjontaa oli noin 50 ammattinimikkeellä. Paljon liikaa hakijoita oli seuraavissa ryhmissä: myyntiedustajat, yleissihiteerit, tarjoilijat, myyjät, koneenasettajat ja koneistajat, rakennussähköasentajat, konepaja- ja metallituotteiden kokoonpanijat sekä kuorma-auton ja erikoisajoneuvojen kuljettajat.

Rekrytointiongelmia kokeneita toimipaikkoja Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella oli 24 prosenttia. Koko maassa vastaava lukema oli 27 prosenttia.

Rekrytointikoulutusten määrät ovat kehittyneet positiivisesti erityisesti Keski-Pohjanmaalla ja Pietarsaaren seutukunnassa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömiä ELY-keskuksen alueella vuonna 2015 oli keskimäärin 9684 henkilöä. Se on 856 henkilöä eli 8,8 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Työttömien osuus työvoimasta oli 9 %, joka on vajaa prosenttiyksikön korkeampi kuin edellisvuonna. Heikkenemisestä huolimatta Pohjanmaan ELY-alueen lukema on paras koko maassa. Koko maan työttömyyden keskiarvo 2015 oli 13,4 %, joka on kaksi prosenttiyksikköä korkeampi kuin edellisvuonna. Seutukunnittain työttömyys lisääntyi kaikissa alueen seutukunnissa, paitsi Suupohjan rannikkoseudulla. Työttömyys on kasvanut kaikissa ammattiryhmissä, erityisesti asiantuntijoiden työttömyys on kasvanut. Toisen asteen koulutuksen suorittaneiden työttömyyden kasvu on ollut suurinta. Huolestuttavaa on vaikeasti työllistettävien määrän kasvu, mikä on jatkunut vuodesta 2009 alkaen. Yli puolet kaikista työttömistä on rakennetyöttömiä. Rakennetyöttömyydessä erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut. Nuorien rakennetyöttömien määrä on kasvanut. Tuoreimpien lukujen perusteella työttömyys nousee edelleen vuonna 2016.

Ulkomaalaisten työttömien määrä on noussut yli tuhannen henkilön vuonna 2015. Ulkomaalaisten työttömien osuus ulkomaalaisesta työvoimasta oli 23,4 prosenttia. Kasvua edellisvuodesta on reilu prosenttiyksikkö. Ulkomaalaisten työttömyysaste oli kuitenkin Manner-Suomen toisen matalin tammikuussa 2016.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT 2015) mukaan työllisyys ei kasvaisi Pohjanmaalla vuoteen 2020 mennessä, kun koko maassa olisi kasvua vajaat pari prosenttia ja Keski-Pohjanmaalla puolisen prosenttia. Teollisuuden työllisten määrä laskisi Pohjanmaalla puolitoista prosenttia, koko maassa lähes viisi prosenttia ja Keski-Pohjanmaalla lähes saman verran. Koneiden ja laitteiden valmistus olisi ainoa teollisuuden toimiala, jossa olisi merkittävää työllisyyden lisäystä. Kasvu painottuisi molemmissa maakunnissa ja koko maassa palveluihin ja rakentamiseen. Maa- ja metsätalouden työllisyys jatkaisi laskuaan, Pohjanmaalla viitisen prosenttia, koko maassa kymmenisen prosenttia, mutta Keski-Pohjanmaalla peräti viitisentoista prosenttia.

Vaasan ja Kyrönmaan seutukunnat

Korsnäs, Maalahti, Mustasaari, Vaasa, Vöyri

Vaasan seutukunnan alueella asui vuoden 2014 lopussa 100 806 henkilöä. Vuoden 2014 aikana kasvua oli 843 henkilöä. Vuoden 2015 kesäkuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 4 935.

Isokyrö, Laihia

Kyrönmaan seutukunnan alueella asui vuoden 2015 lopussa 12880 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 30 henkilöä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 655.

Vaasan ja Kyrönmaan seutukunnat	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Eiinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Vaasan seutukunnan alueella sijaitsee Pohjoismaiden suurin energiakeskittymä. Tähän energiaklusteriin kuuluu yli 120 yritystä, joista usea on alansa globaali markkinajohtaja. Energiaklusteriin kuuluvien yritysten liikevaihdosta 70 % tulee viennistä. Energiaklusteriin kuuluvissa yrityksissä työskentelee lähes 10 000 henkilöä. Klusterin yritysten T&K-panostukset ovat lähes kolminkertaistuneet viime vuosien aikana. Sen osuus maan energiateknologiaviennistä on noin 30 % ja osuus maan teknologiaviennistä noin 12 %. Haasteena on kuitenkin se, että globaalit yritykset laajentavat toimintaansa kehittyvissä maissa perustamalla niihin uusia tuotantolaitoksia tai ostamalla olemassa olevia yrityksiä. Tällöin yritykset kasvavat, mutta kasvu kohdistuu muualle kuin Vaasanseudulle. Syynä ovat sijoittuminen markkinoiden läheisyyteen ja halvat työvoimakustannukset. Klusterin avainyritysten liikevaihdosta suurin osa kertyy ulkomailta, joissa myös työpaikoista valtaosa on. Onkin tärkeätä, että ainakin suunnittelu ja tuotekehitys sekä korjaus- ja huoltopalvelut pystyttäisiin pitämään täällä. Vaasan alueen vahvuutena ovat lisäksi ns. uudet energiamuodot (mm. tuulivoima, kaasu, maa, cleantech eli puhdas teknologia) sekä niihin liittyvä tuotekehitys, jossa pyritään olemaan jatkuvasti ajan hermoilla energian säästöratkaisujen kehittämiseksi.

Vaasanseudun visioksi on asetettu energiaklusterin työntekijöiden määrän merkittävä vuosittainen kasvu tällä vuosikymmenellä. Kuitenkin Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) ennakoii kasvun jäävän maakunnassa vain muutamaan sataan työpaikkaan klusterin tärkeimmillä teollisuustoimialoilla.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Vaasan seutukunnan yritysliikevaihto laski vajaan prosentin vuoden 2015 kolmannelta neljännekseltä viime vuoden vastaavaan neljännekseen, vaikka alkuvuosi liikevaihdossa oli noususuhdanteista.

Suomen Yrittäjien, Finnveran ja Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän barometrin mukaan Vaasan seudun pk-yritykset antoivat koko Pohjanmaan ELY-alueella positiivisimmat arvioit tulevasta. Myös koko maahan verrattuna arvot ovat huomattavasti paremmat. Suhdannenäkymien saldoluku lähimmälle vuodelle oli 24. Arvio henkilökunnan määrästä vuoden kuluessa sai suhdeluvun 16. Vaasan seudulla pk-yritykset uskovat myös vahvasti liikevaihdon kasvuun: suhdelukuna oli 39. Investointiodotukset olivat ainoana Pohjanmaan ELY-alueen seutukunnista positiivisen puolella, saaden saldoluvun 2. Viime vuoden lukuihin verrattuna Vaasan seudun luvut ovat kuitenkin huomattavasti maltillisemmat.

Kyrönmaan seutukunnan koko yritysliikevaihto laski 2,6 prosenttia vuoden 2015 kolmannelta neljännekseltä viime vuoden vastaavaan neljännekseen. Kyrönmaan seutukunnassa liikevaihto laski koko edellisen vuoden.

Suomen Yrittäjien, Finnveran ja Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän barometrin mukaan Kyrönmaan seudun pk-yritysten suhtautuminen tulevaan on huolestuttavan alhaisella tasolla. Suhdannenäkymien saldoluku lähimmälle vuodelle oli -14. Arvio henkilökunnan määrästä vuoden kuluessa sai niin ikään negatiivisen saldoluvun -6. Huolestuttavaa on se, että uskoa myöskään liikevaihdon kasvuun tai investointiodotuksia ei ollut. Liikevaihdon kasvun saldoluku oli -16 ja investointiodotusten saldoluku oli -19. Kyrönmaan seutukunnan kehitysnäkymät riippuvat paljolti Vaasan elinkeinoelämässä tapahtuvista muutoksista ja se luetaankin tässä Vaasan seutuun kuuluvaksi.

Vaasa on yksi kuudesta kaupungista, joka on sopimusehdotuksiin perustuvan kilpailun kautta valittu Suomen hallitusohjelmaan sisältyvän Kasvusopimuksen piiriin vuosina 2016–2018. Kasvusopimuksissa valtio ja kaupungit sopivat toimenpiteistä elinkeinoelämän kasvun vauhdittamiseksi. Valtakunnallisesti merkittävien kasvuvyöhykkeiden tavoitteena on lisätä liiketoimintaa, saada työvoima liikkeelle ja sujuvoittaa työssäkäyntiä yli kuntarajojen. Määrärahaa on noin 15 miljoonaa euroa sopimusten kattamalle jaksolle. Vaasan hakemuksen kärkiteema on älykkäät ja kestävät energiaratkaisut viennin selkärankana.

Investoinnit:

- Rakennusinvestointeja käynnissä ja suunnittelussa mm. asuntorakentamista, jalkapallostadion, Wasa Station, Futura yritystoimitilat
- Merenkurkun Midway Alignment-hanke
- Energy Lab laboratorio-hanke
- Suurempia investointeja yrityspuolella ei ole tiedossa. Maatalousinvestoinneissa nähtävillä positiivisia signaaleja.

Työvoiman kysynnän näkymät

Vuoden 2016 tammikuun ammattibarometrin mukaan pulaa oli yleislääkäreistä, erikoislääkäreistä sekä puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjistä. Ylitarjontaa oli eniten nimikkeillä konetekniikan erityisasiantuntijat, myyntiedustajat, yleissihteerit, ravintola- ja suurta- loustyöntekijät, tarjoilijat, myyjät, koneenasettajat ja koneistajat, sähköasentajat, konepa- ja- ja metallituotteiden kokoonpanijat, sähkö- ja elektroniikkalaitteiden kokoonpanijat sekä kuorma-auton ja erikoisajoneuvojen kuljettajat.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömiä työnhakijoita oli Vaasan seutukunnissa vuonna 2015 keskimäärin 9,4 prosenttia ja Kyrönmaalla 9,6 prosenttia. Vaasanseudulla työttömiä oli keskimäärin 4640 ja Kyrönmaalla 578. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on noussut noin prosenttiyksikön edellisvuodesta.

Vaasanseudulla joulukuussa 2015 työttömistä yli 60 prosenttia oli miehiä, 16,5 prosenttia oli alle 25-vuotiaita ja noin kolmannes oli yli 50-vuotiaita. Huolestuttavinta on pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu. Pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuussa 25 % ja määrä on 244 enemmän (2 prosenttiyksikköä) kuin edellisvuonna samaan aikaan. Lomautuksia oli vuonna 2015 paljon (myös irtisanomisista) ja arviot kertovat irtisanomisista vielä tänäkin vuonna.

Kyrönmaalla joulukuussa 2015 työttömistä noin 65 prosenttia oli miehiä, 11,9 prosenttia oli alle 25-vuotiaita ja noin vajaa 40 prosenttia yli 50-vuotiaita. Pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuussa 25 % ja määrä on 23 enemmän (2 prosenttiyksikköä) kuin edellisvuonna samaan aikaan.

Sydösterbotten (Suupohjan rannikkoseutu)

Kaskinen, Kristiinankaupunki, Närpiö

Suupohjan rannikkoseudun (Sydösterbotten) alueella asui vuoden 2015 lopussa 17467 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 91 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,7 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 616.

Suupohjan rannikkoseutu	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Suupohjan rannikkoseudun vahvuutena on vihanneksiin ja juureksiin erikoistunut maatalous, logistiikkaosaaminen ja metalliteollisuus. Alueella on suuri työperäinen maahanmuutto,

erinomaiset mahdollisuudet tarjota Pohjanlahden parhaimpiin kuuluvat satamapalvelut ja hyvät edellytykset tuulienergian tuotantoon. Alueen ominaispiirre on suuri mikro- ja pienyritysten määrä suhteessa väestöön. Närpiö on maan johtava alue muun muassa kasvihuoneviljelyssä. Noin 70 % Suomen tomaateista ja noin 30 % kurkuista tuotetaan Närpiössä. Viime vuosina alueella on ollut huomattavissa selvä suuntaus siihen, että kasvihuoneviljely on siirtynyt monista pienemmistä yksiköistä kooltaan huomattavasti suurempiin tuotantolaitoksiin. Näitä voidaan nykyään monessa tapauksessa pitää lähinnä teollisuuslaitoksina, joissa kullakin tuotantolaitoksella on huomattava määrä työntekijöitä ja merkittävä taloudellinen liikevaihto. Energiakustannusten nousulla voi tosin olla negatiivisia vaikutuksia kasvihuonetuotantoon tulevaisuudessa. Suupohjan rannikkoseudun alueelta on peräisin yli 20 % vähittäiskaupassa myytävästä ruokaperunasta ja alueella sijaitsee lisäksi maan suurimpiin kuuluva ruokakalasatama.

Närpiössä on metalliteollisuutta kuten useita avoneuvojen koritehtaita. Tämä klusteri muodostaa johtavan kansallisen toimijan rekkojen perävaunujen ja jäteautojen valmistuksessa. Närpiössä on myös muuta tehdasteollisuutta kuten sänkyjen tehdasvalmistusta, jossa Närpiön tehdas on maan johtava valmistaja.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seutukunnan koko yritysliikevaihto pysyi ennallaan vuoden 2015 kolmannelta neljännekseltä viime vuoden vastaavaan neljännekseen. Suupohjan rannikkoseudun liikevaihto oli noususuhdanteista alkuvuodesta 2015.

Suomen Yrittäjien, Finnveran ja Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän barometrin mukaan Suupohjan rannikkoseudun pk-yritysten suhtautuminen tulevaan on melko alhaisella tasolla. Suhdannenäkymien saldoluku kuluvalle vuodelle oli -16, ollen koko Pohjanmaan ELY-alueen huonoin luku. Arvio henkilökunnan määrästä vuoden kuluessa sai niin ikään negatiivisen saldoluvin -6. Liikevaihdon ja investointien arvioitiin pysyvän samalla tasolla. Liikevaihdon kasvun saldoluku oli -1 ja investointiodotusten saldoluku oli 0.

Kuitenkin muiden merkkien mukaan Suupohjan rannikkoseudun elinkeinoelämän tilanne on yleisesti ottaen selvästi valoisampi. Suupohjan rannikkoseudun elinkeinoelämän veturina toimii Närpiö, jossa on monipuolinen, vahva ja elinvoimainen elinkeinoelämä.

Investoinnit:

- Uusia asuntoja ja liiketiloja rakennetaan jatkuvasti lisää.
- Halpa-Halli ja Tokmanni ovat äskettäin päättäneet satsata uusien kiinteistökompleksien rakentamiseen Närpiössä. Tämä on selvä osoitus paikkakunnan vetovoimasta alueellisessa kaupassa ja kehityksessä.
- Julkisen sektorin investoinnit mm. julkisten palvelulaitosten uudistuotanto.
- Tuulivoimaloiden voimakas laajentuminen. Myötävaikuttanut osaltaan myös kiinteistöhankkeiden määrän lisääntymiseen.

Työvoiman kysynnän näkymät

Vuoden 2016 tammikuun ammattibarometrin mukaan pulaa oli yleislääkäreistä, erikoislääkäreistä, sairaanhoitajista ja muurareista. Ylitarjontaa oli eniten nimikkeillä puutarhurit, kasvihuoneviljelijät ja -työntekijät, talonrakentajat, hitsaajat ja kaasuleikkaajat, konepuusepät ja kuorma-auton ja erikoisajoneuvojen kuljettajat.

Alueelle ominaista on ulkomaalaistaustaisen työvoiman hyödyntäminen erityisesti kasvihuoneilla, metallialalla ja palveluissa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömiä työnhakijoita oli Suupohjan rannikkoseudulla vuonna 2015 keskimäärin 6,4 prosenttia. Työttömiä oli keskimäärin 513. Työllisyystilanne on koko Pohjanmaan ELY-alueen paras. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on laskenut 0,3 prosenttiyksikköä edellisvuodesta.

Joulukuussa 2015 työttömistä yli 60 prosenttia oli miehiä, 11,7 prosenttia oli alle 25-vuotiaita ja noin vajaa 40 prosenttia yli 50-vuotiaita. Pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuussa 16,1 % ja määrä on pysynyt lähes samana kuin edellisvuonna samaan aikaan. Joulukuussa Suupohjan rannikkoseutu oli ainut Pohjanmaalla, missä työttömyysprosentti laski edellisvuodesta. Positiivista on lisäksi nuorisotyöttömyyden väheneminen. Tuoreimpien lukujen mukaan alueen työllisyys on paranemaan päin. Erityisesti Närpiön työttömyys on matalimpia Pohjanmaalla ja koko Suomessa.

Pietarsaaren seutukunta

Kruunupyö, Luoto, Pietarsaari, Pedersören kunta, Uusikaarlepyy

Pietarsaaren alueella asui vuoden 2015 lopussa 49945 henkilöä. Vuoden aikana väestö lisääntyi kuudella henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1681.

Pietarsaaren seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Pietarsaaren seutu on maamme teollistuneimpia alueita. Pietarsaaren seudun monipuolisesta teollisesta rakenteesta nousevat tärkeimpinä esiin paperi- ja elintarviketeollisuus, jotka ovat viime vuosina menestyneet erinomaisesti. Vahva elintarviketeollisuus vaikuttaa

positiivisesti myös Pietarsaaren seutukunnan lähialueisiin, erityisesti alkutuotantoon. Alueella on vahvana myös maatalous kuten liha- ja maitotuotanto sekä turkistarhaus. Lisäksi bioenergian tuotekehitys, joka tavoittelee bioenergian raaka-aineiden entistä suurempaa ja tehokkaampaa hyödyntämistä ja jalostamista, on yksi alueen vahvuus. Vaikutukset heijastuvat yrittäjyyteen, työllisyyteen ja lisääntyvään energia-omavaraisuuteen. Pietarsaaren seudun veneiden valmistus on myös myötätulessa karikkoisempien vuosien jälkeen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seutukunnan koko yritysliikevaihto nousi 2,9 prosenttia vuoden 2015 kolmannelta neljännekseltä viime vuoden vastaavaan neljännekseen. Pietarsaaren seutukunnassa liikevaihto pysyi alkuvuonna 2015 saman tasoisena vuodentakaiseen verrattuna.

Suomen Yrittäjien, Finnveran ja Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän barometrin mukaan Pietarsaaren seudun pk-yritysten suhdannenäkymät ovat kuluvan vuoden aikana muuttumattomat. Suhdannenäkymien saldoluku kuluvalle vuodelle oli 1. Arvio henkilökunnan määrästä vuoden kuluessa sai negatiivisen saldoluvun -7, kun taas liikevaihdon kasvuun alueella uskottiin (saldoluku 7). Investointiodotukset sen sijaan ovat seudulla huolestuttavan alhaisella tasolla (-18).

Investoinnit

- Satamatien ruoppaus valmistuu 2015, satamatiehanke.
- Toritalon ja maanalaisen toriparkin rakentaminen.
- Muuten teollisuuden investoinnit ovat vähäiset.

Työvoiman kysynnän näkymät

Vuoden 2016 tammikuun ammattibarometrin mukaan pulaa oli yleislääkäreistä, psykologeista, suuhygienisteistä, siivoustyön esimiehistä sekä puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjistä. Ylitarjontaa oli eniten nimikkeillä yleissihteerit, myyjät sekä liha-, lypsykarjan ja kotieläinten kasvattajat.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömiä työnhakijoita oli Pietarsaaren seutukunnissa vuonna 2015 keskimäärin 6,9 prosenttia. Työttömiä oli keskimäärin 1591. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on noussut 0,5 prosenttiyksikköä edellisvuodesta.

Joulukuussa 2015 työttömistä noin 54 prosenttia oli miehiä, 16,8 prosenttia oli alle 25-vuotiaita ja noin vajaa 37 prosenttia yli 50-vuotiaita. Pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuussa 26 prosenttia ja määrä on 66 henkilöä enemmän (4 prosenttiyksikköä) kuin edellisvuonna samaan aikaan. Myös nuorisotyöttömyys on kasvanut alueella. Uusimpana tietona välähdys positiivisesta kehityksestä on työttömyyden kasvun taittuminen.

Kaustisen seutukunta

Halsua, Kaustinen, Lestijärvi, Perho, Toholampi, Veteli

Kaustisen seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 15871 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 40 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 697.

Kaustisen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Kaustisen seutukunnan vahvuutena ovat luonnonvara-ala, maa- ja metsätalous, elintarviketeollisuus, turkistarhaus sekä rakennusala erityisesti puurakentaminen. Maa- ja metsätaloudesta saa elantonsa joka neljäs työssäkäyvä. Lisäksi bioenergian tuotekehitys, joka tavoittelee bioenergian raaka-aineiden entistä suurempaa ja tehokkaampaa hyödyntämistä ja jalostamista, on yksi alueen vahvuus. Vaikutukset heijastuvat yrittäjyyteen, työllisyyteen ja lisääntyvään energia-omavaraisuuteen. Seutukunnan ongelmana on maassamuuton tappiollisuus, erityisesti nuorten poismuutto. Kuitenkin seutukunnan asukasluvun väheneminen on tasaantunut huomattavasti kahden viimeisen vuoden aikana ja kolmessa kunnassa asukasluku on kääntynyt kasvuun.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seutukunnan koko yritysliikevaihto laski 1,5 prosenttia vuoden 2015 kolmannelta neljännekseltä viime vuoden vastaavaan neljännekseen. Kaustisen seutukunnassa liikevaihto laski koko edellisen vuoden, lukuun ottamatta alkuvuotta. Seutukunnassa maatilatalouden keskeisin tuotantosuunta on maidontuotanto, jonka liikevaihtoon ja kannattavuuteen on vaikuttanut erittäin voimakkaasti vuoden 2015 aikana tapahtunut maidon hinnan lasku. Maatilatalouden ongelmat ovat heijastuneet myös muille toimialoille, kuten kauppaan ja rakentamiseen. Seutu on Suomen suurimpia seutukuntia turkistuotannon osalta, jossa tapahtui loppuvuonna 2015 kasvun tasaantumista. Rakentamiseen ja siihen liittyvät muut toimialat työllistävät seudulla erittäin merkittävästi. Rakentaminen oli selkeästi heikolla tasolla vuonna 2015.

Suomen Yrittäjien, Finnveran ja Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän barometrin mukaan Kaustisen seudun pk-yritysten suhdannenäkymät ovat miinuksen puolella (-5). Arvio henkilökunnan määrästä vuoden kuluessa sai kuitenkin positiivisen saldoluvin 3, jonka mukaan alueelle palkattaisiin lisää henkilöstöä. Niin ikään liikevaihdon kasvuun alueella kuitenkin uskottiin (saldoluku 12). Investointiodotukset jäivät sen sijaan negatiiviseksi (-17).

Investoinnit:

- Alueella on vireillä puurakentamiseen liittyviä hankkeita ja biotalouteen liittyviä selvityksiä.
- Tuulivoimahankkeet ovat osin käynnistyneet (Perhon tuulivoimapuisto) ja Lestijoki-laakson hankkeet ovat etenemässä.
- Litium -kaivoshankkeen kannattavuus selvitys valmistui maaliskuussa, joka osoitti kaivoshankkeen kannattavuuden. Kaivoksen valmistelu on erittäin kiireisessä vaiheessa. Alueella uskotaan vahvasti hankkeen toteutumiseen.
- Helmi-maaliskuun aikana rakentamisen toimialalla on tapahtunut selkeä käänne parempaan. Suunnittelussa ja tarjousmenettelyissä on runsaasti hankkeita ja yritysten työtilanne on hyvä. Alalle odotetaan nousua.
- Valmistelussa on useita uusien yritysten käynnistämishankkeita sekä yritysten investointeja eri aloille, mm. elintarvikealalle ja rakennusteollisuuteen.

Työvoiman kysynnän näkymät

Vuoden 2016 tammikuun ammattibarometrin mukaan pulaa työntekijöistä ei ollut erityisesti missään ammattiryhmässä. Ylitarjontaa oli eniten nimikkeellä yleissihteerit, lähihoitajat sekä kirvesmiehet ja rakennuspuusepät.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömiä työnhakijoita oli Kaustisen seutukunnissa vuonna 2015 keskimäärin 8,8 prosenttia. Työttömiä oli keskimäärin 611. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on nousut noin prosenttiyksikön edellisvuodesta.

Joulukuussa 2015 työttömistä noin 60 prosenttia oli miehiä, 13,8 prosenttia oli alle 25-vuotiaita ja noin vajaa 37 prosenttia yli 50-vuotiaita. Pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuussa 17,5 % ja määrä oli 12 henkilöä enemmän kuin edellisvuonna samaan aikaan. Positiivista on, että joulukuussa nuorisotyöttömyys oli alhaisemmalla tasolla kuin edellisvuonna samaan aikaan.

Kokkolan seutukunta

Kannus, Kokkola

Kokkolan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 53119 henkilöä. Vuoden aikana väkiluku kasvoi 198 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3005.

Kokkolan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Keski-Pohjanmaan elinkeinorakenne on monipuolinen ja vakaa. Kokkolassa sijaitsee Pohjoismaiden suurin epäorgaanisen kemian keskittymä Kokkolan suurteollisuusalue KIP – Kokkola Industrial Park. KIP:n alueella toimii 70 yritystä ja alue tarjoaa työpaikan noin 2 200 henkilölle. Työpaikkalisäys vuodesta 2010 on ollut 10 % eli noin 200 uutta työpaikkaa. Alueen yritysten liikevaihto oli vuonna 2014 lähes 1,2 miljardia euroa. Viennin vuotuinen arvo nousi 1,1 miljardiin euroon, mikä oli 5,3 % Suomen kemian- ja metalliteollisuuden viennistä. Viimeisen viiden vuoden aikana alueelle on tehty uusinvestointeja 228 miljoonan euron arvosta ja kunnossapitoinvestointeja 186 miljoonalla eurolla. Kokkolan suurteollisuusalue KIP tarjoaa erinomaisen rajapinnan integroida biojalostuksen liiketoimintaa osaksi vahvaa kemian klusteria. Tärkeimpänä konkreettisenä tulevaisuuden tavoitteena on Kokkolan biojalostamon ja siihen liittyvien arvoketjujen suunnittelu, tuotteistaminen ja toteutus.

Alueen moottoriveneeteollisuuden näkymät ovat myönteiset. Veneteollisuuden työllisyystilanne on kohentunut merkittävästi edellisvuoteen nähden. Logistinen asema ja satama ovat myös vahvuuksia. Kokkolan satama on Suomen kolmanneksi suurin yleissatama. Sataman 13 metrin syväväylä ja Pohjoismaiden ensimmäinen All Weather – terminaali mahdollistavat keskeytyksettömän lastin käsittelyn ympäri vuoden. Kokkolan Sataman tavaramäärät ovat laskeneet hieman, johtuen pääosin Venäjän epävakaasta tilanteesta. Tulevaisuudessa kuitenkin suunnitellut kaivoshankkeet luovat mahdollisuuksia tavaramäärän kasvulle. Kokkola on vahvistamassa asemaansa kaupan ja palvelujen keskuksena.

Yksi tulevaisuuden haaste on aktivoida alueen yrityksiä hyödyntämään digitalisaation mahdollisuuksia, sillä Kokkolan seutukunnan pk-yrityksissä digitaalisia työkaluja ja palveluja hyödynnetään tai käytetään vähemmän kuin koko maan pk-yrityksissä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seutukunnan koko yritysliikevaihto nousi 2 prosenttia vuoden 2015 kolmannelta neljännekseltä viime vuoden vastaavaan neljännekseen. Kokkolan seutukunnassa liikevaihto kasvoi koko vuoden 2015 suhteessa edellisvuoteen.

Suomen Yrittäjien, Finnveran ja Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän barometrin mukaan Kokkolan seudun pk-yritysten suhdannenäkymät ovat positiiviset. Suhdannenäkymien saldoluku kuluvalle vuodelle oli 9. Arvio henkilökunnan määrästä vuoden kuluessa sai positiivisen saldoluvin 6, jonka mukaan alueelle palkattaisiin lisää henkilöstöä. Liikevaihdon kasvuun uskottiin alueella hyvin vahvasti (saldoluku 31). Investointiodotukset jäivät sen sijaan laimeiksi (-7).

Investoinnit:

- Rautatietorin kehityshanke on etenemässä toteutusvaiheeseen.
- Kokkolan keskustan alueelle useita kerrostalohankkeita, osa lähdössä toteutusvaiheeseen.
- Kokkolan sataman väylän syvennys 14 m.
- Koulurakennusten korjaushankkeita.

- Kaupan alan rakentaminen vilkastuu myös tulevan vuoden aikana, tiedossa olevien hankkeiden osalta.
- Terveyskeskussairaala, pinta-ala n. 6 000 m².
- Erityisesti konepajateollisuuden puolella on vireillä myös merkittäviä yrityskohtaisia hankkeita.

Työvoiman kysynnän näkymät

Vuoden 2016 tammikuun ammattibarometrin mukaan pulaa oli sairaanhoitajista sekä puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjistä. Tuoreimpien tietojen mukaan metallialalta on tullut signaaleja työvoiman tarpeen kasvusta. Ylitarjontaa oli eniten nimikkeillä ICT-alan erityisasiantuntijat, yleissihteerit, myyjät, vaatturit, pukuompelijat, turkkurit, hatuntekijät sekä teollisuusompelijat.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

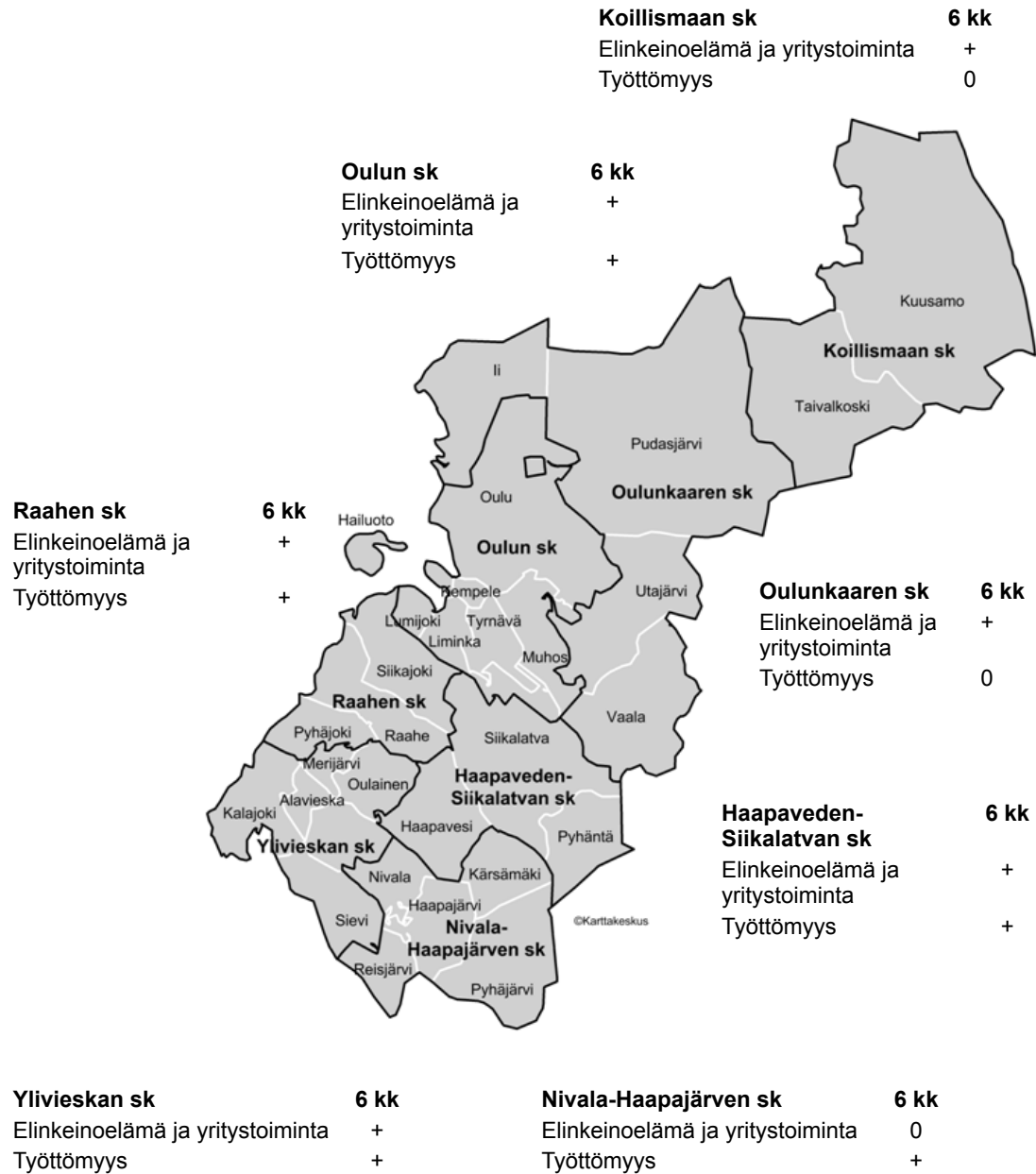
Työttömiä työnhakijoita oli Kokkolan seutukunnissa vuonna 2015 keskimäärin 11,1 prosenttia. Työttömiä oli keskimäärin 2703. Kokkolan seutukunnan työllisyystilanne on ollut alueen heikoin, mutta työttömyyden kasvu on saatu taittumaan. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on noussut noin puoli prosenttiyksikköä edellisvuodesta.

Joulukuussa 2015 työttömistä noin 55 prosenttia oli miehiä, 18,8 prosenttia oli alle 25-vuotiaita ja noin 30 prosenttia yli 50-vuotiaita. Pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuussa 21,7 % ja määrä oli 84 henkilöä enemmän kuin edellisvuonna samaan aikaan. Kokkolan alueella nuorisotyöttömyys on korkealla tasolla, kun verrataan Pohjanmaan muihin alueisiin. Työttömyys on kuitenkin kasvanut tasaisesti kaikissa ryhmissä.

Lisätietoja

Yksikön päällikkö Kaj Kaski
 Pohjanmaan ELY-keskus
 puh. 0295 028 574
 etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Pohjois-Pohjanmaalla asui vuoden 2015 lopussa 406966 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 1569 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömyysaste oli 15,7 % ja työttömiä työnhakijoita oli 29251.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Pohjois-Pohjanmaa jatkaa väestökasvun maakuntana, joskin edelleen merkittävä osa kasvusta kohdistuu Oulun seudulle. Viime vuosina nettokasvu on laskenut aiemmasta. Suurin väestön menettäjä on edelleen maakuntakeskuksesta etäällä oleva harvaan asuttu maaseutu. Laajamittainen maahantulo kasvoi merkittävästi vuoden 2015 loppupuoliskolla. Vuoden 2015 lopussa alueelle oli sijoitettu noin 3 400 turvapaikanhakijaa. Kuntapaikkaneuvottelut heidän sijoittamisesta ovat paraikaa käynnissä.

Maakunnan vahvuustekijät ovat edelleenkin eurooppalaisittainkin nuorekas väestö, riittävä työkäisten määrä, väestön korkea koulutustaso sekä vahva tutkimus- ja tuotekehityskapasiteetti. Pohjois-Pohjanmaalla on osaamistasoltaan kansainvälisesti kilpailukyistä työvoimaa mm. korkean teknologian aloille. Useat käynnistyneet ja tulossa olevat suurhankkeet (mm. Pyhäjoen ydinvoimala, isot tuulipuistot, kaivoshankkeet, Pohjois-Ruotin ja Pohjois-Norjan investointihankkeet) luovat uskoa kääntää työllisyys kasvuun. Fennovoiman ydinvoimahankkeen rakennustöiden laajamittainen avaus on merkittävin lähitulevaisuuden piristysruiske maakunnan taloudelle ja työllisyydelle.

Pyhäjoen hanke luo merkittävän kasvusysäyksen useille toimialoille niin teollisuuteen (energia-, metalli-, kone-, rakennustuoteollisuus), eri rakennusaloille kuin palveluihinkin (kuljetus, kauppa, majoitus, ravitsemusalat, liike-elämän kaupalliset palvelut, liike-elämän tekniset palvelut ym.). Fennovoiman on esitettävä kesäkuun 2016 loppuun mennessä ratkaisu ydinjätteen loppusijoituksesta. Hanhikiven niemen ensimmäisen varsinaisen rakennuksen työt ovat paraikaa käynnissä - koulutusrakennus valmistuu suunnitelman mukaan heinäkuussa 2016.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on asettanut alueelliset strategiset painopisteet vuosille 2016–2019. Erityisesti elinkeinoihin ja työmarkkinoihin kohdistuvilla toimilla edistetään suurhankkeiden toteutumista, lisätään nuorten yhteiskunnallista osallisuutta, tuetaan maahanmuuttajien kotoutumista sekä uudistetaan ja kansainvälistetään alueen yrityksiä. Tavoitteita tukee Pohjoisen logistisen toimivuuden tavoite. Kaikkia kehittämistoimia kehystää kestävä kehityksen velvoite ja luonnonvarojen vastuullinen käyttö.

Koko maakunnan haaste on sekä levittää elinkeinollista perustaa että luoda uusia vientihakuisia yrityksiä, jotka tarjoavat jatkossa pysyviä työpaikkoja. Pohjois-Pohjanmaan liiton johdolla on laadittu ennakoivan rakennemuutoksen varautumissuunnitelma. Siinä määritetään riskitoimialat alueittain ja kuvataan suunnitelmat ja toiminta rakennemuutoksiin varautumiseksi. Toimenpiteisiin saadaan AIKO-rahoitusta, joka kohdistetaan elinkeinojen ja yritystoiminnan uudistumiseen, kasvuun ja kansainvälistymiseen sekä työllisyyttä ja yritystoimintaa edistäviin kokeiluihin. Rahoituksella tavoitellaan nopeita alueelliseen uudistumiseen tähtääviä avauksia.

Pohjois-Pohjanmaan tunnistettuja rakennemuutoksille alttiita riskitoimialoja ja alueita ovat:

- ICT-ala (Oulun seutu)
- metalliteollisuus (Raahen seutu ja maaseutu)
- kaivostoiminta (Nivala-Haapajärven seutu)
- maatalous ja elintarvikejalostus
- metsätalous ja puunjalostusketju.

ICT-alan rakennemuutos on kurittanut Pohjois-Pohjanmaata, erityisesti Oulun seutua, jo vuosia. Nokian matkapuhelinliiketoiminnan muutokset ja lopulta lopettaminen on vapauttanut huomattavasti työvoimaa markkinoille. ICT-työttömyys on saatu kääntymään laskuun. ICT-työttömien määrä on keväällä 2016 pari sataa henkilöä vähemmän kuin vuosi sitten. Tilannetta ovat kohentaneet mm. avautuneet työpaikat useissa yrityksissä, ICT-työttömille kohdennetut työllistymistä edistävät erityispalvelut (EGR) ja innokas kuhina Start up –sektorilla, jonka seurauksena moni on nähnyt yrittäjyyden uutena uravaihtoehtona.

Korkea työttömyys, työttömien passivoituminen ja nuorten syrjäytyminen koetaan edelleen uhkana. Tällä hetkellä näyttää sille, että työttömyyden kasvu on taittunut ja kääntynyt laskuun. Edelleen on kuitenkin paljon työsarkaa jäljellä. Hallitus ilmoitti vastikään useiden elinkeinojen kilpailukykyä tukevien liikennehankkeiden rahoituksesta. Koko Pohjois-Suomen erityistarve on parantaa valtatie 4 tasoa Oulun kohdalla ja Oulu-Kemi –välillä ja muu-
tosta parempaan on luvassa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Taloukasvu Suomessa on yhä heikkoa ja kansallista ennusteista on vaikea löytää rohkaisevia viitteitä paremmista näkymistä. Esimerkiksi Suomen Pankki toteaa alkuvuoden 2016 analyysissään, että talouden tilannekuva on pysynyt pääosin ennallaan ja selkeitä merkkejä talouden käänteestä on vaikea löytää. Viime vuoden taloukasvu jää lähelle nollaa ja loppuvuonna 2015 talous jopa kehittyi alkuvuotta heikommin. Positiivinen havainto on, ettei työttömyys näyttäisi enää lisääntyvän koko maan tasolla.

Pohjois-Pohjanmaalla uutta yritystoiminnan kasvua haetaan luonnonvarojen kestävästä hyödyntämisestä, biotaloudesta, puhtaista teknologioista ja digitalisaation mahdollisuuksista. Alue tarvitsee kipeästi investointivetureita Fennovoima-hankkeen lisäksi. Kansainvälinen liiketoiminta on vielä harvojen varassa entisten ICT-vetureiden poistuttua markkinoilta. Pohjois-Pohjanmaan yritysten liikevaihdossa ei ole tapahtunut oleellista muutosta – taso on saatu säilytettyä viime vuosien tasolla.

Pohjois-Pohjanmaan pk-yritysten suhdannenäkymät ovat hieman piristyneet syksystä 2015. Positiivista optimismia on havaittavissa myös henkilöstölisäyksessä. Merkittävästä työttömyysongelmaa helpottavasta näkymästä ei kuitenkaan voida puhua: vuoden ensimmäisen pk-yritysbarometrin mukaan 70 % vastanneista yrityksistä olettaa yrityksen henkilöstömäärän pysyvän samana vuodenkin kuluttua.

Kasvuhalukkuus on kuitenkin myönteinen signaali yrityssektorilla. Tuoreessa Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjien Kasvun suunta –kyselyssä 64 % maakunnan yrityksistä ilmoitti olevansa joko voimakkaasti kasvua hakevia tai mahdollisuuksien mukaan kasvavia yrityksiä. Voimakasta kasvua haki 10 % yrityksistä ja moni näistä toimii ICT-alalla. Kasvuhakuisuutta löytyy Oulussa muuta maakuntaa enemmän. Kasvua rajoittaa tällä hetkellä eniten kilpailutilanne ja kysynnän riittämättömyys. Kireä kilpailutilanne näkyy erityisesti kuljetuksen ja kaupan toimialoilla. Jos kasvunäkymät toteutuvat, odotetaan sen lisäävän henkilöstötarvetta.

Maataloudessa moni yritys on joutunut maksuvaikeuksiin. Useille edellinen satokausi oli heikko ja kannattavuudessa ollaan ääriarjoilla. Venäjän vientikiellot ja maitokiintiöiden purku ovat aiheuttaneet perusteltua huolta maatilayrittäjissä. Merkittävä lisäongelma

on muodostanut, kun maaseutuhallinnon tietojärjestelmäongelmat ovat viivästyttäneet pitkään tukimaksuja.

Kaivannaistoiminnassa ei ole tapahtunut merkittävää edistymistä. Mustavaaran Kaivos Oy sai syksyllä 2015 3,5 miljoonan euron Tekes-lainan Raahen vanadiinitehtaan kannattavuus selvitystä varten. Kaivos jatkaa samalla tehdashankkeensa rahoitusneuvotteluja ja suunnittelua. Lopullisen rakentamispäätöksen yhtiö pyrkii tekemään tämän vuoden loppuun mennessä. Nivalassa kaivostoimintaa harjoittanut Belvedere Mining Oy on hakeutunut konkurssiin. Kaivostoiminta on ollut pysähdyksissä jo pari vuotta nikkelin huonon maailmanmarkkinahinnan takia. Konkursipesä on etsinyt kaivokselle jatkajaa.

Viime vuosien taantuma on koetellut eniten teollisuutta. Globaalien markkinoiden epävarmuus heijastuu teollisuusinvestointien ja raaka-aineiden kysyntään. Tällä hetkellä lähitulevaisuuden näkymät ovat hieman valoisimmat. Useilla yrityksillä tilauskanta on kasvanut ja henkilö työskentelee täysmääräisesti. Mekaanisessa metsäteollisuudessa ja sahausuksessa menee suhteellisen hyvin ja pientä kasvuakin on havaittavissa, samoin useilla kone- ja laitteollisuuden yrityksillä. Rakentamisen tiedossa oleva vireytyminen lisää rakennustuoteteollisuuden kysyntää. ICT-sidonnaisilla valmistajilla ovat näkymät myös parantuneet aiemmasta. Useilla metalli- ja konepajateollisuuden yrityksellä sitä vastoin tuotteiden kysyntä voisi olla parempi.

Rakentaminen vireytyy lähikuukausina, kun varsinkin ydinvoimalaan liittyvät työt käynnistyvät isossa mitassa. Uusia rakennuskohteita ja saneerauskohteita avataan ilahduttavan paljon eri puolilla Pohjois-Pohjanmaata. Varsinkin maanrakennusala elää nousua, mutta myös talonrakentamisen puolella työmäärä lisääntyy. Rakentamisen lisääntyminen heijastuu positiivisesti useille teollisuuden aloille kuin myös palveluihin.

Palvelualat ovat selvinneet taantumasta teollisuutta paremmin, mutta viimeaikaiset muutokset ovat synkettäneet monen näkymiä. Kaupan palvelut ovat kärsineet hieman venäläisen ostosmatkailun vähenemisestä eikä kotimainenkään kulutus ole lisääntynyt toivotulla tavalla. Alaa piristää Oulussa avattavat kaupan isot yksiköt, jotka lisäävät tarjontaa entisestään. Matkailussa venäläisten vähentyneet vierailut ovat näkyneet erityisesti Koillismaalla, joskin pudotusta on saatu paikattua muilla asiakkailta. Kalajoella jatkuu laaditun kasvuohjelman toteutus. Matkailusektorilla on ollut rakennusinvestointien ohella hyvää aktiivisuutta myös osaamisen ja markkinoinnin kehittämisessä.

Liike-elämän palvelut jatkavat kasvu-alana. Erilaisille suunnittelu- ja konsulttipalveluille on jatkuva kysyntä. Tutkimus-, tuotekehitys- ja teknologiaorientoituneita yrityksiä syntyy aktiivisesti ja monissa yrityksissä erityisosaamista vaativat palvelu ostetaan ulkoa. Julkisella sektorilla on käynnissä raju säästökuuri ja osaltaan tämä vaikuttaa alueen työmarkkinoihin. Uuden henkilöstöä palkataan erittäin harkiten, korvausrekrytointeja ei tehdä poistuman veroisesti ja lakisääteistä tehtävistä on selviydyttävä aiempaa niukemmalla henkilöstöllä.

Elinkeinoissa ja yritystoiminnassa tilanne on useilla seuduilla hitusen vireämpi verrattuna vuoden takaiseen, mutta merkittävästä muutoksesta ei voida puhua. Suurin riski edelleen on, että kansainvälinen talous ei vireydy eikä kysyntä ei kasva. Useilla erityisesti kasvuhakuisilla yrityksillä kehittämisvireys on kuitenkin säilynyt korkeana ja Pyhäjoen ydinvoima-hankeeseen liittyvät työt lisäävät varmasti urakoita, tilauksia ja työtä lukuisilla toimi-

aloilla. Tilanne puolen vuoden ja vuoden päähän on siksi ennakoitu elinkeinoissa ja yritystoiminnassa nykyistä positiivisemmaksi.

Työvoiman kysynnän näkymät

Työvoiman ylitarjonnan ammattiryhmiä on monilla toimialoilla ja tehtävät liittyvät niin perusammatteihin kuin asiantuntijatehtäviin. Toisaalta isojen rakennushankkeiden aloitus voi aiheuttaa jatkossa myös vajetta erityisosaajista. Kiihtyvä kysyntä on erityisesti maakunnan eteläosissa kone- ja metallityöntekijöistä, kuljettajista, maansiirtokoneiden kuljettajista sekä maa- ja vesirakentamisen avustavista työntekijöistä.

Muutamissa ammattiryhmissä (mm. farmaseutit, sairaanhoitajat, fysioterapeutit ja myyntiedustajat) työvoimapula on helpottanut aiemmasta ja tämä on havaittavissa useilla seuduilla. Jo pitkään varsinkin maakunnan reuna-alueilla on ollut pula useista sote-ammattilaisista. Yleissihteerejä on edelleen paljon vapaana koko maassa. Pohjois-Pohjanmaalla heitä on erityisesti Oulun seudulla eikä tilanne tulevaisuudessa helpotu, kun digitalisaatio vähentää väijäämättä suorittavaa hallintohenkilöstöä niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla. ICT-alan erityisasiantuntijoiden ylitarjonta näkyy erityisesti Oulun seudulla - muilla alueilla kysyntä ja tarjonta ovat pääosin tasapainossa. Myönteistä on, että monen ICT-ammattiryhmän tilanne on parantunut aiemmasta.

Kaikkiaan osaavan työvoiman ylitarjontaa on edelleen selkeästi enemmän kuin on pula työvoimasta. Osalla ammattiryhmiä tilanne helpottuu jo kesään mennessä kun useat rakennuskohteet aloitetaan ja kausityöttömyys vähenee. Edelleen useille toimialoille kaivataan enemmän myynti- ja palveluosaamista. Myös valmiuksia liikkuvan työn vastaanottamiseen on lisättävä. Erityisen tärkeä on vahvistaa yritysten ja kouluorganisaatioiden yhteistyötä, jotta valmistuneet työllistyvät nopeasti ja lisäkoulutusten vaikuttavuus saadaan maksimoitua.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Pohjois-Pohjanmaalla oli helmikuun 2016 lopussa yhteensä 28 550 työtöntä työnhakijaa. Työttömiä oli vajaa 700 vähemmän verrattuna vuoden takaiseen. Työttömyysaste oli 15,3 %. Kuukausittain maakunnan työttömyysaste on pari prosenttiyksikköä yli kansallisen keskitason. Lomautusten määrä on vähentynyt samalla kun moni on palannut lomautukselta takaisin työhön. Kunnittain työttömien määrässä on suurta vaihtelua maakunnan sisällä: edelleen muutamissa maakunnan eteläosan kunnissa työttömyysaste on 10 % tienoilla, kun samaan aikaan muutamissa kunnissa se hipoo lähellä 20 %.

Vaikea työllisyystilanne on koskettanut lähes kaikkia aloja ja ammattiryhmiä Pohjois-Pohjanmaalla. Nyt tilanne näyttää valoisammalta. Työttömien määrä ei enää kasva, vaan se on taittunut laskuun. Työttömien määrä on kaikilla seuduilla Raahea lukuunottamatta alempi kuin vuosi sitten.

Koulutusasteittain tarkasteltuna työttömyys on laskenut kaikilla muilla koulutusasteilla paitsi ylemmällä korkeakouluasteella (+0,4 %) ja keskiasteella (+0,2 %). Ammattiryhmittäin tilanne on kohentunut erityisesti rakentamisen, korjauksen ja valmistuksen, prosessityön ja kuljetuksen ammattiteissa. Taantuman pitkittyminen lisää tasaisesti pitkäaikaistyöt-

tömyyttä. Helmikuun 2016 lopussa yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli 8 530 -lisäystä vuoden takaisesta on noin 1000 henkilöä. Nuorten osalta tilanne näyttää hieman paremmalta: alle 25-vuotiaita työttömiä on yhä paljon kuin vuosi sitten (4750), mutta nuorisotyöttömyys ei jatka enää kasvua.

Työttömyyden laskusuunta on saatava varmistettua. Erityisesti nuorten tilanne ja kiinnityminen työmarkkinoille herättää yhä huolta. Nuorten työelämävalmiuksiin toivotaan kiinnitetävän enemmän huomiota jo opiskeluaikana. Työn saaminen edellyttää hakijoilta aktiivisuutta ja osaamisen esille tuomista. Iso kysymys on kuinka oleskeluluvan saavat maahanmuuttajat työllistetään. Esitetyissä arvioissa tämän uskotaan olevan oletettua haastavampaa.

Oulun seutukunta

Hailuoto, Kempele, Muhos, Liminka, Tyrnävä, Lumijoki, Oulu

Oulun seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 244443 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 2731 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 18900.

Oulun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Oulu seutu on Pohjoisen Euroopan merkittävimpiä väestö-, työpaikka, koulutus- ja innovaatiokeskittymiä. Kokonaisuutena elinkeinoelämän tilanne ei ole merkittävästi muuttunut vuoden takaisesta. Vuosia kestänyt ICT-alan negatiivinen rakennemuutos on hieman hellittänyt ja ala uusiutuu uusien toimijoiden ja tuote- ja palvelusisältöjen avulla. Työttömyys on jonkin verran laskenut vuoden takaisesta. Myönteinen signaali on, että seudulle on tullut uusia työllistäjiä ja moni toimiala on pystynyt pitämään kiinni henkilöstöstään.

Oulun seudulla on vahvaa T&K&I -osaamista. Jos yritysten T&K-menot suhteutetaan talouden kokoon, on Oulun seutu maamme kärkiseutu. Korkean teknologian aloilla kasvunäkymiä ladataan mm. soveltavaan ICT:n, peliteollisuuteen, autojen älytekniikkaan, kaivosteologiaan sekä lääketieteen ja hyvinvointitekniikan aloille. Teknologian lisäksi Oulun seudulla on myös vahvaa alkutuotanto-osaamista ja useita teollisia työllistäjiä.

Seudun isoimmat haasteet liittyvät sosiaalisen pääoman ja osaamisen säilymiseen. Seudun työttömyys on pysynyt jo vuosia erittäin korkeana ja suunta on saatava alenemaan. Seudun runsas koulutustarjonta ja tutkimustoiminta ovat voimavara seudun yrityksille. Moni näkee hallituksen ilmoittamat säästöleikkaukset merkittävänä uhkana eri koulutusasteille ja innovaatioyhteisöille. Turvapaikanhakijoiden määrän hurja kasvu tulee näkymään viiveellä

myös Oulun seudun tilastoissa – moni oleskeluluvan saanut hakeutuu isoihin kaupunkeihin. Oulun kohta on yksi vt 4:n pahimpia pullonkauloja – tähän halutaan pikainen muutos.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Suhdannekuvasessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia viime aikoina. Seudulla on positiivinen perusvire huomioiden kansainvälinen taloustilanne. Uusia yrityksiä perustetaan hieman vähemmän kuin aiempina vuosina – taantumien pitkittyminen on lisännyt varovaisuutta ja yrittäjäksi ryhtymistä harkitaan pitkään. Yritysten lopettamisten määrässä ei ole muutoksia aiemmasta. Kasvu- ja vientihaluisten yritysten määrä on hieman noussut aiemmasta ja yritykset haluavat mennä vahvasti eteenpäin. Tilanteen uskotaan kehittyvän parempaan jo puolen vuoden sisällä ja siitä eteenpäin.

Teollisuus on edennyt kohtuullisella tasolla ja henkilöstöä palkataan korvaamaan eläköityviä. Korkean teknologian yrityksissä on lupaavia kansainvälisiäkin kasvunäkymiä, mutta moni yritys on vielä alkuvaiheessa ja heidän henkilöstölisäystarve selviää vasta tulevina vuosina. Varsinkin eräissä ICT-alan yrityksissä odotetaan jopa voimakasta kasvua, tosin näitä toimijoita on varsin rajallinen määrä. Menestystä odotetaan myös luovilla aloilla, erityisesti pelialalla. Alan kasvua tukemaan on rakentumassa campus-tyyppinen pelikortteli, jossa alan toimijat voivat kohdata ja innovoida uutta. Myös puhtaissa teknologioissa toimialan liikevaihto ja työntekijämäärä on jatkuvassa kasvussa.

Myönteinen merkki on nuorten aikuisten entistä myönteisempi suhtautuminen yrittäjyyteen. Useamman vuoden ajan on ollut vireillä useita yrittäjyyteen ja yrittäjyyskasvatukseen liittyviä hankkeita, jotka alkavat tuottaa nyt tulosta. Oulussa tämä näkyy vahvana startup-yhteisönä ja -verkostona.

Pyhäjoen ydinvoimalaprojekti hyödyttää koko maakuntaa, myös Oulun seutua niin teollisuudessa kuin palveluissa. Rakentaminen säilyy edelleen seudulla aktiivisena. Jatkuva väestölisäys edellyttää mm. maarakentamista, asuntotuotantoa ja investointeja julkisiin rakennuksiin. Näiden lisäksi on avautumassa muutamia isoja toimitilahankkeita. Kaupan aloilla näkymät ovat valoisat seuraavan vuoden aikana: mm. Oulun keskustan uusi kaupakeskus on rekrytoinut runsaasti henkilöstöä. Toisaalta kaupan keskittyminen uusiin isoihin keskuksiin näivettää elävää ja monipuolista kaupunkikuvaa – Oulun keskustassa on myös tyhjiillään lukuisia liiketiloja. Matkailussa näkymät ovat myönteiset: mm. Hietasaaren alueen kehittäminen on pitkällä aikavälillä merkittävä mahdollisuus (esim. Huvipuisto, majoitus- ja ohjelmapalvelut).

Työvoiman kysynnän näkymät

ICT-alan osaajista on jatkuva kysyntä myös lähitulevaisuudessa. Monella työnhakijalla ongelmaksi on koitunut suuri palkkapyyntö tai liian kapea erityisosaaminen. Ala uusiutuu hurjaa tahtia ja asiantuntijatehtävissä edellytetään uusinta tietotaitoa. Jonkin verran Oulun seudulta on lähdetty ulkomaille – lähinnä Ruotsiin ja Viroon. Aivovuodosta ei kuitenkaan voida vielä puhua. Rakentaminen on seudulla kiivasta ja lähialueiden suurhankkeet lisäävät työvoimatarpeita.

Suhteellisen pysyvä kohtaanto-ongelma on Oulunkin seudun haaste. Työpaikkoja avautuu, mutta monen kiinnostuneen työnhakijan osaaminen ei riitä. Erityisesti digi-valmiuksia on lisättävä varsinkin vanhemmissa ikäpolvissa. Koulutusjärjestelmiä tulisi uudistaa siten, että vältyttäisiin nuorten kouluttamiselta aloille, joissa työllistymisnäkymät ovat heikot myös tulevaisuudessa.

Seudulla on edelleen ylitarjontaa useissa ICT-ammattiryhmissä, vaikka tilanne on hieman helpottunut aiemmasta. Yliopistotaustaisilla erityisesti luonnontieteilijöillä (biologit), muutamilla tekniikan alan osaajilla (mm. konetekniikka) ja eräissä opettajaryhmissä on havaittavissa työvoiman ylitarjontaa. Vailla työtä on myös moni mainonnan ja markkinoinnin erityis-asiantuntija. Seudulla on lisätarve erikoislääkäreille ja erilaisille puhelinpalvelutyöntekijöille.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Oulun seudulla oli helmikuun 2016 lopussa n. 18 500 työtöntä työnhakijaa. Tämä on kaksi kolmasosaa maakunnan kaikista työttömistä. Yli vuoden kestänyt työttömyys kohdistuu Pohjois-Pohjanmaalla erityisesti Oulun seudulle. Kaikista maakunnan pitkäaikaistyöttömistä yli 70 % asuu Oulun seudulla. Seudun työttömyysaste on selkeästi kansallista keskitasoa korkeammalla ja tilanne ei ole muuttunut viime vuosien aikana. Positiivinen signaali kuitenkin on, että työttömien määrä on alentanut vajaalla 150 hengellä verrattuna vuoden takaiseen ja avoimia työpaikkoja on selvästi aiempaa enemmän.

ICT-alan työttömyys on vähentynyt aiemmasta noin parilla sadalla henkilöllä. Lisää rekrytointeja on tulossa, moni koulutautuu uudelle alalle ja kehittämisrahaa on hyvin käytössä työllistymisen tukemiseen. Erityisesti rakentaminen ja kuljetus tarvitsevat lisätyövoimaa ja useilla palvelualoilla työllisten määrä kasvaa jo lähitulevaisuudessa (kaupan alat, hyvinvointipalvelut, liike-elämän palvelut). Työttömien määrän uskotaan laskevan jatkossa.

Koillismaan seutukunta

Kuusamo, Taivalkoski

Koillismaan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 19891 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 163 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1381.

Koillismaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seudun vahvuudet ovat luonnonoloissa ja luonnonvaroissa, niin maan alla kuin päälläkin. Biotalouskasvussa on runsaasti potentiaalia sekä energiapuuna että mahdollisina biotuotteiden raaka-aineina. Ala tarvitsee isoja investointiavauksia. Matkailu on merkittävä työllistäjä ja ala kasvaa. Koillismaan pysyminen vetovoimaisena matkailukohteena edellyttää, että luontoarvoja ei vaaranneta ja seudulle on riittävät ja hyvätasoiset liikenneyhteydet. Suunnitteilla olevan Mustavaaran kaivoksen avaaminen toisi paljon kaivattuja työpaikkoja niin perusammatteihin kuin asiantuntijatehtäviin ja kaivos vireyttäisi kerrannaisvaikutuksineen useita aloja.

Seudun isoimmat haasteet liittyvät väestökehityksen ja työllisyyteen. Koillismaa on taasisen väestövähennyksen seutu. Moni nuori muuttaa muualle kouluttautumaan, eikä pala valmistumisen jälkeen kotiseudulle. Työikäisten määrä on seudulla aleneva pitkässä juoksussa. Jo pitkään korkeana pysynyt työttömyys on toinen merkittävä haaste. Isoja työllistäjiä on seudulla rajallinen määrä ja etäisyydet pendelöintiin ovat pitkät.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yritysten liikevaihdon taso Koillismaalla on pysynyt vakaana viime aikoina. Seudun perusteollisuudella (metalli, puu) menee kohtuullisen hyvin ja suunnitelmat mahdollisesta biojalostamosta Kuusamoon kohentavat näkymiä. Metsäraaka-aineen täysimittainen hyödyntäminen edellyttäisi investointeja myös liikenne- ja logistiikkaverkkoon. Taivalkosken Telatekin tuotanto on hyvässä vauhdissa. Mustavaaran vanadiinikaivoshanke sai ympäristö- ja vesitalousluvan maaliskuussa 2016.

Venäjänsä talouspakotteiden kesto luo epävarmuutta ja heijastuu erityisesti kaupan ja matkailun aloille. Venäläismatkailijoiden määrä on laskenut aiemmasta, mutta muiden vierailijoiden lisäys on kompensoinut asiakasmäärien laskua. Rukan matkailullinen perusinfrastrukturi on kunnossa, eikä merkittäville lisäinvestoinneille ole akuuttia tarvetta.

Iso epävarmuus Koillismaalla liittyy Kuusamon Juusto Oy:n tulevaisuuteen. Yhtiöllä on ollut kannattavuusvaikeuksia ja se on hakenut ulkopuolista rahoitusta. Parhaimmillaan yli 100 henkeä työllistänyt yritys on kuitenkin saatu pidettyä toiminnassa. Yrityksen menestyksellä on iso vaikutus seudun alkutuotannolle: kymmenet maitotilat tarjoavat raaka-aineen juustolan käyttöön.

Työvoiman kysynnän näkymät

Seudun työpaikkarakenteessa korostuvat luontoresursseihin liittyvät ammatit. Osa ammatteista on kausiluonteisia, esimerkiksi matkailussa ja rakentamisessa. Lähitulevaisuudessa Koillismaalla tarvitaan rakentamisen asiantuntijoita ja työnjohtajia. Pääosin tällä korvataan alalta poistuvaa työvoimaa. Lisäksi lisääntyvä tarve on myös taloushallinnon ja palkanlaskennan perusosaajista.

Pääosin Koillismaan työmarkkinat ovat tasapainossa. Seudun työvoiman ikärakenne on iäkkäämpi kuin maakuntakeskuksessa. Selkeää ylitarjontaa on nähtävissä tällä hetkellä ravintola- ja suurtaloustyöntekijöistä. Myös kaikille työttömille myyjille ei löydy työtä lähitulevaisuudessa. Kirvesmiehistä ja rakennuspuusepistä on seudulla ylitarjontaa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyys on Koillismaalla maakunnan keskitasoa. Taivalkoskella työttömyysaste on huomattavasti Kuusamoaa korkeampi. Helmikuun 2016 lopussa Taivalkosken työttömyysaste oli 18,2 %, kun Kuusamossa se oli 14,5 %, Työttömiä työnhakijoita seudulla oli samana ajankohtana reilut 1300. Myönteistä on, että työttömien määrä on pudonnut 150 henkilöllä vuoden takaisesta. Pääosa työttömien työnhakijoiden vähennyksestä on toteutunut Kuusamossa. TE-toimistoon ilmoitettuja avoimia työpaikkoja on hieman enemmän tarjolla kuin viime vuonna vastaavana aikana.

Pitkäaikaistyöttömyydessä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia Koillismaalla. Hyvä merkki on, ettei työttömyysjaksot useilla pitkity. Seudun erityisongelma on vanhempien ikäryhmien työttömyys: vuonna 2015 45 % työttömistä työnhakijoista oli yli 50-vuotiaita (vuosikeskiarvo). Oulunkaarella osuus oli yhtä suuri. Koko maakunnassa yli 50-vuotiaiden suhteellinen osuus kaikista työttömistä oli 30 % ja Oulun seudulla 27 %. Kaikkiaan seudun työllisyysessä ei odoteta merkittäviä muutoksia seuraavan vuoden aikana.

Oulunkaaren seutukunta

Pudasjärvi, Ii, Utajärvi, Vaala

Oulunkaaren seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 20786 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 186 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1821.

Oulunkaaren seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Oulunkaaren seutu on elinkeinoiltaan ja suuntautuneisuudeltaan moninainen seutu. Vuoden 2016 alussa Vaala siirtyi hallinnollisessa aluejaossa Kainuun maakunnasta Pohjois-Pohjanmaan puolelle. Iissä on vahva teollisen työn perinne ja myös halua hyötyä Oulun läheisyydestä esim. T&K-painotteisilla aloilla. Pudasjärvellä ja Utajärvellä perinteiset alku-

tuotannon elinkeinot työllistävät edelleen, niistä löytyy elintarvike- ja puualan osaamista ja molemmista sijaitsee merkittäviä matkailukeskuksia.

Seudun suurin haaste on korkea työttömyys ja väestörakenteesta johtuva ikäihmisten osuuden kasvu väestössä. Useilla maaseutualueilla väestökehitys on taantuva, eikä isoja työllistäviä avauksia ole saatu vähentämään työttömyyttä. Seutuvertailussa Oulunkaaren ja kuntavertailussa Vaalan työttömyysasteet ovat maakunnan korkeimmat.

Oulunkaarella ja sen lähialueilla on suunnitteilla ja rakenteilla isoja tuulivoimapuistoja. Näiden rakentaminen, ylläpito ja huolto työllistävät jatkossa. Matkailu näkymät ovat hyvät ja sekä Syötteellä että Rokualla fasiliteetit ja palvelut ovat ajan tasalla. Valtatie 4:n parannus listä Simon Maksniemeen pitää saada toteutukseen: tieosuus on vaarallinen ja se ruuhkautuu helposti mm. runsaan raskaan liikenteen johdosta.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Koillismaan tavoin yritysten liikevaihdon taso on pysynyt seudulla vakaana viime aikoina. Tilannekuva on kuitenkin hieman kaksijakoinen: toisilla yrityksillä menee hyvin – osa yrityksistä on puolestaan vaikeuksissa. Useissa yrityksissä viennin avaus kiinnostaa edelleen, koska kotimarkkinat eivät kasva. Yritysten perustamisaktiivisuus on hieman pudonnut aiemmasta ja yrityskannan nettolisäystä on vähentynyt. Starttirahan määrän pudotus ja Leader-rahoituksen tietojärjestelmäongelmat ovat osaltaan vaikuttaneet yritysten kehittämisaktiivisuuteen.

Jalostuksessa kumiteollisuudella menee edelleen kohtalaisesti, alan yrityksillä on viennin Eurooppaan ja myös investointihalusta on viitteitä. Energiasektori on nousussa: valmistuneet tuulivoimapuistot tarvitsevat huoltotyötä, uusia puistoja on suunnitteilla ja bioenergiassa nähdään paljon mahdollisuuksia myös Oulunkaarella.

Rakentamisessa menee seudulla edelleen hieman heikosti. Muutamia isoja kohteita on käynnissä. Maailman suurin hirsikoulu valmistuu Pudasjärvelle tänä vuonna. Uusia isoja rakennuskohteita ei ole tiedossa kuin muutama. Kaupan aloilla menee seudulla kohtalaisesti. Ostovoimaan ja kulutukseen ei ole kuitenkaan odotettavissa kohennusta, joten huomattavaa lähiajan kasvua ei ole nähtävissä. Matkailussa kehitysnäkymät ovat valoisat sekä Syötteellä että Rokualla. Nämä matkailualueet ovat tuttuja kotimaassa, mutta niiden kansainvälistä tunnettua halutaan lisätä. Liikenneyhteyksiä on parannettava Oulun ja Oulunkaaren kuntien välillä siten, että jouheva työmatkaliikenne sujuisi ja myös matkailijat pääsisivät viiveettä etenemään eri kulkumuodoilla kohteeseensa.

Työvoiman kysynnän näkymät

Seudulle avautuu verrattain vähän uusia työpaikkoja. Työpaikkarakenteessa korostuvat perusammattit sekä alkutuotannon, jalostuksen kuin palveluidenkin sektoreilla. Vääjäämättä elinkeinorakenne muuttuu yhä palveluvaltaisemmaksi.

Seudulla on saatavilla koulutettua työvoimaa, joskin moni yritys on tällä hetkellä mallilinen rekrytoinnissa. Monissa yrityksessä rekrytoinneilla korvataan eläköityviä – uusia työpaikkoja avautuu harvakseltaan. Työvoiman kysyntä ja tarjonta on tällä hetkellä suhteelli-

sen hyvin tasapainossa. Isot odotukset kohdistuvat sekä matkailuun että puusidonnaisille aloille. Koulutettua työvoimaa on pääosin saatavilla. Osalle ongelmaksi muodostuu työmatkaliikenne ja pitkät etäisyydet. Tähän suunnataan kehittämistoimia mm. erillisellä ESR-hankkeella Pudasjärvellä. Eräillä yrityksillä vaikuttaa myös olevan hieman epärealistinen kuva vastavalmistuneiden osaamisesta. Edelleen on syytä vahvistaa oppilaitosten ja yritysten yhteistyötä ja oppilaitosten työelämä tietoa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Oulunkaaren työttömyysaste on maakunnan seuduista korkein - helmikuussa 2016 seudun työttömyysaste oli 17,7 %. Vaalan työttömyys on kunnista korkein ja Utajärvellä matalin. Kaikissa kunnissa työttömien työnhakijoiden määrä on samalla tasolla kuin vuosi sitten. Ikääntyneitä työttömissä on runsaasti: vuonna 2015 keskimäärin 45 % työttömistä työnhakijoista oli yli 50 vuotta.

Näköpiirissä ei ole merkittäviä työllistäviä avauksia tai isoja rekrytointitarpeita. Myös Oulunkaarella rakentaminen vilkastuu kesää kohti, mutta odottavissa ei ole yhtä isoja kohteita kuin aiempina vuosina. Teollisuudessa monella yrityksellä jo nykytason säilyttäminen on iso haaste. Nuorille taistelu harvoista avautuvista työpaikoista on ongelmallinen tilanne jos rekrytoinnissa korostetaan työkokemusta. Koillismaan tavoin monelle työttömälle työn perässä liikkuminen tuntuu olevan ylivoimainen este työllistyä. Kaikkiaan seudun työllisyydessä ei odoteta merkittäviä muutoksia seuraavan vuoden aikana.

Raahen seutukunta

Raahe, Pyhäjoki, Siikajoki

Vuoden 2013 alussa Vihanti liittyi Raahen.

Raahen seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 33842 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 357 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2033.

Raahen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	++
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Pyhäjoen ydinvoimalaan liittyvät infrastruktuurityön käynnistyvät laajassa mitassa lähikuu-kausina. Tällä on aluetaloudellinen ja työllinen kasvusysäys seutua laajemmallekin alueelle. Perämeren rannikolla sijaitseva Raahen seutu on olosuhteiltaan otollisia aluetta tuuli-voimatuotannolle. Pohjois-Pohjanmaalla on käynnissä valtava tuulivoimaloiden rakentamisinto ja myös Raahen seudun kuntiin on noussut tai nousemassa lukuisia suuren mittakaavan tuulipuistohankkeita. Toteutuessaan tuulivoimatuotanto luo työtä useilla toimialoilla ja tuottaa kaivattuja verotuloja kunnille. Haasteena on sijoittaa voimalat siten, ettei niistä koidu merkittävää haittaa ihmisille, ympäristölle ja yritystoiminnalle.

SSAB on käynyt yt-neuvotteluja mahdollisista henkilövähennyksistä. Viimeisimmän tiedon mukaan Raahen vähennystarve olisi reilut 150 henkeä. Metalliala on ollut yli puoli vuosisataa seudun vahvuus ja on sitä tulevaisuudessakin, vaikka alalla on kovia haasteita tällä hetkellä. Seudun toimijoilla on kuitenkin vuosikymmeniä kehittynyt vahva kansainvälinen perusosaaminen, jota on täydennetty erikoistumalla erikoisluihin terästuotteisiin. Kone- ja konepajateollisuus sopivat hyvin metallialan kylkeen ja verkostoihin.

Konepajateollisuus on kokenut kovia. Iso toimija lopetti ja toisen toiminnot siirretään muualle, joten tämä vapauttaa työvoimaa jopa parilla sadalla.

Suurhankkeet tarjoavat kompensoivia työmahdollisuuksia. Myös useat palvelualat viereytyvät rakentamisen kasvaessa. Seudulla on panostettu paljon kaavoitukseen ja uuteen asuntotuotantoon. Kaupan ja palvelualan kehittymistä edistävän Raahen kaupungin liikekeskustan kaavarungon on määrä valmistua 2016 aikana.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yritysten perustamisaktiivisuus on jatkunut varsin tasaisena Raahen seudulla, joskin pientä pudotusta on monen muun seudun tapaan verrattuna parhaimpiin vuosiin. Tämän vuoden alku on ollut hyvä. Yritysten lopettamiset ovat johtuneet viime aikoina paljon yritys- tai liiketoimintakaupasta tai yritysmuodon muutoksista. Rahoituksen saamista ei koeta seudun yritysissä ongelmaksi.

Useat metallialan yritykset ovat joutuneet tehostamaan toimintojaan sekä suoraan että välillisesti ja sitä kautta työpaikkoja on menetetty. Kaikkiaan metallialalla on hieman odotettava tunnelma, mutta myös piristymisen merkkejä on havaittu. Merkittävää kasvua ei metallialalla odoteta seuraavan puolen vuoden aikana, mutta maltillista kasvua on realistista odottaa niin liikevaihdon kuin henkilökehityksenkin osalta. Rakentamisessa kasvuodotukset ovat sitä vastoin suuret. Alalla on seudulla noin 900 työpaikkaa ja jo puolen vuoden kuluessa odotetaan vähintään 100–200 työpaikan lisäystä.

Energia-alalla näkymät ovat myös hyvät. Tuulivoimapuistoja rakennetaan alati lisää ja se onkin yksi merkittävimmistä toimialoista tällä hetkellä. Muiden muassa tuulivoimapuistojen isojen materiaalivirtojen ja muun rakentamisen vilkastumisen myötä potentiaalisina kasvualoina nähdään kuljetus ja varastointi, tukku- ja vähittäiskauppa sekä useat muut palvelualat.

Matkailussa sekä majoitus- ja ravitsemispuolella on myös runsaasti kasvupotentiaalia, mutta kasvu tapahtuu viiveellä. Majoituspuolella varsinkin lyhytaikaista majoitusta tarjoa-

vien toimijoiden määrä on kasvanut ydinvoimalahankkeen myötä merkittävästi. Ravintola-puolella nähdään kasvun merkkejä varsinkin lähellä ydinvoimalatyömaata.

Valtatie 8:n perusparannus ja kehittämisinvestoinnit tukevat laajasti Raahen seutua. Uudet ohituskaistat ja siltojen vahvistamiset parantavat teollisuuden kuljetustarpeita ja sujuvoittavat työmatkaliikennettä. Raahen satamaa on myös kehitetty aktiivisesti ja se tarjoaa hyvän toimintaympäristön merikuljetuksia hyödyntäville elinkeinoille.

Työvoiman kysynnän näkymät

Raahen seudulla työntekijätarve vaihtelee huomattavasti vuoden sisällä: teollisuus ja sen kunnossapito työllistävät paljon kesäkuukausina ja tämä näkyy lukuisina työtarjouksina aina alkuvuodesta. Seutu menettää paljon nuoria kouluttautumaan muualla ja moni jää sille tielle. Toimialoista konepajateollisuuden tilanne on heikentynyt aiemmasta ja henkilöstöä vapautuu työmarkkinoille. Toisaalta alalla on aina kysyntää huippuosaajista.

Pyhäjoen ydinvoimalaan liittyvät rakennustyöt kasvattavat työvoiman kysyntää merkittävästi jo lähikuukausina. Päälliköitä, asiantuntijoita ja perustyöntekijöitä tarvitaan lisää niin teollisessa valmistuksessa, rakentamisessa, kuljetuksessa kuin erilaisissa palveluissa. Lisääntynyt tarve on mm. tulkeista ja kielenkääntäjistä. Ammattitaitoisen työvoiman saatavuudessa voi tulla haasteita ensimmäisenä maanrakennus- ja kuljetusalan tehtävissä – samoin rakennusalalla. Erityisesti ammattitaitoisia ja sitoutuvia työnjohtajien kaivataan eri aloille.

Pyhäjoen ydinvoimalan toteutukseen on varauduttu monin eri tavoin. Muiden muassa työvoimakoulutukseen on saatu erillisrahoitus, jolla halutaan varmistaa osaavan työvoiman riittävyys hankkeen eri vaiheissa. Maakunnan yritysten halutaan menestyä hankkeen aikaisissa tarjouskilpailuissa – yritysten valmiuksia ja verkottumista edistetään myös eri kehittämistoimenpitein.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Raahen seutu on Pohjois-Pohjanmaan ainoa seutu, missä työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut vuoden takaisesta. Määrällisesti kyse ei kuitenkaan ole merkittävästä lisäyksestä. Vuonna 2015 seudulla oli keskimäärin n. 1850 työtöntä työnhakijaa kuukaudessa. Vajaa kolmasosa työttömistä on yli 50-vuotiaita. Yhtäjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleita on kuukausittain n. 350 ja suhteellisesti ottaen seudun tilanne on melko hyvä. Useilla henkilöillä työttömyysjaksot eivät muodostu pitkiksi. Nuorten osuus kaikista työttömistä on seudullisesti vertaillen korkea.

Työllisyys kohenee Raahen seudulla lähikuukausina, kun useita isoja rakennusurakoita avataan. Nämä sekä säilyttävät että erityisesti lisäävät työvoimatarvetta lukuisilla aloilla.. Vaikea tilanne on heillä, joilla ammattiosaaminen ei ole ajan tasalla. Koulutuksilla voidaan edistää työllistymistä. Nuorten työttömyydessä odotetaan myös parannusta. Moni palveluyritys haluaa rekrytoida nuoria. Kokonaisuutena työllisyyden odotetaan kohenevan jo puolen vuoden sisällä ja jatkuvan positiivisena siitä eteenpäin.

Nivalan-Haapajärven seutukunta

Nivala, Haapajärvi, Pyhäjärvi, Reisjärvi, Kärsämäki

Nivalan-Haapajärven seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 29371 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 212 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1689.

Nivalan-Haapajärven seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Nuoret ikäluokat ja vireät koulutusorganisaatiot nähdään Nivala-Haapajärven seudun vahvuutena. Vaikka nuoret ikäluokat ovat vahvat, on tasaisesti vähenevä väestö seudun suurimpia haasteita. Oulun Eteläinen Instituutti, Centria-ammattikorkeakoulu ja Koulutuskuntayhtymä JEDU:n ammattiopistot ovat aktiivisia instituutioita ja niiden palvelukykyä halutaan parantaa elinkeinotoiminnan kilpailukykyä tukevalla tavalla. Yritysten kansainvälisyyttä ja ICT:n hyödyntämistä liiketoiminnassa halutaan kehittää laaja-alaisesti. Seudun toimijat ja yritykset haluavat kytkeytyä Pohjoisten lähialueiden tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Yleistilanne Nivala-Haapajärven seudulla on säilynyt positiivisena. Pyhäjärven kaivoksen hyödyntämiseen on varauduttu ennakoivasti ja laaja-alaista suunnittelua jatketaan. Pyhäsalmen kaivostoiminta jatkuu vuoteen 2019. Kaivosympäristöä suunnitellaan hyödynnettävän tämän jälkeen pumppuvoimalana sekä erilaisena koe- ja testausympäristönä. Kaivoksen jatkokäyttöteeman hankkeita ollaan aloittamassa. Lähialueiden (mm. Pohjois-Skandinavia) suurhankkeet herättävät kiinnostusta ja moni yritys haluaa päästä mukaan niihin.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seudun keskeiset toimialat ovat metalli- ja puutuotteita valmistava teollisuus, perusmaatalous ja niitä palveleva toiminta. Rakennustuotteiden osalta seudulla on myös metalli- ja betonituotteiden valmistustoimintaa.

Alkutuotannossa on seudulla paljon työpaikkoja. Monilla maataloilla taloustilanne on jatkunut erittäin vaikeana. Nikkelin louhinta Hituran kaivoksessa on päättynyt kaivosyhtiön ajaututtua vararikkoon loppuvuonna 2015. Tämä luo epävarmuutta Kopsan kultakaivoksen jatkosuunnitteluun. Seudun teollisuus investoi ja kansainvälistyy lähivuosina merkittävästi. Pyhäjoen ydinvoimahankkeen odotetaan lisäävän mm. rakennustuoteteollisuuden tuotteiden kysyntää.

Julkiset ja yksityiset palvelut kasvavat kysynnän ja odotettavissa olevan ostovoiman maltillisen kasvun seurauksena. Viime kuukausina ostovoima on alueella hieman heiken-

tynyt. Seudulla odotetaan edelleen kasvua ja investointeja. Hyvä piristysruiske alueen työllisyydelle olisi bioenergiatalouden nykyistä parempi asema suhteessa muuhun energiatalouteen. Merkittävää olisi energiapuun korjuuseen, valmistukseen ja käyttöön liittyvillä poliittisilla päätöksillä. Monet biotalouden isot investointisuunnitelmat luovat alueelle positiivisia odotuksia. Kaikkiaan yleistilanne seudulla on kohtuullisen positiivinen. Loppuvuosi näyttää monissa alueen yrityksissä aikaisempaa paremmalta.

Työvoiman kysynnän näkymät

Nivala-Haapajärven seudulla työvoiman kysyntä ja tarjonta on keväällä 2016 suhteellisen tasapainossa ja myös lähitulevaisuuden näkymät ovat hyvät. Seudun työttömyys ei ole maakunnan huippua eikä kunnissa ole isoja työttömien erityisryhmiä vailla työtä. Aiemmissä ammattibarometreissa on todettu pula useista teollisuuden ja kuljetuksen perusammattilaisesta. Nyt tilanne on tasapainottunut ja useimmat työnantajat löytävät sopivaa henkilöstöä tarjottuihin tehtäviin.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Nivala-Haapajärven seudulla oli helmikuussa 2016 noin 1600 työtöntä työnhakijaa. Määrä on vähentynyt sadalla henkilöllä vuoden takaisesta. Seudun työttömyysaste oli ko. ajankohtana 12,8 %. Työttömyysaste vaihtelee suuresti seudun kunnissa: Reisjärvellä se on kuukausittain yhdeksän prosentin kieppeillä, kun taas Pyhäjärven vuosikeskiarvo oli viime vuonna 14 %. Työttömyysjaksot ovat pitkittyneet aiemmasta.

Työllisyyteen odotetaan parannusta jo seuraavan puolen vuoden aikana. Seudun yrityksillä on ajankohtaan nähden ihan myönteinen kehittämisinto ja tämän uskotaan lisäävän myös työllisyyttä. Rakentamisen lisääntyminen nostaa rakennusurakoiden, tarvikkeiden ja rakennustuotteiden kysyntää. Odotukset suurhankkeiden toteutumiseen luovat uskoa vuosiksi eteenpäin.

Haapaveden-Siikalatvan seutukunta

Haapavesi, Pyhäntä, Siikalatva

Haapaveden-Siikalatvan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 14426 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 127 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 846.

Haapaveden-Siikalatvan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Haapavesi-Siikalatvan seudun elinkeinorakenteessa korostuvat alkutuotannon, erityisesti maatalouden, sekä teollisuuden työpaikat. Menestyvää teollisuutta on suhteellisen paljon huomioiden paikallistalouden koko ja sijainti suhteessa maamme kasvuseutuihin. Puutuo- te-, metalli- ja elintarviketeollisuus ovat Haapavesi-Siikalatvan vahvimmat teollisuudenalat ja moni seudullinen veturiyrittäjä on myös investoinut viime aikoina tuotantoonsa. Laaja yri- tuskanta luo uskoa tulevaan – seutu ei ole yhden avainyrittäjän varassa. Pitkässä perspek- tiivissä myös lähimaakuntien isot investointihankkeet (mm. Äänekosken biojalostamo ja Ka- jaanin mahdollinen jalostamo) luovat positiivisia kasvunäkymiä luomaan uutta työllisyyttä.

Monen muun seudun tavoite tasaisen laskeva väestökehitys on iso tulevaisuuden haas- te. Moni nuori lähtee kouluttautumaan muualle. Aleneva väestömäärä yhdessä työttömyy- den kanssa vähentävät ostovoimaa ja palvelujen käyttöä ja myös rapauttavat kuntatalouk- sia. Myös Haapavesi-Siikalatvalla maatalouden akuutti kannattavuusongelma uhkaa ker- rannaisvaikutuksineen seudun elinvoimaa.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Yritysten liikevaihdon seututasoinen tarkastelu osoittaa, että Haapavesi-Siikalatvalla yri- tysten liikevaihto on selkeästi pudonnut viimeisen parin vuoden aikana. Kansainvälinen ta- lousaantuma ja Venäjän vastapakotteet ovat koetelleet useita seudun elinkeinoja, erityi- sesti maataloutta ja Venäjä-sidonnoisia elintarviketuottajia. Kuten muuallakin maakunnas- sa, useilla maataloilla tuotannon menekki on heikentynyt aiemmasta ja tuottajahintojen jat- kuva lasku hankaloittaa tilojen toimintaa.

Huolimatta heikoista toteumaluvuista on näkymät kuitenkin valoisammat ja kasvumah- dollisuuksia on paikannettu. Muiden muassa taloteollisuus hyötyy kasvavasta rakentami- sesta. Seudulla kuitenkin nähdään, että pienyritysten rahoitusmahdollisuuksia pitäisi pa- rantaa. Kiristyneen taloustilanteessa seurauksena myös kunnilla on ollut vaikeaa osallis- tua toimitilahankkeisiin.

Viime aikoina uusia yrityksiä on syntynyt lähinnä palvelualoille. Yritysten määrä ei ole seudulla vähenemässä. Isoista investoinneista on tiedossa muutama toimitiloihin liittyvä laajennushanke. Useiden teiden kunto ei vastaa kasvavan elinkeinoelämän kuljetustarpei- ta ja tähän halutaan parannusta.

Työvoiman kysynnän näkymät

Haapavesi-Siikalatvan seudulla työvoiman kysyntä ja tarjonta on keväällä 2016 suhteelli- sen tasapainossa Nivala-Haapajärvi –seudun tavoin. Myös työvoiman kysynnän näkymät ovat kohtuullisen hyvät. Aiemmissa ammattibarometreissa on todettu pula mm. vartijoista ja muurareista. Nytemmin tilanne on tasapainottunut eikä missään ammattiryhmässä ole

merkittävää pulaa tai ylitarjontaa. Muutamista teollisen työn erityisosaajista (raskaan kaluston asentajat, CNC-koneistajat) uskotaan olevan ainakin hetkittäistä vajetta jatkossa.

Muutamissa seudun teollisuusyrityksessä on tiedossa rekrytointeja jo tänä keväänä. Aina ei ole kuitenkaan ammattitaitoista työvoimaa heti löydettävissä. Yritysten kanssa räätälöitävät yhteyshankintakoulutukset on hyvä keino varmistaa henkilöstön osaaminen.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Helmikuussa 2016 seudulla oli vajaa 850 työtöntä työnhakijaa ja työttömyysaste oli 13,6 %. Työttömien määrä on selkeästi vähentynyt vuoden takaisesta ja suhteellisesti vähennys on maakunnan seuduista parhaimpia. Erityisesti Siikalatvalla ja myös Pyhännällä työttömien määrä on huomattavasti viime vuotista vähäisempi.

Yli 50-vuotiaiden osuus työttömistä on pysytellyt entisellään (n. 40 %). Pitkäaikaistyöttömyys on hieman lisääntynyt aiemmasta. Seudulla on havaittavissa työttömyyttä kausittain. Lähitulevaisuudessa näkymät ovat työllisyyden osalta positiiviset: merkittäviä henkilöstövähennyksiä ei ole tiedossa, monella työllistäjällä toiminta vireytyy entisestään ja myös suurhankkeiden odotetaan lisäävän työvoiman kysyntää jo lähikuukausina. Ikääntyvät ammatillaiset halutaan pitää kiinni työssä – tuki työssäjaksamiselle on tässä tärkeää.

Ylivieskan seutukunta

Ylivieska, Kalajoki, Oulainen, Sievi, Alavieska, Merijärvi

Ylivieskan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 44207 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 117 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2581.

Ylivieskan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Ylivieskan seudulla on elinvoimaista alkutuotantoa, iso joukko teollisuusalojen työllistäjiä ja paljon palvelutyöpaikkoja esimerkiksi kaupassa ja matkailussa. Seutu ei ole riippuvainen yhdestä toimialasta. Jalostuksen aloilla on erityisosaamista mm. puu- ja metallituoteteollisuudessa. Suuri huoli liittyy Centria-ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön tulevaisuuteen – koulutuksen säilymisellä ja edelleen kehittymisellä on huomattava vaikutus seudun elinkeinoelämälle ja osaavan työvoiman riittävyydelle.

Seudun saavutettavuus koetaan pääosin hyväksi ja Pohjanmaan radan ja vt 8:n investoinnit parantavat tilannetta. Kalajoen sataman kasvu, Pyhäjoen ydinvoima-hankkeen kuljettarpeet, lisääntyvä tuulivoimarakentaminen ja kasvava matkailuliikenne edellyttävät kuitenkin merkittäviä liikenneinvestointeja rannikon päätiestölle. Matkailijoille on tärkeää, että julkisten liikenneyhteyksien aikataulut nivELYTYVÄT yhteen jouhevaksi ketjuksi.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Tilastokeskuksen suhdannetietojen mukaan seudun yritysten liikevaihto on hieman kasvanut aiemmasta ja myös seudulla on havaittu elinkeinojen vireytymistä mm. pienissä yrityksissä. Isommista yrityksissäkin on ollut lisärekryointitarpeita ja myös lähitulevaisuudessa näin arvioidaan olevan. Erityisesti suurhankkeet luovat lupausta paremmasta. Yritykset ovat aktivoituneet tarjouskilpailuihin (myös Pohjois-Ruotsi) ja kysyntää on jopa enemmän kuin monilla on ollut mahdollisuus vastata. Eräillä haasteena on yrityksen pieni koko: suurhankkeiden isoihin tarjouskilpailuihin on vaikea vastata eikä osaaminen tai aika aina riitä kilpailussa.

Rakentaminen on jatkunut seudulla vilkkaana ja tämä heijastuu positiivisesti useille rakentamisen liitännäisaloille. Isoja kohteita avautuu erityisesti Ylivieskassa ja Kalajoella. Näiden lisäksi Pyhäjoen ydinvoimala-hanke lisää kysyntää huomattavasti. Vientinäkymät ovat kasvussa erityisesti rakennus-, metalli- ja puuteollisuuden aloilla. Matkailun kasvu jatkuu ja myös ydinvoimahanke lisää palvelutarpeita seudulla. Yksityiset hyvinvointipalvelut ovat lisääntyneet ja sillä sektorilla nähdään kasvumahdollisuuksia. Hyvinvointiteknologiasta odotetaan uutta sysäystä. Myös biotaloudessa on muutamia mielenkiintoisia yrityshankkeita käynnissä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Seudulla on tarjolla koulutettua työvoimaa eri aloille eikä tilanne muutu radikaalisti lähitulevaisuudessa. Työvoiman kysyntä lisääntyy lähitulevaisuudessa mm. rakentamisen vireytyessä niin omalla seudulla kuin Pyhäjoen suunnalla. Aiemmissa ammattibarometreissa esitetyt kohtaanto-ongelmat eri ammattiryhmissä ovat tasapainottuneet. Monen työllistyminen edellyttää kykyä pendelöidä oman kunnan ulkopuolelle.

Lähitulevaisuudessa on lisääntyvä tarve koneistajista ja koneasentajista. Myös useissa rakentamiseen liittyvissä ammateissa työtehtävät kasvavat (mm. kuljettajat, maanrakennuskoneiden kuljettajat, rakennussähköasentajat, talonrakentajat). Tarve on tasokkaista ammattilaisista niin päällikkötasolla kuin perustehtävissä. Pienillä yrityksillä on vaikeuksia saada työvoimaa mm. CNC-koneistukseen sekä myynnin ja markkinoinnin tehtäviin. Jälkimmäisten puute vaikeuttaa myös yritysten ja yritysverkostojen kansainvälistymistavoitteita.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Ylivieskan seudulla oli helmikuun 2016 lopussa noin 2500 työtöntä työnhakijaa. Työttömyys on vähentynyt 165 henkilöllä vuoden takaisesta. Työttömyysaste on Pohjois-Pohjanmaan

seuduista alhaisin, viimeisimmän kuukausitiedon mukaan 12,8 %. Työttömyys on alentunut vuoden aikana erityisesti Oulaisissa, Kalajoella ja Merijärvellä. Pitkäaikaistyöttömyydessä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Työttömyyden odotetaan jo hieman laskevan seuraavan puolen vuoden aikana. Seudulla on käynnissä paljon rakentamista ja ala tarvitsee myös uusia taitajia. Myös suurhankkeet, erityisesti Pyhäjoen hanke, tarvitsee ammattilaisia. Merkittäviä lomautuksia tai irtisanomisia ei ole näköpiirissä. Pitkäaikais- ja nuorten työttömyyttä halutaan vähentää aktiivisella kehittämistoiminnalla. Moni työtön tarvitsee uudelleen koulutusta, jossa huomioidaan korostuneesti työnantajatarpeet.

Lisätietoja

Asiantuntija Jarkko Pietilä
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
puh. 0295 038 116
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Kainuun ELY-keskus

Kehys-Kainuun sk **6 kk**
 Elinkeinoelämä +
 Työttömyys 0

Kajaanin sk **6 kk**
 Elinkeinoelämä 0
 Työttömyys +

Kainuussa asui vuoden 2015 lopussa 78388 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 870 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,5 prosenttia ja työttömiä työnhakijoita oli 5900.

Kainuun ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	++	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Kainuu-ohjelman vision mukaan Kainuu on vuonna 2035 hyvinvoiva ja elinvoimainen. Kainuun vahvuuksia ovat luonto, tila ja erilaiset fyysiset resurssit, hyvä infrastruktuuri sekä toimiva koulutusketju. Erityispiirteisiin kuuluvat maaseutumaisuus, metsäisyys, väljä asutus, luonnonvarapohjainen tuotantorakenne sekä iäkäs väestö.

Kajaanin seutukunnassa vetovoimatekijöitä ovat puhdas ympäristö, hyvät perus- ja vapaa-ajan palvelut sekä korkea-asteen koulutus. Kehys-Kainuun vahvuudet liittyvät luonnonvarojen hyödyntämiseen, ennen muuta metsätalouteen. Kontrasti Kajaanin ja muun maakunnan välillä on suuri. Laajan, harvaan asutun alueen hajallaan sijaitsevat kuntakeskukset muodostavat myös omat selkeät työssäkäyntialueensa, mikä asettaa suuria haasteita alueellisen kehittämisen kohdentamiselle ja keinoille.

Kainuun kriittisimmät haasteet ovat muuttoliikkeestä johtuva väestön väheneminen, osaavan työvoiman saatavuus, työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaanto, kainuulaisten hyvinvointi sekä maakuntakuva. Myös investoijien puute, liikenneyhteyksien heikentyminen, supistuvat paikallismarkkinat ja yritystoiminnan jatkajien vähyys koetaan haasteiksi.

Kainuun aluetalouden lähtökohdat (erityisesti Kehys-Kainuussa) kestää äkillisiä ja rakenteellisia muutoksia eli resilienssi on heikko. Toisaalta pieni maakunta kykenee nopeisiin korjausliikkeisiin (esim. matkailun kansainvälisen markkinoinnin kääntäminen Kiinan suuntaan). Skenaariotyötä toimialojen ennakkoinnin osalta on käynnistetty. Biotalousstrategiaa on rakennettu ennakoivan rakennemuutoksen ja resilienssin hengessä.

Kainuu tarvitsee työpaikkoja. Saavutettavuuden, maakuntakuvan ja maineen parantaminen ovat puolestaan keinoja, joilla edistetään yritysten investointeja Kainuuseen, työntekijöiden rekrytointia ja alueelle muuttoa sekä opiskelijoiden ja matkailijoiden tulevien määrää. Sujuva arki, toimivat palvelut ja luonnonläheinen ympäristö sekä hyvinvoivat ja itseensä luottavat kainuulaiset ovat edellytyksiä Kainuun kehittymiselle. Tehdyn selvityksen mukaan digitalisoituminen yhtenä välineenä tarjoaa ratkaisuja maakunnan kehityksen pullonkaulojen ratkaisemiseen.

Kainuun kehityksen elinkeinoelämän kärjet ovat matkailu ja palvelut, teknologiateollisuus, biotalous ja kestävä kaivannaistoiminta. Kainuun elinkeinorakenne on muuttunut voimakkaasti viime vuosina, kun perinteisestä teollisuudesta on hävinnyt runsaasti työpaikkoja. Kainuun maaseudun kehittämisessä tavoitellaan maa- ja elintarviketalouden tuotantopotentiaalin säilyttäminen nykyisessä tasossa sekä luomu- ja lähiruoan tarjonnan lisäämistä maakunnassa. Tilamäärien arvioidaan vähenevän 3–5 %:n vuosivauhdilla maidon ja lihantuotannossa. Samalla tilakoot kasvavat.

Väestön väheneminen ja vanheneminen on Kainuun erityisongelma. Maakunnan väkiluku oli vuoden 2015 lopussa 78 388 henkilöä, väestö väheni viime vuoden aikana 870 henkilöllä. Erityisesti Kehys-Kainuun väestö vähenee voimakkaasti. Työmarkkinoilta poistuva ikäluokka on ollut jo pitkään suurempi kuin työmarkkinoille tuleva nuorten ikäluokka ja tilanne jatkuu samankaltaisena lähimmät kymmenen vuotta. Sen seurauksena työttömyys on kuitenkin vähenevässä poiketen muun maan kehityksestä. Vuoden 2015 aikana Kainuuseen on tullut runsaasti turvapaikan hakijoita. Osa saa myönteisen päätöksen ja heidän kotouttamisensa on suuri haaste, mutta myös mahdollisuus.

Kainuun työllisyysaste, työttömyysaste ja taloudellinen huoltosuhde ovat maan heikoimmat. Mikäli työkäisten määrä vähenee ennusteiden mukaisesti, kasvaa työssäkävien huoltotaakka entisestään. Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannossa on ongelmia. Tulevaisuuden haasteena on vastata ennakoituun ammatti- tai toimialakohtaiseen työvoimapulaan. Niukkuutta työvoimasta ennakoidaan tulevan korkeaa osaamista vaativissa tai paljon työvoimaa vaativissa tehtävissä. Myös maakunnan sisäinen eriytyminen koetaan vakavana haasteena.

Saavutettavuus, erityisesti heikenneet liikenneyhteydet, koetaan Kainuun kehittymisen kannalta pullonkaulaksi. Kehittämissuunnitelmissa sillä on nyt aikaisempaa merkittävämpi painoarvo: yhteyksien on oltava kunnossa esimerkiksi Helsinkiin, Ouluun, läheisiin maakuntakeskuksiin ja Venäjälle. Kainuun tieverkon kunnossapidossa on haasteita. Raideliikenteessä kehittämistä riittää tavaraliikenteen tehokkuudessa ja sujuvuudessa sekä henkilöliikenteen nopeuttamisessa. Lentoliikenne on kehittynyt myönteisesti, kun yhteyksiä on tullut lisää. Haja-asutusalueilla ja taajamien lähialueilla yritysten sekä kotitalouksien mahdollisuudet ottaa käyttöön tehokkaat tietoliikenneyhteydet ovat maakunnassa parantuneet huomattavasti viime vuosien intensiivisen valokuiturakentamisen myötä.

Luonto on yksi Kainuun vahuuksista, mistä hienona osoituksena on päätös kansallispuiston perustamisesta Suomussalmen Hossaan. Kansallispuiston perustaminen mahdollistaa alueen luontomatkailun kehittämisen uudesta lähtökohdasta. Vesistöt ovat Kainuussa muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta hyvässä tai erinomaisessa tilassa. Hyvää huonommassa tilassa olevien vesistöjen osalta tilatavoitteen saavuttamiseen liittyy epävarmuutta, mikä johtuu esimerkiksi kunnostustoimenpiteiden onnistumisesta sekä käytävissä olevien resurssien niukkuudesta.

Talvivaaran kaivoksella toimintaa on jatkanut Terrafame Oy. Yhtiö on käynnistänyt malmin tuotannon uudelleen ja toteuttanut lukuisia tuotannon tehostamiseen sekä ympäristöriskien hallintaan liittyviä toimenpiteitä. Ongelmana on edelleen kaivoksen vesitase. Purkupuutkea koskeva lupahakemus on ratkaistavana Vaasan hallinto-oikeudessa. Mikäli hallinto-oikeus pysyttää Pohjois-Suomen aluehallintoviraston lupapäätöksen, on yhtiöllä hyvät edellytykset ratkaista kaivoksen vesitaseeseen liittyvät ongelmat ja siten parantaa kaivoksen ympäristöturvallisuutta.

Maankäytön suunnittelussa on vireillä viihtyisää elinympäristöä sekä elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä tukevia kaavoitushankkeita. Kainuun kaupan vaihemaakuntakaava on vahvistettu ympäristöministeriössä ja parhaillaan vahvistettavana on Kainuun tuulivoimamaakuntakaava. Maakuntakaavan kokonaisuudistus on käynnistetty. Siinä ratkaistaan mm. kaivannaisteollisuuteen, turvetuotantoon, maa-aineisten ottoon sekä luonnonsuojeluun liittyviä kysymyksiä. Strategisesti merkittäviä yleiskaavoitushankkeita ovat matkailualueeseen kohdistuva Vuokatin osayleiskaava sekä Kajaanin keskustaajaman osayleiskaava.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Kainuussa yritysten liikevaihto on ollut laskusuunnassa kuten myös koko maassa keskimäärin. Vuoden 2014 lopussa alkanut liikevaihdon lasku on kuitenkin ollut Kainuussa selvästi muuta maata jyrkempää. Päätoimialoista teollisuuden ja rakentamisen volyymit ovat

jääneet eniten jälkeen koko maan kehitystrendistä. Asuntorakentamisessa vallitsee Kainuussa nyt ennätyskellisen heikko suhdannetilanne. Myönteisiä merkkejä on tuulivoiman rakentamisen näkymät Ylä-Kainuussa ja lähialueiden suuret hankkeet (Hanhikiven ydinvoimala ja kalottialueen kaivos- ja energiahankkeet).

Vuoden 2016 alusta suunta on muuttunut ja pk-yritysbarometrin mukaan Kainuun yrityksistä 37 prosenttia arvioi suhdanteiden paraneva seuraavien 12 kuukauden aikana ja 17 prosenttia pelkää niiden edelleen heikkenevän eli saldolukuna 20. Edellisessä barometrissä saldoluku oli vain 7. Henkilöstön kasvuun lähimmän vuoden aikana uskoo Kainuussa 22 % yrityksistä, kun koko maan vastaava luku on 18 %. Kasvuhakuisten yritysten määrä on Kainuussa 50 % ja ylittää selvästi koko maan tason (45 %).

ICT-alan yritysten näkymät ovat varsin vakaat. Kajaanissa kaksi suurta konesalia luovat uskoa toimialan kehittymiselle ja kasvulle. Peliala on voimakkaasti keskittynyt pääkaupunkiseudulle, mutta muiden merkittävien pelialan keskittymien joukkoon on noussut myös Kajaani.

Kiskokalusto- ja konepajatuotteita valmistavalla Transtech Oy:llä on myös ollut varsin hyvin töitä kiskokalustojen valmistuksessa, vaikka konepajapuolen työt ovatkin vähentyneet. Uuden omistajan (Škoda Transportation Group) tuomat mahdollisuudet parantavat yrityksen toimintaedellytyksiä ja kehitystä Kainuussa.

Kaivosteollisuuden merkitys aluetaloudelle on ollut suuri. Kaivosteollisuus on tukenut talouskasvua ja työllisyyttä hyvin, vaikkakin kolmen viime vuoden aikana kokonaistuotannon menetykset ovat olleet mittavia. Toiminnassa olevien kaivosten lisäksi maakuntaan on suunnitteilla uutta kaivostoimintaa sekä kaivosteknologian yritystoimintaa. Malmien maailmanmarkkinahinnan kehitys ja maailman talouden tilanne on kaivosteollisuudelle haastava. Valtion omistama Terrafame Oy on aloittanut toiminnan kaivoksella uudestaan ja on palkannut uusia työntekijöitä merkittävän määrän. Yrityksen toiminnassa on vielä ongelmia ratkottavana mm. ympäristöturvallisuuden varmistamiseksi. Tärkeää on kaivoksen alueelle varastoitujen vesien, jätevesien ja kierrätysliuoksen asianmukaisen käsittelyn turvaaminen ja ympäristövahinkojen estäminen. Kainuun aluetalouden ja työllisyyden kannalta Terrafamen kaivoksen toiminnan onnistuminen on tärkeää. Sotkamon hopeakaivoshankeen toteutuminen etenee hitaasti. Pitkällä aikavälillä kaivostoiminta saattaa kasvaa muuallakin Kajaanin seudulla. Muun muassa Otanmäen suljettua vanadiini-rauta-kaivosta suunnitellaan uudelleen avattavaksi. Hankkeiden toteutuminen edellyttäisi kuitenkin metallien hinta- ja kysyntäsuhdanteen merkittävää parantumista.

Kainuun puutuoteteollisuus on selvinnyt vaikeasta ajasta kohtuullisen hyvin. Sahausteollisuuden tuotantomäärät ovat nousseet, vaikka kotimaan rakentamisessa on ollut pitkä taantumavaihe. Vienti on korvannut kotimaan kysyntää. Vuoden 2016 osalta sahateollisuudessa odotetaan parantumista loppuvuotta kohti. Alkuvuodesta ei ole näkyvissä muutosta parempaan, koska kotimaan rakentaminen on edelleen heikolla tasolla ja muutokset rakentamisessa näkynevät vasta kesällä.

Kainuun metsien hakkuut voidaan kestävästi nostaa reilusta kolmesta miljoonasta kuu-tiosta viiteen miljoonaan. Jo päätetyt ja suunnitteilla olevat metsäteollisuuden investoinnit tulevat lisäämään Kainuunkin kuitupuun kysyntää, vaikka omaa kuitupuun jalostusta ei saataisi aikaan. Samalla markkinoille tulee enemmän tukkeja, joka parantaa alueen saho-

ja toimintaa. Lisääntyvä metsien hyödynnys tuo myös lisää työtä metsätalouteen ja lisää kantorahatuloja. Kuhmossa käynnistynyt CLT-levyn valmistus ja sen jalostaminen pidemmälle meneviksi rakentamisen elementeiksi ja tilaelementeiksi tulee lisäämään puurakentamisen työpaikkoja Kuhmossa ja koko Kainuun alueella. Kuhmossa toimii puurakentamisen koulutus- ja tuotekehityspalveluita tarjoava asiantuntijaorganisaatio Woodpolis, jolla on hyvät valmiudet auttaa alueen yrityksiä kehittymään ja luomaan kontakteja rakentamisen arvoverkkoihin laajasti.

Matkailuala suhtautuu tulevaisuuteen odottavasti. Sotkamon Vuokatti on Kajaanin seudun matkailun veturi. Matkailu on tärkeä elinkeino myös Kehys-Kainuussa. Hyrynsalmen Ukkohallan ja Puolangan Paljakan rinnetoiminnot ovat yhdistyneet Ukkohalla–Paljakka-hiihtokeskukseksi. Hossan kansallispuisto lisää Suomussalmen matkailun vetovoimaa. Erämatkailun merkitys on myös kasvussa. Ostosmatkailu Venäjältä on Kehys-Kainuulle tärkeää rajan läheisyyden takia. Matkailu tukee hyvin palvelusektorin ja kaupan työllisyyttä. Viime aikoina Venäjältä tapahtuva päivittäismatkailu on vähentynyt voimakkaasti ja tämä näkyy Kainuun matkailutulossa, jota on kuitenkin osittain paikannut kotimaisten matkailijoiden lisäys.

Terveys- ja sosiaalipalveluiden merkitys kasvaa Kainuussa voimakkaasti väestön ikäännyessä. Alalle tarvitaan lähivuosina runsaasti uutta työvoimaa jo pelkästään eläkkeelle jäävien tilalle. Ala on muutenkin murroksessa, sillä suuret valtakunnalliset terveys- ja sosiaalipalveluja tuottavat yritykset laajentavat toimintaansa myös Kainuuseen.

Kainuu on bioenergian hyödyntämisessä yksi Suomen kärkimaakuntia. Uusiutuvan energian osuus energiantuotantoon käytetystä raaka-aineesta on maakunnassa yli puolet, ja osuus jatkaa kasvuaan. North European Bio Tech Oy (NEB) on aloittanut investoinnin Renforsin Rannan yritysalueelle bioetanolihtehtaan rakentamisesta. Suunnitteilla on myös tämän toiminnan merkittävää laajentamista.

Tämänhetkinen tilanne maatalouden osalta on maakunnassa odottava. Globaali markkinatilanne ja maailman politiikka vaikuttavat enemmän kuin koskaan kainuulaisten tilojen arkeen. Tilojen taloustilanteeseen ja sitä kautta lyhyen ja pitkän tähtäimen suunnitteluun on tällä tilanteella vaikutusta montaakin kautta. Konkreettisesti asiat näkyvät tällä hetkellä suhtautumisessa investointipäätöksiin tilojen tuotannon ylläpidossa (korvausinvestoinnit) ja harkintaan toiminnan jatkuvuudesta (tuotannon kehittäminen, laajentaminen ja sukupolvenvaihdokset).

Kainuussa ei vielä ainakaan ole huomattavissa mitään laajentunutta luopumisaaltoa maataloilla, ehkä pohdiskelua voi olla, mutta silti toiminnan kehityksen ennustettavuutta parantavat yrittäjien tiedossa olevat tukiratkaisut tällä ohjelmakaudella ja toisaalta jotkin kustannusten alentumat, esim. energian hinta. Kuitenkin on ennustettavissa, että tuottajahintojen palautumista tätä pakoteaikaa edeltävälle tasolle ei ole pikaisesti tapahtumassa, siten tilojen talous on tiukoilla lähivuosina.

Kainuussa on onnistuttu tukemaan tuotannon rakennemuutosta; tästä on osoitukseksi tuotantomäärien absoluuttinen nousu viime vuosina maatalouden päätuotteen, maidon, osalta ainoana maakuntana Itä- ja Pohjois-Suomessa. Myös kestävä maataloutta on saatu edistettyä maakunnassa, tästä osoituksena luomun hyvä osuus koko tuotantalasta. edellä mainitun perusteella vuodesta odotetaan lähes tavanomaista maatalainvestointien haun osalta.

Työvoiman kysynnän näkymät

Kainuun työllisyystilanne on vuoden 2015 lopussa parantunut ainoana ELY-keskusalueena ja kehitys on jatkunut samansuuntaisena vuoden 2016 alussa. Tilanne on hyvin poikkeuksellinen, sillä yleensä Kainuun työllisyyskehitys on viiveellä seurannut muun maan tilannetta. Työvoiman kysyntä on kasvanut edellisvuosien heikosta tilanteesta (2015 yhteensä avoimia työpaikkoja 5097, jossa kasvua 400 edellisvuodesta). Toinen työmarkkinoiden rakenteellinen ja taustalla oleva tekijä on, että työmarkkinoille tuleva ikäluokka on jo vuodesta 2005 lähtien ollut Kainuussa pienempi kuin työmarkkinoilta poistuva.

Kasvavia aloja ovat viime vuosina olleet **kaivostoiminta ja ICT-ala**, jossa peliala alkaa vähitellen kasvaa. Valtio on ottanut hoitaakseen Talvivaaran keskeytyneen kaivostuominnan ja myös lisännyt työpaikkoja. Tämä on osaltaan vaikuttanut myös teknisen toimialan työvoiman kysynnän virkistymiseen. Työvoiman kysyntä on elpynyt myös **puutoimialalla** erityisesti Kuhmossa, jonne on tullut kaksi uutta yritystä puuelementtirakentamiseen. Kajaanin seudulla uusia työpaikkoja on syntynyt palvelukeskustoimintaan.

Metallialan työvoiman kysyntä on ollut pysähdyksissä alkuvuodesta 2015 kiskokalustotuotannon vaikeuksien vuoksi, mutta kääntynyt kasvuun vuoden 2016 alussa. Yrityskauttan myötä Otanmäkeen on saatu suuri kansainvälinen toimija ja vuodenvaihteessa se on lisännyt työvoimaansa. Myös **sosiaali- ja terveysalan** työvoiman kysyntä jatkuu hyvällä tasolla. Lukumääräisesti eniten työpaikkoja on jo pitkään ollut **siivous- ja puhdistuspalvelualalla** sekä **myyntiedustustöissä**. **Matkailussa** on kasvupotentiaalia Venäjän epävarmasta tilanteesta huolimatta. Kotimaan matkailun lisääntyminen on parantanut tilannetta. Vuoden vaihteessa on työvoiman kysyntä kasvanut rakennus-, korjaus- ja valmistustehtävissä sekä prosessi- ja kuljetustyössä.

Julkisen sektorin säästö- ja supistamisaineet kohdistuvat Kainuuseen erityisen voimakkaasti sen vuoksi, että julkinen sektori on suhteellisesti paljon merkittävämpi kuin muualla Suomessa. Siellä työpaikkojen menetykset eivät ole niin näkyviä, koska ne hajaantuvat useisiin pieniin eri yksiköissä tapahtuviin vähennyksiin.

Suurimmat saatavuusongelmat varsinkin asiantuntijataso ammattiteissa on **sosiaali- ja terveysalalla**. Lääkärit, sairaanhoitajat, sosiaalihoitajat ja psykologit ovat tärkeimmät ammattiryhmät. **Maa- ja metsätaloudessa** on myös työvoiman saatavuusongelmia. Suunnitteilla olevien biotuotetehtaiden vaikutuksista on ennustettu olevan hyvinkin merkittäviä työpaikkamääriä. Koulutusmäärien lisäämistä vaikeuttaa alalle haluavien vähäisyys. Kainuusta lakkautettujen **varhaiskasvatuksen ja opettajankoulutuksen** vaikutukset alkavat näkyä työvoiman saatavuuden ongelmina näissä ammattiryhmissä.

Ikääntyminen on Kainuussa merkittävästi suurempaa kuin muualla Suomessa ja se tarkoittaa suhteellisen suurta lopettamassa olevien yrittäjien määrää. **Yrittäjyyden** osaamisen kehittämisessä on alueella suuri haaste. Maakunnan liitto on tehnyt esityksen tähän liittyvän hankkeen käynnistämiseksi yhtenä valtakunnallisena kärkihankkeena ja työnvälityksen kärkihankkeella pyritään myös vaikuttamaan omistajanvaihdosten onnistumiseen.

Osaamisen kehittämisessä esille nousee mm. **innovaatio-osaaminen turvallisuusalalla, bionaloudessa, ympäristön tilan monitoroinnissa ja päästömittauksissa**. Bio-

talous edellyttää työntekijöiltä moniosaamista energian tuotannossa, raaka-aineiden kuljetuksessa, kierrätyksessä, prosessien kehittämisessä jne.

Kaikille toimialoille yhteinen tavoite on **prosessien kehittäminen**. Se sisältää digitalisaation mahdollisuuksien käyttämisen kaikissa tuotantoprosessien vaiheissa. Erityisen paljon osaamista tarvitaan hyvinvointisektorin paljon työtä vaativien prosessien kehittämisessä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrä noudatteli Kainuussa alkuvuoden 2015 edellisen vuoden tasoa, mikä on ollut poikkeuksellista koko maan kehitykseen verrattuna. Kesän jälkeen työttömyys kääntyi laskuun ja lasku edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan on jatkunut tasanaisesti koko loppuvuoden. Taustalla on työvoiman ikärakennetekijät, mutta erityisesti selkeästi parantunut työvoiman kysyntä. Työttömyys on laskenut etenkin Kajaanin seutukunnan alueella, mutta myös Kehys-Kainuussa oltiin vuoden vaihteessa alemmalla tasolla kuin vuosi sitten. Työvoiman kysynnän kasvaessa nousevat näkyviin myös ongelmat osaavan työvoiman saannissa. Rekrytointiongelmat ovat olleet kasvussa ja vuonna 2015 ilmoitti 35 % kyselyyn vastanneista yrityksistä kokeneensa vaikeuksia työvoiman rekrytoinnissa. Rakennetyöttömien heikko koulutus verrattuna avoimena olevien tehtävien vaatimuksiin aiheuttaa vaikeuksia työpaikkojen täyttämiseen. Tilanne on edelleen heikentymässä, koska Kainuussa on jo usean vuoden ajan eläköityminen ollut suurempaa kuin työmarkkinoille tulevan työvoiman määrä.

Nuorten työttömyysaste on edelleen korkea, mutta heidän työttömyytensä kestää muita työnhakijoita lyhemmän aikaa. Nuorten työttömyydelle on luonteenomaista sen keskittyminen kesäkuukausiin ja vuoden vaihteeseen, erityisesti Kajaanin seutukunnan alueella, jossa pääosa nuorista on. Paranevan työllisyyden käänköpuolena on lähinnä ikääntyneitä työnhakijoita koskeva pitkäaikaistyöttömyys. Yli vuoden ja yli kaksikin vuotta työttömänä olleiden määrä on kasvanut – etenkin Kehys-Kainuussa. Lyhyellä aikavälillä suuntaan ei ole näköpiirissä muutosta, mutta pidemmällä aikavälillä, suurten ikäluokkien siirtyessä pois työmarkkinoilta, käänne parempaan on mahdollinen.

Työvoiman ikärakenne, piristynyt työvoiman kysyntä ja signaalit elinkeinopuolella näköpiirissä olevista myönteisistä merkeistä antavat uskoa sille, että työttömyyden lasku jatkuu edelleen.

Kajaanin seutukunta

Kajaani, Paltamo, Ristijärvi, Sotkamo

Kajaanin seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 56061 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 447 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,7 prosenttia ja työttömiä työnhakijoita oli 3822.

Kajaanin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	++	+	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Kehys-Kainuun seutukunta

Hyrnsalmi, Kuhmo, Puolanka, Suomussalmi

Kehys-Kainuun seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 22327 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 423 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 21,9 prosenttia ja työttömiä työnhakijoita oli 2 078.

Kehys-Kainuun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Lisätietoja

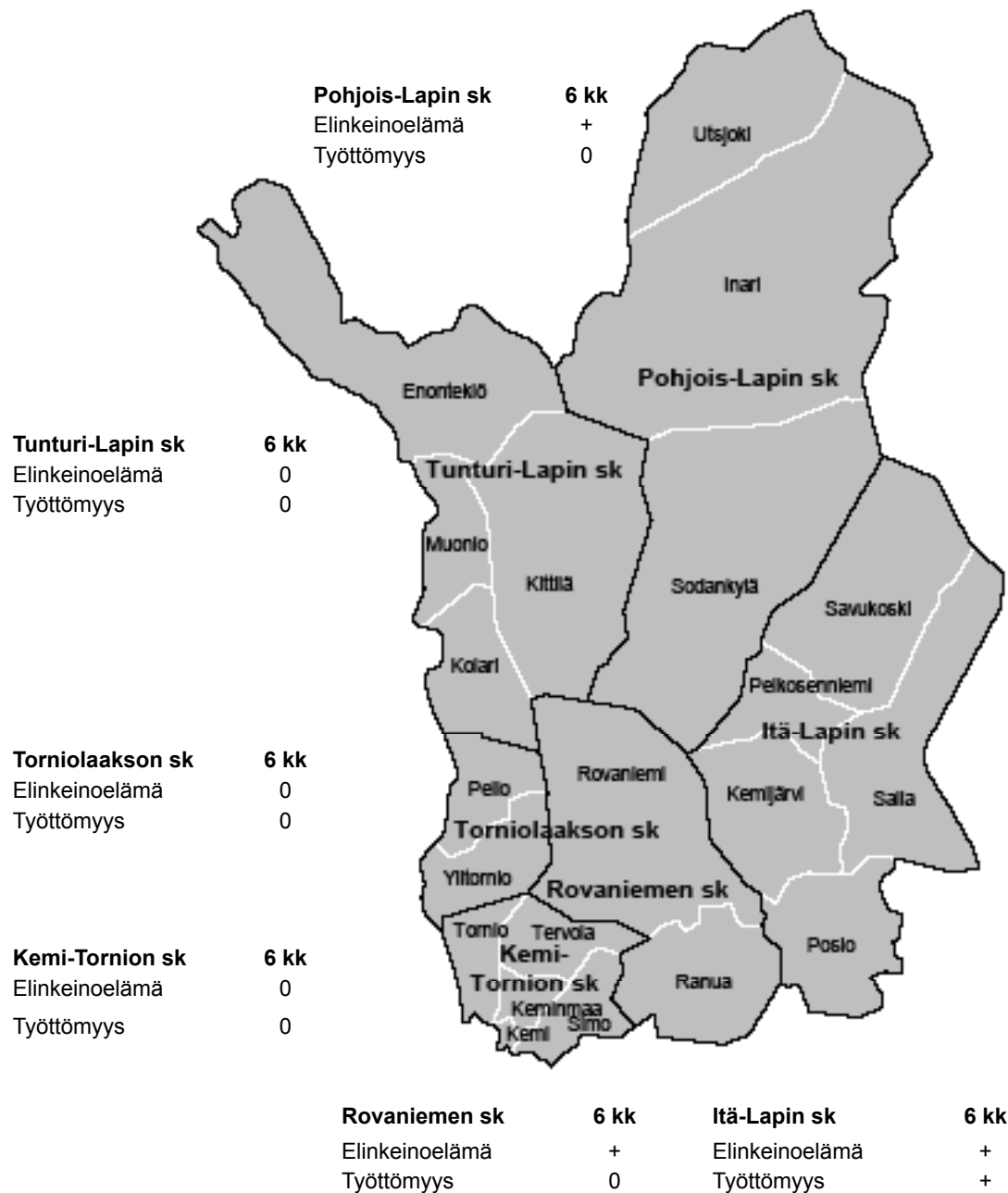
Erikoisuunnittelija Leena Meriläinen

Kainuun ELY-keskus

puh. 0295 023 650

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Lapin ELY-keskus

Lapissa asui vuoden 2015 lopussa 180 848 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 900 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,2 % ja työttömiä työnhakijoita oli 14 204.

Lapin ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Keskeinen sijainti arktisella alueella ja Barentsin alueen investointipotentiaali antavat liiketoimintamahdollisuuksia lappilaisille yrityksille ja avaavat markkinoita. Lapissa on valmisteltu yhdessä eri toimijoiden kanssa Lapin ennakoivan rakennemuutoksen varautumissuunnitelma. Suunnitelma sisältää alueen muutosjoustavuus- ja riskianalyysin. Varautumissuunnitelma pohjautuu Lappi -sopimukseen sekä Lapin arktisen erikoistumisen ohjelmaan ja sen jalkauttamisesta saatuihin kokemuksiin.

Lapin vahvuus on kansainvälisesti merkittävä suurteollisuuden keskittymä Meri-Lapissa, jonka osuus koko maan viennistä on lähes 10 %. Suurteollisuus on selviytynyt hyvin rakennemuutoksessa ja sen ympärille on muodostunut vahva yritysverkosto ja kehittämissympäristö. Toimintaympäristö tukee uusien mahdollisuuksien kehittämistä. Viimeisen vuoden aikana ovat nousseet esille kahden suuren mittakaavan biojalostamon valmistelut sekä seutukuntakohtaiset pienvoimalat. Tavoitteena on lisätä kierrätystä ja korvata fossiilisia polttoaineita paikallisilla uusiutuvilla energialähteillä.

Lapissa on vahvaa puurakennusosaamista ja CLT-teknologiaa kehitetään. Puun jatkojalostus on lisääntynyt viimeisen vuoden aikana etenkin Kemijärvelle tulleen uuden tehtaan myötä ja pitemmässä juoksussa toimiala nähdään kasvavana alana.

Lapissa vahva kaivannaisteollisuus ylläpitää ja luo pitemmällä ajalla uusia työpaikkoja. Globaalisti kaivosalalle ei kuulu hyvää. Ala on talouden ja raaka-aineiden hintakehityksen myötä pohjalukemissa. Yleinen trendi on, että kaivosteollisuuteen sijoitetaan aiempaa vähemmän. Kaivosten edustajat näkevät toiminnan vaikeutuvan jatkuvien valitusten ja pitkien oikeusprosessien vuoksi. Samoin erilaiset järjestöt ovat viritelleet keskustelua kaivosten hyödyistä ja haitoista. Viimeisimpänä aiheena on ollut esillä verotuksen kiristäminen ns. kaivosveron myötä.

Monimuotoinen, kaunis ja puhdas luonto sekä runsaat luonnonvarat luovat edellytyksiä matkailun kasvulle ja monenlaiselle luonnonvarojen jalostamiselle. Kasvava ja kehittyvä, useilla markkinoilla toimiva monipuolinen matkailu on selvinnyt venäläisten matkailun romahduksesta. Lapin matkailu on menestystarina ja Lappi on onnistunut tekemään itsensä brändin. Lappi tunnetaan elämyksellisenä, turvallisenä ja puhtaana alueena. Kattava ja laadukas suojelualueverkosto on vahvuus matkailulle ja luonnontuotealalle. Pohjoisen luonto on haavoittuvainen ja altis ympäristövaikutuksille. Lapissa kaikenlaiseen luonnon ja ympäristön hyödyntämiseen liittyy riski ympäristön heikentymisestä sekä epäonnistuminen eri maankäyttöintressien yhteensovittamisessa.

Lapissa tehdään järjestelmällistä työtä omista raaka-aineista valmistettujen tuotteiden jalostusarvon nostamiseksi. Biotalous ja kiertotalous ovat kehittämisen painoaloja. Lappilaisista raaka-aineista valmistetaan kosmetiikkatuotteita, terveystuotteita ja komponentteja lisäravinneteollisuuteen ja potentiaalia maailman suurimmalla luomukeruualueella riittää. Toisaalta perusmaatalouden ahdinko syvenee. Myös maatalouslomituksen tarve on vähentynyt, koska tiloja on lopetettu ja lomituspalvelulakia kiristetty.

Saavutettavuuteen kohdistuu useita uhkia; tiestön kunto, lentoyhteyksien riittämättömyys, talvimerenkulun ongelmat voivat lisääntyä, puhelinverkossa on katvealueita. Myös

riittämättömät tietoliikenneyhteydet ja yritysten valmiudet hyödyntää nykutekniikan mahdollisuuksia saattavat johtaa digitalisaatiokehityksen keltasta putoamiseen.

Lapissa on tavoitteena panostaa digitalisaation hyödyntämiseen ja robotiikan kehittämiseen arktisessa ympäristössä, arktisissa olosuhteissa ja erityisesti arktisessa testaus-toiminnassa. Testattavana voivat olla autot, muut kulkuneuvot, renkaat, laitteet, materiaalit, palvelut, järjestelmät jne. Tavoitteena on luoda digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristöjä, houkutella kansainvälistä osaamista ja investointeja sekä synnyttää arktisiin olosuhteisiin ja testaus-toimintaan liittyvää liiketoimintaa Lappiin. Kärkihankkeena on vuonna 2016 Aurora, jonka tavoitteena on synnyttää Tunturi-Lappiin kansainvälinen liikenteen automaation testausympäristö ja osaamiskeskus, älykäs tiestön ylläpito sekä saavuttaa arktisissa olosuhteissa tapahtuvan automaattijämisen testaamisen globaali edelläkävijyys.

Lapissa Euroopan innovaatiopolitiikan mukainen arktisen älykkään erikoistumisen klusteritoiminta on luomassa uudenlaista nostetta alueen kärkitoimialojen tki-toimintaan. Lappilainen tavoite on, että älykäs klusteri on toimialat ylittävä ja monialaista osaamista yhdistävä yhteistyöverkosto. Tavoitteena on lisätä yritysten höytyjä tki-toiminnoista ja lisätä työpaikkoja mm. kiertotalouteen, matkailuun ja luonnonvaroista lähtevään jalostukseen. Lappilaisia älykkäästi erikoistuneita klustereita ovat: Arktinen teollisuus ja kiertotalous, Arktinen älykäs maaseutuverkosto, Arktinen muotoilu, Arktiset toimintaympäristöt, Arktinen turvallisuus, Matkailu, Aurora-liikenteen automaation osaamiskeskus, Arktinen hyvinvointiklusteri.

Lapin kunnissa on vireillä useita yleis- ja asemakaava hankkeita. Hankkeiden tavoitteena on luoda edellytyksiä elinkeinotoiminnan kehittymiselle. Käsittelyssä on matkailuhankkeiden kaavoitusta, uusien asuinalueiden muodostamisia, tehdasalueiden kaavoitusta ja tuulivoimala-alueiden kaavoitusta.

Lapissa väestön ikärakenne vanhenee nopeammin kuin koko maassa. Huoltosuhteen osalta uhkakuvat ovat merkittäviä. Vuoteen 2030 ulottuvan väestöennusteen mukaan kuuden lappilaiskunnan väestö kasvaa. Kittilä on näistä ainoa, jossa työikäisten määrä kasvaa. Uusimman väestöennusteen mukaan kasvu ei keskity pelkästään Rovaniemelle, vaan se jakaantuu tasaisemmin maakunnan alueelle. Kehitys kuitenkin uhkaa polarisoitua entisestään. Tunturi-Lapin, Pohjois-Lapin ja Rovaniemen seudut ovat positiivisella kasvavalla uralla, mutta Itä-Lapin ja Torniolaakson lisäksi Kemi-Tornio-alueen väestökehitys on aleneva. Investoinnit ja maahanmuuton kehityskäänteet voivat kuitenkin muuttaa näkymiä positiivisemmaksi.

Lapissa turvapaikanhakijoita on yli 2 000, joka on maakunnista toiseksi eniten. Turvapaikanhakijoiden vastaanottoyksiköitä on Rovaniemellä, Kemissä, Torniossa, Tervolasassa, Ranualla, Kemijärvellä ja Kolarissa. TEM:n tavoitteen mukaan myönteisen päätöksen saaneista 900 tulisi sijoittaa Lapin kuntiin. Turvapaikanhakijoiden määrän arvioidaan pysyvän korkeana myös tulevana vuosina. Tilanne on uusi Lapille. Jo aiemmilla maahanmuuttajamäärillä kotoutumispalveluiden tarpeeseen vastaaminen on ollut haaste ja maahanmuuttajien työttömyys on ollut korkea. Toisaalta nopeasti lisääntynyt maahanmuutto on mahdollisuus kasvattaa maakunnan väestöpohjaa, saada uutta työvoimaa sekä vireyttää taloutta. Se kuitenkin edellyttää panostamista kotouttamiseen.

Lapissa on vielä monipuolinen ja laadukas koulutustarjonta. Oppilaitokset ovat tehneet rakenteellisia muutoksia ja hakeneet Lappiin sopivia uusia toimintamalleja. Etäopetukses-

sa maakunta on edelläkävijä. Oppilaitokset ovat aktiivisesti mukana elinkeinoelämän kehittämisessä. Lapin yliopisto on saanut rahoituksen Suomen Akatemialta Arktinen muotoilu ja taide sekä Pohjoinen politiikka ja arktinen hallinto -profiloitumistoimiin, jotka ovat osa Lapin yliopiston monitieteistä Arktinen ja pohjoinen -tutkimusohjelmaa.

Yhteisten maakunnallisten tavoitteiden rakentaminen ei aina ole helppoa. Ajoittain syvät ristiriidat kuntien ja seutukuntien välillä jakavat maakuntaa ja murentavat toimijoiden välistä luottamusta. Esimerkkeinä tästä on viime aikana ollut keskustelut sote-uudistuksen toteutuksesta ja yliopiston ja ammattikorkeakoulun yhdistämisestä.

Sote-uudistus tulee heijastumaan muutoksina sosiaali- ja terveystalouden palvelutuotannossa ja kuntien tehtäviin. Esitysten mukaan toteutuessaan valtion aluehallinnon rooli muuttuu osan tehtävistä siirtyessä maakunnallisille itsehallintovirastoille. Metsähallituksen rooli ja merkitys on alueella vahva, joten metsähallituslaki on aiheuttanut vilkasta keskustelua.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Suomen talouden taantumassa lappilaisten yritysten liikevaihdon kehitys on jatkunut koko maata parempana. Lapin yritysten kehittämisaktiivisuutta kuvaa myös yritysrahoituksen suuri kysyntä. Lapin pk-yritysten odotukset jatkuvat liikevaihtokehityksen osalta myönteisenä, vaikka yleiset suhdannenäkymät ovat varovaiset. Lapissa vientitoimintaa harjoittaa hieman useampi pk-yritys kuin maassa keskimäärin ja ero näkyy suorassa vientitoiminnassa. Lapin keskeisten toimialojen menestymiseen ja aluetaloudellisiin vaikutuksiin liittyviä riskejä ovat kysynnän hiipuminen tai romahtaminen teollisuuden ja matkailun toimialoilla.

Alkuvuoden perusteella tästä vuodesta on tulossa Lapin matkailussa viime vuotta vilkkaampi, jopa ennätysvuosi. Lapin matkailukeskuksissa ja kaupunkikohteissa arviot kasvusta ovat tällä hetkellä usean prosentin luokkaa. Keskeisissä matkailukeskuksissa hissilippujen myynnissä on monen prosentin nousua, parhaimmista jopa neljännes. Lapin matkailumenestys perustuu kiinalaisturistien määrän nopeaan kasvuun, kotimaisten matkailijoiden kasvuun ja siihen, että Lapin kansainvälisen turismin Concorde-koneillaan 80-luvulla käynnistäneet britit ovat pienen notkahduksen jälkeen yhä innoissaan Lapista. Myös uudet lentoyhteydet Keski-Eurooppasta ovat entisestään lisänneet matkailijamääriä ja näkyvyyttä. Tulevaan ruskasesonkiin Finnair tekee yhteensä 28 lisälentoa. Tieliikenneseurannan mukaan hiihtolomaliikenne oli tänä vuonna viime vuotta vilkkaampaa. Tervolan, Jääskön ja Kolarin seurantapisteissä niin sanotun vaihtolauantain liikenteessä oli useita satoja ajoneuvoja enemmän kuin vastaavina päivinä viime vuonna. Kaupan liikevaihdon kehitys on jatkunut tasaisena ja ollut Lapissa positiivisempi kuin koko maassa.

Arktinen ajoneuvojen testaustoiminta on menestynyt kovassa kilpailussa. Yksi testikeskusten tulevista trendeistä on ympärivuotinen toiminta. Lapissa on kehitetty testausympäristöjä kylmän ja lumen vaativiin olosuhteosaamiseen. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat ajoneuvoihin liittyvät testialueet. Muonion Olokselle valmistui äskettäin Lapland Proving Ground Oy:n ajoneuvojen testauskeskus ja brittiläiselle Milbrook Proving Groundille siirtynyt Test World Oy investoi parhaillaan korealaisen Hankookin rengastestien tarpeisiin. Brittiläinen yhtiö aloittaa kevään kuluessa 1,5 miljoonan euron investoinnit ajoneuvojen testausratoihin ja -tiloihin, jotka soveltuvat myös sähköautoille. Ivalossa on Test Worldin ohella Noki-

an Renkaiden, Michelinin ja Goodyearin testialueet. Kittilän Levillä Levi Rally Centerin on muutamassa vuodessa rakentanut metsään ja suolle kymmeniä jääratoja, kolme ravintolaa sekä 3 000 neliötä säilytys- ja huoltotiloja ja kaksi uutta keskusta valmistuu tänä vuonna. Rovaniemellä on Fordin talvitestialueen lisäksi Arctic Driving Center Oy:n testirata sekä Finnavian kentän yhteydessä toimiva keskus. PSA Peugeot Citroën testailee puolestaan Sodankylässä. Myös Kemi tavoittelee, että kaupungissa aloitettaisiin meren jäällä toimiva kaupallinen autojen testausrata.

Kaivostoimialalla uskotaan metallien hintojen nousevan pidemmällä ajalla. Kevitsan kaivoksen myynti ruotsalaiselle Bolidenille on nähty vahvuutena. Kanadaan mennyt nikke-li menee jatkossa yhtiön omalle sulatolle Harjavaltaan ja näin suomalainen raaka-aine tulee jalostetuksi entistä pidemmälle Suomessa. Tuotantoketjujen rakentuminen Suomeen luo uskoa koko kaivosalalle.

Metsätalouden näkymät ovat raaka-aineiden kysynnän valossa myönteiset. Rovaniemen kaupungin energiayhtiö käyttää nykyään vain prosentin verran fossiilisia polttoaineita ja turpeenkin osuus on laskenut reiluun 40 prosenttiin. Viime vuonna puuperäisistä polttoaineista tuli lähes 58 prosenttia laitoksen tuottamasta energiasta. Puun käytön lisääminen on vaatinut paljon töitä. Rovaniemen kaukolämpöverkkoon tuotetusta kaukolämmöstä 16 prosenttia on otettu talteen hukkalämmöstä, kun aikaisemmin tämä kaikki meni vesihöyryn muodossa hukkaan.

Teollisuuden merkittävin lähiajan investointikohde on Kemin Kaidin miljardin euron biovoimalahanke. Biojalostamo käyttäisi pääraaka-aineenaan energiapuuta. Jos hanke toteutuu, se työllistäisi rakennusvaiheessa 4 000 työntekijää ja vakituisesti noin 150 työntekijää. Lisäksi tehdas tarjoaisi töitä sadoille työntekijöille alihankkijoiden kautta. Kemijärven biotehdas -hanke arvioitiin kannattavaksi. Biojalostamon rakentaminen alkaa aikaisintaan vuonna 2019, jos suurhankkeen suunnitelmat toteutuvat.

Metsähallitus etsii aktiivisesti tuulivoimaloille sopivia alueita, joita se valmistelee varsinaisille voimaloiden rakentajille. Se joko kilpailuttaa rakentamista vaille valmiin tuulipuistoalueen tai vuokraa sopivia alueita. Ensimmäinen Metsähallituksen maille rakennettu yhdeksän voimalan tuulipuisto valmistui Sodankylän Joukhaisselkään. Suomessa on noin 50 tuulipuistohanketta, jotka ovat saaneet tarvittavat luvat, mutta eivät vielä tuota energiaa. Suurimpiin kiintiöpäätöksen saaneisiin hankkeisiin kuuluvat Lapista Kuolavaara–Keulakko-vaaran Tuulipuisto Oy:n hanke Kittilässä sekä Tuuliwatti Oy:n puistot Simossa. Lisäksi Lapissa on useita tuulivoimahankkeita, jota ovat vasta alkumetreillään. Huonekalujätti Ikean Suomen yhteistyökumppani tuulivoimayhtiö OX2 ostaa Kemin Ajoksessa sijaitsevan tuulivoimapuiston ja aloittaa sen kunnostamisen ja laajentamisen.

Bioenergian tuotanto maatilalla lisää maatilayritysten energiaomavaraisuutta ja luo samalla uusia liiketoimintamahdollisuuksia maaseudulla. Perusmaataloudessa monet maatilat ovat joutuneet tiukoille viime aikoina. EU:n alueen maitokiintiöiden poistaminen ja Venäjän vastapakotteet pudottivat maidon hinnan, lomitusrahoista leikattiin ja viime kesän olosuhteet olivat surkeat. Myös tukien maksatus on jälleen kerran myöhässä.

Lampurit uskovat lampaankasvatuksen säilyvän, kehittyvän ja kasvavan Lapissa. Lapin uuhimäärä on vähentynyt, mutta jatkavat tilat harkitsevat tuotannon laajentamista, lisäjalostusta ja suoramyyntiä. Poronlihan suoramyynti ja jatkojalostus parantaa porotalou-

den kannattavuutta. Noin puolet lihoista menee suoramyyntiin ja omaan käyttöön. Toinen puoli menee teollisuuteen. Muutama vuosikymmen sitten suoramyynti alkoi yleistymään ja alalla investoitiin tuotantotiloihin, joissa poronruhoja voi käsitellä ja säilyttää asianmukaisesti. Nyt on valmisteilla EU:ssa valvonta-asetus, jonka pelätään kumoavan voimassa olevan käytännön.

Luonnontuotealalle on noussut innovatiivisia startup-yrityksiä, jotka jalostavat luonnon raaka-aineista tuotteita. Tuotteiden kehittämisessä on hyödynnetty perinnetietoutta yhdistettynä alan uusimpiin tutkimustuloksiin. Rovaniemäläinen Arctic Warriors on vuoden innovatiivisin maaseudun startup-yritys. Arctic Warriors valmistaa Lapin yrteistä tehtyjä superfoodeja. Tuotteiden raaka-aineina ovat lappilaiset luonnonyritit, kuten ruusujuuri, väinönputki, maariantuoksuheinä ja pohjannokkonen, joita yritys saa lappilaisten pienviljelijöiden ja kerääjien kautta.

Luovien alojen osalta tulevaisuus on edessä ja kaikkea potentiaalia ei ole vielä otettu käyttöön. Palvelumuotoilua tulisi hyödyntää enemmän asiakaskokemusten luomisessa ja palvelujen kehittämisessä. Arktisessa muotoilussa on otettu tärkeitä askelia eteenpäin. Esimerkiksi Lapin yliopiston toteuttamilla hankkeilla on luotu pohjaa arktiselle muotoilulle.

Rakennusosalalla on selvää vilkastumista Lapissa. Isoja kohteita on menossa Torniossa ja Rovaniemellä ja etenkin Rovaniemellä on käynnistymässä yksittäisiä ja laajempia rakennuskohteita. Tunturikeskuksissa on odotettavissa korjausrakentamisen lisäksi selvää piristymistä uudisrakentamisessa. Suunnittelussa olevat investoinnit tuovat uskoa laajemminkin. Matkailun investointipotentiaali vuosille 2014 – 2025 on 1,4 Mrd€, näistä kohdistuu vuodelle 2016 noin 100 M€. Investointeja kohdentuu Napapiirin alueelle, Kemin lumilinnaan, Kittilän Leville, Sallatunturiin, Tornio – Haaparantaan Barents Centeriin, Kemijärven Suomulle ja Pellon Ritavaaraan.

Lapissa on vireillä maantiehankkeita, joissa uusitaan ja parannetaan keskeisten väylien toimivuutta ja käyttöä. Valtatien 4 Rovaniemen kohdan perusparannus on ratkaisu valtatie liikenneongelmiin Rovaniemellä. Samalla Rovaniemi toteutti omia tieinvestointihankkeita. Liikenne- ja viestintäministeriö on julkaissut päätöksen investoida valtatie 21 uudistamiseen 35 miljoonaa euroa osana maan hallituksen korjausvelkaohjelmaa. Tarkoituksena on parantaa valtatieä välillä Kolari – Muonio ja pistemäisiä kohteita myös välillä Muonio – Kilpisjärvi siten, että tietä on mahdollista käyttää älyliikennehanke Auroran kokeilualustana. Lisäksi maanteiden korjausvelkaohjelmassa vuosina 2016-2018 on Lapissa kuusi kohdetta, joilla parannetaan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Ylitorniolla uusitaan Alkkulanraittia välillä Viskaalinmäki-Peränportti noin 1,5 kilometrin matkalla. Hankkeen tarjoushinta on noin 2,3 miljoonaa euroa ja hanke valmistuu tänä vuonna.

Työvoiman kysynnän näkymät

Elinkeinoelämän vilkastuminen heijastuu viiveellä työvoiman kysyntään tilanteessa, jossa suuria hankkeita ei käynnisty. Työvoiman kysynnän paraneminen näkyy kuitenkin jo työvoimatutkimuksen luvuissa työllisten määrän lisäyksenä ja työllisyysasteen nousuna Lapissa. Työttömyydessä vaikutus ei vielä näkynyt. Työllisyyden kasvun ohella työvoiman ulkopuolelta tapahtui siirtymää työvoimaan. Alueen pk-yrityksissä, odotukset ovat henkilö-

kunnan määrän osalta aavistuksen positiivisemmat kuin viime vuonna. Rekrytointiongelmat ovat työnantajahaastattelun mukaan vähentyneet.

Kaikki työvoiman kysyntä ei näy TE-toimistoon ilmoitettuina työpaikkoina, mutta ne kuitenkin antavat kuvaa työvoiman kysynnän kehityksestä ja kohdentumisesta. Työvoiman kysyntä on näkynyt jo kahtena vuonna TE-toimistoon ilmoitettujen avointen työpaikkojen lisääntymisenä. Vuonna 2015 TE-toimistoon ilmoitettiin 15 700 Lapissa avoinna ollutta työpaikkaa. Työpaikoista 36 % oli työn kestoaltaan yli vuoden ja niiden määrä ja osuus avoimista työpaikoista kasvoi. Työpaikkoja oli avoinna eniten myyntineuvottelijoille, palvelutyöntekijöille, siivoojille, myyjille, hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijöille, prosessityöntekijöille, rakennustyöntekijöille ja opettajille. Ammateittaisessa työpaikkatarjonnassa näkyy vuosittain kausiluontoiset työvoimatarpeet ja kesätyöpaikat. Kysynnän kasvu kohdistui yrityksiin ja suurin osa työpaikoista oli yrityksissä. Kaiken kaikkiaan yksityissektorin työpaikkojen osuus Lapin työpaikoista on ollut jo vuosia kasvussa. Julkisella sektorin työpaikoista erityisesti valtion työpaikat ovat vähentyneet. Kuntasektorilla työvoiman kysyntää on eniten sosiaali-, terveys- ja opetusalailla. Henkilöstöpalveluyrityksiä käytetään sesonki-, tilapäis- ja sijaistyövoimatarpeissa yhä enemmän yritysten lisäksi kuntasektorillakin.

Maaliskuun ammattibarometrissa lähimmän puolen vuoden aikana rekrytointitarpeen arvioidaan useimmissa ammateissa pysyvän ennallaan. Eniten rekrytointitarpeen lisääntymistä arvioidaan tapahtuvan Itä-Lapissa ja Kemi-Tornion alueella ja rakennusalailla myös Tunturi-Lapissa. Ammattibarometrissa arvioitavista noin 200 ammatista 11:ssä arvioidaan olevan pulaa ja noin 50:ssä ylitarjontaa. Pulaa arvioidaan olevan terveydenhuoltoalalla (lääkärit, puheterapeutit, suuhygienistit, sairaanhoitajat, bioanalytiikot), psykologeista, lastentarhanopettajista, siivoojista ja puhelinmarkkinointitehtävissä. Eniten ylitarjontaa arvioidaan olevan edelleen rakennusalailla ja yleissihteereistä. Rakennusalan työvoimaa siis on hyvin tarjolla käynnistymässä ja suunnitteilla oleviin hankkeisiin.

Muutosturvaseurannan mukaan Lapissa viime vuonna käynnissä olleiden YT-neuvottelujen vähentämistarve oli neuvottelujen alussa suurimmillaan 80 henkilöä ja neuvottelujen päätyttyä irtisanottujen määrä suurimmillaan 35. Yt-neuvotteluja käytiin yhä enenevässä määrin yritysten lisäksi kunnissa, kuntayhtymissä ja valtion virastoissa ja laitoksissa. Työtehtäväjärjestely-, eläke- ja muutospakettiratkaisuista huolimatta irtisanomisiltakaan ei vältytty. Yrityksissä osa työvoiman vähentämistarpeista pystyttiin hoitamaan lomautuksin ja lyhennetyin työaikatarkoituksin. Lomautukset eivät kuitenkaan ole lisääntymään päin.

Työvoiman eläköityminen jatkuu voimakkaana, mikä näkyy työvoiman rekrytointitarpeina. Kevan uusimman ennusteen mukaan vuosina 2016-2020 Lapissa kuntatyöntekijöistä eläköityy joka viides. Koko maan lukujen pohjalta arvioiden valtiotyöntekijöiden eläköityminen on samaa luokkaa. Teollisuudessa on eläköitymistä käytetty henkilöstön vähentämistarkeissa. Nyt on nähtävissä, että yritykset eivät enää selviä eläköitymistilanteista ilman uuden työvoiman rekrytointia ja joutuvat miettimään näissä tilanteissa kriittisen tiedon siirtämistä uusille työntekijöille. Kuljetusalailla on kaikkiaan positiiviset näkymät. Tällä hetkellä työntekijöitä on saatavilla, mutta eläköitymisen vuoksi tulevana vuosina voi olla haastavaa saada työvoimaa.

Lapissa on saatu rahoitus työnvälityksen kahteen pilottikokeiluun. Pilottien tavoitteena on löytää uusia, innovatiivisia keinoja asiakkaiden työllistymiseen, työttömyyden pitkitty-

misen ehkäisyyn sekä yrittäjyyden edistämiseen. Lapin pilottihankkeita ovat: Pienten kasvuhakuisten yritysten rekrytointikynnyksen madaltaminen ja yhteistyöpilotti Lappi – henkilöstöpalveluyritykset.

Ammatillisen koulutuksen leikkaukset ovat kasvamassa kohtuuttomiksi Lapissa. Lähes puolet koko maan vuosien 2014-16 koulutuspaikkojen leikkauksista kohdistui Lappiin. Vuosiopiskelijamääriin ja rahoitukseen tehdyt leikkaukset ovat heikentäneet koulutuksen saatavuutta ja saavutettavuutta Lapissa. Uudet suunniteltavat säästötoimet ja lisäleikkaukset koetaan Lapissa uhkana koulutuksen laadulle ja koulutustarjonnan riittävyydelle. Koulutus ja nuorisotakuu edellyttävät riittävän määrän erilaisia koulutusvaihtoehtoja. Työelämän uudistuminen edellyttää merkittävää määrää aikuiskoulutuspaikkoja, jotta alan vaihdot uusille ja kasvaville aloille mahdollistuvat.

Alueen oppilaitokset kartoittavat yritysten ja organisaatioiden osaamis- ja rekrytointitarpeita. Tähän mennessä on laajamittaisesti kartoitettu julkista terveydenhuoltoa, teollisuuspalveluyrityksiä ja matkailukeskuksia. Suunnitteilla on rakennusalan selvityksen toteuttaminen. Lapin oppilaitokset ovat myös huomioineet biotalouden kehitysnäkymät ja mahdollisuudet kehittämistoiminnassa ja koulutusten sisällöissä. Alan kehitysnäkymät näkyvät myös kiinnostuksessa luonnonvara-alan koulutukseen eri koulutusasteilla. Maakuntakorkeakoulun valmistelemaat seutukuntien osaamisstrategiat ovat luonnosvaiheessa.

Maahanmuuttajien kotoutumista tukevien palveluiden lisääntyvä tarve haastaa kehittämään uudenlaisia, nopeampia ja tehokkaampia kotouttamistoimia. Tarvittavat kotoutumispalvelut tulisi olla maahanmuuttajien saatavilla asuinpaikkakunnasta riippumatta. Tavoitteena on, että kotoutumiskoulutukseen pääsisi ilman viivytyksiä ja koulutuksen sisällöt räätälöitäisiin aiempi osaaminen huomioiden. Kotoutumiskoulutukseen yhdistetään aiempaa enemmän ammatillista koulutusta ja yhteyttä työelämään vahvistetaan. Myös suomen kielen opiskelua osana työelämää kehitetään. Tavoitteena on, että maahanmuuttajat pääsevät työhön tai yrittäjäksi nopeammin. Kotouttamiseen panostaminen edellyttää riittäviä resursseja ja laaja-alaista yhteistyötä kaikilla yhteiskunnan sektoreilla.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Lähes neljän vuoden ajan työttömiä oli Lapissa joka kuukausi enemmän kuin vastaavaan aikaan vuotta aiemmin. Työttömyyden kasvun hidastuminen alkoi viime syksynä ja keskimäärin viime vuonna työttömiä oli noin 270 (2 %) enemmän kuin edellisellä vuonna. Käännepäätös tapahtui joulukuussa ja tammikuussa työttömiä oli vihdoin vähemmän kuin vuotta aiemmin. Seutukunnista Rovaniemi on ainoa, jossa työttömyys ei ole vielä kääntynyt alenevaksi.

Elinkeinoelämän positiivinen kehitys näyttää jo heijastuvan työttömyyteenkin ja työttömyyden kasvu näyttää taittuneen. Työttömyyden väheneminen on vielä kuitenkin pieni suhteessa työttömyyden määrään ja työttömyyden rakenteelliset ongelmat haastavia. Optimistisesti arvioiden työttömyyden aleneva kehitys jatkuu lähikuukaudet nykyisellä vauhdilla. Mikäli vireillä olevat investointi- ja rakennushankkeet etenevät lähivuoden aikana suunnitellusti ne heijastuvat myönteisenä myös työttömyyden kehityssuuntaan.

Työttömyys olisi kääntynyt jo aiemmin laskuun ja olisi selvästi huomattavampaa, mikäli aktivointiasteeseen laskettaviin palveluihin osallistuvien määrä ei laskisi. Julkisiin työvoii-

ma- ja yrityspalveluihin käytettävissä olevien määrärahojen niukkuus on heijastunut vahvasti palveluihin osallistuvien määrää alentavasti. Toisena vuonna peräkkäin momenttiin kohdistuu budjettitekninen muutos, josta johtuen aiemmin muilta momenteilta rahoitettuja osuuksia on siirtynyt maksettavaksi julkiset työvoima- ja yrityspalvelut -momentilta. Viime vuotinen muutos näkyi työllistettyjen määrässä. Tämän vuotinen muutos heijastuu työvoimakoulutukseen ja muihin palveluhankintoihin ja sitä kautta osallistujamääriin.

Hanketoiminnalla ja verkostoyhteistyöllä on merkittävä rooli työttömien työmarkkina- valmiuksien ja osaamisen parantamisessa kohti työmarkkinoille työllistymistä. Työvoiman palvelukeskustoiminta on laajentunut kaikkiin kuntiin. Päätyneiden Kemin ja Rovaniemen kuntakokeiluhankkeiden tuloksia hyödynnetään toiminnan kehittämässä. Nuorten palveluja tukee Rovaniemellä Ohjaamo-hanke. ESR-hankkeita, joihin liittyy mm. koulutusta ja työllistämistä on käynnistynyt ja valmistelussa. ESR-rahoitteisesti toteutettujen palvelujen osallistujamäärät lisääntyvät vuoden mittaan hankkeiden edetessä.

Nuorten työttömyys väheni Lapissa syksystä 2014 kesään 2015, kääntyi muutamiksi kuukausiksi kasvuun ja jälleen loppuvuodesta uudelleen laskevalle uralle. Ikäryhmistä ai-noastaan 25-29- ja yli 64-vuotiaissa työttömyys edelleen kasvaa. Rakennetyöttömien kokonaisu-määrän kasvu on pysähtymässä. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvukin näytti jo pysäh-tyneen, mutta on nyt taas vuositasolla hienoisessa kasvussa. Yli kaksi vuotta työttömänä olleiden määrän kasvu on kuitenkin tasaantunut.

Rovaniemen seutukunta

Rovaniemi, Ranua

Rovaniemen seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 65 854 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 210 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 5 213.

Rovaniemen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Rovaniemen ja koko Lapin elinkeinojen näkökulmasta saavutettavuus nousee vuosi vuodelta keskeisemmäksi tavoitteeksi. Rovaniemelle pääsee maanteitse, rautateitse ja lentoyhteyksin. Rovaniemen lentoasema on tärkeä portti Lappiin, mikä käy ilmi muun muassa kasvaneista matkustajamääristä. Rovaniemen ja Ranuan matkailussa on tavoitteena yöpymisten määrän kasvattaminen.

Rovaniemen väkiluku ja yritysten määrä ovat kasvaneet kaupungin ja maalaiskunnan yhdistymisen jälkeen. Rovaniemen tulevaisuus ei ole kiinni yhdestä isosta toimijasta tai toimialasta vaan elinkeinorakenne on monipuolinen. Suurimpia työllistäjiä Rovaniemellä ovat sosiaali- ja terveydenhuolto, vähittäiskauppa ja koulutus- ja julkinen hallinto. Matkailun merkitys Rovaniemelle on kasvanut vuosi vuodelta, etenkin Napapiirin aluetta on kehitetty. Teollisuustoimialan merkitys vahvistuu ja rovaniemeläisten yritysten vienti on kasvussa.

Rovaniemellä on vireillä useita merkittäviä kaavahankkeita, joilla pyritään parantamaan palvelurakenteita, majoituskapasiteettia, matkailupalveluja sekä uusia asuinalueita. Rovaniemen laaja koulutustarjonta ja tutkimuslaitokset palvelevat koko Lappia ja useilla aloilla koko maata.

Rovaniemen seutukunnan myönteinen väestökehitys kohdistuu kaupungistumistrendin myötä Rovaniemelle. Ranualla väestö vähenee. Maahanmuuton ansiosta Rovaniemen muuttoliike on pysynyt plussalla, vaikka Rovaniemelläkin maan sisäinen kuntien välinen muuttoliike on miinuksella. Muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvien määrä on kasvanut. Myös luonnollinen väestönlisäys on Rovaniemellä ainoana Lapin kunnista positiivinen. Väestönkasvu vaikuttaa palvelutuotantoon ja kaavoitukseen ja näkyy kaupungin elinvoimaisuudesta.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Matkailijat käyttävät satoja tuhansia tunteja talvisten aktiviteettien parissa Rovaniemellä neljän talvikuukauden aikana. Rovaniemellä vierailee arvioiden mukaan talvikaudella noin 200 000 matkailijaa, jotka käyttävät yhtä tai useampaa ohjelmalvelua vierailunsa aikana. Joulukausi ja talvikausi muodostavat koko vuoden matkailusta noin 60 prosenttia.

Ranuan matkailussa tavoitteena on yöpymisten määrän kasvattaminen. Yhtenä toimenpiteenä on kehittää eläinpuistoa käyntikohteesta monipuoliseksi matkailukohteeksi. Tavoitteena on hyödyntää arktisuus ja talvi, lumirakentaminen, luonnossa liikkuminen ja majoitusmahdollisuuksien kehittäminen. Kunnassa olisi runsaasti potentiaalia luonnontuotteille ja elintarvikejalostukseen. Esimerkiksi hillalla nähdään olevan suuri mahdollisuus jatko- tuotukseen ja hyödyntämiseen myös matkailussa.

Rovaniemellä rakentaminen jatkuu vilkkaana. Rovaniemen lentokenttää korjataan ensi kesänä. Uudistustöillä varmistetaan lentoliikenteen sujuvuutta, edellytyksiä lentoliikenteen kasvulle sekä parannetaan soveltuvuutta laajarunkokoneille. Asuintalojen rakentaminen jatkuu Rovaniemellä aktiivisella tasolla. Entinen tielaitoksen varikkoalue Kairatiellä on kaavoitettu asuinkerrostalo- ja liiketoimintojen rakennusalueeksi. Kolmeen tonttiin jaetun korttelin rakennusoikeus on 15 000 kerrosneliömetriä. Rakentaminen aloitetaan palvelukeskuksesta. Koko alue on tarkoitus saada valmiiksi neljässä vuodessa. Samoin entinen Rajavartioston alue Santamäessä on infran osalta rakenteilla.

Napapiirin alueen palvelutarjontaa parannetaan lukuisten investointien kautta, joiden arvo nousee yli 10 miljoonan euron. Esimerkiksi Santa Claus Holiday Village on rakentamassa uusia mökkejä sekä vastaanotto- ja ravintolarakennusta, Hotel Santa Claus lasiglukylää ja Santapark leirintäaluetta, mökkejä ja hotellia. Rovaniemen Kehitys hakee ho-

telli-investoijaa majoituspalveluille kaavoitetulle alueelle. Snowman World suunnittelee laajentamista lumi-igluista myös mökkimajoitukseen.

Rovaniemellä toimii useita teollisuusyrityksistä, joiden toiminta on kansainvälistä. On myös paljon pieniä potentiaalisia yrityksiä, jotka tuottavat palveluita Lapin kaivos- ja teollisuusyrityksille, mutta joiden toiminta voisi olla laajempaa keskinäisen yhteistyön ja verkostoitumisen kautta.

Työvoiman kysynnän näkymät

Rovaniemellä on tarjolla koulutettua, ammattitaitoista ja kokenutta työvoimaa alueen työvoimatarpeisiin.

TE-toimistoon ilmoitettuja avoimia työpaikkoja Rovaniemen seutukunnassa oli viime vuonna 5 620, mikä on suunnilleen saman verran kuin edellisenä vuonna. Eniten työpaikkoja oli myyntineuvottelijoille, siivoojille, palvelutyöntekijöille, myyjille, hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijöille, opettajille ja rakennustyöntekijöille. Ammattibarometrissa rekrytointitarpeen arvioidaan lisääntyvän seuraavan puolen vuoden aikana siivoustyössä ja kääntäjien ja tulkkien osalta. Rovaniemen alueella on pulaa terveydenhuoltoalalla ja myös mm. psykologeista, erityis- ja lastentarhanopettajista, myyntiedustajista ja siivoojista. Rakennusalalla on pulaa työnjohtajista, mutta muutoin Rovaniemen rakentamisen tasaisesta viikkaudesta huolimatta rakennusalan työntekijäammateissa on ylitarjontaa. Kaiken kaikkiaan tuoreimmassa ammattibarometrissa lähes 60 arvioitavassa ammatissa arvioidaan olevan ylitarjontaa lähimmän puolen vuoden aikana.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Vuoden 2015 alussa työttömyys oli Rovaniemen seutukunnassa jo hienoisessa laskussa vuositasolla. Loppuvuotta kohti tilanne kuitenkin heikkeni uudelleen. Työttömien kokonaismäärän kasvu on ollut viime kuukausina jopa voimakkaampi kuin koko maassa keskimäärin. Työttömyyden kasvu kohdistuu selkeimmin 25-49 -vuotiaisiin, erityisesti 25-29 -vuotiaisiin. Yli 50-vuotiaiden ja toisaalta myös rakenne- ja pitkäaikaisyöttömien kehityskuva ei juurikaan eroa Lapin keskimääräisestä ja on koko maan keskimääräistä positiivisempi. Nuorten työttömyyden vähenemistä on heikentänyt se, ettei heidän työllistymistä voitu edellisen vuoden tapaan tukea työllisyysmäärärahoihin. Nuorten tilanne työmarkkinoilla on kuitenkin Rovaniemen seutukunnassa Lapin keskimääräistä parempi. Haasteena Rovaniemen seudulla on saada työttömyys kääntymään uudelleen alenevaksi ja muutosta erityisesti keski-ikäisten työllisyystilanteeseen.

Kemi-Tornion seutukunta

Kemi, Tornio, Keminmaa, Tervola, Simo

Kemi-Tornion seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 58 775 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 480 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18 % ja työttömiä työnhakijoita oli 4 662.

Kemi-Tornion seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Alueen vahvuutena on teollinen pohja ja hyvä asenne teollisuuden edistämiseen, teollisuuden sivuvirtojen, uusiutuvan energiamahdollisuuksien ja arktisuuden kehittämiseen ja hankkeistamiseen. Alueen oppilaitokset ovat panostaneet oppimisympäristöihin ja koulutuksen suuntaamiseen muuttuviin tarpeisiin.

Matkailijamäärät ja matkailun merkitys kasvaa alueella vahvasti. Matkailuinstituutti on tehnyt selvityksen Meri-Lapin kuntien matkailutulosta. Selvityksen mukaan välitön matkailutulo oli vuonna 2014 vähän yli 50 miljoonaa euroa ja matkailu työllisti välittömästi 340 henkilötyövuotta.

Kemi - Tornion elinkeinoelämässä eletään vilkasta aikaa. Alueen isot investoinnit ovat vetäneet imussaansa lisää yrityksiä paikkakunnille. Yritysten kehittämisaktiivisuutta kuvaa myös yritysrahoituksen suuri kysyntä sekä vuonna 2015 että vuoden 2016 alussa. Tornion Röyttään rakennetaan uutta LNG-terminaalia. Tällä investoinnilla ja ympäristöystävällisemmällä energialla tavoitellaan uutta kilpailukykyä alueelle. Entisissä Lapin Kullan tiloissa on alkamassa panimotoiminta ja samaan kiinteistöön on rakenteilla myös elämyskeskus. Kemin biojalostamon rakentamispäätöstä odotetaan vuoden lopulla. Alueen infra tukee uusien isojen investointien tekemistä alueelle.

Saavutettavuus vaihtelee lentoliikenteen osalta. Lentovuorojen vähäisyys ja epävarmuus koetaan ongelmana elinkeinoelämän kehittämisessä. Heinäkuussa Rovaniemen kentän ollessa remontin vuoksi suljettuna Kemi-Tornion kenttää käytetään varakenttänä.

Kemi-Tornion seutukunnassa väestön väheneminen ja muuttotappio jatkuu ennusteiden mukaan lähivuosina ja pidemmälläkin aikavälillä kaikissa alueen kunnissa. Alueelle suunnitellut investoinnit ja maahanmuuton lisääntyminen, esim. turvapaikanhakijoiden mahdollinen sijoittuminen vakituisemmin alueen kuntiin, voivat mahdollistaa kehityssuunnan kääntymisen positiivisemmaksi.

Syksyllä 2015 toimintansa aloittaneen Tornion järjestelykeskuksen toiminta laitettiin tauolle maaliskuun puolivälissä. Järjestelykeskus on valmiudessa ja voidaan tarvittaessa avata nopeasti uudestaan, jos turvapaikanhakijamäärät sitä edellyttävät. Turvallisuuskomitea

on myöntänyt Tornion järjestelykeskukselle vuoden Timanttiteko-palkinnon. Perusteluiden mukaan järjestelykeskus on usean toimijan yhteinen ponnistus ja edustaa kokonaisturvallisuuden käytännön sovellusta parhaimmillaan.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Alueen matkailun vetovoimatekijöitä ovat jäänmurtaja Sampo ja Lumilinna. Kemiin suunnitellaan ympärivuotista Lumilinnaa, jolla talvimatkailusta kiinnostuneita turisteja saataisiin houkuteltua paikalle pitkin vuotta. Lumilinna muuttaa ensi vuonna uuteen paikkaan Mansikkankalle. Ensi talvena Kemissä voi myös ajaa urheiluautoa jäällä tai olla kuuluisan kuljettajan kyydissä. Matkanjärjestäjät uskovat uuden mahdollisuuden houkuttelevan paikalle yritysasiakkaita ja ulkomaalaisia matkailijoita. Torniossa panostetaan rajayhteistyön ja erilaisten tapahtumien vetovoimaan. Barents Centerin rakentaminen Haaparannalla aloitetaan ennen kesää. Varsinaiset rakennustyöt kestävät hiukan yli kaksi vuotta. Hankkeeseen liittyy Nordic Choice hotellin rakentaminen. Panostus matkailuun näkyy myös koulutuksessa. Yhteistyössä Lapin ammattikorkeakoulun kanssa Kemiin on suunniteltu alueen tarpeita palvelevaa räätälöityä matkailualan koulutusta, joka on alkamassa syksyllä. Koulutus on osa Kemin kaupungin matkailun kasvuohjelmaa.

Kemiin biojalostamoja suunnitteleva Kaidi on käynnistämässä miljardin euron hankkeen, jossa käytetään pääraaka-aineena energiapuuta. Kemin alueelle aiotaan rakentaa pilotti-alue, jossa energiapuuketjua kehitetään jatkuvasti. Suomessa puun hankinta toimii sellun ja sahatavaran ehdoilla. Biojalostamo tarvitsee kaksi miljoonaa kuutiota puuta vuodessa. Kemin laitoksen maanrakennus, prosessilaitteisto, teräsrakenteet ja ylläpitopalvelut tulevat pääasiassa Suomesta, prosessiteknologia pitkälle Kiinasta. Kemin biojalostamon myötä on syntynyt liikehdintää Kaidin ympärille, mutta muutenkin yritysaktiiviteetti ja monenlaiset uudet avaukset ovat ilmassa mm. sivuvirta-, logistiikka- sekä teollisuuden uusissa palveluissa.

Pitkään esillä ollut epävarmuus Nanson toiminnan jatkumisesta Torniossa sai ratkaisun maaliskuussa, kun suomalainen vaatetusyhtiö Nanso Group päätti sulkea Tornion sukka-housutehtaan. Tuotannon lopettaminen johtaa yhteensä 104 henkilön työsuhteen päättymiseen syksyllä 2016.

Maataloustuotannon on arvioitu pidemmällä aikavälillä keskittyvän tulevaisuudessa Simon, Keminmaan, Tornion, Ylitornion ja Tervolan alueille.

Suurteollisuudessa on vakaa tilanne. Metsäteollisuustuotteilla on maailmalla hyvä kysyntä etenkin kartongilla. Metalliteollisuustuotannossa on ollut vuosia haasteita kannattavuuden suhteen. Perusongelmana on raaka-aineiden hintojen lasku. Yhtiöt ovat tehneet vuosien aikana erilaisia järjestelyjä kannattavuuden parantamiseksi. Raaheen rakennettavan Fenovoiman ydinvoimalan arvioidaan tuovan työtä myös lappilaisille yrityksille ja työntekijöille.

Työvoiman kysynnän näkymät

Alueen suurteollisuus on merkittävä työllistäjä ja tarjoaa myös kesätyöpaikkoja alan opiskelijoille. Metsäteollisuudessa henkilöstön ikärakenne edellyttää varautumista tuleviin eläköitymisiin. Alueen teollisuuspalveluyritykset rekrytoivat seuraavien vuosien aikana varsin

maltillisesti. Rekrytoitavilta henkilöiltä edellytettävässä osaamisessa korostuvat hitsaukseen liittyvät taidot.

Kemi-Tornion alueella ilmoitettiin viime vuonna TE-toimistoon avoimeksi 4 490 työpaikka. Lisäystä edelliseen vuoteen oli lähes 800 työpaikkaa eli yli viidenneksen. Eniten töitä oli tarjolla myyntineuvottelijoille, prosessityöntekijöille, myyjille, rakennustyöntekijöille ja hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijöille.

Ammattibarometrin arviot rekrytointitarpeen lisääntymisestä kuvastavat rakentamisen vilkastumista ja kesäaikaisia työvoimatarpeita. Rekrytointitarpeen arvioidaan kasvavan useissa talon- ja maarakennusalan ammateissa mm. talonrakentajat, kirvesmiehet, rakennusalan työnjohtajat, maa- ja vesirakentamisen erityisasiantuntijat ja avustavat työntekijät, maasiirtokoneiden kuljettajat. Muita lisääntyvän rekrytointitarpeen ammatteja ovat mm. myyjät, puutarhatyö, metsurit ja metsätyöntekijät. Pulaa työvoimasta alueella arvioidaan olevan terveydenhuoltoalan ammattien lisäksi nosturinkuljettajista ja puhelin ja asiakaspalvelukeskusten myyjistä. Ylitarjontaa arvioidaan olevan yli 60 ammattibarometrissa arvioidussa ammatissa eri aloilta mm. rakentaminen, tekniikan ala, teollisuus, myynti, toimistotyö, ammatillisen koulutuksen opettajat, taideala.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Kemi-Tornion alueella työttömyys kasvoi vielä viime vuoden alussa vuodentakaiseen verrattuna. Vuoden mittaan työttömyyskehitys kääntyi positiivisemmaksi ja nyt työttömiä on jo selvästi vähemmän kuin vuotta aiemmin. Selkeimmin muutos näkyy 25-49 –vuotiaiden ja ulkomaalaisten työttömyyden vähenemisenä. Vaikka nuorten työttömyyskin alenee, nuorten työttömien osuus ikäluokkansa työvoimasta on Simoa lukuun ottamatta Kemi-Tornion kunnissa selkeästi Lapin korkein. Työttömyyden kehityksen haasteena on erityisesti nuorten työllistyminen.

Torniolaakson seutukunta

Ylitornio, Pello

Torniolaakson seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 7 920 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 19,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 615.

Torniolaakson seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Alue muodostuu kahdesta pienestä kunnasta, joiden erityisenä vahvuutena on ketteryys tukea osaamisellaan alueen elinkeinoelämää. Ruotsin rajaan rajoittuvana seutukuntana alue hyötyy naapurikunnistaan niin Suomen kun Ruotsin puolella. Torniolaakson läpi menee valtatie 21, joka on vilkas yhteys niin talvi- kuin kesämatkailun aikaan.

Alueella toimii useita alueellisesti ja valtakunnallisesti merkittäviä isoja yrityksiä. Yrityspohja on kuitenkin laaja eikä tukeudu vain yhteen toimialaan: esim. Kuljetus Kovalainen Oy, kennorakentaja Potma Oy ja betonirakentaja YBT Oy.

Etenkin Ylitornio on vahva maatalouskunta ja arvioiden mukaan se on yksi kunnista, jonne maatalous pitemmällä aikavälillä Lapissa keskittyy.

Torniolaaksossa väestökehitys on aleneva molemmissa kunnissa. Luonnollinen väestönkehitys on ennusteiden mukaan miinuksella ja muuttotappio hidastumisestaan huolimatta jatkuu vielä ensi vuosikymmenen puolellakin. Huoltosuhte on alueen seutukunnista korkein.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pellossa investoidaan matkailukeskus Ritavaaran kehittämiseen. Hanke lähtee kehittymään yrittäjävetoisesti, kun ruotsalainen Westribe Oy rakentaa Ritavaaraan majoitus- ja ravintolatilat ja aloittaa toimintansa Pellossa ensi joulusesonkina. Hankkeen kokonaiskustannusarvio on noin kolme miljoonaa euroa. Pellon kunta on varannut tälle vuodelle 500 000 euroa Ritavaaran kehittämiseen.

Rajan takana Ruotsissa näyttää rakentamisen suhteen valoisammalta. Nyt on otollinen aika investoida, joten Ylitornion betonituote YBT laajentaa Ruotsissa. Yrityksen uusi ruotsalainen tytäryhtiö on ostanut Haaparannan teollisuusalueelta tuotantotilat betonielementtien valmistamista varten. Tärkein syy investointiin on pääsy asiakkaiden lähelle, mutta myös Ruotsin kuljetustuella ja pienemmillä työvoimakustannuksilla on merkitystä.

Ylitornion kunnanhallitus päätti, että Ylitornion kunta osallistuu Biokaasua Torniolaaksossa -hankkeeseen yhdessä Övertorneån kunnan kanssa.

Mawsonilla on tutkimushanke Rompas-Rajapalojen kultaesiintymästä Ylitornion ja Rovaniemen rajalla. Yhtiö käyttää noin 3 miljoonaa euroa malminetsintään ja kairaukseen.

Työvoiman kysynnän näkymät

Alueen keskeisten yritysten menestyminen ja työvoiman tarpeet kytkeytyvät elinkeinoelämän tilanteeseen omaa seutukuntaa laajemmalla alueella ulottuen osin myös rajan yli Ruotsin puolelle. Työvoiman saatavuusongelmat liittyvät usein yksittäisten avainhenkilöiden ja erikoisosaajien rekrytointiin. Naapuriseutukuntien ja Ruotsin puolen rajakuntien työmarkkinat tarjoavat työmahdollisuuksia alueen työvoimalle. Hoitoalalla työssäkäyntimahdollisuudet rajan molemmin puolin näkyvät myös kilpailuna osaavasta työvoimasta.

Torniolaaksossa oli viime vuonna avoinna lähes 220 TE-toimistoon ilmoitettua työpaikkaa, lisäystä edelliseen vuoteen lähes 30 %. Työvoiman kysyntää oli eniten hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijöistä, siivoojista, prosessityöntekijöistä ja myyjistä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Torniolaaksossa työttömien kokonaismäärä on viime vuoden tasoa. Seutukunnan ikärakenne näkyy myös työttömyydessä. Nuoria työttömiä on vähän, mutta yli 50-vuotiaiden osuus huomattavan korkea. Yli 50-vuotiaiden työttömien määrä on kuitenkin vähentynyt. Pitkäaikaistyöttömyys kasvaa edelleen voimakkaammin kuin Lapissa keskimäärin. Vaikka työttömyys kääntyisi Torniolaaksossa laskuun, työttömyyden rakenne pysyy vaikeana työttömyyden ikärakenteesta ja pitkäaikaistyöttömyydestä johtuen.

Itä-Lapin seutukunta

Kemijärvi, Salla, Posio, Savukoski, Pelkosenniemi

Itä-Lapin seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 16 991 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 365 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 21 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 513.

Itä-Lapin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	0

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seutukunnan kehittämisen painopisteenä on matkailu, luonnontuotteet ja luonnonraaka-aineet. Seutukunnassa sijaitsee kolme laskettelukeskusta: Pyhätunturi, Suomotunturi ja Salatunturi. Myös Oulangan sekä Syötteen kansallispuistot sijaitsevat osaksi seutukunnan alueella. Muita matkailun kannalta tärkeitä kohteita ovat esimerkiksi Savukoskella sijaitsevat Korvatunturi ja Samperin Savotta sekä Posiolla sijaitseva Pentik-mäki.

Lapin ammattiopisto on panostanut Itä-Lapissa luonnontuotealan kehittämiseen. Tavoitteena on luoda alueelliset tarpeet ja toimintaympäristön huomioon ottava luonnontuotealan pysyvä koulutustuote ja -malli. Kehittyvä luonnontuoteala tarjoaa alueen maaseutuyrityksille lisäansiomahdollisuuksia sekä mahdollisuuksia myös päätoimiseen yrittämiseen. Osaajia tarvitaan alan yrittäjyyden ja tuotekehityksen lisäämiseksi ja paikallisen jatkojalostuksen kehittämiseksi.

Itä-Lappi on mahdollisuuksien seutukunta etenkin puunjalostusteollisuuden osalta. Pitkään vireillä ollut Soklin kaivosohjelma on tällä hetkellä pysähtyneenä.

Itä-Lapissa väestön väheneminen jatkuu ennusteiden mukaan lähivuosina ja pidemmälläkin aikavälillä. Muuttotappion ennustettu hidastuminen ei riitä, sillä väestön ikärakenteesta johtuva luonnollinen väestönkehitys on vahvasti miinuksella.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Seutukunnassa investoidaan matkailun rakenteisiin: Pyhätunturin majoitusinvestoinnit, Holiday Clubin majoitusinvestoinnit Sallatunturille ja Suomulle uusi ravintola ja rinneinvestoin-teja. Investoinnit kuvastavat uskoa ja tahtotilaan matkailun kasvuun.

Sallassa on meneillään kaikkien aikojen paras matkailutalvi. Joulukuussa Sallan matkai-luyrityksissä kirjattiin yli 20 prosentin kävijäkasvu edellisvuoteen nähden, ja yrittäjiltä saa-dun ennakkotiedon mukaan tahti on jatkunut samana. Itä-Lapin alueella myös kesämatkai-lu kehittyi etenkin tapahtumien myötä.

Lappi Timber Oy:n investoinnit Kemijärvelle jatkuvat. Kesään mennessä rakennetaan tehdasalueelle lastausraide ja ensi vuonna on tarkoitus investoida kuivauskapasiteettiin, mikä mahdollistaisi sahan tuotannon huomattavan nostamisen. Liiketoiminta Kemijärvellä tulee kasvamaan merkittävästi tulevina vuosina. Kemijärven entiselle tehdasalueelle kehi-tetään merkittävää puuterminaalialuetta.

Kemijärven biotehdashanketta on valmisteltu pari vuotta. Kemijärven biotehdashanke arvioitiin kannattavaksi työ- ja elinkeinoministeriön biojalostamokilpailussa. Sellua, energi-aa sekä bioraaka-ainetta tuottava tehdas maksaisi 700-800 miljoonaa euroa. Tehtaan vuo-situotannoksi on arvioitu 400 000 tonnia sellua. Tehdas olisi kaksi kertaa niin suuri kuin Ke-mijärvellä vuonna 2008 lakkautettu sellutehdas.

Posiolainen Pentik on kansainvälisesti tunnettu keramiikka- ja sisustusalan yritys. Pentik-mäki on vetovoimainen matkailukohde. Yrityksellä on yli 80 myymälää Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Sveitsissä.

Työvoiman kysynnän näkymät

Elinkeinoelämän vilkastuminen on näkynyt työvoiman kysyntänä ja työttömyyden laskuna Itä-Lapissa. Lappi Timber aloitti toimintansa Kemijärvellä vuonna 2015 sahalla ja puutuo-tetehtaalla on töissä 70 henkilöä ja työpaikkojen määrä nousee ensi vuonna noin sataan.

Itä-Lapissa TE-toimistoon ilmoitettiin viime vuonna avoimia työpaikkoja 1 185, kasvua edellisvuodesta 230 eli lähes neljänneksen. Eniten kysyntää ja kysynnän lisäystä oli ja myy-jistä, hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijöistä ja myyntineuvottelijoista.

Ammattibarometrissa rekrytointitarpeen arvioidaan lisääntyvän lähimmän puolen vuo-den aikana rakennusalalla, teollisuuden prosessityöntekijöistä ja kausiluontoisissa kesään ajoittuvissa työtehtävissä. Pulaa arvioidaan olevan useissa terveydenhuoltoalan amma-teissa, opettajista ja lastentarhanopettajista ja linja-autonkuljettajista. Ylitarjontaa arvioi-daan olevan kirvesmiehistä ja rakennuspuusepistä, rakennussähköasentajista, myyjistä ja yleissihteereistä.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömyyden kehitys on ollut Lapissa kuluneen vuoden aikana positiivisin Itä-Lapissa ja kehitys parani loppuvuotta kohti. Työttömiä on Itä-Lapissa selkeästi vähemmän kuin vuot-ta aiemmin. Työttömyyden väheneminen on kohdistunut niin nuoriin, keski-ikäisiin kuin yli

50-vuotiaisiinkin. Myös rakenne- ja pitkäaikaistyöttömyys ovat vähentyneet. Itä-Lappi on kuitenkin edelleen Lapin pahin työttömyysalue ja työttömyyden rakenteessa korostuu yli 50-vuotiaiden korkea osuus, noin 60 %. Itä-Lapin työttömyyden vähenemisen haasteena onkin erityisesti työttömien ikärakenne.

Tunturi-Lapin seutukunta

Kittilä, Kolari, Muonio, Enontekiö

Tunturi-Lapin seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 14 489 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 86 henkilöllä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 023.

Tunturi-Lapin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Seutukunta on saavutettavuuden näkökulmasta hyvässä asemassa, sillä Kittilässä ja Enontekiöllä sijaitsee lentokenttä ja Kolarissa rautatien pääteasema. Tosin sähköjunat eivät vielä kulje Kolarisiin saakka. Maantieteellinen sijainti Ruotsin ja Norjan kanssa on merkittävä mahdollisuus työmarkkinoiden ja elinkeinoelämän näkökulmasta.

Matkailun kasvu jatkuu vahvana. Alueella sijaitsevia merkittäviä matkailukeskuksia ovat Levi, Ylläs, Olos, Hetta, Pallas sekä Kilpisjärvi. Levi ja Ylläs ovat tunnettuja laskettelukeskuksia, Olos on keskittynyt puolestaan maastohiihtoon, Hetta ja Pallas luontomatkailuun ja Kilpisjärvi puolestaan kesämatkailuun ja viime lumen kauteen. Seutukunnan elinkeinoelämän perusta on luonnossa ja luonnonvaroissa ja niiden kestävässä hyödyntämisessä.

Brittiläinen lentoyhtiö Monarch aloittaa suorat reittilennot Manchesterista ja Lontoosta Kittilään ensi talvena. Jo aiemmin uusista reiteistä kertoi saksalainen lentoyhtiö Germania, joka aloittaa ensi talvena lennot Berliinistä Rovaniemelle ja Düsseldorfista Kittilään. Kuluva talvena Kittilä-lennot aloitti saksalainen Lufthansa.

Julkisen liikenteen matkoja yhdistelevä sovellus Ylläs Around otetaan koekäyttöön Ylläksen matkailualueella, Kittilän lentokentällä ja Kolarin rautatieaseman yhteydessä. Sovelluksella taksi- ja linja-automatkan voi tilata ja maksaa valmiiksi. Maasovelluksen ympärille voidaan jatkossa kehittää myös muita palveluita.

Alueella on aktiivista malminetsintää ja kaivostoimintaa. Kittilän kaivos työllistää noin 500 henkilöä ja näistä 90 % on lappilaisia. Kolarin Hannukaiseen on suunnitteilla kaivos, jonka luvituksista käydään parhaillaan keskustelua. Kaivostoiminta on aiheuttanut paljon keskustelua eri elinkeinojen yhteensopivuudesta alueella. Yleensä keskustelussa ovat vas-

takkain matkailu, metsätalous, porotalous ja kaivostoiminta. Kittilässä yhteiset tavoitteet ja päämäärät ovat löytyneet lukuisten neuvottelujen kautta. Kolarissa erityisesti matkailu näkee suuria uhkia kaivostoiminnan ja matkailun yhteiselossa.

Porotalous ja matkailu toimivat usein rinnakkain. Poromiehet osallistuvat ohjelmapalvelutoimintaan ja jalostavat lihaa kaupoille ja suoramyyntiin.

Tunturi-Lapin väestökehitysnäkymät ovat väestöennusteen eri mittareilla myönteiset. Tunturi-Lapin ja erityisesti Kittilän luvut ovat positiivisia valtakunnallisestikin. Kittilän väestö kasvaa myös työikäisten osalta ja huoltosuhteessakin Kittilä on Rovaniemen kanssa Suomen kärkeä. Kittilän väestökehityksessä näkyy kaivos- ja matkailuteollisuuden vaikutukset.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Kittilän kaivos on Euroopan suurin kultakaivos. Kaivoksella louhitaan malmia vuosittain noin 1,4 miljoonaa tonnia. Vuotuinen tuotanto on noin 6 000 kg kultaa. Nykyisillä malmivaroilla ja tuotantomäärillä kaivoksen odotetaan toimivan vuoteen 2036 saakka.

Matkailussa on panostettu palvelujen kehittämiseen ja ympäristöinvestointeihin rinteissä esimerkkinä hybridi-rinnekonet, lumetuskalusto ja lumetuksessa syntyvän hukkalämmön hyötykäyttö.

Muuten matkailuinvestoinnit ovat olleet pieniä kauppoja ja ravintoloita. Lisäksi on tehty mökki- ja korjausrakentamista. Alueiden kaavoituksen vilkkaudesta ja toimialan yleisestä kehityksestä voidaan arvioida, että matkailurakentaminen tulee vilkastumaan. Koko Suomen hiihtokeskusalalla kauden investoinnit ovat olleet yhteensä noin 6 miljoonaa euroa.

Hullu Poro Oy laajentaa toimintaansa. Yhtiö avaa Kittilän Leville Tonttulan elämyskylän. Kohteeseen on tulossa elämismetsä, ravintoloita, hotelli ja muita majoitustiloja. Yhtiö tavoittelee, että Tonttula on vuonna 2020 Euroopan tunnetuin ja vetovoimaisin tarinoinhin ja mytologiaan pohjautuva elämys- ja aktiviteetti-alue.

Kolarin kunta aloittaa ensi vuonna kahden uuden koulun rakentamisen. Ylläsjärvelle rakennetaan kokonaan uusi koulu, Äkäslömpöpolon koulun vanha osa peruskorjataan ja sen läheisyyteen rakennetaan uusi koulu.

Muoniossa on ollut autojen testaustoimintaa kymmenien vuosien ajan. Nyt Särkijärvellä on valmistunut uusi autojen testausalue, jonka suljettujen aitojen sisällä on 500 hehtaaria tilaa testiradoille. Tunturi-Lapissa on tavoitteena useammalla suunnalla älyliikenteen hyödyntäminen. Valtatie 21:n korjauksen yhteydessä on suunniteltu rakennettavan uusia tekniikkaa hyödyntävää kuitu- ja sensorialueita. Tavoitteena on testialue Aurora, josta tehdään koealue automaattiajamiselle. Aurora on liikenteen älykäs automaatio, digitaalinen liikenneinfrastruktuuri, älykäs väyläomaisuuden hallinta ja liikenne palveluna (MaaS).

Työvoiman kysynnän näkymät

Matkailualan työtehtäville ominaiset osavuotisuus ja osa-aikaisuus ovat haasteita osaavan työvoiman saatavuudelle. Tunturi-Lapissa matkailun kausivaihtelun mukaan toistuvat työvoiman rekrytointitarpeet ovat jokaisen matkailukauden haaste ja osaavaa työvoimaa tarvitaan myös muualta Lapista ja laajemminkin eri puolelta Suomea. Alueen työvoima ei riitä seson-

kihuippujen aikana työvoiman tarpeisiin, mutta erityisesti kesäaikana oman alueen työvoimaakin on työttömänä odottamassa seuraavan sesongin alkamista. Toinen Tunturi-Lapissa kausiluotoisesti osavuotisesti huomattavan määrän työllistävä ala on autotestaustoiminta.

Tunturi-Lapissa ilmoitettiin TE-toimistoon avoimeksi lähes 2 060 työpaikka, joka lähes 10 % enemmän kuin edellisvuonna. Matkailuelinkeinon vahvasti kytkeytyvien työvoimatarpeiden (mm. kokit, tarjoilijat ja oppaat, siivoojat, myyjät) lisäksi kysyntää oli eniten hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijöistä.

Ammattibarometrin mukaan lähimmän puolen vuoden aikana lisääntyy rakennusalan (kirvesmiehet ja talonrakentajat) ja lähihoitajien rekrytointitarve. Pulaa arvioidaan olevan lähi- ja kodinhoitajista. Rakennusosalalla on edelleen ylitarjontaa kirvesmiehistä, talonrakentajista ja rakennusalan avustavista työntekijöistä. Lisäksi ylitarjontaa ammateiksi arvioidaan metsurit ja metsätyöntekijät, konepaja- ja metallituotteiden kokoonpanijat ja yleissihteerit.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Tunturi-Lapissa työttömyyden vuosikasvu näyttää taittuneen. Nuorten työttömyyttä alueella on vähän ja nuorten työttömyys alenee. Yli 50-vuotiaita työttömistä on puolet. Myös rakenne- ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on saatu taittumaan ja kehitys alenevaksi. Pitkäaikaistyöttömien osuus onkin Lapin pienin. Kausiluontoiset työt matkailussa ja autotestaustoiminnassa näkyvät Tunturi-Lapissa selkeinä työttömyyden kausivaihteluina vuoden aikana. Ajankohdasta riippuen työttömien osuus työvoimasta on Lapin alin ja joinain kuukausina taas korkeimpien joukossa. Alueen elinkeinoelämän myönteiset näkymät tukevat työttömyyden positiivista kehityskuvaa.

Pohjois-Lapin seutukunta

Sodankylä, Inari, Utsjoki

Pohjois-Lapin seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 16 819 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 75 henkilöä. Vuoden 2016 tammikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 178

Pohjois-Lapin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk:n kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+

Arviointiasteikko: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Pohjois-Lapilla on valtionrajat Norjan ja Venäjän kanssa ja alue on Euroopan Unionin pohjoisin seutukunta. Matkailu on koko alueen yksi merkittävimmistä ja kasvavista elinkeinoista. Matkailun kasvu näkyy vahvasti koko alueella. Alueen vilkkain matkailukeskittymä on Saariselkä. Yöpymisten määrä on kehittynyt hyvin viime vuosina ja erityisesti ulkomaisten matkailijoiden määrä on lisääntynyt. Seutukunnan eteläosassa on Luoston matkailukeskus. Keskus yhdessä naapuritunturin kanssa muodostaa yhtenäisen Pyhä-Luosto matkailualueen. Alueen tulevaa kehitystä tulee siivittämään autottomat kävelykylät ja eri toimintojen yhteensovittaminen kestäväen kehityksen näkökulmasta. Pohjoisimmassa osassa seutukuntaa vetovoimatekijänä on oikea erämaaluonto ja Tenon lohijoki, joka houkuttelee suuret määrät kalastusmatkailijoita kesäisin. Tenon tuoreet rantakaavat tarjoavat monipuolisia tontteja vapaa-aikaan ja yritystoimintaan.

Toinen merkittävä elinkeinojen ja toimeentulo tulee kaivannaisteollisuuden kautta. Seutukunta kuuluu Fennoskandian kilpialueeseen, jonka kallioperästä on kaivettu monia eri metalleja. Alueella on toimiva Kevitsan kaivos, konkurssipesän omistuksessa oleva Pah-tavaaran kaivos ja Sakatin merkittävä malminetsintä Natura-alueella.

Viimeisten vuosikymmenten aikana alueelle on kehittynyt myös merkittävää ajoneuvojen ja niihin liittyvien osien testaustoimintaa. Viime syksynä tapahtuneen testiyhtiön omistajavaihdoksen jälkeen alueelle ollaan investoimassa kymmeniä miljoonia euroja.

Elinkeinoelämän kehitymisellä on ollut vaikutuksensa Pohjois-Lapin väestökehitykseen. Kevitsan kaivoksen avaaminen käänsi Sodankylän väestökehityksen kasvuun. Uusimman ennusteen mukaan myös Inarissa väestö lisääntyy. Huoltosuhde on alueen seutukunnista kolmanneksi matalin.

Saamelaisuus ja saamelaisuuden merkitys näkyy vahvasti pohjoisen alueen elinkeinojen kehittämisessä ja arjessa. Saamelaiset puhuvat kolmea saamenkieltä: pohjoissaamea, inarinsaamea ja koltansaamea. Saamelaisten perinteisiä elinkeinoja ovat poronhoito, kalastus, metsästys, luonnontuotteiden keräily ja pienimuotoinen maatalous ja käsityöt. Utsjoki on Suomen ainoa saamelaisemmistöinen kunta.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Matkailun positiiviset vaikutukset näkyvät alueella lisääntyneinä asiakasmäärinä, kansainvälisten yhteyksien lisääntymisenä ja heijastusvaikutuksena tuleviin investointeihin. Eri-laiset julkisen sektorin rahoitusvälineet ovat osaltaan tukemassa positiivista kehitystä esimerkiksi maaseuturahoitus, aluekehitysraha ja muu täsmätoiminta. Utsjoen kuntakeskuk- sen lisäksi Nellimissä, Karigasniemellä ja Nuorgamissa on näkyvissä positiivista kasvua.

Kevitsan kaivoksen uusi omistaja Boliden ja toiminnan jatkuminen on tullut positiivise- na viestinä Sodankylälle ja koko toimialalle. Kevitsan omistaja oli raskaasti velkaantunut. Uudella omistajalla on toimintaa Suomessa kolmella paikkakunnalla. Aikaisemmin Kevit- san nikkeli on mennyt Kanadaan, mutta jatkossa se toimitetaan omalle sulatolle Harjaval- taan. Boliden vaikuttaa kaukokatseiselta ja odottaa nikkelin ja muidenkin metallien hinto- jen nousevan pidemmällä ajalla.

Sodankylän kunnan keskuskeittiö edistää lähiruuan käyttöä yhteistyössä lähikuntien ja lähituottajien kanssa. Toimijoille järjestetään koulutusta hankintaosaamiseen, kehitetään lähiruuan logistiikkaa ja edistetään tuotteiden jalostusasteen nostamista. Verkostoitumalla lähituottajat pystyvät osallistumaan tarjouskilpailuihin.

Ivalossa on panostettu viime vuosina ajoneuvo- ja rengastestaukseen. Vuonna 2012 otettiin käyttöön ensimmäinen ympärivuotiseen toimintaan suunniteltu sisätestihalli. Test World aikoo investoida Ivaloon 40–50 miljoonaa euroa maksavaan uuteen, kolmanteen testihalliin. Sisähallien yhteispinta-ala nousee 10 000 neliöstä noin 40 000 neliöön. Testaustoiminta tuo monenlaisia vaikutuksia alueelle. Esimerkiksi Saariselän alueelle tulee pelkästään yhden toimijan kautta noin 2 500 hotelliyötä joka vuosi.

Finavia on panostanut Lapin lentoasemiin viime vuosina. Ivalon lentoaseman laajenuksen ja korjauksen myötä on saatu parannettua lähtöselvitys, matkatavarajättö ja turvatarkastuksen toimivuutta. Lentoaseman uudistustöiden jälkeen matkustuskokemus on entistä sujuvampi ja mukavampi varsinkin sesonkiaikoina. Finavia myös valmistaa lentoasemaa kasvaviin liikennemääriin.

Työvoiman kysynnän näkymät

Kaivostoiminta alihankintayrityksineen ja matkailu kausivaihteluineen ovat alueella merkittäviä työllistäjiä ja rekrytoijia. Molempien osalta osaavan työvoiman rekrytointivaiheessa työvoimaa haetaan omaa aluetta laajemmalla alueella.

Pohjois-Lapissa ilmoitettiin viime vuonna TE-toimistoon avoimeksi lähes 2 140 työpaikkaa, mikä on lähes 700 työpaikkaa enemmän kuin edellisenä vuonna. Eniten työpaikkoja oli tarjolla palvelutyöntekijöille, siivoojille, myyjille ja hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijöille. Kuljetustyöntekijöiden kysyntä oli suurin Lapin seutukunnista.

Ammattibarometrissa rekrytointitarpeen arvioidaan pysyvän ennallaan. Pulaa arvioidaan olevan yleislääkäreistä, sairaanhoitajista, ravintola- ja suurtaloustyöntekijöistä, tarjoilijoista ja siivoojista. Ylitarjontaa arvioidaan olevan seuraavissa ammateissa: talonrakentajat/rakennusalan avustajat/työntekijät/rakennussähköasentajat, metsurit ja metsätyöntekijät, moottoriajoneuvojen asentajat ja korjaajat, avustavat keittiötyöntekijät, puu- ja sahatavaran prosessityöntekijät, yleissihteerit.

Saamenkielen osaajista on kysyntää ja pulaa Inarin ja Utsjoen työmarkkinoilla. Utsjoekelaisten hyödynnettävissä on myös rajan yli työssäkäyntimahdollisuudet Norjan puolella.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Pohjois-Lapissa työttömyyden vuosikasvu on pysähtynyt. Alle 25-vuotiaiden työttömien osuus ikäluokkansa työvoimasta on Lapin alin ja alempi kuin koko maassa. Alle 25-vuotiaiden työttömyys on laskenut selkeästi vuodentakaisesta, mutta yli 50-vuotiaiden työttömyys on kasvussa. Rakenne- ja pitkäaikaistyöttömyys on lisääntynyt voimakkaasti vuodentakaisesta. Rajan yli työssäkäyntimahdollisuudet Norjassa heijastuvat Utsjoella työttömyyttä alentavasti. Matkailun kausivaihtelut näkyvät Ivalon ja Sodankylän työttömyydessä.

Lisätietoja

Strategiapäällikkö Tuija Ohtonen
Lapin ELY-keskus
puh. 0295 037 103

Tutkija Tuula Uusipaavalniemi
Lapin ELY-keskus
puh. 0295 037 142

Toimialapäällikkö Heino Vasara
Lapin ELY-keskus
puh. 0295 039 689

Liite 1

Keskeisiä tilastotietoja, koko maa, ELY-keskukset ja seutukunnat

	Toimipaikat	Henkilöstö	Liikevaihto	Työttömät työnhakijat		Työttömyysaste	Väestönlisäysennakko	Väkilukuennakko
	2014 lkm	2014 hlö	2014 1000 eur	2015/12 hlö	2014/12- 2015/12 Muutos-%	2015/12 %	2014/12- 2015/12 hlö	2015/12 hlö
Koko maa	394 878	1 432 660	385 250 562	377 926	4,0	14,4	14 863	5 486 616
Uusimaa	110 142	521 037	185 988 161	98 599	8,5	11,9	16 775	1 620 163
Helsinki	100 105	491 646	171 395 911	91 598	8,8	11,9	17 236	1 500 320
Raasepori	3 634	9 489	1 625 933	2 471	-0,7	12,4	-441	42 814
Porvoo	4 614	15 641	12 380 426	3 293	7,5	11,3	157	58 947
Loviisa	1 789	4 261	585 891	1 237	13,6	14,5	-177	18 082
Varsinais-Suomi	37 066	120 496	25 810 589	32 783	3,7	14,5	1 439	474 164
Turku	21 814	84 786	19 021 285	23 307	4,4	14,8	2 439	323 062
Salo	5 888	14 262	2 807 507	5 125	2,7	17,6	-441	62 970
Loimaa	4 107	8 167	1 367 722	1 846	0,9	11,6	-315	34 818
Vakka-Suomi	3 109	8 913	1 863 983	1 575	0,8	11,1	-170	30 951
Aboland-Turunmaa	2 148	4 368	750 092	930	1,1	9,3	-74	22 363
Satakunta	17 181	56 405	13 991 823	15 745	4,7	15,2	-1 063	222 920
Pori	10 065	32 303	7 725 337	10 578	7,1	16,5	-308	138 499
Rauma	4 856	19 511	5 303 774	3 898	-0,6	12,7	-516	64 908
Pohjois-Satakunta	2 260	4 591	962 712	1 269	2,4	14,4	-239	19 513
Pirkanmaa	34 703	126 386	28 893 501	39 857	3,4	16,4	2 716	506 098
Etelä-Pirkanmaa	2 616	7 964	1 749 949	2 914	-3,1	14,7	77	43 275
Lounais-Pirkanmaa	2 901	5 640	980 043	1 630	1,7	13,0	-230	28 259
Luoteis-Pirkanmaa	1 817	3 501	606 256	1 121	3,5	16,1	-169	16 017
Tampere	25 107	103 629	24 407 250	32 546	4,1	16,8	3 441	394 348
Ylä-Pirkanmaa	2 262	5 652	1 150 003	1 646	4,3	16,1	-403	24 199
Häme	26 832	88 260	18 130 530	26 708	0,1	15,0	-1 145	376 214
Lahti	14 135	48 421	9 999 459	16 146	-1,3	17,1	-477	201 532
Riihimäki	3 138	10 109	2 089 645	2 645	1,4	11,7	-289	46 167
Hämeenlinna	6 537	21 711	4 587 114	5 675	4,5	12,7	38	94 592
Forssa	3 022	8 019	1 454 312	2 242	-1,8	14,0	-417	33 923
Kaakkois-Suomi	21 457	68 913	17 402 492	25 159	5,5	17,6	-1 834	309 788
Kouvola	6 444	19 798	4 386 781	7 107	2,5	16,5	-648	92 755
Kotka-Hamina	5 422	18 863	5 025 508	7 774	6,6	19,9	-535	85 920
Imatra	3 005	8 872	2 886 454	3 337	5,1	18,1	-524	41 916
Lappeenranta	6 586	21 380	5 103 749	6 941	7,6	16,4	-127	89 197
Etelä-Savo	13 835	32 239	5 356 551	10 851	6,5	16,2	-1 270	150 292
Mikkeli	6 639	16 170	2 973 700	5 162	8,2	15,6	-241	72 787
Savonlinna	4 340	9 691	1 509 398	3 812	6,5	18,4	-656	47 033
Pieksämäki	2 856	6 378	873 453	1 877	2,1	14,1	-373	30 472
Pohjois-Savo	17 852	55 001	10 579 871	17 255	4,0	15,2	-295	248 112
Kuopio	8 062	30 005	5 789 572	8 958	7,0	14,1	970	133 927
Ylä-Savo	4 973	12 792	2 458 787	4 007	0,8	16,1	-619	55 678
Koillis-Savo	1 145	2 092	308 665	914	2,6	17,9	-187	12 427
Sisä-Savo	1 478	2 522	389 834	828	-4,8	13,8	-173	14 491
Varkaus	2 194	7 590	1 633 013	2 548	2,9	18,3	-286	31 589
Pohjois-Karjala	11 663	33 879	6 651 929	13 556	4,7	18,3	-514	164 744
Joensuu	7 984	26 241	5 315 255	10 165	5,8	17,8	256	124 738
Keski-Karjala	1 947	3 439	520 108	1 563	-1,6	20,2	-298	17 917
Pielisen Karjala	1 732	4 199	816 566	1 828	4,2	19,8	-472	22 089
Keski-Suomi	19 375	60 573	11 734 989	23 107	0,4	18,0	362	275 722
Jyväskylä	10 937	40 710	7 575 185	15 202	0,8	17,4	1 674	181 334
Joutsa	696	918	142 801	376	-2,8	16,5	-95	5 448
Äänekoski	1 514	5 153	1 382 149	1 979	-2,9	19,8	-349	22 391
Jämsä	1 953	5 992	1 384 996	1 977	2,0	18,4	-305	23 877
Keuruu	1 020	2 154	374 180	789	-3,3	15,8	-113	11 827
Saarijärvi-Viitasaari	3 255	5 646	875 678	2 748	2,0	21,1	-450	30 845

	Toimipaikat	Henkilöstö	Liikevaihto	Työttömät työnhakijat		Työttömyysaste	Väestönlisäysennakko	Väkilukuennakko
	2014 lkm	2014 hlö	2014 1000 eur	2015/12 hlö	2014/12- 2015/12 Muutos-%	2015/12 %	2014/12- 2015/12 hlö	2015/12 hlö
Koko maa	386 997	1 470 212	393 443 047	377 926	4,0	14,4	14 863	5 476 876
Etelä-Pohjanmaa	18 565	46 586	9 440 461	11 015	2,4	12,4	-820	192 580
Suupohja	2 565	5 085	800 736	1 362	-2,6	13,1	-313	22 844
Seinäjoki	11 462	32 440	7 063 351	7 266	2,7	12,2	39	126 814
Järviseutu	2 369	4 300	795 336	1 220	4,1	13,5	-368	21 092
Kuusioikunnat	2 169	4 761	781 038	1 167	5,0	12,2	-178	21 830
Pohjanmaa	20 090	66 134	16 073 208	11 868	5,2	10,1	637	250 625
Vaasa	6 940	28 500	7 872 269	5 214	9,2	10,5	594	101 343
Kyrönmaa	1 191	1 749	293 899	655	6,9	10,9	-30	12 880
Sydösterbotten	2 247	4 988	871 604	616	-5,7	7,7	-91	17 467
Jakobstadsreg.	4 064	13 911	3 367 478	1 681	0,8	7,3	6	49 945
Kaustinen	1 913	3 660	554 772	697	11,3	10,0	-40	15 871
Kokkola	3 735	13 326	3 113 186	3 005	2,0	12,4	198	53 119
Pohjois-Pohjanmaa	25 676	93 831	19 990 183	30 176	-0,3	16,2	1 569	406 966
Koillismaa	1 586	4 443	754 649	1 395	-7,9	16,0	-163	19 891
Nivala-Haapajärvi	2 575	5 792	990 938	1 732	0,5	14,1	-212	29 371
Oulu	12 628	57 034	13 222 677	19 565	0,7	17,1	2 731	244 443
Oulunkaari	1 798	3 718	649 457	1 880	1,5	19,3	-186	20 786
Raahe	2 094	8 811	1 747 110	2 126	2,7	14,5	-357	33 842
Haapavesi-Siikalatva	1 386	3 360	816 474	879	-5,1	14,2	-127	14 426
Ylivieska	3 609	10 673	1 808 878	2 599	-4,6	13,3	-117	44 207
Kainuu	4 962	14 761	2 501 682	6 122	-6,2	17,9	-870	78 388
Kajaani	3 306	11 058	1 935 085	4 004	-8,2	16,3	-447	56 061
Kehys-Kainuu	1 656	3 703	566 597	2 118	-2,2	22,0	-423	22 327
Lappi	12 620	38 479	10 661 249	14 350	0,0	17,2	-900	180 785
Itä-Lappi	1 305	2 364	358 033	1 543	-7,0	21,2	-365	16 991
Kemi-Tornio	3 578	13 836	6 063 357	4 779	-5,6	18,3	-480	58 775
Pohjois-Lappi	1 333	3 366	697 354	1 169	0,5	14,6	-75	16 819
Rovaniemi	4 055	13 584	2 622 605	5 225	8,4	16,6	210	65 854
Tornionlaakso	735	1 352	220 325	606	-0,2	18,2	-104	7 920
Tunturi-Lappi	1 614	3 977	699 575	1 028	-1,4	14,6	-86	14 426

Työttömillä työnhakijoilla tarkoitetaan työvoimatoimistoon ilmoittautuneita työttömiä työnhakijoita sisältäen lomautetut

Työttömyysaste on työttömien työnhakijoiden prosentiosuus työvoimasta.

Väkiluku on ennakkotieto joulukuun lopun tilanteesta vuonna 2015. Väestönmuutoksessa on käytetty vertailulukuna joulukuun 2014 lopullista tietoa.

Aluejako vuoden 2015 seutukuntajaon mukainen

Lähteet:

Toimipaikat ja henkilöstö vuonna 2014 Lähde: Toimiala Online: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, Tilastokeskus

Työvoima. Lähde: Työvoimatutkimus ja työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Työttömät työnhakijat. Lähde: TEM Työnvälitystilastot

Väkiluku ennakkotieto 26.01.2016. Lähde: Väestö- ja kuolinsyyltilastot, Tilastokeskus

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
PL 32, 00023 Valtioneuvosto
Puh. 029 516 001
www.tem.fi

KEHA-KESKUS
PL 1000, 50101 Mikkelä
Puh. 029 502 0000
www.keha-keskus.fi

ELY-KESKUS
www.ely-keskus.fi

ISSN 2323-7678 (verkköjulkaisu)
ISBN 978-952-327-041-1